

inessa

PAIMION SAIRAALAN RAKENNUSHISTORIALLINEN SELVITYS

HELSINKI 13.6.2000

ARKKITEHTITOIMISTO HNP
HEIKINHEIMO-NISKANEN-PIETILÄ

Arabiankatu 2, 5.krs
00560 Helsinki
p. 09-794232
hnp@archtours.fi

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO.....	4
1.1.	Esipuhe.....	4
1.2.	Työryhmä.....	5
1.3.	Työn osien esittely.....	6
1.4.	Tutkimuskohteen esittely.....	8
2.	YLEISTÄ.....	11
2.1.	Tuberkuloosi kansantautina.....	11
2.2.	Maanomistus ja kaavallinen kehitys.....	14
2.3.	Suojeluhistoria.....	17
3.	SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN.....	25
3.1.	Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan perustamispäätös.....	25
3.2.	Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan kilpailu.....	27
3.3.	Paimio ja Aallon muut parantolakilpailut vuosina 1927-1931.....	29
3.4.	Paimion parantolan rakentaminen.....	32
3.5.	Standardipiirustukset.....	37
4.	MUUTOSTEN VUOSIKYMMENET: PARANTOLASTA SAIRAALAKSI.....	41
4.1.	1940-luku: sotasairaala.....	42
4.2.	1950-luku: leikkaussalisiiven rakentaminen.....	43
4.3.	1960-luku: makuuhallisiiven rakentaminen sisätilaksi.....	45
4.4.	1970-luku: potilassiven muutos- ja korjaustyö.....	48
4.5.	1980-luku: kellarikerroksen laajennus.....	53
4.6.	1990-luku: leikkaussalisiiven korjaus.....	54
4.7.	Arkkitehti Heikki Tarkan haastattelu.....	58
4.8.	Professori Eero Talan haastattelu.....	62
4.9.	Tekninen päällikkö Harri Peltosen haastattelu.....	66
5.	NYKYTILA.....	69
5.1.	Huonetilainventointi.....	69
5.2.	Väritutkimus.....	149
5.3.	Valaisimet ja huonekalut.....	203
5.4.	Muut rakennukset.....	228
5.5.	Sairaalan ympäristö.....	241
6.	TULOKSET.....	255
7.	LÄHTEET JA KIRJALLISUUS.....	257
8.	LIITTEET.....	261
8.1.	Alvar Aallon kilpailuehdotus "piirretty ikkuna"	
8.2.	Paimion parantolan pääpiirustukset	
8.3.	Alvar Aallon Arkkitehti-lehdessä jukaistu "Paimion parantola" -artikkeli	
8.4.	Paimion sairaalaa koskevat artikkelit ja kirjallisuus -luettelo	
8.5.	Sairaalat Suomessa 1920-40-luvuilla	

1. JOHDANTO

1.1. ESIPUHE

Museovirasto tilasi Paimion sairaalan rakennushistoriallisen selvityksen tekemisen arkkitehtitoimisto HNP Heikinheimo-Niskanen-Pietilältä tammikuussa 2000. Museovirasto, Paimion kaupunki ja Turun yliopistollinen keskussairaala ovat yhdessä rahoittaneet hankkeen. Selvitys on ajankohtainen, sillä Museoviraston on määrä valmistella Opetusministeriön hakemus UNESCO:n Maailmanperintökomitealle Paimion sairaalan ottamisesta maailmanperintökohteiden joukkoon. Maailmanperintökohteiden joukossa ei Suomesta ole ainoatakaan modernin arkkitehtuurin kohdetta.

Rakennushistoriallisen selvityksen tarkoituksena on laatia selostus Paimion sairaalan historiasta. Tavoitteeteeksi asetettiin erityisesti säilyneisyyden selvittäminen. Tutkimuksen pääpaino on päärakennuksessa.

Työn aikataulu on ollut tiukka. Työ määriteltiin konsulttisopimuksessa 500 työtunnin laajuiseksi. Jo alussa oli tiedossa, että ottaen huomioon kohteen laajuuden ja monimuotoisuuden sekä arkistomateriaalin runsauden, toimeksianto on suppea. Koska selvitys ei ensisijaisesti palvele rakentamista vaan maailmanperintöhanketta, on siinä koottu tieto pikemminkin kulttuurisesti kuin mittaamiseen orientoitunutta.

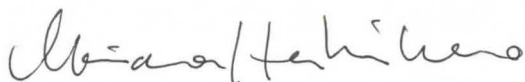
Työryhmän puolesta kiitokset Paimion sairaalan henkilökunnalle hyvästä yhteistyöstä. Ylihoitaja Leena Järvi saattoi yhteistyön alkuun, toimistonhoitaja Saira Mylly-

kylä on avustanut huonekaluinventoinnin alkuun saattamisessa, arkistotyössä ja käytännön järjestelyissä samoin kuin tekninen johtaja Harri Peltonen. Ylilääkäri, professori Eero Tala ja arkkitehti Heikki Tarkka Alvar Aallon arkkitehtitoimistosta ovat haastattelumuodossa kertoneet muutosten syistä ja toteutuksesta, kumpikin omasta näkökulmastaan. Eero Tala osallistui työhön myös huonekaluinventoinnin alkuvaiheessa. Arkkitehdit Ola Laiho ja Pirkko Paavola-Häggblom Arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkkinen-Rauniolta avustivat tekijöitä viimeisimpien muutosten selvittämisessä. Sairaanhoidtaja Hanna Karelius, ylilääkäri Markus Sukkisen tytär, antoi isänsä valokuva-albumit käyttöömmme.

Alvar Aalto Säätiö on antanut suostumuksensa käyttää tässä selvityksessä hallussaan olevia arkistopiirustuksia ja -valokuvia, mistä kiitokset Alvar Aalto Säätiön johtaja Markku Lahdelle. Säätiön henkilökunnalle kiitokset joustavasta palvelusta.

Lopuksi henkilökohtainen kiitokseni työparilleni taidehistorioitsija FM Minnamaria Koskelalle, jonka asiantuntemus ja ripeä työskentely edistivät työn laajaa kokonaisuutta.

Työryhmän puolesta, Helsingissä,
13.6.2000

Marianna Heikinheimo

arkkitehti SAFA

Arkkitehtitoimisto HNP

Heikinheimo-Niskanen-Pietilä

1.2. TYÖRYHMÄ

Työryhmään kuuluivat arkkitehti, KuvM Marianna Heikinheimo ja taidehistorioitsija, FM Minnamaria Koskela arkkitehtitoimisto HNP Heikinheimo-Niskanen-Pietilältä. Työn tiukan aikataulun kannalta oli ensiarvoisen tärkeää se aiempi tieto, mitä tekijöillä oli kohteesta ja Aallon arkkitehtuurista 1930-luvulla.

Marianna Heikinheimo on vastannut selvityksen koordinoinnista ja loppuunsaattamisesta. Heikinheimo on tehnyt väitöskirjatutkimusta TKK:n arkkitehtiosastolla, arkkitehtuurin historian laitoksella aiheenaan Arkkitehtuurin ja teknologian suhde Alvar Aallon suunnittelemissa Paimion parantolassa ja Viipurin kirjastossa 1998 alkaen.

Minnamaria Koskela on laatinut pro gradu -tutkielmansa Paimion sairaala, rakennus kuin "lääketieteellinen instrumentti" Helsingin yliopistossa 1998.

Erikoismaalari, ark. yo Katja Aaltonen Erikoismaalausliike Sapluunasta Oulusta suoritti väritutkimuksen kenttätöön.

Museoviraston valokuvaaja Soile Tirilä on kuvannut pääosan raportissa käytetyistä nykytilakuvista.

Arkkitehti, tekniikan lisensiaatti Aino Niskanen arkkitehtitoimisto HNP:ltä on osallistunut työn oikolukuun ja antanut sisällöllisiä kommentteja.

1.3. TYÖN OSIEN ESITTELY

Luvut kaksi, kolme ja neljä perustuvat arkistotutkimukseen ja haastatteluihin. Luku viisi perustuu kenttätööhön ja arkistotutkimukseen. Luvussa kuusi on esitetty lyhyt yhteenveto tämän selvityksen tuloksista ja arvioitu niitä säilyneisyyden näkökulmasta.

Luku kaksi, Yleistä, käsittelee sairaalan rakentamiseen ja myöhempään muutokseen vaikuttaneita taustatekijöitä. Tuberkuloosi kansantautina käsittelee sairauden yleisyyttä, sitä koskevaa lainsäädäntöä ja parantoloiden historiaa Suomessa aina vuoteen 1933 asti. Kappale 2.1 on referaatti taidehistorioitsija, FM Minnamaria Koskelan pro gradu -tutkielmasta.

Maanomistus ja kaavallinen kehitys -kappale käsittelee sairaalan alueen vaiheita aina sen perustamisesta nykypäivään. Suojeluhistoria-kappale on ajassa etenevä luettelo Paimion sairaalan suojeluun liittyvistä asiakirjoista. Siihen on luetteloitu Museo-virastossa säilytettävät asiakirjat ja niiden sisältöä on kommentoitu lyhyesti.

Luvun kolme kaksi ensimmäistä kappaletta kuvaavat Paimion parantola-hankkeen lähtökohtiin vaikuttaneita seikkoja: päätöstä parantolan perustamisesta perusteluineen ja tehtävästä järjestettyä yleistä arkkitehtikilpailua. Kappale kolme kertoo muista parantolakilpailuista, joihin Alvar Aalto osallistui 1927-31. Siinä verrataan erityisesti Kinkomaan parantolan ja Paimion parantolan

ratkaisuja. Tämän luvun kappaleet 3.1.-3.3. ovat referaatteja taidehistorioitsija, FM Minnamaria Koskelan pro gradu -tutkielmasta.

Kappaleessa Paimion parantolan rakentaminen kuvataan rakentamisen ja suunnittelun etenemistä ja toteutettuja ratkaisuja rakennustekniseltä kannalta. Kappale 3.4. Paimion parantolan rakentaminen perustuu arkistotutkimukseen eikä se sisällä kenttätöitä eli kirjallisten lähteiden vertaamista toteutuneisiin ratkaisuihin.

Aalto laati Paimion parantolan suunnitteluvaiheessa joukon piirustuksia, jotka hän nimesi standardipiirustuksiksi. Kappale 3.5. Standardipiirustukset on referaatti taidehistorioitsija, FM Elina Standerskjöldin Acantus-julkaisussa julkaistuista artikkeleista.

Luku neljä, Muutosten vuosikymmenet, ei kuulunut alkuperäiseen työohjelmaan. Sairaala tapahtuneiden muutosten ja sairaalan toiminnan välisen suhteen kuvaaminen on luvun neljä pääteema. Vaiheet käydään ensin läpi vuosikymmenittäin. Tämä osuus perustuu arkistomateriaaliin ja kenttätööhön. Nykytilavalkuvien avulla on pyritty osoittamaan keskeiset fyysiset muutokset.

Ylilääkäri, professori Eero Talan ja arkkitehti Heikki Tarkan haastattelut ovat silminnäkijöiden kertomuksia, jotka kuvaavat ajanjaksoa 1950-luvulta 1990-luvulle. Tekninen päällikkö Harri Peltosen haastattelu antaa yleiskuvaa viimeisimmistä muutoksista.

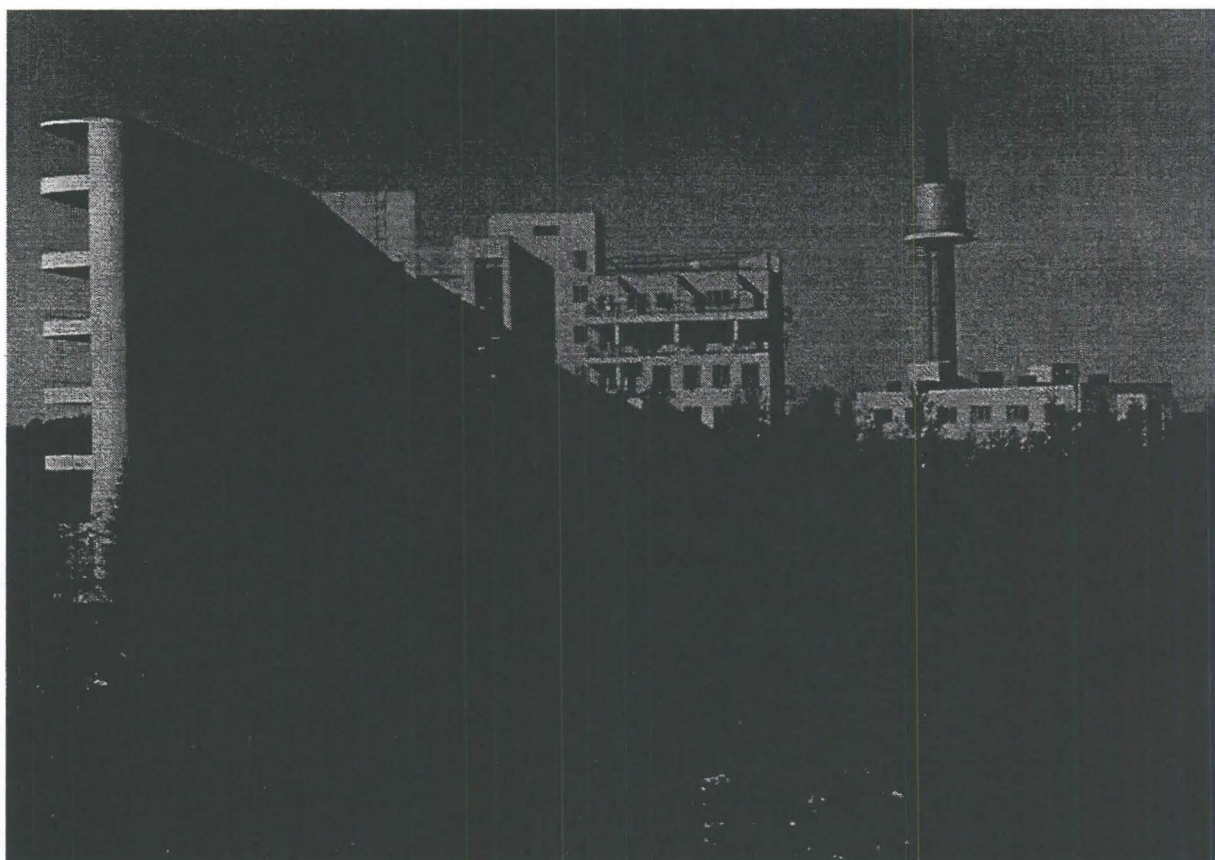
Luku viisi perustuu kenttätyön tulosten ja arkistotutkimuksen tulosten kokoamiseen. Koottu tieto on kulttuurisesti orientoitunutta. Inventoitavat sisätilat määriteltiin toimeksiannossa. Huonetilakortit ovat runsaasti kuvitettuja. Materiaali- ja väritutkimus kohdistui huonetilainventoinnin piiriin kuuluviin sisätiloihin. Kappale Valaisimet ja huonekalut on alkuperäisten, sairaalassa yhä säilyneiden huonekalujen ja valaisinten luettelo, jossa ne on tyypitelty ja valokuvattu. Inventointi keskittyi päärakennukseen ja muiden rakennusten osuus on köykäisempi. Muista rakennuksista on koottu perustiedot ja 1930-luvun rakennuksista on laadittu rakennuskohtaiset kuvitetut kortit. Ympäristön kuvailu on typistetty versio puutarhan inventoinnista.

Luvussa kuusi on koottu selvityksen tulokset ja pyritty arvioimaan Paimion sairaalan kokonaisuutta säilyneisyyden kannalta.

Luvussa seitsemän, Lähteet ja kirjallisuus, lähdemateriaali on luokiteltu eri luokkiin, lähdetyyppin mukaan.

Viimeisen luvun, Liitteet, sisältönä on kopiot Alvar Aallon kilpailuehdotuksesta, toteutusvaiheen piirustuksista, Aallon itsensä Arkkitehti-lehteen kirjoittamasta projektiesittelystä, tämän työn osana laaditusta artikkelit ja kirjallisuus -tietokannasta sekä hakutulokset hakusanalla "sairaala" Suomen rakennustaiteen museon Arkkitehtuurikohteet-tietokannasta 1920-1940-luvulla rakennetuista sairaaloista.

1.4. TUTKIMUSKOHTTEEN ESITTELY

Alvar Aallon (1898-1976) suunnittelema Paimion parantola valmistui vuonna 1933. Paimion parantola kuuluu Turun Sanomien toimitalon ja Viipurin kirjaston ohella funktionalismin läpimurtotöihin Suomessa. Paimion parantolan valmistuminen merkitsi Alvar Aallon lopullista nousua kansainvälisesti merkittäväksi arkkitehdiksi.¹

Aalto sai suunnittelutehtävän voitettuaan Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan kilpailun, joka pidettiin vuosien 1928 ja 1929 vaihteessa. Parantolan rakentaminen aloitettiin huhtikuussa 1930, ja rakennus vihittiin käyttöön kesäkuussa 1933. Alvar Aallon ohella Paimion parantolan suunnit-

teluun osallistuivat seuraavat arkkitehdit: Aino Marsio-Aalto, Erling Bjertnäs, Lauri Sipilä, Harald Wildhagen ja Lauri Wiklund. Päärakennuksen lisäksi Aallon toimisto suunnitteli alueelle ylläkäarin asunon ja saunan, alilääkärien ja taloudenhoitajan asunnot, asuntoja muulle henkilökunnalle, siunauskappelin, vesijohdon pumppuaseman ja biologisen puhdistuslaitoksen.

Näkymä idästä päin. Kuva otettu 1930-luvulla. AAS 50-003-303.

Arkkitehtien lisäksi suunnitteluun osallistui useita erikoissuunnittelijoita. Insinööri Emil Hartela toimi konstruktöörinä ja valvojana. R. Granqvist toimi biologisen puhdistuslaitoksen suunnittelijana ja insinööri A.E. Suopanki valvoi sähkötöiden suorittamista. Teknikko A. Hieta-aro toimi LVI -töiden ylivalvojana ja Voima- ja Polttoainetaloudellisen yhdistyksen asiantuntijana. Maalaustöiden valvojana toimi taiteilija Eino Kauria.²

Aalto noudatti Paimion parantolan suunnittelussa toimintojen erottelun periaatetta. Tilan jakaminen erillisiksi siiviksi eri toimintojen mukaan yleistyi keski-eurooppalaisessa funktionalismissa 1920-luvulta lähtien.³ Vuonna 1928 Alvar Aalto teki vaimonsa Ainin kanssa opintomatkan Keski-Eurooppaan. Lyhyen matkan ajankohdasta ja laajuudesta ei ole tarkkaa tietoa, mutta se tiedetään, että he vierailivat ainakin Tanskassa, Ranskassa ja Hollannissa. Amsterdamissa Aallot tutustuivat hollantilaisarkkitehteihin ja heidän töihinsä. Todennäköistä on, että Aalto tapasi tuolloin myös Johannes Duikerin ja tutustui tämän ja Bernard Bijvoetin suunnittelemaan Zonnestraalin parantolaan. Hilversumissa sijaitseva parantola valmistui vuonna 1928, ja se esiteltiin useissa alan julkaisuissa, mm. Die Baugilde -lehdessä. Voi olettaa, että Aalto näki valokuvia ja piirustuksia Zonnestraalin parantolasta, ja että siellä toteutetut ratkaisut vaikuttivat Paimion parantolan suunnitteluun.⁴

Paimion parantolan pohjakaava syntyi pyrkimyksestä käsitellä suuren parantolan erilaisia rakennusosia erikseen. Rakennussiivet sijoitettiin maastoon sen mukaan, mikä ilmansuunta oli kullekin edullisin. Aalto pyrki sijoittamaan siipiin vain "yhdenlaisia huoneita" tai huoneryhmiä, joiden vaatimukset mm. auringon ja näköalan suhteen olivat samankaltaiset. Eri rakennussiivet yhdistyvät toisiinsa keskeisen rakennusosan ympärille, johon kaikille siiville yhteiset toiminnot, kuten hissit ja portaat sijoitettiin.⁵

Aalto otti suunnittelun lähtökohdaksi yksilön, tuberkuloosia sairastavan potilaan. Suuren parantolan suunnittelussa potilaan yksityisyyden ja viihtyvyyden huomioiminen oli tärkeää. Potilashuoneet sijoitettiin suurimpaan rakennussiipeen A, joka suunnattiin siten, että potilashuoneisiin tulee runsaasti aamuaurinkoa ja vain vähän iltapäiväaurinkoa. Ikkunoiden ulkopuolelle asennettiin lisäksi säleverhot. Potilashuoneiden ikkunoiksi valittiin kaksinkertaiset puuikkunat, jotka avattuina muistuttivat nk. terveysikkunoita. Huoneiden lämmityksessä käytettiin säteilylämpöä; Rayard-radiaattorit asennettiin kattoon niin, että makuuasennossa oleva potilas ei joutunut suoraan voimakaimman säteilyn alaiseksi, vaan puolivoimakkaaseen säteilysektoriin. Sisäseinissä käytettiin kahta tyyppiä: huoneissa oli kolme "kovaa" seinää ja yksi "pehmeä". Pehmeissä seinissä käytettiin Enson sellulosaatapetilla päällystettyjä eristyslevyjä. Huoneiden värit perustui siihen, että värit oli-

sivat miellyttäviä ja rauhallisia makaavan potilaan kannalta katsoen. Yleisvalopiste sijoitettiin potilaan pään yläpuolelle seinän ja katon yhtymäkohtaan vuoteessa makaavan potilaan katsekulman ulkopuolelle, jotta se ei häikäisisi. Potilashuoneet varustettiin erikoisvalmisteisilla pesualtailla, jotka suunniteltiin siten, että ne toimisivat mahdollisimman äänettömästi.⁶

A-siiven toiseen päätyyn sijoitettiin makuuhallit, jotka suunnattiin suoraan etelää kohti. Kaikki makuuhallit suunniteltiin kollektiivisiksi, mutta niitä tehtiin kuitenkin kahta tyyppiä: potilasosastojen yhteydessä sijaitsevat 24-paikkaiset makuuhallit ja rakennuksen katolla sijaitseva suuri 120-paikkainen halli. Pienemmät hallit oli tarkoitettu sairaampia ja arempia potilaita varten, ja suuri halli oli tarkoitettu terveemmille. Siiven länsipäätyyn sijoitettiin osastonhoitajien asunnot.⁷

Rakennussiipi B sijoitettiin itä-länsi pituussuuntaan ja sinne sijoitettiin kollektiivisia huonetiloja kuten ruokasali, seurusteluhuoneet, kirjasto ja lukusalit, työsalit yläkerassa ja lääkäri- ja hoito-osastot alakerassa. B- ja C-siipi yhdistettiin toisiinsa ilmakoridorin tapaan rakennetulla tarjoiluhuoneella. Pesula, raaka-ainevarastot, leipomo, jäähdytyslaitos ja keittiö sijoitettiin C-siipeen. Keittiön kaikki osastot sijoitettiin samaan tilaan, mutta se jaettiin eri osastoihin katosta riippuvilla lasikulisilla. Eniten höyryjä ja kaasuja muodostavat laitteet eli keittopadat ja liesi sijoitettiin keskelle hal-

lia. Sarjoittain sisäkkäin sijoitetut lasikulisit estivät kaasuja leviämästä ruokasaliin. C-siiven kummallekin julkisivulla suunniteltiin täydellisiä huoneita, joten se suunnattiin siten, että molemmat julkisivut saavat aurinkoa. Siiven ylimpään kerrokseen sijoitettiin lisäksi palvelijoiden ja keittiöhenkilökunnan asuntoja. Yksikerroksiseen D-siipeen sijoitettiin kattilahuone ja lämpötekninen keskus.⁸

¹ Heinonen 1986 (1976), 234, 281.

² Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola, s.a., 14.

³ Heinonen 1986 (1976), 239.

⁴ Heinonen 1986 (1978), 239; Schildt, 1985, 56.

⁵ Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola, s.a., 25.

⁶ Varsinais-suomen Tuberkuloosiparantola, s.a., 26.

⁷ Varsinais-suomen Tuberkuloosiparantola, s.a., 26.

⁸ Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola, s.a., 25, 27.

2. YLEISTÄ

Tämä luku antaa taustatietoja tuberkuloosista kansantautina, Paimion sairaalan alueen muodostamisesta ja kaavallisesta kehityksestä alueella sekä Paimion sairaalan suojelun vaiheista.

2.1. TUBERKULOOSI KANSANTAUTINA¹

Tuberkuloosi on sairaus, jota on esiintynyt kautta aikojen.² Se leviää hyvin elinvoimaisen tuberkuloosibasillin välityksellä. Tämä basilli on kestävä monia ulkoisia vaikutuksia, kuten kuivuutta ja kylmyyttä vastaan. Vähiten se kestää suoraa auringonvaloa. Ihmisillä esiintyy kahdenlaista tuberkuloosia: keuhkotuberkuloosia³ sekä keuhkonulkoista tuberkuloosia, jota esiintyy luissa, nivelissä ja imusolmukkeissa. Keuhkotuberkuloosi on tuberkuloosin yleisin esiintymismuoto.⁴

Suomessa keuhkotautikuolleisuus kasvoi voimakkaasti vuosien 1886 ja 1901 välisenä aikana. Kuolleisuuden kasvun syitä olivat terveydenhoidon heikko taso ja tietämättömyys.⁵ Tuberkuloosin leviämistä edistivät yhteiskunnalliset epäkohdat kuten huonot asuinolosuhteet. Huonot, ahtaat asunnot olivat usein myös likaisia, kosteita ja pimeitä.⁶

Parantolakysymys oli esillä vuoden 1891 valtiopäivillä, jolloin tehtiin ehdotus yleisillä

varoilla rakennettavasta keuhkotautiparantolasta. Ehdotus jäi hyväksymättä. Vasta vuonna 1895 Lääkäriseuran yleinen kokous käsitteli parantolan perustamista Suomeen. Kesti kuitenkin vielä monta vuotta ennen kuin Suomalainen Lääkäriseura Duodecim perusti Takaharjun ja Nummellan parantolat. Myös vuoden 1897 valtiopäivillä käsiteltiin toimenpiteitä tuberkuloosin vastustamiseksi.⁷ Tuolloin tehtiin mm. ehdotus köyhille keuhkotautia sairastaville perustettavasta parantolasta.⁸

Tuberkuloosin vastaista työtä alettiin Suomessa tehdä järjestelmällisesti vasta 1900-luvulla.⁹ Tärkein toimenpide tuberkuloosin vastustamiseksi aluksi oli ns. Palmbergin komitean perustaminen. Komitea julkaisi vuonna 1900 mietinnön, jonka mukaan erityisesti lapsia tuli suojella tuberkuloosilta. Mietintö sisälsi mm. lakiehdotuksen tuberkuloosin vastustamiseksi. Komitean ehdotukset eivät kuitenkaan johtaneet toimenpiteisiin.¹⁰

Huolimatta siitä, että tuberkuloosin vastaista työtä oli Suomessa tehty järjestelmällisesti 1900-luvun alusta lähtien, konkreettiset toimenpiteet vielä puuttuivat. Ensimmäinen konkreettinen teko tuberkuloosin vastustamiseksi oli Högsandin parantolan perustaminen luu-, nivel- ja rauhastuberkuloosia sairastaville lapsille vuonna 1901. Suomen ensimmäiset keuhkotautiparantolat, Takaharjun ja Nummellan parantolat avattiin vuonna 1903.¹¹

Esikuvat Suomen keuhkotautiparantoloille saatiin Saksasta, Görbersdorffista, jonne oli perustettu ensimmäinen varsinainen keuhkotautiparantola vuonna 1854. Parantola oli yksityinen ja se oli tarkoitettu vain varakaille potilaille. 1890-luvulta lähtien Saksassa perustettiin myös kansanparantoloita köyhemmille.¹²

Vuonna 1907 Suomeen perustettiin kaksi yksityistä järjestöä tekemään tuberkuloosin vastustamistyötä: Tuberkuloosin Vastustamisyhdistys ja Keräystoimikunta Vähäraisten keuhkotautisten hyväksi. Järjestöt yhdistettiin vuonna 1929 Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistykseksi.¹³ Yhdistyksen tärkeimpänä tehtävänä oli tuberkuloosihuoltopiirien perustaminen. Valmistuttuaan huoltopiirien verkosto kattoi 3/4 kaikista Suomen maalaiskunnista. Huoltopiirien tärkein tehtävä oli uusien tuberkuloositapausten löytäminen.¹⁴

Keuhkotautikuolleisuus aleni Suomessa 1920-luvulla merkittävästi. Kuolleisuuden alenemiseen vaikutti mm. BCG -rokotteen kehittäminen, terveydenhoidon tason nousu, elintason kohoaminen ja suhteellinen immunitetti. Ranskalaiset tiedemiehet Calmette ja Guérin olivat vuonna 1921 onnistuneet eristämään basillikannan, jonka nimeksi he antoivat *Bacillus Calmette Guérin*. Tätä BCG -rokotetta alettiin käyttää suojarokotuksena tuberkuloosia vastaan.¹⁵

Kuolleisuuden alenemisesta huolimatta tuberkuloosia sairastavien lukumäärä oli

1920- ja 1930-luvulla edelleen korkea. Syynä oli se, että tuberkuloosia vastaan ei ollut olemassa tehokasta hoitoa. Tartunnan leviämistä voitiin ehkäistä suojarokotteen avulla, mutta tuberkuloosiin jo sairastuneita ei osattu hoitaa tehokkaasti.

Valtion rooli tuberkuloosin vastustamistyössä korostui vasta vuonna 1922, jolloin perustettiin tuberkuloosikomitea. Komitea teki ehdotuksen toimenpiteistä tuberkuloosin vastustamiseksi. Mietinnössä korostettiin, että ehkäisevä tuberkuloosityö olisi asetettava etusijalle. Ehkäisevä työ tulisi käytännössä järjestää siten, että kaupunkeihin perustettaisiin tuberkuloosihuoltotoimistoja ja maaseutu jaettaisiin tuberkuloosihuoltopiireihin.¹⁶ Valtio otti vastuun tuberkuloosin vastustamistyön toteuttamisesta jatkaen yksityisten järjestöjen viitoittamaa linjaa.

Huhtikuussa 1929 eduskunta hyväksyi tuberkuloosia ja mielisairaanhoidoa koskevan lain, jonka mukaan valtionapua tullaan antamaan tuberkuloosisairaaloiden tai -parantoloiden perustamiskustannuksiin ja kunnossapito- ja käyttökustannuksiin. Valtionavun saamisen ehtoina oli mm. se, että sairaalaa tai parantolaa ylläpidetään yleishyödyllisessä tarkoituksessa, laitoksen sijainnin piti olla lääkintöhallituksen hyväksymä ja sairaala- tai parantolarakennuksen piirustusten tuli olla lääkintöhallituksen hyväksymiä.¹⁷

Oleellista uudessa laissa oli se, että valtionapua saavat hoitolaitokset eivät saaneet

tuottaa omistajilleen taloudellista hyötyä ja vähintään puolet hoitopaikoista oli pidettävä vapaapaikkoina. Tämä oli merkittävää, koska aikaisemmin sairaat joutuivat usein lähtemään kesken hoidon pois rahojen loputtua.¹⁸ Vuonna 1930 voimaan tullut valtionapulaki oli merkittävä tuberkuloosiparantoloiden perustamisen kannalta.

Vuosina 1930-33 perustettiin kahdeksan suurta kansanparantolaa ja hoitopaikkojen lukumäärä kasvoi 2500: lla. Harjavallassa sijaitseva Satakunnan keuhkotautiparantola oli ensimmäinen suurista kansanparantoloista. Se avattiin vuonna 1925.¹⁹ Vuonna 1933 Suomen sairaaloissa ja parantoloissa oli 3700 sairaansijaa kouhkotuberkuloosia sairastaville ja sen lisäksi 500 sairaansijaa luu- ja niveltuberkuloosia sairastaville lapsille.²⁰

VIITTEET

¹ Teksti perustuu Minnamaria Koskelan pro gradu -tutkielmaan Paimion parantola -rakennus kuin "lääketieteellinen instrumentti", Helsingin yliopiston Taidehistorian laitos, 1998.

² Saksasta on löydetty aikakaudelta 5000 eKr. Peräisin oleva luuranko, jossa on tuberkuloottisia muutoksia. Pätiälä 1978, 129.

³ Keuhkotuberkuloosi leviää kahdella tavalla: ilman välityksellä tapahtuvana tartuntana tai kosketustartuntana. Suurin osa tartunnoista leviää ilman välityksellä joko pisara- tai pölytartuntana. Keuhkotuberkuloosin tavallisin leviämistapa on yskiminen ja yskökset. Pätiälä 1978, 136-138.

⁴ Pätiälä 1978, 130-131, 137, 164.

⁵ Pesonen 1980, 473.

⁶ Komiteanmietintö 3/1924, 7.

⁷ Pesonen 1980, 472, 479.

⁸ Pesonen, 1980, 477.

⁹ Backman, Savonen 1934, 5.

¹⁰ Pesonen 1980, 475, 477.

¹¹ Backman, Savonen 1934, 5.

¹² Komiteanmietintö 3/1924, 8.

¹³ Backman, Savonen 1934, 5.

¹⁴ Pätiälä 1978, 227.

¹⁵ Backman, Savonen 1934, 127, 137; Pätiälä 1978, 192-93.

¹⁶ Komiteanmietintö 3/1924, 55-56, 60.; Pesonen 1980, 480.

¹⁷ Savonen 1929, 111-112.

¹⁸ Savonen 1929, 115.

¹⁹ Pesonen 1980, 480-481.

²⁰ Backman, Savonen 1934, 6.

2.2. MAANOMISTUS JA KAAVALLINEN KEHITYS

PARANTOLA-ALUEEN SIJAINTI JA SEN MUODOSTAMINEN

Vuonna 1928 Vehmaan, Ruskon, Maskun ja Paimion kunnat tarjosivat Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnalle alueitaan parantolan rakennuspaikaksi. Rakennuslautakunnan toiveesta lääkintöhallituksen pääjohtaja Hannes Ryömä ja Tuberkuloosin Vastustamisyhdistyksen sihteeri Severi Savonen tarkastivat kuntien tarjoamat alueet. Rakennuslautakunta valitsi parantolan paikaksi asiantuntijoiden suositteleman Paimion kunnan tarjoaman Spurilan metsäalueen. Valintaa perusteltiin seuraavin kriteerein: Paimion kunnan tarjoama alue sopisi hyvin parantolan paikaksi, koska sen maaperä oli hiekkapitoista ja siellä kasvoi mäntymetsää. Alueelta oli helpposti löydettävissä laaja, tasainen, etelään viettävä kohta, johon parantola voitaisiin sijoittaa. Parantolan sijoittaminen pohjois-eteläsuuntaan oli tärkeää, koska makuuhalit pyrittiin suntaamaan aina etelää kohti. Paimiosta tarjotun alueen sijainti oli hyvä, koska rautatieasema sijaitsi noin kolmen kilometrin päässä. Lisäksi paikkakunnalla oli saatavissa monenlaisia rakennusaineita, ja saha sekä tiilitehdas sijaitsivat alueen lähellä.¹

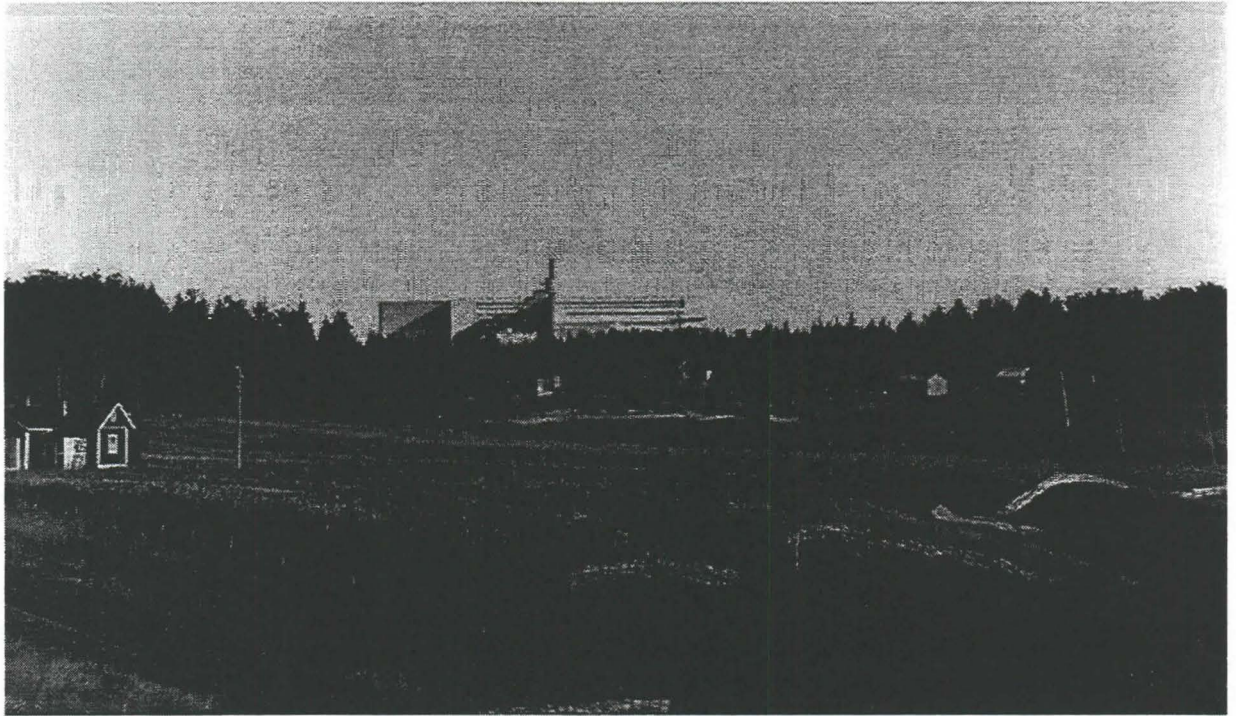
Paimion kunta lahjoitti parantolaa varten noin 40 hehtaarin metsäalueen. Kantatiloista erotettu alue muodosti kaksi itsenäistä tilaa; 5,61 hehtaarin ja 34,40 hehtaarin

tilat. Parantola A RN:o 1:18 eroitettiin Böhle-nimisestä Spurilan kanssa yhdysviljelyksessä olevasta tilasta ja Parantola B RN:o 3:46 eroitettiin Paimion pitäjän Spurilan kylässä sijaitsevasta Spurilan rälssitilasta. Lautakunta osti lisäksi parantolan käyttön Paimion pitäjän Iso-Breidilän kylässä sijaitsevat Heikkilän ja Valkiapään yhdysviljelyksessä olevat tilat, joiden yhteinen pinta-ala oli 270 hehtaaria. Tilojen pinta-alasta viljeltyä maata oli 60 hehtaaria. Heikkilän ja Valkiapään tilat hankittiin mm. parantolan taloutta ja potilaiden työskentelymahdollisuuksia ajatellen.²

Tilat omisti Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan Kuntainliitto, jonka muodostivat seuraavat kunnat: Angelniemi, Askainen, Aura, Halikko, Kaarina, Kaksikerta, Karinen, Karjala, Karuna, Kiikala, Kisko, Kustavi, Kuusisto, Kuusjoki, Laitila, Lemu, Lieto, Lokalahti, Maaria, Masku, Mietoinen, Muurla, Mynämäki, Naantali, Naantalin msk., Nousiainen, Oripää, Paimio, Perniö, Pertteli, Piikkiö, Pyhämaa, Pyhäranta, Pöytyä, Raisio, Rusko, Rymättylä, Salo, Sauvo, Suomensjärvi, Särkisalo, Taivassalo, Tarvasjoki, Turku, Uskela, Uusikaupunki, Uusikaupunki mlk., Uusikirkko T.1., Vahto, Vehmaa ja Yläne.

MAANOMISTUS NYKYISIN

Paimion sairaala siirtyi Turun yliopistollisen keskussairaalan alaisuuteen vuonna 1987, joten nykyisin sairaala-alueen maat omistaa Turun yliopistollinen keskussairaalaliitto. Sairaalan maihin nykyisin kuuluu 1930 muodostettu tila Parantola A RN:o

Kun parantola rakennettiin, puusto oli nuorta. Parantola sijaitsi etäällä asutuskeskuksista tartuntavaaran vuoksi. Kuva 1930-luvulta AAS 50-003-306.

1:18, 1923 muodostettu Haanpään Santanummen RN:o 1:9 tila ja 1930 muodostettu Parantola B RN:o 3:46. Useista parantola-alueeseen kuuluvista tiloista on myyty osia mm. Metsäntutkimuslaitokselle.³

SEUTUKAAVATASO

Varsinais-Suomen seutukaavayhdistelmä on laadittu vuonna 1994 Varsinais-Suomen Seutukaavaliiton toimesta. Seutukaavayhdistelmässä on yhdistettynä vaiheseutukaavat 1, 2 ja 3 sekä niitä täydentävä täydennysseutukaava. Sairaalan alue on seutukaavassa varustettu merkinällä P (palvelujen ja hallinnon alue). Parhaillaan on meneillään Turun kaupunkiseudun seutukaavan tarkistaminen.⁴

YLEISKAAVATASO

Paimion koko kunnan yleiskaavaluonnos on vuodelta 1990. Kyseinen luonnos on käsitelty lautakuntatasolla. Luonnoksessa sairaala-alue on osoitettu merkinnällä PY/SR (Julkisten palvelujen ja hallinnon alue/rakennuslainsäädännön nojalla suojeltava alue). Paimio- Vista yleissuunnitelma on laadittu vuonna 1969. Paimion Vistan maankäytön yleissuunnitelma on vuodelta 1974. Sen on laatinut Suunnittelukeskus Oy. Sairaala-alue on siinä varustettu Y -merkinällä, mikä tarkoittaa yleistä aluetta.⁵

Sairaala-alue kuuluu Vistan osayleiskaavaan, joka kunnanvaltuuston hyväksymänä on saanut lainvoiman 18.4.1994. Osayleiskaavassa sairaalan alue on osoitettu merkinnällä PY/S (SR) (julkisten palvelujen ja

hallinnon alue, jolla ympäristö säilytetään, rakennuslainsäädännön nojalla suojeltava alue).

ASEMAKAAVATASO

Sairaala-alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa. Asemakaavoituksen tueksi laadittiin 1987 Preitilän kaavarunko, jonka on tarkoitus ohjata alueen tarkempaa kaavoitusta. Kaavarungolla ei ole virallista statusta. Vuoden 1987 kaavarunkoa on tarkistettu uudelleen 1997.

PAIMION SAIRAALA-ALUEEN KAAVALLISESTA SUOJELUSTA

Paimion sairaala osoitettiin Varsinais-Suomen vuonna 1986 vahvistetussa vaiheseutukaavassa suojelukohteeksi (SU-688) ja Paimion Vistan osayleiskaavassa rakennuslainsäädännön nojalla suojeltavaksi alueeksi (PY/S SR; PY=julkisten palvelujen alue, S=ympäristö säilytetään, SR=suojeltu rakennuskohde viheralueelta).⁶

Vuodesta 1993 lähtien Paimion parantola on kuulunut rakennussuojelulailla suojeltuihin rakennuksiin. Museoviraston näkemyksen mukaan Paimion parantolan historiallista rakennuskompleksia ympäröivän ja siihen olennaisesti kuuluvan maiseman säilyminen voidaan turvata ainoastaan riittävän laajan suojelalueen avulla. Suojelalueeseen kuuluvat aluetta halkovien teiden pohjois- ja eteläpuolella sijaitsevat hongikot, jotka pitäisi säästää rakentamiselta. Lisäksi siihen kuuluu yleiskaavassa MU-alueeksi osoitettu sairaala-alueen itäosa.⁷

Joulukuussa 1990 Paimion sairaalassa pidetyssä katselmuksessa ja kokouksessa keskusteltiin parantola-alueen ja rakennusten mahdollisesta suojelusta. Taustalla vaikutti TYKS:n tarve hyödyntää ympäröiviä maa-alueita asuinkäyttöön. Tilaisuuteen osallistui edustajia Paimion sairaalasta, Turun yliopistollisesta keskussairaalaliitosta, museovirastosta, Paimion kaupungista ja Alvar Aallon arkkitehtitoimistosta.⁸

Pöytäkirjan mukaan tilaisuudessa todettiin seuraavaa: "Keskusteltaessa mahdollisesta alueen ja rakennusten suojelusta todettiin, että mikäli sairaala anoo aluetta suojeluun, maksaisi valtio avustusta alueella tapahtuviin kunnostustöihin. Työryhmän mielestä kaavoituksella tulisi määritellä alueen suojelu. Rakennukset pyrittäisiin suojelemaan erillisinä. Sovittiin, että kunnan kaavoitusinsinööri luokittelee maa-alueet eri luokkiin. Rakennuksien suojelusta keskusteltaessa todettiin, että varsinkin sairaalarakennus tulisi määritellä myöskin eriasteisena suojeluna, jotta suojelu ei estäisi toiminnan jatkuvuutta ja kehittämistä."⁹

Toukokuussa 2000 pidettiin jälleen neuvottelu Paimion sairaalan lähialueen maankäytöstä. Siinä olivat läsnä Museoviraston, Paimion sairaalan ja Paimion kaupungin edustajat. Katselmuksen jälkeen käsiteltiin 1997 TYKS:n alueille laadittua kaavaluonnosta. Luonnosta tarkasteltiin kriittisesti ja sovittiin rakentamisen säätelemisestä kortteleiden 1-4 osalla. Muistiossa todetaan, että sairaala-alueen ahdollinen hyväksy-

minen Unescon maailmanperintökohteeksi tulee ulottamaan vaikutuksensa noin kilometrin säteelle sairaalasta, jolla alueella tulee aina huomioida arvokkaan kohteen läheisyys.¹⁰

VIITTEET

¹ Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnan kokouspöytäkirja 26.6.1928; Hannes Ryömän ja Severi Savosen asiantuntijalausunto 27.6.1928.

² Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola, s.a, 9.

³ KäT Kimmo Simolan Paimion sairaalan maita koskeva päiväämätön kirje tekninen päällikkö Harri Peltoselle.

⁴ Suullinen tiedonanto kaavoitusinsinööri Outi Pekkala 23.3.2000.

⁵ Suullinen tiedonanto kaavoitusinsinööri Outi Pekkala 23.3.2000.

⁶ Museoviraston vastaus Turun yliopistollisen keskussairaalaliiton lausuntopyyntöön Paimion sairaalan suojelualueesta 20.7.1990.

⁷ Ibid.

⁸ Sairaalan maa-alueita käsittelevän työryhmän muistio 3.12.1990

⁹ Ibid.

¹⁰ Paimion sairaalan lähialueen maankäyttöä koskevan

2.3. SUOJELUHISTORIA

Paimion parantolan suojelua koskevat tiedot ovat peräisin museovirastosta rakennushistorian osaston arkistoista. Tiedot perustuvat rakennuskulttuuriyksikön suojeluasiakirjoihin ja topografisen arkiston asiakirjoihin sekä matkakertomuksiin.

14.10.1977. Maija Kairamon Paimion matkakertomus:

Paimion sairaalan potilassiiven korjaustyöt ovat meneillään. Potilashuoneiden perusteellinen uusiminen aiheuttaa sekä ulko- että sisätilojen arkkitehtonisen luonteen muuttumisen. Korjaustyön suunnittelijana toimii arkkitehti Heikki Tarkka Alvar Aallon toimistosta. Maija Kairamon mukaan korjaustyöhön tulisi voida puuttua, koska on ilmeistä, että suunniteltu korjaus hävittää oleellisia piirteitä kansainvälisesti merkittävästä rakennuksesta.

1.12.1977. Museoviraston kirje Varsinais-Suomen tuberkuloosipiirin kuntainliitolle:

Museovirasto on saanut tietää, että Paimion sairaalassa, entisessä parantolassa on meneillään perusteellinen korjaustyö. Museovirasto pyytää, että Paimion sairaalan korjaussuunnitelmat lähetetään virastolle, jotta korjaustyön seurauksia voitaisiin arvioida rakennuksen kulttuurihistoriallisen arvon kannalta.

7.12.1977. Varsinais-Suomen tuberkuloosipiirin kl talousjohtajan kirje arkkitehtitoimisto Alvar Aallolle. Paimion sairaalan korjaussuunnitelmat:

Alvar Aallon arkkitehtitoimistoa pyydetään toimittamaan museovirastolle Paimion sairaalaa koskevat korjaussuunnitelmat.

4.1.1978. Alvar Aallon toimiston/arkkitehti Heikki Tarkan selvitys museovirastolle. Entisen Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan, nykyisen Paimion sairaalan rakentamisen ja suunnittelun kehitys 1950-luvulta eteenpäin:

Kyseessä on selvitys Paimion sairaalan rakennussuunnitelmista. Arkkitehti Heikki Tarkan mukaan Alvar Aalto "katsoi velvollisuudekseen käsitellä Paimion sairaalaa elävänä organismina", josta on osoituksena mm. terveyskeskushankkeen hyväksyminen.

16.2.1978. Muistio Suomen rakennustaiteen museossa pidetystä neuvottelusta. Neuvottelu Paimion parantolan muutostöistä:

Suomen rakennustaiteen museossa 15.2.1978 pidetyssä neuvottelussa olivat läsnä seuraavat osapuolet: professori Aarno Ruusuvuori Suomen rakennustaiteen museosta, rakennushallituksen pääjohtaja Viljo Ahtee, toimistopäällikkö Otto Nyysönen ja arkkitehdit Heli Kotilainen ja Jaakko Paatela lääkitöhallituksesta, Valtion rakennustaiteen toimikunnan puheenjohtaja C.J. Gardberg, museoviraston rakennushistorian

osaston johtaja Antero Sinisalo, liittohallituksen puheenjohtaja agronomi Kalle Saura ja talousjohtaja Ilmari Möttönen Varsinais-Suomen tuberkuloosipiirin kuntainliitosta, arkkitehdit Elissa Aalto ja Heikki Tarkka Arkkitehtitoimisto Alvar Aallossa sekä Rakennustaiteen seuran puheenjohtaja arkkitehti Maija Kairamo. Neuvottelussa käsiteltiin Paimion parantolan korjaus- ja muutostyöhön liittyviä ongelmia. Muutostyön laajuuden todettiin johtuvan siitä, että rakennuksen käyttötarkoitus muuttuu: tuberkuloosiparantola muutetaan sairaalaksi. Välttämättömiä muutoksia ovat mm. potilashuoneiden ovien leventäminen. Rakennuttaja totesi neuvottelussa seuraavasti: "Rakennuksen taiteellisiin arvoihin suhtaudutaan mahdollisimman suurella pietteillä, mutta tärkeimpänä näkökohtana on taloudellisesti toimiva ja nykYTEKNIikkaan sopeutuva sairaala". Neuvottelussa käsiteltiin mahdollisuutta poiketa nykyisistä sairaalastandardeista Paimion sairaalan kohdalla. Koska urakka oli jo pitkällä, oli rakennuttaja sitä mieltä, että kustannussyistä suunnitelmia on mahdollonta enää muuttaa. Korjaustöitä koskeva neuvottelu pidettiin vasta tässä vaiheessa, koska korjaussuunnittelu oli tapahtunut ajankohtana, jolloin lääkintöhallitus ei tarvinnut rakennushallituksen hyväksyntää tämän kokoiseen sairaalahankkeeseen. Tämän seurauksena rakennushallituksella ja museovirastolla ei ollut mahdollisuutta valvoa hanketta riittävän ajoissa.

31.5.1978. Paimion-Sauvon kansanterveysystön kuntainliitto. Lausuntopyyntö terveyskeskuksen rakentamisesta Paimion sairaalan tontille:

Paimion-Sauvon kansanterveysystön kuntainliitto tiedusteleo Paimion sairaalan arkkitehtonisen merkityksen takia museo- virastolta, onko mahdollista rakentaa Paimion-Sauvon terveyskeskus suunniteltuun kohtaan, ja jos on, niin mitkä ovat suunnittelua ja rakentamista koskevat ehdot.

29.6.1978. Museoviraston lausunto. Terveyskeskuksen rakentaminen Paimion sairaalan tontille:

Museoviraston mukaan terveyskeskuksen rakentamista Paimion parantolan läheisyyteen ei voida harkita ennen kuin röntgen- ja laboratoriorakennelmien osalta on löydetty ratkaisu, joka ei turmele Paimion parantolan toistaiseksi pääosiltaan alkuperäisen luonteensa säilyttäneitä arkkitehtuuria.

27.11.1978. Varsinais-Suomen tuberkuloosipiirin kl. Paimion sairaalassa suoritettavat peruskorjaus- ja muutostyöt:

Varsinais-Suomen tuberkuloosipiirin kuntainliitto tiedusteleo museovirastolta, mikä on sellainen käytännön menetelytapa, joka ottaa rakennuskulttuuriset näkökohdat huomioon Paimion sairaalan korjaus- ja laajennustöitä suunniteltaessa. Kuntainliitto edellyttää, että peruskorjaus-, muutos- ja laajennustöitä koskevissa rakennussuunnittelun toimek-

siannoissa suunnittelija on yhteydessä museovirastoon ja huomioi viraston kannanotot.

taa riittävän kauas rakennuksesta tai rakennuksen käytön muuttamista tulee harkita.

13.3.1979. Paimion-Sauvon kansanterveysystön kuntainliiton liittohallituksen kirje museovirastolle. Terveyskeskuksen rakentaminen Paimion sairaalan tontille:

Tiedustellaan museoviraston kantaa rakentamisesta Paimion sairaalan alueelle. Kuntainliitto esittää tarkentavia kysymyksiä terveyskeskuksen rakentamisesta, mikäli museovirasto sallii alueelle rakentamisen.

Museoviraston päiväämätön muistio. Paimion sairaalan kehittämislinjasta.

Muistio Suomen rakennustaiteen museossa 15.2.1978 pidetystä neuvottelusta. Kts. 16.2.1978.

Aiheena Paimion parantolarakennuksen muuttaminen sairaalaksi ja siitä aiheutuvat toimenpiteet. Lähtökohtana se, että Paimion parantolaa ei voida museoida, mutta parantolan kehittämisessä tulee lähteä siitä, että käyttö sovitetaan rakennukseen eikä rakennusta muuttuvaan ja kasvavaan käyttöön. Rakennuksen kulttuurisen arvon säilyttämiseksi kunnostamisessa tulee pitäytyä alkuperäisten työtapojen noudattamisessa, alkuperäisten rakennusdetaljien, materiaalien, muotojen ja värien käyttämisessä. Hoito-osaston laajentamista ei saa sijoittaa rakennuksen yhteyteen; mikäli se on sairaalan toiminnalle välttämätön, tulee se sijoit-

5.4.1979. Museoviraston kirje Paimion-Sauvon kansanterveysystön kuntainliittolle. Terveyskeskuksen rakentaminen Paimion sairaalan tontille:

Museoviraston mukaan Paimion sairaalan alueella voidaan suorittaa vain sellaisia rakennustöitä, jotka eivät häiritse Alvar Aallon alueelle suunnitteleminen rakennusten arkkitehtonista arvoa eivätkä turmele ympäröivää luontoa. Terveyskeskustoimitiloja ei voida rakentaa kiinni sairaalan seinään. Ne alueet, joilla rakentamista voidaan suorittaa, voidaan määritellä ainoastaan maastossa tehtävän tarkastuksen perusteella. Maanpäällisen yhdyskäytävän rakentaminen ei ole mahdollista. Sairaala-alueelle rakennettavien rakennusten tulee olla luonteeltaan ja laadultaan alueen aikaisemman arkkitehtuurin tasoista

5.4.1979. Museoviraston kirje lääkintöhallitukselle. 609 Lääkintöhallituksen lähete 28.2.1979 no 6829/655/78. Paimion sairaalan uusi lämpökeskus:

Museoviraston käsityksen mukaan uusi lämpökeskus on päärakennuksesta niin etäällä, ettei se häiritse päärakennusta ja siihen välittömästi liittyvää ympäristöä. Rakennuksen arkkitehtuurissa tulee pyrkiä samaan ilmeeseen ja rakennustaiteelliseen tasoon kuin sairaala-alueen aikaisemmissa rakennuksissa. Pääraken-

nuksen vanha savupiippu tulee pitää kunnossa. Kirjeen liitteenä on museoviraston muistio, jossa esitetään viraston näkemys rakennuksen kehittämislinjasta.

21.6.1979. Neuvottelu 11.5.1979 Paimiossa. Museoviraston kirje Paimion-Savon kansanterveystyön kuntainliitolle. Terveyskeskuksen sijoittaminen Paimion sairaalan alueelle:

Terveyskeskuksen pinta-ala, mikäli se rakennetaan kokonaan Paimion sairaalan läheisyyteen, tulee olemaan n. 3300 neliömetriä/11300 kuutiometriä. Jos vain osa terveystaloksesta sijoitetaan Paimion sairaalan alueelle, on uudisrakennuksen koko 3045 neliömetriä/10350 kuutiometriä. Terveystalo tulisi olemaan yksikerroksinen. Terveystalo tulisi poikkeamaan mittakaavaltaan Paimion sairaala-alueen muusta rakennuskannasta ja se horjuttaisi rakennusten keskinäistä hierarkiaa. Museovirasto ei pidä suotavana terveystaloksesta rakentamista Paimion sairaalan alueelle

30.8.1979. Rakennustaiteen museon johtajan Juhani Pallasmaan kirje Paimion sairaalan ylilääkärille professori Eero Talalle:

Kirjeen mukana on kopiot tärkeimmistä Paimion parantolaa koskevista artikkeleista vakuutukseksi rakennuksen kansainvälisestä ainutlaatuisuudesta.

14.5.1984. Varsinais-Suomen tuberkuloosipiirin kl. Tutkimuspyyntö VTT:lle Paimion sairaalan kunnosta:

Sairaalan ulkoseinien rappaus- ja maalausvaurioiden korjaaminen on jatkuvasti osoittautunut erittäin vaikeaksi; erityisesti potilasosastojen eteläpuoleisessa ulkoseinässä on esiintynyt merkittävää rappauksen ja tiilimuurauksen irtoamista. Kuntainliitto pyytää, että VTT suorittaisi tutkimuksen, jonka perusteella korjaussuunnitelma ja -menettelytapa määritellään.

11.05.1990. Turun yliopistollisen keskussairaalan liiton Paimion sairaala. Lausuntopyyntö Museovirastolle siitä, minkä kokoisena Paimion sairaalan sairaala-alueen pinta-alasta ns. Suojelualue tulee säilyttää.

14.5.1990. Museoviraston lausunto. Paimion sairaalan suojelualue:

Museoviraston mukaan suojelualueen tulee olla riittävän laaja, jotta parantolakeskuskompleksi ympäröivän maiseman säilyminen voidaan turvata. Suojelualueeseen kuuluvat myös aluetta halkovat paikallisteiden pohjois- ja eteläpuoliset hongikot sekä yleiskaavassa MU-alueeksi osoitettu sairaalan itäosa. Museovirasto esittää, että Turun yliopistollinen keskussairaalan liitto ja Paimion sairaala tekevät aloitteen suojelun järjestämiseksi.

20.7.1990. Museoviraston kirje Turun yliopistolliselle keskussairaalaliitolle, Paimion sairaalaan. Paimion sairaalan suoje-alue:

Varsinais-Suomen 1986 vahvistetussa vaiheseutukaavassa Paimion sairaala on osoitettu SU-688 -suojelukohteena ja Paimion Vistan osayleiskaavassa rakennuslainsäädännön nojalla suojeltavana PY/S (SR) -alueena. Preitilässä ei ole rakennuskaavaa. Paimion sairaalan ja sen ympäristön kansallisen merkityksen takia museovirasto pitää tärkeänä, että alueen suoje-lu ratkaistaan pysyvästi ja siihen sovelletaan rakennussuojelulakia. Museovirasto esittää, että Turun yliopistollinen keskussairaalaliitto ja Paimion sairaala tekevät aloitteen suoje-lun järjes-tämiseksi

27.9.1990. Turun yliopistollinen keskus-sairaalaliitto Paimion sairaala. Sairaalan maa-aluetta käsittelevän työryhmän muis-tio:

Aiheena oli Paimion sairaalan suoje-lu-alueen määrittely ja raja-us.

4.10.1990. Paimion sairaalan ylilääkärin professori Eero Talan lausunto. Paimion sai-raalan maa-alueen käyttöä pohtivalle toi-mikunnalle:

Talan mukaan Paimion sairaalan mil-jöö tulisi säilyttää nykyisellään kulttuuri-historiaallisesti arvokkaan kokonaisuuden säilyttämiseksi.

9.10.1990. Turun yliopistollinen keskus-sairaalaliitto Paimion sairaala. Sairaalan maa-aluetta käsittelevän työryhmän muis-tio:

Aiheena oli Paimion sairaalan suoja-alueen määrittely ja raja-us. Ajatuksena oli, että ns. rakennusalue ja suoja-alue jäisivät sairaala-alueeksi sairaanjoitopi-rissä ja muu alue jäisi kuntien omistuk-seen.

5.11.1990. Turun yliopistollinen keskus-sairaalaliitto Paimion sairaala. Sairaalan maa-aluetta käsittelevän työryhmän muis-tio:

Suojelualueella tulee sallia sentyyppi-nen rakentaminen, joka liittyy sairaala-toimintaan ja rakentamisen on alistut-tava nykyiseen arkkitehtuuriin.

3.12.1990. Turun yliopistollinen keskus-sairaalaliitto Paimion sairaala. Sairaalan maa-aluetta käsittelevän työryhmän muis-tio:

Työryhmä keskusteli alueen ja raken-nusten mahdollisesta suoje-lusta ja sen mielestä kaavoituksella tulisi määritellä alueen suoje-lu. Rakennukset pyrittäisiin suojelemaan erillisinä. Rakennusten suo-jelusta: varsinkin sairaalarakennus tulisi määritellä myöskin eriaisteisena suoje-luna, jotta suoje-lu ei estäisi toiminnan jatkuvuutta ja kehittämistä. Museovirasto ja Alvar Aallon toimiston edustajat sel-vittävät eriaisteiset suoje-lukohteet.

4.3.1991. Paimion kunta, kaavoitusinsinööri Outi Pekkalan kirje Museoviraston tutkija Hanna Kronlöfille. Hahmotelma sairaala-alueen maankäytöstä.

9.5.1991. Museovirasto, Restaurointitoimisto. Teknisiä ongelmia Paimion parantolan rakennuksissa.

Restaurointitoimiston tekemä luettelo Paimioon liittyvistä teknisistä ongelmista.

16.5.1991. Museoviraston aloite Turun ja Porin lääninhallitukselle Paimion sairaalan suojelusta. Paimion Spurilan kylässä tilalla Parantola B Rno 3:46 ja Preitilän kylässä tilalla Valkiapäänsuo Rno 1:28 sijaitsevia Paimion sairaalan rakennuksia ja niiden lähiympäristöä koskeva suojeluesitys:

Museoviraston esitys entiseen Paimion parantolaan liittyvien Alvar Aallon suunnitteleminen rakennusten ja niiden lähiympäristöjen suojelemiseksi rakennussuojelulain nojalla. Museovirasto esittää suojeltaviksi sairaalaa, entistä lämpökeskusta, autotallia, entistä hoitajien asuintaloa, alilääkärien rivitaloa, entistä ylilääkärin asuintaloa sekä hautakappelia eli Ruusukellaria. Paimion parantolan rakennusryhmän suojelemista esitetään rakennussuojelulain 1. ja 2. §:n nojalla ja ehdotetaan annettavaksi lain 6. §:n mukaiset suojelumääräykset.

14.9.1992. Vastaus Turun ja Porin lääninhallituksen lausuntopyyntöön Paimion sairaalan suojelusta:

Suojelusta ei koidu omistajalle ylimääräisiä kuluja eikä suojelu rakennussuojelulain nojalla vaikeuta sairaalan työtä tai saata sen toimintakykyä ja kehitystä uhanalaiseksi. Paimion sairaala-alue on tärkeää saada rakennuskaavoituksen piiriin, mutta kaava ei tässä erityispauksessa ja kohteen arvon huomioon ottaen ole riittävä suojelun väline.

9.10.1992. Turun ja Porin lääninhallitus, Ympäristöosasto. Päätös rakennussuojelulain mukaisesta suojeluesityksestä:

Päätöksessä määrätään Paimion kunnassa Spurilan kylässä tilalla Parantola B RN:o 3:46 ja Preitilän kylässä tilalla Valkiapäänsuo RN:o 1:28 sijaitsevan parantolarakennuksen, entisen lämpökeskuksen, yhteisautotallin, entisen hoitajien asuintalon, alilääkärien rivitalon, entisen ylilääkärin asuintalon sekä hautakappelin sekä niitä ympäröivän alueen suojeltavaksi siten kuin rakennussuojelulaissa tarkoitetaan. Päätöksessä korostetaan, että on tärkeää, että Paimion sairaalaa ei käsitellä jatkossa tavanomaisena sairaalarakennuksena, vaan että sen erityislaatuista arkkitehtuuria vaalitaan jatkossakin korjaus-, huolto- ja muutostöiden yhteydessä.

18.3.1993. Valtioneuvoston päätös:

Päätöksessä vahvistetaan rakennussuojelulain 5 §:n nojalla Turun ja Porin

*lääninhallituksen alistama suojelupää-
tös. Suojelumääräyksiä numero 2 ja 3
tullaan kuitenkin osittain vielä muutta-
maan.*

**25.10.1994. Turun yliopistollinen keskus-
sairaala Paimion sairaala. Muistio:**

*Alvar Aallon toimisto lopettaa toimin-
tansa vuoden 1994 aikana; toimiston
kanssa tehdyt ja keskeneräisenä vielä
olevat toimeksiannot jäävät arkkitehti
Heikki Tarkan hoidettaviksi. Museovi-
raston tehtäväksi jää suojeltujen raken-
nusten rakennushistoriallisen inventoin-
nin suorittaminen. Todettiin, että ruusu-
kellari ja vesisäiliön savupiippu on kor-
jattava mahdollisimman pian.*

16.11.1994. Liite avustushakemukseen:

*Ruusukellarin entisöimistyön, vesisäiliön
korjauksen ja keittiörakennuksen julkisi-
vun korjauksen kustannusarviot. Korjaus-
työt tarkoitus toteuttaa kesällä 1995.*

**8.2.1995. Paimion sairaalan toimesta laa-
dittu entistämisavustuksen tilitys. Museovi-
rasto oli myöntänyt 80 000 markan avus-
tuksen Paimion sairaalan vesisäiliön raken-
teiden korjaukseen.**

**7.5.1997. Arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkki-
nen-Raunion lausuntopyyntö Museoviras-
tolle autotallirakennuksen ovien uusimisesta.
Liitteenä on suunnitelma.**

**9.6.1997. Museovirasto. 38/600/97.
Vastaus Arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkkinen-
Raunion lausuntopyyntöön 7.5.1997 kos-
kien autotallin ovien uusimista:**

*Museovirasto hyväksyy autotallin ovien
uusimisen 5.5.1997 päivätyn suunnit-
telman mukaisesti.*

**29.4.1999. TYKS Suunnittelu ja rakennut-
tamisyksikkö. Muutostyön suorittaminen Pai-
mion sairaalan leikkaussaliosastossa.**

*Koska kyseessä oleva rakennustoimen-
pide edellyttää toimenpidelupaa, pyy-
detään museovirastolta lausuntoa liit-
teenä olevista 21.4.1999 päivätyistä
pääpiirustuksista toimenpidelupaa var-
ten.*

**10.5.1999. Museovirasto. Lausuntopyyn-
tönne 29.4.1999 koskien Paimion sairaa-
lan uutta leikkaussalia:**

*Muutospiirustukset (päiväty
21.4.1999) koskevat pääosin Alvar
Aallon toimistossa 1950-luvulla suun-
niteltua leikkaussalilaajennusta. Muu-
toksenalaisia osia ovat kellarikerrok-
sessa sijaitseva tuleva yllääkärin huone
(entinen varasto) ja ensimmäisessä ker-
roksessa sijaitseva bronkoskopiahuone.
Museovirastolla ei ole suunnitelmista
huomautettavaa.*

3. SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN

3.1. VARSINAIS-SUOMEN TUBERKULOOSIPARANTOLAN PERUSTA- MISPÄÄTÖS¹

Syksyllä 1927 julkaistiin Turunmaa-lehdessä artikkeli, jossa vaadittiin keuhkotaudin vastustamistyön tehostamista maakunnassa ja keuhkotautisairaalan perustamista Varsinais-Suomeen. Lehtiartikkelissa ehdotettiin, että Varsinais-Suomen kunnat tekisivät yhdessä aloitteen sairaalan perustamisesta ja kääntyisivät sitten Eduskunnan puoleen saadakseen valtionapua.² Keskustelun taustalla vaikutti se tosiasia, että tuberkuloosikuolleisuus oli erityisen korkea juuri Varsinais-Suomessa.

Vauraan Varsinais-Suomen korkea tuberkuloosikuolleisuus selittyy sillä, että keuhkotauti tuli Suomeen myöhään maan eristyneen aseman vuoksi ja levisi ensimmäiseksi kaupunkeihin. Suomessa läänien pääkaupunkien asukkaat sairastivat runsaasti tuberkuloosia jo 1700- ja 1800-luvun vaihteessa. Tuberkuloosia onkin kutsuttu kulttuuritaudiksi, koska vanhimmilla kulttuuriseuduilla oli korkein kuolleisuus.³

Artikkelin seurauksena Turun ja Porin läänin eteläisen vaalipiirin suomenkieliset kansanedustajat lähettivät lokakuussa 1927 kirjelmän alueen suomenkielisille maalaiskunnille. Kirjelmässä he kehoittivat maalais-

kuntia valitsemaan edustajat neuvottelukoukseen, jossa käsiteltäisiin mm. keuhkotautiparantolan perustamista Varsinais-Suomeen.⁴

Varsinais-Suomen suomenkielisten maalaiskuntien edustajat kokoontuivat joulukuussa 1927 Turkuun päättämään Turun ja Porin läänissä tehtävästä tuberkuloosin vastustamistyöstä. Kokouksessa oli läsnä 38:n maalaiskunnan edustajat, joukko maakunnan lääkäreitä sekä muita asianharrastajia. Neuvottelukokouksessa lausuttiin yksimielisesti toivomus perustaa vaalipiirin alueelle kaksi tuberkuloosihuoltopiiriä ja rakennuttaa yhteinen 150-paikkainen keuhkotautiparantola.⁵

Helmi- ja maaliskuussa Uusi Aura-lehdessä käytiin vilkasta keskustelua parantolahankkeeseen liittyvistä seikoista, kuten parantolan sijainnista.⁶ Kuntien edustajien toinen kokous pidettiin maaliskuussa 1928 Turussa. Parantolahankkeessa oli mukana yhteensä 48 kuntaa. Kokouksessa tehtiin päätös 150-paikkaisen keuhkotautiparantolan perustamisesta ja hyväksyttiin tuberkuloosiparantolan perus- ja ohjesäännöt. Kokouksessa valittiin rakennuslautakunta, joka valtuutettiin hoitamaan kaikki parantolan perustamiseen liittyvät toimenpiteet siihen asti, kunnes parantola olisi valmis luovutettavaksi kuntayhtymälle. Lautakunnan tehtäviksi määriteltiin mm. piirustusten hankkiminen työselityksineen, anomusten tekeminen Valtioneuvostolle, rakennustöiden järjestäminen ja niiden valvonta.⁷

Rakennuslautakunnan ensimmäisessä kokouksessa maaliskuussa 1928 perustettiin työkomitea, jonka tehtäväksi tuli ryhtyä alustaviin toimenpiteisiin parantolapaikan hankkimiseksi. Lautakunta kääntyi parantolahankkeeseen osallistuvien kuntien puoleen ja pyysi niitä huhtikuun 15 päivään 1928 mennessä ilmoittamaan paikkaehtouksia.⁸

Eri puolilta maakuntaa tarjottiin useita maa-alueita. Rakennuslautakunnan toiveesta lääkintöhallituksen pääjohtaja Hannes Ryömä ja Tuberkuloosin Vastustamisyhdistyksen sihteeri Severi Savonen tarkastivat tarjotuista vaihtoehtoista neljä eli Vehmaan, Ruskon, Maskun ja Paimion kunnissa sijaitsevat alueet. Asiantuntijat asettivat etusijalle Paimion kunnan tarjoaman Spurilan kartanon metsäalueen.⁹

Rakennuslautakunta valitsi kokouksessaan kesäkuussa 1928 yksimielisesti parantolan paikaksi Paimion kunnan tarjoaman Spurilan metsäalueen. Valintansa ehdoksi lautakunta asetti, että kunta lahjoittaa yhteensä 40 hehtaaria metsäaluetta parantolan käyttöön.¹⁰

VIITTEET

¹ Teksti perustuu Minnamaria Koskelan pro gradu -tutkielmaan Paimion parantola – rakennus kuin ”lääketieteellinen instrumentti”, Helsingin yliopisto, 1998.

² Turunmaa 8.9.1927.

³ Backman, Savonen 1934, 133, 135.

⁴ Varsinais-Suomen Tuberkuloosipiirin kuntainliitto 1933-1958, kuntainliiton 25-vuotishistoria, 7.

⁵ Turun ja Porin läänien eteläisen vaalipiirin kuntien edustajien neuvottelukokouksen pöytäkirja 29.12.1927.

⁶ Uusi Aura 14.2.1928, 28.2.1928, 4.3.1928.

⁷ Turun ja Porin läänin Eteläisen vaalipiirin suomenkielisten kuntain edustajain kokouspöytäkirja 5.3.1928.

⁸ Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnan kokouspöytäkirja 5.3.1928.

⁹ Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnan kokouspöytäkirja 26.6.1928; Hannes Ryömän ja Severi Savosen asiantuntijalausunto 27.6.1928.

¹⁰ Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnan kokouspöytäkirja 26.6.1928; Hannes

3.2. VARSINAIS-SUOMEN TUBERKULOOSIPARANTOLAN KILPAILU¹

Rakennuslautakunta julkisti Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan luonnospiirustuksista kilpailun vuoden 1928 loppupuolella. Kutsukilpailun sijaan lautakunta päätti järjestää kaikille arkkitehdeille avoimen kilpailun.² Palkintolautakunnassa mukana olivat Suomen Arkkitehtiliiton edustajina arkkitehdit Jussi Paatela ja Väinö Vähäkallio, Tuberkuloosin Vastustamisyhdistyksen edustajana Akseli Koskimies ja rakennuslautakunnan edustajina tohtorit Severi Savonen ja ylilääkäri Väinö Horelli sekä tilanomistaja Bernhard Heikkilä.³

Kilpailuohjelman mukaan parantolarakennus ja muut tarpeelliset rakennukset tuli sijoittaa Paimion pitäjän Spurilan tilasta erotetulle parantola-alueelle. Parantolarakennuksessa sai olla korkeintaan neljä kerrosta kellarikerroksen lisäksi. Parantolarakennuksen tuli sisältää 184 potilaspaikkaa, joiden tuli sijaita neljässä erillisessä osastossa.⁴

Potilashuoneet piti suunnitella kahta, kolmea tai neljää henkeä varten niin, että jokaista potilasta kohti olisi 25 kuutiometriä tilaa. Lisäksi jokaiselle osastolle oli suunniteltava vähintään kaksi yhden hengen huonetta.⁵ Huoneiden tilavuutta koskeva vaatimus perustui käsitykseen, jonka mukaan tuberkuloosia sairastavien potilaiden huoneissa piti olla vähintään 25 kuutiometriä

ilmaa potilasta kohden. Näin pyrittiin varmistamaan, että potilailla olisi tarpeeksi puhdasta ilmaa hengitettävänä ja paraneemiselle luotaisiin mahdollisimman hyvät edellytykset.

Potilashuoneiden lisäksi parantolarakennukseen oli suunniteltava kaikki muut potilasosastoilla tarvittavat tilat, lääkärin virkka- ja tutkimushuoneet sekä potilaitten yhteisiä tiloja kuten kirjasto, lukusali, seurustelu- ja ruokailuhuoneet. Parantolarakennuksessa tuli lisäksi olla keittiö- ja kylpyosasto, hoitajien ja palveluskunnan huoneet sekä täydellisesti eristetty ja omalla sisäänkäynnillä varustettu kulkutautiosasto ja desinfioimis- huoneet.⁶

Parantolarakennuksen lisäksi tuli suunnitella asuinrakennukset ylilääkärille, alilääkärille ja taloudenhoitajalle sekä talousrakennus, jossa on pesula, leipomo ja saunasosastot sekä työntekijöiden asuntoja. Maa- ja karjatalousrakennukset eivät sisällyneet kilpailuohjelmaan.⁷

Kilpailuaika päättyi 31.1.1929 ja määräaikaan mennessä kilpailuun oli jätetty yhteensä 13 ehdotusta. Palkintolautakunta päätti antaa ensimmäisen palkinnon Alvar Aallon nimimerkille "piirretty ikkuna", toisen palkinnon K. Borgin, O. Flodin ja Paavo Hanstenin nimimerkille "Valo" sekä kolmannen palkinnon Ragnar Ypyän ja Antero Pernajan nimimerkille "Ammon-Ra". Lisäksi palkintolautakunta päätti ehdottaa rakennustoimikunnalle Erik Bryggmanin luonnok-

sen "ympyrään piirretty kolmioristi" lunastamista rakennustaiteellisesti ansiokkaana ehdotuksena.⁸

Palkintolautakunnan näkemykset palkituista ehdotuksista olivat seuraavanlaiset. Alvar Aallon kilpailuehdotusta pidettiin rakennustaiteellisesti mielenkiintoisena, mutta samalla hieman rauhattomana ja teennäisena kokonaisuutena. Huoneet todettiin onnistuneesti sijoitetuiksi lukuunottamatta apteekkia ja laboratoriota. Pääporrasta kritisoitiin ahtaaksi ja potilaiden kylpyosastoja liian suuriksi.⁹

Lautakunnan mielestä K. Borgin, O. Flodin ja Paavo Hanstenin ehdotuksen asemakaava oli pääpiirteissään onnistunut. Päärakennuksen julkisivut todettiin rauhallisiksi ja vaatimattomiksi. Ragnar Ypyän ja Antero Pernajan ehdotuksessa päärakennuksen sijoitus oli hyvä, samoin sisäänkäynti ja julkisivut. Erik Bryggmanin ehdotuksessa potilashuoneet oli sijoitettu kahteen kerrokseen, joista ylempi kerros oli sisäinvedetty. Ratkaisu olisi lisännyt auringonvalon määrää, mutta samalla se olisi ollut lämpötaloudellisesti epäedullinen. Makuuhallit olivat liian ahtaita, ja osa niistä oli suunnattu väärin ilmansuuntiin.¹⁰

Alvar Aallon kilpailuehdotuksen pohjakaava perustui viuhkamaiseen ratkaisuun. Rakennussiivet oli sijoitettu vapaasti rakennuksen keskiosan ympärille. Rakennussiivet oli suunnattu toimintojen kannalta edullisimpaan ilmansuuntaan. K. Borgin, O. Flodi-

nin ja Paavo Hanstenin ehdotuksessa pohjakaava oli L-kirjaimen muotoinen. Potilashuoneet oli sijoitettu yhteen siipeen ja muut tilat toiseen. Potilassiiven päässä oli avoimet makuuhallit. Myös Pernajan ja Ypyän ehdotuksessa pohjaratkaisu perustui L-kirjaimeseen. Ratkaisu oli hyvin samankaltainen kuin Borgin, Flodin ja Hanstenin ehdotuksessa. Erik Bryggmanin ehdotuksen pohjaratkaisu poikkesi muista. Hänen ehdotuksessaan pohjakaava oli kaaren muotoinen. Pääsisäänkäynti oli sijoitettu rakennuksen keskelle ja potilashuoneet sivusiipiin.¹¹

Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan kilpailu oli muiden samanaikaisten kilpailujen joukossa merkittävä, koska se oli ensimmäinen arkkitehtuurikilpailu, jonka palkitut ehdotukset noudattivat funktionalismin periaatteita ainakin osittain. Taustalla vaikutti se seikka, että palkintolautakunnan arkkitehtijäsenet Jussi Paatela ja Väinö Vähäkalio suhtautuivat myönteisesti uuteen arkkitehtuuriin. Lisäksi asiaan vaikutti tehtävän luonne. Parantolan suunnittelu oli pitkälle erikoistunut tehtävä, jossa tekniset ja käytännölliset seikat korostuivat.¹²

Alvar Aallon laatima kilpailuehdotus "Piirretty ikkuna" on tämän selvityksen liitteenä.

3.3. PAIMIO JA AALLON MUUT PARANTOLAKILPAILUT VUOSINA 1927-1931¹

Alvar Aalto osallistui vuosien 1927-31 välillä kolmeen parantolakilpailuun Suomessa sekä kilpailuun Zagrebin yliopistollisen keskussairaalan suunnittelutehtävästä Jugoslaviassa. Aallon kilpailuehdotuksista ainoastaan Paimio toteutettiin.²

Kinkomaan (Keski-Suomi) tuberkuloosiparantolan suunnittelusta pidettiin kutsukilpailu kesäkuussa 1927. Paimion (Varsinais-Suomi) parantolan kilpailu järjestettiin vuosien 1928-29 vaihteessa ja Kälviän (Keski-Pohjanmaa) parantolan kutsukilpailu pidettiin keväällä 1929. Zagrebin yliopistollisen keskussairaalan kilpailu järjestettiin vuosien 1930-31 vaihteessa. Aallon ehdotus Kinkomaan parantolaksi sijoittui kilpailussa toiseksi, sen sijaan ehdotukset Kälviän parantolaksi ja Zagrebin sairaalaksi eivät sijoittuneet kilpailuissa.³ Näiden kilpailujen aikana vuosina 1927-31 tapahtui Aallon arkkitehtuurissa siirtyminen klassismista funktionalismiin.⁴

Alvar Aallon kannalta vuosi 1927 muodostui intensiiviseksi kilpailuvuodeksi. Hän osallistui kahdeksaan suureen kilpailuun: Lounais-Suomen maalaistentalo, Töölön kirkko, Viinikan kirkko, Taulumäen kirkko, Keski-Suomen tuberkuloosiparantola, Viipurin kaupunginkirjasto ja Vaasan liiketalo. Kilpailuja oli yhteensä kahdeksan, jos mukaan lasketaan 25.1.1928 päättynyt Kansainliiton palatsin kilpailu.⁵

VIITTEET

¹ Teksti perustuu Minnamaria Koskelan pro gradu -tutkielmaan Paimion parantola – rakennus kuin ”lääketieteellinen instrumentti”, Helsingin yliopisto, 1998.

² Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnan kokospöytäkirja 27.9.1928

³ Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan rakennuspiirustuskilpailun ohjelma.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

⁸ Arkkitehti 3/1929, 42, 44-46.

⁹ Arkkitehti 3/1929, 45-46.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Arkkitehti 3/1929, 43-45; Erik Bryggmanin Paimio

Aallon ehdotus Kinkomaan parantolaksi on kiinnostava Paimion kannalta, sillä Paimiossa on kehitetty edelleen Kinkomaan ratkaisuja. Kinkomaan suunnitelmassa Aalto kokeili rakennuksen jaottelua erillisosiin toimintojen mukaisesti. Parantolarakennus koostuu neljästä osasta, jotka on sijoitettu suorakulmaisesti toisiinsa nähden. Rakennuksen keskelle on sijoitettu kolmelta laidalta umpinainen sisäänkäyntipiha. Sisäänkäyntiosa on viisikerroksinen ytimenään suuri halli, jonka yläpuolella sijaitsevat ruokasali ja seurusteluhuoneet. Sisäänkäyntiosan oikealla puolella sijaitsee pitkä potilassiipi, jonka päädyssä on ulokkeelliset makuuparvekkeet. Potilashuoneet on sijoitettu pitkän käytävän viereen samaan tapaan kuin Paimiossa. Potilassiipeä vastapäätä sijaitsevassa matalassa ja lyhyessä siivessä on taloustiloja sekä hoito- ja palvelushenkilökunnan huoneita. Lisäksi sisäänkäyntiosasta haaroittuu yksikerroksinen lääkärin asuntosiipi.⁶

Vertailtaessa Paimion ja Kinkomaan pohjakaavoja ilmenee, että molemmissa on sama lähtökohta. Paimiossa sisäänkäyntiosa on vain kapeampi ja ruokasali ja seurustelutilat on erotettu omaksi siivekseen. Funktionalismin tekniikka ja muotokieli ilmenevät vasta Paimiossa, mutta osa Kinkomaan ratkaisuista ennakoivat selvästi Paimiota. Esi-merkkinä tästä ovat Kinkomaan betonirakenteiset, ulokkeelliset makuuhallit.⁷

Kälviän tuberkuloosiparantolan piirustusten hankkimiseksi ryhdyttiin toimenpiteisiin

vuoden 1929 alussa. Jussi ja Toivo Paatelalta sekä Alvar Aallolta tilattiin piirustukset. Ne valmistuivat saman vuoden elokuussa. Aallon ehdotus poikkeaa pohjaratkaisunsa osalta hänen aikaisemmista parantolasuunnitelmistaan. Kälviän ehdotuksessa rakennusosia ei ole sijoitettu avonaisen pihan ympärille, vaan ne on ikään kuin "upotettu toisiinsa".⁸

Kälviän parantolassa potilashuoneet on sijoitettu pitkään nelikerroksiseen siipeen, jonka neljäs kerros avautuu parveke-maisena avoimena makuuhallina. Erillistä makuuhallisiipeä Paimion tapaan ei ole. Ruokasali on osittain kahden kerroksen kor-kuinen samoin kuin Paimiossa. Sisäänkäyntin edessä on kaareva autokatos, joka muistuttaa Paimion kilpailuehdotuksessa ollutta hahmotelmaa. Siitä huolimatta, että Kälviän suunnitelmassa on tiettyjä yhtäläisyyksiä Paimion kilpailuehdotuksen kanssa, poikkeaa se tästä huomattavasti. Virheenä suunnitelmassa kilpailun jury piti potilassiiven liian jyrkkää erottamista muista osista. Tämä vaikutti luultavasti siihen, että Paateloiden ehdotus asetettiin ensimmäiselle sijalle. Monista eri syistä johtuen parantolaa ei kuitenkaan toteutettu.⁹

Zagrebin yliopistollisen keskussairaalan suunnittelusta pidettiin kansainvälinen arkkitehtuurikilpailu vuosien 1930-31 vaihteessa. Aallon ehdotus ei sijoittunut kilpailussa. Zagrebin kilpailusuunnitelma poikkeaa Paimion ja Kälviän parantoloista jo kilpailuohjelmansa takia. Tehtävänä oli suu-

ren yliopistollisen keskussairaalan suunnitteleminen kaupungin keskusta. Yleisesti ottaen Zagrebin ehdotus muistuttaa Paimiota rakenteellisesti ja monien yksityiskohtien osalta, mutta eroaa tästä kokonaisuutena. Paimiota muistuttava tuberkuloosiparantola on sijoitettu muusta rakennusryhmästä erikseen, noin kilometrin päähän keskussairaala. Sisäänkäynnin ympärille sijoittuvat toimenpideosastot, hallinto- ja talouktilat. Ydinosasta erottuu kaksikerroksinen potilassiipi, jonka jatkeena on avoin makuuhallisiipi.¹⁰

Parantolasuunnitelmien keskinäisen vertailun tuloksena havaitaan Aallon muussakin tuotannossa ilmenevä tyyllinen kehitys klassismista kohti funktionalismia. Yleisilmeeltään klassistisessa Kinkomaan parantolassa Aalto kokeilee uutta muotokieltä joidenkin detaljien, kuten betonirakenteisten makuuhallien kohdalla. Funktionalismin tekniikka ja muotokieli ilmenevät kuitenkin vasta Paimiossa, funktionalismin tyylipiirteiden ja käsitteiden synteettisessä tulkinnassa.¹¹

VIITTEET

- ¹ Teksti perustuu Minnamaria Koskelan pro gradu -tutkielmaan Paimion parantola – rakennus kuin "lääketieteellinen instrumentti", Helsingin yliopisto, 1998.
- ² AAS, Piirustusluettelo.
- ³ AAS, Piirustusluettelo.
- ⁴ Heinonen 1986 (1978), 235.
- ⁵ Schildt 1982, 146-147.
- ⁶ Heinonen 1986 (1978), 243-244; Schildt 1982, 289.
- ⁷ Heinonen 1986 (1978), 244.
- ⁸ Schildt 1985, 241.
- ⁹ Heinonen 1986 (1978), 244-246.
- ¹⁰ Heinonen 1986 (1978), 246-247.
- ¹¹ Heinonen 1986 (1978), 235, 238.

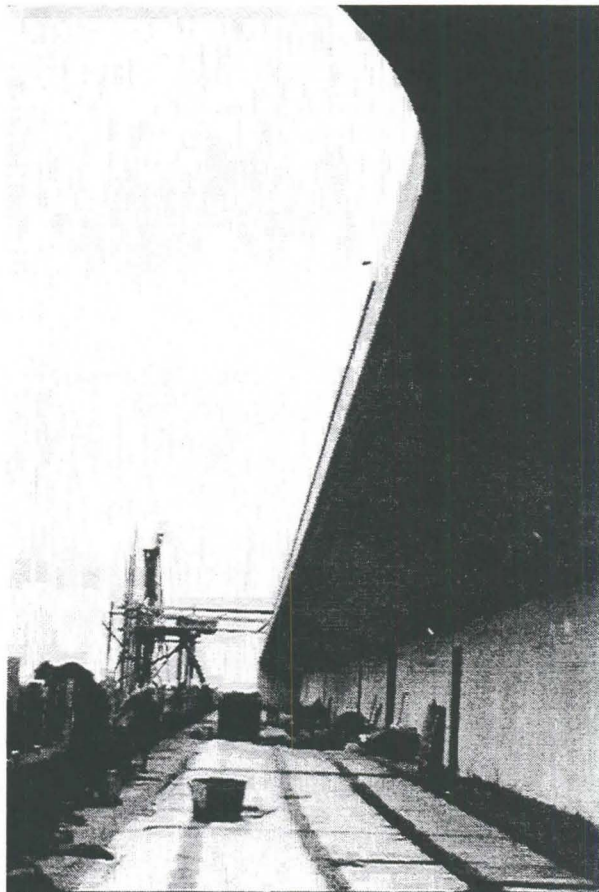
3.4. PAIMION PARANTOLAN RAKENTAMINEN

Alvar Aalto allekirjoitti sopimuksen Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan piirustusten laatimisesta ja rakennustyön täydellisestä ylivalvonnasta "siihen sisältyvineen, neuvotteluineen sekä rakennuttajan että hankkijoiden ja urakoitsijoiden kanssa" 28.6.1929.¹ Tehtävä oli vaativa.

Aalto oli esitellyt rakennuslautakunnalle "lopullisia piirroksia parantolaa varten" 8.12.1929.² Potilasosastoja oli neljä; viides kerros oli kattoterassi. Turun kaupunginvaltuusto teki aloitteen Turun kaupungin liittymisestä parantolanhankkeeseen 19.12.1929. Turun kaupungin osallistuminen nosti potilaspaikkojen lukumäärää yli sadalla. Turku kaupungin esittämää toivomusta lisäpaikkojen saamisesta hoitohenkilökunnalle ei hyväksytty.³ Alvar Aalto esitteli uudet piirustukset rakennuslautakunnalle 8.4.1930 pidetyssä kokouksessa ja ne hyväksyttiin.⁴ A-siipeen sijoittui nyt kuusi potilasosastoa aiemman neljän sijasta.

Parantolan rakentaminen aloitettiin huhtikuussa 1930. Ensimmäiseksi työmaalla tehtiin raivaustöitä ja sen jälkeen kaivettiin lapiotyönä päärakennuksen perustukset. Työt tehtiin mies- ja naisvoimin, koska koneita ei ollut käytettävissä.

Rakennuslautakunta otti tavoitteekseen käyttää parantolan rakentamisessa mahdolli-

Kattoterassin lattialaattojen saumaustyö käynnissä. Kuva 1930-luvulta AAS.

Oikean sivun kuva on yllääkäri Markus Sukkisen 1930-luvulla ottama: piipun ympärille rakennetaan vesisäiliötä.

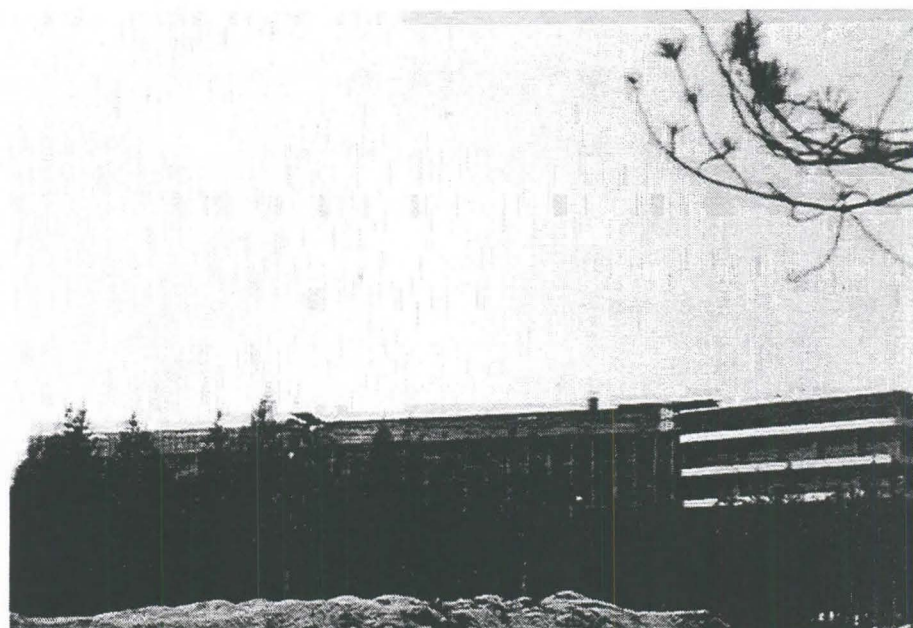

simman paljon kotimaisia rakennusaineita ja -tuotteita. Paikkakunnan pienviljelijät kuljettivat työmaalle hiekkaa hevoskärryillä puolen kuution erissä. Tiilet tuotiin Paimion asemalta pienellä, ääriään myöten täyteen lastatulla kuorma-autolla. Lautakunnan pyrkimyksenä oli myös oman maakunnan työvoiman työllistäminen.⁵

Koska paikalliset asukkaat pelkäsivät tuber-

kuloosin leviämistä likavesien mukana, alueelle rakennettiin biologinen vedenpuhdistuslaitos. Puolen kilometrin etäisyydelle päärakennuksesta sijoittuvan laitoksen osia ovat pumppaamo, pato sekä maaperän suodatinkerrokset. Voima- ja polttoainetaloudellisen yhdistyksen asiantuntijalausunon⁶ mukaan kyseiset laitokset olivat tulleet käyttöön Suomessa suurien sairaaloiden, parantoloiden sekä kasarmirakennusten viemärivereden puhdistuslaitoksena. Bio-

Potilassiiven rakennustyö käynnissä. Kuva M. Sukkinen.

logisen puhdistuslaitoksen kautta virrannut viemäriveresi johdettiin padottuun lampeen, jonka potilaat ristikivät myöhemmin Lemmenlammeksi.

Rakennustyöt suoritettiin osaurakoina. Ylivalvojana toimi Alvar Aalto ja tämän apuna oli työmaan johtaja, turkulainen insinööri Kaarlo Albert Kilpi. Lujuuslaskelmat ja rakennuskonstruktiivisen ylivalvonnan suoritti insinööri Emil Hartela.⁷ Runkourakka annettiin turkulaisen rakennusmestarin Arvi Ahdin tehtäväksi.

Parantolan päärakennus on rautabetonirunkoinen. Vapaakantoiset ulkoseinät ovat ulkopuolelta lapetiiltä ja niiden sisäpuolella on korkista tai insuliitista tehty lämpöeristyskerros. Seinän sydämen muodostaa 8-10 cm:n paksuinen rautabetoni. Seinät tehtiin niin, että ulkolaudoitus valettiin ensin muotiin, jonka sisäpuolelle muurattiin lapetiilikkerros. Sen jälkeen tehtiin muotin sisälau-

doitus, johon kiinnitettiin eristyslevy. Rautabetoni valettiin näiden väliin siten, että tiilipäällys ja eristyskerros liittyivät seinään valannan kautta. Seinän eristyskykyä lisättiin useissa kohdissa käyttämällä sahajauhota ja näin betonirunko saatiin osittain lämpöeristyksen sisäpuolelle.⁸

A-siivessä jokaista pilaria vastaa sen kupeessa kulkeva putkikuilu. Niihin sijoitettiin kaikki pystysuuntaiset putkiasennukset. Vastaisuudessa korjaustyöt voitiin suorittaa menemättä potilaiden huoneisiin. Jopa potilashuoneiden pesualtaitten hajulukot sijoitettiin näihin kuiluihin.⁹

B-siiven ruokasalin puoliavoin välikatto sekä kolmannen- ja neljännen kerroksen välinen välikatto tuettiin yläpohjan palkistoon riippuvan rautakonstruktion välityksellä. Kuormia välittävät vaijerit kulkevat sementillä täytetyn rautaputken sisällä.¹⁰

Rakennuksen päässä ja katolla sijaitsevat makuuhallit sekä A-siiven päädyssä oleva porrasosa olivat maalattua betonin valan-
tapintaa. Muut osat julkisivusta rapattiin ja maalattiin kalkkivärillä. Itäpäädyn makuu-
hallijärjestelmä tasapainotettiin yhden pila-
ririvin varaan. Sen 10 cm:n paksuisessa rau-
tabetonisessa takaseinässä on vetoraudat. Katolla sijaitseva halli jaettiin kolmella lan-
kalasiväliseinällä eri osiin. Suureen makuu-
halliin yhdistettiin kattopuutarha, jotta se
ei kesällä kuumenisi liikaa. Lisäksi tehtiin
aurinkokatoksia henkilökunnan käyttöön ja
oleskeluterasseja eri tarkoituksiin.¹¹

Runkourakan jälkeen tehtiin muuraus-, rap-
paus- ja laatoitustyöt. Tiilet kannettiin ker-
rokseen puista "lankonkia" pitkin. Muuraus-
laasti vedettiin "jöölinkivinssillä" ylös suu-
rissa, 20-30 litran ämpäreissä. Erikseen
omana laskutustyönä rakennettiin ylliläkä-
rin asuintalo, lääkärin ja taloudenhoitajan
rivitalo, henkilökunnan asuinrakennus, ruu-
mishuone sekä jäteveden puhdistuslaitos.¹²
Toisen suuren osaurakan muodostivat vesi-,
viemäri- ja lämpötyöt. Vesi- ja lämpöjoh-
tourakan suoritti turkulainen vesijohtoliike
Onninen Oy. Töiden suorittamista valvoi
Voima- ja Polttoaineteknillisen Yhdistyksen
edustajana konemestari Albin Hieta-Aro.
Sähkötyöt ja valaisimien asennukset suoritti
Hankkija Oy, ja niiden suorittamista val-
voi insinööri A. Suopanki. Urakka käsitti
koko parantolan sähköistämisen vahva-
ja heikkovirtalaitteineen. Parantolan kaikki
valaisimet valmisti helsinkiläinen Taito Oy.
Turun Insinööritoimisto Oy toimitti biologi-

sen vedenpuhdistuslaitoksen laitteiston ja
rakennuksen kuusi hissiä: henkilö-, tavara
– ja ysköshissit. Paimion kaksi 15 hengen
henkilöhissiä olivat ilmeisesti Suomen suu-
rimmat.

Maalaustyö muodosti yhden parantolan
suurimmista osaurakoista ja sen suoritti
Marttisen Maalausliike Oy. Maalaustöiden
valvojana toimi taiteilija Eino Kauria. Suo-
men Gummitehdas Oy toimitti kumilattiat
parantolaan. Potilashuoneiden "pehmeät"
seinät valmistettiin Enso-Gutzeit Oy:n Enso-
tapetista. Lisäksi seuraavat urakoitsijat osal-
listuivat Paimion parantolan rakentamiseen
ja varustamiseen: Aug. Louhen Rautasänky-
tehdas, Crichton Vulcan Oy, Enso-Gutzeit
Oy, Insinööritoimisto Forselles, Havemann,
Huonekalu- ja Rakennustyötehdas Ab, Huo-
nekalutehdas ja Sorvimo, Högfors, Kaune,
Kolhon Puuseppätehdas, Koristamo, Käs-
ter (Siemens), Laaksosen Puuseppätehdas,
Luth & Rosén, Paraisten kalkkivuori Oy, Pie-
tarsaaren Konepaja Oy, Metalliteos Oy,
Siemens, The Insulite Company of Finland
Oy, Turun Vanuliike, Werner & Pfleiderer,
Wilhelm Schaumanin Faneritehdas, Willy
Malmström sekä Wärtsilä.¹³

Parantolan ensimmäiset potilaat otettiin hel-
mikuussa 1933 eli neljä kuukautta ennen
rakennuksen vihkiäisiä. Huhtikuun loppuun
mennessä potilasluku nousi 286:een eli lää-
kintöhallituksen vahvistamaan lukuun.¹⁴

Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantola
vihittiin käyttöön 18.6.1933.

VIITTEET

¹ Suunnittelusopimus arkkitehti Alvar Aallon ja Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnan välillä 28.6.1928. PSA; AAS.

² Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnan pöytäkirja 8.12.1929. PSA.

³ Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnan pöytäkirja 10.2.1930. PSA.

⁴ Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnan pöytäkirja 8.4.1930. PSA.

⁵ Koskela/Sukkinen, 1933,65,67; Koskela/Törrönen 1984b, 37.

⁶ Voima- ja Polttoainetaloudellinen yhdistys. Kirje Alvar aallolle 3.9.1931. AAS.

⁷ Aalto, Alvar. Paimion parantola. Arkkitehti 1933.

⁸ Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola, s.a., 27.

⁹ Ibid.

¹⁰ Aalto, Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan rakennusselitys, s.a., 8.

¹¹ Aalto, Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan rakennusselitys, s.a., 34; Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola, s.a., 26-27.

¹² Koskela/Törrönen 1984b), 37-38.

¹³ Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola, s.a., 13-14; Paimion parantolan urakoitsijaluettelo.PSA.

¹⁴ Koskela/Varsinais-Suomen parantolan ja Kalevanien lastenparantolan vuosikertomus, 1933, 3; Koskela/Törrönen 1984b), 44.

3.5. STANDARDIPIIRUSTUKSET

Alvar Aallon standardipiirustukset liittyvät keskeisesti kolmeen 1920- ja 30-luvun vaihteessa valmistuneeseen rakennukseen eli Standardivuokrataloon (Tapanin taloon), Turun Sanomien toimitaloon ja Paimion parantolaan. Osa piirustuksista on laadittu yleisiksi standardeiksi, mutta suurin on laadittu vuonna 1933 valmistunutta Paimion parantolaa ja 1930 Taidehallissa pidettyä Pienasuntonäyttelyä varten.

Aallon standardipiirustukset käsittävät irta- ja kiintokalusteita sisä- ja ulkotiloihin. Suurinta osaa piirustuksista ei ole päivätty eikä signeerattu. Varhaisin piirustus on vuodelta 1929 ja viimeisin vuodelta 1932. Aalto itse on signeerannut muutamia piirustuksia, mutta suurimman osan piirustuksista on laatinut Harald Wildhagen. Myös Erling Bjertnaes ja Lauri Sipilä ovat signeeranneet standardipiirustuksia.

Piirustukset syntyivät aikana, jolloin Aalto perheineen asui Turussa ja hänellä oli kiinteät yhteydet sekä Ruotsiin että Keski-Eurooppaan. Elina Standertskjöldin mukaan Aallon näkemys rakennusosien typisoinnista oli selvästi yhtenevä johtavien modernistien samaan aikaan esittämien periaatteiden kanssa. Aalto otti kantaa standardisoinnin puolesta heti osallistuttuaan CIAMin (Congrès Internationaux d'Architecture Moderne) kokouksiin. Frankfurt am Mainissa syksyllä 1929 pidetty CIAMin toi-

nen kokous ja Tukholmassa keväällä 1930 pidetty taideteollisuusnäyttely olivat keskeiset tapahtumat standardisointi-ideologian kehittymisen kannalta. Tukholman näyttely oli Suomen ja Alvar Aallon kannalta tärkein ulkomaisista tapahtumista. Aalto sovelsi Tukholmassa esiteltyjä uutuuksia sekä Pienasuntonäyttelyyn että Paimion parantolaan liittyvissä suunnitelmissa.

Kolmesta 1920- ja 30-luvun vaihteessa valmistuneesta rakennuksesta standardipiirustusten kannalta tärkein on Paimion parantola; Aalto muun muassa suunnitteli Paimion parantolaa varten suurimman osan standardivalaisimistaan. Yleiset rakennukset, kuten sairaalat ja kirjastot olivat kohteita, joihin suunniteltiin sarjavalmistettavia sisustuksia – vanhoillinen makusuuntaus ei päässyt vaikuttamaan niissä yhtä voimakkaasti kuin yksityiskodeissa, joiden suunnitteluun suhtauduttiin tunneperäisemmin. Standardipiirustukset liittyivät funktionalistien tavoitteeseen yhdistää uusin teknologia ja taiteellinen muoto teollisesti valmistettaviksi, monistettaviksi typeiksi. Uusi vaatimus hygieniasta vaikutti uusien materiaalien, kuten metalliputken ja vanerin käyttöön huonekaluissa.

Aallon standardiovimalleista kaikki liittyvät Paimion parantolaan. Standardiovet on suunniteltu vuosina 1930-32 ja ne on tarkoitettu pääasiassa sairaalakäyttöön. Ainoastaan yksi piirustus vuodelta 1931 koskee yleisovea. Oviin suunniteltiin metallikarmi, joka piirustusten mukaan oli ollut rautaa. Sen

vaihtoehtona oli lähes kaikissa piirustuksissa myös puukarmi. Kaikkiin oviin oli piirretty sileät ovilevyt ja potilashuoneiden ovilevyn materiaaliksi oli merkitty vaneri tai ensoliitti. Potilashuoneiden ovet toteutettiin ilman kynnystä; niissä oli ainoastaan kohouma linoleum-lattiassa. Ovien alaosaan kiinnitettiin huovanpalanen, jotta ne sulkeutuisivat mahdollisimman äänettömästi.

Osa Aallon standardi-ikkunakokeiluista liittyi Paimioon. Hän oli jo aiemmin käyttänyt metalli-ikkunoita muun muassa Turun Sanoimien toimitalossa, mutta ne eivät olleet hänen suunnittelemaansa. Ensimmäiset luonnokset Paimion potilashuoneen ikkunaksi ovat vuodelta 1929, mutta Aalto suunnitteli ensimmäisen metalli-ikkunansa vasta vuoden 1930 alussa Pienasuntonäyttelyä varten. Hän omaksui jo varsin varhain kansainvälisiä vaikutteita ikkunasuunnittelussa. Keski-Euroopassa ja Amerikassa alettiin tehdä kokeiluja ikkunamalleista ja materiaaleista 1920-30-luvun vaihteessa.

Paimion parantolaa varten Aalto suunnitteli sairaalaan soveltuvia ikkunatyyppejä, kuten potilashuoneen kolmiosaisen nk. terveysikkunan, jonka yläosassa olevat pienemmät sisäänpäin aukeavat ikkunat toimivat tuuletusikkunoina. Potilashuoneen ikkunat olivat v-rautakarmisia kaksinkertaisia puuikkunoita, jotka Aalto numeroi standardiksi no:6. Potilashuoneen ikkuna rakennettiin kuitenkin puusta. Siinä oli ainoastaan metallinen lyöntilista.² Paimiota varten

suunniteltiin myös masoniitti- tai sälekaihtimella varustettu peltikarminen ikkuna. Potilaskäytävien ikkunat olivat olivat moniruutuisia metallisia nauhaikkunoita. Ne avautuivat yläosasta ulospäin. Aalto suunnitteli siis samanaikaisesti metalli- ja puuikkunoita.

Suurin osa Aallon standardipiirustuksista liittyi valaisimiin. Varhaisimmat Aallon valaisinsuunnitelmat liittyvät Turun Sanoimiin. Paimion parantolaan Aalto suunnitteli useita uusia valaisintyyppejä, joiden suunnitteluun vaikutti erityisesti se, että niitä käytettiin sairaalaympäristössä. Suunnittelussa otettiin huomioon hygienian, puhdistettavuuden ja mukavuuden vaatimukset. Aalto suunnitteli valaisimia sekä potilashuoneita että yleisiä tiloja, kuten käytäviä varten. Käytävävalaisimia on useita tyyppejä; muun muassa pölyyntymisen estämiseksi ulkopuolelta lasikuvulla päällystetty valaisin ja malli, jossa on häikäisyn estämiseksi lasikuvun sisälle kaareviksi taivutettuja ratasmaisia metallivarjostimia.

Potilashuoneet varustettiin metallisella yleisvalopisteellä, joka sijoitettiin potilaan pään yläpuolelle seinän ja katon yhtymäkohtaan. Valaisimessa oli kaksi valopistettä: ylöspäin suunnattu päivävalo, josta kaareva metallisuojaus heijasti valoa epäsuorasti alaspäin sekä sen alapuolella oleva yölamppu, joka valaisi suoraan alaspäin. Valonlähde sijoitettiin sängyssä makaavan potilaan näkökentän ulkopuolelle, jotta se ei häikäisisi.

Parantolan ruokasalin valaisimet ovat pyöreitä lasipalloja, joiden yläosa on kirkas ja alaosa opaailasia. Myös ruokasalissa käytettiin epäsuoraa valoa häikäisyn estämiseksi: lamppujen yläpuolelle kattoon oli tehty pyöreä koverrus, jonka sisäpinta oli muotoiltu heijastamaan tehokkaasti lampun yläosasta valoa alaspäin. Aalto suunnitteli Paimiota varten myös ulkovalaisinmallin. Ruokasalin valaisimen ja ulkovalaisimen piirustuksissa ei ole standard-leimaa, mutta oletettavasti myös niitä oli tarkoitus käyttää myös muuallakin. Kaikki Paimion parantolan valaisimet on valmistanut Taito Oy. Kaikki vuonna 1930 suunnitellut standardivalaisimet on signeerannut Harald Wildhagen. Ainoa vuonna 1932 tehty suunnitelma liittyy todennäköisesti Paimioon, sillä piirustukseen on käsin kirjoitettu "Oy Taito" leiman viereen. Piirustuksessa on kolme eri valaisintyyppiä: yksinkertainen seinävalaisin, peilin ja WC:n yhteyteen tarkoitettu seinävalaisin, joka on toteutettu Paimiossa sekä varjostamaton yleiskattovalaisin.

Aalto suunnitteli tuolimalleja jo 1920-luvun alussa, mutta funktionalistiset standardituolit kehittyivät vasta 1920- ja 30-luvun vaihteessa. Aalto suunnitteli Paimion parantolaan useita tuolityyppejä, jotka valmistettiin taivutetusta vanerista tai metalliputkesta. Standardipiirustusten joukossa on kolme suurikokoista putkijalkatuolia, joita ei ole päivätty. Kaikki kyseessä olevat tuolit ovat käsinojallisia, ja kaksi niistä on pinottavaa mallia. Tuolit on todennäköisesti suunniteltu Paimiota varten. Aalto käytti Pai-

miossa rinnakkain metalliputkihuonekaluja, nk. hybridituolia ja parantolaa varten suunniteltua putkijalkaista lepotuolia sekä kokonaan puisia tuoleja. Aalto suunnitteli Paimiota varten useita uusia tuolimalleja, jotka valmistettiin taivutetusta puusta ja vanerista. Kuuluisa "Paimio"-tuoli ja siitä tehty toinen versio (käsinoja ei liity yhtenäisenä jalkaan, vaan istuin on tuettu suoraan siihen) ovat molemmat standardipiirustuksia ja ne on päivätty 1932.

Standardipiirustusten joukossa on myös metalliputkijalkaisia, kokoontaitettavia sänkyjä ja sohvia. Kolmessa leimaamattomassa ja signeerattomassa sänkypiirustuksessa on sama idea: putkista taivutetut jalat ja taivutetuista tai suorista vanerilevyistä valmistetut päätyjen tuet. Mallit muistuttavat Paimion potilassänkyä ja ne saattavat olla luonnoksia tätä varten. Potilassänky on saanut vaikutteita kaikista kolmesta mallista. Pehmustetun, metalliputkijalkaisen sohvan on signeerannut Harald Wildhagen vuonna 1930.

Aallon standardipiirustusten joukossa on myös pöytiä, naulakoita, hyllyjä ja kaappeja. Paimiota varten on mahdollisesti suunniteltu kirjoituspöytä, mutta leimasta päätellen suunnitelma saattaa olla varhaisempikin. Aalto suunnitteli Paimioon useita erikokoisia lasilla suojattuja lääkeshyllyjä ja yksinkertaisen rautahyllyn, jossa ei ollut suojusta. Piirustukset ovat vuosilta 1931-32. Potilashuoneiden vanerista valmistettu vaatekaappi oli myöskin standardi-

malliksi tarkoitettu. Yksinkertainen standardipiirustusteline on peräisin samalta ajalta, ja se on mahdollisesti suunniteltu Paimioon tai arkkitehtitoimistoihin.

Suurin osa kiinteistä sisätilojen standardeista on vuodelta 1929 eli ne liittyvät Turun Sanomien toimitaloon. Paimiossa Aalto käytti Turun Sanomiin suunnitelmaansa puista kaidetta, jossa oli metalliputkesta taivutettu tukiosa. Vuonna 1930 tehdyistä standardipiirustuksista kaksi liittyi Paimioon; potilashuonetta varten suunniteltu käsienpesuallas ja seinään kiinnitettävä sylkykuppi. Käsienpesuallas oli erikoisvalmisteinen ja se oli muotoiltu siten, että vesi valuisi äänettömästi. Vuonna 1932 päivätty piirustus peltisestä jalkalistasta oli myös varustettu Paimion leimalla ja oletettavasti myös se oli tarkoitettu standardiksi.

Aalto suunnitteli myös ulkotiloihin kiinteitä standardivarustuksia, joita oli yhteensä neljä eri tyyppiä. Aalto suunnitteli Turun Sanomien toimitaloon ja Paimion parantolaan hyvin samankaltaiset kaiteet. Standardityypit muistuttavat piirustuksia ja ne on luultavasti suunniteltu samaan aikaan. Kaiteet on valmistettu kapeista teräsputkista janiiden yläosat yläosa on taivutettu ulos- tai sisäänpäin. Yhtenä standardikaidemallina teräsverkko, joka on kehystetty metallireunuksella.

VIITTEET

¹ Teksti on referaatti Elina Standertskjöldin artikkeleista "Alvar Aalto ja standardisointi" ja "Alvar Aallon standardipiirustukset 1929-1932". Artikkelit on julkaistu Suomen rakennustaiteen museon julkaisusarjassa Acanthus 1992 – The Art of Standards – Standardien taide.

² AAS 50/321; paikan päällä tehty havainto 04/2000.

4. MUUTOSTEN VUOSIKYMMENET: PARANTOLASTA SAIRAALAKSI

Tässä luvussa tarkastellaan Paimion parantolan muutosta yleissairaalaksi keskittyen päärakennukseen vuosikymmen kerrallaan 1940-90. Rakennuksessa suoritettut muutostyöt ovat seurausta toiminnallisista muutoksista. Lyhyesti ilmaistuna tuberkuloosi ei enää ole kansantauti Suomessa kuten 1930-luvulla vaan yksi infektiotauti monien muiden joukossa.

Kunkin vuosikymmenen suuri muutos rakennetussa ympäristössä on nostettu otsikoksi. Rakentamista koskevat luvut perustuvat arkistotutkimukseen. Tärkeimpiä lähteitä ovat olleet Paimion sairaalan arkisto, Paimion sairaalan tekninen toimisto 1987 jälkeisiä muutoksia koskien sekä arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkkinen-Raunio 1994 jälkeisiä muutoksia koskien. Sisätilat on käsitelty tämän selvityksen luvussa 5.1. huonetilainventointi ja alueen muut rakennukset luvussa 5.4. Muut rakennukset.

Haastattelut täydentävät kokonais kuvaa. Arkkitehti Heikki Tarkan haastattelu kertoo muutoksiin liittyvän suunnittelutyön kulusta ja mm. Alvar Aallon osuudesta, tai pikemminkin osattomuudesta suunnitteluun 1950-1970-luvuilla. Ylilääkäri, professori Eero Talan haastattelu selventää sairaanhoidon näkökulmia rakennukseen ajanjaksolla 1960-1990. Tekninen päällikkö Harri Peltosen haastattelu keskittyy 1987 jälkeiseen aikaan.

Tämän luvun kuvituksena on valokuvia nykytilanteesta ja historiallista kuva-aineistoa. Kuvateksteissä on pyritty indikoimaan muutoksia.

4.1. 1940-LUKU: SOTASAIRAALA

Paimion parantola toimi sotasairaalana sekä talvisodan että jatkosodan aikana. Sodan aikana hoitopaikkoja tarvittiin entistä suurempi määrä. Niitä toteutettiin talvisodan aikana lisäämällä vuoteita yhden ja neljän hengen huoneisiin, jolloin potilaspaikkaluku nousi 286:sta 310:een. Sodan alkuvaiheessa parantolassa hoidettiin myös muita sairauksia kuin tuberkuloosia. Vuodesta 1942 alkaen parantola toimi jälleen oman alansa hoitolaitoksena. Vuosina 1943-44 potilaiden enemmistö oli sotilaita. 1945 potilaspaikkojen lukumäärä oli ennätyselliset 360. Sairaalassa toimi 1945-46 myös sotavammasasto, jonka vahvuus vaihteli 60-150 potilaan välillä.

*"Sota-aika jätti myös parantolarakennuksiin myös omat näkyvät jälkensä. Ensinnäkin sotasairaalan potilaat olivat karskimpaa väkeä kuin talon varsinaiset asukkaat ja siksi talon kulumiselle alttiit osat joutuivat normaalia tuntuvasti kovemmalle koetukselle. Toiseksi kunnollisten maaliaineiden puutteen vuoksi ei tarpeellisia korjauksia voitu suorittaa, joten seinien ja kattojen maalaukset sekä lattioitten kumimatot pääsivät varsin huonoon kuntoon. Vasta 1949-51, kun kunnollisia maaliaineita jälleen oli saatavissa, voitiin maalaustyöt ja muut tarpeelliset korjaukset suorittaa ja siten saatiin parantolarakennukset jälleen siistiin ja arvonsa mukaiseen asuun."*¹

Vuoden 1946 alussa ryhdyttiin sovelta-
maan kahdeksan tunnin työaikaa myös
parantoloiden hoitohenkilökuntaan ja pal-
veluskuntaan nähden, mikä merkitsi henki-

lökunnan kasvua. Syntyneen asuntopulan
torjumiseksi oli rakennettava lisää asun-
toja työntekijöille. Piirustukset uutta asuin-
rakennusta varten tilattiin arkkitehti Lauri
Sipilältä, joka oli työskennellyt Aallon toi-
mistossa Paimion parantolaa suunnitelta-
essa ja piti nyt Turussa omaa praktiik-
kaa. Mäntylänä tunnettu rakennus valmis-
tui 1949.

VIITTEET

¹ Lähteinä tässä luvussa on käytetty pääasiassa seuraavia Paimion sairaalan dokumentteja:

Hj:1 urakkasopimus henkilökunnan asuntolarakennuksen eli Mäntylän rakentamisesta 1948
Uc:2 Vihkiäisjuhla 1933, 1958, 1983/PSA,
koneella kirjoitettu n. 20 s. teksti "Parantolan
vihkiäisjuhla", luku "Myöhempi rakennustoiminta".

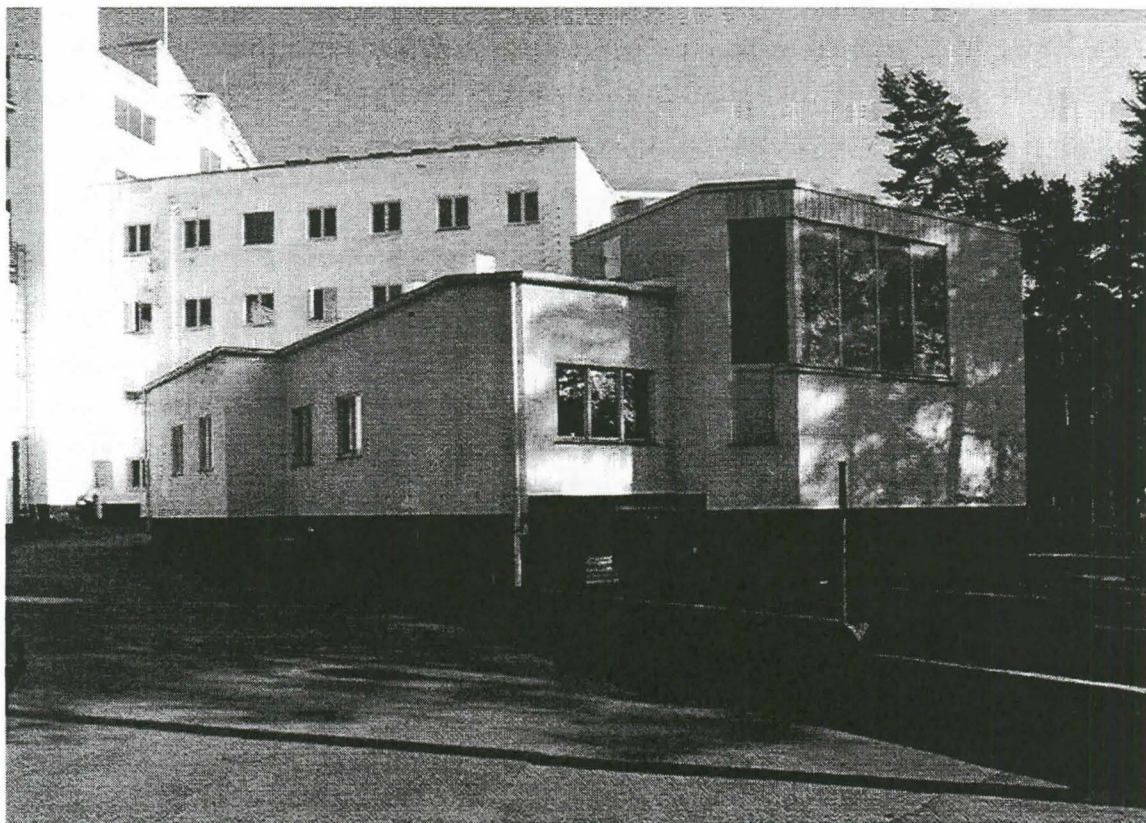
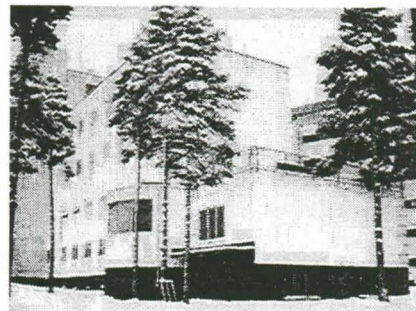
4.2. 1950-LUKU: LEIKKAUSSALISIIVEN RAKENTAMINEN¹

*"(Tuberkuloosia parantavat) lääkkeet keksittiin 1950-luvun alussa ja silloin huomattiin, että lääkehoito parantaa taudin, mutta varmuuden vuoksi vaikeissa tapauksissa usein sairastuneen keuhkon osa poistettiin. Leikkauksiin oli huomattavat jonot. Tästä syystä sairaalaan rakennettiin leikkaussalisiipi vuosina 1957-58. Leikkaustoiminta oli vilkasta aina 1970-luvun alkuun saakka."*²

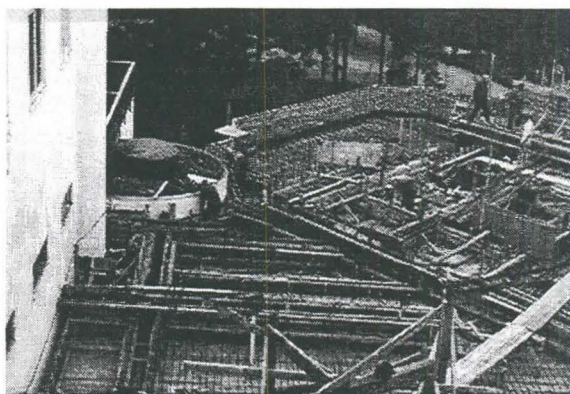
1950-luvun muutoksista merkittävin on leikkaussalisiiven rakentaminen 1956-58. Samassa yhteydessä uusittiin sisääntuloaula. Aulaan rakennettiin posti- ja puhelinkeskustilat. Arkkitehti Olli Penttilä Alvar Aallon arkkitehtitoimistosta

Ylemmässä kuvassa näkyy B-siiven volyymissä puolisynterimuotoinen leikkaussali. Kuva PSA. Alempi kuva kertoo nykytilasta. Kuva Soile Tirilä 04/2000.

laati useita luonnoksia 1955-56 leikkaussalisiiven lisäksi B-osan itäpäähän sijoittuvasta kirjasto-juhlasaliosasta.³ Arkkitehtiopiskelija Heikki Tarkka toimi Olli Penttilän apulaisena leikkaussalisiiven toteutusvaiheessa.

Toteutukseen johtaneet suunnitelmat ovat vuodelta 1957³. Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan B-siiven ensimmäisessä kerroksessa oli alunperin yksi pieni leikkaushuone. Sitä oli korostettu rakennusvolyymissä: yksikerroksinen puolilieriö sijoitui pohjoisjulkisivulle. Uusi leikkaussalisiipi sijoittui B-siiven pohjoispuolelle kaksikerroksisena. Siihen rakennettiin kaksi leikkaussalia ja näiden aputilat. Vanha sali on jäänyt uuden volyymin sisään lähes kokonaan.

Leikkaussalisiipea rakennetaan. Kuva PSA.

Aulan lattiaa nostettiin sisäänkäynnin kohdalla niin, että se jatkuu samassa tasossa ulkona olevalle tasanteelle asti. Alunperin pääportaat alkoivat jo aulasta. Muutostyössä rakennettiin sisäänkäynnin yhteyteen tuulikaappi lisäämällä sisemät teräsovet. Alkuperäisiä teräsovia madallettiin ovi-ikkunan kohdalta. Uuden puhelinkeskus- ja postihuoneen tilalta purettiin alkuperäiset kiinteät kenkähylyt. Aulasta poistettiin korkea vapaasti seisova patteri. Aulan käytävän ylihoitajan ym. kanslioiden puoleinen seinä oikaistiin suoraksi. Aulatilaa polveilevuus katosi ja aulasta purettiin mm. pyöreä puhelinkoppi, josta yhä on puolilieriön muotoinen muistuma aulan katossa.

1950-luvulla parantolassa tehtiin LVIS-tekniisiä huoltotöitä. Vuosikymmenen lopussa rakentaminen aktivoitui. 1956 yllääkärille rakennettiin uusi sauna, ilmeisesti tuhoutuneen kiilamaisen saunan tilalle. 1959 on korjattu vesikattoja ja laajennettu autosuoja-rakennusta.

VIITTEET

¹ Lähteinä tässä luvussa on käytetty pääasiassa seuraavia Paimion sairaalan dokumentteja:

- Hl:1 Henkilökunnan asuntolan rakentaminen 1954
- Hl:2 keskuskeittiön sähköistämisen 1954
- Hl:2 V-S Parantolan ja Kalevanniemen vesi-johtolaitteiden uusiminen 1954
- Hl:2 Jäähdytyskoneen uusiminen 1956
- Hl:3 Sauna yllääkärin asunnon yhteyteen 1956
- Hl:3 V-S Parantolan laajennus- ja korjaustyöt 1957-59
- Hl:4 Puhelinkeskuskoneisto 1958
- Hl:5 Jäännösilman määrittäminen 1958
- Hl:5, Hj:1 Autosuojarakennuksen laajentaminen 1959-60
- Hl:5 Asuntolan rakentaminen 1959
- Hl:5 Vesikatton korjaus ilm. 1959
- Hj:1 potilasosastojen vesi- ja viemärijohtojen ja potilasosastojen keskimmäisen WC:n uusiminen 1959
- le:1 kahden perheen asunnon rakentaminen 1951
- Uc:2 Vihkiäisjuhla 1933, 1958, 1983

² Eero Tala haastattelussa 16.4.2000 (tämän raportin osa)

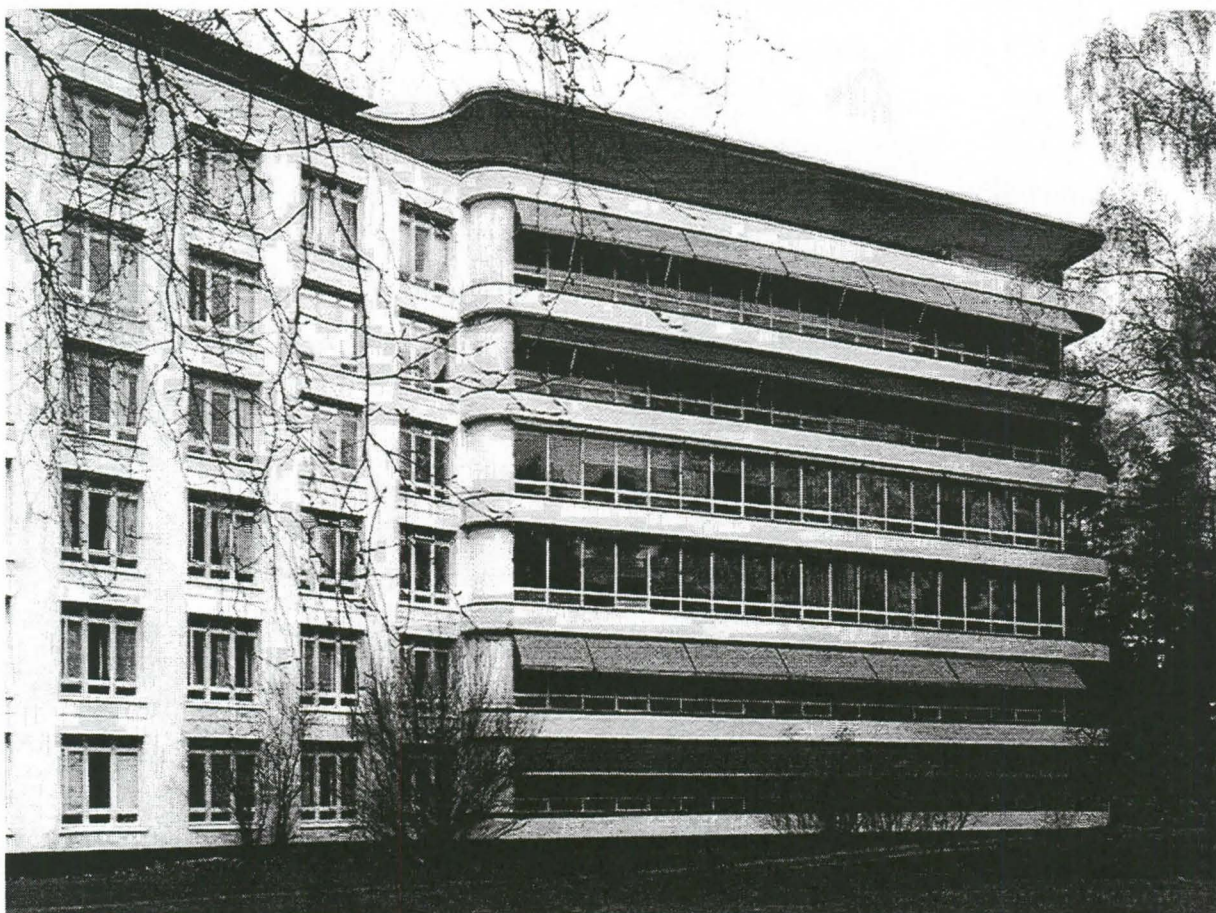
³ AAS, arkkitehtitoimisto Alvar Aallon luonnokset.

4.3. 1960-LUKU: MAKUUHALLISIIVEN RAKENTAMINEN SISÄTILAKSI¹⁾

1960-luvun suurin muutos oli päärakennuksen A-siiven itäpää makuuhallien rakentaminen sisätilaksi. Suunnittelusta vastasi arkkitehti Heikki Tarkka Alvar Aallon toimistosta. Tarkan mukaan Aalto hyväksyi suunnittelun pääperiaatteet. 1960-luvulle tultaessa tuberkuloosipotilaiden hoitoideologia oli muuttunut: potilaita ei enää makuutettu ulkoilmassa vaan sairautta hoidettiin lääkkeillä ja leikkauksilla. Osastokohtaiset makuuhallit olivat jääneet 1960-luvulle tultaessa tarpeettomiksi. Ne muutettiin sisätilaksi,

Ylemmässä kuvassa näkyy makuuhallit ennen muutostyötä (PSA) ja alemmassa kuvassa näkyy makuuhallien nykytila. Alempi kuva Soile Tirilä 04/2000.

ainoastaan kattoterassi jäi ulkolehkiksi. Näihin uusiin sisätiloihin sijoitettiin potilasosastojen aputiloja. Muusta julkisivusta sisenetty uusi ulkoseinä tehtiin teräs-lasi -rakenteisena. Päätyyn jäi pieni parveke. Vanhan käytävän itäpäätyyn puhkaistiin uusi ikkuna. Kattoterassin vesieristykset uusittiin.

Makuuhallisiiven uskalias ja kokeellinen betonikonstruktio - kapea runko, ulokkeelliset makuuhallit, ylöspäin suippenevat pilarit ja pohjoissivun kuusi kerrosta korkea kymmensenttinen seinä – on nyt suurelta osin peitossa eikä sen alkuperäinen karu luonne pääse esiin. Hallikonstruktio oli erittäin huonossa kunnossa jo 1960-luvulla. Eräs uhka oli sen purkaminen kokonaan, kuten tietävästi on tapahtunut joidenkin muiden samanikäisten parantoloiden kohdalla Suomessa. Uusi seinä suojaa alkupe räisiä rakenteita.

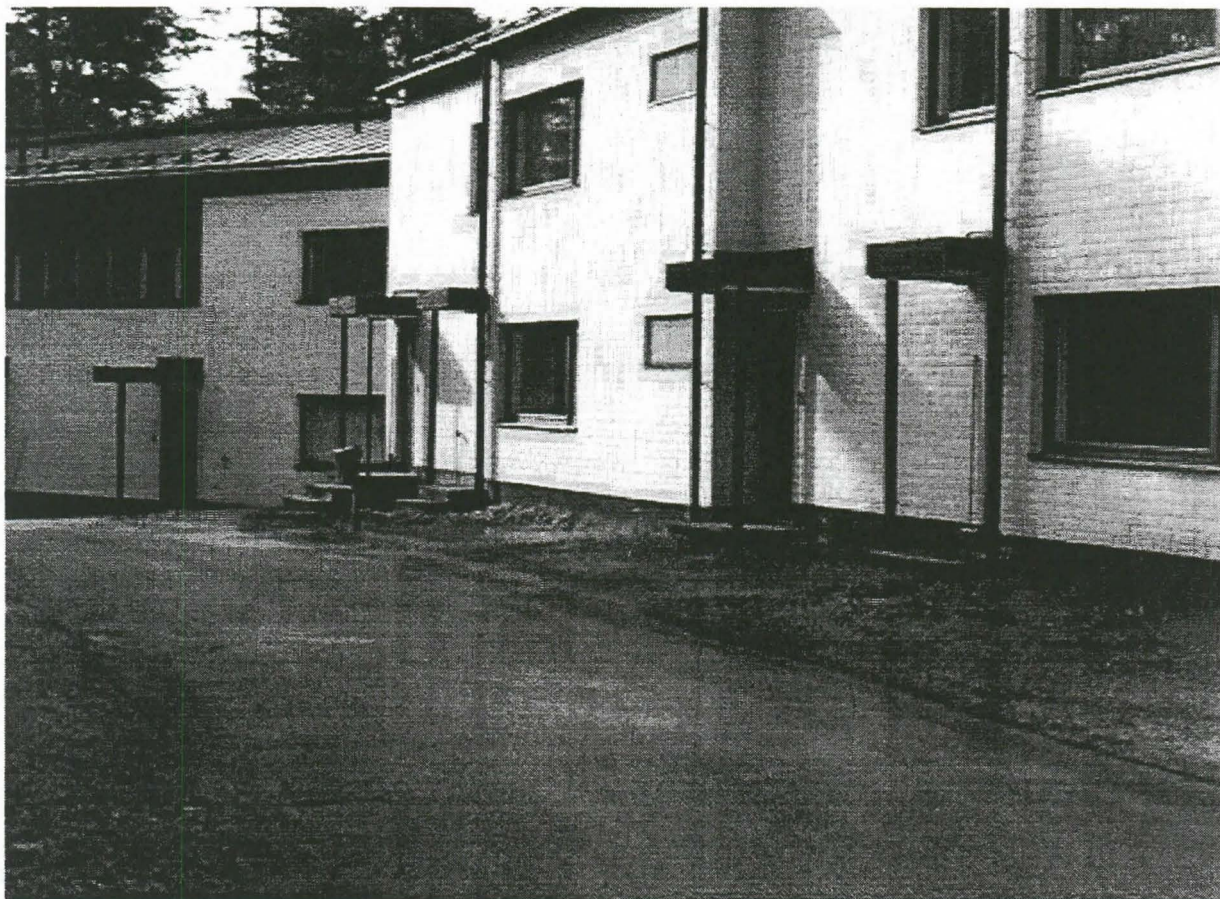
Rakennuksen paloturvallisuutta lisättiin muutostöiden yhteydessä. Läänin palotarkastaja toteaa lausunnossaan, että "esimerkiksi pääporras on avoimessa yhteydessä eri kerroksiin" ja "käytävien seinässä kulkevat pystysuorat ja kaikki välipohjan lävistävät putkikanaalit voivat helposti levittää savua ja tulta kerroksesta toiseen". Hän esittää toimenpiteiksi pääportaan ja kerrosten käytävien katkaisemista, poistumahdollisuuksien parantamista ja potilasosastojen käytävien katkaisemista kolmeen lyhyempään osaan ja putkikanavien katkaisemista tiiviillä, syttymättömillä aineilla.² Muutoksen yhteydessä palo-ovia lisättiin

eri kerroksiin ja mm. entisten hallitasojen päädyssä sijaitsevalle pikkuparvekkeelle rakennettiin paloportaat. Poikkeuksina muista pääportaaseen johtavista ovista ruokalan teräs-puu-rakenteinen ovi säilyi, vain lasi vaihdettiin painetta kestävään lankalasiin.

Vuosina 1961-62 alueelle rakennettiin hoitaja-asuntola ja kaksi lääkäriasuntoa; tämä ketjumainen rakennus tunnetaan nimellä Kyykartano. 1964 parantolaan asennettiin uudet öljykattilat ja polttoaineena alettiin käyttää raskasta polttoöljyä kivihiilen sijaan. 1969 pääaulan vanhat hissit korvattiin nykyisillä.

Vuonna 1967 alettiin kaavailla uuden tutkimuskeskuksen rakentamista. Suunnitelilla oli 1600 m² kokoinen lisärakennus³, joka olisi sijoittunut yhden kerroksen verran maanpäällisenä ja toisen verran kellaritilana nykyisen pääportaan itäpuolelle niin, että sen toinen sivu saisi yhteyden potilasosastojen siipeen ja toinen sivu ylettyisi taloussiipeen. Tämä suunnitelma jäi luonnosasteelle.

Ympäristöä muokattiin: teitä asfaltoitiin, rakennettiin paikoitustiloja, lisättiin kukaistutuksia ja nurmikot uusittiin. Kattoterassille istutettiin männyntaimia ja ulkova laistusta täydennettiin.⁴

VIITTEET

Kyykartano toukokuussa 2000. Kuva Soile Tirilä.

¹ Tämän luvun tiedot perustuvat Heikki Tarkan Valtion museovirastolle laatimaan, 4.1.1978 päivättyyn selvitykseen "Entisen Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan, nykyisen Paimion Sairaalan rakentamisen ja suunnittelun kehitys 1950-luvulta eteenpäin" sekä Paimion sairaalan arkiston dokumentteihin:

Ca: 3 Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1963-68

Ca: 3 Saneeraustoimikunnan pöytäkirjat 1966-76

Hja:3 Henkilökunnan asuntolan rakentamisen asiakirjat 1961

Hja:7 Asuinrakennus, lääkäritalon loppupii-
rustukset 1961

Hja:8 Palosuojelun lisääminen 1963

Hja:9 Makuuhallien muutostyön rakennusurak-
kasopimukset 1963

Hja:10 Makuuhallien muutostöiden loppupii-
rustukset 1963

Hja:11 Lämpökeskuksen öljylämmityslaitteiden
asentamisen urakkasopimus 1963

Hja:13 Kokous-, luento- ja hartaushuoneen
rakentamista koskevat urakkasopimukset. 1963

Hl:6 Suurtehopölynimuri 1965

² Läänin palotarkastajan lausunto 26.6.1962./PSA.

³ Kunnallislehti 29.2.1968, Uusi Suomi 1.6.1967.

⁴ Turun Sanomat 11.7.1964.

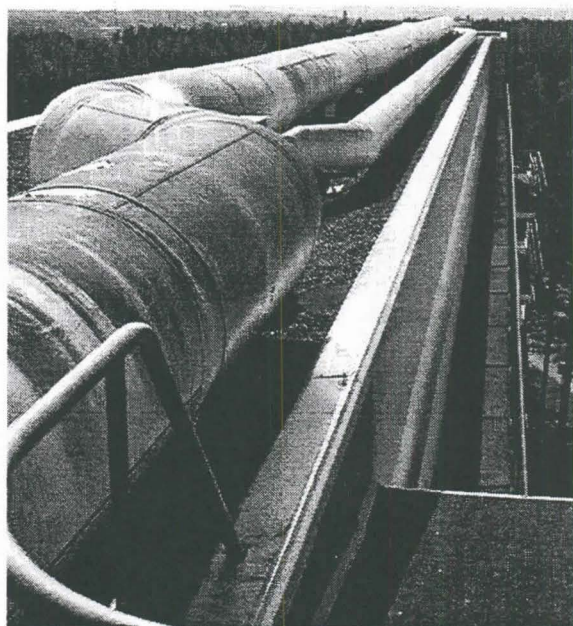
4.4. 1970-LUKU: POTILASSIIVEN MUUTOS- JA KORJAUSTYÖ¹

Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola muuttui yleissairaalaksi. Paimion sairaalan nimi otettiin käyttöön 1971.²

Potilassiiven muutos- ja korjaustyö käsitti kaikki potilashuoneet, vuodeosastojen kylpyhuoneet ja niihin liittyvät tilat, henkilökunnan sosiaalisten tilojen lisäämisen ja täydentämisen potilasrakennuksen pohjakerroksessa, vuodeosastojen porraskäytävien käytäväikkunoiden uusimisen energiansästäkysymyksenä, ilmastoinnin järjestämisen vuodeosastoilla ja vastaavissa tiloissa ullakko- ja pohjakerroksessa sekä potilaan ja hoitajan välisen puhelinjärjestelmän luomisen sekä hälytysjärjestelmän tehostamisen paloturvallisuuskäsitteinä.³ Työ toteutettiin 1974-79 kolmessa vaiheessa, jotta vältettiin potilashoidolle aiheutuvia häiriöitä.

Potilassiiven korjaustyön alkaessa sairaalasiijoja oli ainoastaan 232 koska osasto 1/6 oli suljettuna henkilökuntapulan johdosta.⁴ Potilaiden ikärakenteen vanheneminen, monivammaisuus ja hoitoaikojen lyheneminen lisäsivät henkilökunnan tarvetta. Henkilökunnan lukumäärä oli kasvanut myös hoitotyötä tekevien uusien ammattiryhmien vaikutuksesta, esimerkkeinä sosiaalityöntekijät ja lääkintävoimistelijat.⁵ Potilaat olivat entistä riippuvaisempia vuoteista. Hoitopaikkoja oli vapautunut tuberkuloosipotilailta ja sairaalassa aloitettiin paikallis-sairaalatyyppinen sairaalahoido.⁶

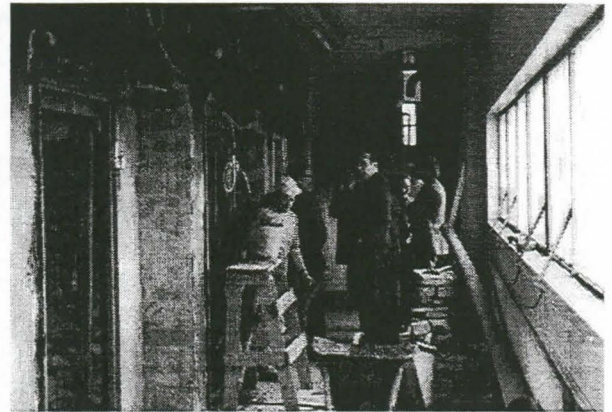
Katolle ja kattoterassille asennettiin 1970-luvulla keskitetyn ilmanvaihtojärjestelmän kokoojakanat. Kuva Soile Tirilä 05/2000.

Ensimmäisessä vaiheessa 1974-75 toteutettiin huuhteluhuoneen ja hoitajakanslian uusiminen, lääkärin tutkimuhuoneen rakentaminen sekä osastokeittiön ja liinavaatevaraston järjestäminen.⁷ Ysköshissin tilalle rakennettiin hissi pyykkien ja jätteiden kuljetusta varten. Aikaisempaa suuremmassa hississä voitiin kuljettaa myös vainajia. Uusi konehuone sijoitettiin katolle sisäänkäyntijulkisivun kulmaan.

Toisessa ja kolmannessa vaiheessa 1977-79 potilasosastojen korjaus toteutettiin useammassa pystysuorassa vaiheessa, koska muutostyö käsitti aina tietyt pystylinjat kellarista 7. kerrokseen.

Potilashuoneiden ovet todettiin niin kapeiksi, ettei normaaleja potilasvuoteita voitu käyttää. Ovien levennys nähtiin välttämättömänä. Potilassiiven vanhat potilashuoneet purettiin väliseiniä ja lattiaita myöten. Uusi huonejako noudattaa vanhaa. Potilashuoneiden kaapit uusittiin niiden huonon kunnan vuoksi. Insinöörin esityksestä kattoon asennetut säteilypatterit poistettiin ja korvattiin uusilla tavanomaisilla ikkunan alle sijoittuvilla pattereilla. Tämän seurauksena alkuperäiset kaartuvat ikkunapenkit oikaistiin suoriksi. Pystysuorien putkikanavien isot tarkastusluukut vaihdettiin pieniin. Tämän seurauksena putkistoja ei enää voinut entiseen tapaan huoltaa käytävästä käsin. Koska pesualtaat oli jatkossa huollettava huoneesta käsin, ne jouduttiin vaihtamaan. Molempien pesualtaiden säilyttäminen ei ollut mahdollista oven levennyksen ja uuden

Potilashuoneiden oviaukkojen levennystyö on käynnissä. Katon rajassa pilkahtaa myös uusi putkiasennus. Kuva PSA.

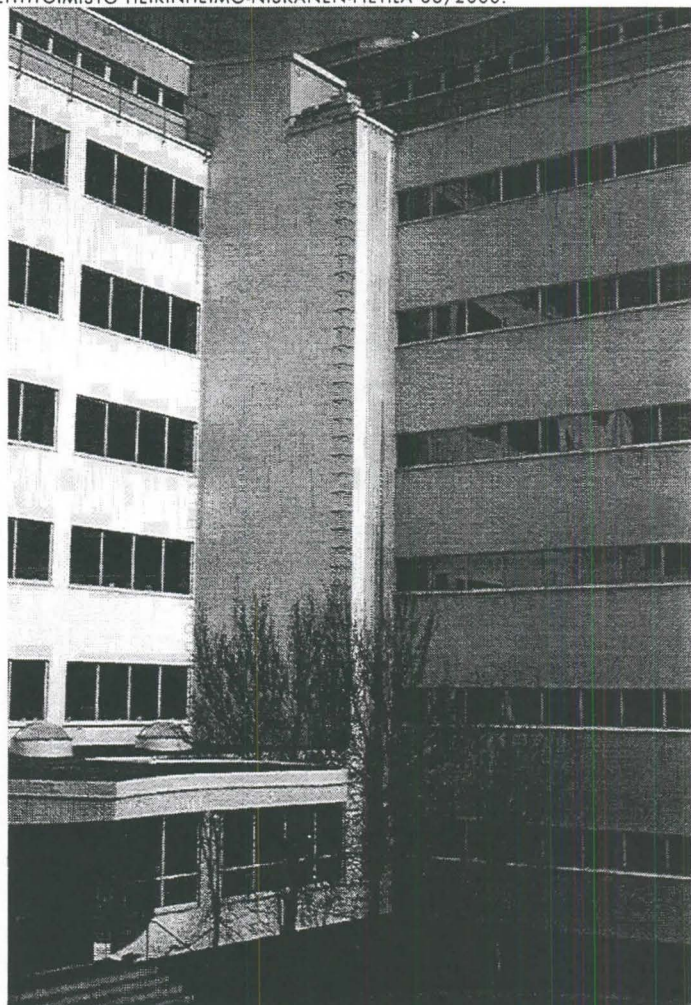
viistetyn ovipielen vaatiman tilan takia. Potilashuoneen ikkuna lienee ainoa alkuperäinen rakennusosa nykyisten potilashuoneiden sisällä. Yksi potilashuone ensimmäisessä kerroksessa jäi museohuoneeksi. Senkin seinä- ja kattopinnat on käsitelty uudelleen latex-maalilla.

Potilaskäytävässä entinen valaistus korvattiin alaslaskuun upotetulla sähkökouru-loisteputkikombinaatilla. Käytäväikkunoiden uusiminen yksinkertaisista kolminkertaisiksi oli lämmönsäästötomenpide. Korjauksen jälkeen ainoastaan käytävän päissä sijaitsevat ikkunat ovat avautuvia. Aiemmin joka kolmas ikkuna oli avautuva. Ulkopuolinen muutos jäi vähäiseksi. Ikkunat vaihdettiin uusiin ainoastaan osastokanslioiden kohdalla. Potilaskäytävien pystykuilujen tarkastusluukut muurattiin pienemmiksi. Potilaskäy-

tävän tilahahmo muuttui ratkaisevasti kun tuloilman vaakavedot oviseinän ja katon kulmaan. Patterit olivat alunperin kiinni seinässä, jopa 40 m pitkinä yksikköinä. Nyt tilalle asennettiin uudet seinästä irti olevat laakapatterit.

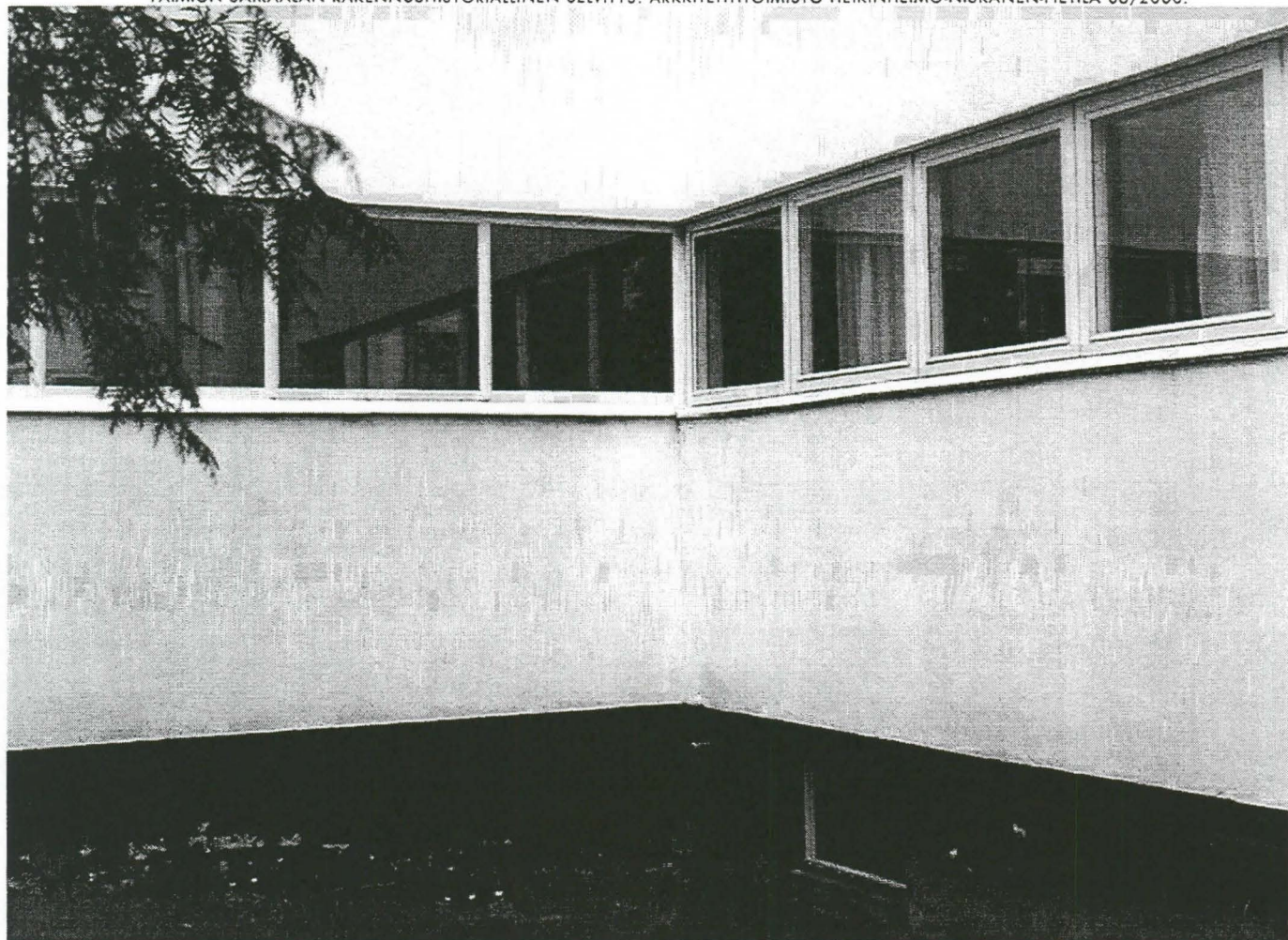
A-siiven korvausilma saatiin alunperin ikkunoiden kautta ja poisto tapahtui painovoimaisesti oviseinään sijoitettujen venttiilien välityksellä putkikuiluun sijoitettuja kanavia myöten. Nyt rakennettiin keskitetty koneellinen lämmön talteenottolaitteilla varustettu järjestelmä. Fyysisinä seurauksina uudesta ilmanvaihtojärjestelmästä on nähtävissä: potilaskäytävien alaslasketut katot, katto-terassille ja katolle sijoitetut poistoilman kokoojakanavat sekä uudet konehuoneet kattoterassin molemmissa päissä, keski-osassa ja katolla. A-siiven eteläjulkisivun potilashuoneiden yläpuolelle asennetut valkoiset poimupellit on ilmeisesti toteutettu potilasosastojen korjauksen yhteydessä. Potilashuoneiden puiset säleverhot on poistettu ilmeisesti 1970-luvulla. Kellarikerroksen ikkunapielissä A-siiven eteläpuolella on yhä nähtävissä säleverhon ohjausurat.

Rakennuksen suojelusta vastaavien viranomaisten toimesta järjestettiin Suomen rakennustaiteen museolla neuvottelu Paimion parantolan muutostöistä 16.2.1978. Potilassiiven muutostyöt olivat jo pitkällä. Paimion parantolan korjaussuunnittelu oli tapahtunut ajankohtana, jolloin lääkintöhallitus ei tarvinnut tämänkokoisen sairaalahankkeeseen rakennushallituksen hyväksymistä, vaan peruskorjauskustannukset kat-

Potilasosastojen uuden hissin konehuone sijoittuu katolle sisäänkäyntijulkisivun nurkkaan. Kuva Soile Tirilä 05/2000.

Oikealla ylhäällä olevassa kuvassa näkyy potilaskäytävän ja kansliatilojen nurkka. Potilaskäytävien vanhat teräsikkunat oli muutostyön alkaessa tarkoitus korvata uusilla. Kanslian ikkunat oli ehditty vaihtaa kun päätös käytävän teräsikkunoiden säilyttämisestä tehtiin. Ratkaisuun päädyttiin kustannussyistä. Kuva Soile Tirilä 05/2000.

sottiin käyttökustannusluonteisiksi. Tästä syystä Rakennushallitukselta ja Museovirastolta oli puuttunut mahdollisuus valvoa omien vastualueidensa mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Vuonna 1970 oli keittiöhenkilökunnan asuntola C-siiven 3.krs:ssa muutettu talousjohtajan osastoksi ja B- ja C- siiven väliin oli rakennettu silta. Silta muutettiin lämpimäksi yhdyskäytäväksi 1973. Keittiö kunnostettiin 1972-73. Sairaala siirtyi tuolloin potilasosastoilla tapahtuvaan ruokailuun. Vanha ruokasali säilyi henkilökunnan ruokalana ja varustettiin itsepalvelutiskillä. Potilasosastojen tuuletusparvekkeiden putkikaiteet uusittiin työsuojeluviranomaisten vaatimuksesta

Potilassiiven muutostöiden suunnittelusta vastasivat arkkitehti Heikki Tarkka Alvar Aallon arkkitehtitoimistosta, insinööritoimisto Åke Jokela (lvi), Rakennusinsinööritoimisto Ölander ja Sähköinsinööritoimisto Matti Leppä Ky.

1975 Heikki Tarkka laati luonnoksen terveyskeskuksen sijoittamiseksi sairaalan alueelle. Sitä perusteltiin mm. yhteiskäytöllä erikoistoimintojen osalta. Museovirasto otti hankkeeseen kielteisen kannan lausunnossaan 29.6.1978. Hanke ei toteutunut.

Rakennustoimikunta ei ollut 1976 tapahtuneen muutoksen jälkeen (Alvar Aallon kuolema) ehdottoman suunnittelijasitoutuneisuus-

lisäämällä niihin suojalevy. Ylilääkärin talo muutettiin lasten päiväkodiksi 1974. Ruokasalin yläpuolella sijainnut biljardisali muutettiin potilasyhdistyksen baariksi 1974-75. Rakennesuunnittelija insinööri Ölander asetettiin tutkimaan A-siiven itäpään lattioissa ja seinässä esiintyviä halkeamia 1979. Raportissaan hän totesi, että seinä on rakennettu ensimmäisen kerroksen lattiatasosta ylöspäin ilman mitään perusanturaa; seinän alusta on vahvistettava ja rakennettava seinäpilari ensimmäisestä kerroksesta kaudenteen.

Ruusukellari jäi pois käytöstä 1978 uuden hartaushuoneen valmistuttua A-siiven kellariin. Alueella suoritettiin asfaltointia ja muutamia ulkovalaisimia lisättiin. Arkkitehti sai toimeksiannon tutkia pyörätuolipötilaan kulun järjestämistä pääovesta 1979. Museovirasto suositti, ettei pyörätuolisisäänkäyntiä rakennettaisi pääoven yhteyteen. Salon Seudun Sanomat kirjoitti 6.10.1979: Paimion sairaalan saneeraus on valmis, mutta ongelmana on edelleen laboratorio- ja röntgentilojen alimitoitus ja hajasijoitus.

VIITTEET

¹ Tämän luvun tiedot perustuvat Heikki Tarkan Valtion museovirastolle laatimaan, 4.1.1978 päivättyyn selvitykseen "Entisen Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan, nykyisen Paimion Sairaalan rakentamisen ja suunnittelun kehitys 1950-luvulta eteenpäin" sekä Paimion sairaalan arkiston dokumentteihin:

Hja: 17, Vuodeosastoje muutostyön 1-vaiheen sopimukset, 19741030
Ca: 3, Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1975-78, 1975-77, 1978
Ca: 4, Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1979-83, 1979
Hja: 14, Talousrakennus, 1973
Hja: 15, Talousrakennus, 1973
Hja: 16, Vuodeosastojen huuhteluhuoneiden LV- ja sähkötyöt, 1974
Hja: 20, Potilasosastojen hissien urakkasopimukset ja sairaalan kioskin urakkasop., 19750606
Hja: 21, Ilmanvaihto urakkasop., 1977
Hja: 22, Putkitöiden urakkasop., 1977
Hja: 23, Sähkötöiden urakkasop., 1977
Hja: 24, Vuodeosastojen muutostyön urakkasopimukset, 1977
Hja: 20, Potilasosastojen hissien urakkasopimukset ja sairaalan kioskin urakkasopimus
Hja: 24, Vuodeosastojen muutostyön urakkasopimukset, 1977
Hl: 8, Talousrakennuksen peruskorjaus, 1972
Hl: 9, Talousrakennuksen peruskorjaus, 1972 ilm.
Hl: 10, Talousrakennuksen peruskorjaus, 1973
Hl: 11, Vesihuollon varmistaminen, 1976
Hl: 11 ilm., Asfaltityöt, 1972
Hl: 11 ilm., jätevesihuollon järjestäminen, 1974
Hl: 11, Ruumiskylmiön nostovaunu, 1972
Hl: 12, Vuodeosastojen hissien hankinta, 1976
Hl: 15, Tub.toimiston lämmönlämpöpuhallin, 1975
Hl: 16, Mäntylän peruskorjaus, 1976

² Eero Talan haastattelu 16.2.2000.

³ Varsinais-Suomen Tuberkuloosipiirin kuntainliitto. Yleisperustelut 21.12.1976./PSA

⁴ Ibid.

⁵ Salon Seudun sanomat 15.8.1970

⁶ Salon Seudu Sanomat 28.5.1970

⁷ Varsinais-Suomen Tuberkuloosipiirin kuntainliitto. Yleisperustelut 21.12.1976./PSA

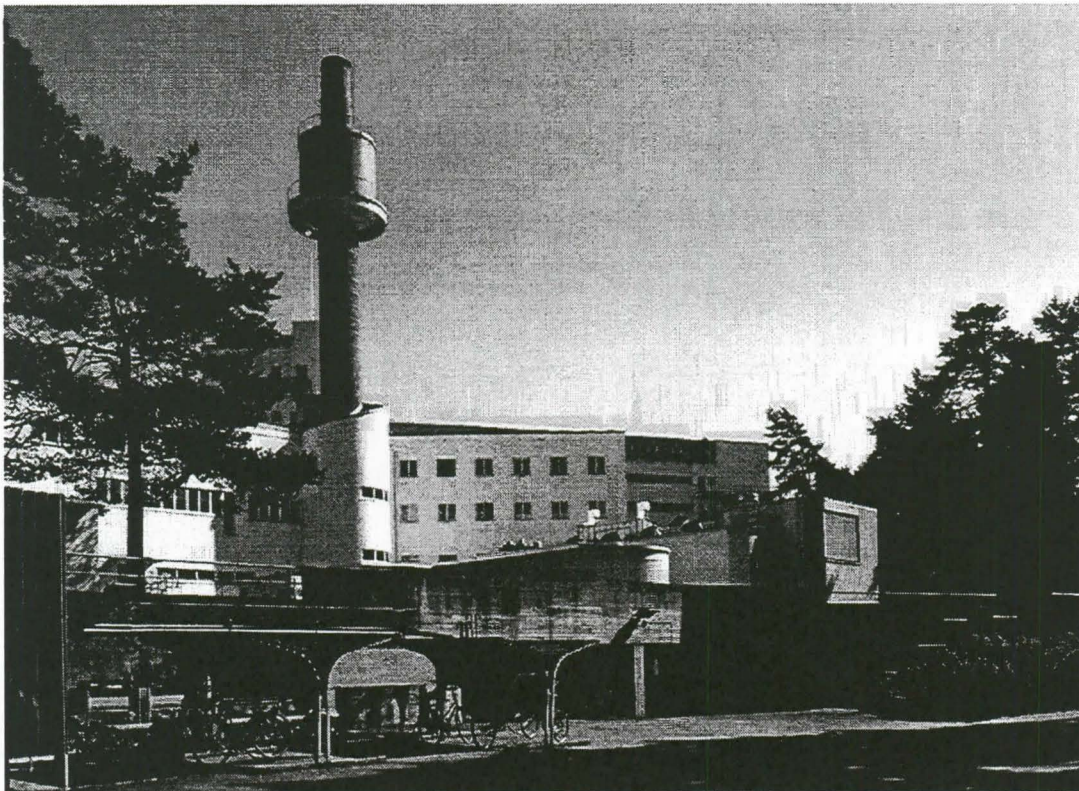
4.5. 1980-LUKU: KELLARIKERROKSEN LAAJENNUS

Paimion sairaala liitettiin osaksi Turun yliopistollista keskussairaala 1987.

1980-luvun suurimmat hankkeet olivat B- ja C- siiven yhdistävä uusi tila kellarissa, julkisivujen korjaus, uuden lämpökeskuksen rakentaminen ja henkilökunnan asuntolan muuttaminen taloustoimistoksi. Keskeisissä sisätiloissa tapahtui muutoksia: ruokasali ja kanttiini kunnostettiin, samoin jo 1963 luento- ja hartaustilaksi muutettu seurusteluhuone. Kellariin rakennettiin allas reumapotilaita varten ja B- ja C-siiven väliin rakennettiin uusi sisäänkäynti pyörätuolipotilaita varten.

Lämpökeskushanke oli pantu vireille 1968. Uusi keskus rakennettiin 1980 ja vanhasta lämpökeskuksesta tuli lämmönjakotila. Uudessa keskuksessa oli varauduttu raskaan polttoöljyn ohella kotimaisen turpeen käyttöön polttoaineena. Uutta keskusta laajennettiin 1982. Vanhan, komposition kannalta tärkeän piipun kohtalo oli vaakalaudalla kun vanha lämpökeskus jäi pois käytöstä. Piippu kuitenkin kunnostettiin.

Kellarikerrokseen sijoituivat henkilökunnan sosiaali-tilat. Henkilökunta sai uuden sisäänkäynnin entiselle hiilipihalle. Kuva Soile Tirilä 05/2000.

Rakennuslupa myönnettiin 1980 henkilökunnan asuinrakennuksen muuttamiseksi taloustoimistoksi. Rakennuksessa sijaitsi alunperin pieniä asuntoja. Ensimmäisen kerroksen asuntoihin oli käynti suoraa ulkoa. Kaksi asuntoa jakoi yhteisen keittiön. Toisen kerroksen yksiöihin käytiin "luhtikäytävän" tai parvekkeen kautta. Toimistorakennuksen pohja toimii sivukäytäväratkaisuna, jossa toimistohuoneet ovat rivissä toisella pitkällä sivulla. Yläkerran parveke rakennettiin umpeen. Rakennuksen alkuperäinen volyymien sommitelma (vrt. Le Corbusier) ja luonne muuttuivat uuden käyttötarkoituksen myötä – lineaarisuus katosi. Samoin katosi varhainen esimerkki 1900-luvun sosiaalisesta asuntotuotannosta.

Lupa uudelle B- ja C-siiven väliin sijoitettavalle kellarikerrokselle saatiin 1982. Siihen sijoitettiin henkilökunnan pukuhuonetilat. Henkilökunnan uusi sisäänkäynti saatiin vanhalle hiilipihalle. Uuden maanalaisen osan pohjoisen maanpäällisen julkisivun pääasialliseksi materiaaliksi valittiin raakabetoni, sintrattu keraaminen laatta ja muovipinnoitettu teräspelti. Muutoksia tehtiin myös B-siiven kellarissa välinehuoltokeskuksen kohdalla. Apteekki ja laboratorio sijoitettiin A-siiven kellariin 1982. Reumapotilaiden hoitoa varten suunniteltu allashallille ja saunaosasto B-osan kellarissa sai rakennusluvan 14.12.1982. Allastyö vaati louhimista.

B-siiven muutostyö kerroksissa 1-4 sai luvan 1983. B- ja C-siiven väliin rakennettiin

uusi invalidi-sisäänkäynti jolloin sokkeliosaa korotettiin ja pihan pintaa nostettiin välikön kohdalla. Ruokasalissa, entisessä seurusteluhuoneessa, entisessä lukusalissa, B-siiven ensimmäisen kerroksen tutkimushuoneissa sekä B-siiven V ja VI kerroksen itäpään huoneissa tehtiin muutoksia.

Rakennuslupa laajennetun röntgenosaston rakentamiselle B-siiven kellariin myönnettiin 1984. Röntgenosastoa oli vuosikymmenien aikana jouduttu laajentamaan ja tilat olivat osittain hajallaan ja niiden väliset sisäiset yhteydet olivat hankalat. B-rakennuksen pohjakerroksessa alunperin sijainneet metalli- ja puutyöverstaat sekä sähköpääkeskus siirrettiin muualle.

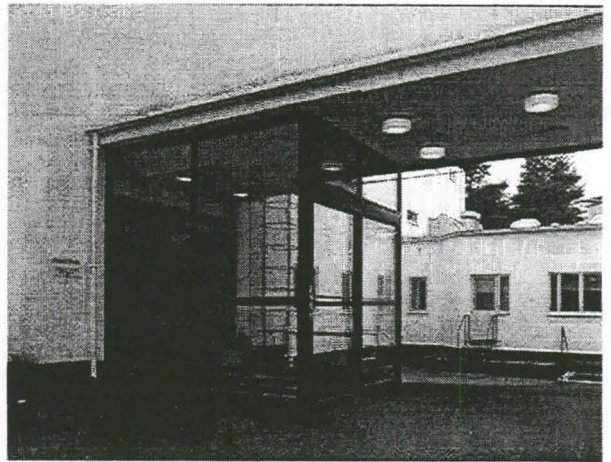
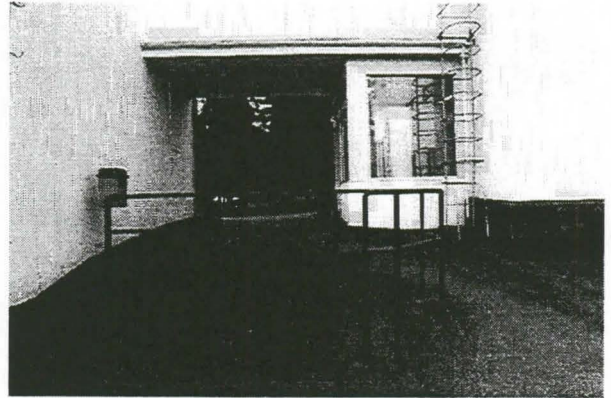
Päärakennuksen julkisivut kunnostettiin 1982-86 useassa eri vaiheessa. Sisäänkäyntijulkisivu ja B-siipi kunnostettiin 1982, C-siipi 1983, A-siiven korkea betoniseinä 1984, A-siiven eteläseinä 1985 sekä leikkaussalisiipi ja vanha lämpökeskus 1986. Työssä käytettiin erilaisia menetelmiä. Osasta julkisivuja poistettiin vanha rappaus kokonaan ja ne rapattiin uudelleen kolmikerrosrappauksena. Asiantuntijamestarit Oy:n työselityksen mukaan:

"peruslaasti valmistettiin kalkista ja hiekasta suhteessa 1:3 ja sementtiä lisättiin peruslaastiin 1:5,5".

Pintalaastina käytettiin täysin valkoista Terrasit-värilaastia. Joissakin kohdissa tyydyttiin paikkaamaan vanhaa rappausa ja josain käytettiin kalkkilaastia ja -maalia. 1

Seitsemännen kerroksen parvekkeesta poistettiin vanha betonilaatta, jalkalistat ja eristyskermit, tehtiin uusi vesieristys ja pintalaatta. Pintalaatta valettiin saman kokoiisiin elementteihin kuin alkuperäinen laatta.

1980-luvun pienempiä muutoksia oli useita. C-rakennuksen kellarikerroksessa tehtiin huonetilamuutoksia 1981 liinavaatevaraston kohdalla. Uusi lupa saatiin 1986 kirjaston rakentamiseksi äskettäin muutettuun liinavaatevarastoon. Vuonna 1986 leikkaussalisiiven kellariin ja katolle rakennettiin uudet IV-konehuoneet. Kellaritiloissa tehtiin myös huonetilojen muutoksia leikkausvälinehuoltoa varten. Paikoitusalue asfaltoitiin ja alueelle asennettiin uudet opaskilvet. Kyykartanon asuntotyyppejä muutettiin 1985.

Ylemmässä kuvassa näkyy 1980-luvulla B- ja C-siiven väliin rakennettu invasisäämäkäynti. Kuva Pirkko Paavola-Häggblom 1994.

Alemmassa kuvassa näkyy samaan paikkaan 1990-luvulla rakennettu inva-sisäämäkäynti. Kuva Soile Tirilä 05/2000.

VIITTEET

¹ Tämä luku perustuu Paimion sairaalan arkiston dokumentteihin (ennen vuotta 1987) ja Paimion sairaalan teknisen toimiston dokumentteihin (1987 jälkeen).

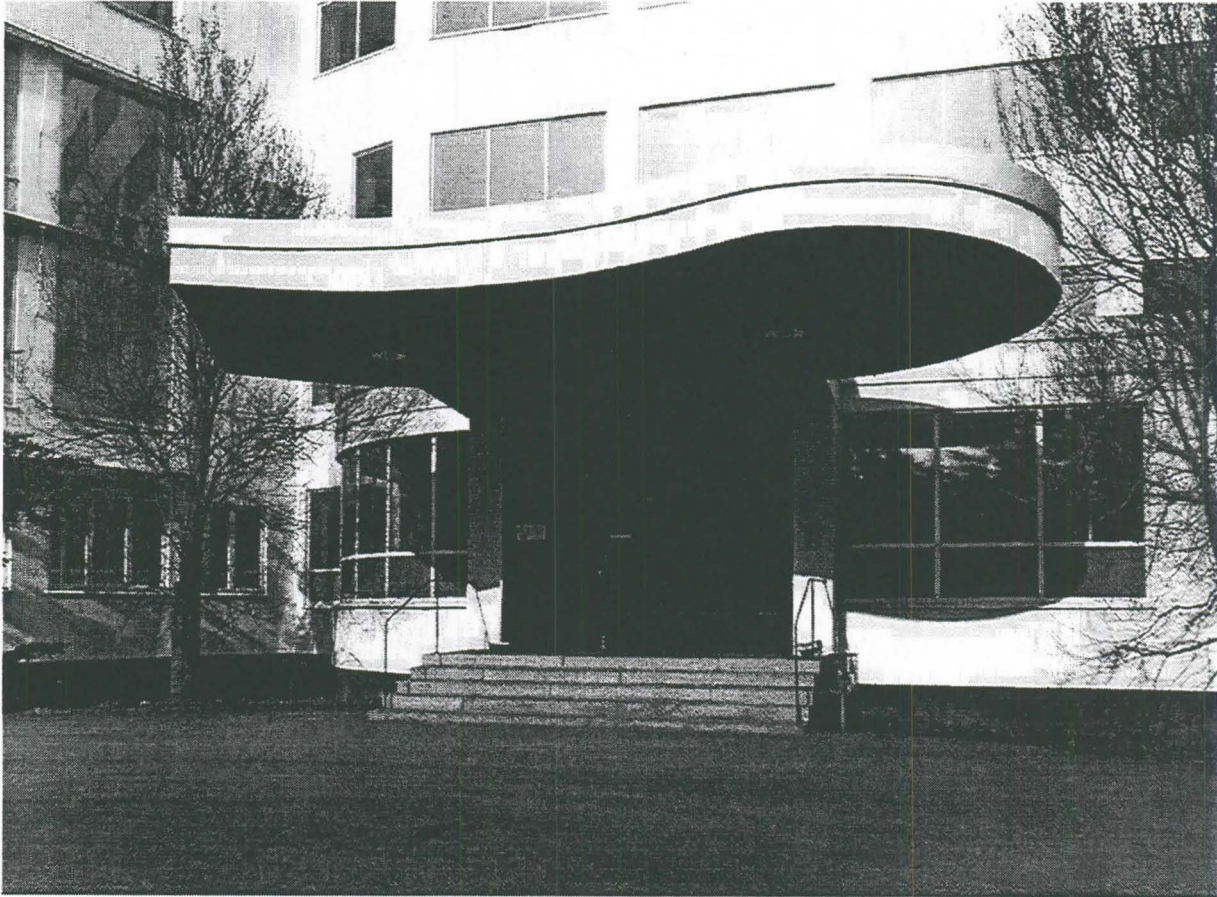
Uc: 2, Vihkiäisjuhla, 1933, 1958, 1983

Ca: 4, Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1979-83

Ca: 5, Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1984-85, 1984-85

² Tiedot saatu suullisesti Paimion sairaalan tekniseltä päälliköltä Harri Peltoselta keväällä 2000.

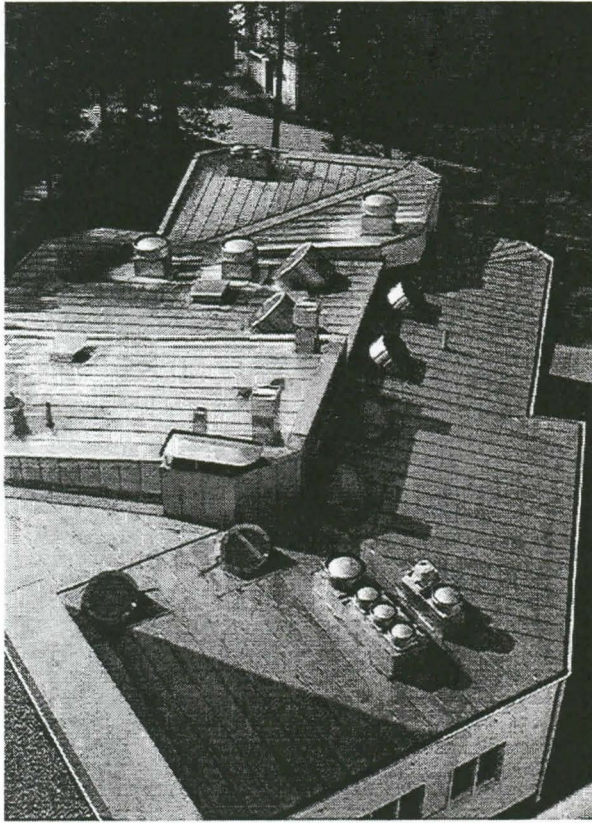
4.6. 1990-LUKU: LEIKKAUSSALISIIVEN KORJAUS¹

Aulan ja pääportaan kunnostustyö valmistui 1990. Tässä yhteydessä maalattiin kaikki pinnat, pääportaan ikkunat lämpölasitettiin ja lattiamateriaali vaihdettiin. Aulan lattiamateriaali on ilmeisesti 1957-58 tehdyn muutostyön yhteydessä.

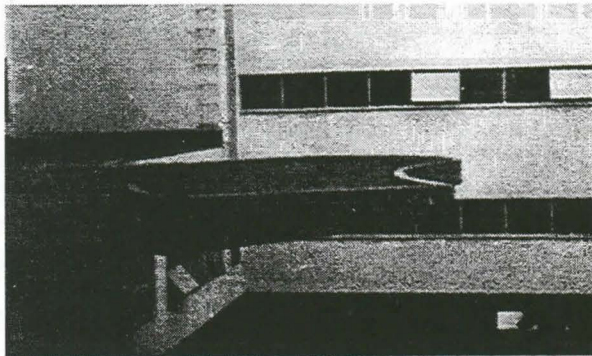
Sisäänkäynnin katto ja lippa on todennäköisesti korjattiin tässä yhteydessä. Katon rakenne on kasvanut todennäköisesti siitä syystä, että rakenne on muutettu tuuletetuksi tasakatoksi.

Vuonna 1986 suoritettua julkisivukorjausta jouduttiin korjaamaan 1991 leikkaussalirakennuksen, lämmönjakohuoneen ja autohallirakennuksen osalta. Julkisivupinnat uusittiin täydellisesti kolmikerrosrappauksena siten, että pintarappaus tehtiin tehdastekoisella värilaastilla.² Myös vesikourut, syöksytorvet, IV-säleiköt ja ikkunavesipellit uusittiin. Leikkaussalisiiven rappauspinnat verkotettiin.

Vuonna 1986 suoritettu terrassin vesieristyskerrosten ja pintalaatan korjaus epäonnistui. Konsulttina toiminut Asiantuntijames-tarit Oy laati uuden työselityksen 1992. 1980-luvun korjauksen yhteydessä lattian holkkalista oli jätetty toteuttamatta, pinnoitus oli ilmeisesti tehty märälle betonipin-nalle ja seinän ja lattian reunassa esiintyi halkeamia, joista vesi pääsi sisään. Pinta-laatta poistettiin, parvekkeen pohja tasat-tiin ja pinnoitettiin uudelleen. Seinän ja lat-tian rajapintaan valettiin holkkalistat.³

Vuonna 1992 myönnettiin rakennuslupa ajorampin muuttamiselle lastaussillaksi C-sii-ven luoteisjulkisivulla. Suunnitelma laadit-tiin Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa.

Paimion sairaalan B- ja C -osan kattoa kor-jattiin 1993. C-osaan, jonka katon korjaus oli lähinnä huoltoluonteista, tilattiin suunni-telma ja työselitys Arkkitehtitoimisto Alvar Aallolta. B-osaan, jossa vanha vesikate purettiin ja katto eristettiin uudelleen, tilat-tiin suunnitelma paikalliselta insinööriltä. B-siiven räystäälle asennettiin räystääsko-roke, joka korotti räystästä piirusrustuksen mukaan "vähintään 100 mm" (korkea).⁴

Vasemman sivun kuvassa näkyy nykytilanne. Kuva 05/2000 Soile Tirilä.

Ylimpänä tällä sivulla olevassa kuvassa näkyy leik-kaussalisiven katon uudet IV-laitteet. Kuva Soile Tirilä 05/2000.

Alemmassa kuvassa näkyy lipan alkuperäinen litteä rakenne. Kuva AAS, osasuurennos.

Vanhan savupiipun vesisäiliö korjattiin 1995. Vanha pellitys ja sen alla oleva rap-paus ja muuraus purettiin. Uuden pellityk-sen koolaus tehtiin kuumasinkityistä teräsp-rofiileista. Itse säiliön betonirakenteita kor-jattiin. Suunnittelusta vastasi turkulainen Narmaplan-insinööritoimisto.⁵

Alvar Aallon arkkitehtitoimisto lakkautettiin 1994. Arkkitehti Pirkko Paavola-Hägglom yhdessä arkkitehti Ola Laihon kanssa Arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkinen-Rauniolta Turusta on vastannut muutostöiden suunnittelusta 1994 alkaen. Suurin työtehtävä on ollut leikkaussalisiiven muutos 1998-99. Työn keskeinen tavoite oli rakentaa leikkaussalisiipeen nykyaikainen ilmanvaihtojärjestelmä. Katolle on rakennettu lisää konehuonetilaa ja sisätilojen kanavoiteja on lisätty. Eräs esimerkki tässä yhteydessä muutetusta sisätilasta on huone, joka alunperin toimi leikkaussalina. 1990-luvulla on toteutettu useita pienehköjä töitä, kuten uusi potilastuolikaappi B- ja C-siiven väliin (1997-98), autotallirakennuksen ovien uusiminen 1997, potilassiiven oleskelutilojen uudet IV-koteloinnit, osaston kanslian muutos (työ käynnissä) ja pyörätuolirata katto-terassille. Ruusukellarin osalta on laadittu korjausluonnoksia 1997. Ruusukellari on kylmillään eikä sairaalalla ole tarvetta kunnostaa sitä.

VIITTEET

¹ Tämä luku perustuu Paimion sairaalan teknisen toimiston dokumentteihin ja arkkitehti Pirkko Paavola-Hägglomilta saatuihin arkkitehtipiirroksiin.

² Asiantuntijamestarit. Työselitys 27.2.1991. PS/TT.

³ Asiantuntijamestarit Oy: 1:n kirje (27.2.1992), Työselitys ja Insinööritoimisto Mikko Vahasen rakennedetailit 1992. PS/TT.

⁴ Periaatepiirros paineen tasauskermin tuuletuksesta, B-osan vesikaton korjaus; Työselitys C-osa; Rakennusurakkasopimukset B- ja C-osa. 1993. PS/TT.

⁵ Vesisäiliön kaiteen ja tikkaan korjaus 1995. Rakennepiirustukset Narmaplan Oy. PS/TT.

4.7. ARKKITEHTI HEIKKI TARKAN HAASTATTELU

Haastattelu tehtiin 29.2.2000 Alvar Aalto Säätiössä. Haastattelijoina toimivat Marianna Heikinheimo ja Minnamaria Koskela. Teksti on lyhennetty ja toimitettu versio alkuperäisestä nauhoitetusta haastattelusta.

Arkkitehti Heikki Tarkka työskenteli Alvar Aallon toimistossa 1950-luvun loppupuolelta lähtien. Tarkka aloitti toimistossa opiskelijapulaisena ja arkkitehdiksi valmistuttuaan hän teki aluksi ikkunakaavioita Paimion parantolaan. Myöhemmin Tarkka jatkoi työskentelyä Paimion parantolan muutostöiden parissa. Nykyisin Heikki Tarkka on eläkkeellä.

1. Mikä on suhteenne Paimion parantolaan, nykyiseen Paimion sairaalaan? Ja minkälainen oli suhteenne Alvar Aaltoon, erityisesti tämän työn puitteissa?

HT: Hänhän oli sukulaismies (Heikki Tarkka on Alvar Aallon sisaren poika) ja suuri chefi. Sukulaisuus tarjosi ehkä sen etuolisuuden, että siinä työssä olin, mutta kyllä sitä sitten toiselta puolelta varmaan verotettiin. Toisaalta chefin ja mun välillä oli aika selvä yhteisymmärrys yleensä ole-massa. Vähitellen toimiston juoksevien asioiden hoitaminen siirtyi mun tehtäväkseni. Mä olin semmosena välinappulana näitten tärkeimpien kavereitten välissä ja siitä se (toimistopäällikkyyks) kehittyi sitten täysin luontevasti. Olin aika pitkään toimistopääl-

likkönä, mutta en nyt tarkkaan muista mistä vuodesta lähtien.

Kyllä se muutosten suunnittelu suurelta osalta suoraan mun pöydälläni tapahtui.

2. Paimion parantolan muuttaminen yleissairaalaksi alkoi 1960-luvun loppupuolella. Mitä se edellytti, mitä muutoksia tehtiin? Miten Aallon toimistossa suhtauduttiin tulevin muutoksiin? Ja miten Alvar Aalto itse suhtautui näihin muutostöihin?

HT: Aalto oli ajoittain täysin selvästi mun ainoa tukeni toimistossa. Kun keuhkotautiparantola muutettiin sairaalaksi, niin sen toimintamalli muuttui välttämättä aika paljon. Paimiohan oli keuhkotautisairaala, mutta se oli asuntolatyypinen hoitolaitos, joka muutettiin efektiiviseksi sairaalaksi. Kritiikiltä ei voinut välttyä, sillä se oli "pyhää maata", jossa ei olisi saanut tehdä mitään muutoksia. Rakennuttajan tarpeet olivat kuitenkin kivenkovat ja paimiolaiset saivat minut uskomään, että käytössä oleva tavara pysyy kunnossa, ja se jota ei käytetä, se ei pysy kunnossa. Tämän näkökulman minä yritin välittää tänne toimistoon ja onneksi chefi oli minun takanani.

Eihän Aalto toki mikään innokas muuttaja ollut, päinvastoin. Eikä tässäkään mistään innosta ollut kysymys, vaan sopeutumisesta.

Tietysti tällainen suuri muutos, kuten se aurinkoterassien lasittaminen umpeen, oli

rankka tilanne. Ja kyllä niihin potilashuoneisiinkin puuttuminenkin oli vaikeaa... Totakai muutokset aiheuttivat kommentteja ja kritiikkiä – täällähän (toimistossa) oli väkeä myös pelkästään sen takia, että he arvostivat Paimiota hyvin korkealle.

3. Minkälainen työtehtävä Paimion sairaala on ollut Teille? Mikä on Teidän näkemyksenne muutoksista ja niiden toteutuksesta? Taipuiko parantola yleissairaalaksi – oliko muutosten suunnitteleminen luonteva tehtävä?

HT: Kyllä se taipui. Rakennuksessahan on jyrkän funktionalistinen pohja, ja jossain kohtaa se tuli hiukan hankalaksikin. Esimerkiksi kaikki liikenne keskittyi alunperin siihen pääsisäänkäynnin kohdalle, mutta sairaalan toiminnan kehittyessä se alkoi olla hiukan liian yksioikonen resepti. Tutkimme erilaisia vaihtoehtoja sairaalan liikenneyhteyksien parantamiseksi. Lopulta yhteys haettiin kellaritilojen kautta tuonne toiselle puolelle C-siipeä, johon avattiin se nykyinen röntgenosasto pihatilojen alle ja siihen liittyvät henkilökunnan pukutilat. Oli tärkeää, että se alakerta saatiin niin radikaaliin käyttöön.

4. Mitkä olivat suurimmat muutokset Paimion sairaalassa?

HT: Makuuhallien lasittaminen oli tietysti yksi. Ne olivat sangen huonossa kunnossa. Makuuhallit olivat todella rapistuneet ja siellä oli betoni murtumassa ja raudat esil-

lä... Laitokselta tuli sitten viesti, että puretaanko ne... Eihän Aalto tietenkään mielisään ollut, mutta hän ymmärsi, että joko tavara on hyödyllinen ja käytössä tai sitten se on romua.

Samaikaisesti otettiin esille se, että nämä potilasosastot, jotka olivat aika ratkaisevasti alunperin melkein asuinhuoneosastoja, tarvitsivat aputiloja. Totesin jossain vaiheessa, että eihän tähän mitään lisäsiipiä voi rakentaa. Sitä ei voi kuvitella, että me rupeaisimme tekemään pahki uutta. Ulkoiluterassien säilyttäminen tuntui kyllä tärkeältä, mutta siihen tuli sitten hyvin kovaa vastaan se, että ei ainakaan kuntainliitolla ole minkäänlaista halua uhrata yhtään markkaa niihin. Niinpä me sitten tehtiin nämä lisätilat. Muutaman kerran chefin kanssa juttelin ja hän sanoi, että kuule sen pitää olla teräsikkunaa alhaalta ihan ylös asti ja sisäänvedettynä...

5. Miten muutokset käytännössä toteutettiin, kuvailkaa vaiheet? Oliko sairaala muutostöiden aikana koko ajan toiminnassa?

HT: Niitä vaihteita on aika paljon. Yksi selvä vaihe on tietysti se, kun jonkinlainen rakentaminen siellä alkoi. Toinen vaihe on uuden leikkaussalin rakentaminen. Seuraavaksi tulevat itäsiiven lasittaminen ja potilasosastojen kunnostaminen. Sairaala oli koko ajan toiminnassa, sillä ehän tämmöistä laitosta voida lomauttaa noin vain. Muutostöitä tehtiin monessa osassa, aina alhaalta ylös asti, sillä ilmastoinnin järjestäminen ja

muu tekniikka vaati välttämättä, että edettiin vaiheittain joka kerroksessa.

6. Harkittiinko siinä suunnitteluvaiheessa sellaista vaihtoehtoa, että olisi käytetty näitä pystysuoria kanaaleita?

HT: Kyllä sitä harkittin, mutta ei ilmastointimiehet löytäneet siihen ratkaisua...

Siitä ilmastoinnista, alunperin oli ihan luonnollinen poisto ja se toimi aika hyvin mun ymmärtääkseni. Se ei kuitenkaan lääkintähenkilökuntaa eikä lääkintäviranomaisia tyydyttänyt, joten sinne järjestettiin koneellinen ilmastointi. Se aiheutti tietysti niihin käytäväkattoihin puuttumisen. Ulospäin se aiheutti kokoojakanavan rakentamisen sinne katolle.

7. Kyseessä on suuri järjestelmän muutos; esittikö kukaan, että sitä ratkaisua pitäisi tutkia olemassaolevan järjestelmän pohjalta?

HT: Kyllä minä ainakin. Painotin sitä asiaa toistakymmenessä työmaakokouksessa... Yksinkertaisesti se ilmeisesti olisi ollut, paitsi että kanava todella oli ahdas, niin siinä olisi aivan ilmeisesti jouduttu niin moniin erillisiin koneistuksiin... Ja ilmastointijärjestelmän hallinta olisi tullut ainakin ilmastointimiesten mukaan mahdottomaksi.

Sitten on lämpöeristyskysymykset. Paimon parantola oli aikoinaan tehty rakennukseksi, jossa on 13 asteen huonelämpötila taikka ei sen yli. Koska tämä keuhkotauti-

bakteeri levisi vähemmän kylmässä, se oli sen ajan oppi. Tosin Salmenkallio (Paimion sairaalan entinen ylilääkäri) totesi, että jos se bakteeri kylmään kuolee, niin eihän meillä pitäisi (Suomessa) olla keuhkotautia... Makuuhallien rakentaminen aiheutti lisälämpöeristämisen järjestämisen suureen osaan taloa ja näitten ikkunoitten lämpöeristyksen parantamisen, käytäväikkunoitten uusimisen. Siinä tapahtui täydellinen uusiminen, koska ne muutettiin lämpölaseiksi. Tästä Eero Tala tarvitsee pienen mitalin, hän teki siinä hyvin hienoa työtä sairaalan puolelta.

8. Otettiin mahdolliset tulevat muutokset huomioon suunnittelussa?

HT: Sairaalan tulevaisuus otettiin kaikkein selvimmin huomioon sellaisena kokonaisuutena ja hiukan laajemmassa mielessä siinä vaiheessa, kun tehtiin luonnos sinne itäsiiven ja C-siiven välisen osan rakentamiseksi röntgen- ja hoitotiloksi.

9. Ketkä päättivät muutoksista ja miten päätöksiin tultiin?

HT: Kyllä siellä oli talouspäällikkö Mötönen laitoksen puolelta ja ylilääkäri... Myös ylihoitajatar oli aina läsnä kokouksissa. Yleensä minä olin siellä vastaavalla puolella jonkun kaverin kanssa ja vein terveisiä tänne (toimistoon). Vain harvoin sieltä tuli väkeä neuvottelemaan chefin kanssa suoraan. Ja kuinka tämmöisessä neuvottelussa päätös syntyy, niin

siitä on jokaisella oma mielikuvansa...

10. Rakennussuojelullinen näkökulma, kuka/ketkä valvoivat näkökulman toteuttamista?

HT: Kyllähän Museovirasto olemassa oli. Siinä se selvin organisaatio oli.

11. Jouduttiinko suunnitelmat hyväksyttämään Museovirastossa?

HT: Ei. Siinä olisi chefi kyllä sanonut aika suoria ja kitkeriä sanoja... Hänen mukaansa hänen käsityksensä näistä asioista pitäisi riittää, kun on kyseessä hänen rakennuksensa.

12. Minkälaisena näette rakennuksen tulevaisuuden?

HT: Minun ymmärtääkseni se on täysin turvattu, niin kauan kun se on toimiva osa Turun yliopistollista keskussairaala. Se on kai sentään paras mahdollinen turva sairaalarakennukselle.

4.8. PROFESSORI EERO TALAN HAASTATTELU

Haastattelu tehtiin 16.2.2000 Paimion sairaalassa. Haastattelijoina toimivat Marianna Heikinheimo ja Minnamaria Koskela. Teksti on lyhennetty ja toimitettu versio alkuperäisestä nauhoitetusta haastattelusta. Professori Tala on toimitannut vastaukset.

1. Minkälainen on suhteenne Paimion sairaalaan? Tausta, työtehtävät ja aika, jolloin työskentelitte Paimion sairaalassa?

ET: Olen työskennellyt Paimion sairaalassa 1960-luvun alkupuolelta lähtien. Aluksi, vuosina 1962-65 erikoistuin keuhkosairauksiin, ja sen jälkeen työskentelin erilaisissa tehtävissä. Paimion sairaalan ylilääkäriksi tulin vuonna 1968, ja vuonna 1970 minut nimitettiin keuhkosairauksien professoriksi Turun yliopistoon. Näistä viroista jäin eläkkeelle vuonna 1994.

2. Voitteko verrata tätä sairaalaa johonkin toiseen sairaalaan, jonka tunnette hyvin, lähinnä työympäristönä?

ET: En ole työskennellyt siinä määrin muualla, että voisin vertailla. Aalto teki tästä hyvin puhtaaksiviljellyn parantolan, kun hän tutki miten potilas täällä on ja mitä täällä tehdään, niin hän suunnittelei kaiken tältä näkökohdalta. Muualla parantoloissa on otettu sairaalatoimintaa enemmän huomioon; on ollut suuria huoneita ja otettu enemmän vaikutteita sen aikaisesta sairaala-

lasuunnittelusta. Yksi käytännön esimerkki parantola-ajasta on hyvä ottaa: kun potilaista tutkittiin senkkää ja värjättiin ysköksiä, niin laboratoriotoimintaa varten Aalto suunnittelei nämä pari huonetta, joista toisessa sitten värjättiin ysköksiä ja toisessa tutkittiin verikokeita. Siihen aikaan yleissairaaloihin jo rakennettiin puoli kerrosta laboratoriotiloja. Muissa parantoloissa muutostyöt ovat olleet huomattavasti helpompia toteuttaa juuri tästä syystä.

3. Paimion parantolan muuttaminen yleissairaalaksi aiheutti muutoksia rakennuksessa. Voitteko kuvailla muutosta: milloin, miksi ja mitä se käytännössä merkitsi työn ja fyysisen ympäristön kannalta?

ET: Se on ollut aika pitkä prosessi. Sairaala suunniteltiin tuberkuloosiparantolaksi ja sitten tuli sota väliin. Sodan jälkeen tuberkuloositilanne oli erittäin hankala. Vuonna 1945 täällä oli 360 tuberkuloosin hoitopaikkaa ja taloon jonotettiin. Leikkaushoidon vaihe ja lääkeshoidon alkuvaihe olivat seuraavat askeleet. Lääkkeet keksittiin 1950-luvun alussa ja silloin huomattiin, että lääkeshoito parantaa taudin, mutta varmuuden vuoksi vaikeissa tapauksissa usein sairas keuhkon osa poistettiin. Leikkauksiin oli huomattavat jonot. Tästä syystä sairaalan rakennettiin leikkaussalisiipi vuosina 1957-58. Leikkaustoiminta oli vilkasta aina 1970-luvun alkuun saakka.

1960-luvun loppupuolella keksittiin uusia lääkkeitä, jotka paransivat tuberkuloosipoti-

laan hoitomahdollisuuksia aivan oleellisesti ja hoitoajat lyhenivät. Tehokkaan lääkähoidon seurauksena sairaus alkoi vähetä. Vuonna 1970 uusia tautitapauksia oli Suomessa vielä 5000, mutta vuonna 1980 niitä oli enää noin 2000 ja nyt niitä on noin 500 vuodessa. Meillä oli 360 sairaansijaa tuberkuloosipotilaita varten ja siten yhtäkkiä tuberkuloosipotilaita ei enää ollutkaan niin paljon. Oltiin siis muutoksen edessä: tilanne edellytti uusia ajatuksia ja uutta asennetta.

Aloitettiin muiden sairauksien hoitaminen: ensimmäiseksi alkoi muiden keuhkosairauksien, kuten keuhkoastman ja keuhkosityövän hoito. Sitten tulivat mukaan sisätaudit, ja sairaalatoiminta alkoi voittaa parantolatoiminnan. Vuonna 1971 nimi muutettiin Paimion sairaalaksi. Tällöin tultiin uusien haasteitten eteen: laboratorio ja röntgen olivat liian pieniä, vuodepaikkoja oli liikaa, apu- ja kansliatilat puuttuivat osastoilta ja sairaalahygienian taso ei ollut riittävä. Oli kaksi mahdollisuutta: joko parantola jätetään sellaiseksi, museoidaan ja rakennetaan uusi sairaala. Tai rakennus korjataan sairaalaksi, mikä edellyttää aikamoisia muutostöitä.

4. Miten muutos käytännössä tapahtui, kuvailkaa vaiheet. Oliko sairaala koko ajan toiminnassa?

ET: Akateemikko tuli sitten tämän (muutos)ajatuksen taakse. Hänen mukaansa arkkitehtuurin tulee palvella toiminnan muu-

tosta. Täällä oli kolmen hengen ryhmä, joka muutosta ideoi, ja siihen kuuluivat ylihoitaja Eine Antola, talousjohtaja Ilmari Möttönen ja minä. Ainoana tästä kolmikosta elossaolevana voin puhtaalla omalla tunnolla sanoa, että kyllä me kaikki alunperin tiesimme ja oivalsimme tämän talon arvon ja sen, että kaikki muutokset ovat valitettavia, mutta välttämättömiä. Yhteistyö arkkitehti Heikki Tarkan kanssa sujui erinomaisesti. Pyrimme yhteisesti löytämään sellaisen linjan, että säilytetään niin paljon kuin mahdollista ja korjataan niin suurella pieteetillä kuin mahdollista. Sairaala toimi koko ajan, mutta osa vuodeosastoista oli vuorollaan suljettuna. Sairaala oli korjattava niin, että ensin saneerattiin osastojen yksi pää alhaalta ylös, koska rakenne edellytti sitä, kun siellä putkilinjat kulkevat sillä tavalla. Sitten korjattiin toinen pää ja keskiosa taas alhaalta ylös. Henkilökunta oli hyvin joustavaa; potilasvuode rullattiin jonkin ja sitten tulivat betonikärkyt. Sairaalatoiminta muutti sitä mukaa, kun tilat valmistuivat.

5. Missä vaiheessa teräsikkunoiden muuttaminen tapahtui?

ET: Sitä tapahtui koko ajan, on vaikeata määritellä ajankohtaa tarkasti, koska tämä oli ikkunarakenne kaikkialla. Vuodeosastojen peruskorjaus tehtiin 1974-79 ja koko sen ajan ikkunoitakin korjattiin, paitsi etelän puolella. Ikkunoiden teräskarmit loivat rakennukseen keveän ilmeen kapeine jakoinneen. Teräskarmit jäivät, mutta lämpölasien

asennus levensi puitteita ja sisäpuolella tammilistat ovat alkuperäisiä leveämmät. Korjaus oli välttämätön jo lämpötaloudellistakin syistä.

6. Missä vaiheessa vanha leikkaussali postui käytöstä?

ET: Kun uusi siipi valmistui. Tämän uuden siiven leikkaussaleja on jo pariin kertaan korjattu. Mutta se oli alkuperäisessä asussaan 1980-luvun loppupuolelle asti. Silloin se korjattiin ensimmäisen kerran reumaleikkauksia varten. Viimeksi se korjattiin viime vuonna.

7. Milloin ilmanvaihtojärjestelmä muutettiin?

ET: Osastojen kattoja laskettiin muutostöiden yhteydessä. Nyt sitten on luentosalissa ja neuvottelutiloissa, lähes joka paikassa ilmastointeja, jotka on naamioitu Heikki Tarkan toimesta erilaisin kaarin.

8. Milloin makuuhallit rakennettiin umpeen?

ET: Makuuhallit 1-6 kerroksessa saivat lasiseinät vuonna 1964. Aloite lähti täältä, ja minua edeltänyt johtava lääkäri (Hannes Salmenkallio) oli suunnittelussa mukana. Tavoitteena oli saada vuodeosastoille välttämättömiä aputiloja käytöstä poistuneista halleista. Kaikki sitten hämmästyivät, kun akateemikko Alvar Aalto itse oli sitä mieltä, että jos toiminta vaatii tällaisia muutoksia

niin sitten ne tehdään, mutta mielestäni jotakin uljuutta siitä kyllä katosi. Tämä valitettava, joskin välttämätön arkkitehtoninen muutos on suurin, mikä täällä on tehty koko korjauksen aikana.

9. Mikä oli nauhaikkunoiden tarina?

ET: Ikkunat haluttiin aukeamaan sisälle siivouksen helpottamiseksi, mikä sinänsä on ihan perusteltu vaatimus. Mutta sitten huomattiin, että se vaatisi ikkunoiden välitölpän huomattavan levenämisen ja nauhaikkunasta katoasi se henki, mikä siinä nyt on. Koska minulla nyt ei ollut sillä tavoin arvovaltaa pelissä, niin sanoin olevani sitä mieltä, että sitä ei voida tuolla tavoin ratkaista. Maallikot eivät siinä vaiheessa olleet oikein valmiita peräytymään. Mutta kun urakoitsija ilmoitti, että jos se saa jäädä ennalleen, niin he hyvittävät siitä huomattavan summan rahaa. Tämän jälkeen asia ratkesi onnellisella tavalla.

10. Kuka valvoi rakennussuojelullisen näkökulman toteutumista muutostöiden yhteydessä?

ET: Arkkitehti Heikki Tarkka oli yhteydessä Museovirastoon ja kyllä täällä Museoviraston asiantuntijoitakin kävi. En ollut niin paljon museoihmisten kanssa tekemisissä. Nähdäkseni valvonta ei nyt niin tiukkaa ollut.

Muutokset toteutettiin sillä tavalla, että niistä olisi mahdollisimman vähän haittaa. Muu-

tokset olivat toiminnan sanelemia, kuten ovien leventäminen (potilashuoneissa), kun nykyaikainen vuode ei mahtunut kapeasta ovesta.

Väliseiniä siirreltiin mahdollisimman vähän, mutta kyllähän niinkin on jouduttu tekemään. Olen sanonut, että tämä talo on nykyisin ulkoapäin sellainen kuin se oli 1930-luvulla lukuunottamatta leikkaussali-siipeä, jota kaikki eivät huomaakaan, ja lukuunottamatta makuuhallien lasiseiniä, jotka melkein kaikki huomaavat. Mutta sisäl-täpäin tämä on aivan toisenlainen, kuin mitä se oli valmistuessaan vuonna 1933.

Korjaustöistä haluaisin vielä sanoa, että tämän talon hyvä ylläpitäminen edellyt-tää, että paikalla on taitavia ammattimie-hiä. Meillä on perinteisesti ollut näin, jol-loin ammattitaito on siirtynyt 1930-luvulta 1990-luvulle ja 2000-luvulle asti. Täällä on ollut aina taitavia puuseppiä ja metal-limiehiä, jotka huoltavat ja korjaavat. Ja mitään ei yleensä heitetä pois; ruokasalin tuolitkin on alkuperäisiä. Niitä on vain kor-jattu ja maalattu moneen kertaan. Meillä on omasta takaa myös maalarit, jotka yllä-pitävät tätä taloa. Verstaiden ammattitaito on tärkeä, tavallaan piilossa oleva ja unoh-dettu funktio. Voimme nyt joka paikassa ihailia tätä hyvässä kunnossa olevaa kiin-teistöä. Harvoin tulee ajatelleeksi, että sen takana on nimenomaan tämän verstaan ammattitaito.

*11. Minkälaisena näette rakennuksen tule-
vaisuuden, onko se turvattu vai uhattu?*

ET: En näkisi sitä ihan turvattuna. Minulla on pelko siitä, että luullaan, että ulkopuoli-selta ostettu huolto ylläpitää tätä taloa. Ei kukaan, joka ei ole tähän henkeen kasva-nut, tee korjaus- ja huoltotyötä siten, kuin sitä pitäisi tehdä tällaisessa maailmankuu-lussa rakennuksessa.

4.9. TEKNINEN PÄÄLLIKÖ HARRI PELTOSEN HAASTATTELU

Haastattelu tehtiin 17.2.2000 Paimion sairaalassa. Se oli vapaamuotoinen. Haastattelijoina toimivat Minnamaria Koskela ja Marianna Heikinheimo.

1. Kuinka pitkään olette työskennellyt Paimion sairaalassa?

HP: Vuodesta 1975 alkaen.

2. Mitä muutostöitä Paimion sairaalassa on tehty teidän aikananne?

HP: Nykyinen keittiö oli jo kunnossa 1975. Työ oli suoritettu vuosina 1973-74.

Ensimmäinen minun aikanani tapahtunut muutostyö oli potilasosastojen kunnostus. Se toteutui vaihteittain vuosina 1975-79. Työstä on mappeja täällä sairaalassa. IV-suunnittelijana oli Åke Jokelan toimisto, joka on yhä mukana sairaalan muutostöissä. Potilassiiven ilmastointijärjestelmä muutettiin. Vaakasuuntaiset putkivedot ovat uusia. Poisto on nyt koneellinen. Järjestelmä on hajautettu (useita konehuoneita kunkin siiven katolla). Aiemmin ilmastointi oli painovoimainen. Potilashuoneiden pystykanaalit olivat liian ahtaat uusille putkille. Potilashuoneiden ilma tuli patterin yläpuolelta ikkunan alta. Hormistot olivat pystysuoria. Myös museohuoneen ilmastointi on uusittu. Uudessa järjestelmässä raitis ilma otetaan katolta 7:stä kerroksesta. A-siivessä on kaksi konehuonetta (länsipäässä ja sisäänkäyn-

nin päällä), B-siivessä kolme, joista kaksi on katolla ja yksi kellarissa; C-siivessä keittiöllä on oma konehuone toisessa kerroksessa ja katolla on toinen konehuone.

Konepäällikkönä sairaalassa toimii Matti Lehtimäki, jolta voitte saada tarkemmat tiedot. Leikkaussalisiivessä on omat konehuoneensa: yksi kellarissa ja kaksi konehuonetta katolla.

Sairaalassa on vesikeskuslämmitys. Näin oli jo 1930-luvulla. Erona alkuperäiseen tilanteeseen on: kattopatterit on poistettu käytöstä, installaatiot ovat yhä olemassa ja potilashuoneiden ikkunoiden alle on sijoitettu radiaattorit.

Alunperin polttoaineena oli puu. Öljyyn siirryttiin ilmeisesti 1950-luvulla. Öljyä käytettiin 1975, kun tulin taloon. Nyt käytetään raskasta polttoöljyä. Uusi lämpökeskus on rakennettu 1980 ja sairaala saa lämpönsä kaukolämpönä. Entinen lämpökeskus on nyt lämmönjakokeskus.

Vuodeosastojen kunnostustyön yhteydessä rakennettiin myös uusi hissi (sisäänkäynnin oikealle puolelle kun tullaan A-osastoon). Käytävän ikkunat muutettiin ja osastojen yhteishuoneet muutettiin itäpäästä. Itäsiiven oleskelutulat ja TV-huone oli rakennettu aiemmin 1962-64.

Ylilääkärin talo muutettiin päiväkodiksi 1974-75.

Päärakennuksen julkisivukorjaus käynnistyi 1982. Se tehtiin vaihteittain ja myös käsit-

telytavat olivat erilaiset eri puolella rakennusta. Vaiheet olivat karkeasti jaotellen seuraavat: "sisäpiha", leikkaussalisiipi, A-siipi ja B-siipi. Töistä vastasi forssalainen urakoitsija Louhelo.

Osassa käytettiin kalkkimaalausta. Potilaskäytävän julkisivut käsiteltiin kivitexillä tai vastaavalla. Se on pysynyt hyvin. Toisaalta pohjoinen julkisivu on suojainen. Rappaukseen tehtiin kauttaaltaan paikkakorjauksia, sitä ei tiputettu alas. A-siivessä vanha rappaus on tiputettu pois, ja se on rapattu uudelleen. Siinä ei käytetty värilaastia. Pohjoissivulla, missä on parvekkeita, siellä tehtiin paikkakorjauksia. Päärakennuksen julkisivukorjauksen lisäksi julkisivuja on korjattu Kyykartanossa (henkilökunnan asuinrakennus), joka pinnoitettiin 1980-luvun lopulla Tikkurilan Finnseco-pinnoitteella.

Päärakennuksen vesikattoa ei ole uusittu A-siivessä, mutta B- ja C- siiven vesikatot on uusittu, samoin sisääntulo-osan katto. Kattoon on asennettu uusi lämpöeriste ja uusi vesieriste.

1980-luvulla on korjattu askarteluosasto, rakennettu allashoitotila kellariin reumapotiilaille, suoritettu ruokasalin pintakorjaus ja rakennettu kliinis-fysiologinen osasto B-siipeen 1987. B-siiven alkuperäinen leikkaussali korjattiin 1987. Sinne asennettiin laminaari-ilmastointi. Myös kaikki pinnat siellä uusittiin. Nämä tilat ovat edelleen siinä tilassa, mihin ne 1987 saatettiin. Aulan matto vaihdettiin 1980 ja -90-luvun

taitteessa. Uusi lämpökeskus rakennettiin 1980 ja sen lisäsiipi 1982. Punkkerissa oli vuoteen 1979 asti henkilökunnan asuntoja. Sitten siitä tehtiin taloustoimisto ja työpaikalääkärin vastaanotto.

Laboratoriokorjaus suoritettiin 1970-luvun lopussa. Kellariin rakennettiin laboratorio ja sieltä poistettiin seuraavat toiminnot: luentuhuone, pukuhuone ja työterveyshuolto.

1990-luvulla on tehty verrattain vähän muutoksia. Niitä koskevat paperit ei enää välttämättä ole kaikki täällä Paimiossa. Sairaala-asta tuli osa TYKS:iä 1987. Urakkasopimukset yms. saattavat löytyä Turusta. Matto asennettiin 1990. Uusi ilnva-sisäänkäynti rakennettiin 1998. Uusi leikkaussali ja tilajärjestelyitä tutkimushuoneisiin toteutettiin 1999. Kyykartano pinnoitettiin 1990-luvun alussa ja E-talo muutettiin soluista perheasunnoiksi. Vesisäiliöstä poistettiin teräsbetonista säiliötä verhonnut tiilimuuraus ja tilalle asennettiin uusi metallikehys, johon pelti kiinnitetään. Ulkonäkö ei muuttunut, mutta pelti on uusi. Sisäpuoliseen betoni-vaippaan ei koskettu. Runko keveni. Piippua vahvistettiin lisävanteilla.

Ruusukellarilla ei ole käyttöä sairaalalle. Valtion avustusta on haettu ja saatu 70.000 mk sen muuttamiseksi museokäyttöön. Avustuksen turvin perustutkimusta on tehty ja rakenteita selvitetty. Arno Kasvi on tutkimut kasveja. Ruusukellari on poistunut käytöstä siunaustilana 1978 (kun A-siiven kellariin rakennettiin uusi siunaustila).

Autotalli ja paja ovat alkuperäiset. Autotallin matala osa on rakennettu lisänä 1960-luvun lopulla.

5. NYKYTILA

Paimion sairaalan nykytilan inventointi koostuu viidestä osasta: huonetilainventointi, väritutkimus, valaisimet ja huonekalut, muut rakennukset ja ympäristö. Inventointia edelsi arkistotutkimus.

Aula.....	71
A-siiven käytävä.....	81
Museohuone.....	93
Maisemahissi ja B-porras.....	103
Ruokasali.....	109
Seurusteluhuone.....	121
Lukasali.....	127
Makuuhalli.....	137

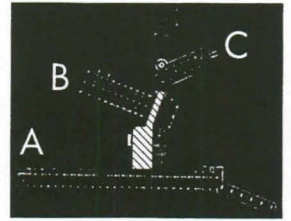
5.1. HUONETILAINVENTOINTI

Huonetilainventoinnin kenttätyön suoritti ja raportin työsti arkkitehti Marianna Heikinheimo. Kenttätyö on suoritettu 4.4-7.4.2000. Tulosten ja arkistomateriaalin kokoaminen raportiksi on tehty 21.4-7.5.2000. Paimion parantolasta ei ole tiedossa aikaisempia huonetilainventointeja.

Museoviraston edustajan kanssa yhdessä määriteltiin ne tilat, joihin inventointi kohdistuu. Inventoinnissa pyrittiin selvittämään tilojen alkuperäiset elementit ja myöhemmät muutokset. Huonekorteissa on alussa lyhyt yleisselostus tilan keskeisistä piirteistä ja huomioita muutoksista. Kullakin etusivulla on kuvapari, jossa 1930-luvun tilanne rinnastetaan nykypäivään. Myös pohjapiirroksot on rinnastettu vastaavasti. Huoneet on käsitelty taulukoina rakennusosa-aikamatriisissa ja lisäksi tilojen keskeiset rakennusosat on käsitelty yksityiskohtaisesti valokuvien, arkistopiirrosten avulla ja näitä selvittävien kuvatekstien. Tämä inventointi on pikemminkin kulttuurisesti kuin mittaamiseen orientoitunut.

AULA

Aulan käyttö on säilynyt alkuperäisen kaltaisena: vastaanotto- ja odotustilana. Leikkaussalisiiven rakentamisen yhteydessä 1957-58 aulaan rakennettiin uusi vastaanottotiski ja käytäväosuuden polveileva seinä oikaistiin suoraksi. Potilashissin lasiseinä muutettiin umpinaiseksi 1975² potilasosastojen muutostyön yhteydessä. Viimeisimmässä muutoksessa 1990 on asennettu uusi lattiamatto. Sisätilassa tuulikaapin molemmin puolin sijaitsevat syöksytorvet on rakennettu vesikaton uusimisen yhteydessä, ilmeisesti 1990. Liikuntasauva kohdassa, jossa aulan koordinaatisto muuttuu, on säilynyt hyväkuntoisena.

Aula kuvattuna valmistumisen jälkeen. Kahden erivärisen lattiamateriaalin käyttö on myöhemmin käsitetty supergrfiikkana, jonka avulla Aalto halusi ohjata kulkua. AAS 50-003-319.

Aula huhtikuussa 2000. Kuva Soile Tirilä.

AULA

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
LATTIA	Kumimattolaatat, paksuus 4 mm. Käytetty kahta väriä: Nokia 5028 ja 5026. Lattiataso syvennöksen kohdalla matalammalla.	250 mm x 250 mm Finnflex-laatta. Kaksi väriä harmaa 1616 ja keltainen. Syvennös samassa tasossa.	Nykyinen matto vuodelta 1990. Pala alkuperäistä keltaista kumimattoa tallessa AAM ja LPR, väri MC K072 Y (määritys M. Heikinheimo).
KATTO	Rapattu, maalattu: Öljy I (RS).	Rapattu, maalattu. Alaslasku seinän 7 ja uuden vastaanotto-tiskin kohdalla.	Teräshekhyksiset kattoikkunat, 4 kpl, halkaisija katon tasos-sa 1180 mm, karmi 40 mm, alin lasi opaailasia.
SEINÄ 1 OVESTA VASEM.	Rapattu, maalattu: Öljy I. Kaareva teräsikkuna 8 x IR ¹⁷ . 2 osaa avattavat, kork. 2400 mm. Alaruutu opaailasia.	Rapattu, maalattu. Kaarevaan teräsikkunaan asennettu lämpö-lasit ja uudet tammilistat sisä-puolelle. Alaruutu opaailasia. Kaareva patteri.	Ikkunat korjattu ilm. 1990. Ikkunapenkin pinta mustaa linoa, nyk. pyöreä reuna tehty rapaamalla. Ikkunapenkki vastaa alkuperäistä.
SEINÄ 2	Rapattu, maalattu: Öljy I. Suora, 3-osainen teräsikkuna IR ¹⁸ .	Rapattu, maalattu. Suojalauta tuolien korkeudella. Leikkaussaliin johtava ovi uusi teräsovi, auto-maattisesti avautuva, uusi hissi. Ikkuna korjattu kuten seinällä 1.	
SEINÄ 3	Rapattu, maalattu: Öljy I. Puuikkuna I ₄₂ palkin yläpuolella: lev. 2800 mm, kork. 2200 mm.	Järjestyksessään toinen tuuli-kaappi (LPR 1994).	Katso piirros I ₄₂ . Edellinen tuulikaappi oli raken-nettu 1983-84 (AA tsto).
SEINÄ 4	Rapattu, maalattu: Öljy I. Polveileva seinä, Ylihoitajan kanslian kohdalla pyöreä puhelinkioski ja asiakastiski.	Rapattu, maalattu. Suora seinä. katossa puolilieriön muotoinen muistuma puhelinkioskista. Viidestä ovesta ainakin 3 myöhempiä, yht. 4 tyyppiä.	
SEINÄ 5	Pilareiden rytmittämä rapattu, maalattu seinä. WC:den kohdal-la koveraksi muurattu kaari ja hissiseinä teräs-lasiseinä.	Rapattu, maalattu, kovera kaari jäljellä, hissiseinä umpinainen rapattu, maalattu pinta. Uudet sähkökaapin ovet.	Portaan pyöreämuotoiset koriste- tai suojamaalaukset ovat alunperin työtynneet aulan puolelle. Idea on säilynyt, maalityypit vaihtuneet.
SEINÄ 6	Rapattu, maalattu: Öljy I. Seinällä vapaasti seisova iso patteri, ei ovia.	Rapattu, maalattu. Alkuperäinen patteri poistettu, ovia 1 kpl.	
SEINÄ 7	Rapattu, maalattu: Öljy I. Seinällä kiinteät kenkähyllyt.	Rapattu, maalattu. Seinän yläosassa katon alaslasku, 2 naulakkoa (mahd. alkuperäisiä) ja 2 akryylikupuista puhelin-kioskia.	
SEINÄ 8	Rapattu, maalattu: Öljy I. 2 suoraa teräsikkunaa.	Rapattu, maalattu, ikkunat korjattu kuten seinällä 1, samoin ikkunapenkki.	
SYVENNÖS / TK	Rapattu, maalattu: Öljy I. Kiiltävät pinnat. Pääsisääkäynnin 3-osainen teräsovi.	Rakennettu tuulikaapiksi 1957, jolloin lisätty sisempi ovi. Mattapinnat. Vanhaa ovea madallettu. Uudet akryyliset ilmoitustaulut (LPR).	
PILARIT	Päättilassa 3 vapaasti seisovaa pyöreää betonipilaria ja 4 pilaria, jotka toimivat seinää rytmittävinä elementteinä.	2 vapaasti seisovaa pilaria (1 vastaanottotiskirakennelman kohdalla) ja 4 rytmittävää pilaria. Syöksytorvet otettu sisätilaan "pilareiksi" ilm. 1990.	Vapaasti seisovat pilarit olleet kiiltäviksi maalattuja, vaaleat.
LISTAT	Mahdollisesti maalattu jalkalista (katso kuva AAS 50-003-319).	Keltaista muovimattoa nostettu-na seinälle 70 mm seinillä 1,5,6. Harmaa L-muovilista seinillä 2,3,4,7,8.	

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
IKKUNAT	Kaareva teräsikkuna 8 x IR ¹⁷ 2 osaa avattavat, kork. 2400 mm. Alaruutu opaalilasia. Puuikkuna I ₄₂ palkin yläpuolella: lev. 2800 mm, kork. 2200 mm. Suora, 3-osainen teräsikkuna IR ¹⁸ kork. 2400 mm. Alaruutu opaalilasia. 2 suoraa teräsikkunaa. Hississä teräslasiseinä.	Teräsikkunat muutettu: asennettu 3-osainen lämpölasi. Nykyiset sisäpuoliset tammilistat ovat entistä massiivisempia. Puuikkuna on poistettu. Hissin teräslasiseinä on poistettu.	
OVET	Pääsisäänkäynti, teräslasiovi. Osaston ovi, teräslasiovi. Hissi: teräslasiovi. Puuvissa (eli muissa aulan ovissa) pellillä verhotut puukarmit.	Pääsisäänkäynnin ovi yläikkunan madallusta lukuunottamatta alkuperäisessä asussaan. Sisempi tuulikaapin ovi tehty 1957. Aulassa lukuisia ovityyppejä. Leikkaussaliosaston ovi automatisoitu.	Seinällä 3 ei alunperin ollut ovea vaan tuulikaapin ovi sijaitti seinällä 4. Tavara- ja henkilöhissien paikat yhä alkuperäiset
KIINTO-KALUSTEET	Tuuletettu kenkähylly.	3 naulakkoa (ilm. vanhoja, muualta siirrettyjä). 2 akryylistä puhelinkoppia seinällä 7.	
IRTO-KALUSTEET	Tuoli 51, pinottava. Pinottava putkijakkara. Kello.	11 kpl tuoli 51. Yhteenkytkettyjä tuoli 51 korotettu 8 kpl. Alkup. kello. Uusia satulavyötuoleja.	Vanhat tuolit 51 korotettu sairaalan omalla pajalla reumapotilaita silmälläpitäen.
VALAISIMET	Tyyppi 12. Aulassa oli yhteensä 11 kattovalaisinta ¹ , joista ainakin 7 kpl oli tyyppiä 12.	Tyyppi 12, 9 kpl.. Lierion muotoisen lasikuvun suojaama hehkulamppu käytävällä ei ehkä ole alkuperäinen tyyppi. Tuulikaapin valaisintyyppi 7 (nyk. 3 kpl) muistuttaa talon alkuperäisiä, mutta syvennöksessä ei ollut lamppeja.	
KÄYTTÖ-TARKOITUS	Parantolan aula.	Parantolan aula.	

VIITTEET

¹PSA. Keskusosuusliike Hankkijan ryhmityspiirroksat (heikko- ja vahvavirta) rakennuksista A ja B.²AAS Arkiston pääkirja 50/1456-1461 v. 1975: potilashissin uusiminen.

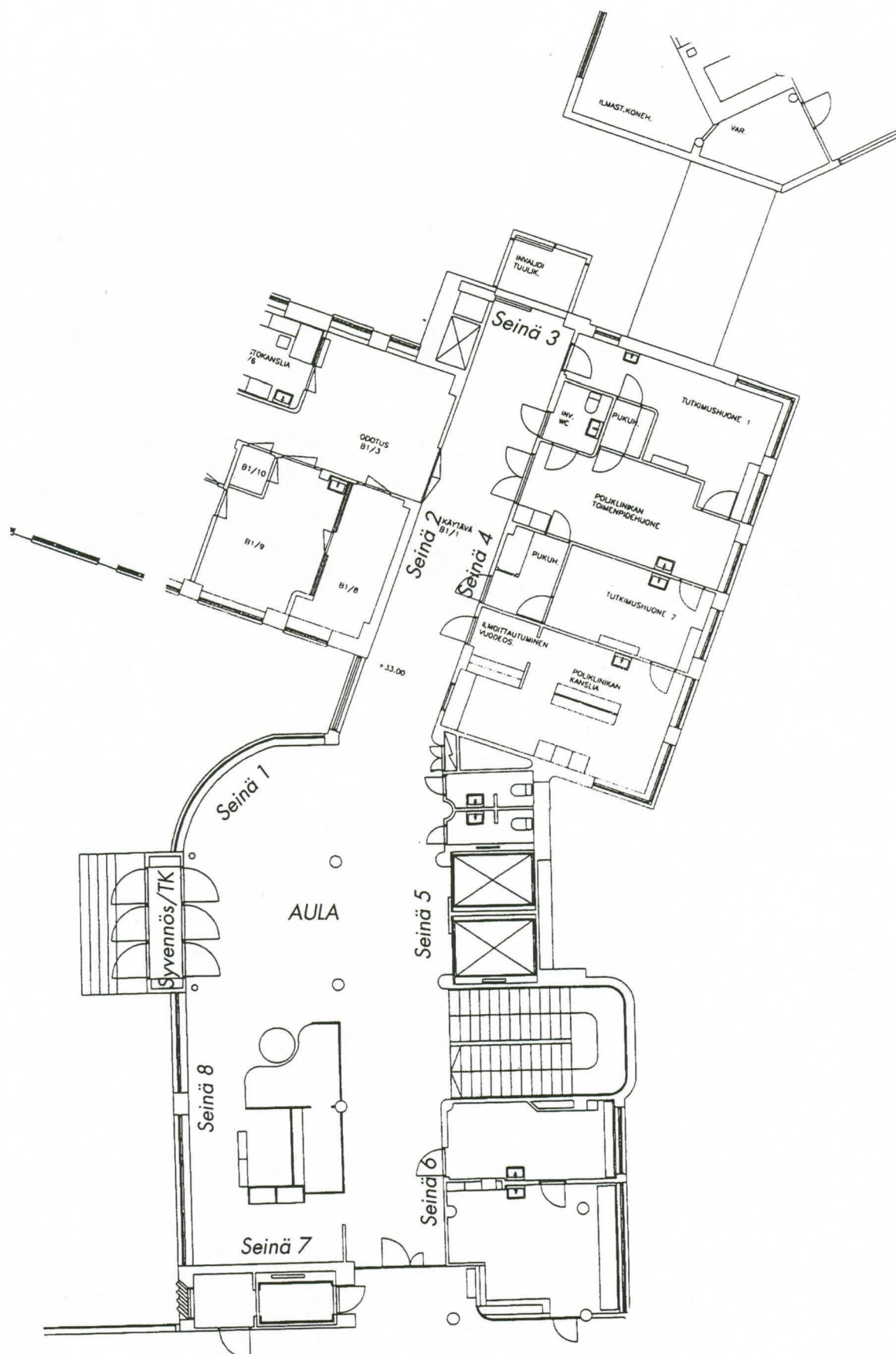
LÄHTEET

ALVAR AALTO SÄÄTIÖ.

Rakennusselitys (RS).

Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola.

Katselmus suoritettu paikan päällä 04/2000.

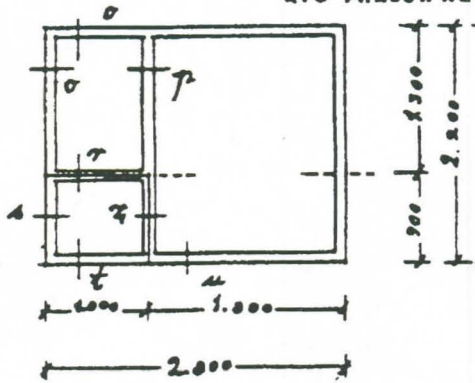

Aulan pohjapiirros 1:200, nykytila (TYKS).

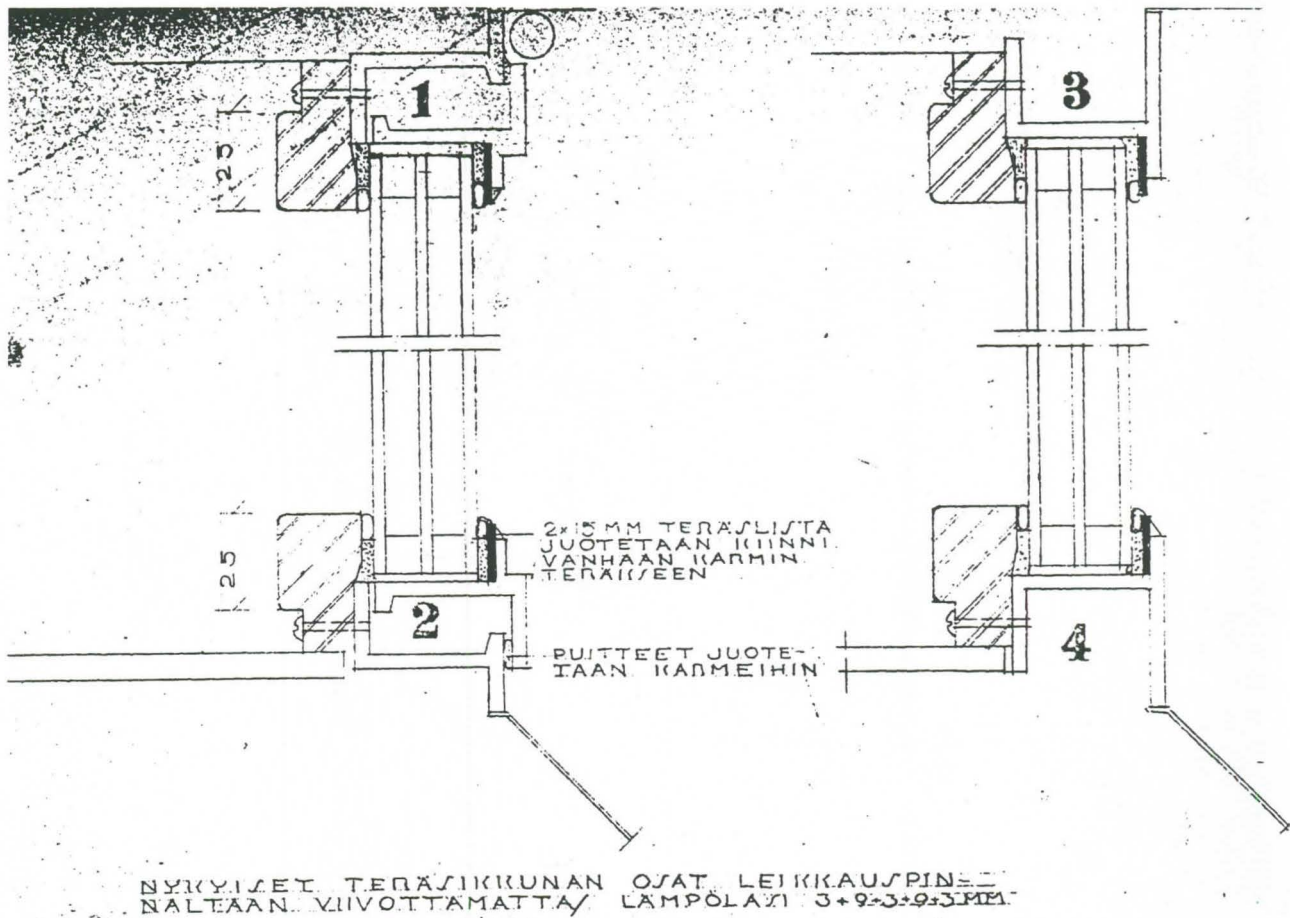
AULA / Ikkunat

$I_{42} = 2 \text{ kpl}$

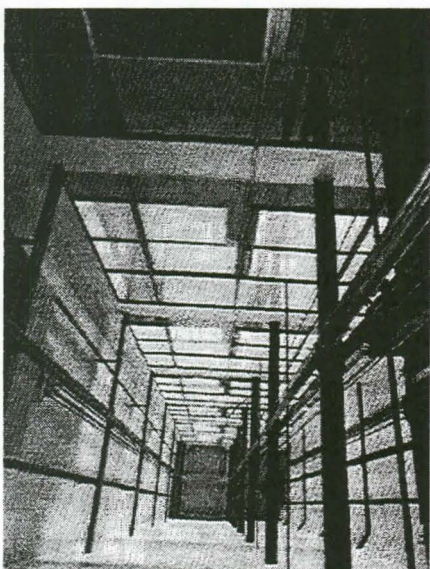
KTS PIIRUST. N2 E -

Nykyisen invasisääikäynnin kohdalla oli alunperin puuikkuna I_{42} . Piirros yllä ote AAS 50/311 ja valokuva oikealla nykytila 04/2000 HNP.

Aulan ja pääportaan ikkunat korjattiin 1990. Piirros PS/TT (orig. AAS 1989).

Aulan hissit oli mitoitettu kuljettamaan kumpikin yhtäaikaan 15 henkeä 8 kerrosta varten. Ne olivat ilmeisesti Suomen suurimmat. Hissit toimitti Turun Insinööritoimisto Oy. Kuva hissimainoksesta.

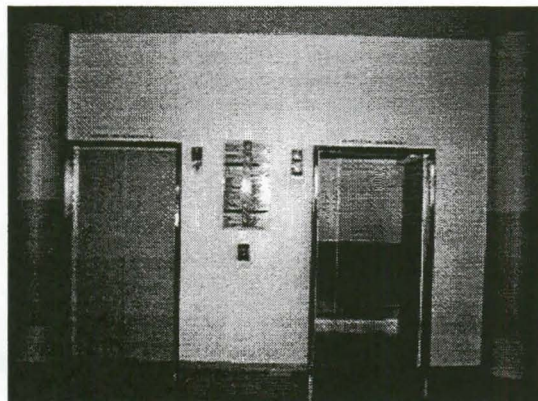
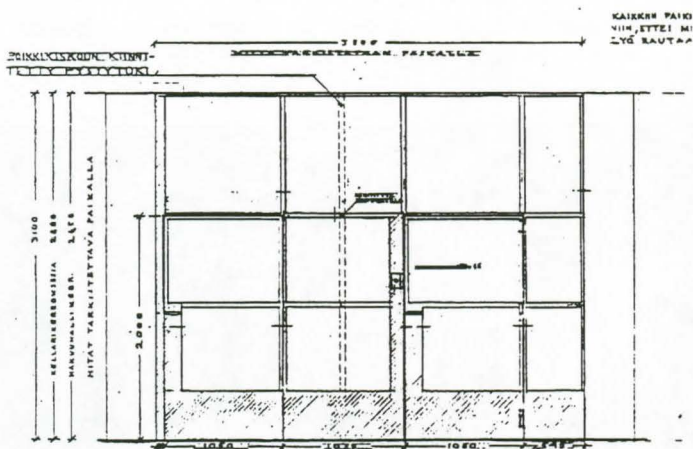
Hissin aulaan avautuva seinä ovineen oli teräs-lasiseinä. Hoitajattaret ovat kokoon-tuneet aulaan, vaatteista päätellen 1950-luvulla. Kuva PSA.

Hissit on vaihdettu uusiin 1969 ja uusi seinä on rapattua betonia. Nykyiset hissin liukuovet on verhoiltu ruostumattomalla teräksellä. Kuva nykytilasta alhaalla oikealla HNP.

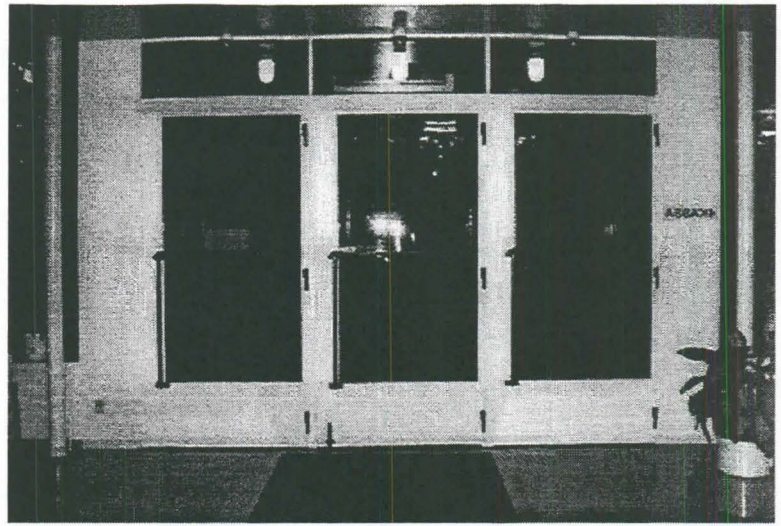
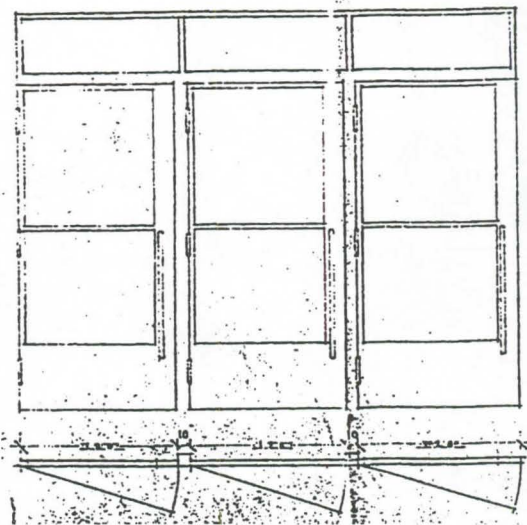
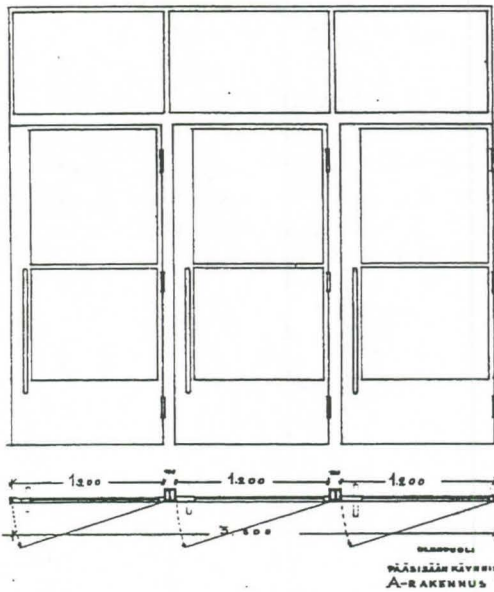
Aulan hissin ovet. Piirustus AAS.

Alkuperäinen hissikori oli tehty 1,5 mm rautalevystä pyöristetyin nurkin. Hissikorin seinä ja katto oli maalattu eri väreillä (lähde: AAS 50/355).

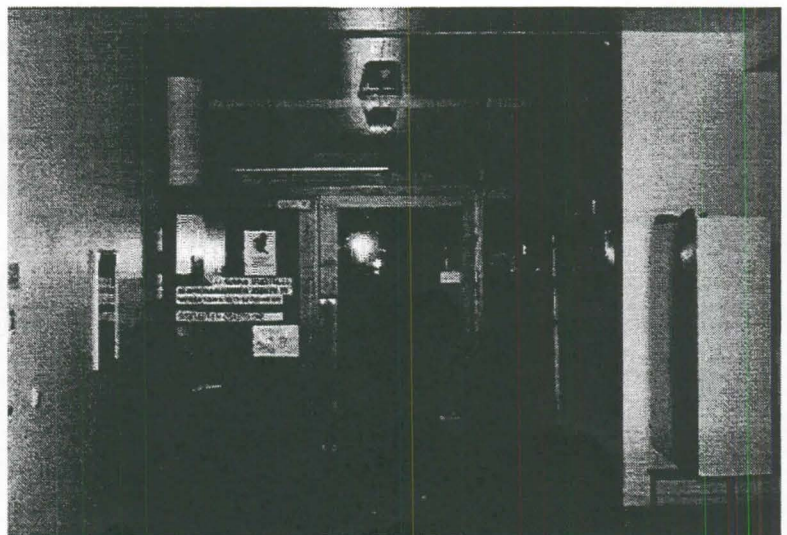
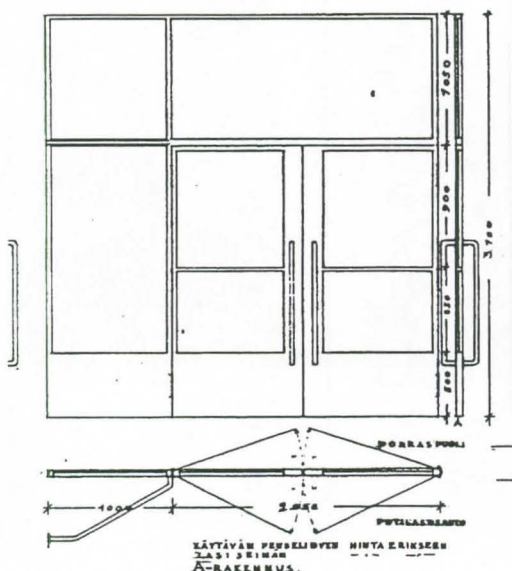

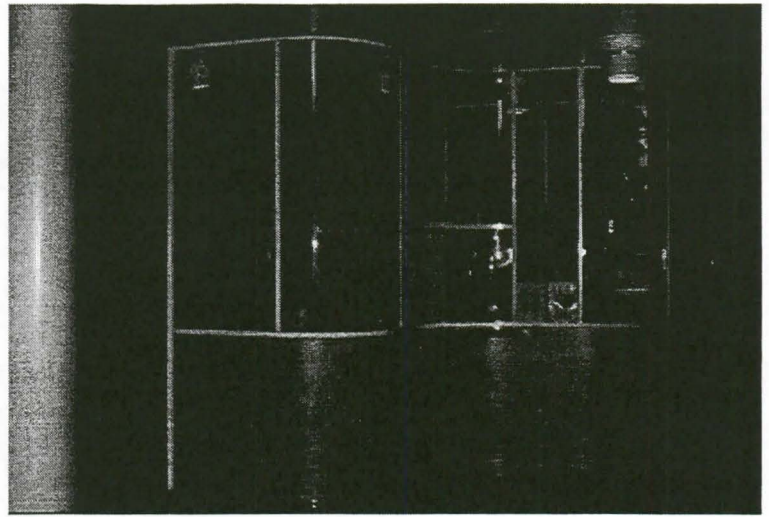
AULA / Ovet

 $RO_1 = 1 \text{ KPL}$

Oikealla piirros pääsisäänkäynnin ovesta vuodelta 1931 (AAS 50/324). Leikkaussalisiiven rakentamisen yhteydessä 1957-58 Pääsisäänkäyntiin rakennettiin tuulikaappi. Sekä vanhaa ulompaa, että uutta sisempää ovea madallettiin. Oikealla ote piirroksesta Tuulikaapin ovet ja ulkoaskeleet 1957 (AAS 50/1071). Ylimpänä sama ovi huhtikuussa 2000 (HNP).

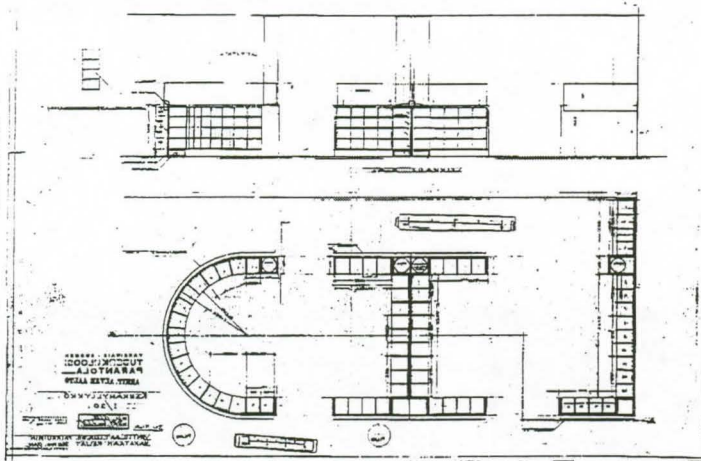
Alemmassa kuvaparissa aulasta potilasosastolle johtava ovi: piirros vuodelta 1931 (AAS) ja tilanne 04/2000 (HNP). Vanha teräskarmi ja ovi säilynyt, mutta 1963 oven paloluokkaa on nostettu seuraavin muutoksin: vaihdettu Triplex-lankalasi, hitsattu uusia lyöntilistoja, vaihdettu kromatut kuulalaakerisaranat (3/7 ovea eri kerroksissa), uusi kynnyksen kovakumista, upotetut ovipumput, upotetut pikasalvat ja uudet lukot PSA (AA tsto 13.5.1963).

 $RO_2 = 6 \text{ KPL} + 1 \text{ KPL OVI ILMAN LASISEINÄÄ.}$

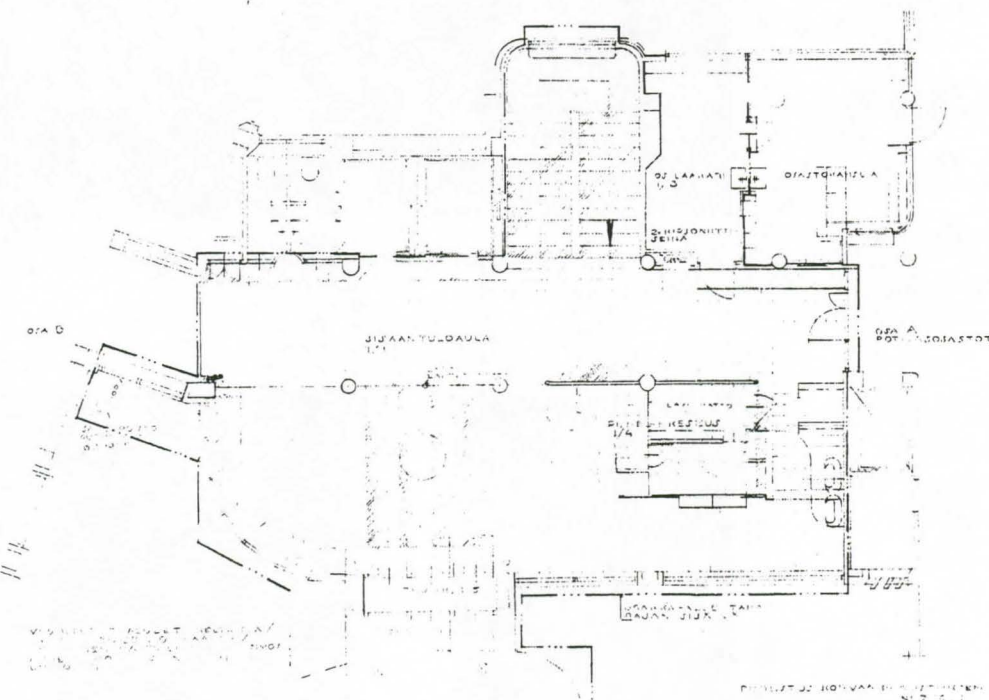

Uusi vastaanottotiski rakennettiin keskelle aulaa leikkaussaliin rakentamisen yhteydessä toteutetuissa muutostöissä 1957-58. Kuva nykytilanteesta 04/2000 HNP.

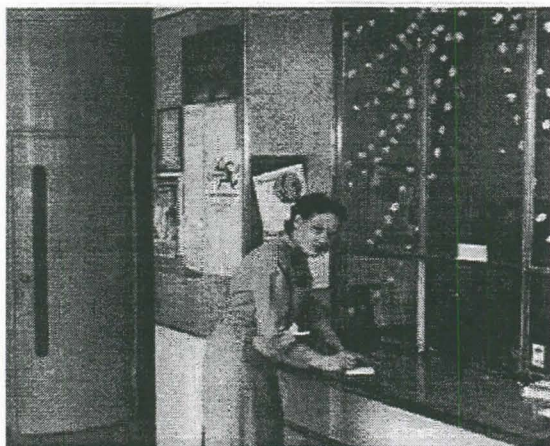
Alkuperäiset ilmastoidut kenkähylyköt purettiin ja aulan suuri vapaasti seisova patteri (seinällä 6) poistettiin. Alla AAS 50/273.

Aulaa korjattiin 1990. Kuvasta näkyy harmaan ja keltaisen lattialaatan pinnat. Kuvio on erilainen kuin vuonna 1933, joka näkyy tämän huonekortin kansisivulla. Piirros AA tsto 29.5.1990.

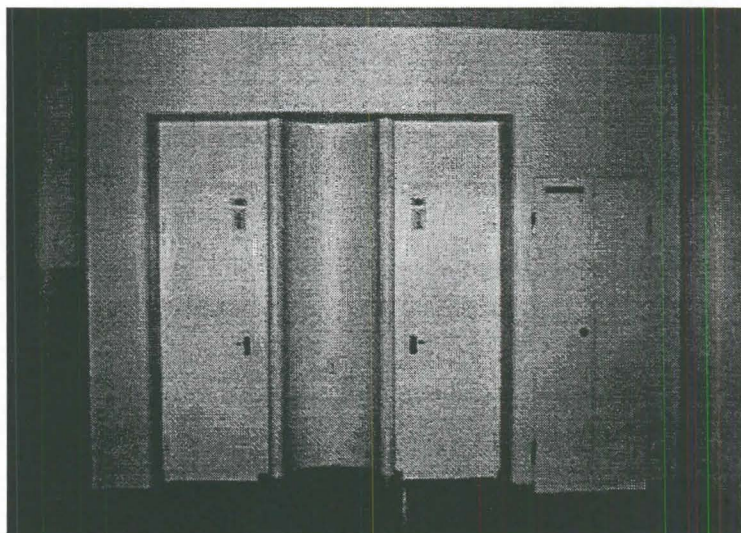
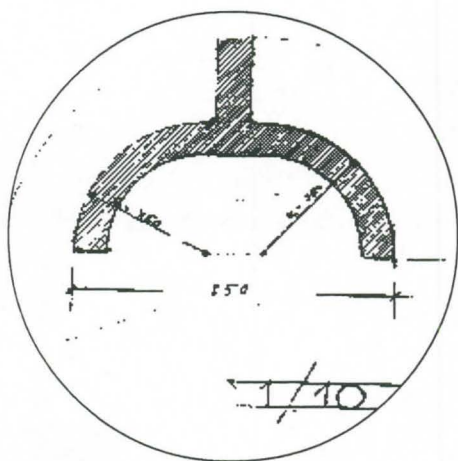
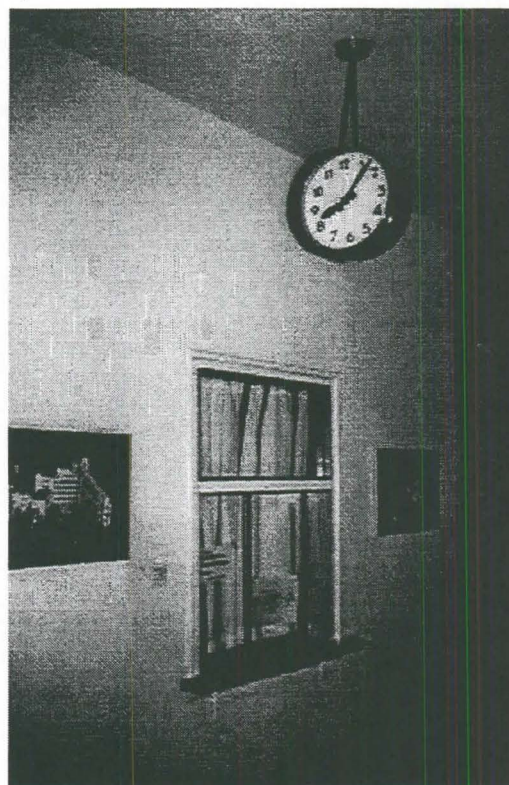

AULA / Seinät ja lamput

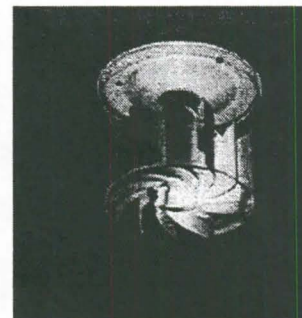
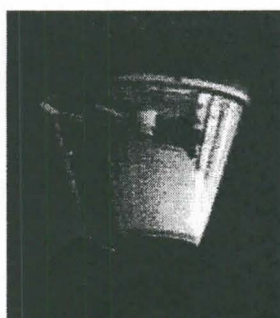
Näkymä aulasta ennen 1957 alkaneita muutoksia. Vastaanotto-tiski ja taustalla pyöreä puhelinkioski, josta edelleen on nähtävis-sä puolilierion muotoinen muistuma aulan katossa. Kuva PSA.

Asiakaspalveluluukkua on supistettu seinällä 4. Kello on alkupé-räinen. Kuva 04/2000 HNP.

Aulan yleisö-wc:den ovien välinen seinä on toteutettu ja säilynyt oheisen "muuraus-spesiaalin" mukaisena. Vasen piirros AAS 50/248 ja oikealla nykytila 04/2000, kuva HNP.

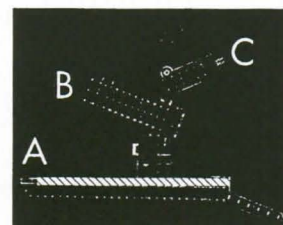
Aulassa käytettiin valaisinta tyyppi 12 ja käytävällä mahdollisesti oikeanpuoleista "häikäisyvapaata metallivarjostinlampua". Lamput valmisti Oy Taito Helsingistä.

A-SIIVEN KÄYTÄVÄ 4.krs

Potilasosaston käytävä on nykyisellään 83 m pitkä, kaksi metriä leveä ja kolme metriä korkea tila. Mitat ovat pääpiirteissään samat kuin alkuperäisessä tilanteessa. Käytävän detaljimaailma oli alunperin niukka. Leimaa-antavia elementtejä käytävälle olivat 40 m pitkä, yhtenäinen seinään kiinnitetty patteri, teräksiset nauhaikkunat, lakatut loimukoivuvaneeriset ovilehdet, spiraaliksi kiertyvä "häikäisyvapaa metallivarjostinlamppu" ja voimakas väritys. A-siipi on joutunut suurten muutosten kohteeksi 1970-luvulla. Kaikkeen on kajottu. Neljännen kerroksen käytävässä alkuperäisiä osia äskenluetelluista ovat teräsikkunat ja nekin on muutettu. Tilan hahmo on kärsinyt katon alaslaskusta.

Käytävässä liikutaan enemmän kuin alunperin, jolloin potilaat ruokailivat yhdessä suuressa ruokasalissa eivätkä huoneissaan, kuten on tapahtunut 1972 alkaen. Ysköshissi on muutettu henkilöhissiksi ja potilaiden naulakot oleskelutilaksi. Kanslioita on muutettu 1970-luvulla ja parhaillaan on käynnissä niiden muutostyö. Neljännen kerroksen potilasosasto on suljettu säästöystä toistaiseksi.

A-siiven käytävä valmistumisen jälkeen. Kuva AAS.

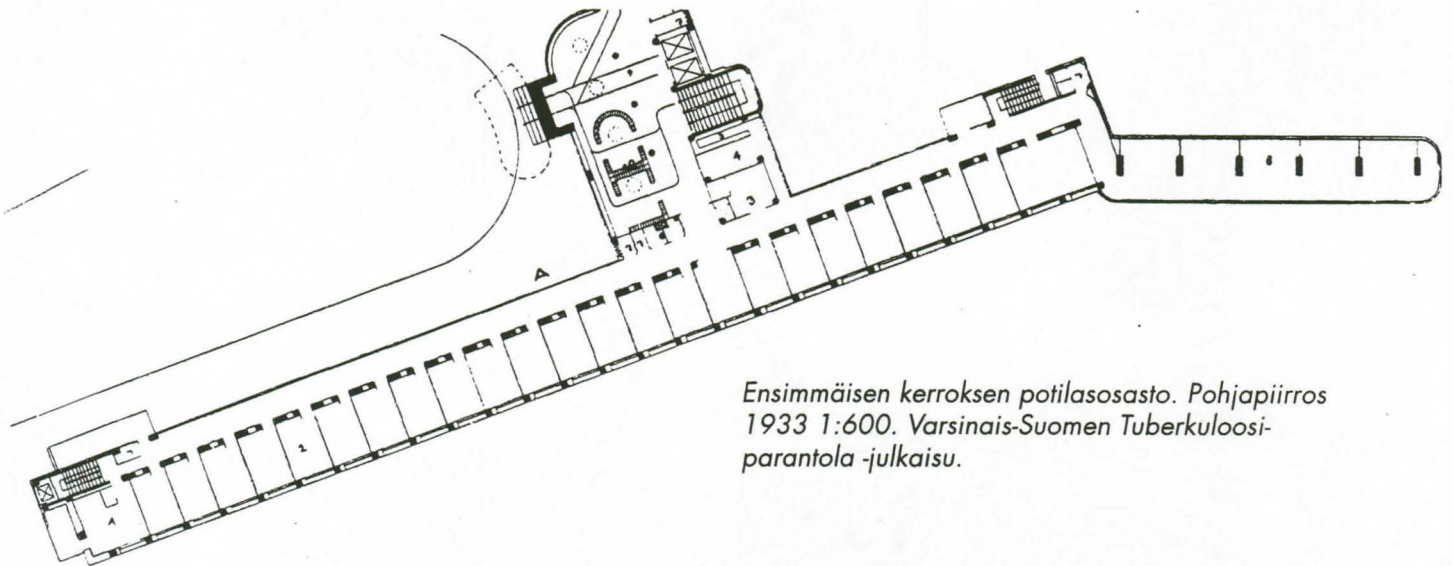

Sama käytävä huhtikuussa 2000. Kuva Soile Tirilä.

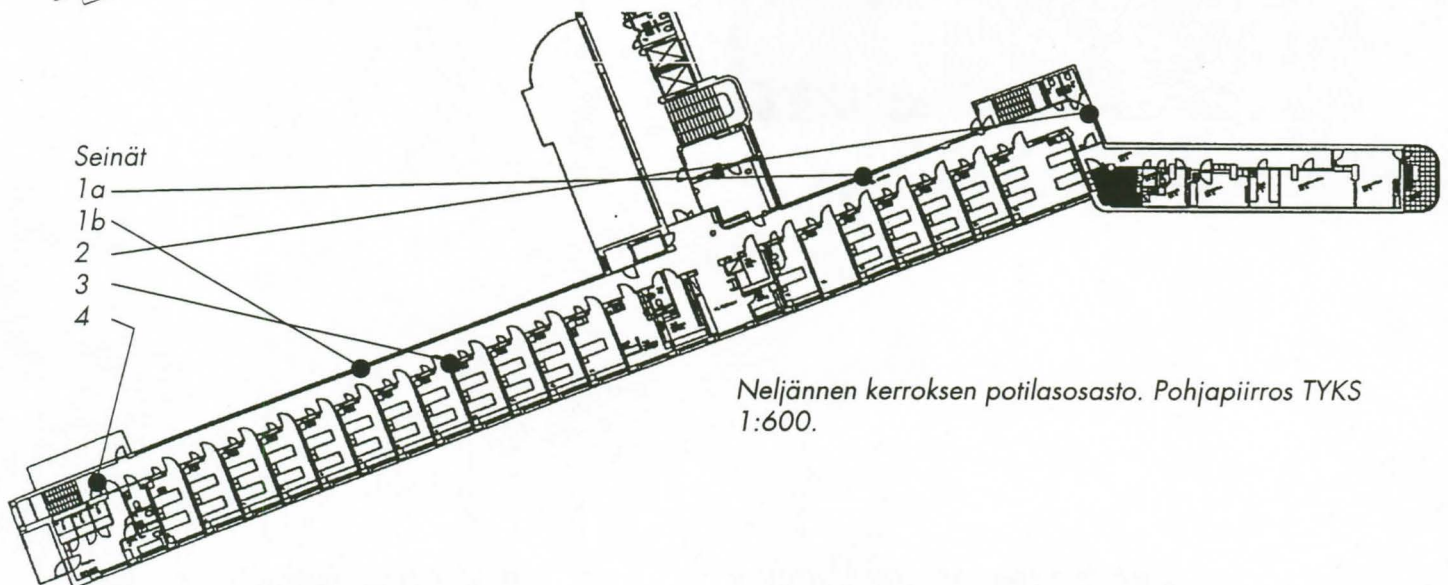
A-SIIVEN KÄYTÄVÄ 4.krs

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
LATTIA	3 mm vahva kumimatto, väri 317, Nokian Gummitehdas.	Ruska 250 mm x 250 mm Finnflex-laatta.	1. krs:n käytävän matto ollut eri värinen ja paksumpi: väri 5008, 4mm paksu matto.
KATTO	Rapattu, maalattu: Öljy I (RS). Katossa ollut ilmeisesti koriste-raitoja (katso kuvat). Pulloholikka ikkunaseinällä.	Rapattu, maalattu lateksilla. Alaslasku. Rapattu viiste ikkunaseinällä katonrajassa.	
SEINÄ 1a OVESTA VAS	Rapattu, maalattu. Pitkä, yhtenäinen patteri kiinnitetty suoraan seinään. Ikkunapenkki päällystetty lasitetuilla valkoisilla Pukkila-laatoilla. Nauhaikkuna.	Rapattu, maalattu. Uudet patterit irti seinästä, erillisiä. Uusi laatta ikkunapenkin päällysteenä. Seinään kiinnitetty käsijohde kork. 900 mm, halk.38 mm.	Nauhaikkunan alkuperäinen työpiirustus liitteessä.
SEINÄ 1a OVESTA OIK.	Kuten seinä 1a. Lisäksi ovi parvekkeelle.	Kuten 1 a. Parvekkeen sisempi ovi uusittu 1970-luvulla: puukehyksinen lasiovi. Ulompi ovi teräsovi 1930-luvulta.	Nykyinen kiiltävä maali ikkunan alapuolella ei tod. näk. alkuperäinen idea.
SEINÄ 2	Rapattu, maalattu: Öljy I. Lupasarjasta poiketen itäpää rakennettiin kaarevaksi seinien 1 ja 2 välillä.	Rapattu, maalattu: latex. Lisätty ikkuna 1970-luvulla.	
SEINÄ 3	Rapattu, maalattu: Öljy I. Korkeat tarkastusluukut. Viiste katon rajassa.	Rapattu, maalattu: latex. Nyk. tarkastusluukut 360 mm x 650 mm. Alaslasku. Leveät ovet 105cm/110 cm.	Seinän 3 ja katon värikerroksia ei voitu tutkia, sillä rappauskerrokset on uusittu.
SEINÄ 4 2.KRS	Rapattu, maalattu: Öljy I. Puuovi portaaseen B ja wc:n ovi myös puuovi.	Teräs-lasi -palo-ovi 1970-luvulta. wc purettu.	
LISTAT	Mahdollisesti harmaa kumilista ylhäältä viistoksi leikatulla kulmalla ² .	Vaalean harmaa 40 mm x 10 mm L-muovilista.	
IKKUNAT	Nauhaikkuna IR ₁₄ 16 kpl. 1 aukipitolaite per ikkuna. IR ₁₂ 1 kpl. IR ₁₃ 1 kpl.	Vanhat rautaikkunat lasitettu lämpölaseilla "Finntermo" ja listoitukset uusittu: IR ₁₄ 16 kpl, IR ₁₂ 1 kpl ja IR ₁₃ 1 kpl. 1 kpl uusi ikkuna.	IR ₁₂ ja IR ₁₃ yhä avautuvia ikkunoita.
OVET	Potilashuoneen ovilehti 920 mm x 2060 mm, loimukoivuvaneeri, karmi peltiä = O ₁ 22 kpl; O ₂ 3 kpl; O ₃ 2 kpl; O ₉ 1 kpl; O ₂₃ 1 kpl.	Potilashuoneen ovilehti 1150 mm x 2050 mm, osa-maalattuja, osa lakattuja. Teräslankavetimet, rullasulkija. Muoviset opasteet.	
VALAISIMET	Tyyppi 10, 17 kpl ¹ .	Alaslaskuun upotetut loisteputket.	
KÄYTTÖ-TARKOITUS	Potilasosaston käytävä.	Potilasosaston käytävä.	Muutettu kolmessa vaiheessa 1974-79.

A-SIIVEN KÄYTÄVÄ 4.krs

Ensimmäisen kerroksen potilasosasto. Pohjapiirros 1933 1:600. Varsinais-Suomen Tuberkuloosi-parantola -julkaisu.

Neljännen kerroksen potilasosasto. Pohjapiirros TYKS 1:600.

VIITTEET

¹Keskusosuusliike Hankkijan sähköosaston ryhmityspiirros kerrokset 1-6. PSA.

²Suomen Gummitehdas Oy:n kirje Alvar Aallolle 15.3.1932, tilausvahvistus. Kyseistä listaa tilattu Paimion parantolaan 4000 jm.

LÄHTEET

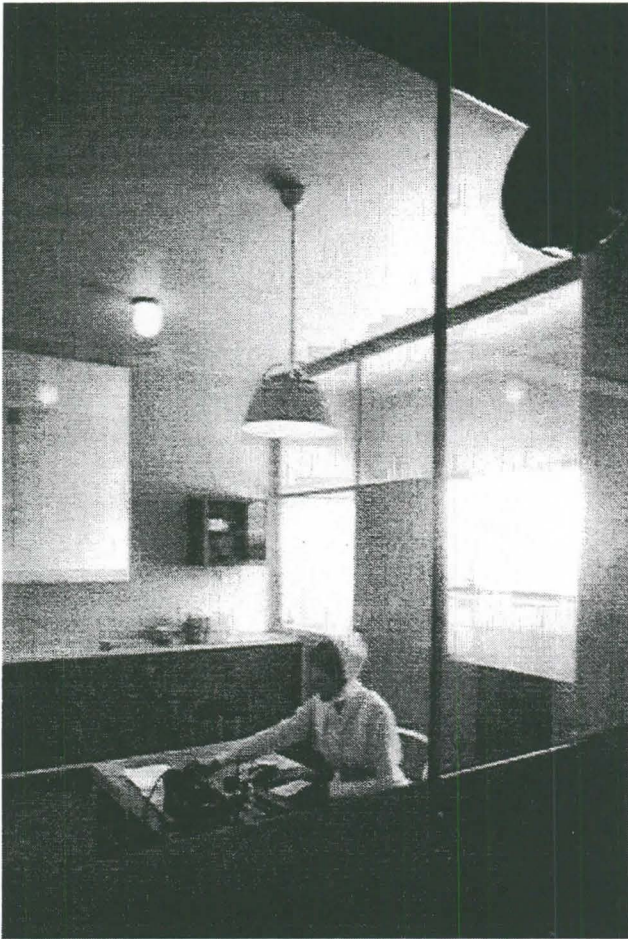
ALVAR AALTO SÄÄTIÖ (AAS).

Rakennusselitys (RS).

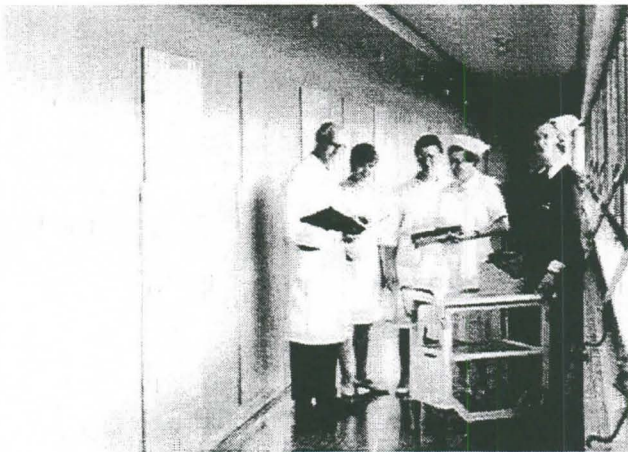
Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola -julkaisu.

Katselmus suoritettu paikan päällä 04/2000.

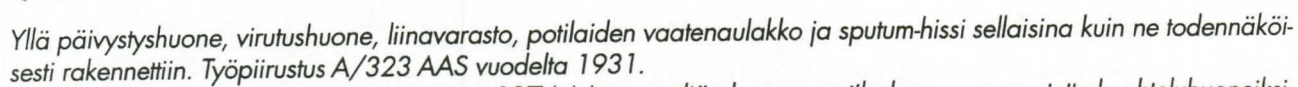
A-SIIVEN KÄYTÄVÄ 4.krs

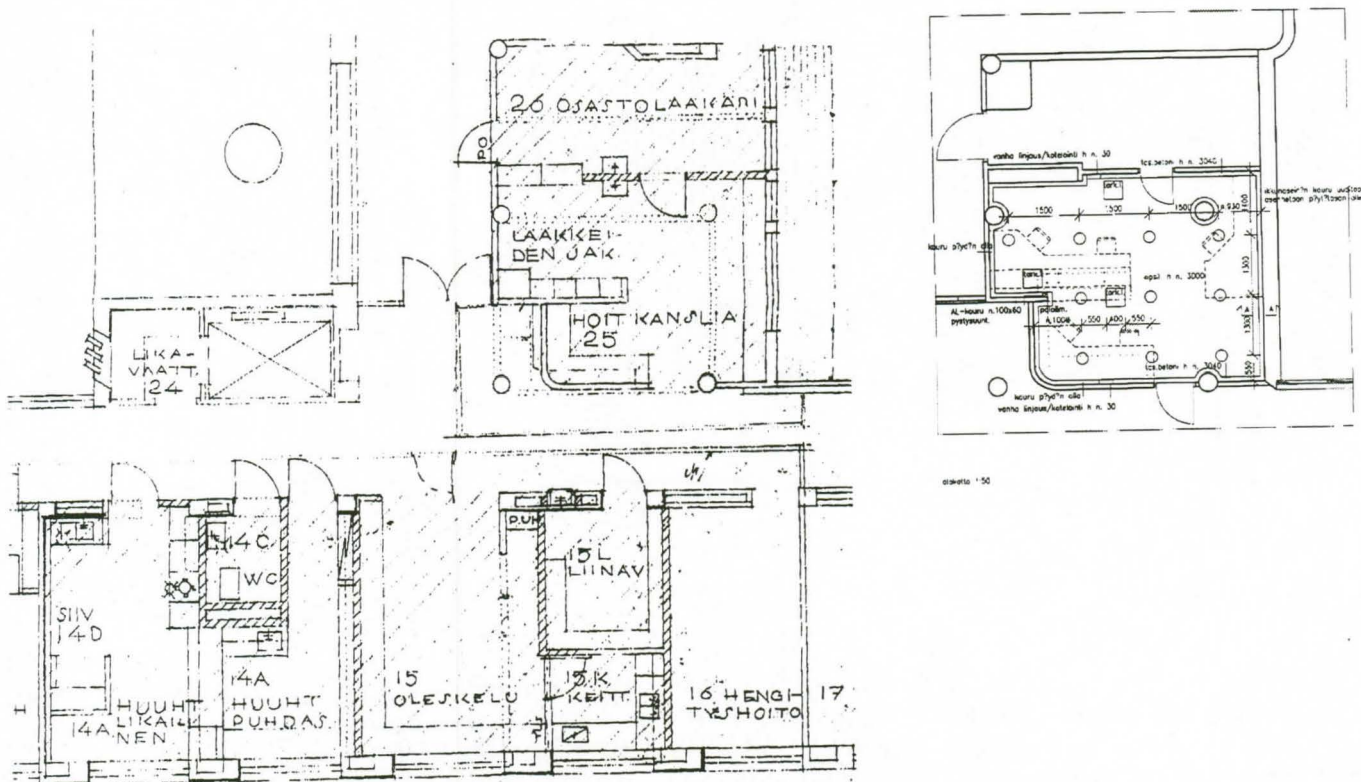
Kanslian muutokset ajoittuvat 1970-luvun lopulle.
Kuva AAS.

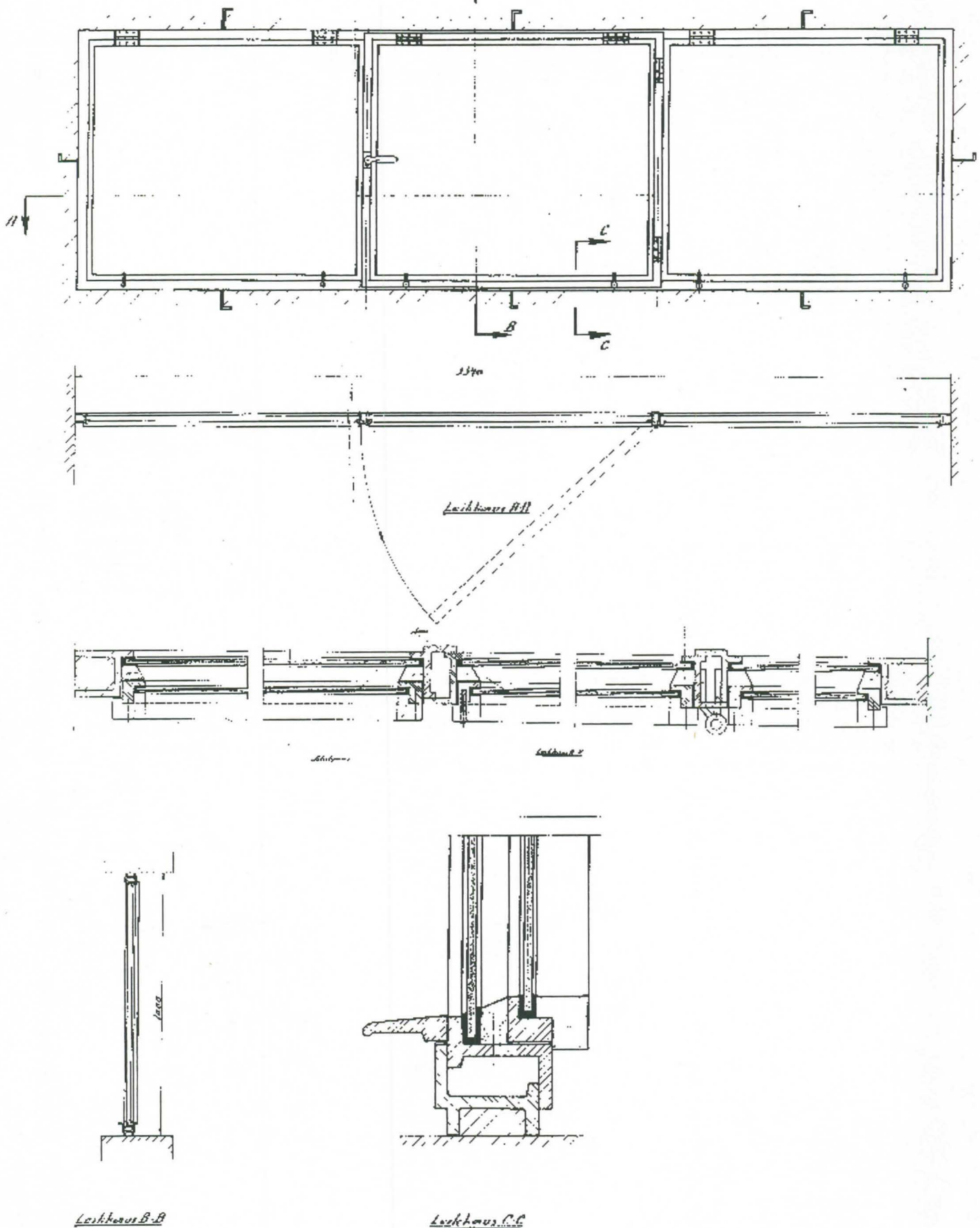

Vasemman puoleisessa kuvassa näkyy potilaskierroksen yhteydessä käytetty vaunu. Ruoka alettiin jakaa huoneisiin 1972. Kuvat PSA.

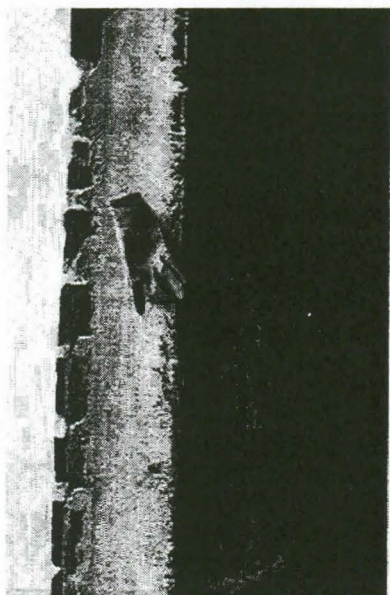
Alla samoja alueita koskeva muutostyö vuodelta 1974 AA tsto: neljän hengen potilashuone on muutettu huuhteluhuoneiksi, vaatteiden säilystystä oleskelutilaksi, kansliaa pienennetty ja sen sisäläiseinät purettu. Osaston lääkäri on saanut oman työhuoneen. Sputum-hissi on muutettu henkilöhissiksi 1974. Parhaillaan on jälleen meneillään kanslioiden muutostyö, jonka suunnitelman alhaalla oikealla on laatinut LPR 1999.

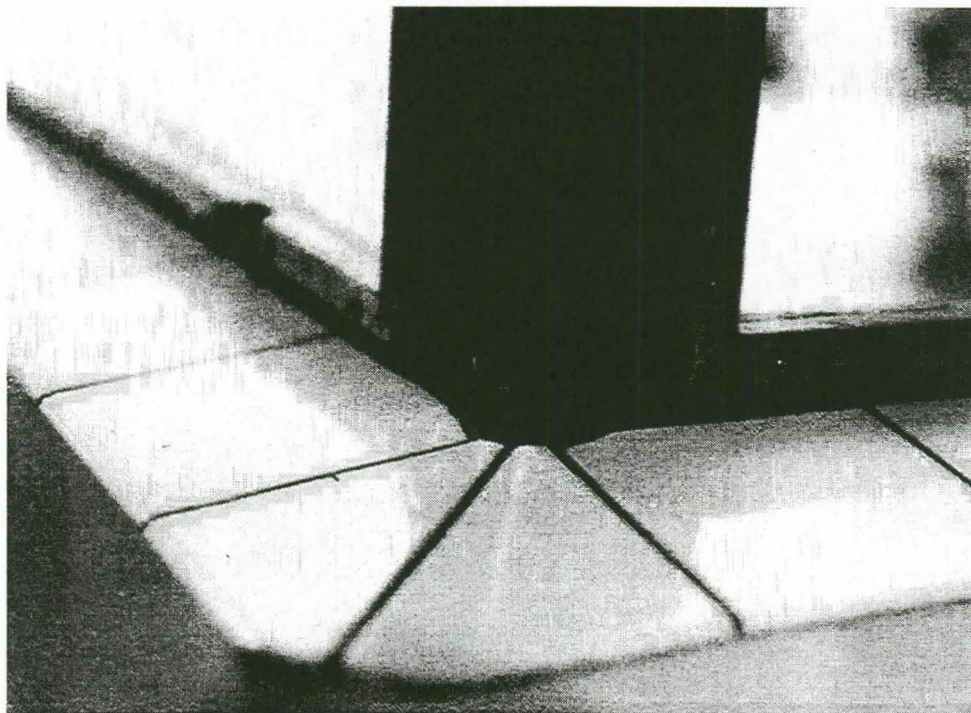

Nauhaikkunan IR₁₄ detaljit piirrettiin ja ne rakennettiin Crichton-Vulcanin telakalla Turussa. Rautaikkunakaavion mukaan tätä ikkunaa valmistettiin 102 kpl. Ikkunan sisempi ruutu voidaan avata erikseen puhdistusta varten. Lasitylsit ovat suorakulmaisia pitchpine-listoja. Rautaikkunat on lasitettu 1970-luvulla kolminkertaisella lämpölasilla ja ikkunalistat vaihdettu entistä massiivisempiin tammilistoihin. Aukeavia ikkunoita on enää kaksi. Ne sijaitsevat itä- ja länsipäässä. Kanslian ikkuna (ulkoseinässä) on vaihdettu uuteen metalli-ikkunaan 1970-luvulla.

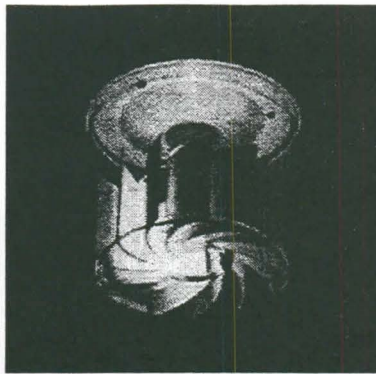
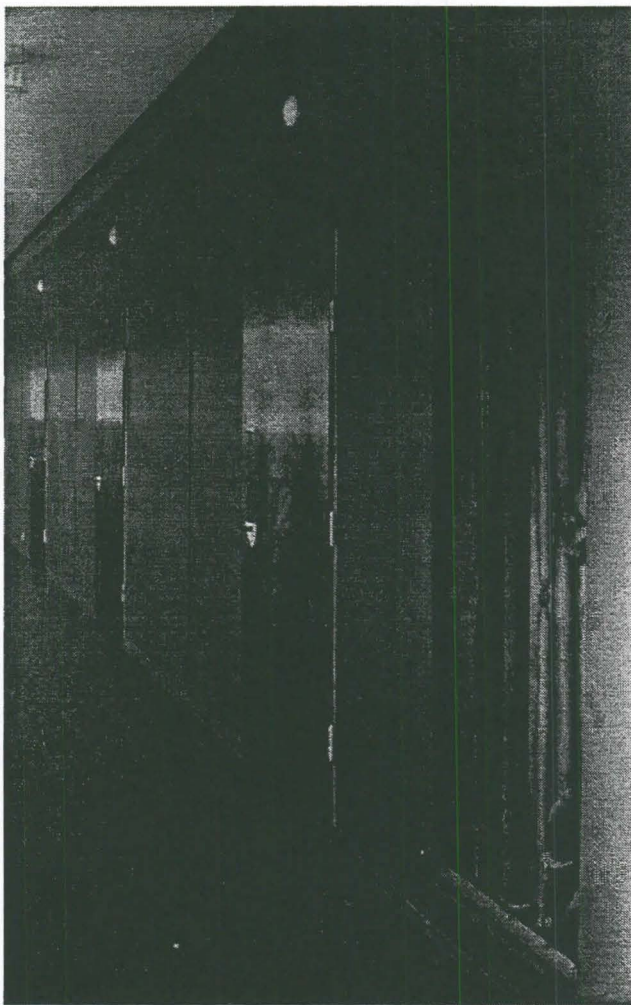
A-SIIVEN KÄYTÄVÄ 4.krs/ Ikkuna

Potilaskäytävän seinä on ulkopuolelta tiilellä ja sisäpuolelta korkilla eristetty betoniseinä. Kuvat Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola -julkaisu.

Potilaskäytävän ikkunan nurkka kanslian kohdalla: teräsikkunat oli yhdistetty toisiinsa pyöreällä teräsputkella. Alkuperäinen ikkunalista pitchpine-puuta oli suorakulmainen. Ulkoreunasta pyörästetyllä ja lasitetulla laattalla päällystetty ikkunapenkki jatkui yhtenäisenä kulman yli. Myös laatan reuna oli lasitettu. Käytetyt Pukkila-laatat toimitti Turun kaakelitehdas Oy.

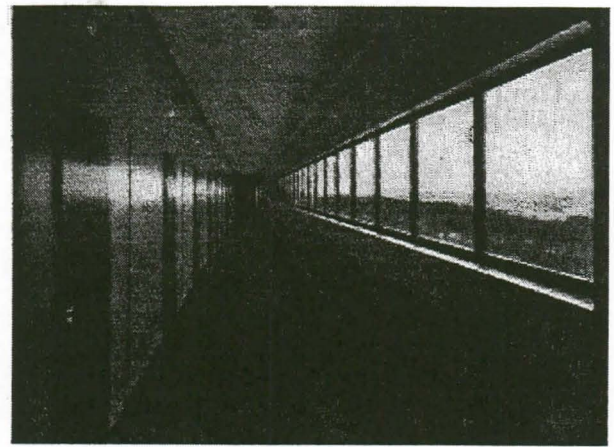

Käytävän alkuperäinen "korridorilamppu" oli Taito Oy:n valmistama. Aallon luetteloissa lamppu on tyyppi 10. Mainos kehuu lamppua "häikäisyvapaaksi metallivarjostinlampuksi". Näistä valaisimista ei tiettävästi ole yksikään säilynyt koko sairaalassa. Kuva osasuurennos Taito Oy:n mainoksesta Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola -julkaisussa.

Potilassiiven LVIS -pystynousut sijoitettiin kunkin potilashuoneen kohdalla kulkevaan pystykuiluun. Kuilun tarkastusluukut avautuivat käytävään, jolloin teknisen huollon vuoksi potilashuoneisiin ei tarvinnut mennä sisälle. Vanhat reitit ovat yhä käytössä, mutta niiden rinnalle on tehty uusia, mm. vaakasuuntaiset IV-tuloilmaputket kulkevat potilaskäytävän katossa. AAS 50-003-153.

Potilaskäytävien putkikuilut päätettiin muurata umpeen paloviranomaisten vaatimuksesta 1978. Samasta syystä vanhat tarkistusovet poistettiin. Putkikuilut varustettiin tarkastusluukuilla.

Käytävän alkuperäinen radiaattori oli kiinnitetty suoraan seinään. Patterityyppi muutettiin 1970-luvun lopulla seinästä irti olevaksi levypatteriksi, joka luovuttaa paremmin lämpöä. 1970-luvulla lämmityskysymyksiin alettiin kiinnittämään erityistä huomiota energiakriisin ja öljyn hinnan kohoamisen seurauksena.

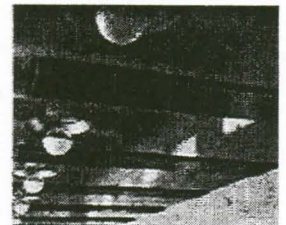
40 m pitkä paneeliradiaattori-erä "Paimion" ilman jakolinjat on sijoitettu, tilaajasta riippuen.

Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan seinien "loma-raparetti" kiinnitetyt paneeliradiaattorit ovat meidän tyypinlämmittämme.

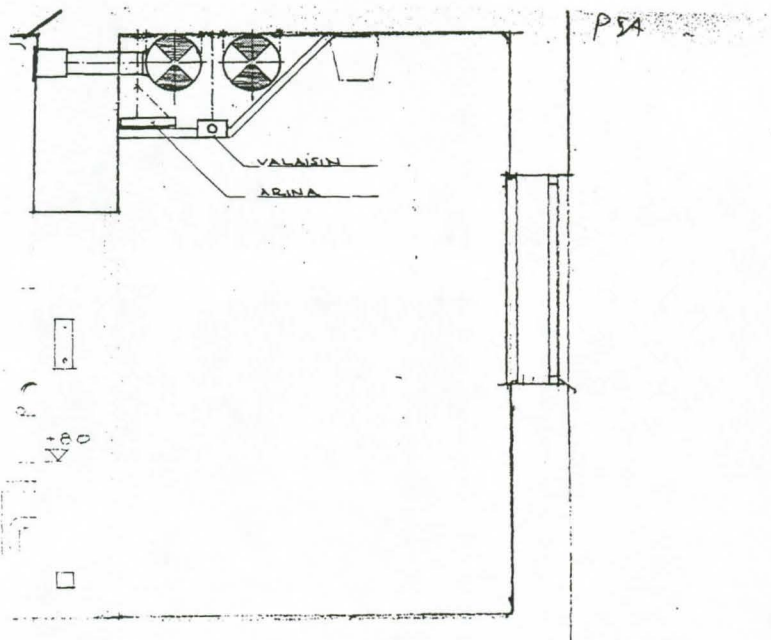
Peltiset "kattosäteilijät" parantolan ruokasaleissa ovat nimikään meidän erikoistyölämme. Nämä kattoradiaattorit ovat erikoisen taloudellisia.

1974-79 muutostyössä ilmastointijärjestelmää muutettiin siten, että korvausilma kuljetetaan huoneisiin vaakavetona käytävillä ja poistohormit kulkevat vanhoissa kanaaleissa. Rakennus varustettiin lämmön talteenottokeinoilla. Katolla ja terassilla vaakasuuntaiset putket kokoavat jälleen poistoilman. Alunperin ilmastointi toimi painovoimaisesti. Korvausilmaputkien kotelointi on merkinnyt käytävän luonteen muuttumista. IV-piirros PSA. Valokuva käytävältä (alla oikealla) 04/2000 HNP.

LUTH & ROSEN
TUKHOLMA

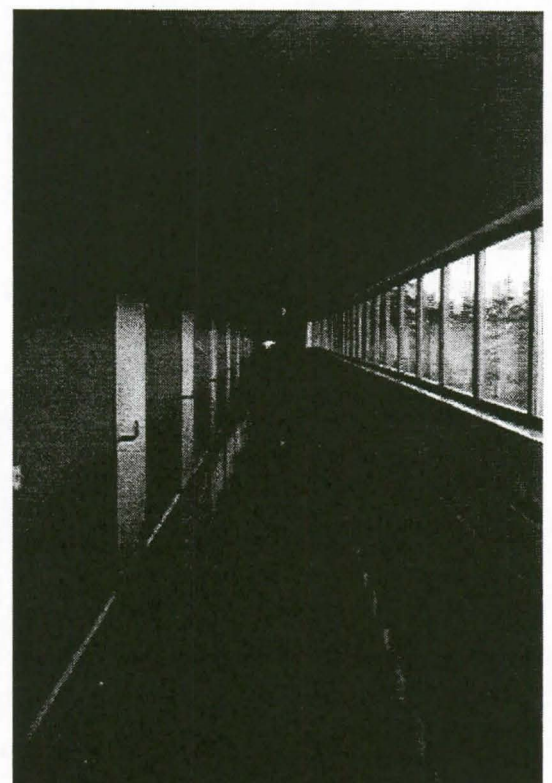

Luth & Rosenin kattosäteilijä parantolan ruokasaleissa

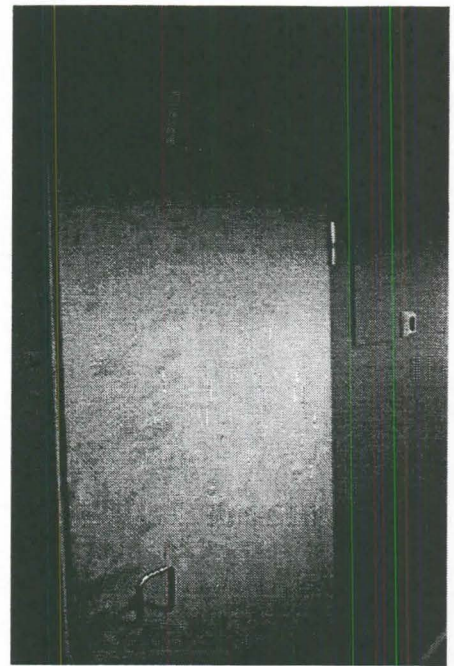

INSINÖÖRITOIMISTO ÅKE JOKELA	SUHDE	PVM	NIMI
	1:20	PIIRT.	16.12.79 Juhani Kalle
		TARK.	
	MUUTETTU		
PAIMION SAIRAALA / POTILASSIIPPI			
POTILASHUONE			
ILMANVAIHTO LUONNOS			
	N:o 76152-EA-4		

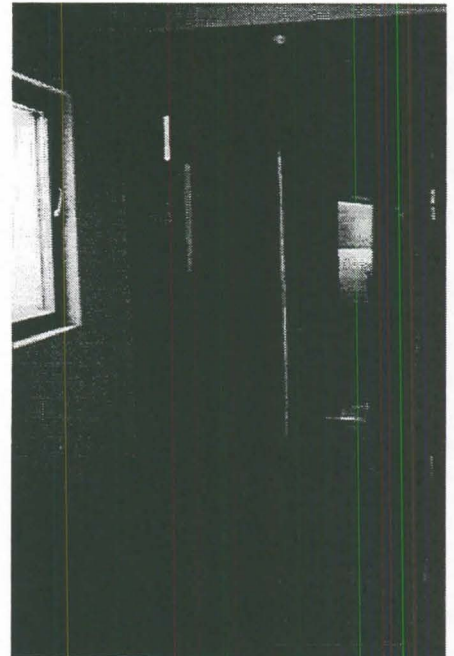
PAIMION SAIRAALA

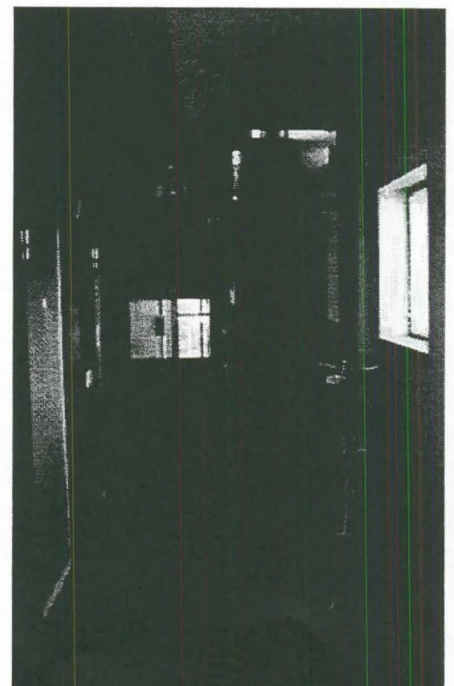
Potilashuoneiden nykyiset ovet ovat alkuperäistä leveämmät. Niiden karmit muistuttavat rakennuksessa alunperin käytössä olleita peltikarmeja. Kuvassa näkyy nykyinen pieni tarkastusluukku. Kuva 04/2000 HNP.

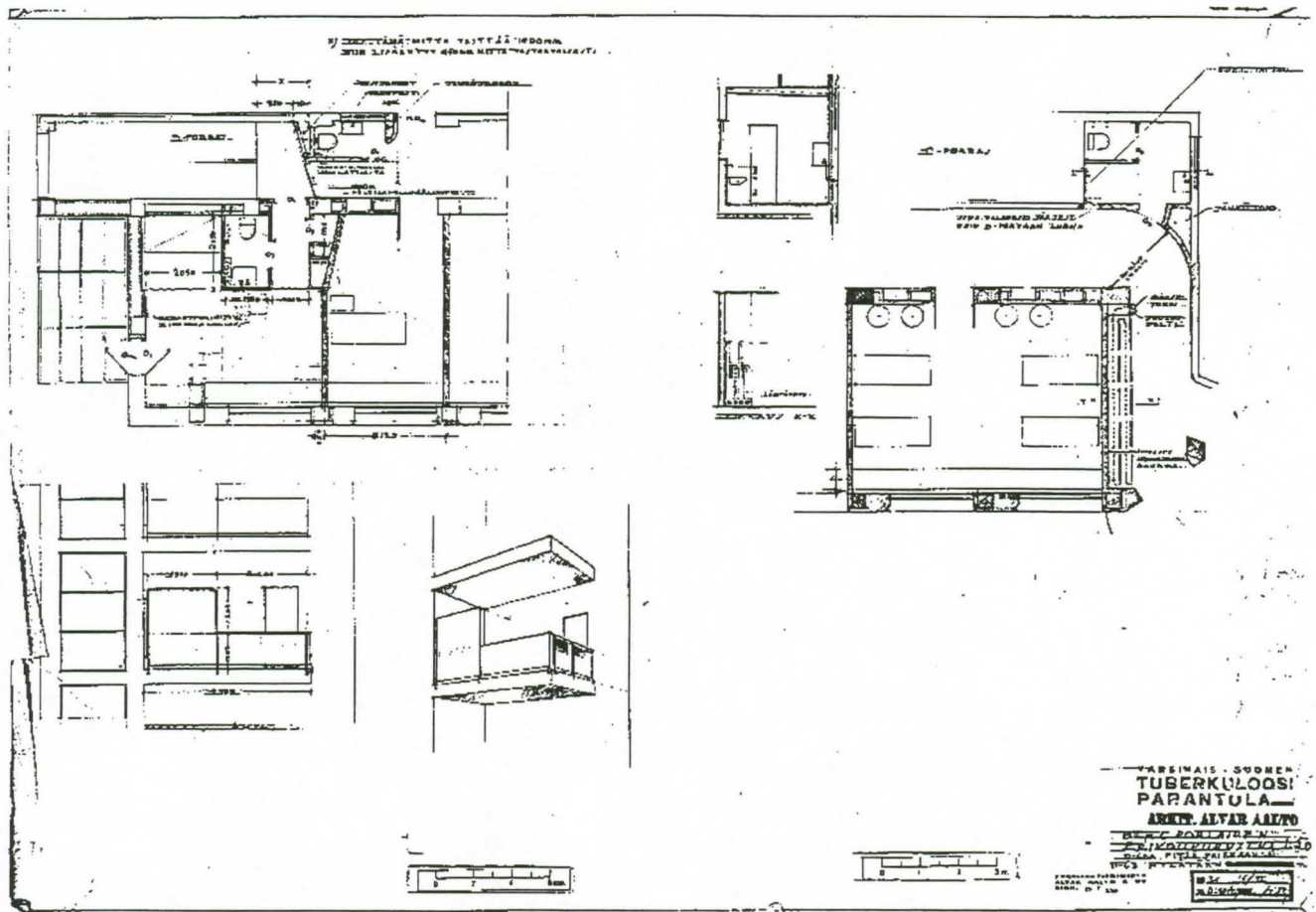

Itäpään palo-ovi on rakennettu 1963-64 makuuhallien umpeen rakentamisen yhteydessä. 1970-luvun saneeraus- yhteydessä käytävän päähän puhkaistiin uusi ikkuna, joka näkyy kuvassa. Kuva 04/2000 HNP.

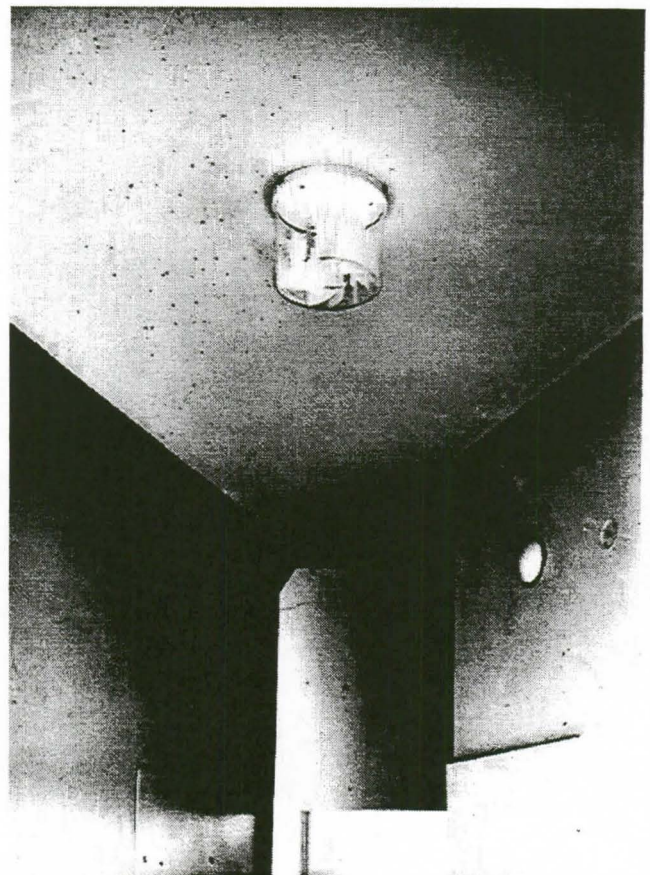
Käytävän länsipäässä sijaitsi wc, joka on purettu 1970-luvulla. Käytävän päättää nyt 1970-luvulla rakennettu palo-ovi. Kuva 04/2000 HNP.

Yläpuolinen piirros vuodelta 1931 (50/330 AAS) kertoo, miten käytävä kehittyi toteutusvaiheessa: itäpään kulma pyöristettiin, samoin länsipään wc:n seinä. Seinä porrasta B vasten oli vino suhteessa päälinjoihin.

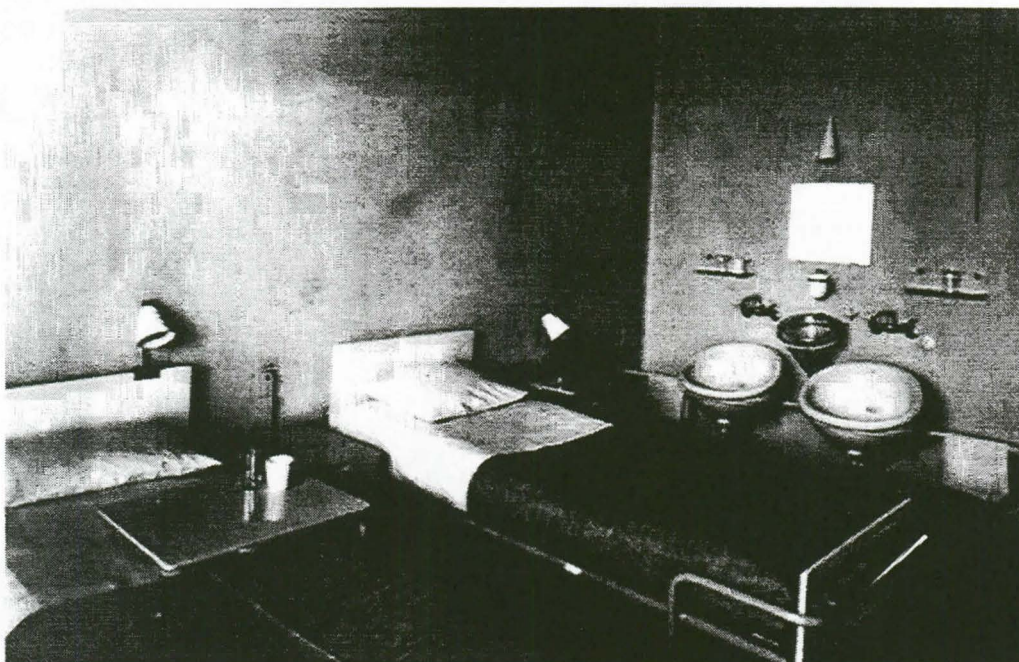
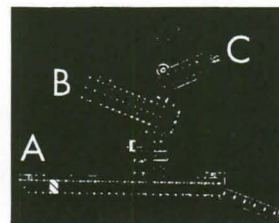
Alemmassa kuvassa tilanne ilmeisesti käytävän länsipäästä. Pitkä oviseinä on viisto katon rajassa. Tumma maali ulottuu kattoon. Kuva AAS.

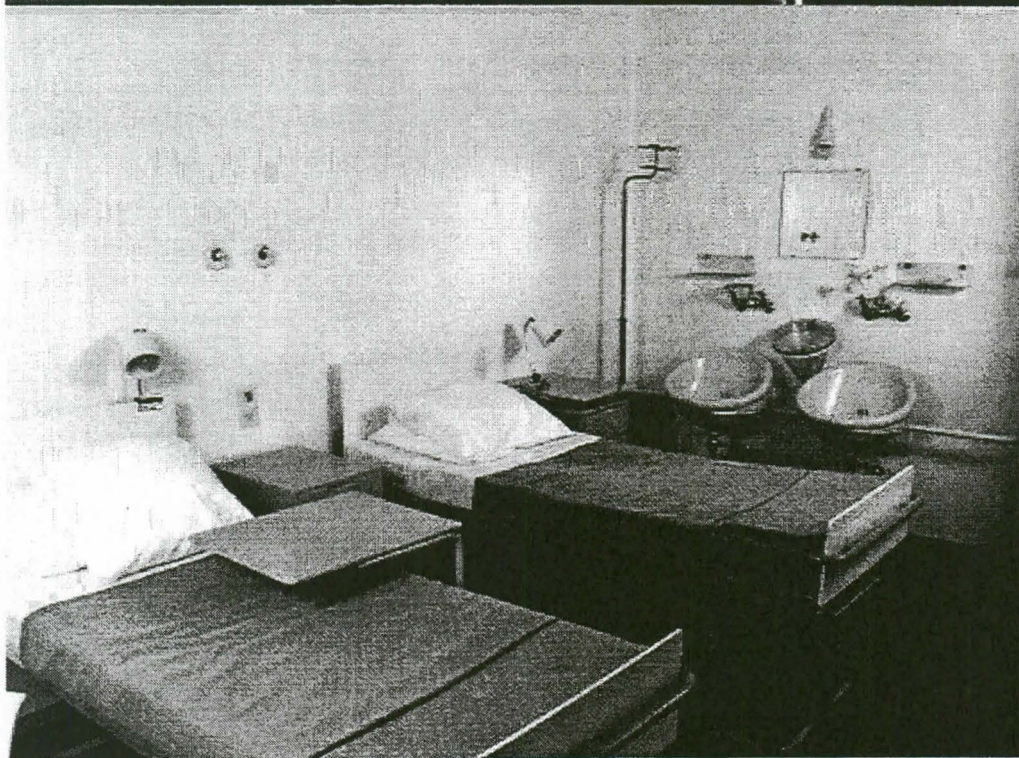
MUSEOHUONE

Kahden hengen potilashuone toistuu rakennuksessa 120 kertaa. Se on kenties koko rakennuksen keskeisin tila. Kaikki potilashuoneet sijaitsevat A-siivessä. Osastoja on ja oli yhteensä 6 kpl. Potilaspaikkoja rakennuksessa oli alunperin 296. Nykyinen ns. museohuone on ainoa kaikista potilashuoneista, jota ei ole lähes täydellisesti muutettu.

Huoneet on suunnattu etelälounaaseen, jolloin niihin tulee runsaasti aamuaurinkoa, mutta heikommin iltapäiväaurinkoa. Potilashuone on toiminnallinen moduli, jota on toistettu. Heikkokuntoinen potilas on ollut suunnittelun lähtökohtana: katon säteilylämmitin on sopivalla etäisyydellä makaavasta potilaasta, väritys on tummahko ja rauhallinen, hygienisyys toteutuu mm. henkilökohtaisissa pesualtaissa ja pystykui luun sijoitetuissa putkivedoissa, akustiikka on otettu huomioon käyttämällä vaimentavia seinäverhouslevyjä. Museohuone on kokonaistaideteos sikäli, että sen irtain ja kiinteä sisustus on irroittamaton osa arkkitehtuuria.

Museohuone valmistumisen jälkeen. Kuva AAS.

Museohuone huhtikuussa 2000. Kuva Soile Tirilä.

MUSEOHUONE

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
LATTIA	Linoleum 2,3 mm vahvuinen (RS), ilmeisesti Willy Malmströmin toimittamaa englantilaista Lancaster'in Jaspe-mattoa, väri 184. ¹	Linoleum, todennäköisesti ei alkuperäinen, ruskea.	Matto toimitettu yhtenä palana ilman saumoja. Lattia kaartuu ylöspäin ikkunapenkiksi.
KATTO	Rapattu, maalattu: Öljy II(RS). Keskusvesilämmitysjärjestelmään kytketty kattoradiaattori (rayard-järjestelmä).	Rapattu, maalattu: latex. Kattoradiaattori edelleen käytössä.	Yleisvalaisimen kohdalle rajattu vaalea puolipyörän muotoinen alue 1933 ja nyt. Katso piirustus AAS 50/284.
SEINÄ 1 OVESTA VASEMMALLE	Ensoliitti, maalattu: Öljy I (RS).	Ensoliitti, maalattu: latex.	Ensoliitti "poistaa huoneista raa'an kaiun". ²
SEINÄ 2	Rapattu, maalattu: Öljy I (RS). Verholauta suojaa näkemästä myös radiaattorin lämpöputkien vaakavetoja.	Rapattu, maalattu: latex. Verholauta alkuperäinen.	Lattia nousee seinälle muodostaen ikkunapenkin. Katonrajassa pullopyörästys. Verholauta: Katso piirustus AAS 50/284.
SEINÄ 3	¹ / ₄ kiven tiilimuuri ³ , rappaus, maalaus: Öljy I (RS).	Rapattu, maalaus: latex.	Yleisvalo: seinälamppu katon rajassa. Seinän nurkat pullopyörästetty, samoin katonraja.
SEINÄ 4 2.KRS	Kuten seinä 3.	Kuten seinä 3.	Seinälle asennettu lavuaarit ja sylkykupi. Katonrajassa pullopyörästys.
LISTAT		Puulista 16 mm x 50 mm seinillä 1,3 ja 4. Mahdollisesti alkuperäinen.	Puulista kaartuu kohti ikkunaa.
IKKUNAT	Yhdeksänruutuinen sisään-ulos avautuva puuikkuna puukarmien, pystyvalikarmien keskiosassa vahvistettu T-teräslistoin. Maalattu.	Alkuperäinen ikkuna käytössä, niklatut messinkihelat säilyneet, uusia lankavetimiä lisätty.	Katso piirustus AAS 50/321 Potilashuoneen ikkuna.
KIINTEÄ KALUSTUS	Levyateriaalista valmistettu, putkilla seinään 1 ja 4 liitetty näkösuoja oven ja pesualtaiden välissä. Maalattu. 2 kpl vaatekaappeja vaneerista, maalatut. Pöytälevy ikkunan edessä (alla lämmityspotket).	Levyateriaalista valmistettu, putkilla seinään 1 ja 4 liitetty näkösuoja oven ja pesualtaiden välissä. Maalattu. 2 kpl vaatekaappeja vaneerista, maalatut. Pöytälevy ikkunan edessä (alla lämmityspotket).	Arabian toimittamat "lavoirit" ja Riihimäen lasitehtaan toimitama sylkykupi sekä 2 kpl rihlattu lasihyllyjä seinällä 4. Lavuaarit kiinnitetty putkikonstruktion avulla.
IRTOKALUSTEET	2 kpl putkisänkyjä ⁴ . 2 kpl kaksiosaista yöpöytä. 2 kpl "tuoli 11", pinottava rivituoli.		
VALAISIMET	1 kpl seinävalaisin, tyyppi 4. 1 kpl pesualtaan valaisin, tyyppi 2. 2 kpl yövalaisin, tyyppi 15.	Alkuperäiset valaisimet: 1 kpl seinävalaisin, tyyppi 4. 1 kpl pesualtaan valaisin, tyyppi 2. 2 kpl yövalaisin, tyyppi 15.	
TEKSTIILIT	2 kpl päiväpeitettä ja ikkuna-verhot, toimittanut Turun vanuliike.	Uudet päiväpeitteet. Verhot Artekin ruskea "Siena".	

MUSEOHUONE

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN
KÄYTTÖTAR- KOITUS	Potilashuone.	Museohuone. Säilytetty mallina alkuperäisestä potilashuoneesta 1970-luvulla tehdyn muutostyön yhteydessä.

VIITTEET

¹Urakoitsijaluettelo (AAS) ja
kirje Willy Malmströmiltä Alvar
Aallolle 9.4.1931 (AAS).

²Varsinais-Suomen Tuberkuloosi-
parantola -julkaisu.

³AA tsto, piirros 26.4.1972:
Potilashuonesiiven ulko- ja
väliseinien verhous (AAS).

⁴Aug. Louhen rautasänykkytehdas
ja valimo.

LÄHTEET

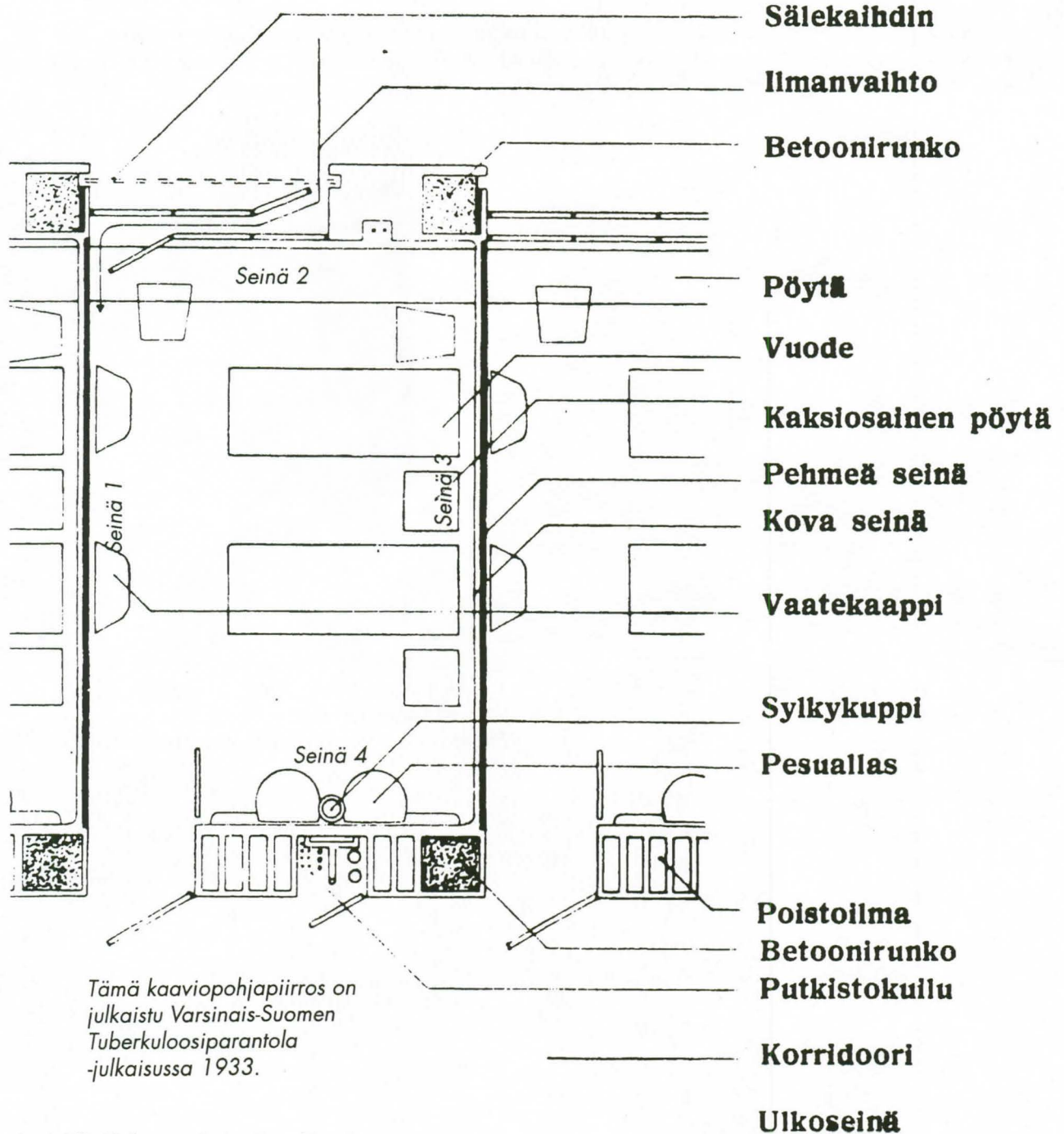
ALVAR AALTO SÄÄTIÖ.

Rakennusselitys (RS).

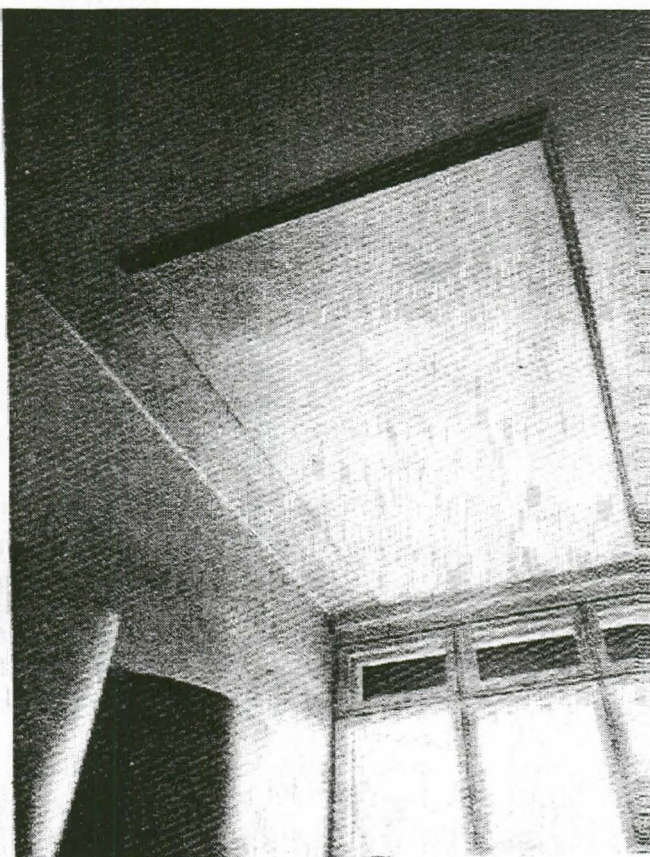
Varsinais-Suomen Tuberkuloosi-
parantola -julkaisu.

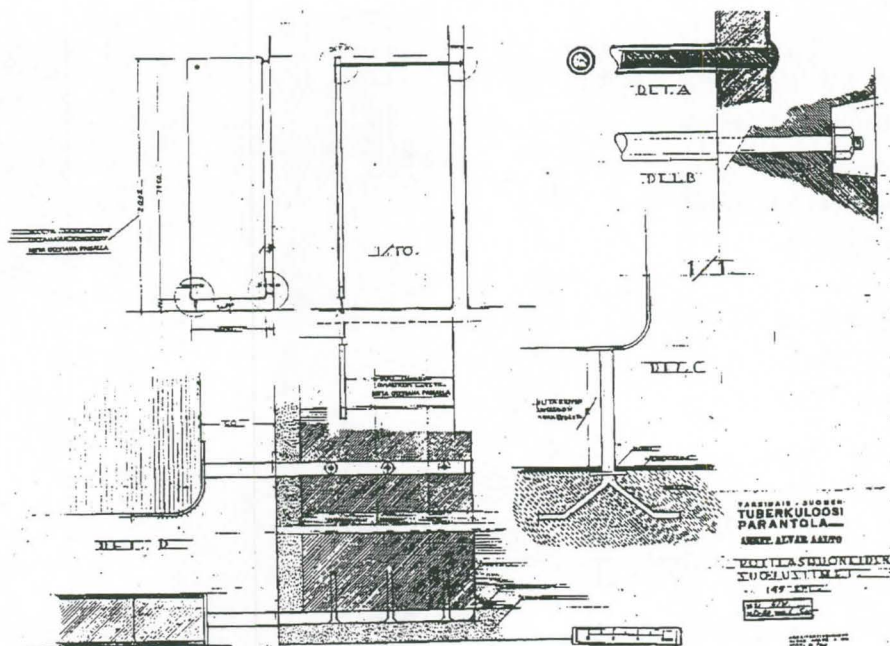
Alvar Aalto. Paimion parantola.
Arkkitehti 1933, s. 79-90.

Katselmus suoritettu paikan
päällä 04/2000.

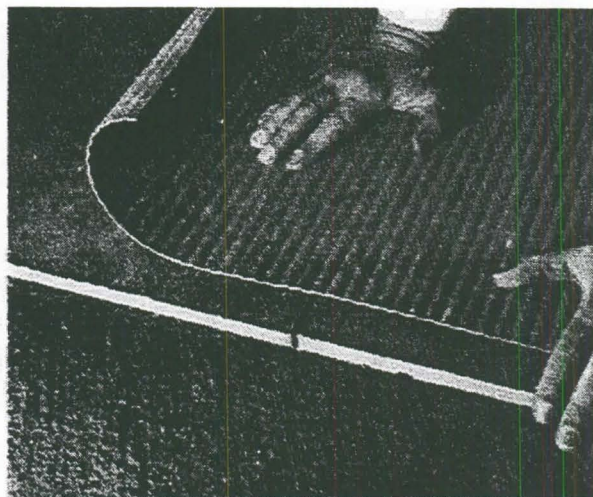
EOSTAJAT SUOMESSA

[illegible]

Yläkuvassa potilashuoneen suojustimet, eli näkösuoja oven ja pesutilan välissä. 50/281 AAS.

Sisäseinistä kolme oli "kovia" ja yksi "pehmeä" huoneen sisäisten akustisten ominaisuuksien tasoittamista varten. Pehmeät seinät oli verhottu ensoliittilevyllä, joka päällystettiin Enson selluloosatapetilla. Huoneen värit olivat "puolihihmeitä lakkapintoja, seinät vaaleita, katot tummempia, jotta huoneelle tulisi rauhallisempi yleissävy makaavan potilan kannalta katsoen." (A. Aalto. Arkkitehti-lehti 1933). Molemmat kuvat alla ovat Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola -julkaisusta.

Paimion "pehneitten" seinäin menetelmä

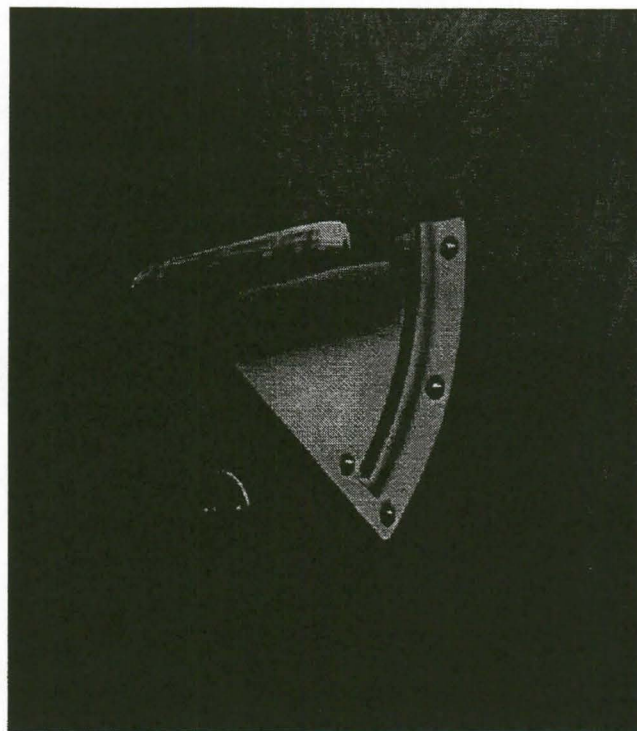
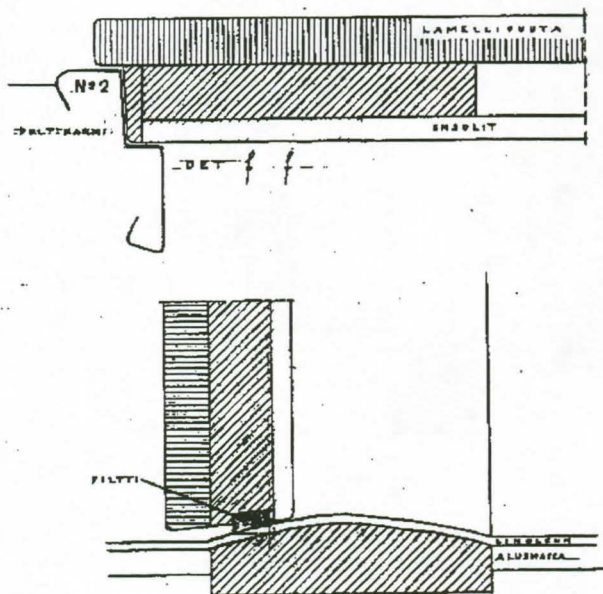
Varsinais-Suomen Tuberkuloosipsrntolan "pehmeät seinät" ovat

"ENSO-TAPETTIA"

Seinään kiinnitetyt Ensoniittilevyt — saumattomasti päällystettyinä paksulla Ensotapetilla, muodostavat yhdessä seinäkäsittelyn, joka poistaa huoneista raa'an kaiun.

ENSO-GUTZEIT OSAKEYHTIÖ

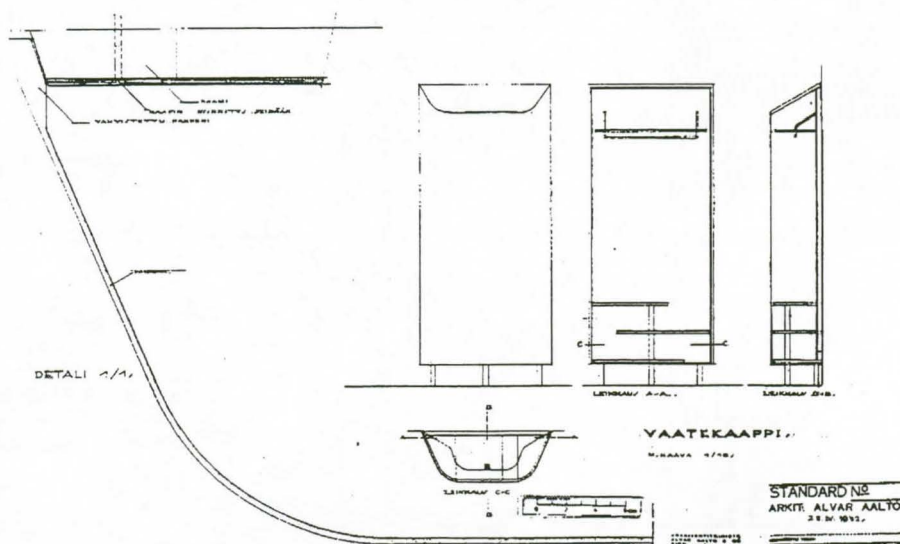
ENSON TEHTAAT / ENSO

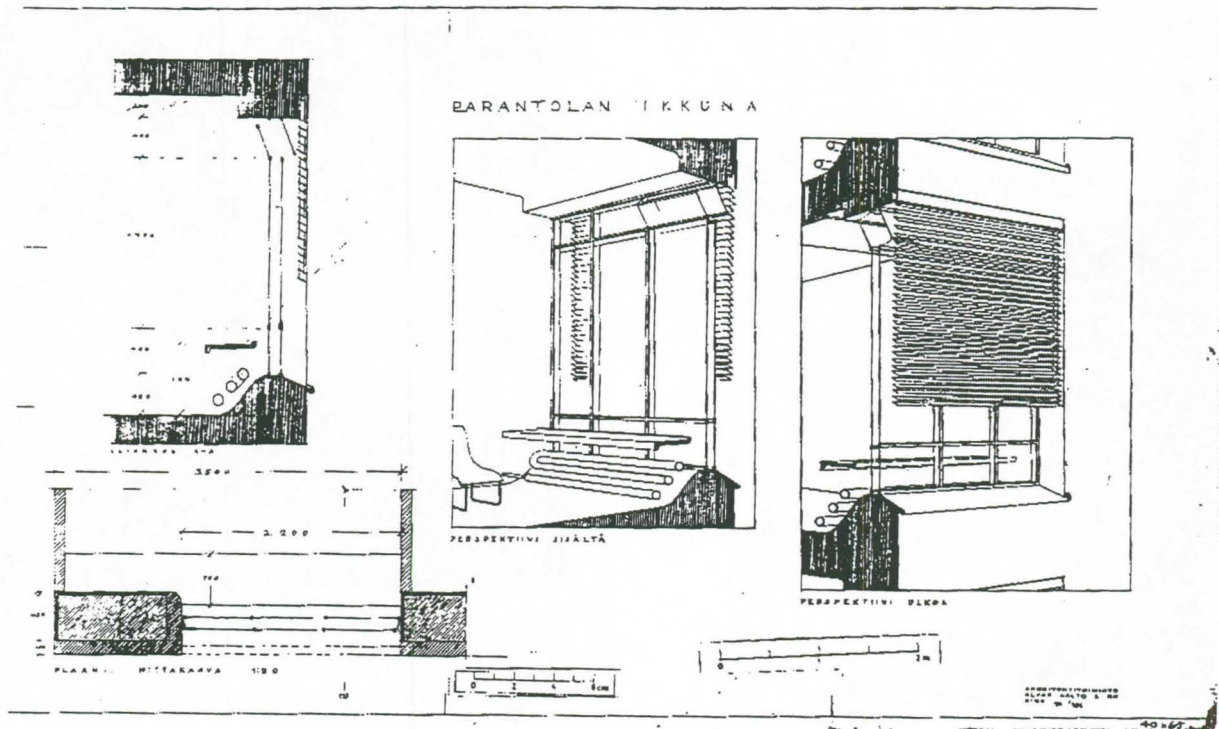

Potilashuoneen oven vetimen on valmistanut Kaune Turusta. Ovilehti on alunperinkin ollut käytävän puolelta lakattu loimukoivuvaneeri ja huoneen puolelta maalattu. Kaikissa potilashuoneen ovissa on alunperin ollut peltilevyllä verhotut puukarmit. Alkuperäisiä karmeja on nykyisin jäljellä vain muutamia koko rakennuksessa, mm. museohuoneessa ja makuuhallissa. Oven ulkopuolelle on kiinnitetty pieni metallikoukku, jossa riippuvan peltilevyn voi kääntää niin, että joko punainen tai metallinvärinen puoli on näkyvissä. Tämä merkkijärjestelmä kertoi, ovatko potilaat huoneessaan.

Piirros ote 50/162 AAS ei ovilevyn rakenteen osalta vastaa toteutunutta. Valokuva AAS 50-003-352.

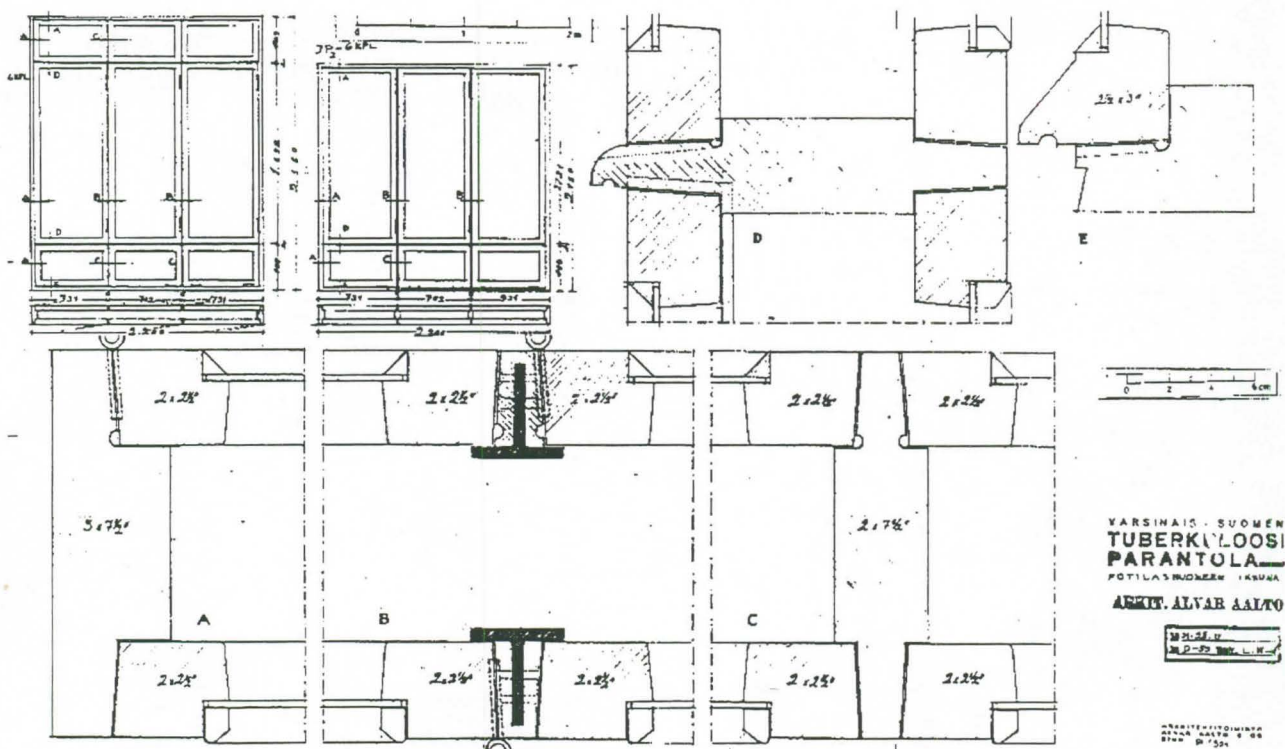
Potilashuoneen pyöreämuotoinen vaatekaappi oli valmistettu vanerista. Alla Aallon standardipiirros 50/189 AAS vuodelta 1932.

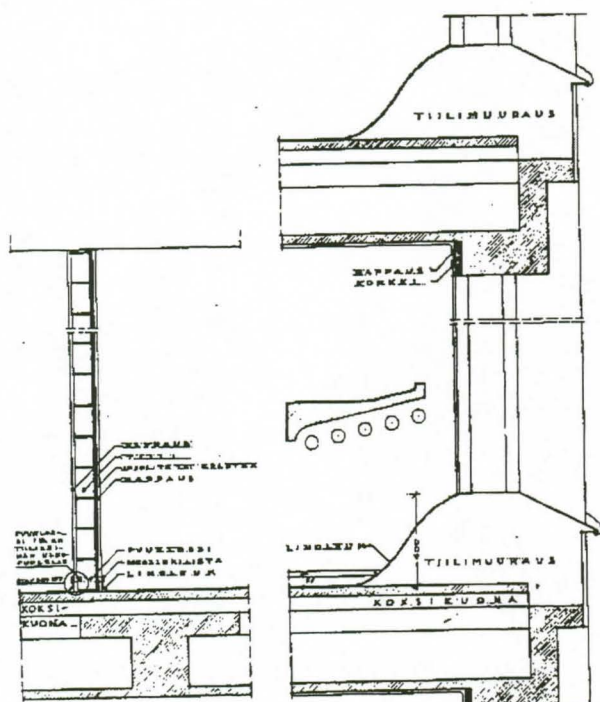
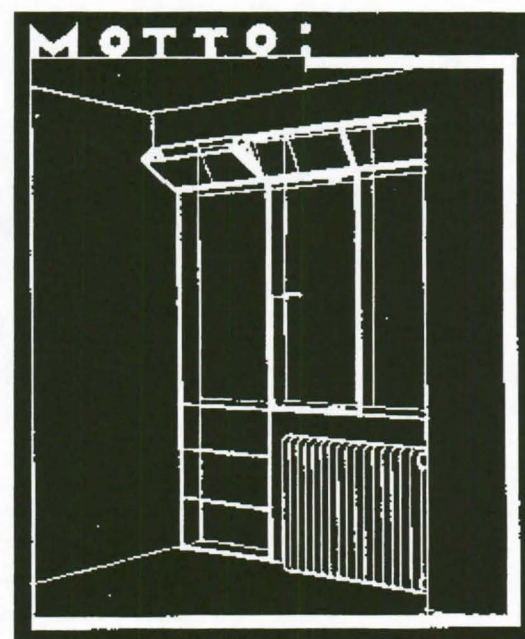
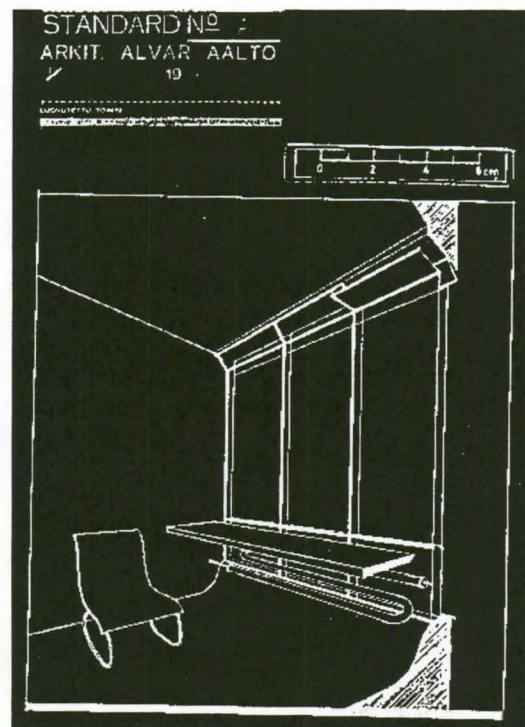
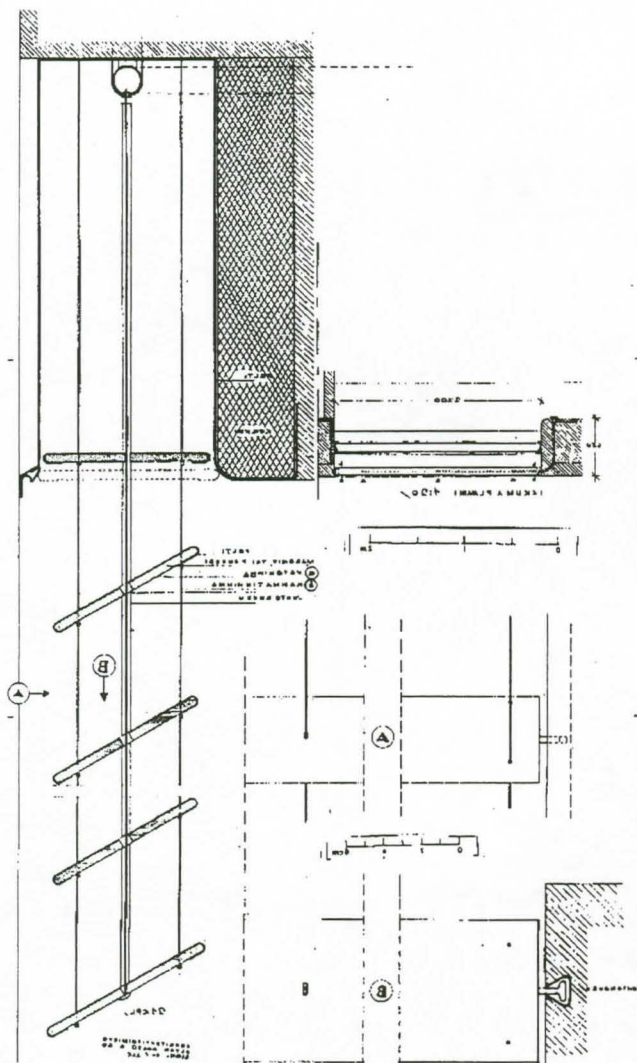

Aalto kirjoitti Arkkitehti-lehdessä 1933: "Potilashuoneilla on mm. seuraavat ominaisuudet: koko rakennussiiven suuntaus ja ikkunan epäsymmetrinen sijoitus tuovat huoneeseen runsaan aamuauringon, mutta heikommin iltapäiväaurinkoa. Auringon liiallista paahtoa estämään on ikkunoissa lisäksi ulkopuoliset sälekaihtimet. Ikkunat V-rautakarmisia puikkunoita, kaksinkertaisia niin, että ilmanvaihto-asento muistuttaa pystysuoraan asentoon asetettua terveystikkunaa.

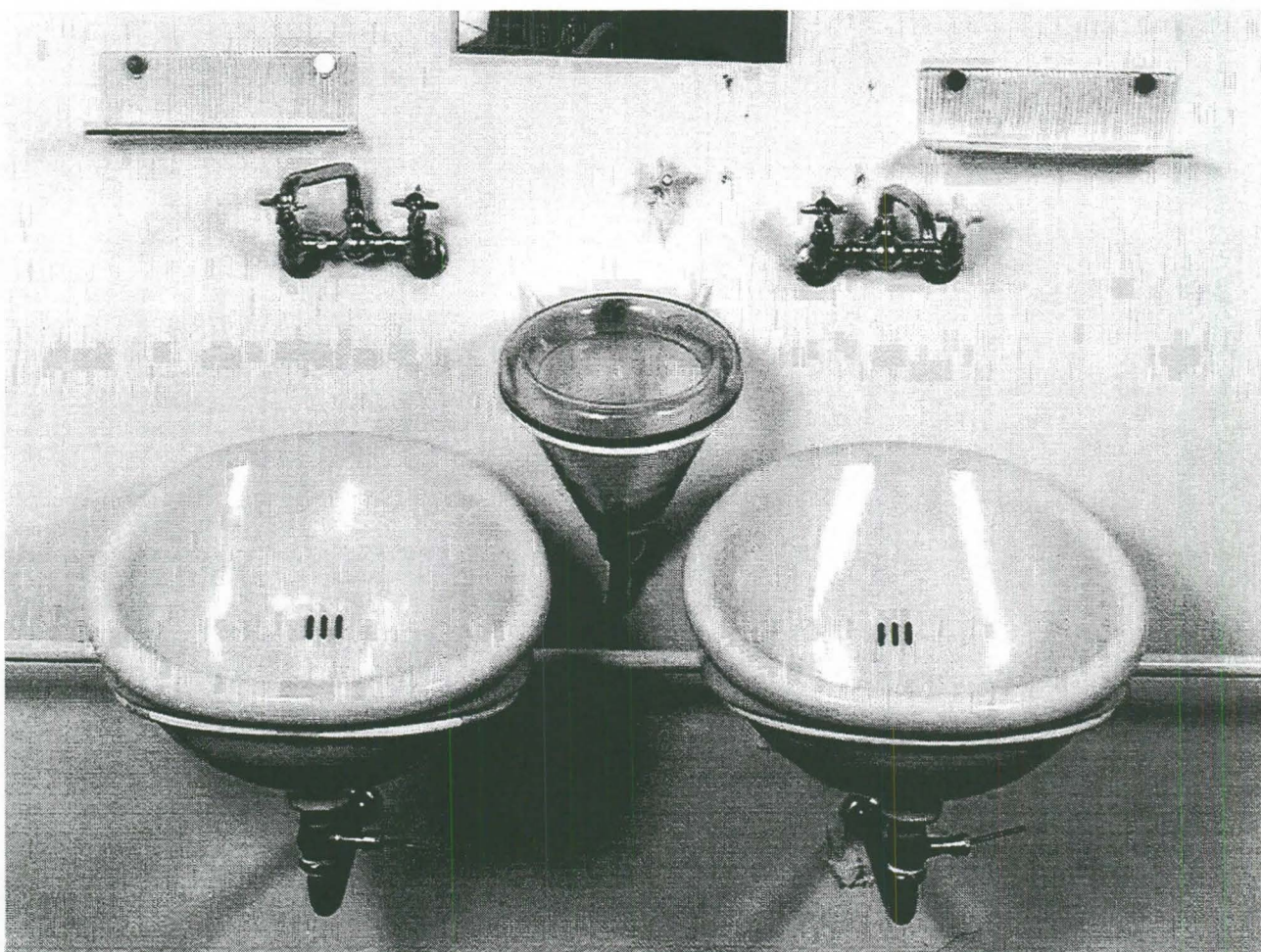
Yllä arkkitehtipiirros 50/484 AAS, Potilashuoneen ikkuna ja oikealla sivulla sälekaihtimen detaljipiirros 50/225 AAS. Alla työpiirros potilashuoneen puisesta ikkunasta, jonka pystyvälikarmit keskiosassa on vahvistettu T-teräslistoin. 50/321 AAS.

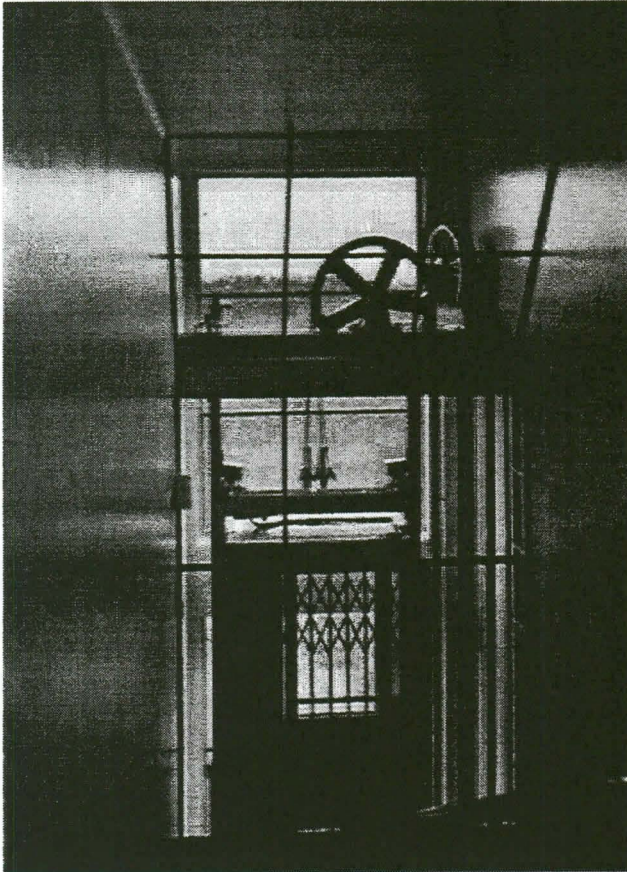
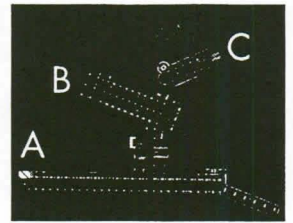
Yläpuolinen kuvapari kuvaa potilashuoneen ikkunan idean kehittymistä kilpailusta toteutusvaiheeseen. Aallon kilpailumotto oli "Piiirretty ikkuna". Kuva yllä 50/396 AAS ja alla 50/34 AAS.

Vasemmanpuoleisesta leikkauksesta käy ilmi väli-pohjan ja ulkoseinän leikkaus. Lattia on nostettu muuraamalla ikkunapenkiksi. Linomatto jatkui ikkunaan saakka. Piiirros 50/346 AAS.

Museohuoneen altaat. Kuva nykytilasta Soile Tirilä 04/2000.

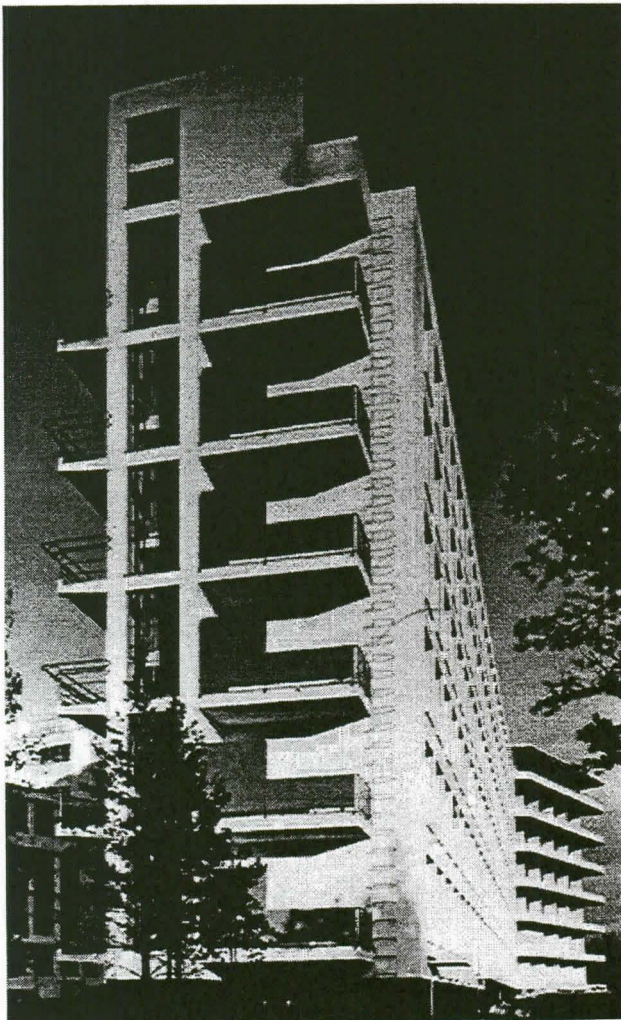
MAISEMAHISSI JA B-PORRAS

"Jo saapuminen Paimioon on mielinpainuva. Ensimmäisiä näkymiä on länsipäädyn lasiseinäinen hissikuilu, koneajan symboli, joka Vesnin-veljesten Pravda-rakennuksen lailla tuo liikkeen arkkitehtoniseksi elementiksi".¹

B-portaan funktionaalinen merkitys oli alunperin vähäinen. Sitä käytti 6 henkeä eli potilasosastojen länsipäässä asuvat "osastonhoitajattaret". Käyttö on nykyisin aktiivista lähinnä turistikierrosten yhteydessä. Sitäkin merkittävämpi tekijä kokonaisuuden kannalta on juuri hissikuilun ja korin läpinäkyvyys, hissikoneen sijoittaminen kuilun yläosan lasiseinän taakse. Porrashuoneen detaljimaailmaan kuuluvat hissien lisäksi kaide ja mosaiikkibetoniporaat. Hissikuilun seinää on muutettu 1975 turvakaiteilla ja oven viereisten ikkunoiden levyttämällä umpeen.

Hissi kaikkine yksityiskohtineen oli moderniuuden symboli. Tätä korostivat esimerkiksi niklatut metalliset lasituslistat puisten sijasta, joita muissa teräsikkunoissa käytettiin.

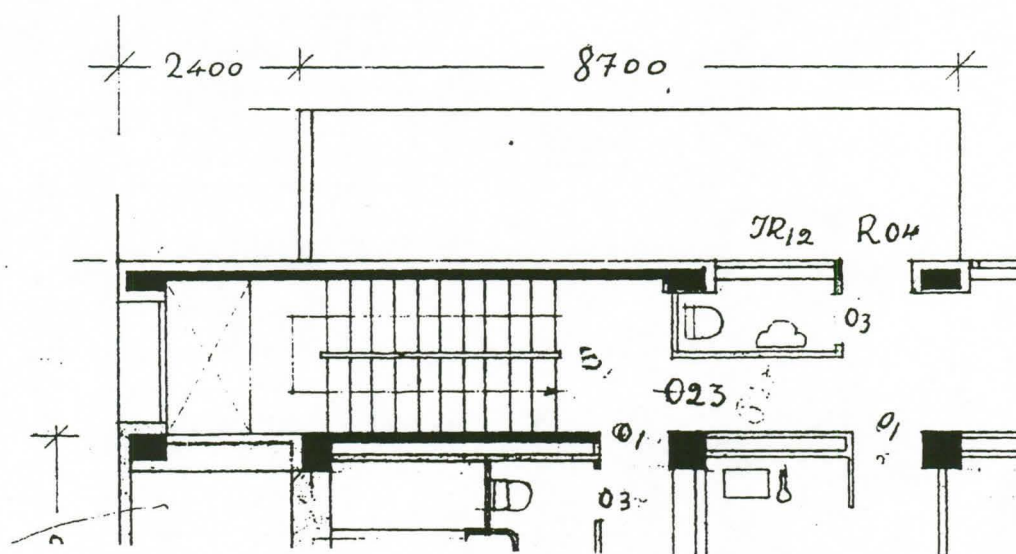
B-portaan maisemahissin kone. Hissit valmistettiin Turussa "Schindler Lift"-lisenssin ja järjestelmän mukaisesti. Ylempi kuva AAS 50-003-505.

Paimion parantolan A-siiven pääty paljastaa rungon rakenteen ja näyttää hissikuilun. Kuva AAS 50-001-210.

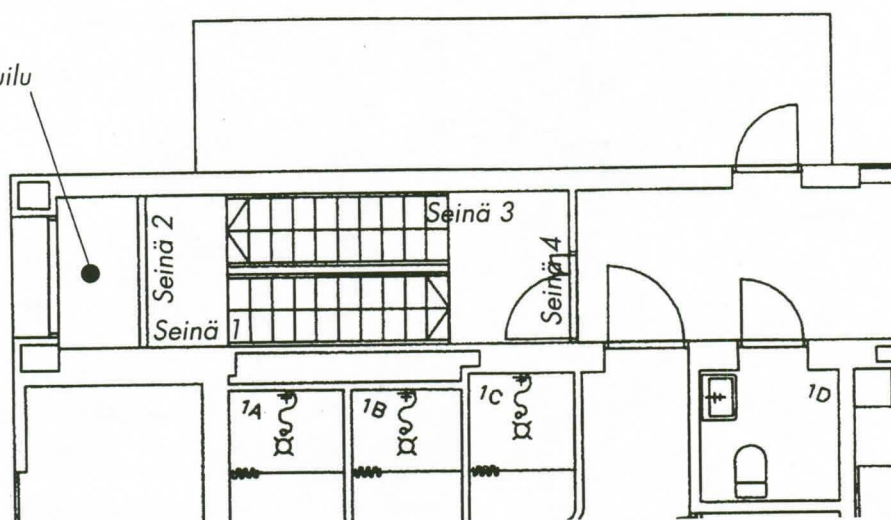
MAISEMAHISSI JA B-PORRAS

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
LATTIA	Askelten pinta ja tasanteiden pinta mosaiikkibetonia. Kerrostasanteella messinkilista laattojen välissä.	Alkuperäinen lattia.	Vihreäksi värjätty betonimassa, valkoinen runkoaines. Valmistanut Turun Asfalttitehdas.
KATTO	Rapattu, maalattu: Öljy I (RS).	Rapattu, maalattu.	
SEINÄ 1 4.-5.ks	Rapattu, maalattu: Öljy I.	Rapattu, maalattu: latex. Hissitasanteella seinävalaisin.	Paloletku.
SEINÄ 2	Teräs-lasiseinä.	Hissikuilun oveen lisätty suojateräksiset 3 kpl 1975. Tällöin myös ovea reunustavat ikkunat on peitetty teräslevyillä.	Seitsemännen kerroksen korkeudella viisto portaaseen päin. Katso 50/264. Konehuone näkyy seinän läpi. Alkuperäinen Schindler-kone yhä käytössä.
SEINÄ 3	Kuten seinä 1.	Rapattu, maalattu: latex. Uusi levyradiaattori kerrostasanteen kohdalla lev. 90 mm, kork. 1980 mm, alapinnan kork. lattiasta 160 mm.	
SEINÄ 4	Rapattu, maalattu: Öljy I. Puuovi potilasosaston käytävään.	Teräs-lasiseinä ja -ovi. Seinän yläosa toistaa potilaskäytävän alaslasketun katon muotoa.	wc purettu.
HISSIKORI	Kori "soft wood" aineesta ² , ikkuna ulospäin. Karmi pinnoitettu niklatulla pellillä, myös metallilistat on niklatu. Kattoon upotettu lamppu. Korin kulmat pyöreät. Lattia kumimattoa.	Vanha kori uudelleenmaalattu. Lisätty suojaraudat väliseiniin.	Hissikoripiirustus, ote 50/360 AAS. Hissikoneen valmistaja Turun Insinööritoimisto Oy Schindler-lisenssin mukaisesti.
LISTAT	Kuvasta päätellen maalattu jalkalista.	Maalattu jalkalista	
IKKUNAT	Ulkoseinä 6 x IR ₄ .	Ulkoseinä 6 x IR ₄ . Myöhemmin asennetut mäntylistat. Ei lämpölasia.	
PORTAAN KAIDE	Käsi johdin mustaksi poleerattua puuta, kaikki näkyvät metalliosat niklatu. Betonipalkin päällä suojuslevy sinkkipelistä.	Niklatut osat on maalattu harmaiksi, sinkkipelti maalattu "entiseen väriin". Palkki rapattu, maalattu valkeaksi.	AAS 50/212 ja AAS 50/250.
VALAISIMET	Tyyppi 6, lieriömäiset lasikuvut. 1 kpl seinällä, 1 kpl parin askelman kohdalla aulasta ja 1 kpl seinällä 3 podestin kohdalla ² . Kerrostasanne: valaisin tyyppi 12.	Alkuperäistä litteämmät ja halkaisijaltaan suuremmat kulmistaan pyöristetyt lasikuvut opaalisia.	
KÄYTTÖ-TARKOITUS	Henkilökunnan porras ja hissi.	Poistumistie.	Nykyisin vähäisessä käytössä.

MAISEMAHISSI JA B-PORRAS

Hissikori ja -kuilu

VITTEET

¹ Elina Rauske. Paimion parantola. Aalto seitsemässä talossa. SRM. Helsinki 1998.

² Hissien toimitussopimus Turun Insinööritoimisto O/Y:n ja Parantolan välillä. PSA.

³ Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola -julkaisu, mainos.

Ylempi kuva ote lupasarjan piirustuksesta C-2. PSA.
Alempi pohjapiirros nykytilasta. TYKS.

LÄHTEET

ALVAR AALTO SÄÄTIÖ.

Rakennusselitys.

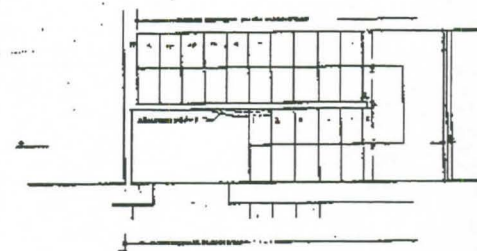
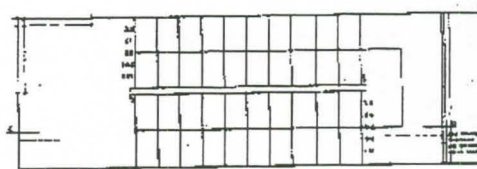
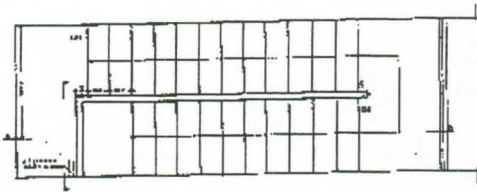
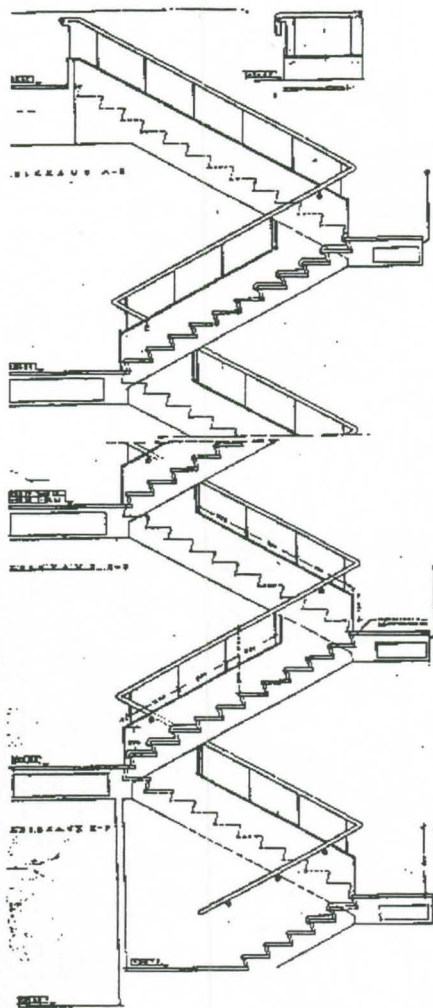
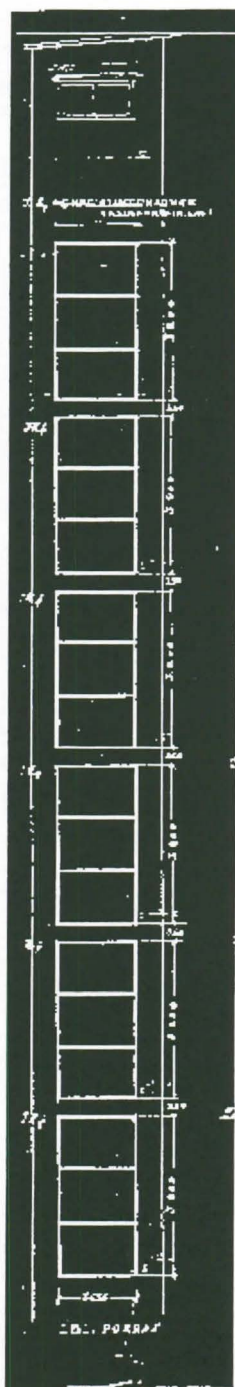
Paimion sairaalan arkisto.

Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola -julkaisu.

TYKS.

Katselmus suoritettu paikan päällä 04/2000.

MAISEMAHISSI JA B-PORRAS

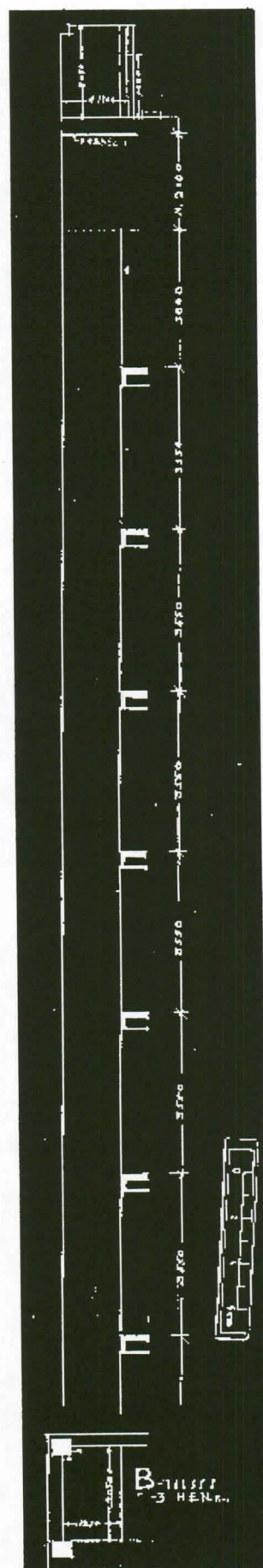
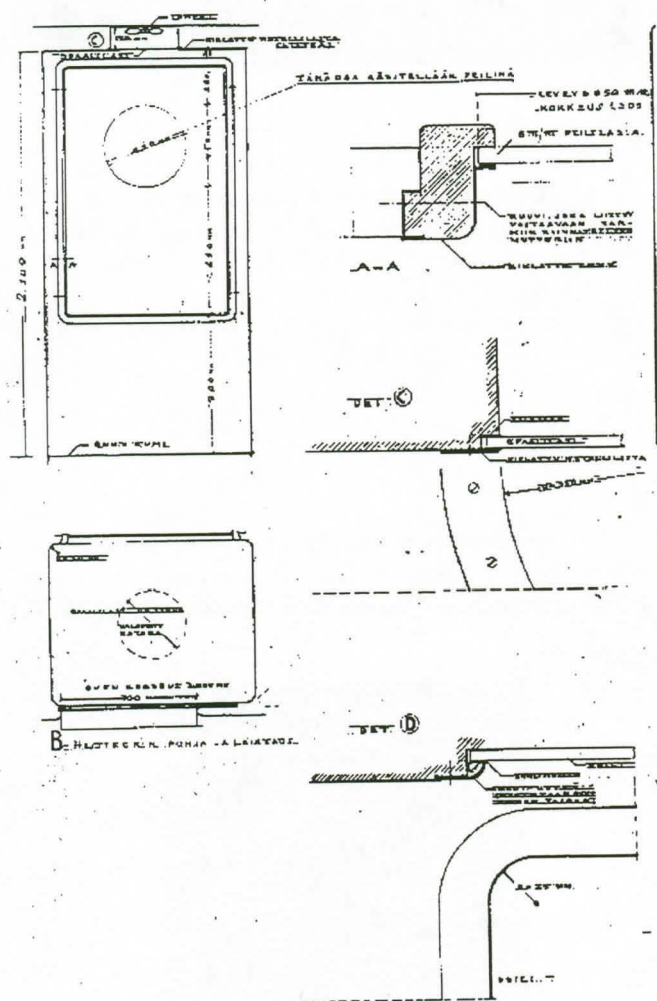
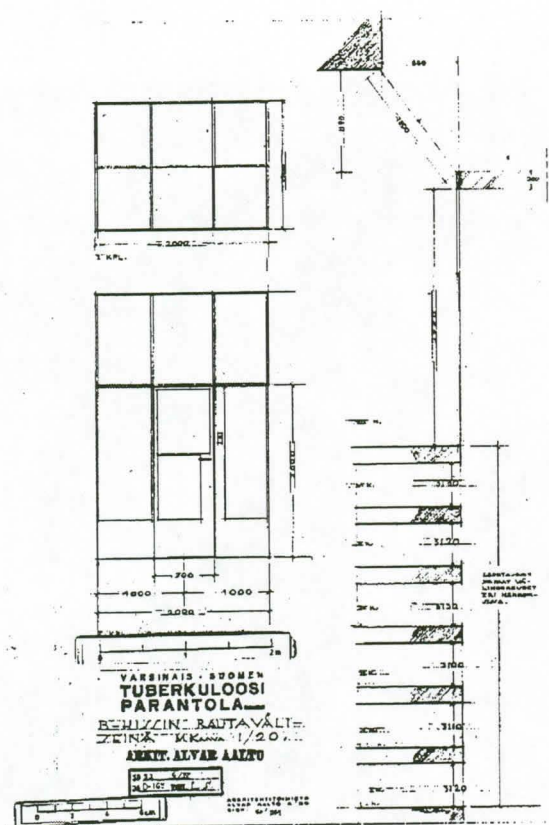
Yllä B-porras, joka oli alunperin henkilökunnan käytössä. Osastonhoitajien asunnot sijaitsivat A-siiven länsipäässä hissien vieressä. Piirros 50/298 AAS.

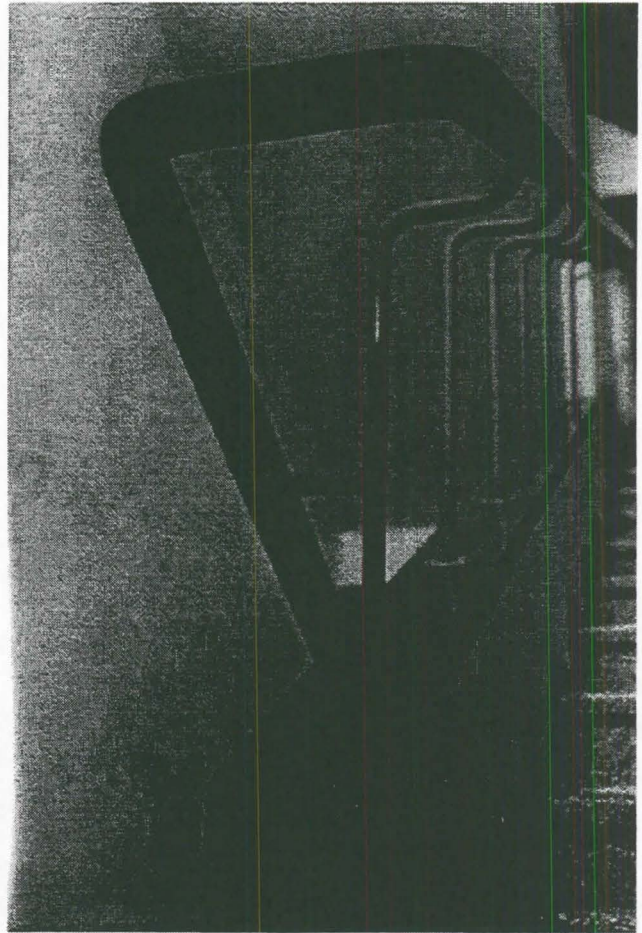
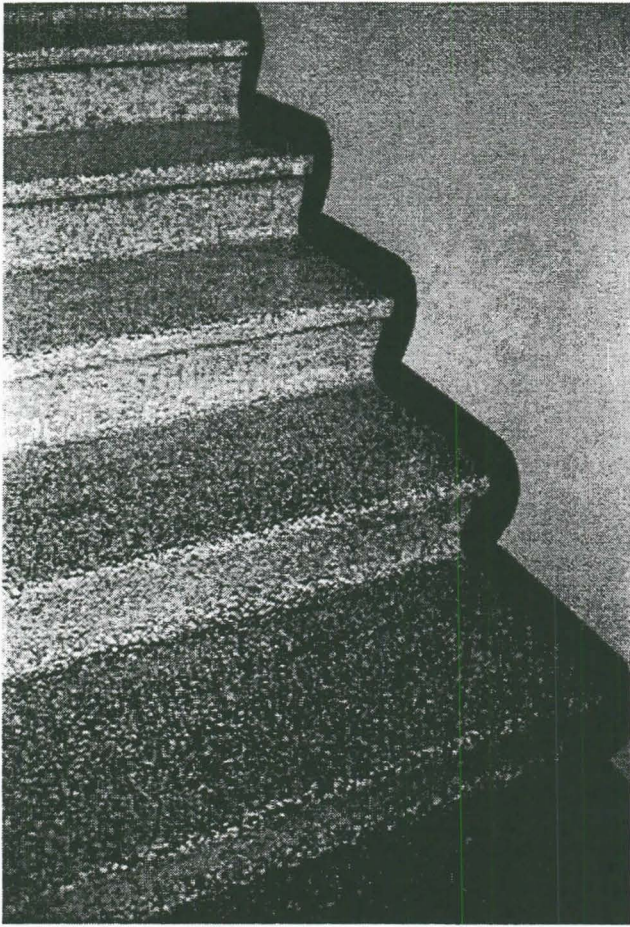
Vasemmalla hissikuilun rautaikkunat 6 x IR 4, joka oli varustettu yksinkertaisella lasilla. Ikkunoiden välissä kulkee palkit. Piirros ote 50/328 AAS.

Oikean sivun vasemmassa yläaidassa piirros B-hissin rautaväliseinästä 50/264 AAS.

Hissikorin ulkoseinän puoleisessa seinässä on ikkuna 6 mm paksusta peililasista. Karmi on pinnoitettu niklatulla pellillä, myös metallilistat on niklatu. Hissin kattoon upotetun lampun suojana on opaailasi. Hissikorin kulmat on pyöristetty 50 mm säteellä. Itse kori on vaneeria. Lattia on kumia. Hissikoriin piirustus, ote 50/360 AAS.

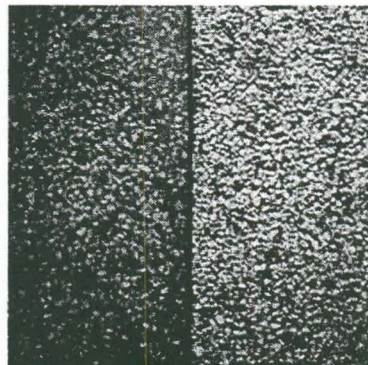
B-hissi oli mitoitettu kolmelle henkilölle. Hissin konehuone on näkyvissä hissien päällä seitsemännen kerroksen korkeudella. Ote piirroksista 50/337 AAS.

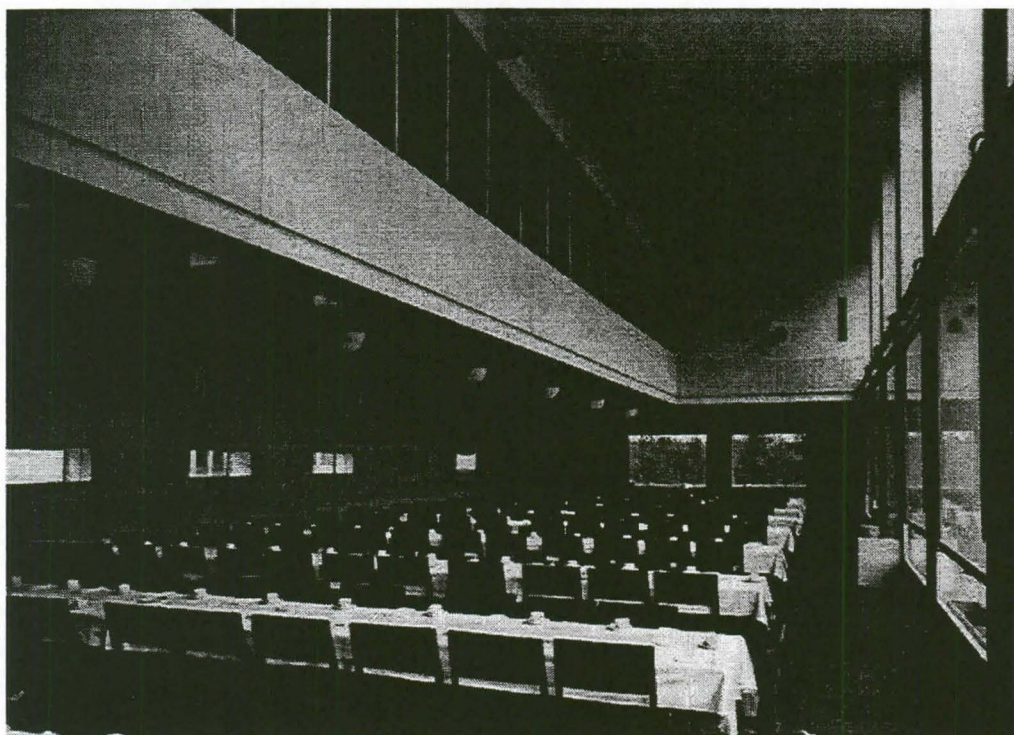
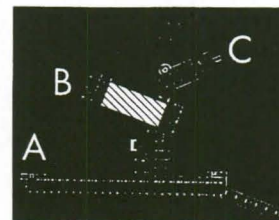
B-portaan askeleet on valettu mosaiikkibetonista. "Portaat ovat yhdellä laattalla päällystettyjä ilman näkyvää saumaa - helpot puhdistaa - eivät halkeile".³ Ylempi kuva vasemmalla 04/2000 HNP ja alempi arkistokuva 50-003-502 AAS. Yllä kuva portaan kaiteesta, joka on vastaava kuin pääportaassa. Kuva 04/2000 HNP.

Eloisaa 1930-luvun mosiikkibetonia: messinkilista erottaa kaksi valukertaa. Ero näkyy myös runkoaineen ja betonimassan suhteessa. Valokuva 04/2000 HNP.

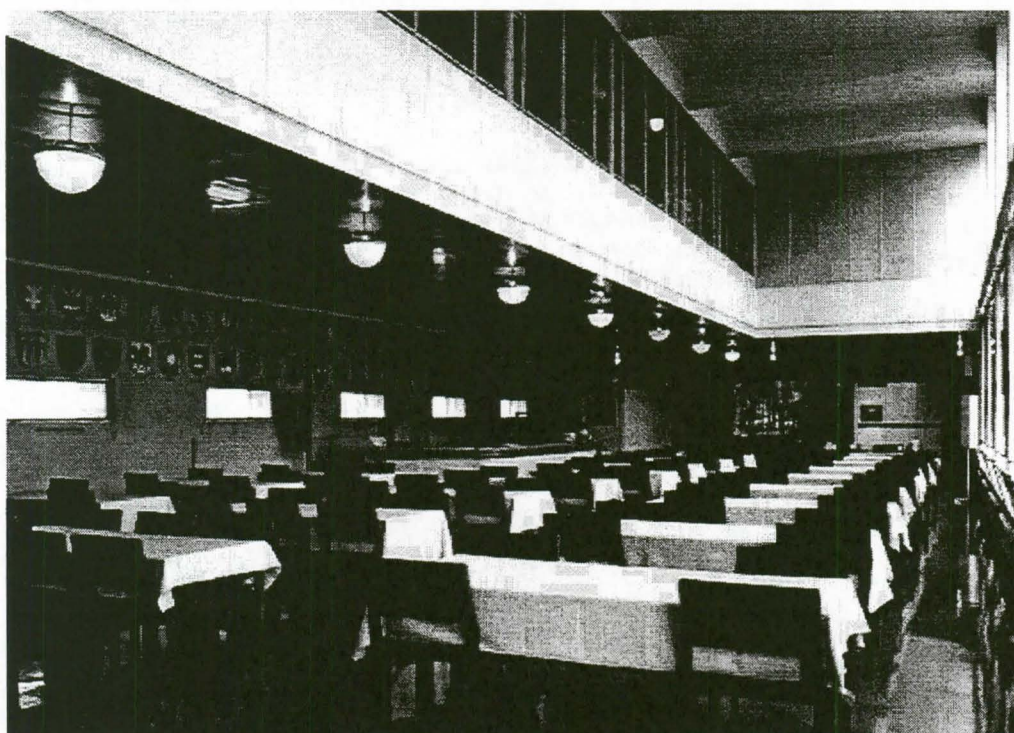

RUOKASALI

250:lle hengelle mitoitettu ruokasali oli alunperin monikäyttötila: potilaiden ruokailun, elokuvien katselun ja juhlatilaisuuksien tapahtumapaikka. Nykyisin salissa syö henkilökunta. Sali on vajaakäytössä. Visuaalinen ja toiminnallinen yhteys viereiseen tilaan, entiseen seurusteluhuoneeseen on katkaistu 1985 tehdyssä muutostyössä. Huoneiden välinen liikuteltava seinä on jatkuvasti suljettuna. Tilan virtaamista haittaa myös huoneiden välisen palkin alentaminen uusien IV-koteloitien asentamisen takia. Nykyisessä salissa yhteyttä tukkivat myös tarjoilutiski, tiskipöytä sekä kaksi kaapistorivistöä. Muutokset ovat suurelta osin tapahtuneet 1985.

Yleisnäkymä ruokasalista kohti entistä seurusteluhuonetta ennen muutoksia. AAS 50-003-401.

Alemmassa kuvassa yleisnäkymä nykytilasta. Kuva Soile Tirilä.

RUOKASALI

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
LATTIA	Linoleum, 4 mm, todennäköisesti musta ¹ .	250 mm x 250 mm Finnflex-laatta, väri 1616 harmaa.	
KATTO	Rapattu, maalattu: Öljy I. Matalan osan katto: Rapattu, maalattu: Öljy I, kiiltävä. Upotettu 8 kpl kuparikupua ja pinnassa radiaattorit, 8 kpl.	Rapattu, maalattu: latex. Matalan osan katto: Rapattu, maalattu: kiiltävä. Radiaattorit ei käytössä, mutta tallella. Vanhat valaisimet käytössä.	Uudet aukot sisäänpuhallusilmalle 1985. Palkit rytmittävät korkeampaa kattoa.
SEINÄ 1 OVESTA VASEMMALLE	Rapattu, maalattu: Öljy I. Paljeovi.	Rapattu, maalattu: latex. Paljeovi korvattu Limi-siirtoseinällä 1985, yläreunaa laskettu betonivalulla alkuperäisestä: IV-kotelointi.	Alunperin paljeovea pidettiin auki. Tilat toimivat yhdessä. Nyt käytäntö on toinen.
SEINÄ 2	Rapattu, maalattu: Öljy I.	Rapattu, maalattu: latex. Tuuletusluukut maalattu umpeen. Tuuletusikkunat yhä käytössä. Tiskipöytä ja tarjoilutiski.	Puhelinkoppi seinien 2 ja 3 nurkassa. Kuntainliiton jäsenkuntien vaakunat ripustettu seinälle.
SEINÄ 3	Rapattu, maalattu: Öljy I.	Rapattu, maalattu: latex. Akustolevyverhous. Tuuletus-venttiilit purettu 1985. Vanha ilmastointikone purettu 1985.	
SEINÄ 4	Rapattu, maalattu: Öljy I. isot teräsikkunat, joiden alaosassa paikka kukkaruukuille, joiden alla höyryputket.	Rapattu, maalattu: latex. Korjatut teräsikkunat, vanhat kukkaruukut (joiden alla lämmitys?). Uudet matalat radiaattorit ikkunoiden alla.	Seinän edessä loisteputkituubi, joka on kannatettu seinästä ikkunan avausmekanismia muistuttavalla putkella ja ketjulla.
SEINÄ 5	Rapattu, maalattu: Öljy I. Konehuoneen tuuletusritilä ja aukot elokuvien näyttämistä varten. Seinässä kiinnioleva radiaattori.	Rapattu, maalattu: latex. Vanha patteri yhä tallella, pois käytöstä. Yläosa verhottu akustolevyllä.	
SEINÄ 6	Rapattu, maalattu: Öljy I. Alaosassa seinässä kiinnioleva patteri, yläosa kiinteä lasiväliseinä.	Rapattu, maalattu: latex. Alaosassa seinässä kiinnioleva patteri poistettu käytöstä, yläosa kiinteä alkuperäinen lasiväliseinä.	
LISTAT	Ei tietoa.	Puiset 57 mm x 15 mm. "Jalkalistat entiset tai vastaavat." ²	
IKKUNAT	IR _{25u} ja IR _{25s} 7 kpl pohj. IR _{5s} ja IR _{5u} 7 kpl etelä, ala IR ₆ 7 kpl, etelä, ylä	IR ₆ tehty kiinteäksi yhtä ruutua lukuunottamatta. Kaikkiin yksi- ja kaksilasiisiin ikkunoihin asennettu lämpölasit 1985 ja uudet listat sisäpuolelle.	Lämpölasien lasitusperiaate kuten potilaskäytävässä ja aulaassa. Markiisit vaihdettu 1990.
OVET	O ₉ teräs-puupendeliovi. Keittiönovi, puupendeliovi. Terrassin ovi, puuta.	Kaikki alkuperäiset ovet tallella ja käytössä. Terrassin ulompi ovi huonossa maalissa.	
KIIINTEÄ KALUSTUS	Ei kiinteää kalustusta.	Tarjoilulinjasto. Jääkappiseinä. Keittiönurkkauksen seinä ja tiskipöytä. Puhelinkoppi.	
IRTOKALUSTEET	4 pinottavaa pöytää, 10 ryhmää eli 40 pöytää. Pinottavat tuolit 11, 250 kpl.	23 kpl pöytiä, pinnassa ikilevy. 88 kpl tuoleja 11.	Pöytien leveys: 74,5 cm. pituus: 165 cm / 175 cm / 185 cm / 195 cm. korkeus: 69 cm.

RUOKASALI

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
VALAISIMET	Ruokasalin "spesiaaliarmatuurit", 8 kpl. Tyyppi 6, 9 kpl. Tyyppi 10, 1 kpl.	Alkuperäiset "spesiaaliarmatuurit" käytössä. Loisteputkituubit, pallokohdevalaisimia. Tyyppi 6, 1 kpl seinällä 4. Lasikuvun suojaamat lamput käytävällä.	
KÄYTTÖTAR- KOITUS	Potilaiden ruokasali. Elokuvasali. Juhlasali.	Henkilökunnan ruokasali. Juhlasali.	Toiminnallinen muutos 1972. Ruokasalin korjaus 1985.

VIITTEET

¹ Arkkitehdin muistiinpanoja lattia-
väreistä ja -määristä.

² Työselitys 1985. PSA/
AA tsto.

LÄHTEET

ALVAR AALTO SÄÄTIÖ.

Rakennusselitys (RS).

Varsinais-Suomen Tuberkuloosi-
parantola -julkaisu.

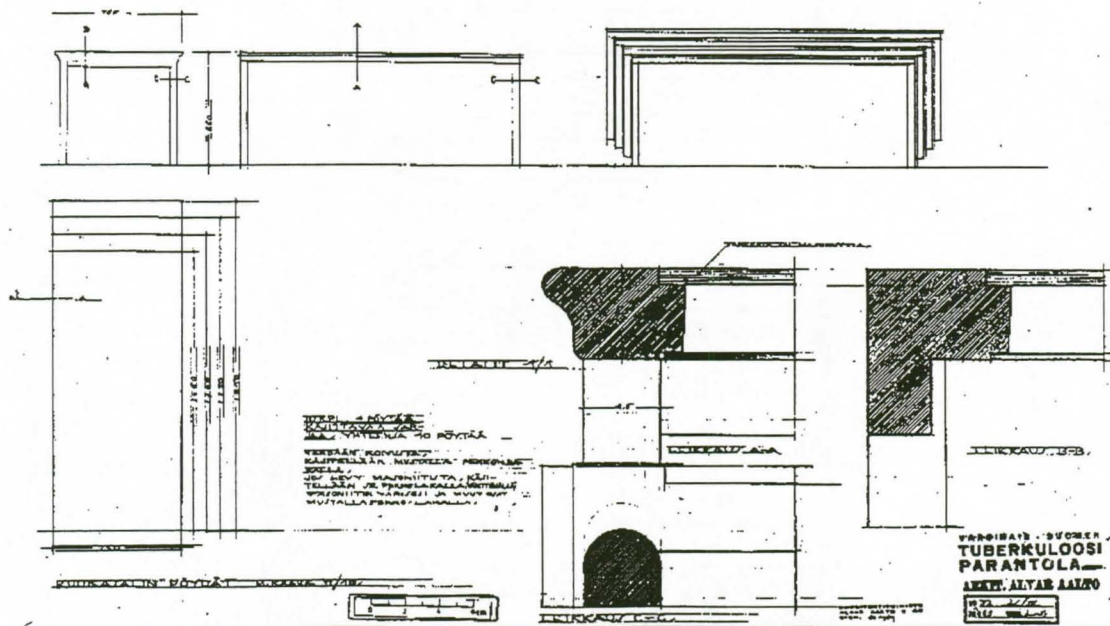
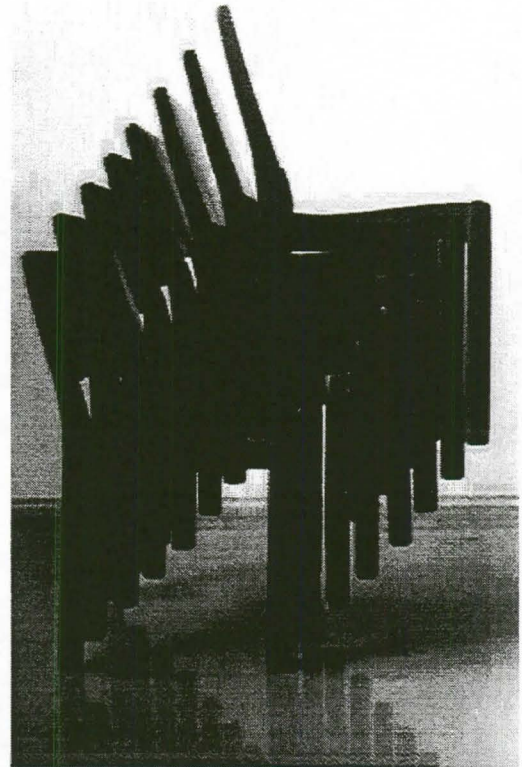
Alvar Aalto. Paimion parantola.

Arkkitehti 1933, s. 79-90.

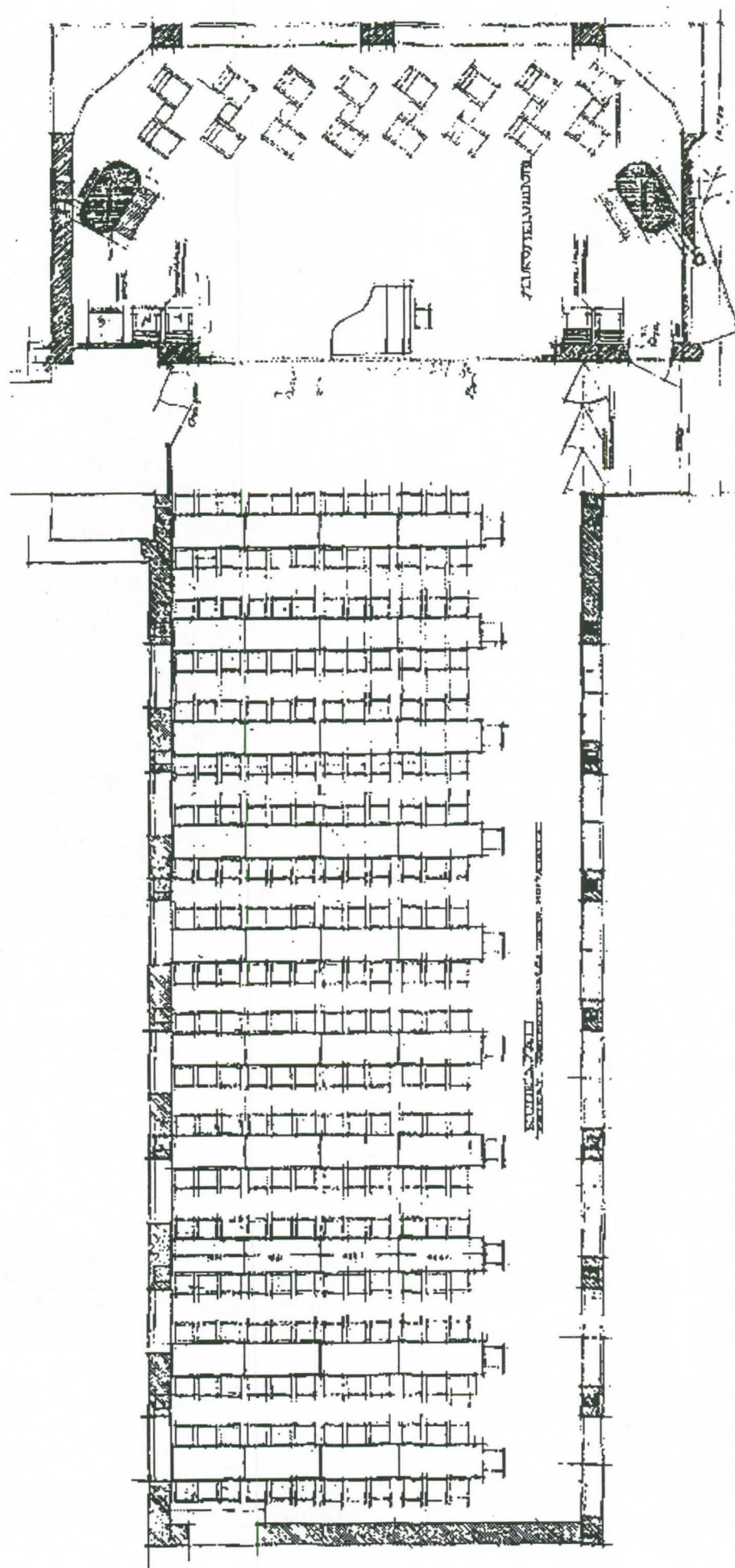
Paimion sairaalan arkisto (PSA).

TYKS.

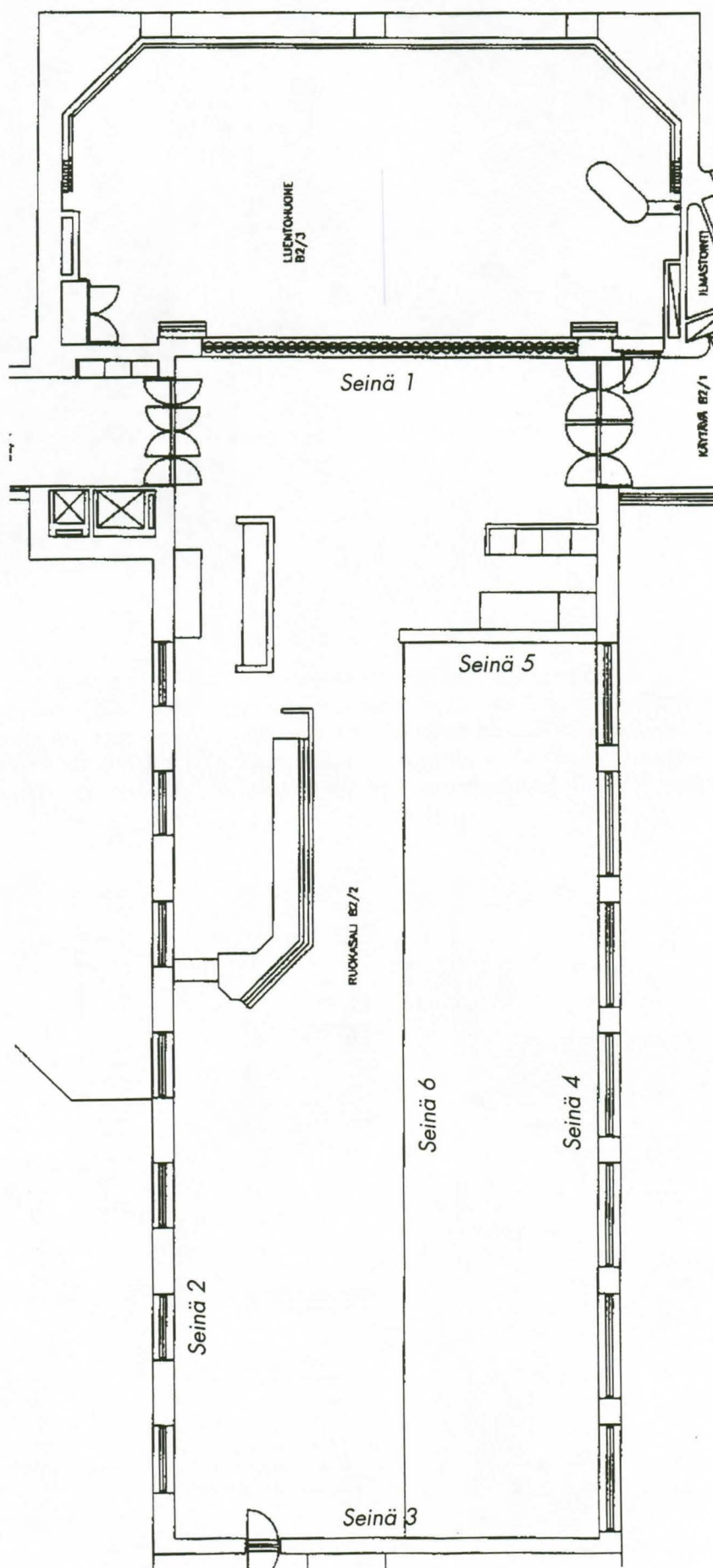
Katselmus suoritettu paikan päällä
04/2000.

Paimion parantolan ruokasalin
tuolit ja pöydät ovat pinottavia.
Piirros 50/269 AAS ja valoku-
va 04/2000 HNP.

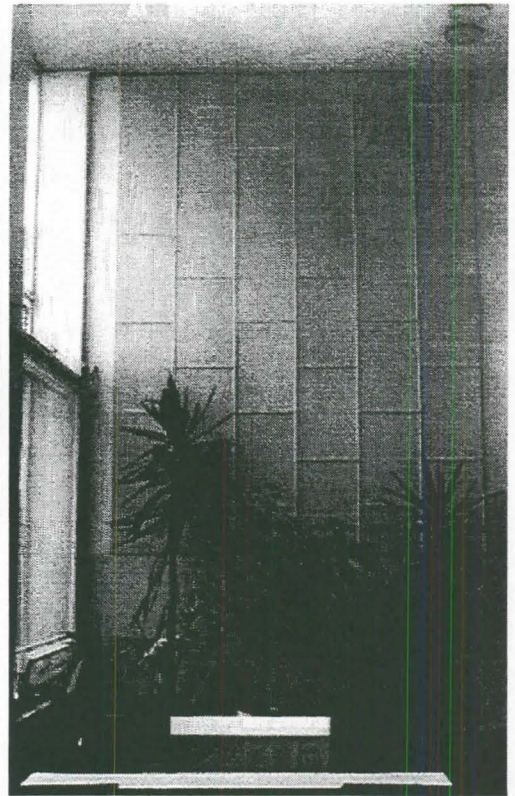
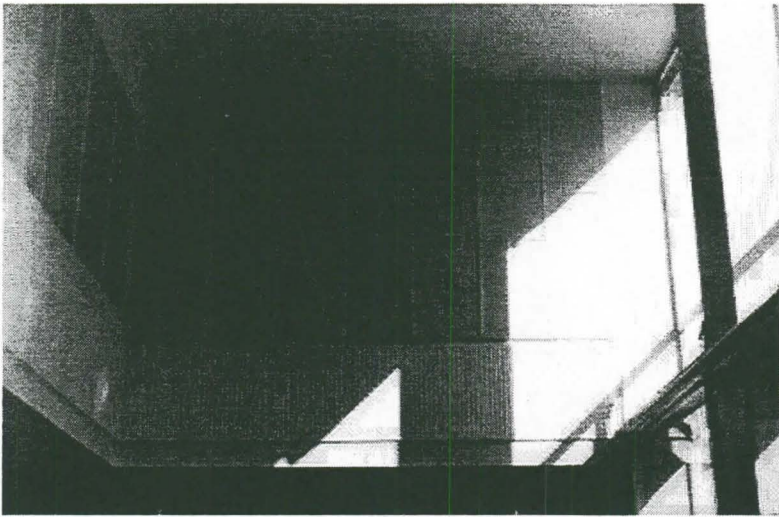
RUOKASALI / Pohjapiirustus 1932. 50/89 AAS, siistitty versio.

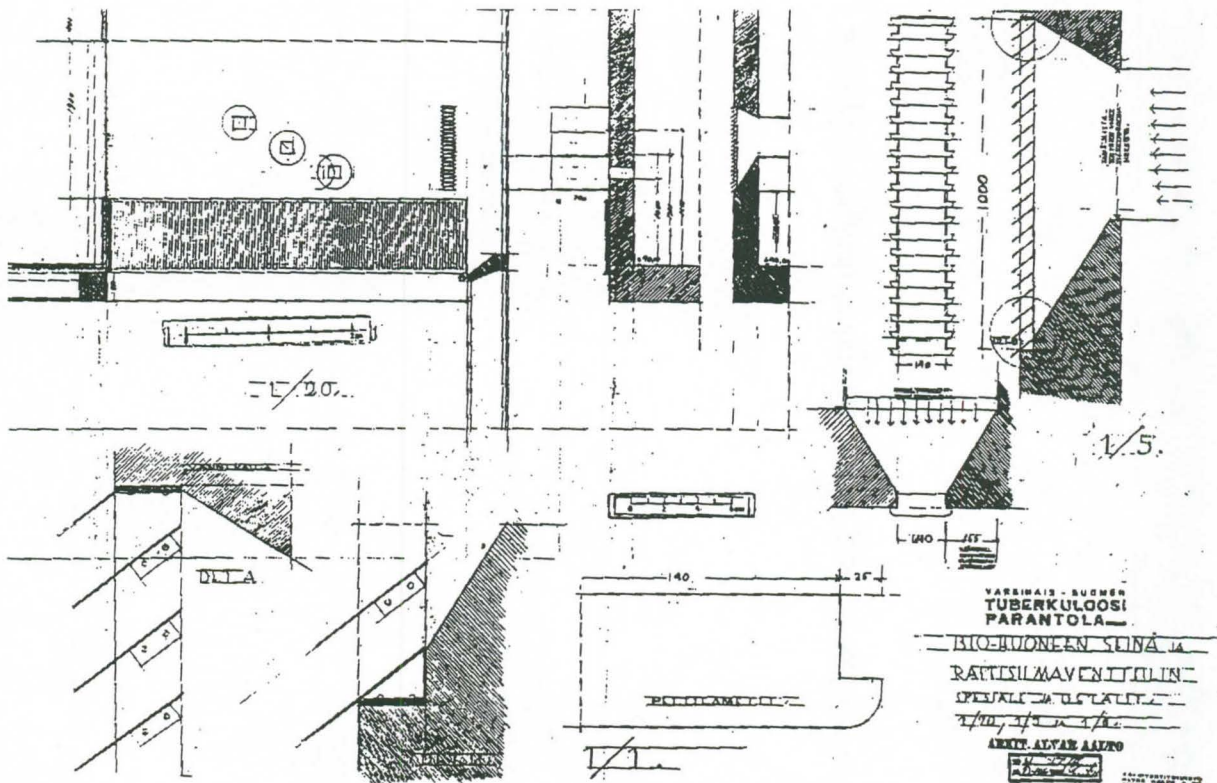
RUOKASALI /Pohjapiirustus TYKS.

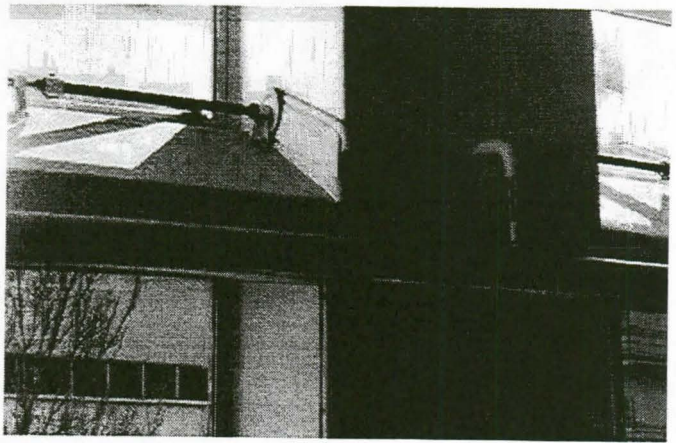
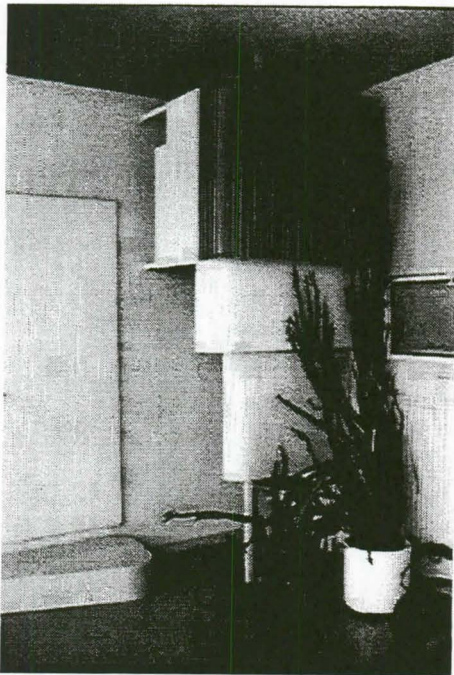

RUOKASALI / Seinät

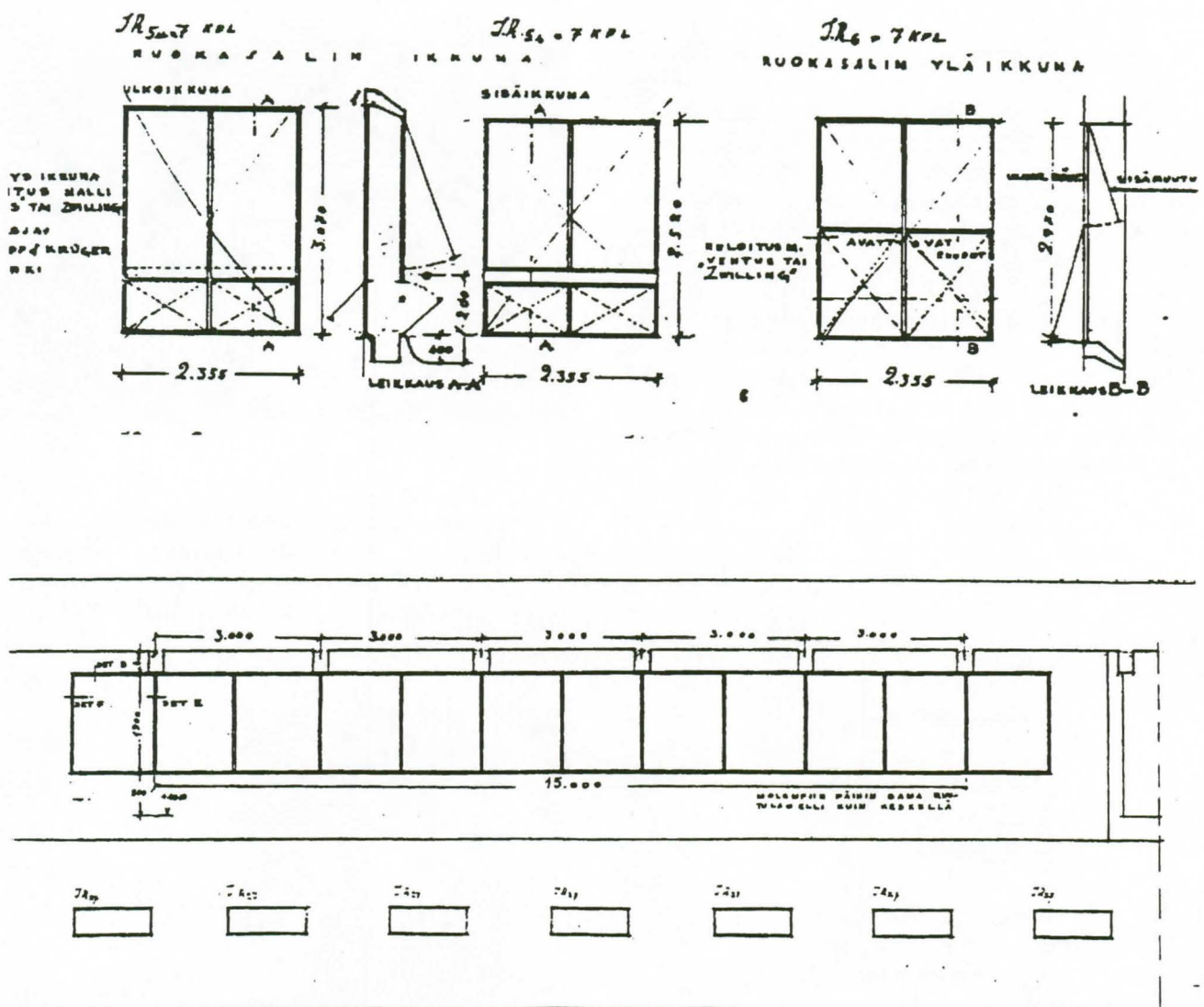

Ruokasalin seiniin 3 ja 5 on 1985 asennettu kellertävät akustolevyt. Seinältä 3 on tuolloin purettu vanha IV-kone ja alkuperäiset tuuletusventtiilit. Seinän 5 takana oli konehuone elokuvien näyttämistä varten. Konehuone oli tuuletettu ruokasaliin ja seinässä oli 3 aukkoa esityslaitteita varten. Nykyisin ko. huone on varasto. Seinän alaosassa yhä alkuperäinen, suoraan seinään kiinnitetty radioattori, joskin poissa käytöstä 1985 alkaen. Oikeanpuoleisessa kuvassa näkyy 1985 lisätyt raitisilmaventtiilit. Piirros 50/231 AAS. Valokuvat HNP 04/2000.

Vasemmalla 1985 toteutettu puhelinkoppi seinien 2 ja 3 nurkassa. Yläpuolisessa kuvassa IR₆, jonka alaruutu voitiin avata tuuletusta varten. 1980-luvulla ikkunan eteen lisättiin loisteputkituubi, jonka kannatindetaljit matkivat ikkunan avausmekanismin muotokieltä. Alla ote teräsikkunakaviosta 50/328 AAS ja lasiväli-seinien kaaviosta 50/310 AAS.

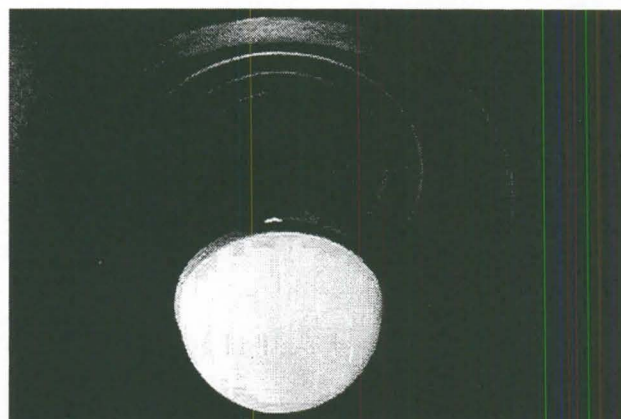

RUOKASALI / Valaistus

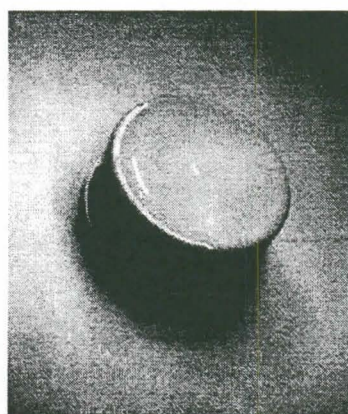
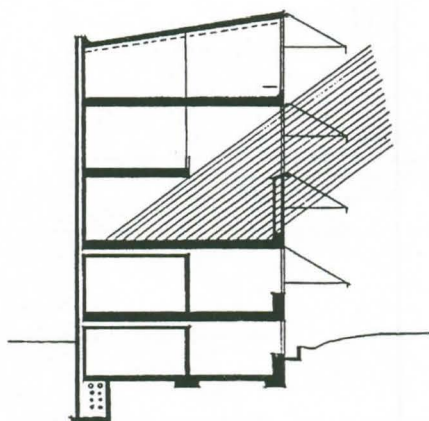

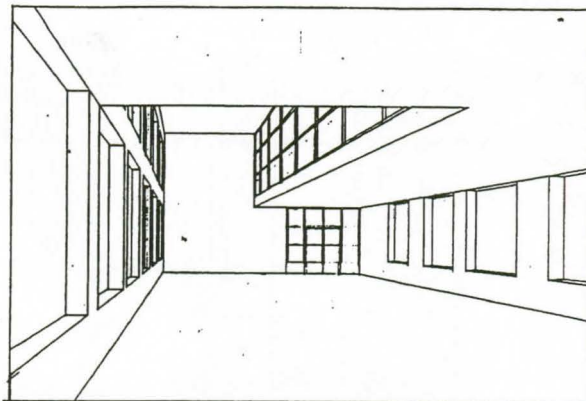
Ruokasalin alkuperäinen valaistusperiaate: alempaan kattoon upotetut pallovalaisimet alaosa valkoista ja yläosa kirkasta lasia. Valo epäsuoraa, hämää, lämmintä. Seinällä yksinkertaiset lasikuvun suojaamat lamput valkoisesta lasista. Valokuva PSA. Ruokasali on suunnattu etelään. Luonnonvalon säätelämiseksi ulkopuolelle asennettiin "persiennit". Piirros alla 50/764 AAS.

Uusien loisteputkien lisäämisessä ei ole otettu huomioon tilan valaistusperiaatteita. Loisteputkin toteutetun alassuuntautuvan valoalueen suunta, muoto ja väri ovat vieraat tilan tunnelmalle. Lisäksi nykyiset loisteputket roikkuvat kattoradiaattoreista tai ikkunanavausmekanismeja muistuttavista putkista.

Yllä ruokasalin "spesiaaliarmatuuri". Halkaisijaltaan 94 cm:n kuparikuvun toimiitti Kaune. Pallovalaisin on suunniteltu epäsuoraa valoa silmälläpitäen. Alla lamppu tyyppiä 6, joita käytettiin seinillä. Valokuvat 04/2000 HNP.

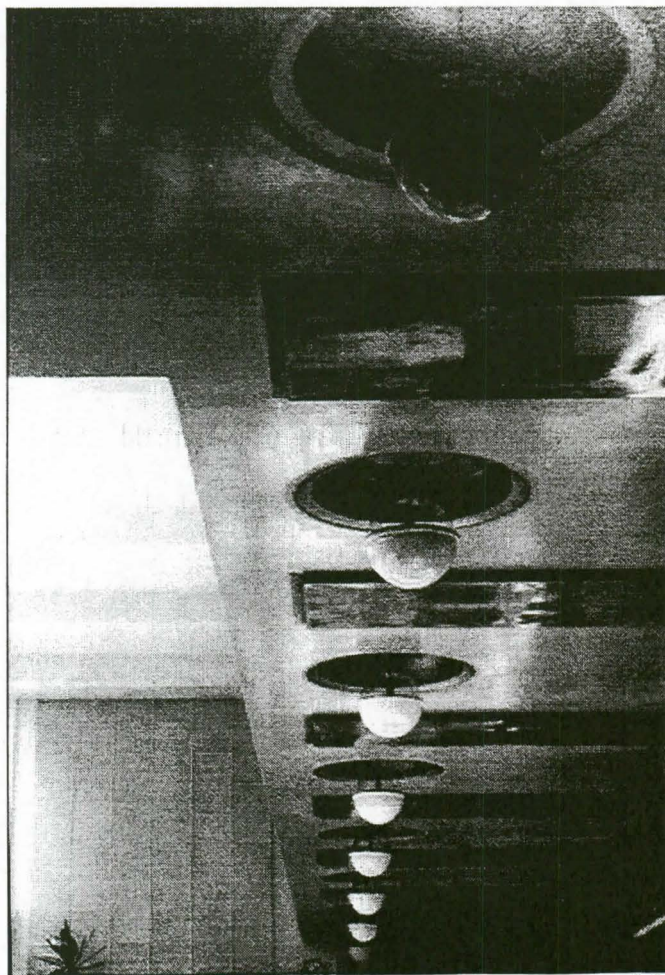
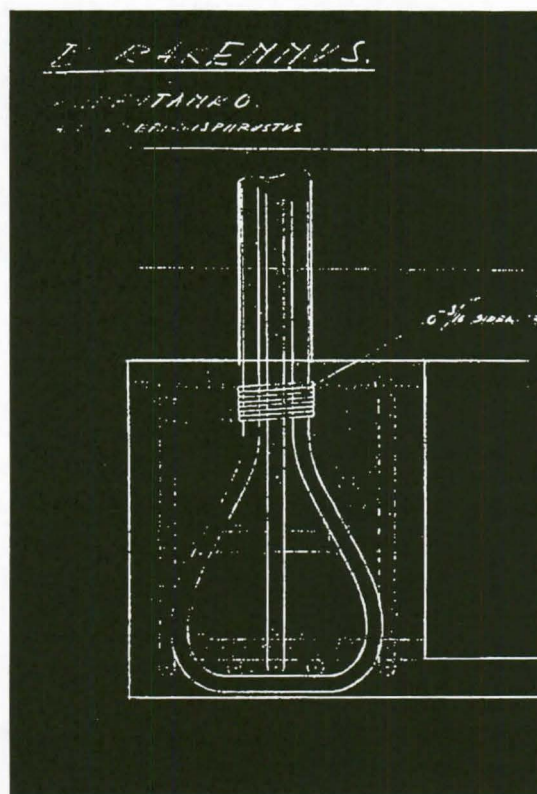

RUOKASALIN RIIPPURAKENNE

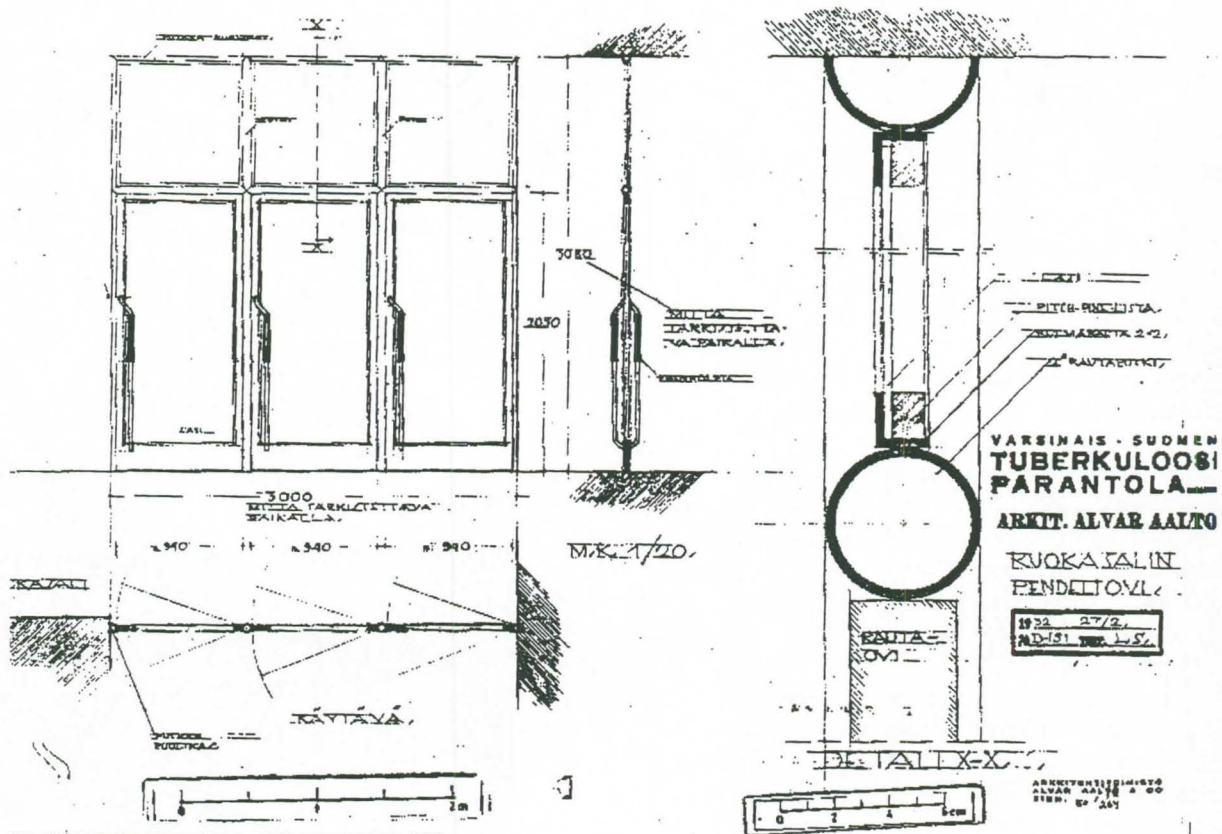
Riippurakenteen idea on nähtävissä luonnosvaiheen perspektiivikuvassa oikealla 50/226 AAS.

Ote insinööri Emil Hendrikssonin (myöhemmin Hartela) rakennedetaljista oikealla alhaalla. Ruokasalin ja lukuhuoneen välinen laipio riippuu kuvan vaijerisilmukoiden varassa. Neljä vaijeria on suojattu teräsputkella. Vaijerit on kiinnitetty yläpäästään ylempiin palkistoihin.

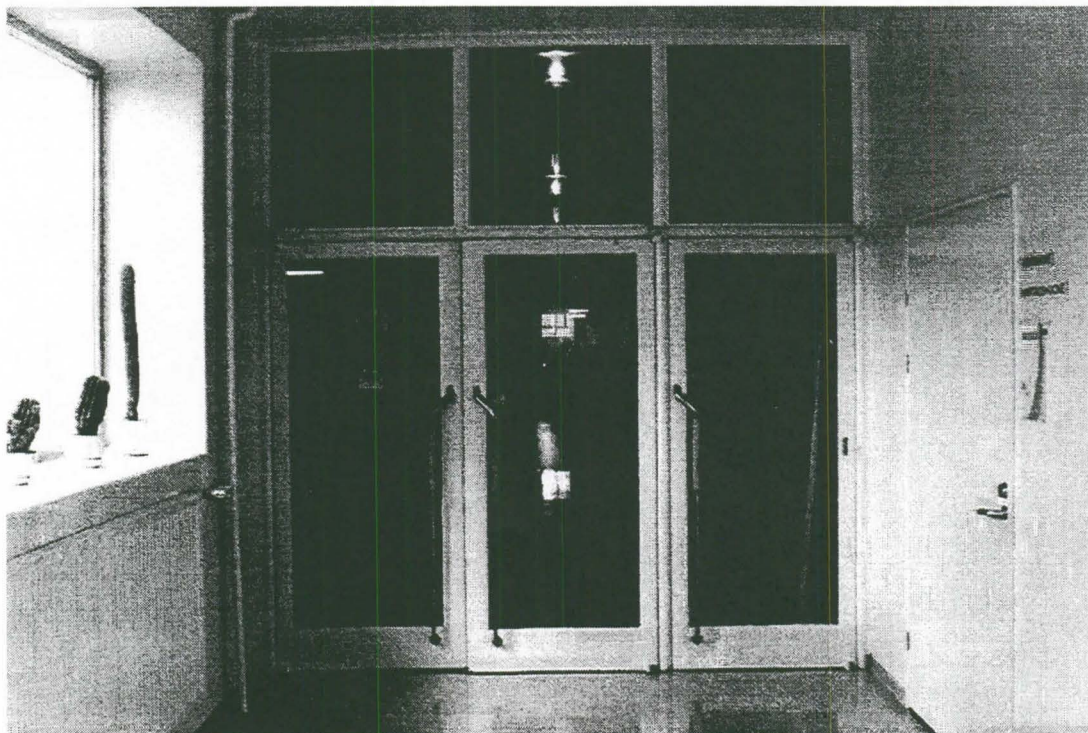
Riippuvaan välipohjaan on upotettu Kauneen toimittamat kupariset kuvut valaisimia varten ja pintaan on kiinnitetty tukholmalaisen Luth & Rosénin toimittamat kattosäteilijät. Kumpiakin on kahdeksan. Katto on alunperinkin ollut kiiltävä.

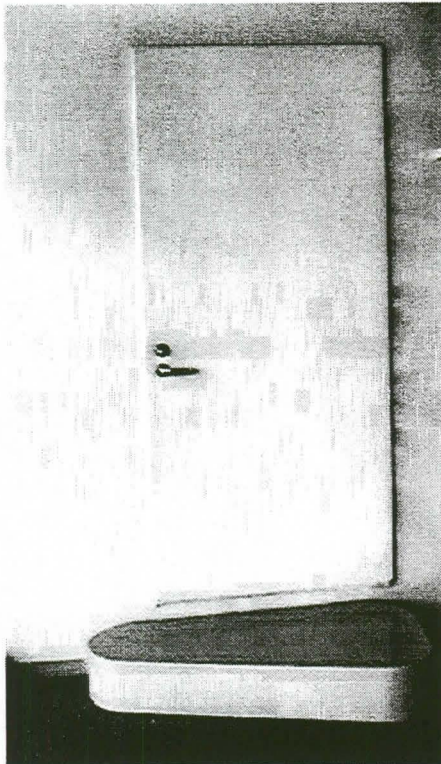
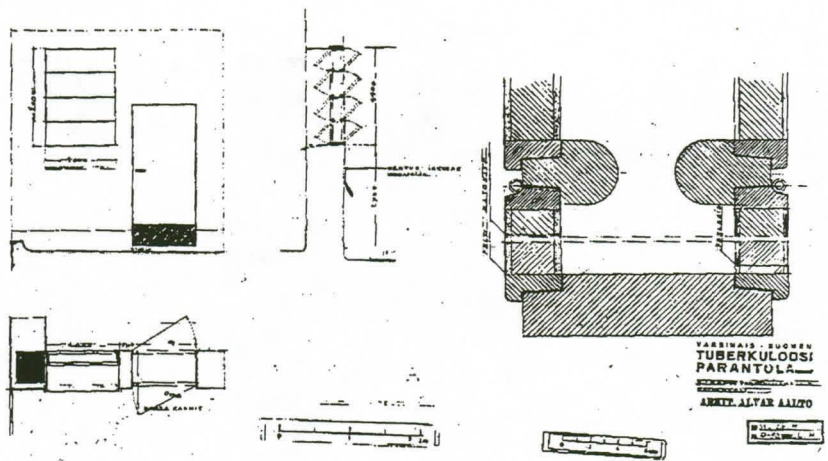

RUOKASALI/ Ovet

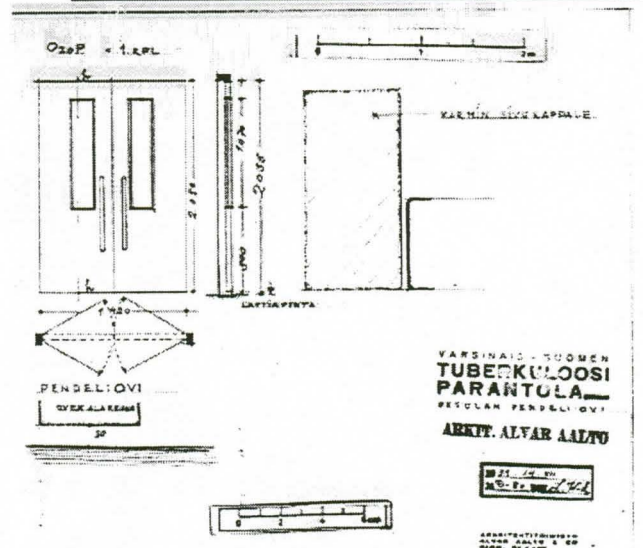
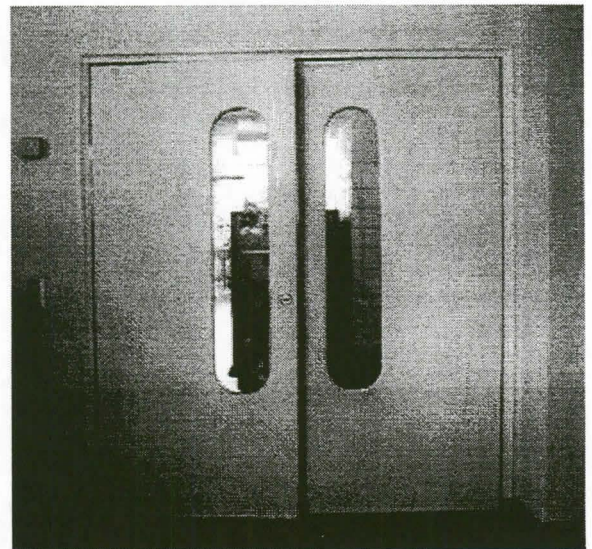
"1 kpl oviryhmä 3000 x 3080 m/m kolmella heiluvalla ovella noin 940 x 2050 m/m valmistettuina teräsputkista ja muotorausdasta 2 m/m levypaneelilla, sekä 6 kpl ovikahvalla Ebenholtz'illa, 3 kpl sulku-laitteilla heiluvia ovia varten, pitch-pine lasien kiinnityslistoilla messinkiruuveineen "(Aktiebolaget Crichto-Vulcan Oy:n kirje AA:lle 8.4.1932/AAS). Piirros 50 /264 AAS.
Valokuva pendeliovesta käytävästä nähtynä 04/2000 HNP.

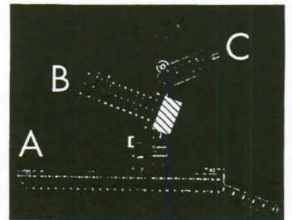
Terassille johtava ovi 04/2000. Oven vieressä sijainneet venttiililamellit on purettu 1985. Irrallinen porras on myös 1980-luvulta. Piirros 50/352 AAS.

Alla keittiön pendelioven piirros 50/359 AAS ja tilanne 04/2000 HNP. Ikkunat on piirroksista poiketen toteutettu soikeina.

SEURUSTELUHUONE

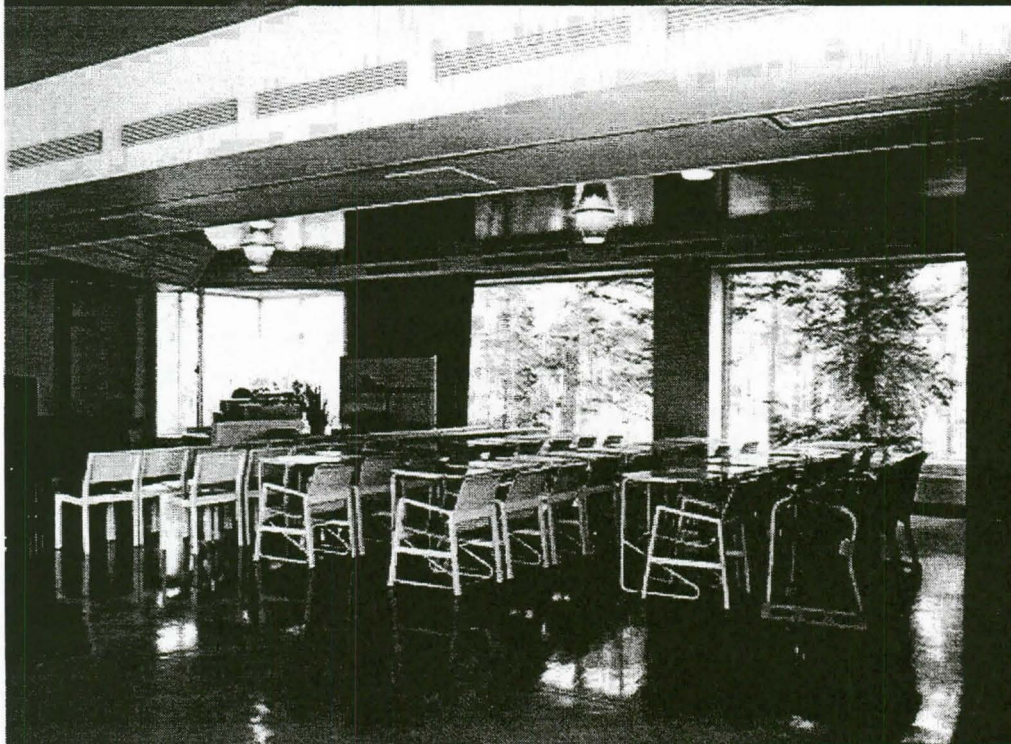
NYKYINEN LUENTOSALI JA HARTAUSTILA

Seurusteluhuone on saanut uusia funktioita: 1963 rakennettiin alttari ja huonetta alettiin käyttää hartauksilana ja luentohuoneena. 1985 huone muutettiin ajanmukaiseksi luentosaliksi. Seurusteluhuone ja ruokasali muodostivat alunperin yhtenäisen tilakokonaisuuden, mitä näkökulmaa muutoksissa ei ole otettu huomioon. Yhteyttä on häiritty monin kiintein ja irrallisin rakentein. Yhtenäisen tilan luonteeseen kuului erilaisten valotilojen rinnakkaisuus: ruokasalin aurinkoisesta keltaisesta seurusteluhuoneeseen siniiseen hämääseen. Seurusteluhuoneen leimaa-antavia elementtejä olivat kalusteet, isot ikkunapinnat, kasvisyvennykset ulkonurkissa, valkoiset matalat avotakat ja taustalla näkyvä mäntymetsä.

Näkymä ruokasalista seurustelutilaan 1930-luvulla. 50-003-419 AAS.

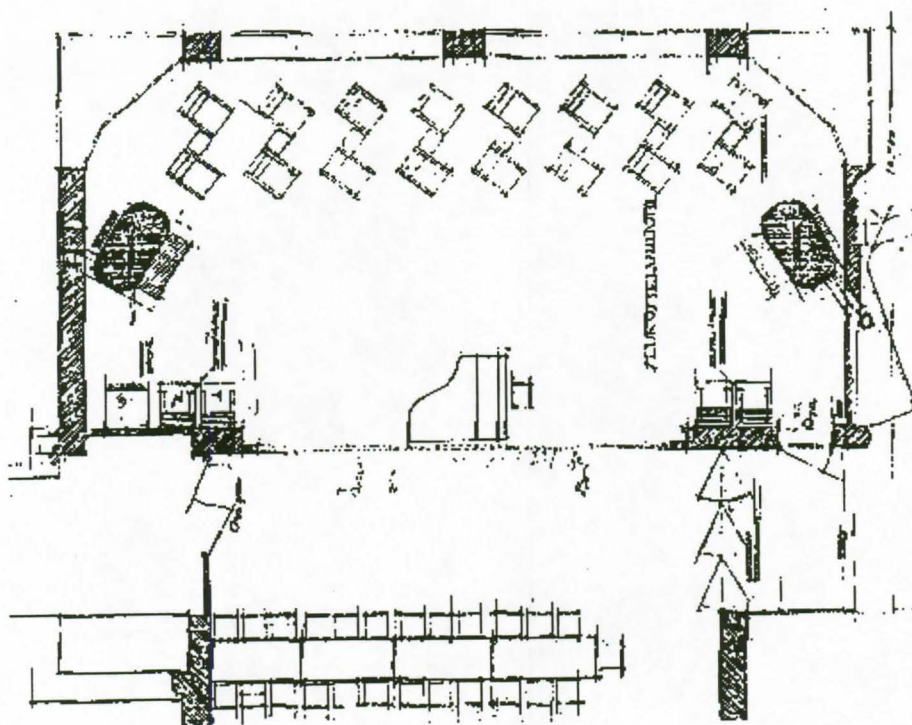

Nykyinen limi-jakoseinä avattuna. Kuvauksellisuus on kadonnut? Kuva Soile Tirilä 04/2000.

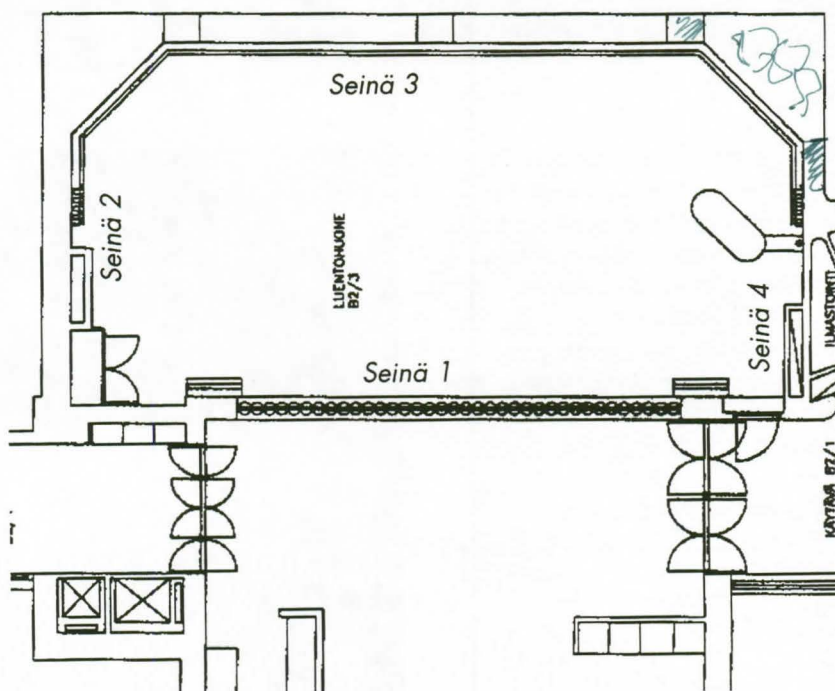
SEURUSTELUHUONE, nykyinen luentosali ja hartaustila

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
LATTIA	Linoleum, 4 mm, todennäköisesti vihreä ¹ alla korkkimatto akustisista syistä (RS).	250 mm x 250 mm Finnflex-laatta, väri 1616 harmaa.	
KATTO	Rappaus, masoniitti, maalattu: Öljy I. Kiiltävä (RS).	Vanha kattopinta uudelleen maalattuna. Kiiltävä, halkeamia alusrakenteessa. Alaslaskuja jokaisella seinällä.	Nykyisin siirtoseinä on aina kiinni.
SEINÄ 1 OVESTA VASEMMALLE	Rapattu, maalattu: Öljy I. Paljeovi toimitettu Saksasta.	8-osainen 35 dB siirtoseinä rakennettu 1985. Aukkoa laskettu betonivalulla 26 cm nykyisen aukon ollessa 250 cm.	
SEINÄ 2	Rapattu, maalattu: Öljy I. Kasvisyvennys seinien 2 ja 3 kulmassa, teräsikkunat.	Alttariseinä 1963. Liukuovet alttarin edessä, verhokisko ikkunan kohdalla ja alaslasku toteutettu 1985.	
SEINÄ 3	Rapattu, maalattu: Öljy I.	Rapattu, maalattu: latex. Verhokisko, alaslasku.	Alkuperäiset ripaputkipatterit vaihdettiin uusiin 1985.
SEINÄ 4	Rapattu, maalattu: Öljy I. Hormiliitääntä lattian rajassa.	Muurattu pystykanava seinien 1 ja 4 nurkkaan, hyllyt projektorian varten, vanha hormiliitääntä, verhot ikkunan kohdalla, alaslasku.	
LISTAT			
IKKUNAT	IR 10 a, 1 kpl. IR 10 b, 1 kpl IR 9u, 2 kpl. IR 8 u, 2 kpl. IR 9a, 1 kpl ja IR 9b, 1 kpl.	Alkuperäiset ikkunat, joihin asennettu lämpölasit 1985. Urat kondenssiveden juoksuttamiselle yhä olemassa ikkunapenkeissä.	Kasvinurkissa tammiritilä ja kukkaruukut pellistä.
OVET	Paljeovi. O ₈ seinällä 1.	Limi privat 100 siirtoseinä. Ehtoollispenkkisäiliö. Vanha ovi korvattu desibeliovella 1200 mm x 2100 mm v. 1985.	
KIIINTEÄ KALUSTUS	2 avotakkaa.	1 avotakka purettu 1985. Altari. Koneellisesti toimiva verho 1985.	Säilynyt takka on pois käytöstä, koska viereinen pystyhormi on muutettu IV-kanavaksi.
IRTOKALUSTEET	"Paimio-tuoli" eli tuoli 41, 40 kpl musta, runko pyökkiä. ² Kevyt pikkupöytä, pöytä 75, 8 kpl, musta, runko pyökkiä. ³ Sanomalehtihylly.	Ehtoollispenkit ja puhujapöytä 1963. Esityslaitteet, mm. valkokangas, piirtoheitin, luennoitsijan pöytä 1985.	
VALAISIMET	Tyyppi 12, 7 kpl ⁴ .	Tyyppi 12 Alaslaskuun upottettuja loisteputkia.	
KÄYTTÖTAR- KOITUS		80 hengelle mitoitettu luentosali ja hartaushuone.	Hartaustilaksi 1963. Luentosaliksi 1985.

SEURUSTELUHUONE, nykyinen luentosali ja hartautsala

Pohjapiirustus 1932. 50/89 AAS, siistitty versio ja pohjapiirustus nykytilasta TYKS.

VIITTEET

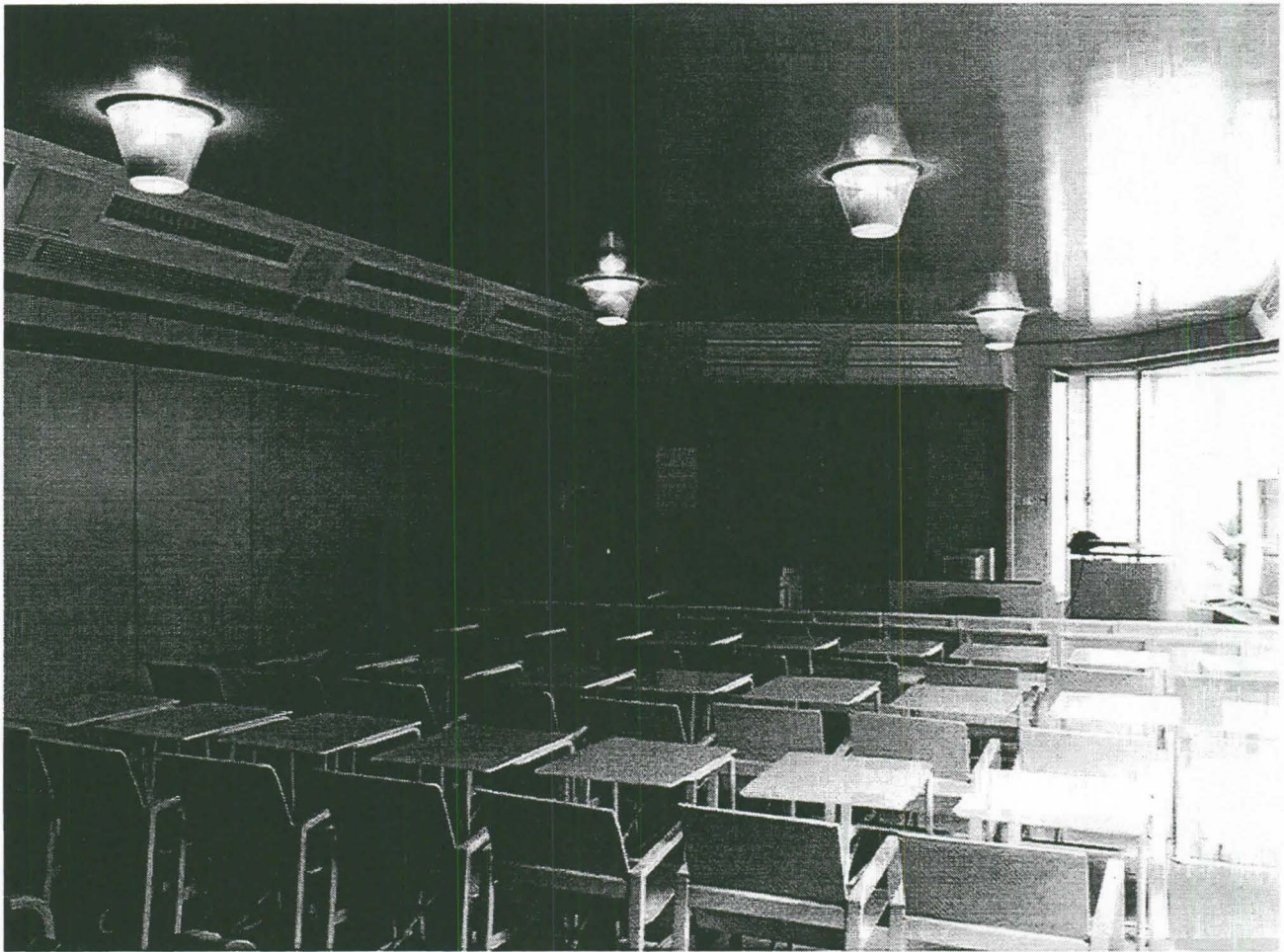
- ¹ Arkkitehdin muistiinpanoja lattiaväreistä ja -määristä.
- ² Huonekaluhankinta /AAS.
- ³ Määrät laskettu piirroksista 50/89. AAS.
- ⁴ Keskusosuusliike Hankkija. B-rakennus(heikko- ja vahvavirta-laitteiden ryhmityspiirustus)/PSA.

LÄHTEET

- ALVAR AALTO SÄÄTIÖ.
Rakennusselitys (RS).
Varsinais-Suomen Tuberkuloosi-
parantola -julkaisu.
Alvar Aalto. Paimion parantola.
Arkkitehti 1933, s. 79-90.
Paimion sairaalan arkisto (PSA).
TYKS.

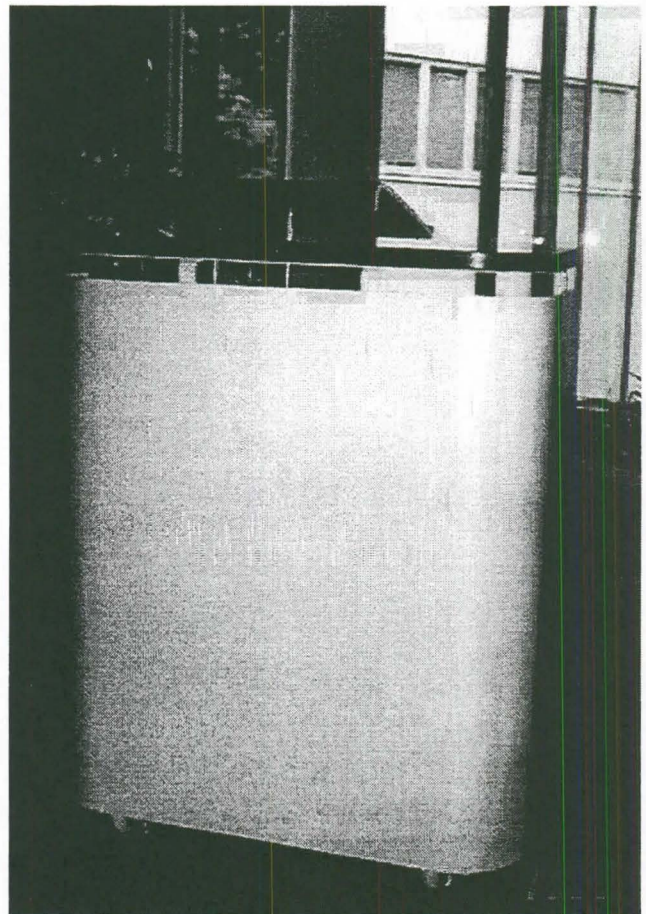
Katselmus suoritettu paikan päällä
04/2000.

SEURUSTELUHUONE, nykyinen luentosali ja hartaustila

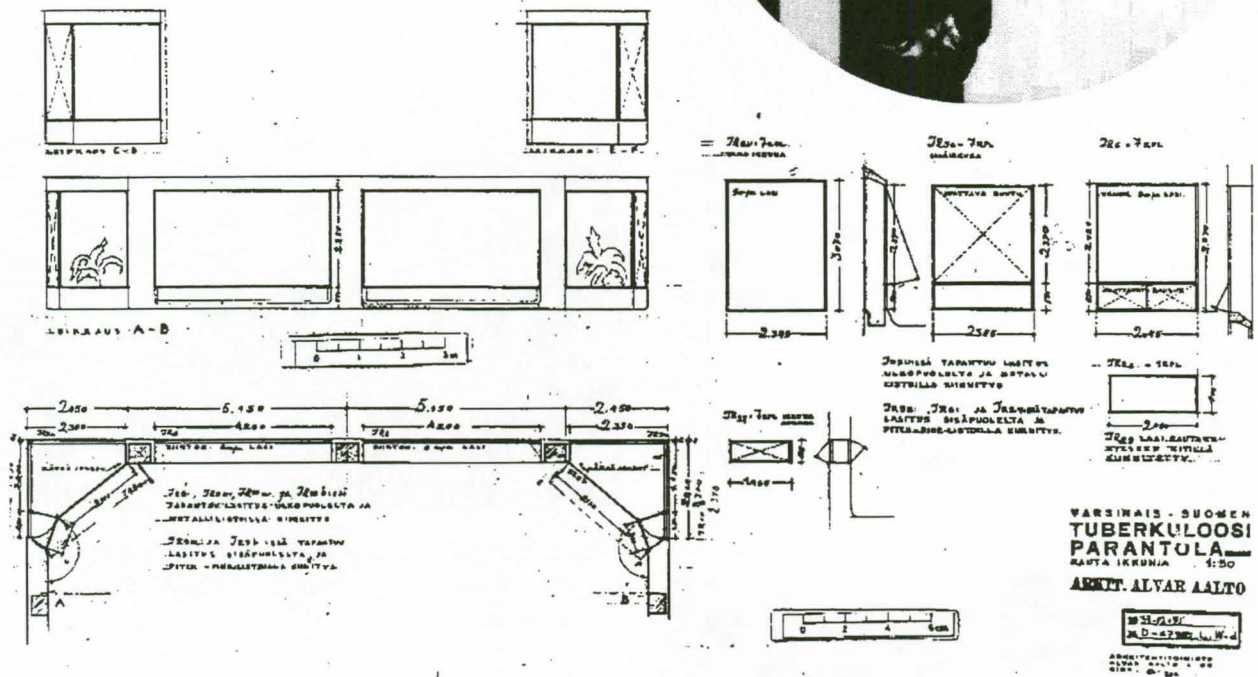

Näkymä kohti seinällä 2 sijaitsevaa alttaria, joka voidaan piilottaa liukuseinien taakse kun huone on luentokäytössä. Huone toimii nykyisin luentosalina ja hartaustilana. Se on varustettu asianmukaisin esityslaittein. Nykyiset pöydät ovat potilashuoneiden yöpöytiä ja tuolit tyyppiä 51. Kattojen kaarenvamuotoiset alaslaskut on rakennettu kipsilevystä ja vanerista. Huoneessa on alkuperäistä tyyppiä olevat valaisimet, joista yksi on upotettu alaslaskettuun kattoon. Kuva Soile Tirilä 04/2000.

*Alemmassa kuvassa näkyvä saarnastuoli tai
puhujanpönttö on 1950-luvulta. Kuva 04/2000 HNP.*

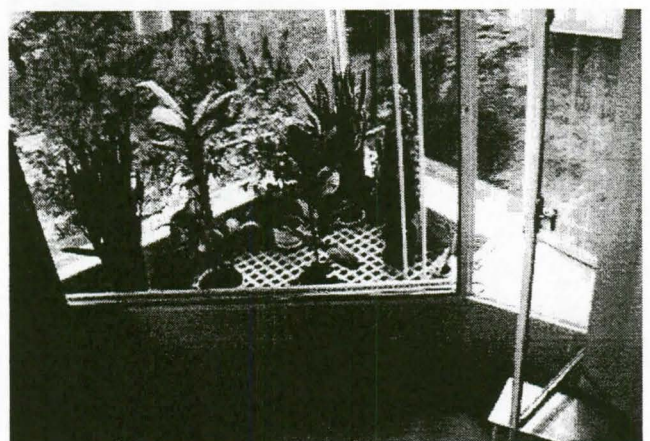
SEURUSTELUHUONE, nykyinen luentosali ja hartaustila

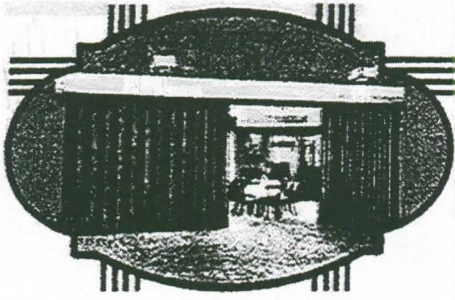
Yllä kaavio seurusteluhuoneen teräsikkunoista. Kulmiin rakennettiin ulko- ja sisälasin väliin kolmion muotoinen kasvisyvennys. Alkuperäiset ikkunat ovat säilyneet, jopa osa pitchpine-lasituslistoista. Lasi on vaihdettu lämpölasiksi 1985. Tammiritilä kasvien alustana on säilynyt, samoin alkuperäiset peltiset kukkaruukut. Piirros 50/332 AAS.

Pyöreässä kuvassa niklattu pintaan kiinnitetyn pitkäsalvan kahva. Kuva 04/2000 HNP.

Oikealla toinen seurusteluhuoneen ulkonurkissa sijaitsevista kasvisyvennyksistä. Kuva 04/2000 HNP.

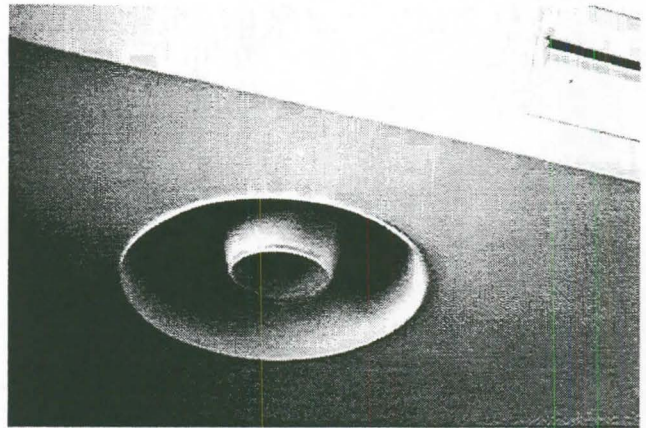
SEURUSTELUHUONE, nykyinen luentosali ja hartaustila

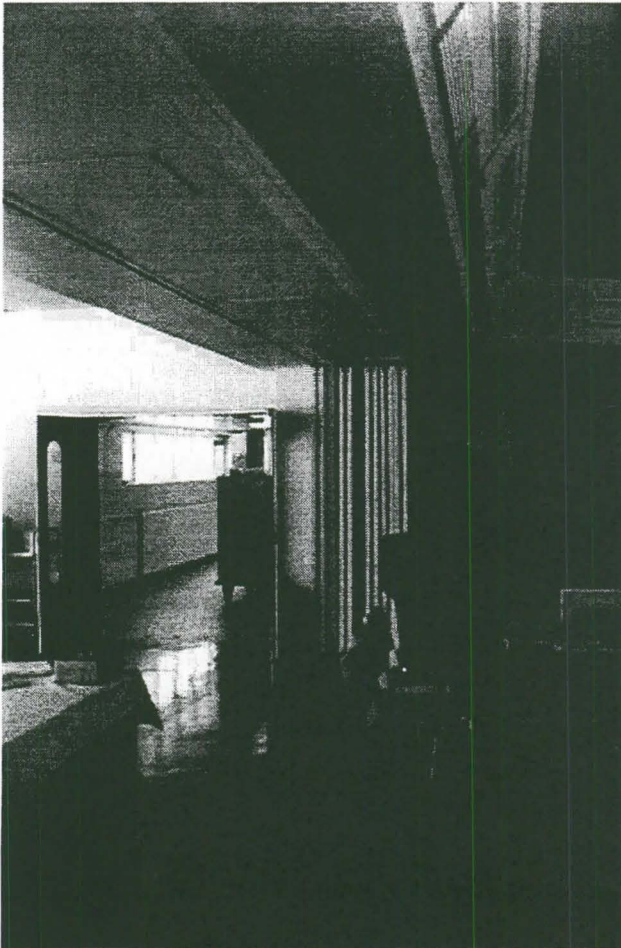
Harmonika-Tür „HERCYNIA“

Ruokasalin ja seurusteluhuoneen välissä oli alunperin valkoisesta nahasta tehty saksalaisvalmisteinen paljeovi. Sen oli toimittanut Otto Gereke. Ovi oli 8500 mm leveä, 2650 mm korkea ja 480 mm syvä niklatuin heloin varustettu (Otto Gereken kirje AA:lle 13.4.1932/AAS ja AA:n vastaus edelliselle 1.4.1932/AAS). Ylempi kuva on osa lähteenä olevan kirjeen logosta. Siinä näkyy sama ovityyppi, joka Paimioon tilattiin.

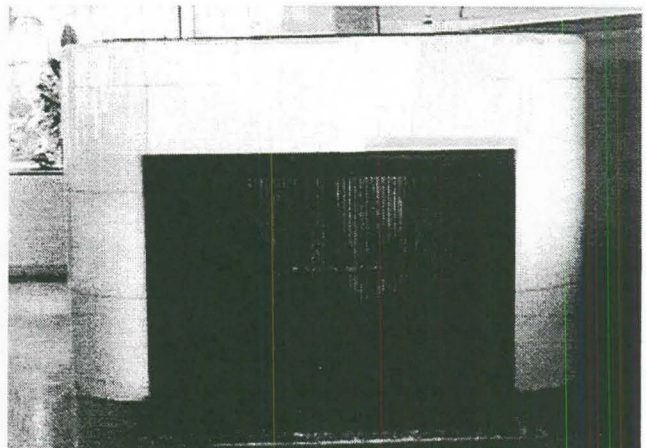
Alla nykyinen 8-osainen Limi-privatsiirtoseinä kokoontaitettuna sekä laskettu palkki IV-kotelointineen. Valokuva 04/2000 HNP.

Alaslaskuun on upotettu yksi alkuperäistä tyyppiä edustavista valaisimista. Kuva 04/2000 HNP.

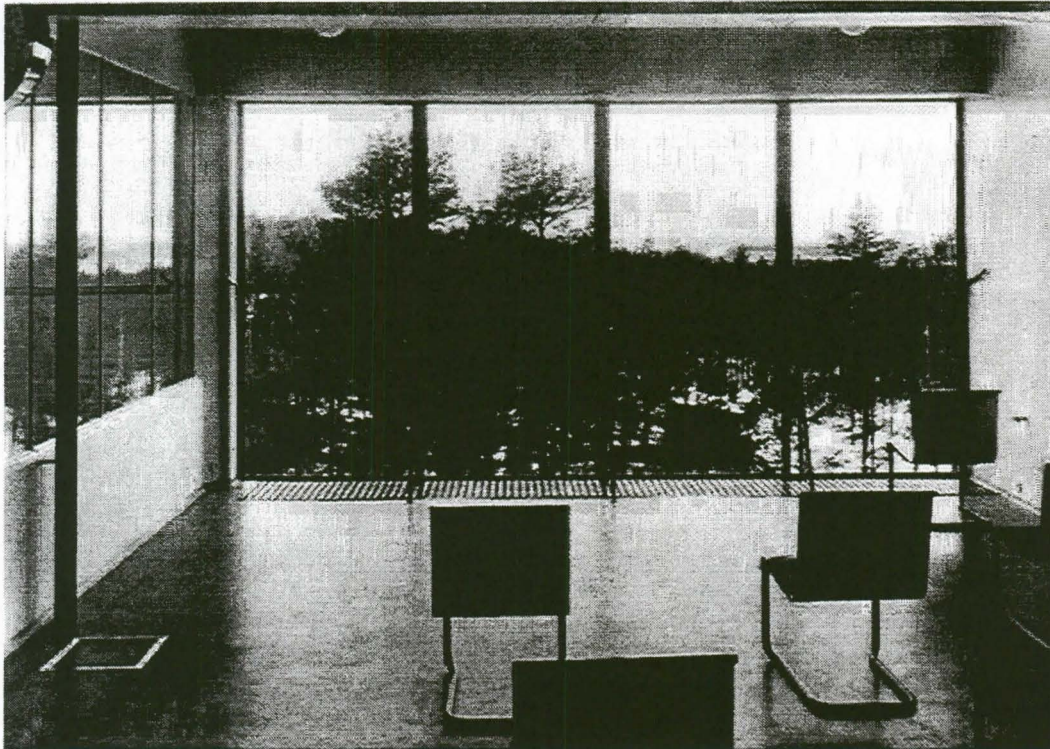
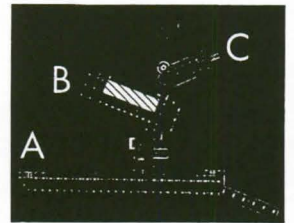
Seurusteluhuoneen takat valmisti Turun Kaakelitehdas Osakeyhtiö. Jäljellä olevasta takasta johtaa vaakasuuntainen hormi pystyhormiin lattianrajassa. Kuva 04/2000 HNP.

LUKUSALI

NYKYINEN KAHVIO

Nykyinen kahvio toimi alunpitäen lukusalina. Nykyisen keittiön ja myymälätiskin kohdalla oli kirjoitushuone. Suunnitelmissa esiintyvää länsipäättyyn sijoittuvaa kirjavarastoa ei koskaan toteutettu. Tila on rakennettu kahvioksi 1986. Alkuperäinen hahmo on hyvin säilynyt, tosin monenlaisia lisäyksiä on tehty: IV -koteloinnit pohjoisseinällä, myyntitiski, tilaa jakava sermi, puhelinkoppi yms. Alkuperäistä kalustusta ei huoneessa ole jäljellä. Kuvan käsinojattomia putkituoleja ei tämän inventoinnin yhteydessä löytynyt yhtään kappaletta koko sairaalasta! Keskeisiä detaljeja tilassa ovat päädyn lasi-ikkuna ja tammiritilä sen edustalla ja pitkä lasiseinä ruokasalia vasten.

*Kuva lukusalista valmistumisen jälkeen.
50-003-412 AAS.*

LUKUSALI, NYKYINEN KAHVIO

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
LATTIA	Linoleum 4mm, alla 5 mm korkkia akustisista syistä (RS) Päätyikkunan edessä tammiritilä. Luukut teräsputkien kohdalla.	250 mm x 250 mm Flinnflex-laatta, 1632 keltainen. Tammiritilä säilynyt, uudet reunalistat. Luukut poistettu lattiasta.	
KATTO	Rappaus, maalaus: Öljy I. Palkisto, josta riippuu alapuolisen laipion kannakkeet eli terästuubilla suojatut vaijerit, 8 kpl.	Rappaus, maalaus: latex. Pinnassa sähköasennuksia, joita suojattu listoilla. IV-kotelointi seinällä 1.	
SEINÄ 1 OVESTA VASEMMALLE	Rappaus, maalaus: Öljy I. Puinen ovi O 1 kirjoitushuoneeseen. Puuikkunat, 6 kpl.	Rappaus, maalaus: latex. Ikkunasyvennösten ulkonurkissa suojalistat. Vanhat tuuletusventtiilit ikkunoiden alla maalattu umpeen.	Nykyisen myymälätiskin ja kahvion keittiön paikalla on alunperin ollut kirjoitushuone.
SEINÄ 2	Rappaus, maalaus: Öljy I. Päätyikkuna IR ₂₆ . Seinien 2 ja 3 välisen nurkan/ikkunasyvennöksen kulma pyöristetty (virtaava tila).	Rappaus, maalaus: latex. Päätyikkuna säilynyt, lämpölasitettu. Ikkuna aukeaa yhä.	
SEINÄ 3	Rappaus, maalaus: Öljy I. Seinän yläosa lasiseinä.	Alkuperäinen lasiseinä säilynyt, tukikaide lisätty ilmeisesti 1986.	
SEINÄ 4	Rappaus, maalaus: Öljy I. Seinällä ovi O ₉ .	Rappaus, maalaus: latex. seinällä motorisoitu teräksinen pariovi.	
LISTAT	Mahdollisesti harmaata kumijalkalista, jota tilattiin rakennukseen yht. 4000 jm. ²	Puulistat seinillä 1 ja 3 "entistä vastavat" ³ , mutta keskenään erilaiset.	
IKKUNAT	IR ₂₆ , 1 kpl, avausketjut. I ₇ , 6+1 kpl. Lasiseinä lukusalia vasten. Lasiseinä ruokasalia vasten.	Kaikki ikkunat ja ruokasalin vastainen lasiseinä tallella. Ikkunat lämpölasitettu 1986. Puuikkunat eivät enää aukea.	
OVET	O ₁ kirjoitushuoneeseen. O ₉ käytävään.	Uudet keittiönovet, 2 kpl. Motorisoitu teräksinen pariovi toteutettu 1986, palo-ovi.	
KIINTEÄ KALUSTUS	Kello.	Tarjoilutiski, aaltoileva sermi, akryylinen puhelinkoppi, seinään kiinnitetty tv-kannake, kello.	
TRITOKALUSTEET	Kirjoituspöytä, 4 kpl. Jousituoli, 4 kpl. Putkituoli ilman käsinojia, 24 kpl. Sama käsinojilla, 9 kpl. Kello.	Uusia Artek-pöytiä ja tuoleja. Muutettu alkuperäinen kuljetusvaunu, uusi kello.	
VALAISIMET	Tyyppi 7(näkyvä valokuvassa).	Tyyppi 7, 3kpl Riippuvalaisimet: 3 kpl palovalaisimia, 5 kpl Artekin uudempaa tuotantoa.	
KÄYTTÖTAR- KOITUS	Lukusali, kirjoitushuone.	Yleisökahvio.	Suurimmat muutostyöt ajoittuvat vuoteen 1986, jota ennen on jo ollut olemassa kiosk. Kirjoitushuone oli tuolloin muutettu kirjastoksi.

LUKUSALI, NYKYINEN KAHVIO

VIITTEET

¹ Oy Huonekalu- ja rakennustyö-
tehdas Ab tilausvahvistus
30.8.1932/AAS.

² Suomen Gummitehdas Osa-
keyhtiön kirje AA:lle 15.3.1932.

³ Kanttiini. Rakennustyöselitys
27.3.1986 AA tsto. PS/TT.

LÄHTEET

ALVAR AALTO SÄÄTIÖ.

Rakennusselitys (RS).

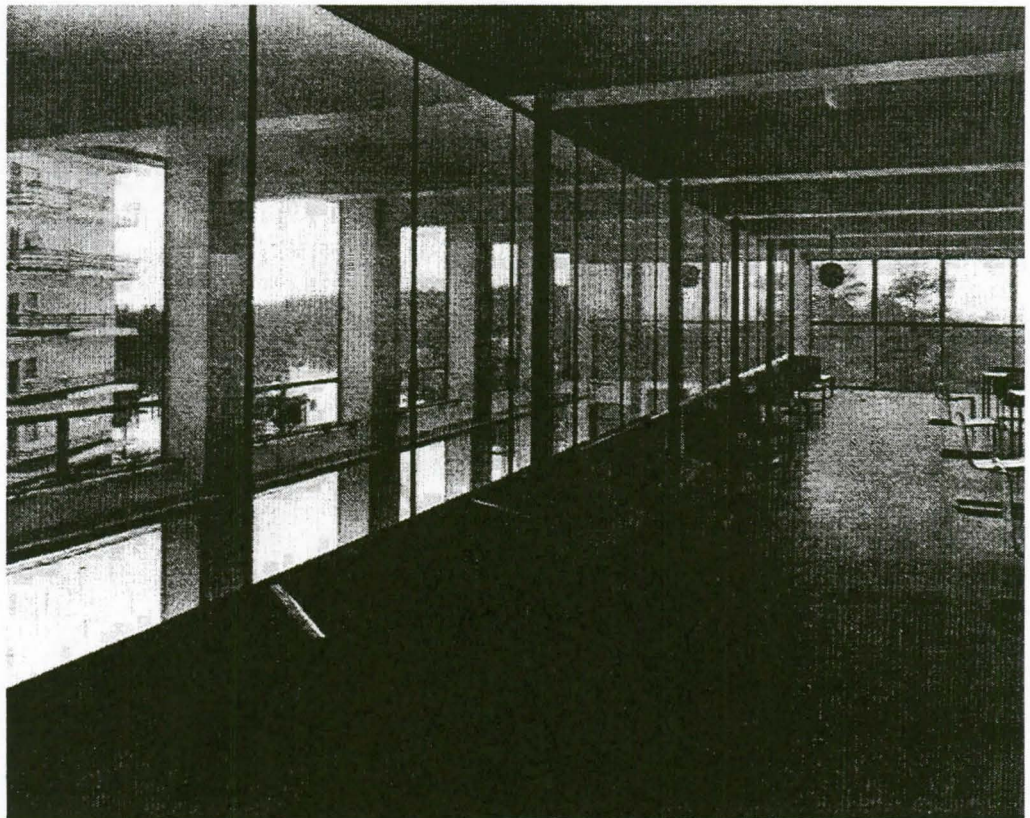
Varsinais-Suomen Tuberkuloosi-
parantola -julkaisu.

Alvar Aalto. Paimion parantola.
Arkkitehti 1933, s. 79-90.

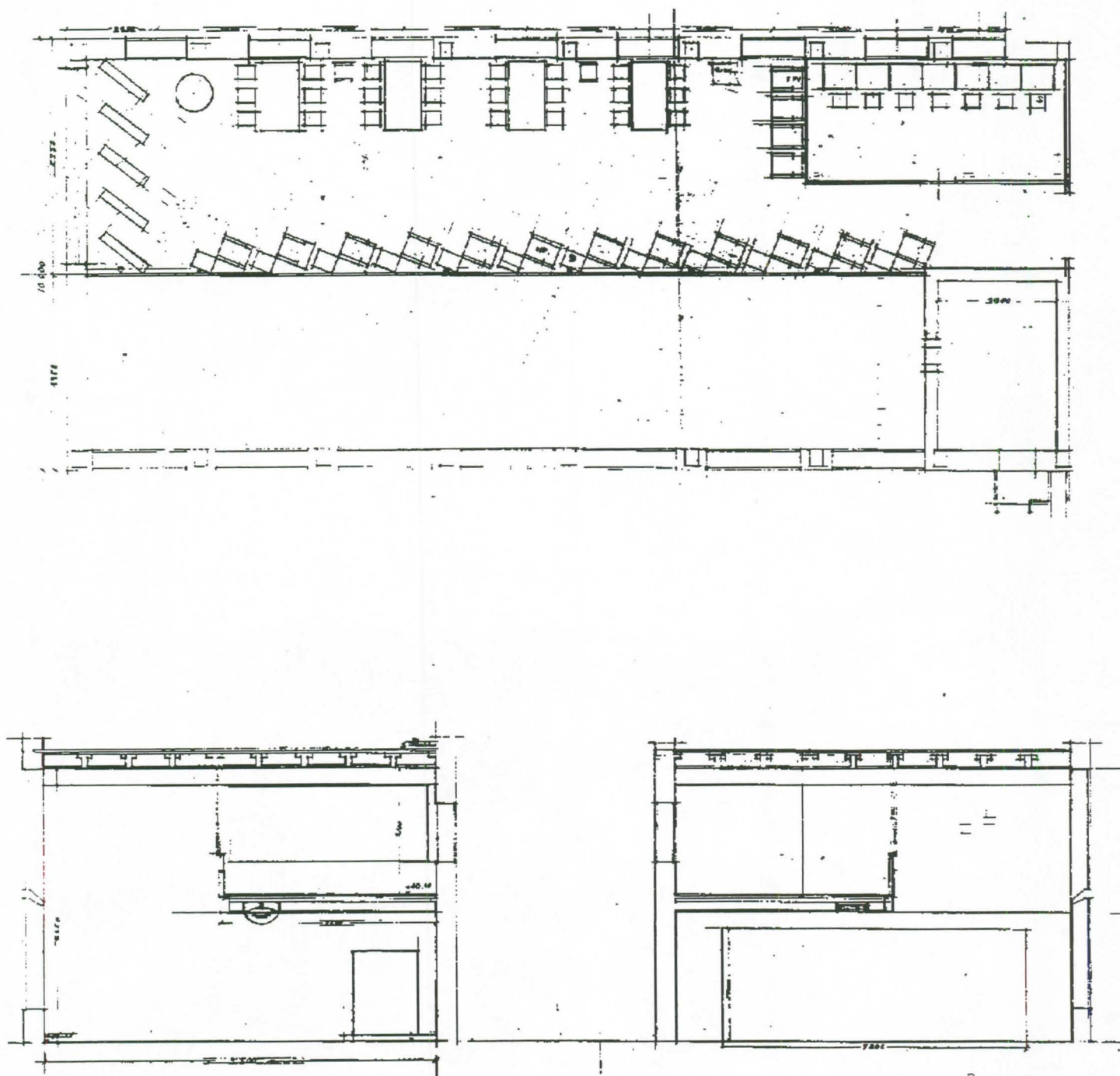
Paimion sairaalan arkisto (PSA).
TYKS.

Katselmus suoritettu paikan pääl-
lä 04/2000.

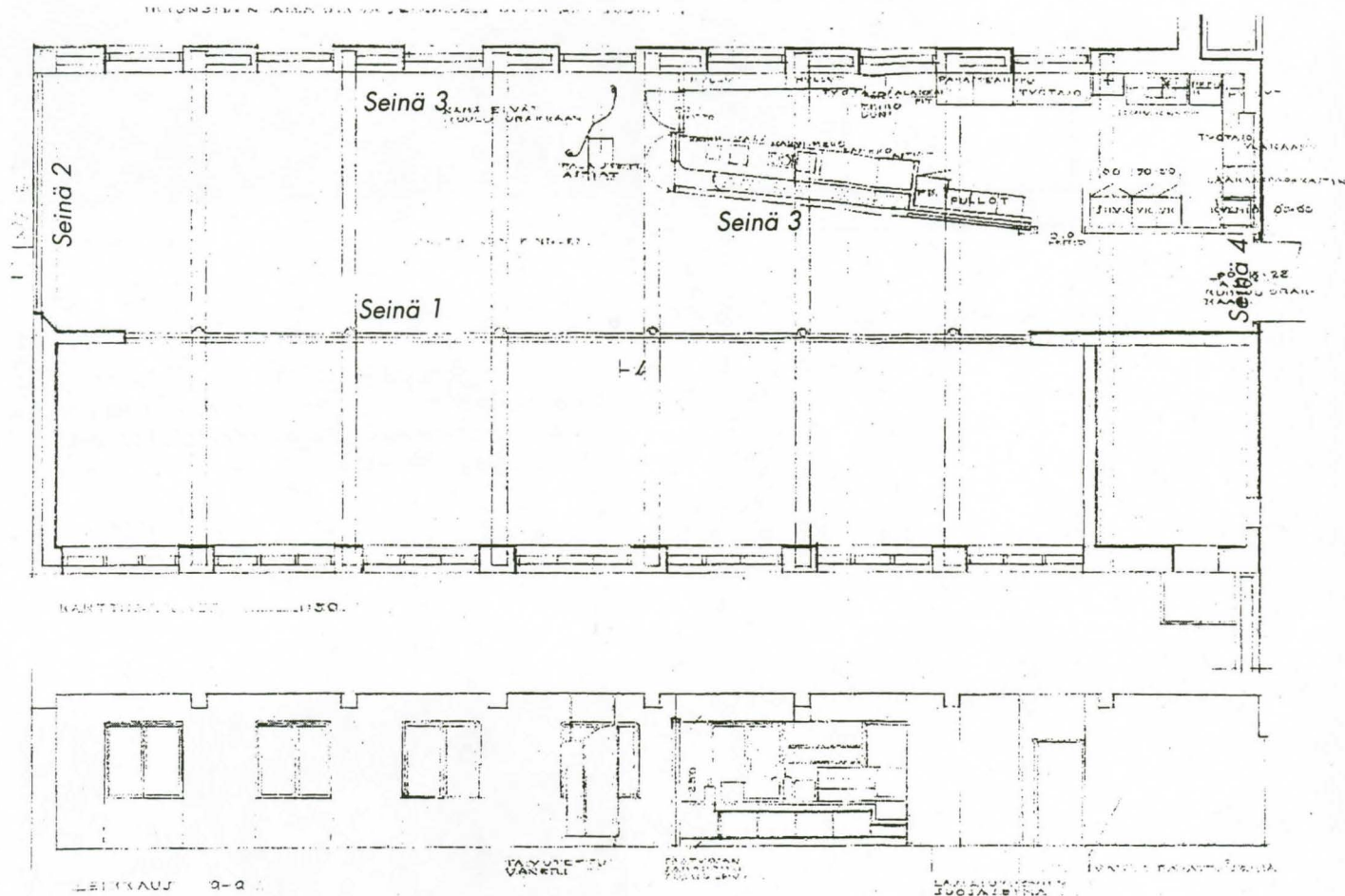
Valokuva Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola - julkaisu.

LUKUSALI, NYKYINEN KAHVIO

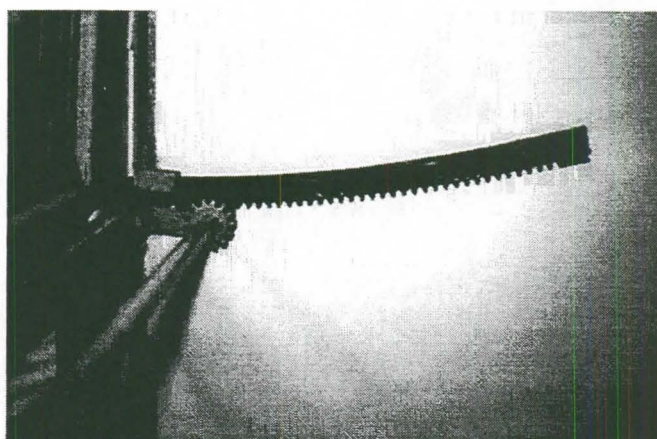
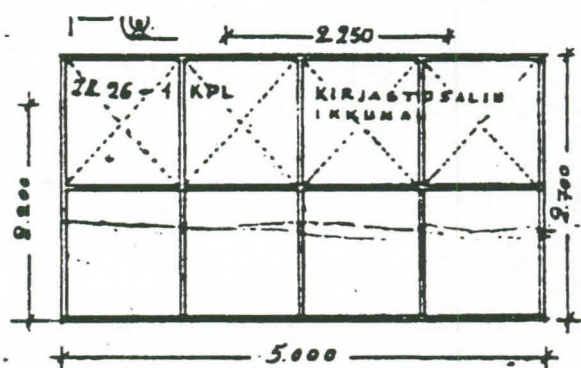

Lukusalin kalustuspiirros ja 2 leikkausta. Lähde 50/92 AAS, ei päiväystä.

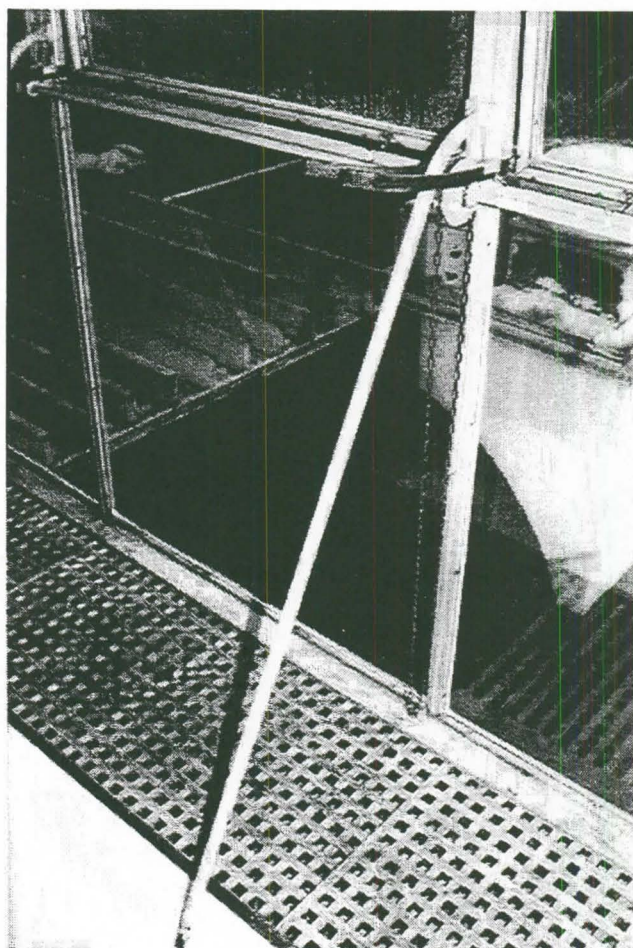

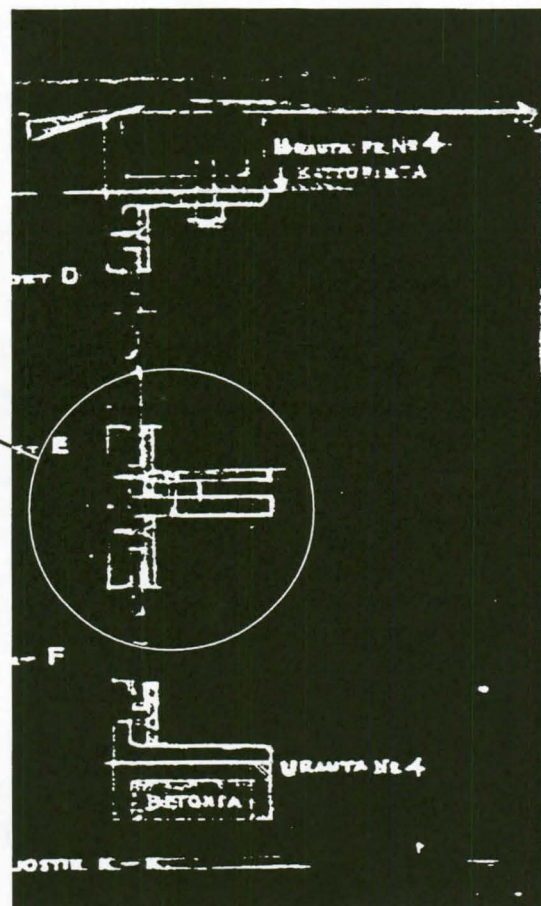
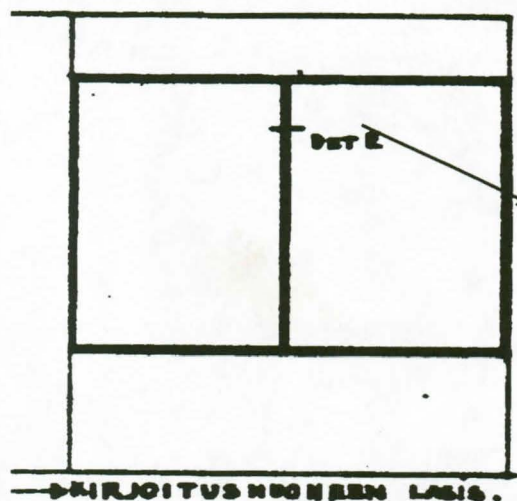
Pohjapiirros ja seinäprojektiopiirroksista "Kanttiini kioskeineen" (AA tsto 13.3.1986) vastaa saatavilla olevasta piirustusaineistosta lähinnä nykytilaa.

LUKUSALI, NYKYINEN KAHVIO

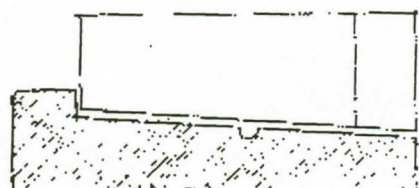
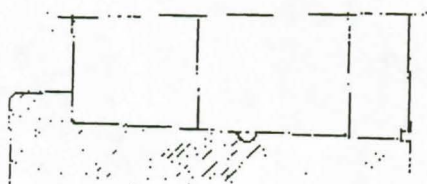
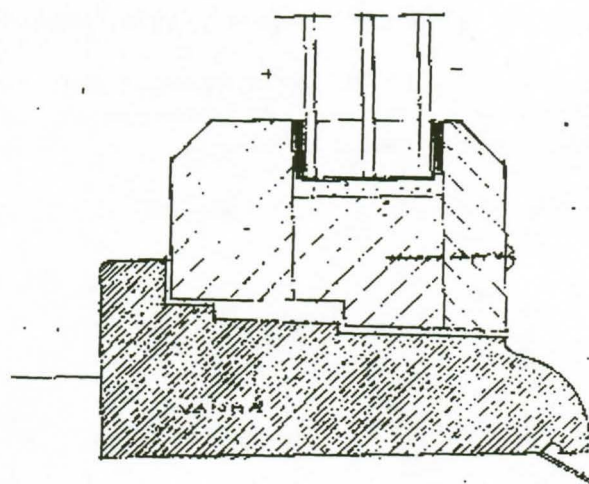
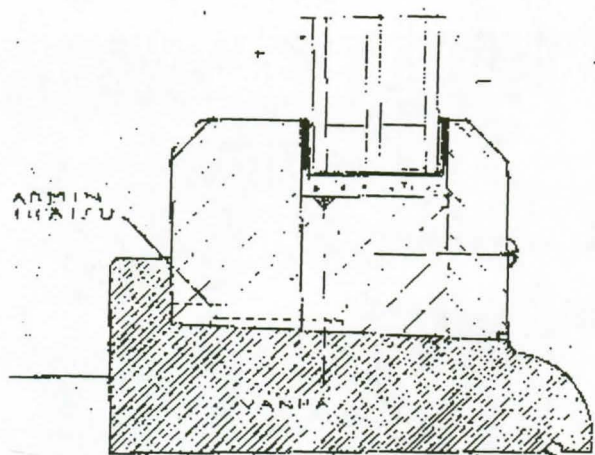

Vasemmalla ylhäällä IR 26 (ote 50/328 AAS) ja oikealla kyseisen ikkunan aukipitolaitteen hammastettu osa. Alla saman ikkunan tukirakenne teräsputkesta. Valokuvat 04/2000 HNP.

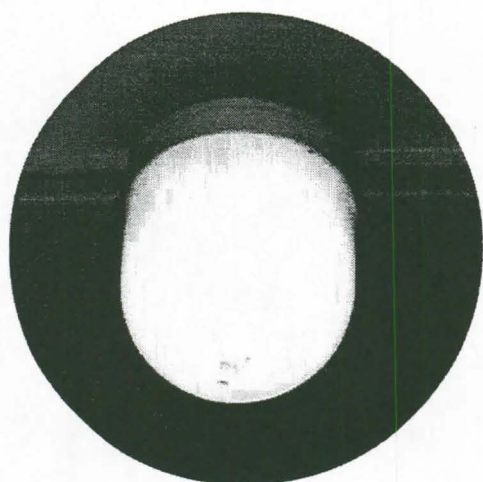

Yläpuolella kirjoitushuoneen lasiseinä (ote piirustuksesta 50/310 AAS) ja oikealla kyseisen lasiseinän detajji E (ote piirustuksesta 50/312). Detajjit F ja E esiintyvät myös ruokasalia vasten olevassa lasiseinässä. Alla arkkitehtipiirustus vanhojen puuikkunoiden lasittamiseksi lämpölaseilla (2.7.1981, AA tsto/PSA).

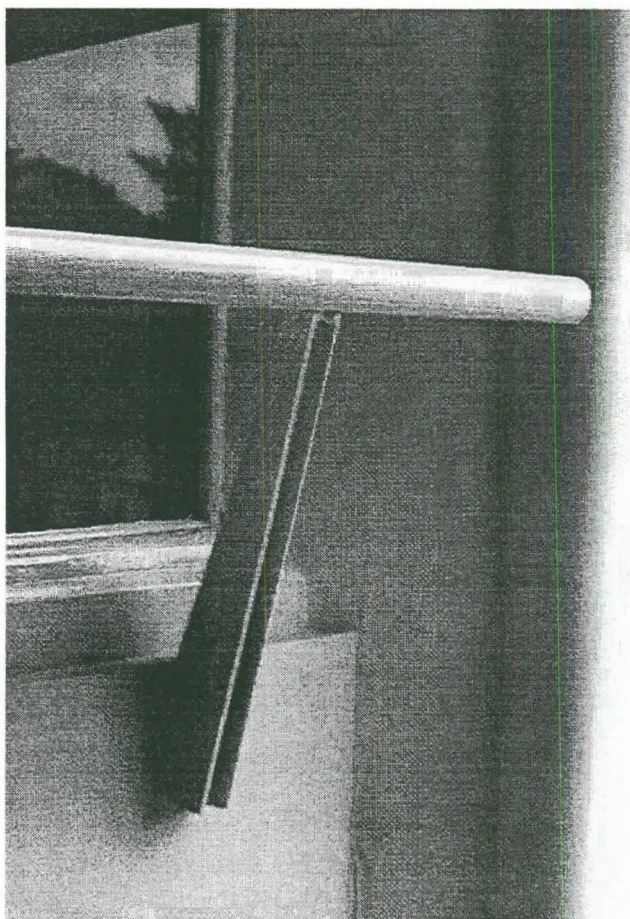
LUKUSALI, NYKYINEN KAHVIO/ valaisimet, uusi kaide

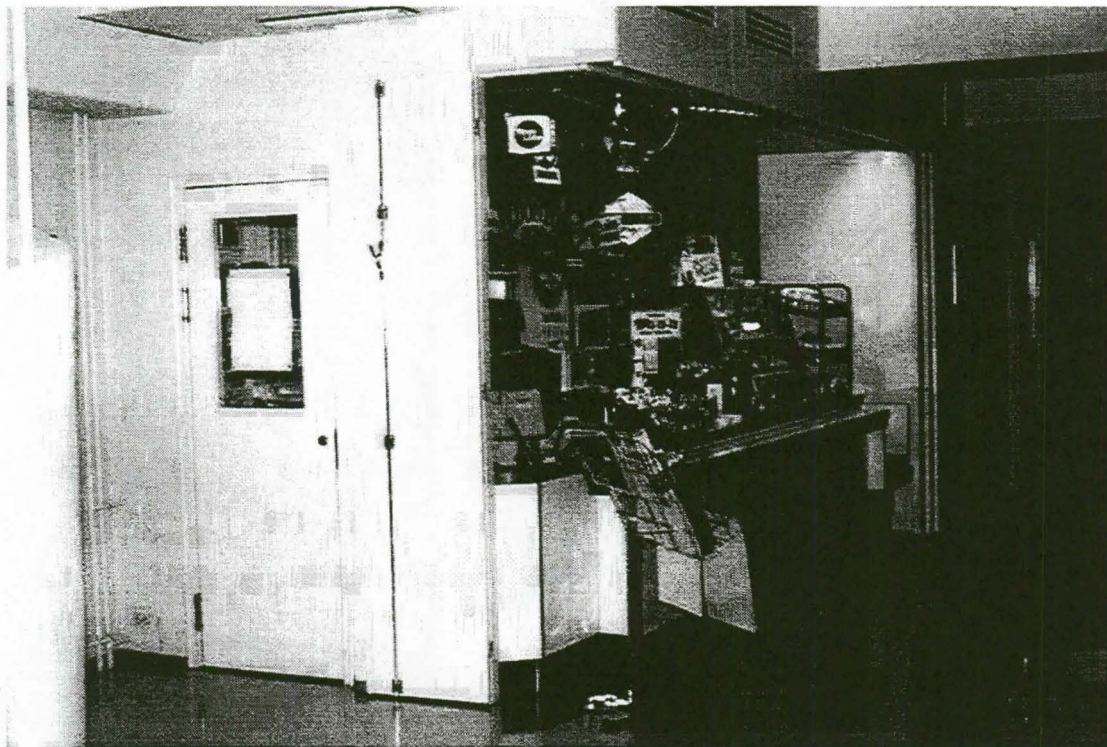

Yllä valaisin tyyppi 7, joka on tilan alkuperäinen valaisin. Tyyppiä 7 oli alunperin kolmea kokoa eikä ole tiedossa, mitä niistä lukusalissa käytettiin. Se on kiinnitetty suoraan kattoon. Nykyiset valaisimet ovat riippuvalaisimia, joista yksi näkyy oikeanpuoleisessa kuvassa. Kuvassa näkyy myös alkuperäinen nurkka, jossa ikkunasyvennös pyöristyy seinäksi ja valo taittuu pehmeästi.

Alla kaidedetalji 1980-luvulla toteutusta suojakaiteesta seinällä 3. Sen toteutus on luonteva muuten "kirjavaksi" muodostuneessa kahviossa.

Valokuvat oikealla 04/2000 Soile Tirilä. Valokuva yllä 04/2000 HNP.

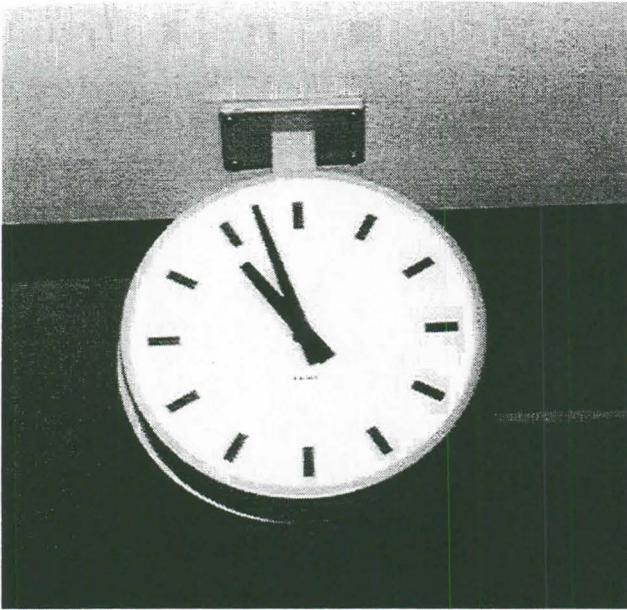

Kahvion tiski suljetaan yöksi liukuseinällä. Tila on potilaiden ja vierailijoiden aktiivisessa käytössä. Kuva 04/2000 HNP.

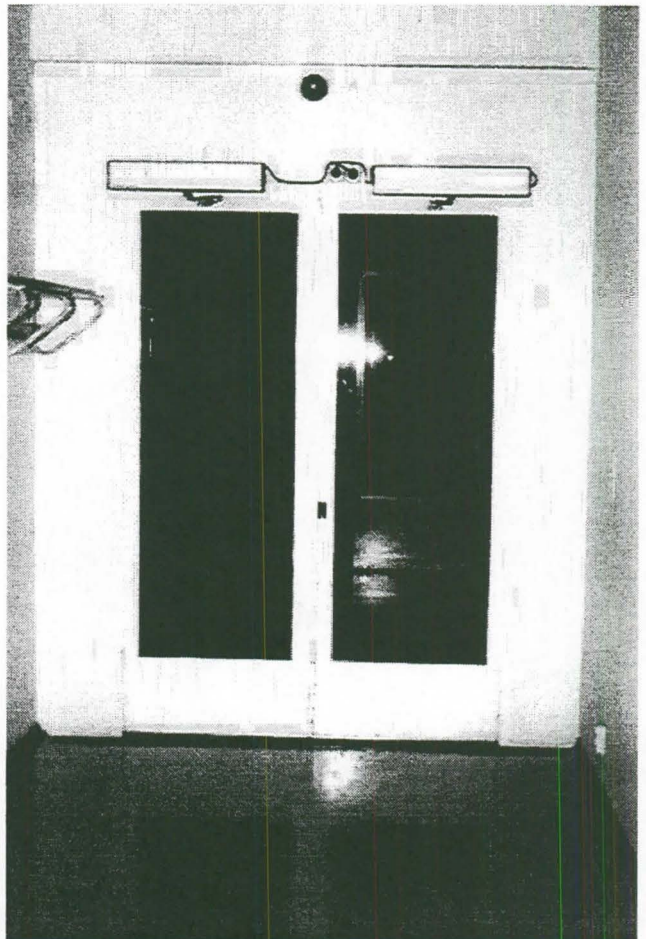
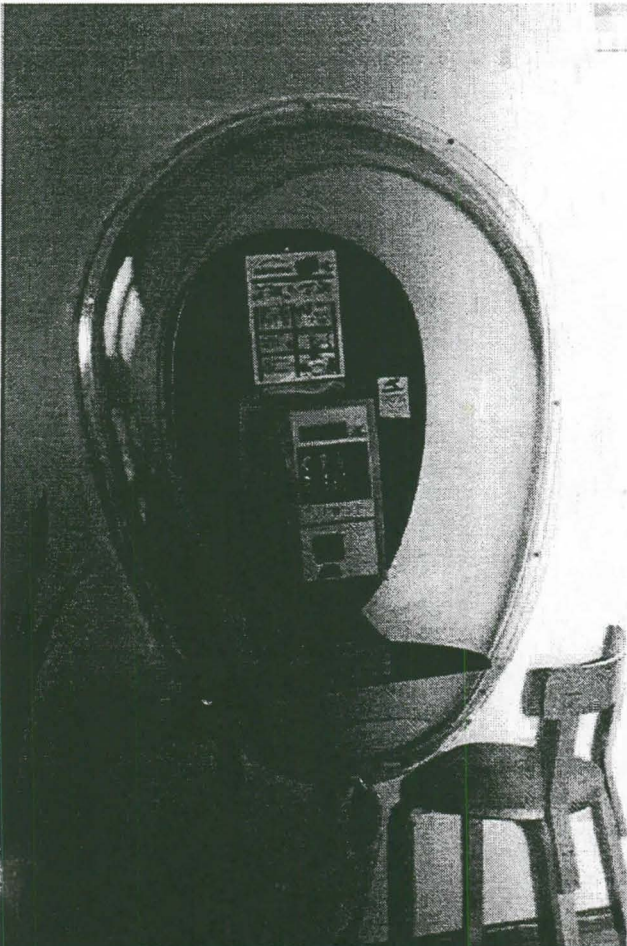
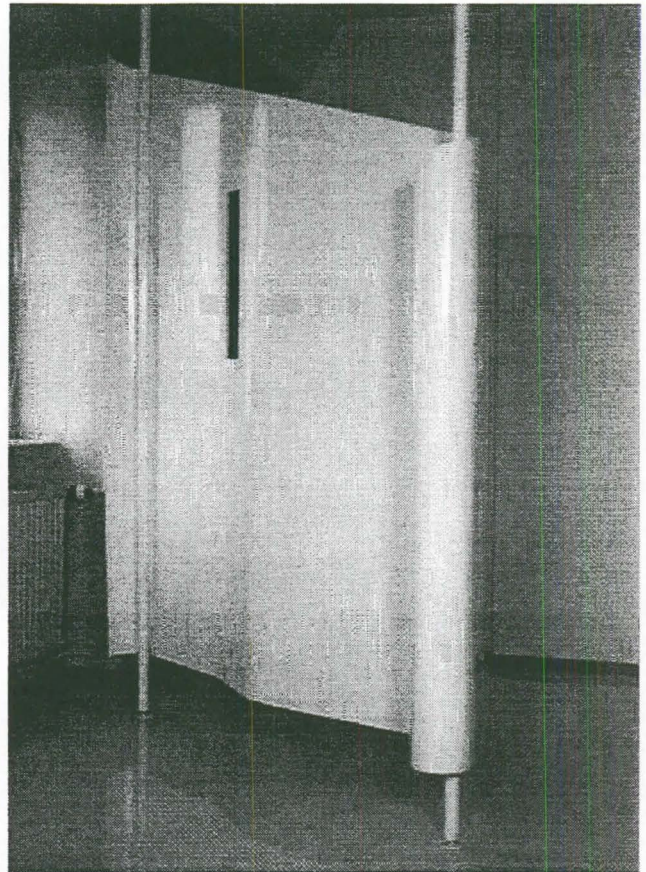
Pohjoisseinän ilmastointikoteloinnit muuttavat tilan luonnetta: "minimalismista on siirrytty pluralismiin". Edustalla kahvilan nykyistä kalustoa, seinään kiinnitetty tv-teline ja akryylinen puhelinkoppi. Työselityksen mukaan pohjoissivun ikkunasyvennökset piti muurata seinän tasoon, mutta ne ovat ilmeisesti ennallaan. Kuva 04/2000 HNP.

LUKUSALI, NYKYINEN KAHVIO/ uudet elementit

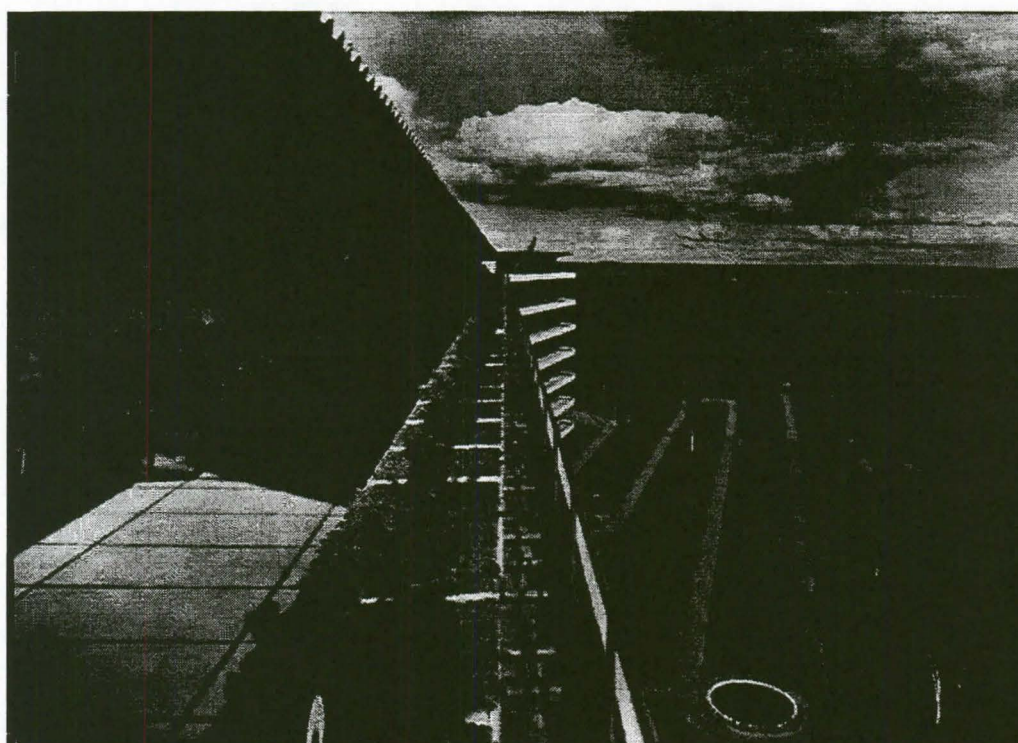
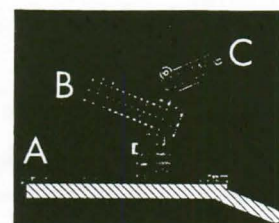
Yllä uusi kello. Oikealla yllä aaltoileva sermi astianke-
räyskärryjen ja puhelinkopin välissä. Alla Akryylinen
puhelinkoppi ja motorisoitu kahvilan ovi.
Kuva oikealla ylhäällä 04/2000 Soile Tirilä; muut ku-
vat 04/2000 HNP.

MAKUUHALLI

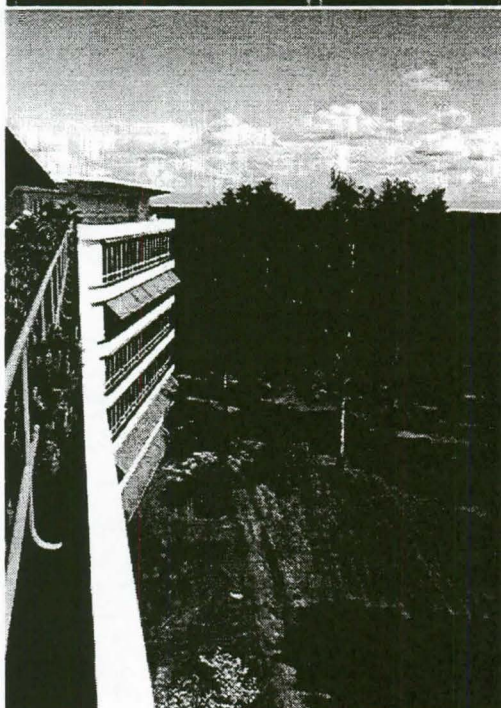
Suuri yhteinen 120 potilaan makuuhalli sijoitettiin rakennuksen katolle. Sitä kattaa ulokkeellinen, rakennuksen taitepisteessä kaartuva betonilippa. Ylähalli oli tarkoitettu terveimpiä potilaita varten. Makuuhalli mäntyistutuksineen toimi myös kattopuutarhana. "Makuuhallit rakennuksen päässä ja katolla sekä A-siiven päätynä länteen oleva porrasosa ovat julkisivultaan betonin valantapintaa ja muodostavat poikkeavan osan muusta osasta, joka kauttaaltaan on fluaatilla ja kalkkiväriä käsiteltyä rappautusta." ¹

Hallin luonne ja käyttö on muuttunut. Seinien ja katon betonipinnat on suureksi osaksi peitetty lautapintaisilla IV-koteloinneilla ja lattian harmaat betonilaatat on korvattu vihertävällä karhennetulla epoksimaalipinnalla. Tilan hahmo on muuttunut kotelointien ja konehuoneiden myötä vaikka tiettyä "virtaavuutta" uusissakin muodoissa on. Nykyisin ylähallia käyttävät pyörätuolipotilaat kuntoutukseen.

120 potilaan makuuhalli ja kattopuutarha seitsemännessä kerroksessa. Kuva 50-003-266 AAS.

Halli 05/2000.
Kuva Soile Tirilä.

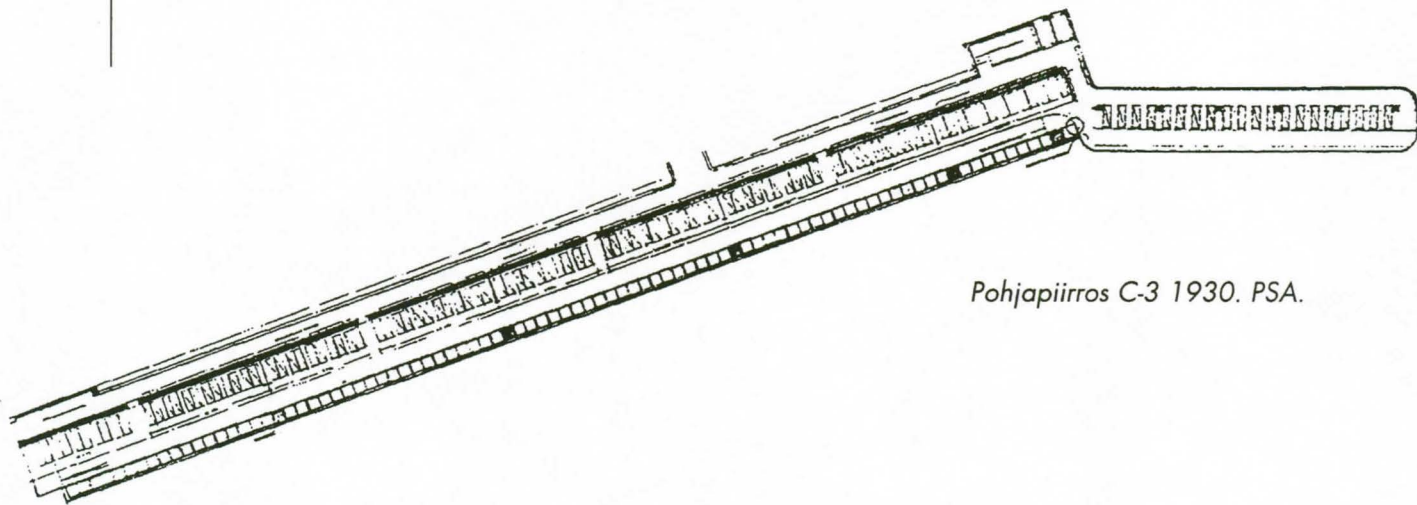

MAKUUHALLI

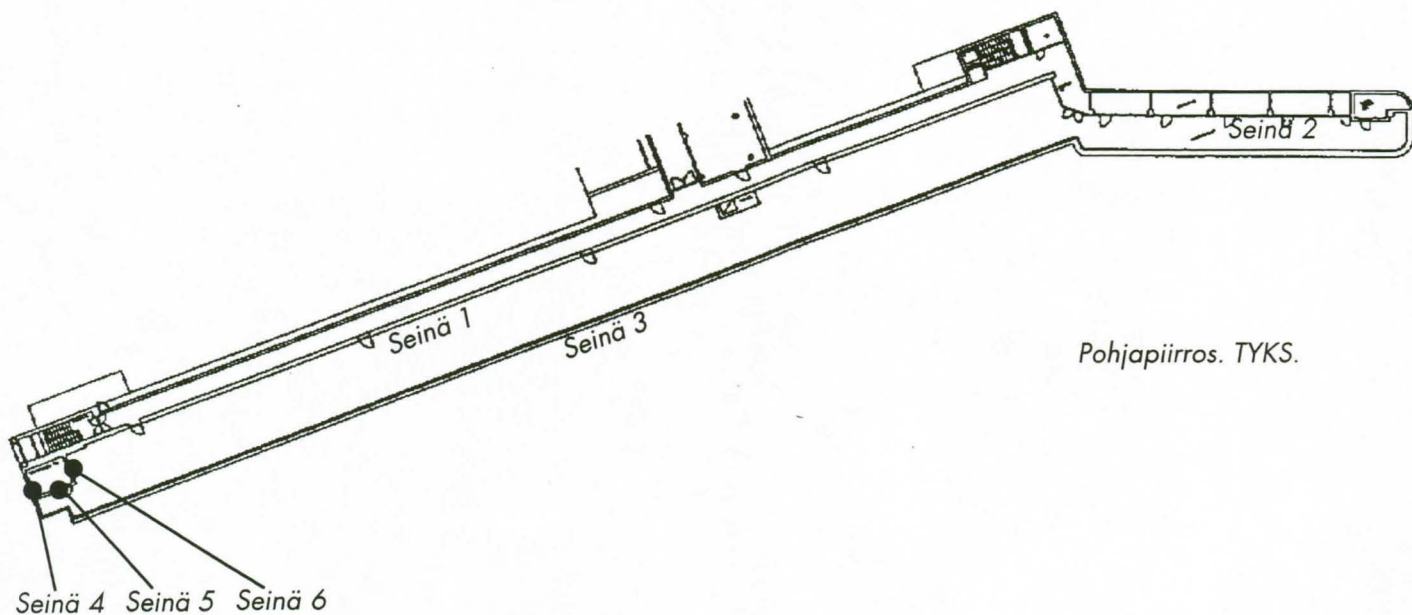
	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
LATTIA	Punaisella asfaltilla saumatut lattialaatat betonista, pituus kaidetta kohtisuoraan 650 mm, 1150 mm ja 1150 m, lev. 650 mm. Puutrallit.	Vanha laatta jyrskytty terveeseen pintaan asti, halkeamat täytetty, tasoitettu ja maalattu Epirex-epoksimassalla ja betonimaalilla, karhennettu kvartsihiekkalla. ²	Katso piirustus 50/335. Muutos suoritettu 1992.
KATTO	Betonivalupinta, maalattu valkoiseksi.	Länsipäässä betonivalu on suurelta osin alaslaskun peittämä. Itäpäässä valupinta näkyvässä, malattu hengittämättömällä maalilla.	Betonissa nyt merkkejä vyöhykemäisestä korroosiosta. Eterniittilippa rakennettu heti rakennuksen valmistumisen jälkeen.
SEINÄ 1 OVISEINÄ	Maalattu betonivalupinta kaartui katoksi. Seinävalaisimet. Varjostimet 4 kpl + varjostimet ovien molemmin puolin 800 mm lev.	Lautakoteloilla verhoitu alaslasku toteutettu 1970-luvun lopulla. Uusi rappaus ja maali 1992. Holkka valettu 1992. Varjostimet purettu.	Länsipäähän rakennettu IV-konehuone.
SEINÄ 2	Betonipilareiden välissä muurattu seinä, jossa ikkunat takana kulkevan käytävän. Pariovi taitekohdassa ja toinen puuovi päässä. Mustaksi maalattu korkeahko jalkalista.	Taitteen kohdalla muurattu, rapattu seinä, makuuhallisiiven pilareiden välissä lautaseinä, IV-konehuoneen seinät rapattu ja itäpäässä syvennös betonipinnalla.	Itäpäähän rakennettu IV-konehuone. Betonivaurioita. Syvennös alunperin osa käytävää.
SEINÄ 3	Putkikaide, pellitys betoniseinämän päällä, asfaltti nostettu seinälle.	Putkikaide alkuperäinen, alempi pelti ja kulmaan valettu holkka 1992. ³	Vesikouru seinälinjassa alunperin.
SEINÄ 4	Päätyseinä: maalattu betonipinta, johon putkikaiteet päättyivät.	Näkyvässä n. 20 cm leveä betoniseinä (alkuperäinen), johon putkikaiteet häidin tuskin mahtuvat kiinnittymään.	Katso kuvapari ennen ja jälkeen IV-konehuoneen.
SEINÄ 5	Ei ollut.	Uuden IV-konehuoneen rapattu ja malattu seinä. Ovi.	
SEINÄ 6	Ei ollut.	Uuden IV-konehuoneen rapattu ja malattu seinä.	
IKKUNAT	5 x puuikkuna I ₃₇ itäpäässä pilareiden välissä.	Ei ikkunoita.	
OVET	4 x puuovi peltikarmein O _{19°} . 1 x puupariovi O _{10°} . 1 x puuovi O _{12°} .	4 x puuovi peltikarmein O _{19°} . 2 x IV-koneh. ovi. 1 x pariovi lautapinnalla. 4 x lautapintainen ovi käytävään Y2..	
VALAISIMET	Tyyppi 11 seinävalaisin, 33 kpl.	Pallovalaisimia kiinnitetty katon ja itäpään syvennöksessä seinään.	
KIINTO KALUSTEET	Varjostimet 4 kpl. Ovien varjostimet 4 x 2 kpl. Mäntyröykut sementti- tai asbestilevystä. Kukkaruukku betonista, 1 kpl.	Varjostimet purettu. Ovien varjostimet purettu. Puiset uudet mäntyröykut. Betoniruukku poistettu. Pyörätuolirata 1997 (LPR).	
IRTO- KALUSTEET	Lepotuolit Aug. Louhen rautasänkytehtaan ja valimon valmistamat.	Ei irtokalusteita.	

MAKUUHALLI

	ALKUPERÄINEN	NYKYINEN	ERITYISTÄ
KÄYTTÖ- TARKOITUS	Tuberkuloosipotilaiden makuuhalli.	Pyörätuolipotilaiden kuntoutus, taukopaikka.	

Pohjapiirros C-3 1930. PSA.

Pohjapiirros. TYKS.

VIITTEET

- ¹ Alvar Aalto. Paimion parantola. Arkkitehti 1933, s.79-90.
- ² Asiantuntijamestarit Oy:n työselitys 1992.
- ³ Insinööritoimisto Mikko Vahanen: rakennepiirrokset. PS/TT.

LÄHTEET

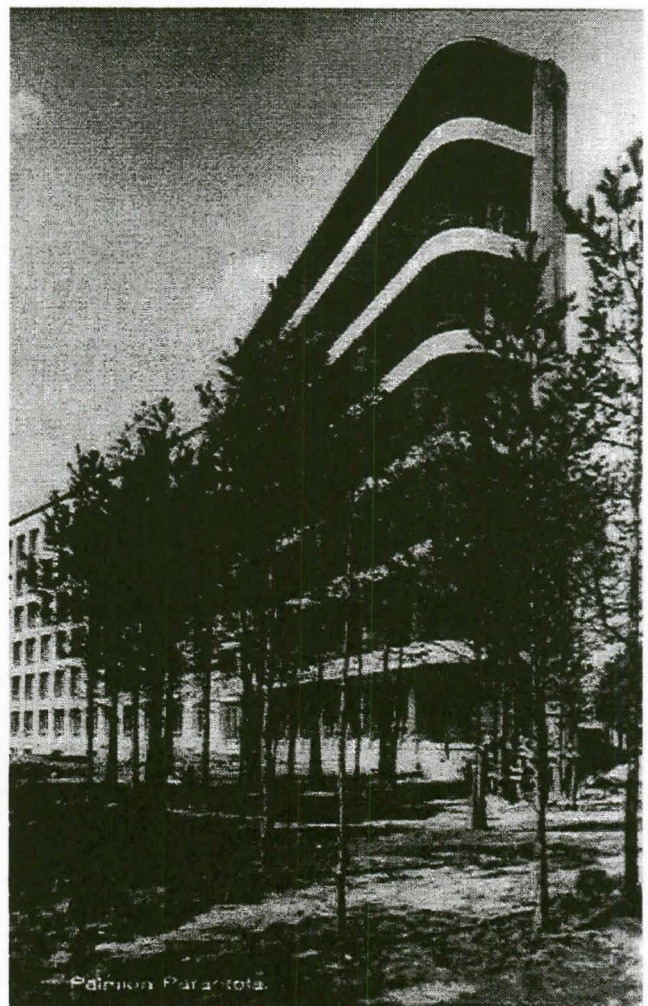
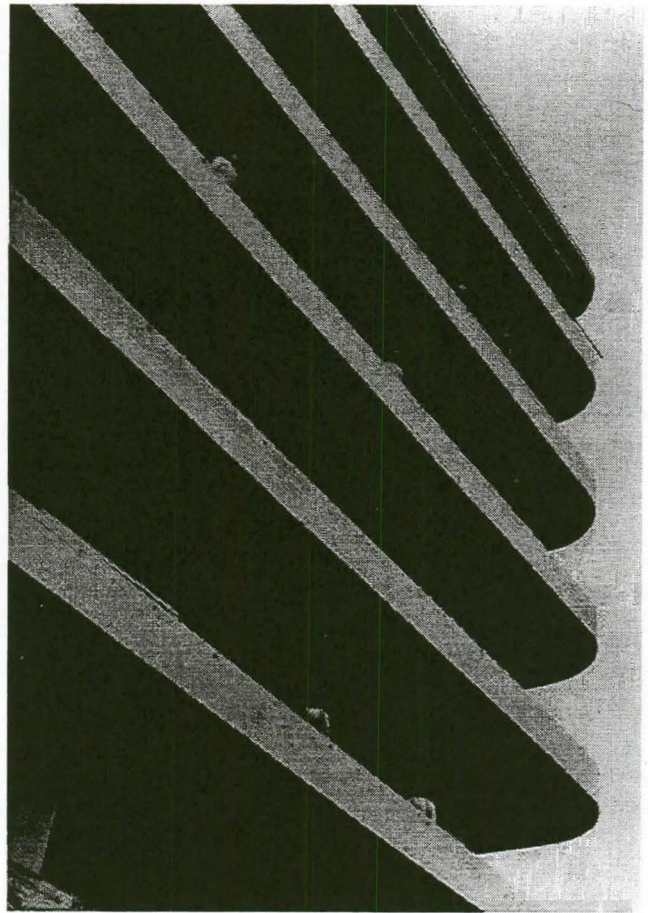
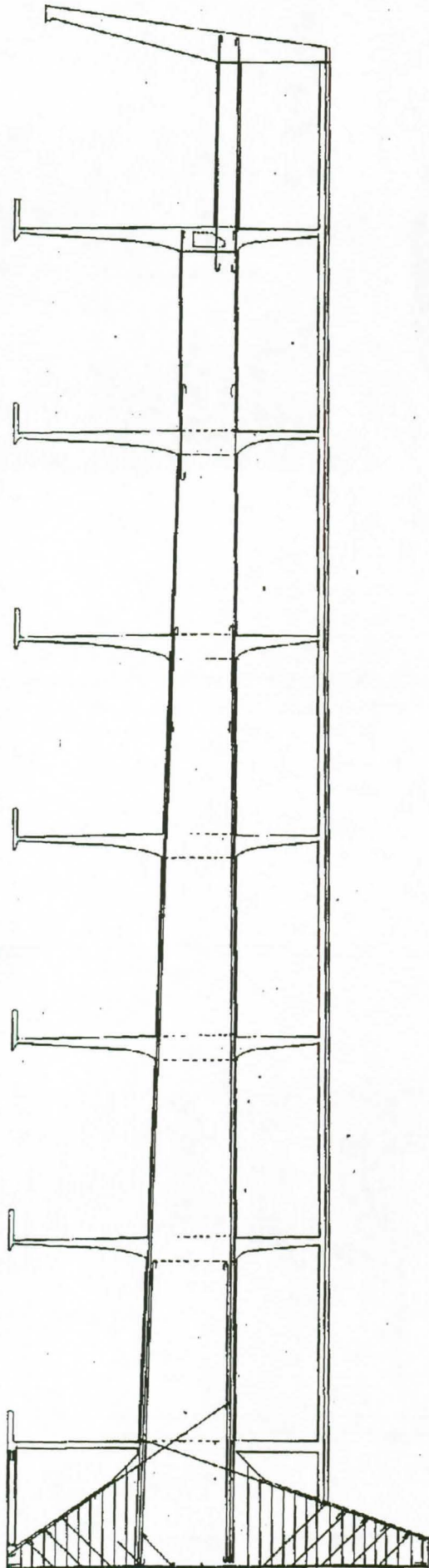
ALVAR AALTO SÄÄTIÖ.
Rakennusselitys (RS).
Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola.
TYKS.
Arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkkinen-Raunio (LPR).
Paimion sairaalan teknillinen toimisto.

Katselmus suoritettu paikan päällä 04/2000.

MAKUUHALLI

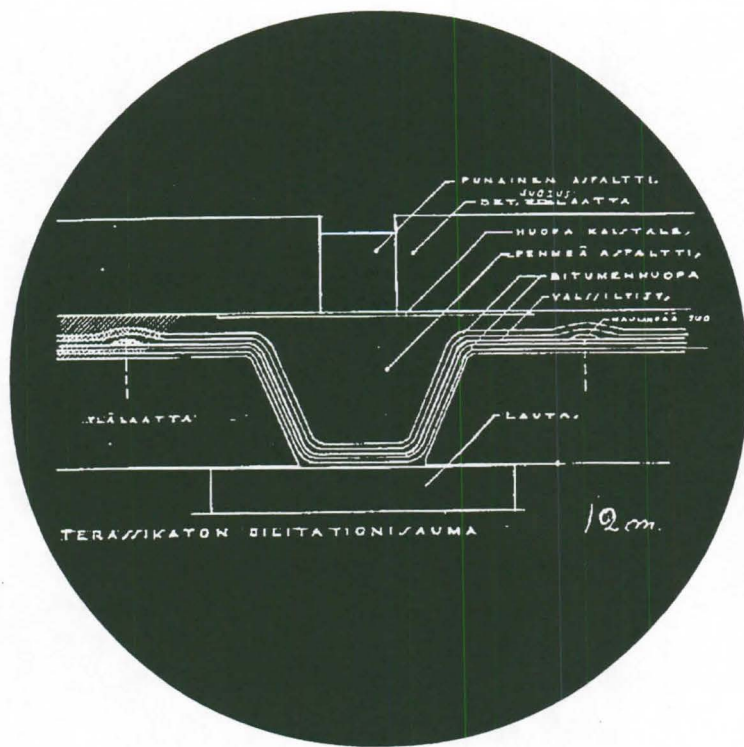
Viereisen sivun piirros kuvaa makuuhallisiiven betonirakennetta. "Makuuhallijärjestelmä itäpäässä on yhden pilaririvin varaan tasapainotettu; n. 10 cm ohuessa rautabetonisessa takaseinässä on vetoraudat." ¹ Lujuuslaskelmat oli laatinut insinööri Emil Henriksson (Hartela). Runkourakoitsijana toimi turkulainen rakennusmestari Arvi Ahti. Piirros 50/105 AAS. Ylempi valokuva on rakennusvaiheesta (50-003-120 AAS) ja alempi on postikortti (PSA).

MAKUUHALLI / Makuuhallisiiven betonirunko

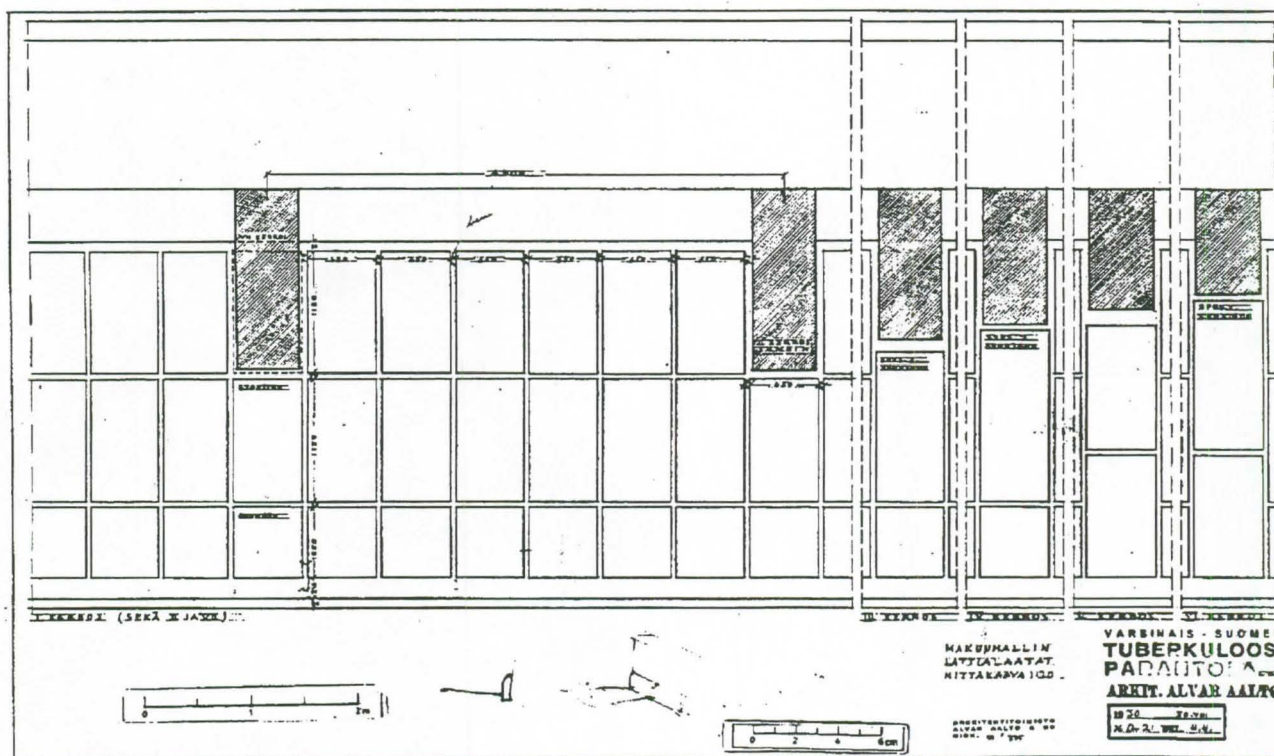
Paimion Pääkoti.

MAKUUHALLI / Lattia

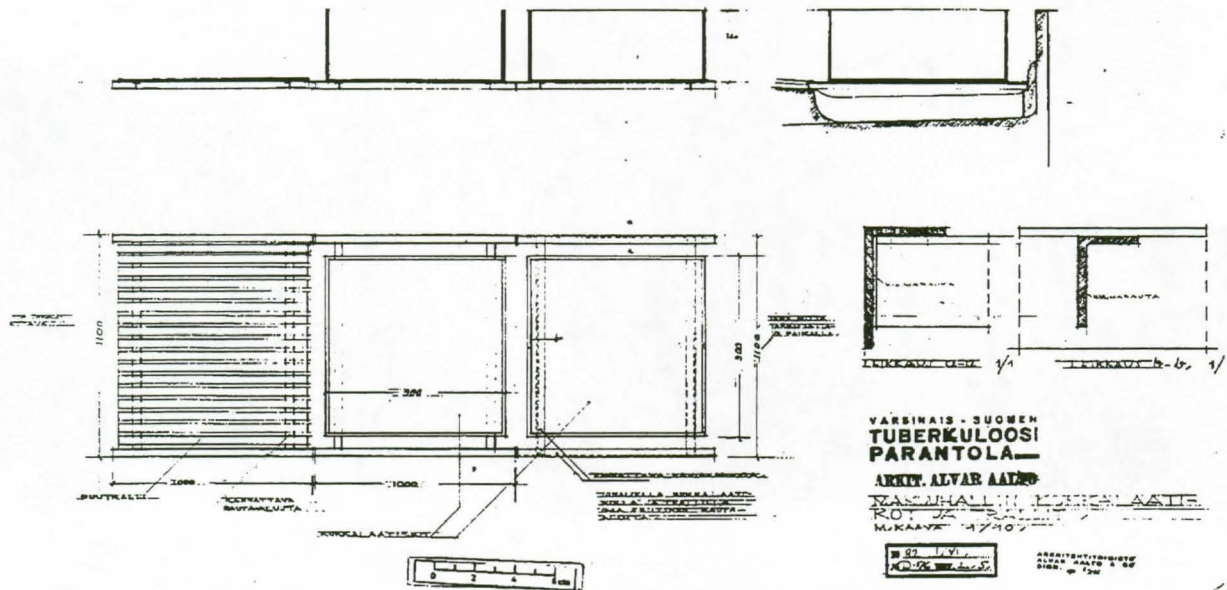

Terassin katto oli betonilaatoilla päällystetty tasakatto. Saumat olivat detailjiirroksen mukaan punaista asfalttia. Turun asfalttitehdas suoritti makuuhallien eristystyöt. Terassin halki kulkee kaksi "dilatationisaumaa", joiden alkuperäinen detailji on esitetty yllä (50/382 AAS). Alla kaavio terassin laatoituksesta (50/335 AAS).

Terassin taitekohdassa oli yksi betonista valettu kukkalaatikko kesäkukkia varten. Muissa laatikoissa kasvoi vuoristomäntyjä.

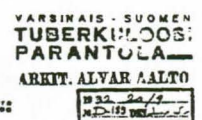
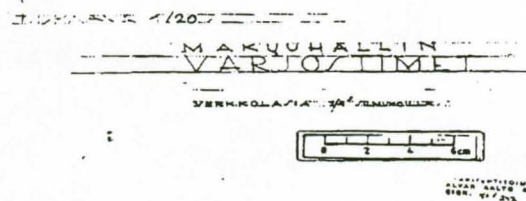
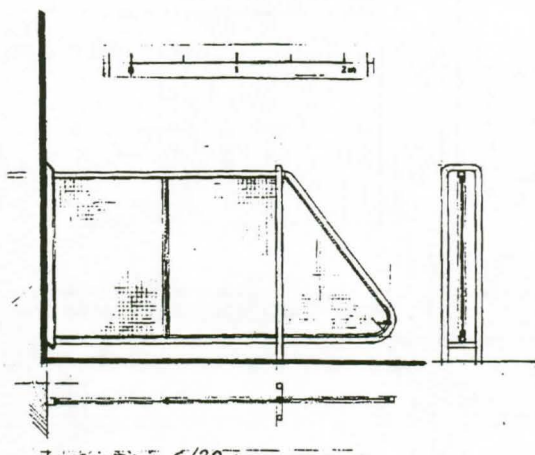
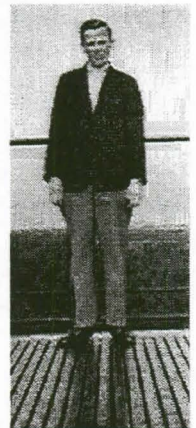

MAKUUHALLI / Kukkalaatikot

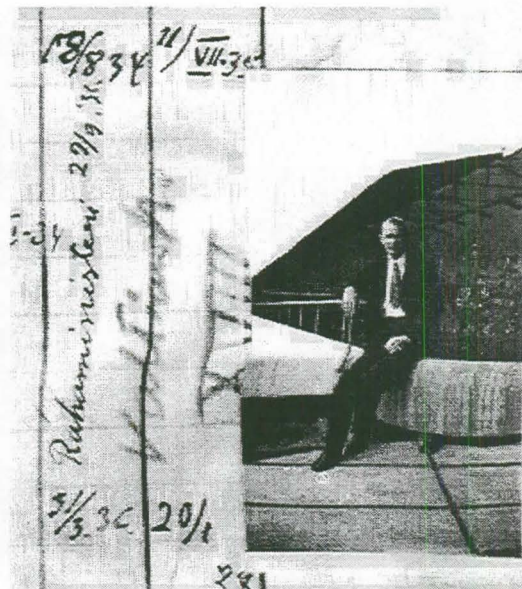
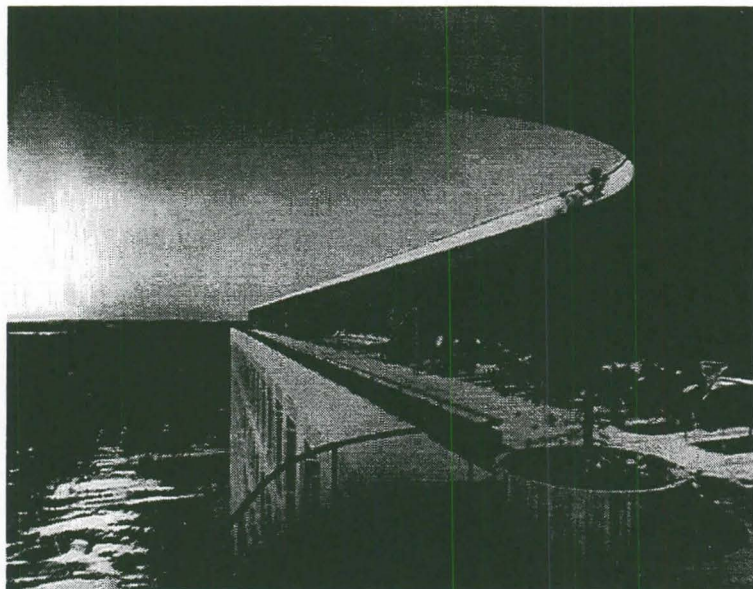

Nykyisten laatikoiden mittasuhteet vastaavat alkuperäisiä, vain korkeus on kasvanut 30 mm. Alkuperäisen laatikon mitat olivat: leveys ja syvyys 900 mm, korkeus 360 mm. Materiaali on vaihtunut kulmarautojen avulla kasatusta levylaatikosta puulaatikoksi. Alunperin laatikoiden seinät olivat ohuet ja harmaat. Piirros yllä "Makuuhallin kukkalaatikot ja trallit" (59/246 AAS) kertoo myös, miten sadevedet kerättiin laatikkoriviston alla kulkevaan kouruun. Alla kuva hoitajattaresta PSA. Oikealla kuva potilaasta terassin tralleilla (PSA).

Alhaalla oikealla työpiirros terassin jakoseinistä eli varjostimista: verkkolasia 3/4" silmukoilla ja teräsputkea. Niitä oli 4 kpl ja läntisen osan ovien molemmin puolin oli 4 x 2 kpl 800 mm leveät varjostimet. Makuuhallin varjostimet 50/242 AAS.

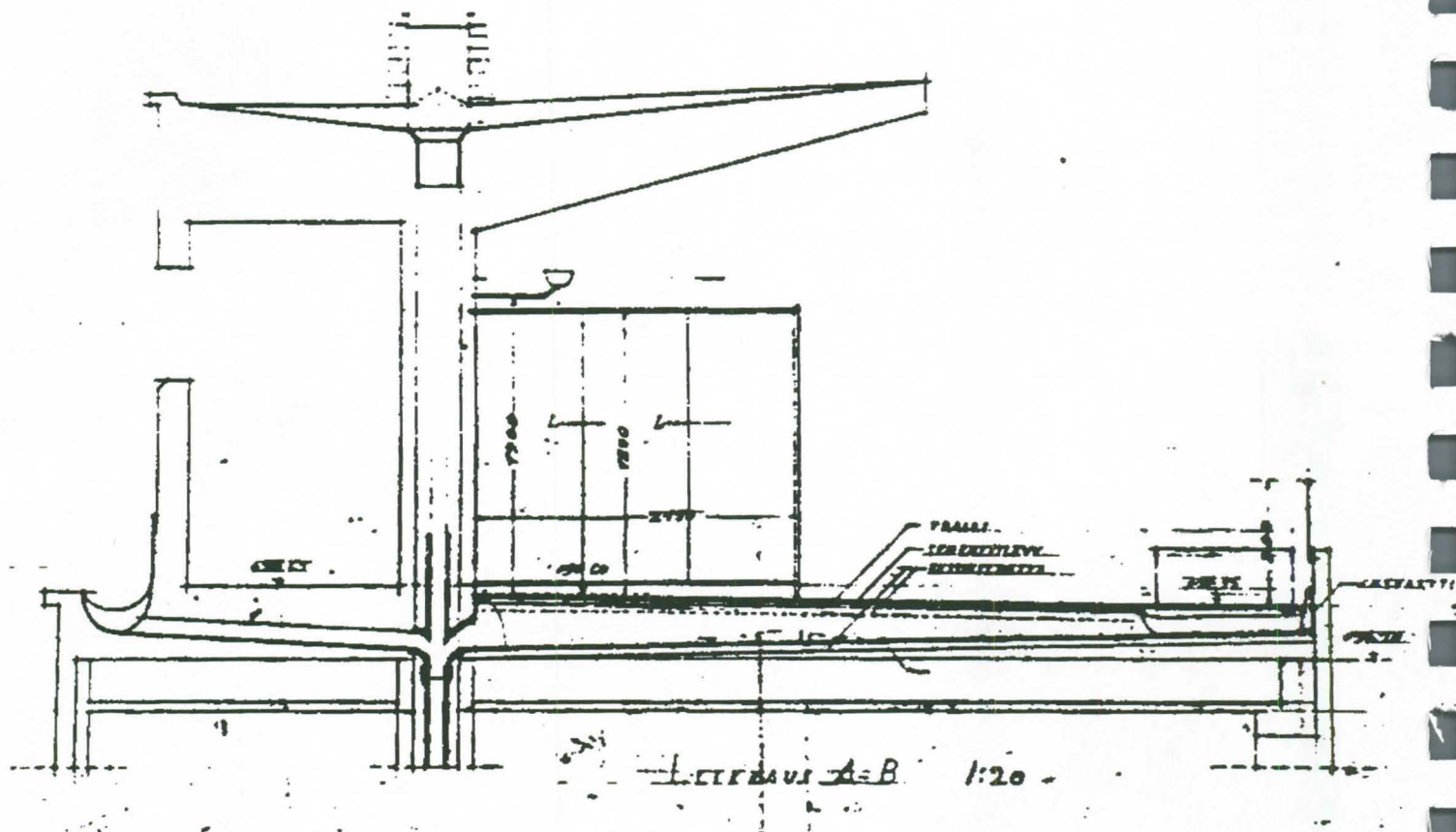

MAKUUHALLI/ IV

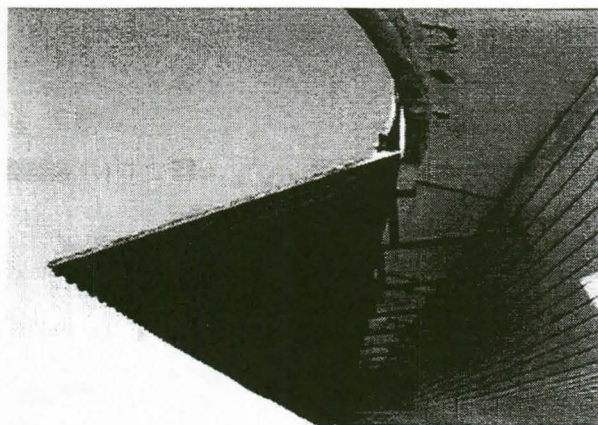
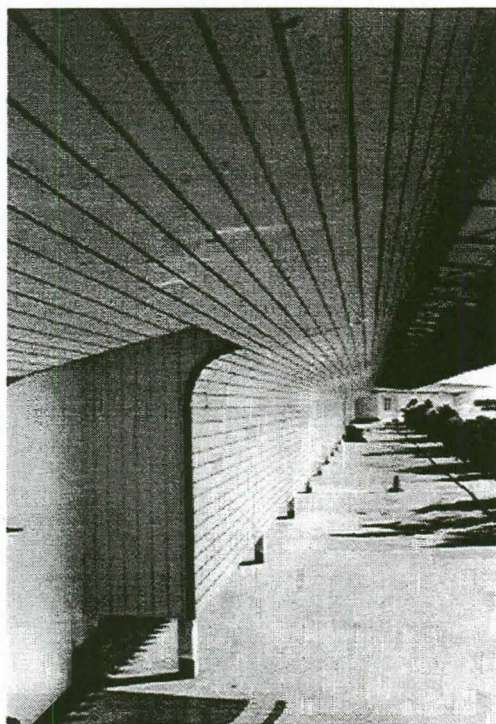

Vasen valokuva on otettu heti valmistumisen jälkeen (AAS 50-003-265). Halli oli aluksi liian suojaton. Oikealla potilaan takana näkyvä lippa toteutettiin heti rakennuksen valmistumisen jälkeen. Materiaali on korrugoitua 6 mm vahvuista eterniitti-levyä lev. 1000 mm. Kannakkeet ovat maalattua teräsputkea. Eterniitti maalattiin keim-väreillä (AAS/Suojakatos A-halliin).

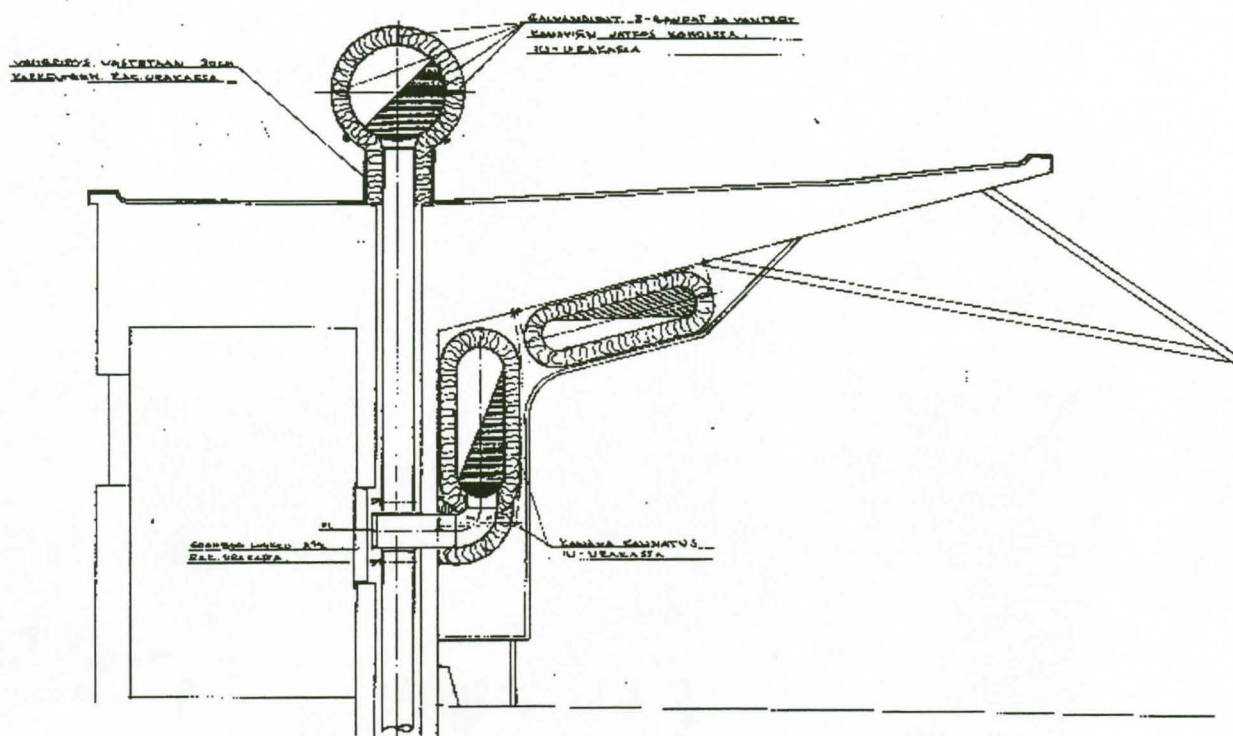
Kuva potilaasta makuuhallissa. Kyseinen potilas on poistunut sairaalasta 11.7.1935, kuten päiväkirjan merkintä kertoo. PSA.

Ote työpiirustuksesta 50/66 AAS vuodelta 1931

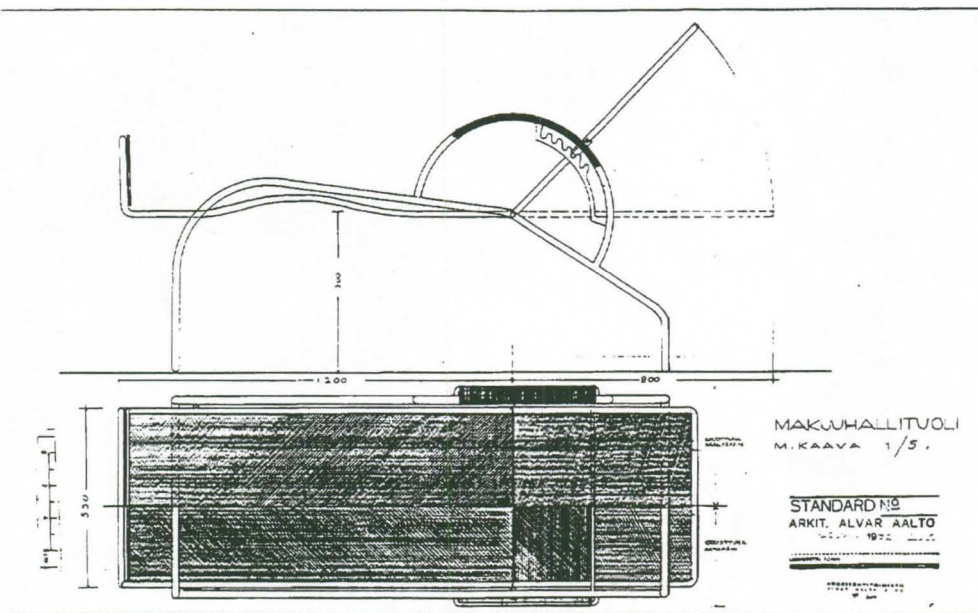

Kotelointi on valkoiseksi maalattua lautta, ovien syvennöksiä reunustaavat profiililtaan puolipyöreät oranssiksi maalatut listat. Kotelon rakenne tukeutuu metallitolppiin. Kuva vasemmalla 04/2000 HNP.

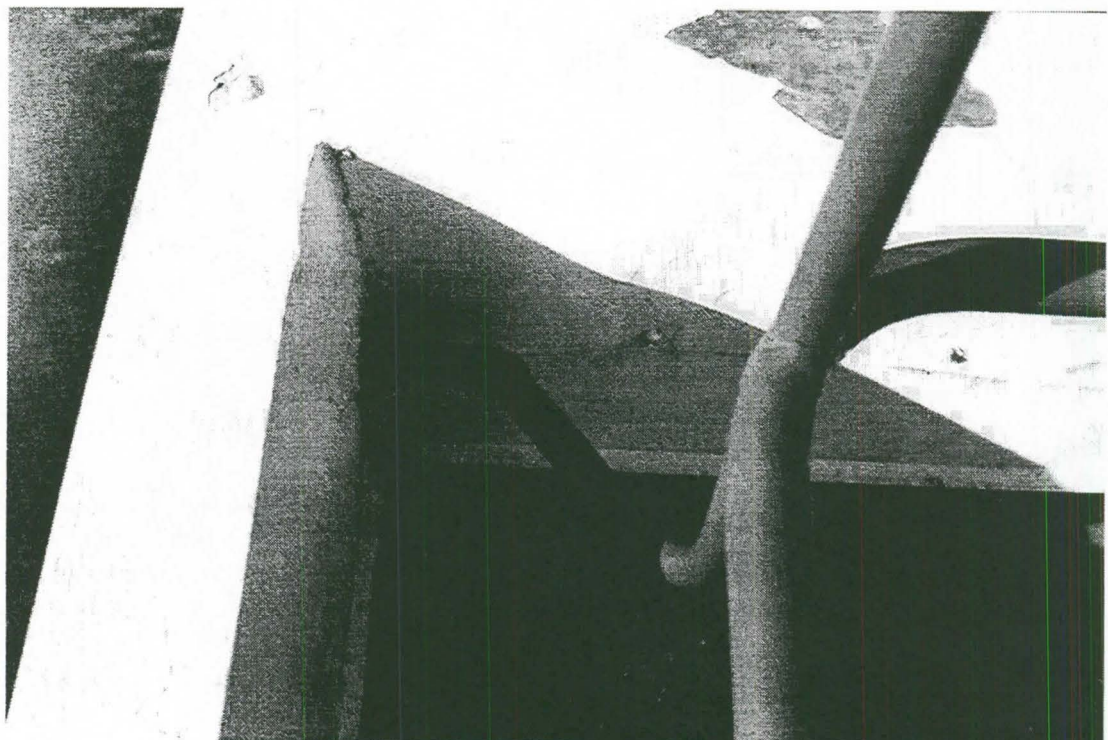
Hallin luonne on muuttunut oleellisesti kun A-siiven ilmanvaihtojärjestelmä muutettiin 1974-79. Makuuhallin leikkauksessa näkyy terassille ja katolle asennetut kokoojakanavat. Todellisuudessa koteloinnin kohdalla alkuperäistä valupintaa näkyy vain 50 cm leveä kaistale eli noin puolet tässä kuvassa esitetyistä. Suunnitelman on laatinut insinööritoimisto Ake Jokela 1977 (PSA).

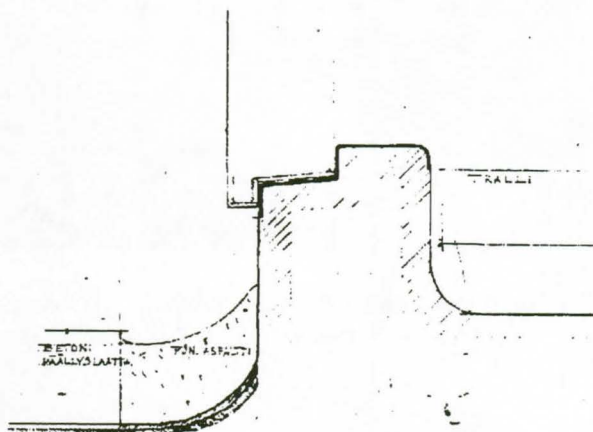
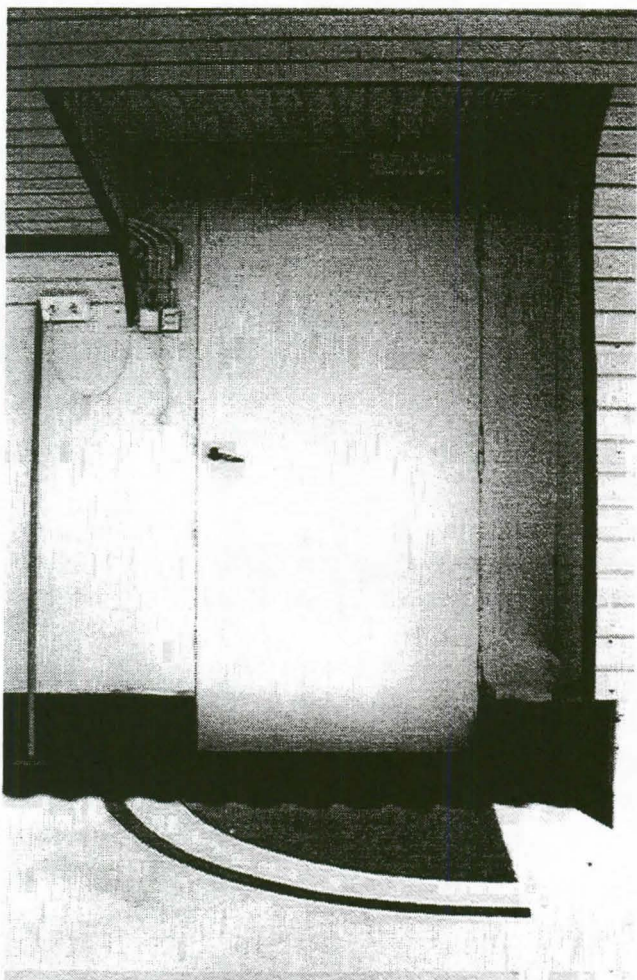
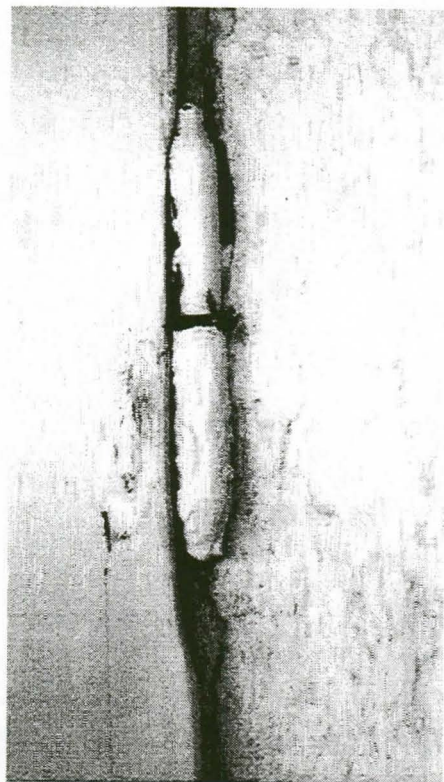
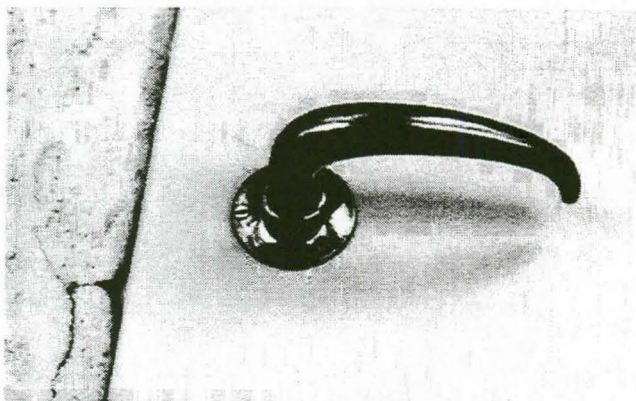
MAKUUHALLI

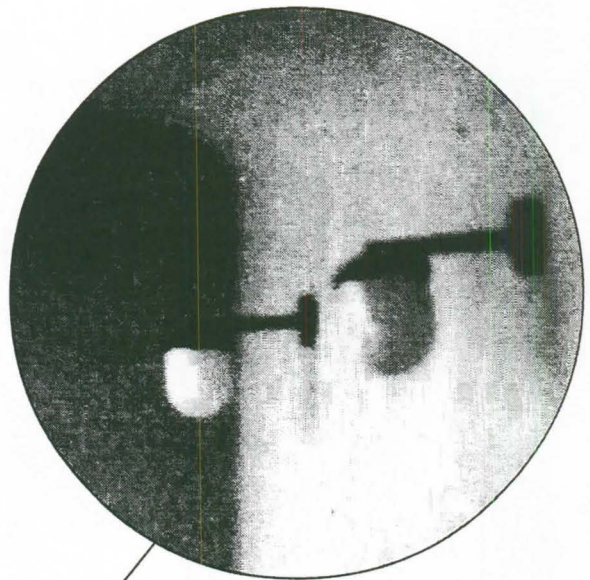
Lepotuoleja oli kahta tyyppiä. Yllä Aallon standardi-
piirros 50/209 AAS.

Terassin putkikaiteiden muoviliitokset muistuttavat
viemäriasennuksia. Kuva 04/2000 HNP.

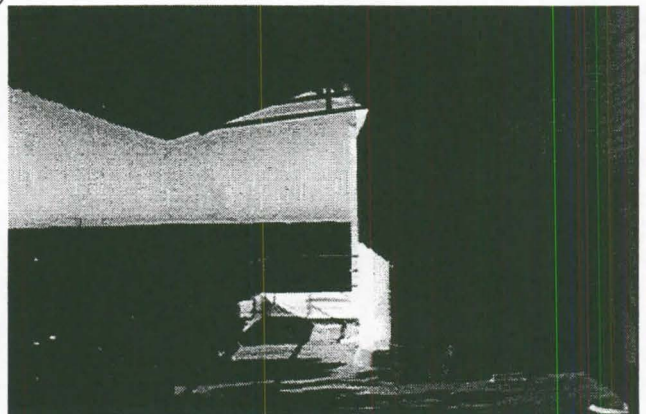
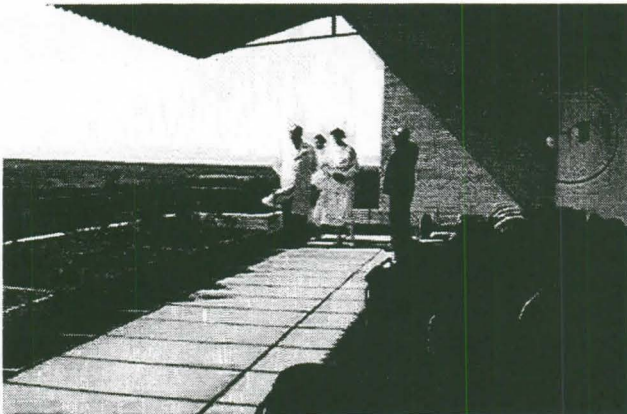

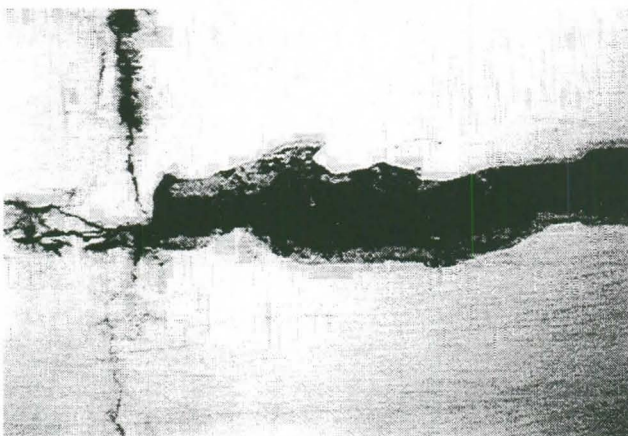
Eräs neljästä säilyneestä alkuperäisestä terassin ovesta: peltikarmit, ovilehti maalattua vaneeria ja pukinsarvivedin. Kun ulkoseinä on rapattu, saranalle ei ole löytynyt tilaa, joten ovilehtiä on lovettu. Valokuvat 04/2000 HNP. Oikealla detailjippiirros terassin rautakynnyksestä 50/357 AAS. Kattoterassille on 1997 rakennettu pyörätuolirata (LPR).

Makuuhallin seinävalaisin, tyyppi 11.

Ylähallin molempiin päihin on rakennettu IV-konehuone 1970-luvulla. Kuvapari ennen - jälkeen. Vasen kuva yllilääkäri Sukkisen albumi, oikea 04/2000 HNP.

Betonilipan kunto on hälyttävä. Rakenne on kylmä ja raudoitukset lähellä pintaa. Karbonatisoituminen on todennäköisesti edennyt tasaisesti, mistä seurauksena nyt esiintyy vyöhykemäistä korroosiota. Lipan reunasta on paikoin lohjennut betonipaloja. Alemmissa kerroksissa makuuhallien rakentaminen umpeen on suojannut betonirakenteita. Valokuva 04/2000 HNP.

5.2. VÄRITUTKIMUS

YLEISTÄ

Paimion sairaalan väritutkimuksen kenttävaihe tehtiin 4.4. - 7.4.2000. Työn suoritti erikoismaalari Katja Aaltonen Erikoismaalausliike Sapluunasta Oulusta. Selvitystulosten koostaminen ja raportti on tehty huhtikuussa 2000. Rakennuksen maali- ja värikerroksista ei ole tiedossa aiempia selvityksiä.

Tutkittavaksi valittiin n. 70 eri puolilla rakennusta olevaa rakennusosaa tai pinnoitetta. Näytealoja tehtiin n. 40, joista n. 20 viimeisteltiin siten, että kaikki säilyneet värikerrokset ovat nähtävissä ns. väriportaikkona. Muista todettiin ja kirjattiin ylös eri värikerrosten olemassaolo.

Tutkimus keskittyi yleisiin tiloihin kuten ala-aulaan, pääporraskäytävään, ruokasaliin, luku-saliin (nyk. kahvio), seurusteluhuoneeseen, ns. museohuoneeseen, maisemahissiin käytävien sekä potilassiiven 4. ja 1. kerrokseen.

TUTKIMUSTAPA

Näytealat tehtiin mekaanisesti raaputtamalla (kirurginveitsi) siten, että n. 20 näytealaan otettiin esille kaikki kohdassa olleet eri-ikäiset maalikerrokset. Värisävyt on määriteltä silmämääräisesti käyttämällä apuna NCS-värijärjestelmää (Sadolin-värikartaston v.1997 malli). Muutama sävy on määriteltä myös Teknos Teknolor värikartan mukaisesti. Dokumentointi tehtiin valokuvaamalla. Koska vanhojen maalikerrosten sävyihin ovat aikoinaan vaikuttaneet auringon UV-säteily sävyjä muuttaen, pöly ja lika niitä tummentaen sekä päälle maalattut maalikerrokset, ovat sävyn määritykset pakostakin vain suuntaa antavia. Tarkempaa pigmenttien laboratoriotutkimusta ei tässä yhteydessä voitu tehdä.

TULOKSET

Enimmillään todettiin 6-8 maalikerrosta ja vähimmillään vain 1 (rappaus tai tasotus oli uusittu hiljattain). Alkuperäisiksi tulkittuja värikerroksia löytyi n. 20 näytealasta. Mm. ruokasalin radiaattorien ja pääporraskäytävän nykyiset sävyt ovat lähellä alkuperäisiä, kun taas suuri osa aiemmista eri värisistä pinnoista on tällä hetkellä maalattu valkoiseksi. Varhaisemmat valkoisen sävyt ovat olleet voimakkaammin taitettuja kuin nykyiset. Yleisesti havaittiin, että rakennuksen alkuperäinen värimaailma poikkeaa huomattavasti nykyisestä.

Ehkä yllätyksellisimmät havainnot tehtiin porraskäytävistä sekä kahvion ja ala-aulan pylväistä. Asiakirjoissa ja perimätiedossa esiintynyt ns. Paimion sininen pystyttiin myös todentamaan.

Myös museohuone todettiin maalatun alkuperäisistä poikkeavilla sävyillä.

JATKOTUTKIMUSSUOSITUS

Tutkimusta ei kohteen laajuuden vuoksi voitu tehdä kattavana. Selvitys antaa kuitenkin lähtökohdan ja tukea esim. sisustussuunnittelulle. Mikäli sisätiloja aiotaan restauroida, tulisi väritarkastelua laajentaa ja tarkentaa. Olisi myös syytä tehdä tarkempi värianalyysi laboratoriokeineen, mikäli halutaan selvittää tämän Suomen varhaisen funktionalismin merkkikohteen värimaailmaa spesifisesti.

RAKENNUSOSAKOHTAISIA HAVAINTOJA

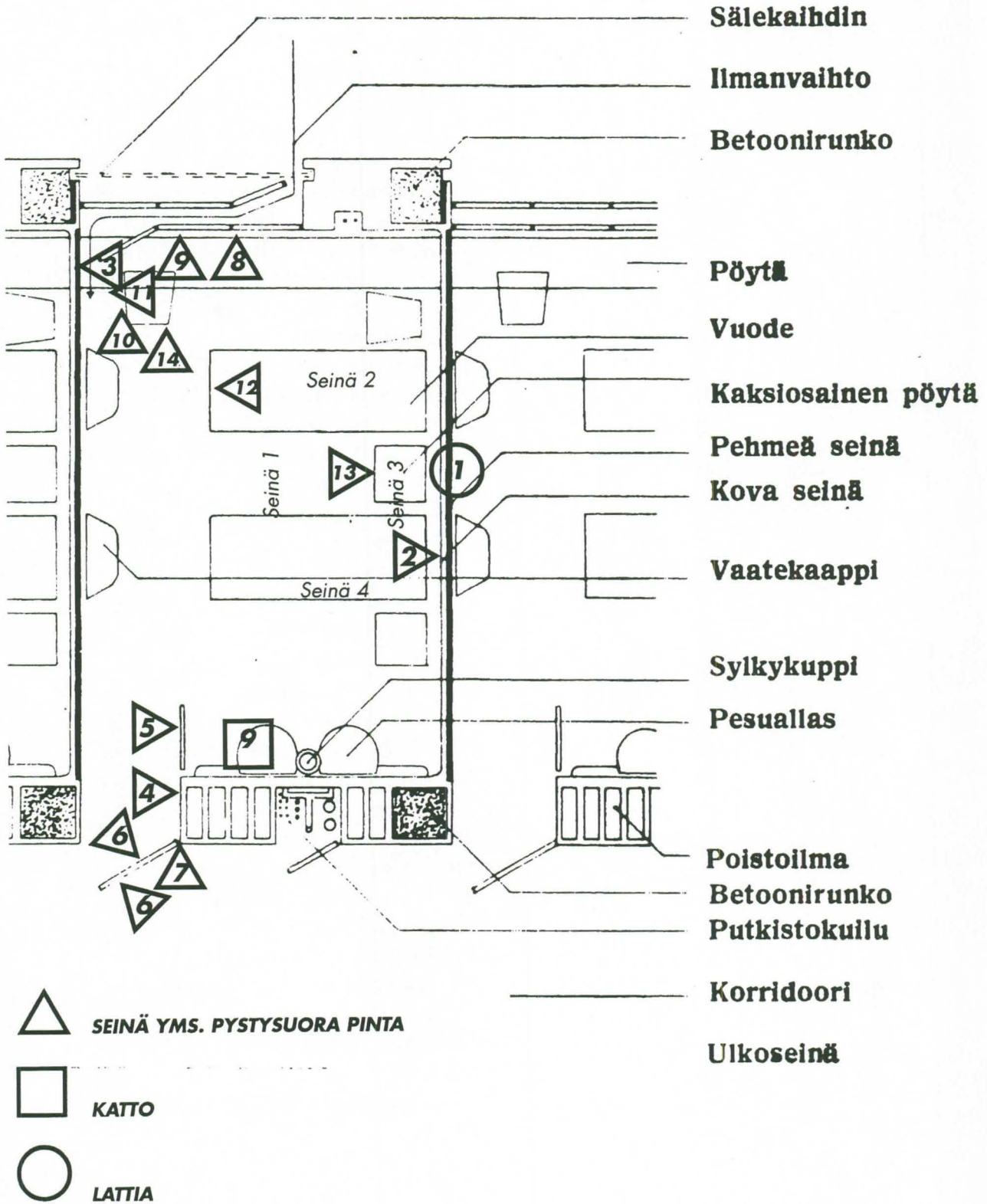
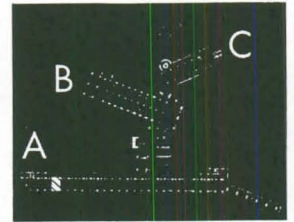
Väritutkimuskorteissa on kirjattu ylös selvitettyjen kohteiden suuremmat sävy muutokset sekä muutoin merkittävät havainnot. Sen lisäksi tehtiin lukuisia rakennusosakohtaisia havaintoja, joita ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi kirjata ylös väritutkimuskortteihin.

1. Potilashuoneissa ja kerrososastojen oleskeluhuoneiden seinissä (ei museuhuone) on uudet kipsilevypinnat valkoiseksi maalattuina. Ikkunaseinän pöytälevyissä oli vain kaksi vihreätä sävyä. Varhaisempia värikerroksia ei todettu.
2. Porrassyöksyjen alapinnoissa todettiin betonipinnasta lähtien seutraavat kerrokset:
 - tasote
 - valkoinen maali
 - pehmeä tasote
 - valkoinen maali (nykyinen pinta)
3. Vanhemmat maalikerrokset ovat olleet kiiltäviä tai puolikiiltäviä (öljymaaleja). Tilojen yleisilme on nykyisin erilainen, koska pinnoissa on enimmäkseen himmeitä tai puolihimmeitä maaleja.
4. Ruokasalin matalan osan kattovalaisinten kupariset heijastinsyvennykset ovat alkuaan olleet kuparipintaiset. Pinnasta havaittiin ruskea pohjamaali- ja 2 pronssimaalikerrosta.
5. Ruokasalin ikkunoiden sisäpinnoista havaittiin 2-3 valkoista maalikerrosta.
6. Kahvion ulkoseinän sisäpinnassa ja ikkunapenkissä todettiin seuraavat kerrokset: rappauksen päällä tasoitekerros ja yksi maalikerros. Vanhemmista värikerroksista ei näytealoissa havaittu merkkejä.
7. Vastaavasti oli uusittu pääaulan ikkunaseinän alaosien pinnoitus.
8. Museuhuoneen kattovalaisimessa todettiin kolme valkoista maalikerrosta.
9. Ensimmäisen kerroksen potilassiiven päädyn parvekkeen ovessa todettiin ainoastaan kaksi samansävyistä turkoosia maalikerrosta.
10. Maisemahissin viereisissä parvekkeiden teräskaitteissa todettiin yli 10 erilaisen oranssin sävyistä maalikerrosta.
11. Seurusteluhuoneen seinässä todettiin merkkejä vaalean vihreästä sävystä kahden valkoisen maali- ja tasotekerroksen alla. Ikkunapenkissä ei todettu aikaisempia maali-kerroksia.

TUTKIMUSKOHDAT

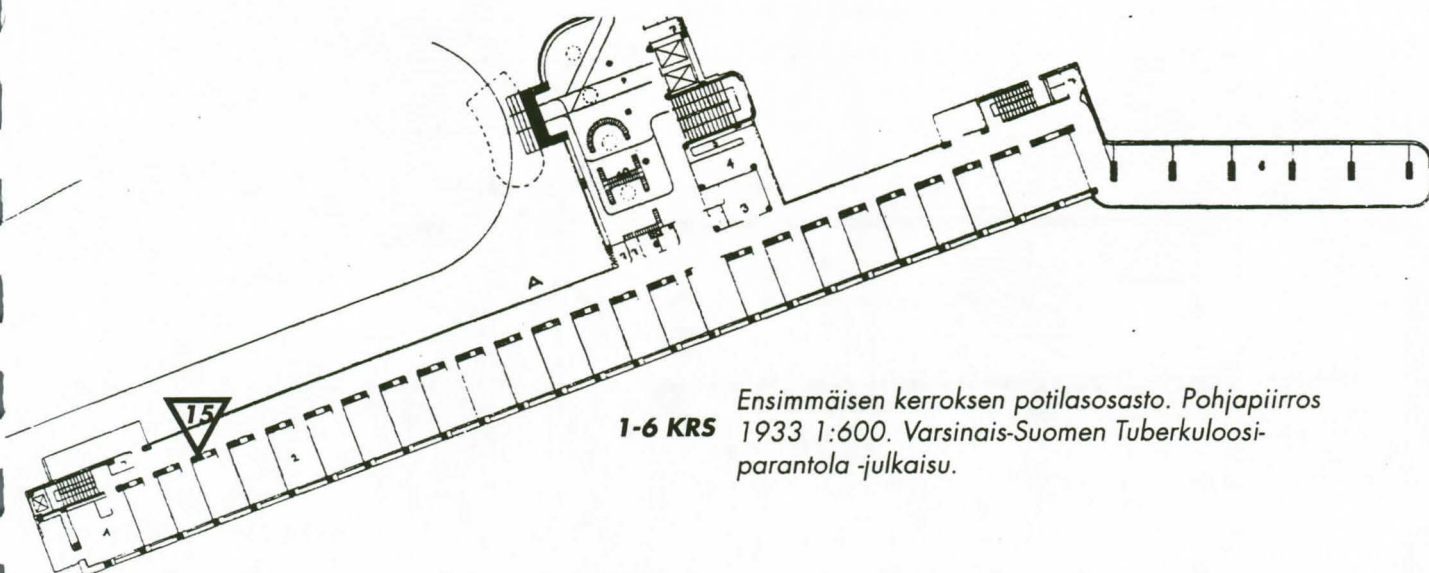
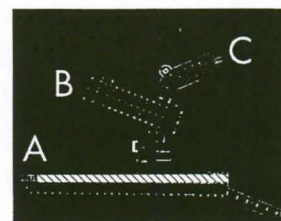
1. Museohuone: katto
2. Museohuone: seinä
3. Museohuone: seinä
4. Museohuone: seinä
5. Museohuone: sermi
6. Museohuone: ovi
7. Museohuone: oven karmi
8. Museohuone: Ikkuna
9. Museohuone: Lattialista, lattia
10. Museohuone: vaatekaappi
11. Museohuone: Ikkunapöytä
12. Museohuone: sänky
13. Museohuone: yöpöytälaatikosto
14. Museohuone: tuoli 51
15. A-siiven käytävä: seinä 1.krs
16. A-siiven käytävä, seinä 1-6 krs.
17. Maisemahissi: seinä
18. Maisemahissi: seinä
19. B-porras: kaide
20. B-porras: mosaiikkibetonilattia
21. Aula: seinä
22. Aula: seinä
23. Aula: pylväs
24. Aula: tuulikaappi
25. Pääporras: senä
26. Pääporras: seinä
27. Pääporras: seinä
28. Pääporras. kaide
29. Pääporras: kaide
30. Pääporras: kaide
31. Pääporras: tasanteen oven karmi
32. Pääporras: tasanteen ikkunapenkki
33. Ruokasali: katto
34. Ruokasali: seinä
35. Ruokasali: Pendeliovi
36. Ruokasali: pöytä, tuoli
37. Seurusteluhuone: katto
38. Lukusali: katto
39. Lukusali: päätyikkuna
40. Lukusali: pylväs (teräsputki)
41. Lukusali: seinä
42. Lukusali: lasiseinä
43. Lukusali: jalkalista
44. Seurusteluhuone: nurkkaikkuna

MUSEOHUONEEN POHJAPIIRROS

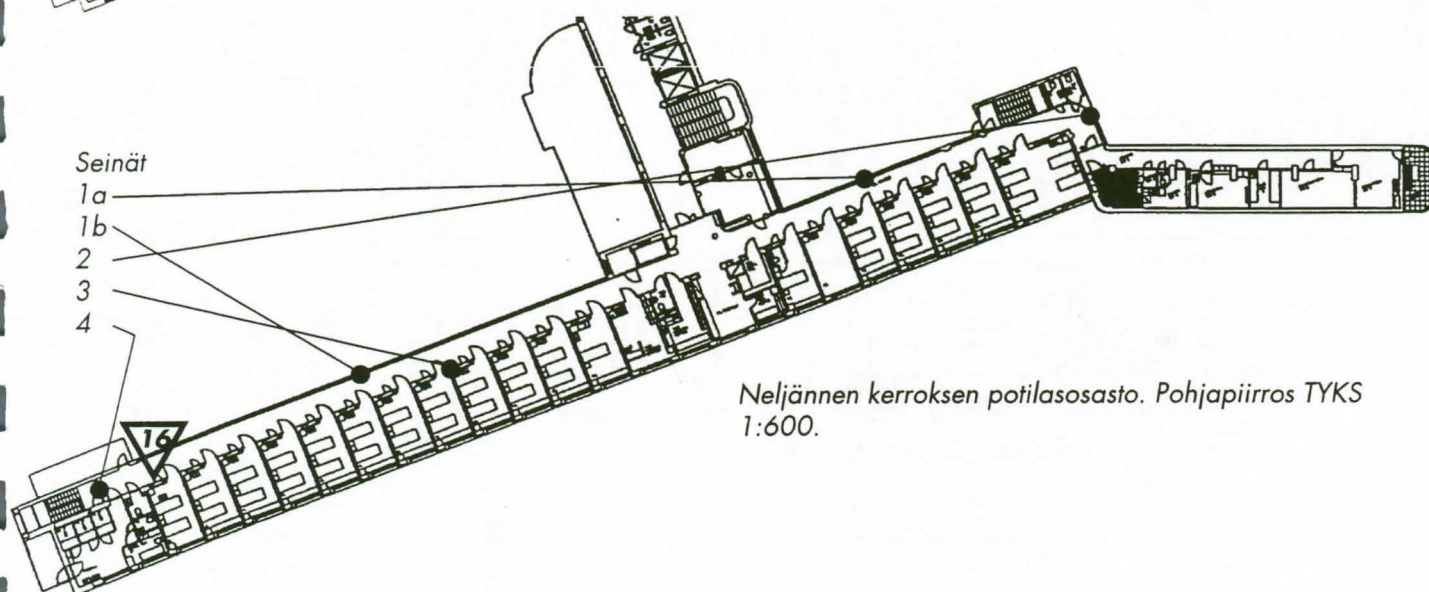

Tämä kaaviopohjapiirros on julkaistu Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola -julkaisussa 1933.

A-SIIVEN POTILASKÄYTÄVÄN POHJAPIIRROS

1-6 KRS Ensimmäisen kerroksen potilasosasto. Pohjapiirros 1933 1:600. Varsinais-Suomen Tuberkuloosi-parantola -julkaisu.

Seinät

1a

1b

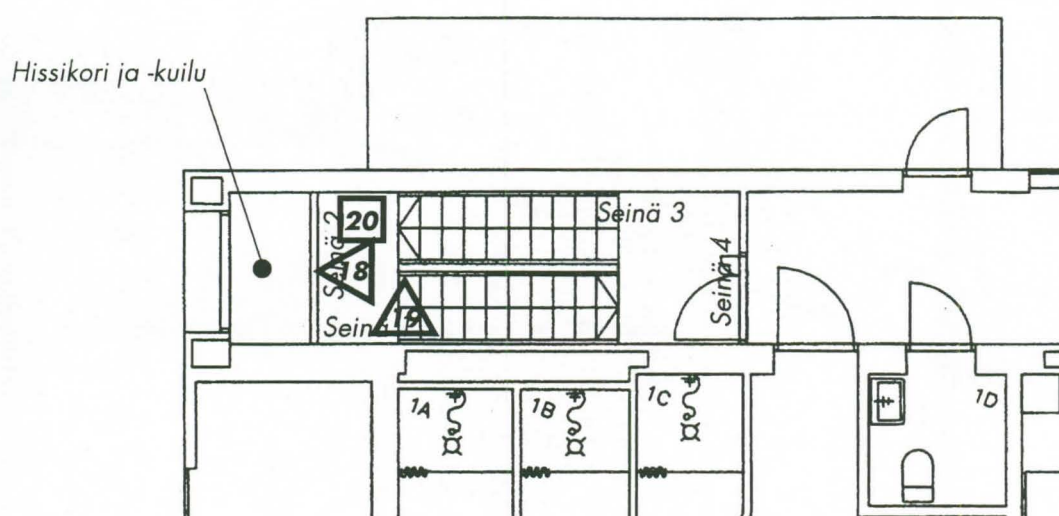
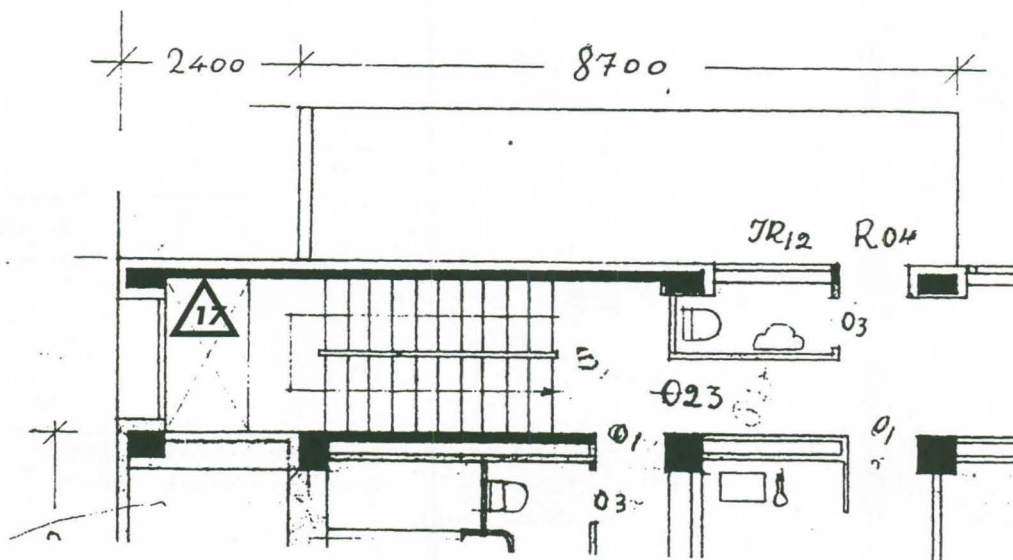
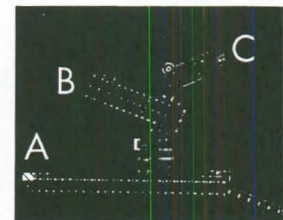
2

3

4

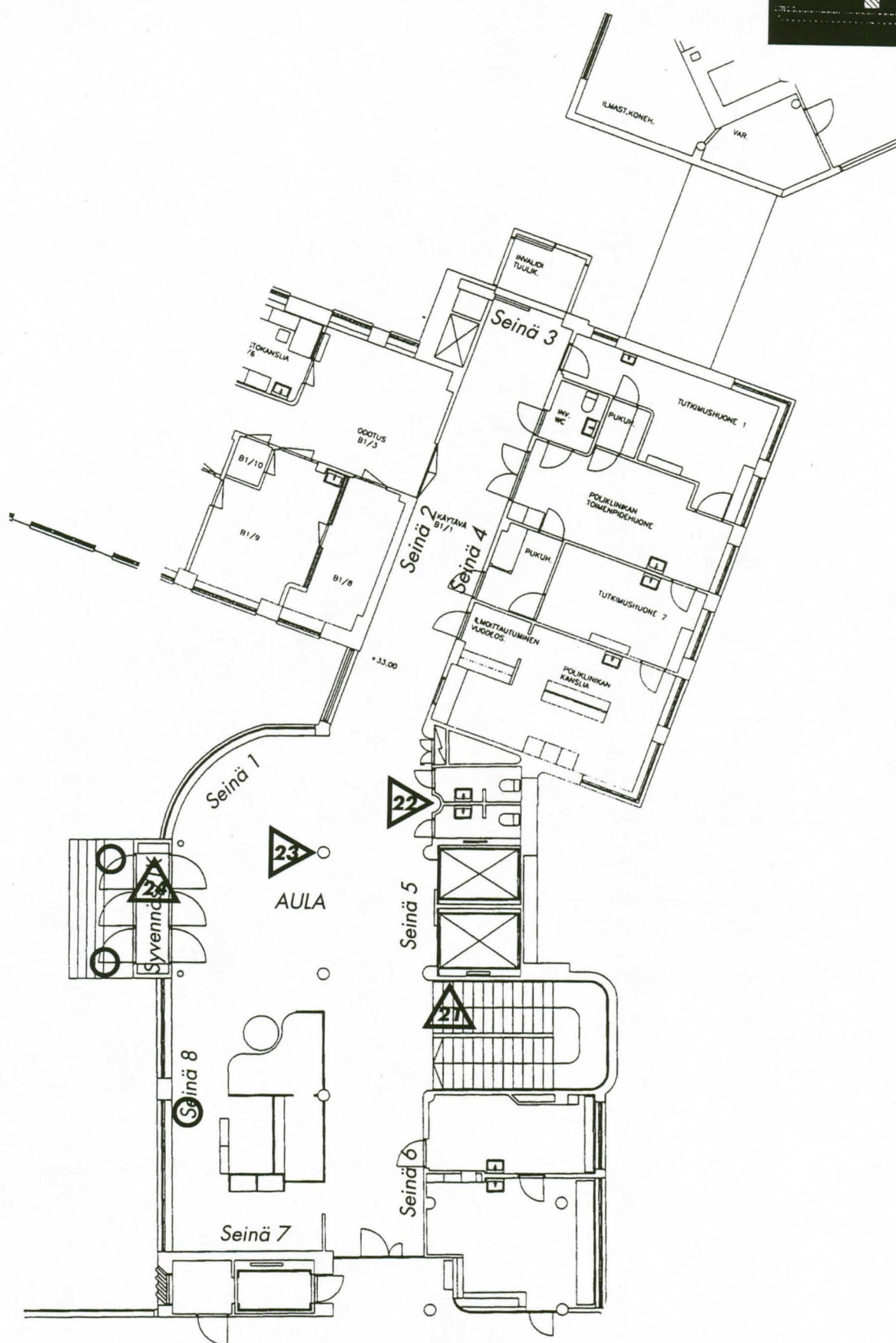
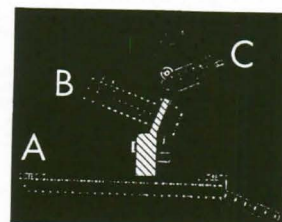
Neljännän kerroksen potilasosasto. Pohjapiirros TYKS 1:600.

MAISEMAHISSI JA B-PORRAS

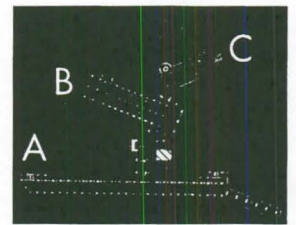

Ylempi kuva ote lupasarjan piirustuksesta C-2. PSA.
Alempi pohjapiirros nykytilasta. TYKS.

AULA

Aulan pohjapiirros 1:200, nykytila (TYKS).

PÄÄPORRAS

DILATAATIONI SAUMA

TÄMÄ OSA ON VÄLJÄ JÄRJESTÄ
KORROKSESSA MUUTETTU
KTS. HALLINTORAKENNIN
PIIRUSTUS

4.KRS

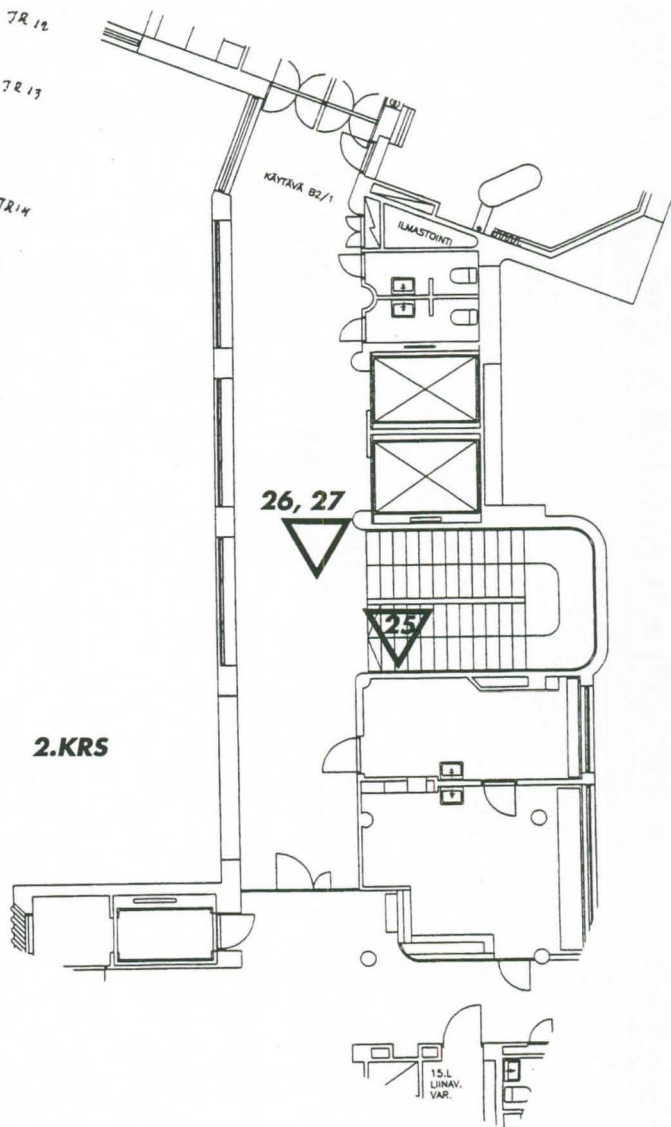
BETONIA

KORROKSET, II-VI,
5850 5000 5000
LASISEINÄ J

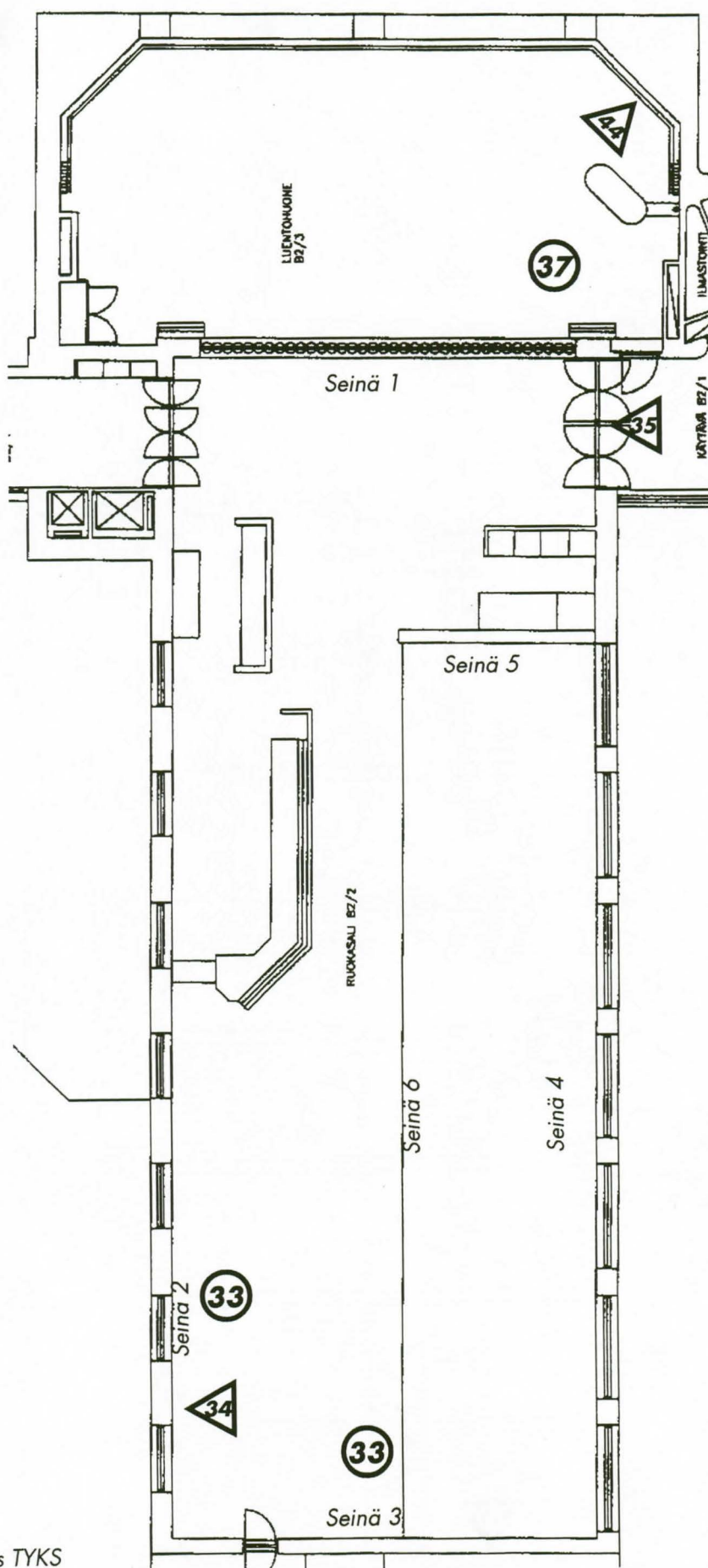
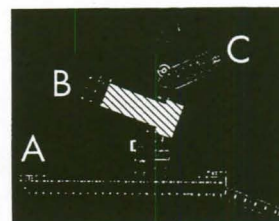
Yllä pääportaan pohjapiirros 1930 lupasarjasta,
1:200. Kuva osa piirroksista C-2 (AAS).

Oikealla pääportaan pohjapiirros 1:200, nykytila
(TYKS).

2.KRS

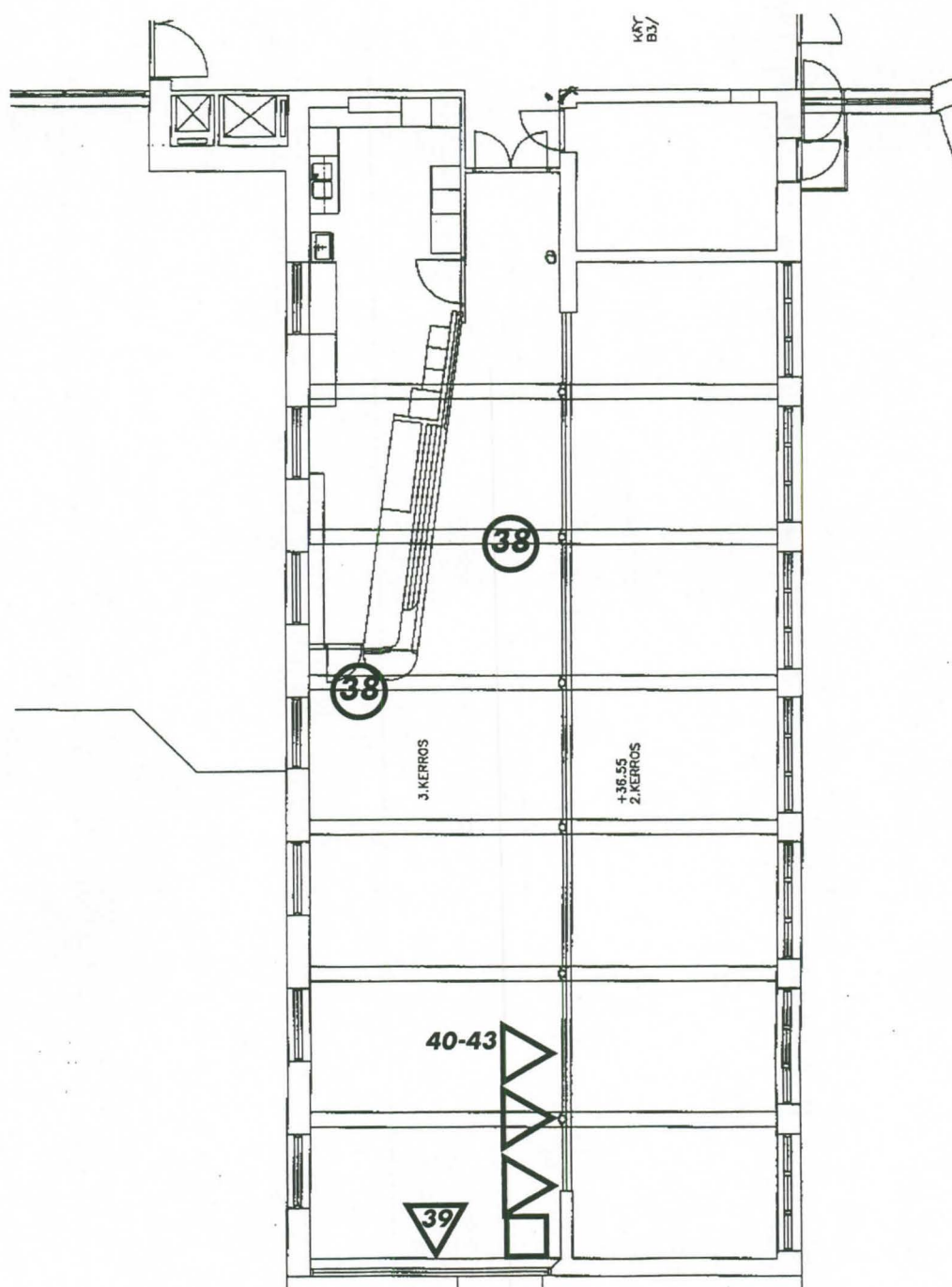
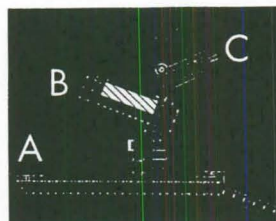

RUOKASALI JA SEURUSTELUHUONE

Pohjapiirustus TYKS

LUKUSALI, NYKYINEN KAHVIO

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 1	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Katto	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Valaisimen kohdalta	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S3010-G40Y
	2	S4010-B70G/B90G
	3	TC 8513 *
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita - Seinäväri kaareutuu n. 6 cm katon puolelle ja muodostaa valaisimen kohdalla lisäksi puolipyörän. - Kattoradiatori maalattu katon värillä. * TC= Tecnocolor, Teknos	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 2	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Sängyn takaa	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali tasoite
	1	S1005-G75Y
	2	S0500-N
	3	
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
	Jatkuu kortissa n:o	
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 3	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Seinäsmyygi oven suussa	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	kelt. pohjaväri
	2	S1005-G75Y
	3	S0505-G60Y
	4	O601-Y21R
	5	S0500-N
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
		Jatkuu kortissa n:o
		Sijainti rakennuksessa
Erityishuomioita	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 4	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Ensopahvi pöytätason alla	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali Ensoliitti-levy
Valokuva	0	Pintamateriaali Enso-pahvi
	1	pohjamaali
	2	S1005-G30Y
	3	S1005-G80Y
	4	0801-G06Y
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 5	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Sermi	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Ovenpuoleinen kylki	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali puu
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	pohjamaali
	2	S2020-G80Y, mahd. 2 kerrosta
	3	S3020-G90Y
	4	S2030-G70Y
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
		Jatkuu kortissa n:o
		Sijainti rakennuksessa
Erityishuomioita Päälimmäinen eli nykyinen lateksikerros irtoa kelmuna.		Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä
		Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 6	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Ovi	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Potilashuoneen puolelta	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali puu, koivi
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S0500-N
	2	tasote
	3	0503-G90Y
	4	0601-Y21R
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
	Jatkuu kortissa n:o	
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Käytävän puolelta ovi on lakattu.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 7	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Oven karmi	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Potilashuoneen puolelta	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rauta
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S1005-G50Y
	2	0502-Y15R
	3	0503-Y20R
	4	S0502-G50Y
	5	0503-G90Y
	6	S0500-N
	7	
	8	
	9	
		10
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Eriyishuomioita	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 8	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Ikkuna	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Potilashuoneen puolelta	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali puu
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	pohjamaali
	2	valkea
	3	valkea
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 9	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Lattialista, lattia	Tutkimuskohdan tarkka sijainti	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali *
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	pohjamaali / tasoite
	2	S2005-G30Y
	3	S3010-G40Y
	4	nykyisin harmaa
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita * Lattialista ikkunaseinällä metallia, muualla puuta. Lattian nykyisen mattokerroksen alta ei löytynyt muita kerroksia.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 10	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Vaatekaappi	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Ikkunaan päin	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali puu, taivutettu vaneri
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S2005-G70Y
	2	S2005-G90Y
	3	S1005-G50Y
	4	1005-G75Y
	5	0801-G06Y
	6	S0500-N
	7	
	8	
	9	
	10	
	Jatkuu kortissa n:o	
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita - Karmissa samat värikerrokset - Ainakin viimeisin kerros on maalattu telalla, alunperin kaappi on ollut sileä.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 11	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Ikkunapöytä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Ikkunan edessä	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali puu
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S0500-N/ 0602-Y64R
	2	S2020-B70G
	3	~S1030-B90G
		Metallikannakkeen värit:
	1	S2010-G70Y
	2	S3010-G10Y
	3	S2010-G20Y
	4	S1010-G10Y
	Jatkuu kortissa n:o	
	Sijainti rakennuksessa	
Erityishuomioita Pöytä todennäköisesti kunnostettu myöhemmin.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 12	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Sänky	Tutkimuskohdan tarkka sijainti	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali metalli
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S2010-G20Y
	2	1505-G20Y
	3	TC 9213 *
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
	Jatkuu kortissa n:o	
	Sijainti rakennuksessa	
Erityishuomioita *TECNOCOLOR, TEKNOS	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 13	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Yöpöytä-laatikosto	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Kaapin ovi	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali metalli
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	tummahko ruskea
	2	S1010/2010-G70Y
	3	S2005-G90Y
	4	S2020-B50G
	5	~S130-G10Y
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Metalliosissa samat värit.	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MUSEOHUONE

Kortin numero 14	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Museohuone 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Tuoli 51	Tutkimuskohdan tarkka sijainti	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali puu, vaneri
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	musta petsi
	2	S3020-G
	3	S2010-Y10R
	4	0502-Y05R
	5	S1005-G90Y
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / A-SIIVEN KÄYTÄVÄ

Kortin numero 15	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone A-siiven käytävä 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Kaareva ikkunaseinä museohuoneen läheltä	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote, maali
	1	S1005-G40Y
	2	tasote
	3	0801-G06Y
	4	1002-Y15R
	5	tasote
	6	S0500-N
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS

Kortin numero 15	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone A-siiven käytävä 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Kaareva ikkunaseinä museohuoneen läheltä	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote, maali
	1	S1005-G40Y
	2	tasote
	3	0801-G06Y
	4	1002-Y15R
	5	tasote
	6	S0500-N
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / A-SIIVEN KÄYTÄVÄ

Kortin numero 16	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone A-siiven käytävä 1.-6. krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Potilashuoneiden oviseinä, länsipää 1-6 krs	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali
	1	1 krs
	2	2 krs
	3	3 krs
	4	4 krs
	5	5 krs
	6	6 krs
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Oviseinällä uusi rappaus, tasote ja nykyinen malaus. Ikkunaseinällä paikoitellen säästynyt noin neljä valkeata väri- kerrosta.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS

Kortin numero 15	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone A-siiven käytävä 1.krs
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Kaareva ikkunaseinä museohuoneen läheltä	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote, maali
	1	S1005-G40Y
	2	tasote
	3	0801-G06Y
	4	1002-Y15R
	5	tasote
	6	S0500-N
	7	
	8	
	9	
	10	
	Jatkuu kortissa n:o	
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MAISEMAHISSI

Kortin numero 17	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Maisemahissi
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Hissin seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti sisäpuolelta	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali kovalevy tms.
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote + maali
	1	S1010-Y10R / S2020-Y10R
	2	S2030-B10G
	3	S3040-B10G
	4	valkea maali
	5	S3040-B70G
	6	S5030-B50G
	7	3540-B20G
	8	S5020-B50G
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / MAISEMAHISSI

Kortin numero 18	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Maisemahissi
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti porraskäytävän puolelta	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S2030-G70Y
	2	S2030-G90Y
	3	valkea pohjamaali
	4	nyk. turkoosi
	5	valkea pohjamaali
	6	nyk. turkoosi
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Oheiset värit löytyvät ovesta ja karmista. Sivupeilistä ei löydy kuin nykyinen väri pohjamaaleineen.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin		

VÄRITUTKIMUS / B-PORRAS

Kortin numero 19	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone B-porras
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti porraskaide 4 1/2 krs kohdalta.	Tutkimuskohdan tarkka sijainti metallisuojus palkin päällä	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali metallipelti
Valokuva	0	Pintamateriaali
	1	S1010-Y30R
	2	S3040-B30G
	3	S2020-B30G
	4	S3040-B10G
	5	S3020-B30G
	6	S4040-B40G
	7	S4040-B40G
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita 	1. Metallipelti 2. Käsijohde: 2 x musta värikerros 3. metallinen käsijohteen kannake 1 ja 2: 4005-G40Y 3: S2020-G40Y 4 ja 5: s4005-G20Y	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin

VÄRITUTKIMUS / B-PORRAS

Kortin numero 20	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone B-porras
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti porrasaskelmat ja tasanteiden pinta	Tutkimuskohdan tarkka sijainti	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali mosaiikkibetoni
Valokuva	0	Pintamateriaali
	1	
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
	Jatkuu kortissa n:o	
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Väri ja kivet vaihtelevat: Massa ~S5020-G30Y - S5020-G30Y Kivet ~ 0602-Y64R JA 1002-Y15R	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / PÄÄAULA

Kortin numero 21	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääaula
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Katto	Tutkimuskohdan tarkka sijainti	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote + mali
	1	
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Katto: ~kolme valkoista tasotteen päällä Kattoikkunan metallikehys: ~3-4 valkoista	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin		

VÄRITUTKIMUS / PÄÄAULA

Kortin numero 22	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääaula
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Seinä yleisävessojen välissä	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus + metalli
Valokuva	0	Pintamateriaali 2 x tasote
	1	0305-G85Y / 1008-Y
	2	0801-G06Y
	3	S0500-N
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Portaiden kohdalla käsijohdinta kehystävä maalaus /1 krs Pohja 0505-Y05R Kuvio 1005-G75Y	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / PÄÄAULA

Kortin numero 23	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääaula
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Pylväs	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Seinä yleisä vessojen välissä	
Näytteet väri- ja tapetikerroksista	00	Materiaali metalli
Valokuva	0	Pintamateriaali lyijymönjä + maali
	1	S7020-G30Y
	2	tasote
	3	1005-G75Y
	4	1002-Y05R
	5	S0500-N
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / PÄÄAULA

Kortin numero 24	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus	
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto			
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääaula	
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000	
Tutkimuskohdan sijainti Tuulikappi	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Seinä		
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus	
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote	
	1	musta maali	
	2	tasote	
	3	valkea pohjamaali	
	4	nykyinen musta	
	5		
	6		
	7		
	8		
	9		
	10		
	Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa			
Erityishuomioita Ulko-ovi: 2-3 mustaa Ulkolipan alapinta: vain nykyinen musta väri rappauspinnalla.		Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
		Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / PÄÄPORRAS

Kortin numero 25	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääporras
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti 7.krs, maalipinta käsihohteen kohdalla	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote
	1	1510-G50Y / S2010-G40Y
	2	tasote (öljy)
	3	tasote (vesiliuk.)
	4	S1002-Y05R kuvio: S2500-N
	5	S0500-N kuvio: S1002-R (tummempi)
	6	
	7	
	8	
	9	
		10
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Varhaisin väritys: 3., 4., 6., 7. kerroksen seinästä en löytänyt käsihohteen takaa väripintaa, vain vihreää. 5. värikerros: harmaa kuvio on nykyistä ~1,5 cm pienempi.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / PÄÄPORRAS

Kortin numero 26	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus	
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto			
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääporras	
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000	
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Hissien viereinen kaareva os (pilari)		
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus	
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote + maali	
	1	1002-Y05R	
	2	S1005-G80Y kuvio: 1005-G75Y	
	3	S1005-Y kuvio: 0505-Y05R	
	4	S1002-Y05R kuvo: S2500-N	
	5	S0500-N kuvio: S1002-R	
	6		
	7		
	8		
	9		
	10		
Jatkuu kortissa n:o 27			
Sijainti rakennuksessa			
Erityishuomioita 3. värikerroksen kuvio onnäkyvissä kohoumana, kuvioväri on ohut, lähes olematon.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä		
		Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / PÄÄPORRAS

<i>Kortin numero</i> 27	<i>Tutkimuksen tekijä</i> Katja Aaltonen 4/2000	<i>Kohde /talo</i> Paimion sairaala / päärakennus
<i>Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija</i> 1929-33, Alvar Aalto		
<i>Suuret muutokset /vuodet</i>		<i>Tila /huone</i> Pääporras
<i>Tutkimuksen tilaaja</i> Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	<i>Arkistointipaikka</i>	<i>Päiväys</i> 8.5.2000
<i>Tutkimuskohdan sijainti</i> Seinä	<i>Tutkimuskohdan tarkka sijainti</i> Hissien viereinen kaareva os (pilari)	
<i>Piirros</i>		
<i>Erityishuomioita</i>		<i>Esiinottotekniikka</i> Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä
		<i>Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi</i> NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin

VÄRITUTKIMUS / PÄÄPORRAS

Kortin numero 28	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääporras
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Kaide	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Seinän puolelta 31/2 krs.	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali
Valokuva	0	Pintamateriaali
	1	
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
	Jatkuu kortissa n:o	
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Metallikaide: 2 mustaa värikerrosta Metalikupu: 3 valkeaa värikerrosta	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / PÄÄPORRAS

Kortin numero 29	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääporras
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Kaide	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Ikkunan edessä 31/2 krs.	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali metalli
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	6005-R90B
	2	S5500-N
	3	1005-G75Y
	4	valkea
	5	S0500-N
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / PÄÄPORRAS

Kortin numero 30	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääporras
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Porraskaide	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Porrassyöksen puolelta 7.krs	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali metallipelti
Valokuva	0	Pintamateriaali pohjamaali
	1	S3040-B30G
	2	kuten 1
	3	S3020-B30G
	4	S2030-B50G
	5	kuten 4
	6	S4040-B40G
	7	
	8	
	9	
	10	
	Jatkuu kortissa n:o	
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Samat värit myös 1., 2. ja 4:ssä kerroksessa. Käsihohde: 2 mustaa värikerrosta.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin		

VÄRITUTKIMUS / PÄÄPORRAS

Kortin numero 31	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääporras
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Oven karmi	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Potilasosaston ovi 4.krs	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali metalli
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S5020-B90G
	2	S3040-B10G
	3	S4040-B40G
	4	S3040-B30G
	5	3540-B20G
	6	
	7	
	8	
	9	
		10
		Jatkuu kortissa n:o
		Sijainti rakennuksessa
Erityishuomioita Oven kehyksessä vain nykyinen urkoosinsininen väri pohja- maalin päällä	Esiinnottekniiikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
		Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin

VÄRITUTKIMUS / PÄÄPORRAS

Kortin numero 32	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Pääporras
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Ikkunapenkki	Tutkimuskohdan tarkka sijainti 4 krs porrastasanne	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote + maali
	1	1005-G75Y
	2	0505-G45Y
	3	0502-Y05R pohjamaali
	4	1002-Y05R
	5	0503-G90Y likaantunut
	6	S1005-Y10R
	7	S0502-G50Y
	8	0801-G06Y
	9	S0500 -Y
	10	
		Jatkuu kortissa n:o
		Sijainti rakennuksessa
Erityishuomioita ikkunapenkin väri "kääntyy" patteriseinälle n. 17 cm myös 2. värikerroksessa kuten nykyäänkin.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
		Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin

VÄRITUTKIMUS / RUOKASALI

Kortin numero 33	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Ruokasali
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Alakatto	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Rappaus ja Radiaattorin pinta	
Näytteet väri- ja tapetikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S3010-G40Y
	2	S3010-G10Y
	3	
	4	
		RADIAATTORIN VÄRIT:
	1	S5020-G10Y / S5020-B90G
	2	~3540-B20G
	Jatkuu kortissa n:o	
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Radiaattorin väri jatkuu katon puolelle 1.krs 5,5 cm 2. krs 4,5 cm	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / RUOKASALI

Kortin numero 34	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Ruokasali
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Pohjoinen seinä	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote + maali
	1	S2010-Y10R
	2	S1005-G45Y / S1010-G30Y
	3	S1005-G90Y
	4	S0500-N
	5	0801-G06Y
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Yläseinä pattereineen: tasote + 2 valkeaa värikerrosta.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin		

VÄRITUTKIMUS / RUOKASALI

Kortin numero 35	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Ruokasali
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Pendeliövi	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Oikea karmi käytävästä katsottuna	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali metalli
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	ovi: S2502-B karmi: S2500-N
	2	o: - k: pohjamaali
	3	o: S8000-N k: S1005-G70Y
	4	o: S3502-B k: S1005-G75Y
	5	o: S0505-G45Y k: S0505-G45Y
	6	o: - k: S0505-G45Y
	7	o ja k: S1002-R
	8	o ja k: 0500-N
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Heiluriovet keittiöön, puuta. Keittiön puoli: pohja valkea ja nykyinen turkoosi. Salin puoli: pohjamaali ja valea maali. Karmissa 4-5 valkeaa.	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin		

VÄRITUTKIMUS / RUOKASALI

Kortin numero 35	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Ruokasali
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Pöytä, tuoli	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Oikea karmi käytävästä katsottuna	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista		PÖYTÄ
Valokuva	00	Materiaali puu
	0	Pintamateriaali maali
	1	S8502-B S3050-Y60R musta petsi
	2	
	3	vaalea pohjamaali
	4	S3050-Y60R S1070-Y60R
		TUOLI
	1	musta petsi S800-N
	2	S2070-Y50R / TC 9447 *
	3	S1050-Y90R
	4	S3050-Y60R S1070-Y60R **
	Jatkuu kortissa n:o	
	Sijainti rakennuksessa	
	Erityishuomioita * TC=Teknocolor, Teknos. ** Nykyinen punainen.	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin

VÄRITUTKIMUS / LUKUSALI, NYK. KAHVIO

Kortin numero 37	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Lukusali, nyk. kahvio
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Katto	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Palkin alapinta myyntitiskin kohdalta	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote + maali
	1	S3020-G40Y
	2	S3010-G40Y
	3	S3010-G10Y
	4	S3010-G40Y
	5	S2010-G40Y
	6	valkea pohja
	7	S2010-G50Y
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Vertaa seuraava kortti!	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin		

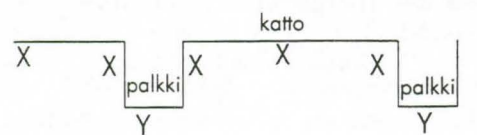
VÄRITUTKIMUS / SEURUSTELUHUONE

Kortin numero 37	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus	
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto			
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Seurusteluhuone, nyk. luentosali	
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000	
Tutkimuskohdan sijainti Katto	Tutkimuskohdan tarkka sijainti		
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus	
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote + maali	
	1	S3020-G40Y	
	2	S3010-G40Y	
	3	S3010-G10Y	
	4	S3010-G40Y	
	5	S2010-G40Y	
	6	valkea pohja	
	7	S2010-G50Y	
	8		
	9		
	10		
Jatkuu kortissa n:o			
Sijainti rakennuksessa			
Erityishuomioita Vain kerrokset 5. ja 7. näyttäisivät täyskiiltäviltä, muut kerrok- set puolikiiltäviä (kuten öljymaali on)	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä		
Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin			

VÄRITUTKIMUS / LUKUSALI, NYK. KAHVIO

Kortin numero 37	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Lukusali, nyk. kahvio
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Katto	Tutkimuskohdan tarkka sijainti myyntitiskin vierestä	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali tasote + maali
	1 X	X : S2020-G20Y 3010-G10Y 2010-G20Y
	1 Y	Y : S3010-G80Y
	2	tasote
	3	S1010-G30Y
	4	1005-G75Y
	5	tasote
	6	0801-G06Y
	7	
	8	
	9	
		Jatkuu kortissa n:o
		Sijainti rakennuksessa
Erityishuomioita 1. värikerroksen 2-värisyys:		Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä
		Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin

VÄRITUTKIMUS / LUKUSALI, NYK. KAHVIO

Kortin numero 39	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Lukusali, nyk. kahvio
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Päätyikkuna	Tutkimuskohdan tarkka sijainti pystykarmi 150 cm korkeudelta	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rauta
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S3020-B70G
	2	S5020-B70G
	3	S3040-B10G
	4	S2500-N
	5	S2030-B30G S3040-B30G
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita 1. värikerroksen 2-värisyys:		Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä
		Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin

VÄRITUTKIMUS / LUKUSALI, NYK. KAHVIO

Kortin numero 40	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Lukusali, nyk. kahvio
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Pylväs	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Ikkunaseinällä ruokasaliin päin	
Näytteet väri- ja tapetikerroksista	00	Materiaali rauta
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S2070-Y90R
	2	S3050-Y80R/Y10R
	3	S2030-Y10R S3040-Y10R
	4	3040/4040-Y90X
	5	S1005-G70Y
	6	valkea pohjamaali
	7	S0801-G06Y
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita Ikkunaseinän kaide(myöhempi): 1. S7020-B70G 2.-4. kerros valkeita	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / LUKUSALI, NYK. KAHVIO

Kortin numero 41	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Lukusali, nyk. kahvio
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Seinä	Tutkimuskohdan tarkka sijainti Ikkunaseinän alaosa ruokasalia vasten	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali rappaus
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S0505-G20Y
	2	valkea pohjamaali
	3	S1005-G90Y
	4	valkea
	5	valkea
	6	S0801-G06Y
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinnotteknikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / LUKUSALI, NYK. KAHVIO

Kortin numero 42	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Lukusali, nyk. kahvio
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Ikkunaseinä ruokasaliin päin	Tutkimuskohdan tarkka sijainti	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali
Valokuva	0	Pintamateriaali
	1	S4502-G
	2	valkea
	3	S0502-G
	4	0801-G06Y
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Eriyishuomioita	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / LUKUSALI, NYK. KAHVIO

Kortin numero 43	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Lukusali, nyk. kahvio
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Jalkalista	Tutkimuskohdan tarkka sijainti	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali puu
Valokuva	0	Pintamateriaali maali
	1	S5010-G30Y
	2	vihreä
	3	S2010-G40Y
	4	S3010-G40Y
	5	S3010-10Y
	6	S2030-B30G
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Erityishuomioita	Esiinnottekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

VÄRITUTKIMUS / LUKUSALI, NYK. KAHVIO

Kortin numero 44	Tutkimuksen tekijä Katja Aaltonen 4/2000	Kohde /talo Paimion sairaala / päärakennus
Kohteen rakennusvuosi /suunnittelija 1929-33, Alvar Aalto		
Suuret muutokset /vuodet		Tila /huone Seurusteluhuone, nykyinen luentosali
Tutkimuksen tilaaja Arkkitehtitoimisto HNP / Museovi- rasto	Arkistointipaikka	Päiväys 8.5.2000
Tutkimuskohdan sijainti Nurkkaikkuna	Tutkimuskohdan tarkka sijainti	
Näytteet väri- ja tapettikerroksista	00	Materiaali Metalli
Valokuva	0	Pintamateriaali Maalattu
	1	S2010-B70G S3020-B70G
	2	S1005-G50Y
	3	2005-G50Y
	4	S1005-G45Y
	5	O502-Y05R
	6	S0500-N
	7	
	8	
	9	
	10	
Jatkuu kortissa n:o		
Sijainti rakennuksessa		
Eriyishuomioita	Esiinottotekniikka Mekaanisesti raaputtamalla kirurgin- veitsellä	
	Dokumentoinnissa käytetty värikartasto/ vuosi NCS-järjestelmä, Tintorama color, Sadolin	

5.3. VALAISIMET JA HUONEKALUT

Paimion sairaalan säilyneiden 1930-luvun valaisimien ja huonekalujen tyypittely suoritettiin maaliskuussa 2000. Ensimmäisessä vaiheessa Paimion sairaalan toimistonhoitaja Saila Myllykylä ja eläkkeellä oleva ylläkäri Eero Tala suorittivat alustavan katselmuksen 13.3.2000, jossa listattiin huonekohtaisesti säilyneet kalusteet. 21.3.2000 suoritettiin toinen katselmus, johon osallistuivat Saila Myllykylä, tekninen päällikkö Harri Peltonen ja selvityksen tekijät Koskela ja Heikinheimo. Toisessa katselmuksessa käytiin läpi listatut huoneet ja luettelointiin kalusteet Artekin ensimmäistä suomenkielistä katalogia (1936) apuna käyttäen. Valaisimien tyypittelyssä käytettiin apuna Alvar Aalto Säätiön dokumentteja rakentamisvaiheesta. Kolmannessa vaiheessa museoviraston valokuvaaja Soile Tirilä kuvasi kalusteet ja valaisimet arkkitehtitoimisto HNP:n ohjeiden mukaan. Kalusteet kuvattiin "studiossa" eli ne eristettiin nykyisestä ympäristöstään. Kalusteet ovat kulkeutuneet eri puolille sairaalaa. Useimmiten ne eivät sijaitse enää niissä tiloissa, joihin ne alunperin tarkoitettiin.

Osa Aallon standardipiirustuksista on huonekalusuunnitelmia. Ne ovat osittain toteutuneet. Tämän inventoinnin yhteydessä on löytynyt useita huonekaluja, joista ei ole dokumentteja Alvar Aalto Säätiön arkistossa. On epäselvää, onko Aalto itse suunnitellut muun muassa kaikki erilaiset putkijakkarat, vai ovatko ne osa huonekalutoimittajien sarjatuotantoa. Suunnittelu on tietysti voinut tapahtua yhteistyössä verstaalla.

O.Y. Huonekalu- ja rakennustyötehdas toimitti suurimman osan kalusteista.

Tämän tutkimuksen puitteissa alkuperäisistä tyypeistä suoritettiin inventaario. Huonekalut ja valaisimet ovat hyvin keskeisiä Paimion parantolan sisätilojen luonteen kannalta. Tämä osa tutkimuksesta kaipaa jatkoa, jossa voitaisiin selvittää valaisimien ja huonekalujen valmistajat, valmistusmäärät, sisätilojen kalustus, kalusteiden ja valaisinten sijoittaminen oikeisiin miljöihinsä, valaistusperiaatteet jne.

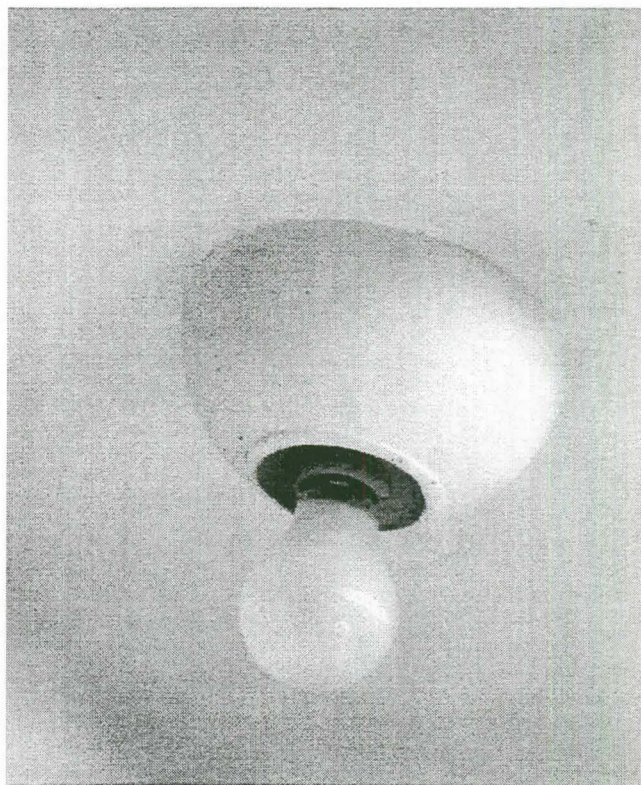
Seuraavista valaisimista ei sairaalassa ole säilynyt yhtään kappaletta tai ei tiedetä, miltä ne ovat näyttäneet: tyypit 2, 5, 13, 14, 18 ja autovajan armatuurit.

Huonekalujen osalta voidaan todeta, että keskeiset huonekalutyypit ovat yhä edustettuina yhtä lukuunottamatta, nimittäin kirjaston käsinojatonta hybridituolia. Sairaalassa on järjestetty kaksi yleistä huonekalujen huutokauppaa ilmeisesti 1970-luvulla kun potilasosastoja ja niiden kalustusta uusittaessa.

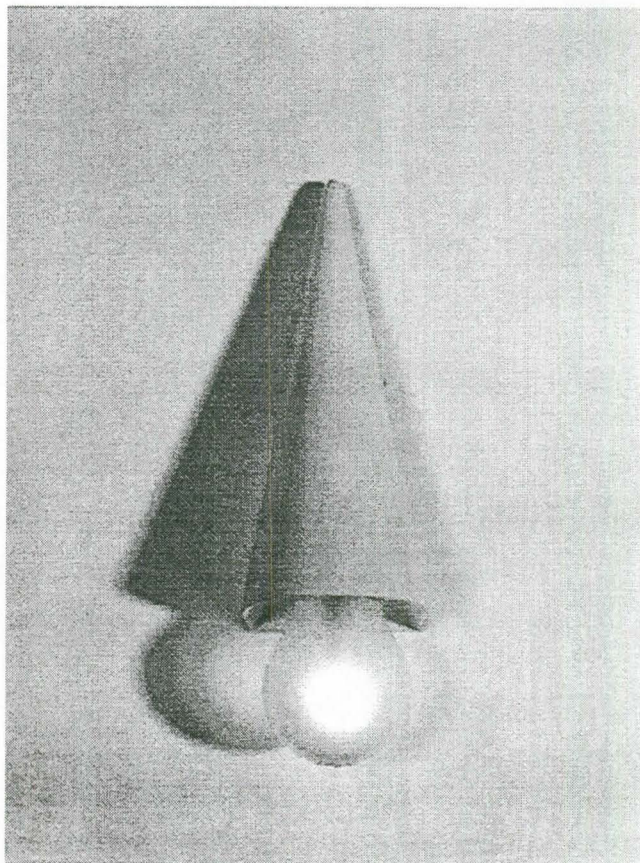
Kalusteiden osalta ehkä parhaiten säilynyt tila on ruokasali.

VALAISIMET

Tyyppi 1. Kuva Soile Tirilä 04/2000.

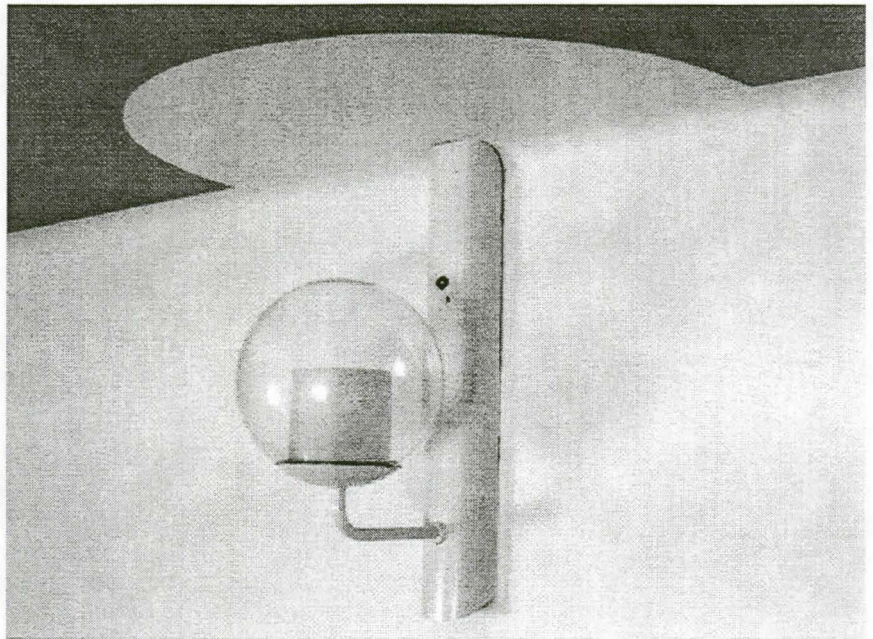

Tyyppi 3. Kuva Soile Tirilä 04/2000.

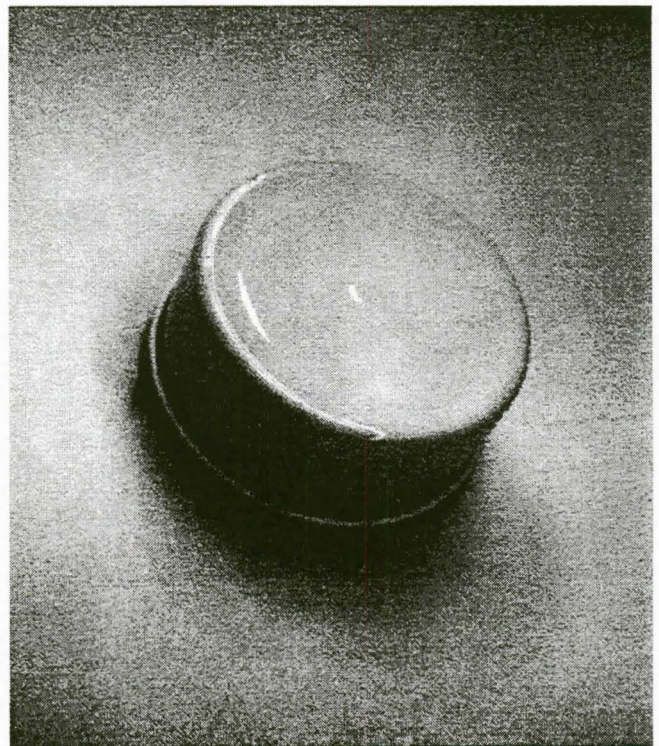

VALAISIMET

Tyyppi 4.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.

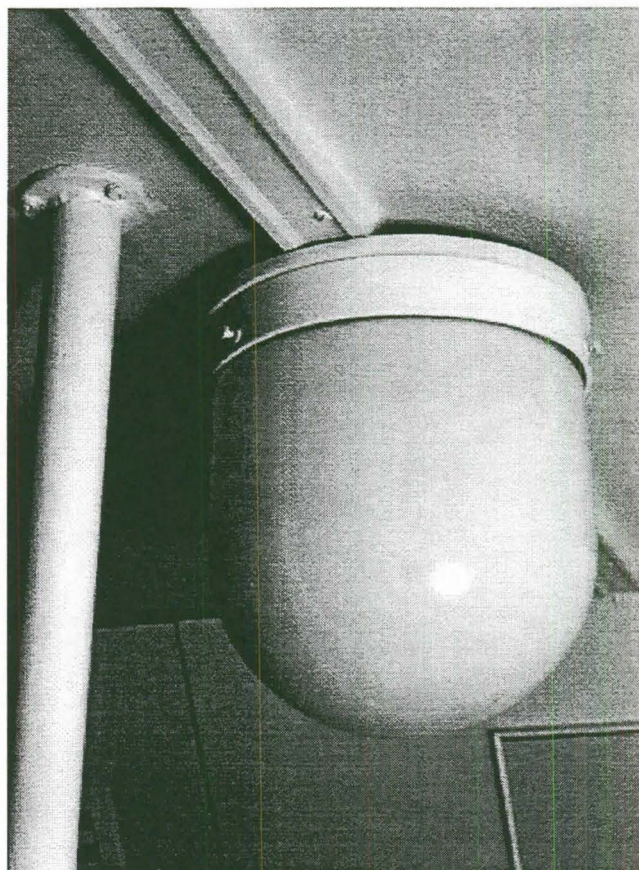

Tyyppi 6. Kuva Soile Tirilä 04/2000.

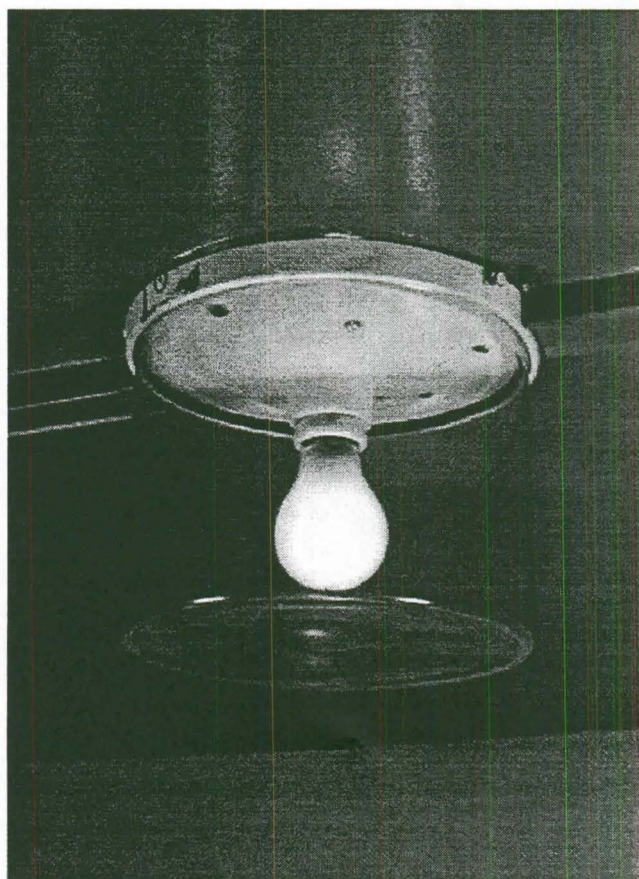

VALAISIMET

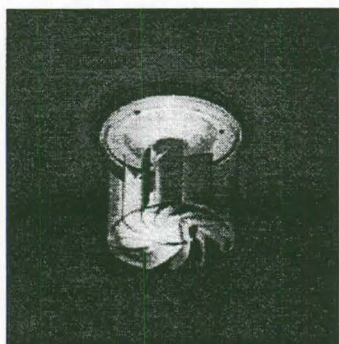
Tyyppi 7. Kuva Soile Tirilä 04/2000.

Tyyppi 10, riisuttu versio.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.

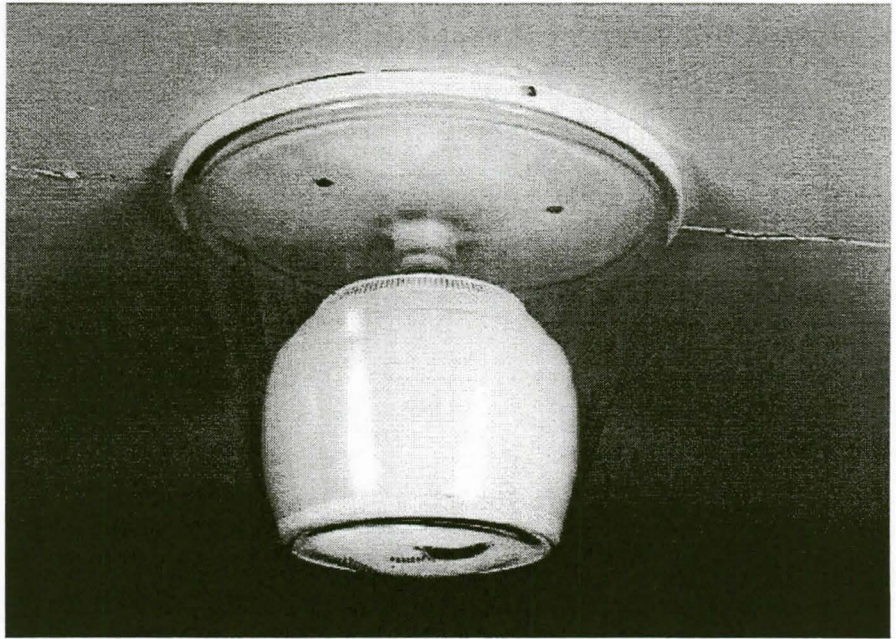

Tyyppi 10 alkuperäisessä asussa. Kuva Varsinais-
Suomen Tuberkuloosiparantola -julkaisu.

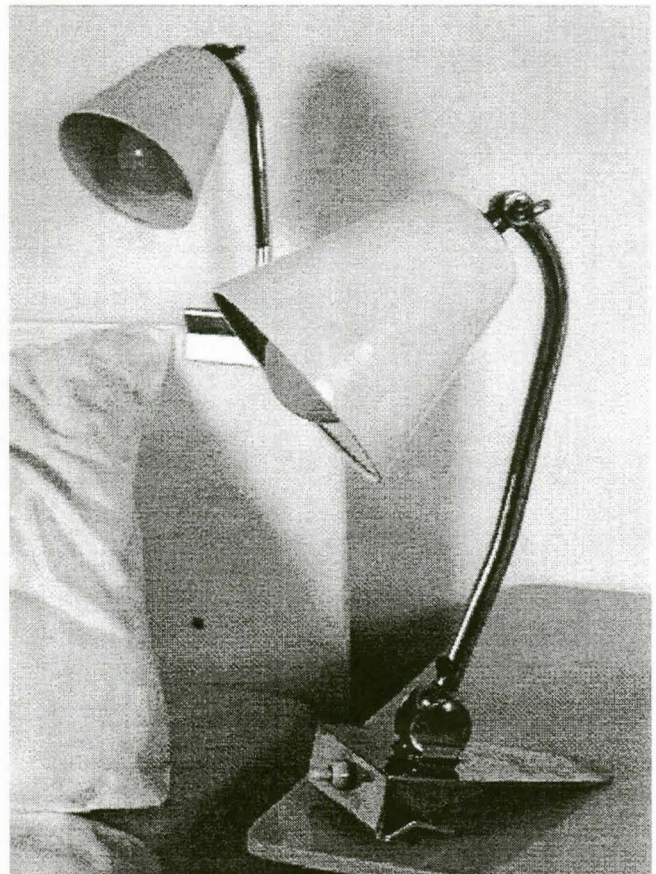

VALAISIMET

Tyyppi 12.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.

Tyyppi 15. Kuva Soile Tirilä 04/2000.

VALAISIMET

Tyyppi 16. Kuva Soile Tirilä 04/2000.

Tyyppi 17. Kuva Soile Tirilä 04/2000.

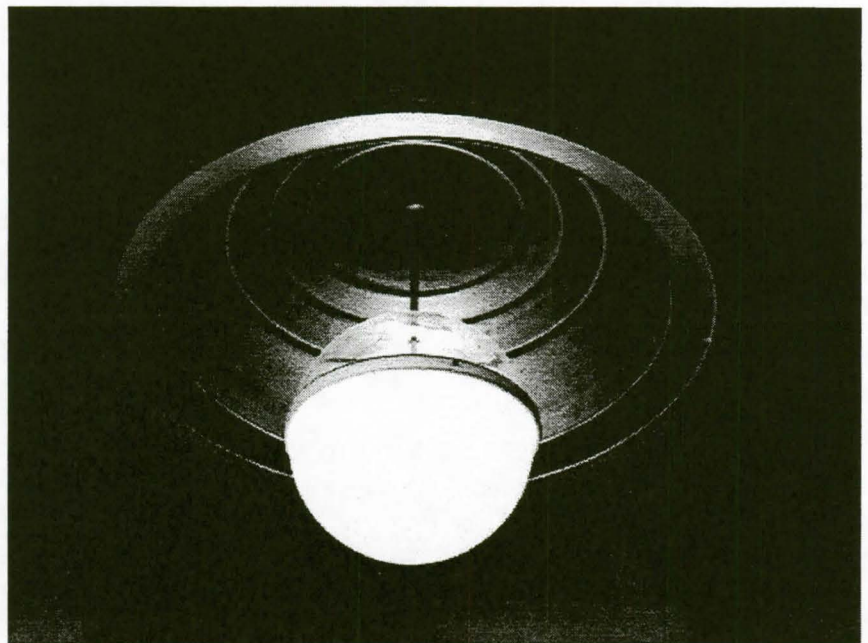

VALAISIMET

Tyyppi 17, variaatio. Kuva Soile Tirilä 04/2000.

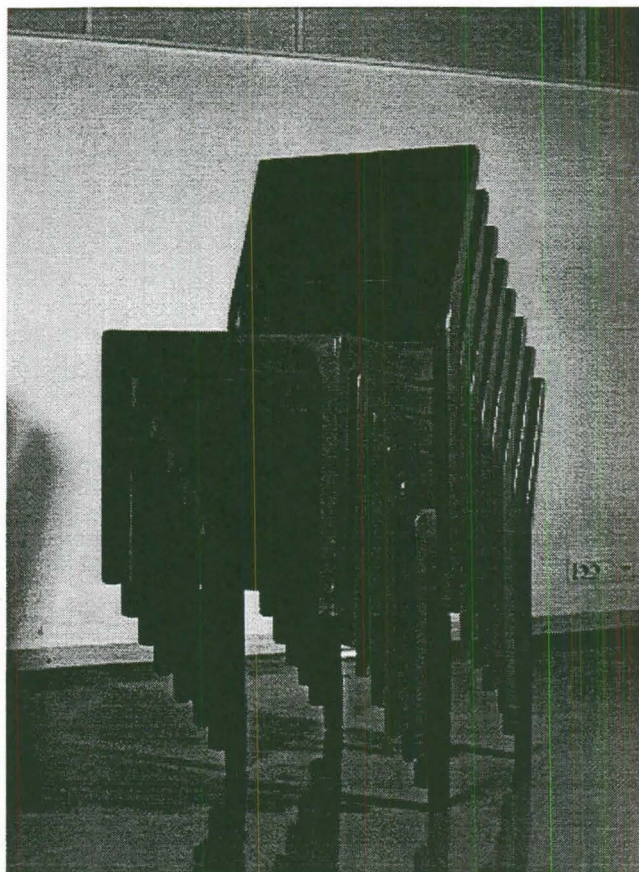

*Ruokasalin "spesiaaliarmatuuri".
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

HUONEKALUT/ARTEK-tyypit

*Tuoli 11, rivituoli, päällekkäin ladottavia.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

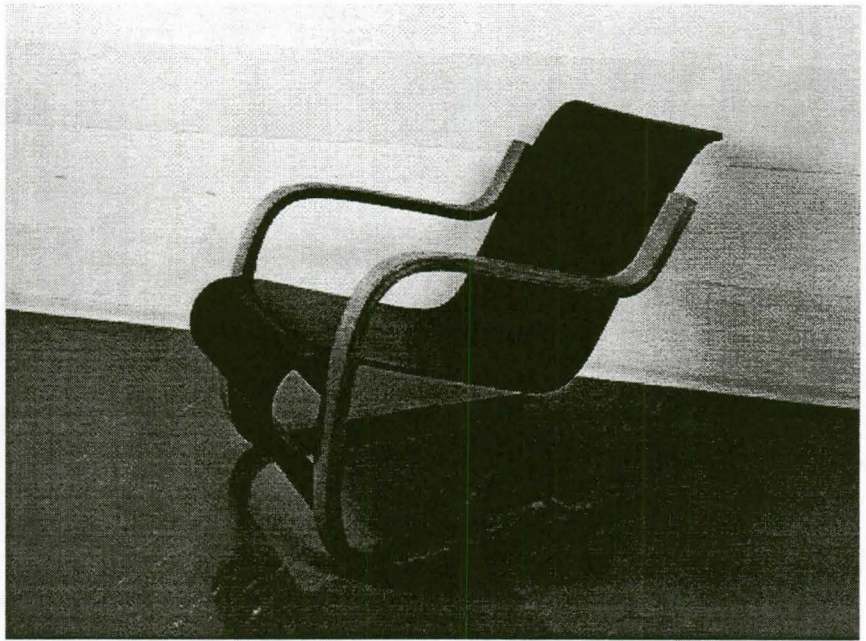

*Tuoli 15, kevyt nojatuoli, lomittain ladottava.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

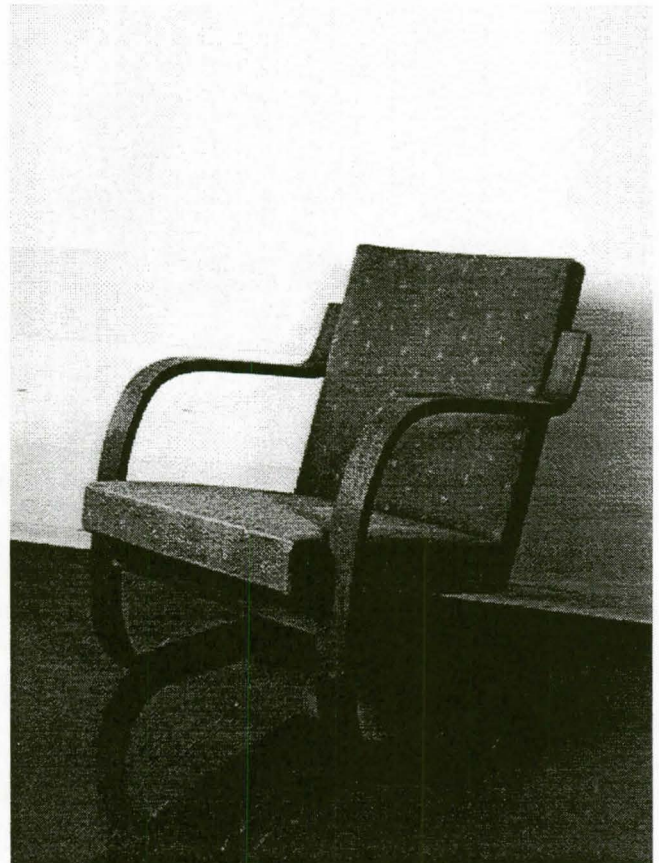

HUONEKALUT/ARTEK-tyypit

*Tuoli 31, joustava nojatuoli.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

*Tuoli 34, pehmustettu nojatuoli.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

HUONEKALUT/ARTEK-tyypit

Tuoli 41, "Paimio-tuoli", ohut
joustava istuin.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.

Tuoli 44, pehmustettu.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.

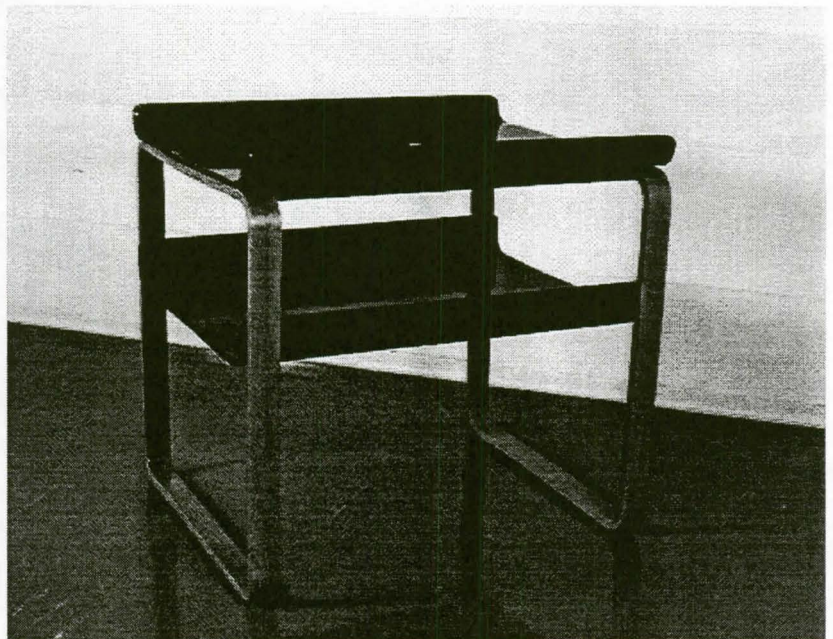

HUONEKALUT/ARTEK-tyypit

*Tuoli 51, päällekkäin ladottava kevyt nojatuoli.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

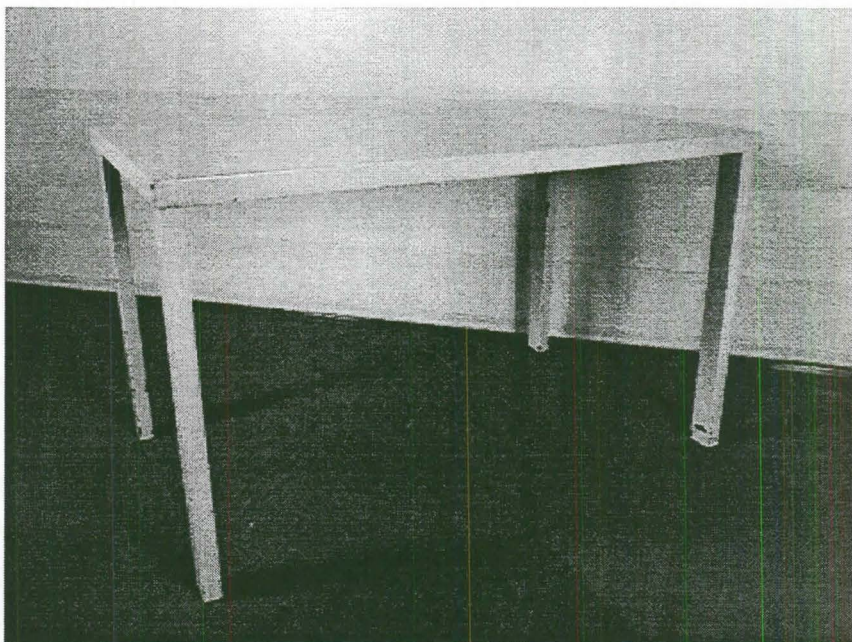

*Pöytä 75, kevyt pikkupöytä.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

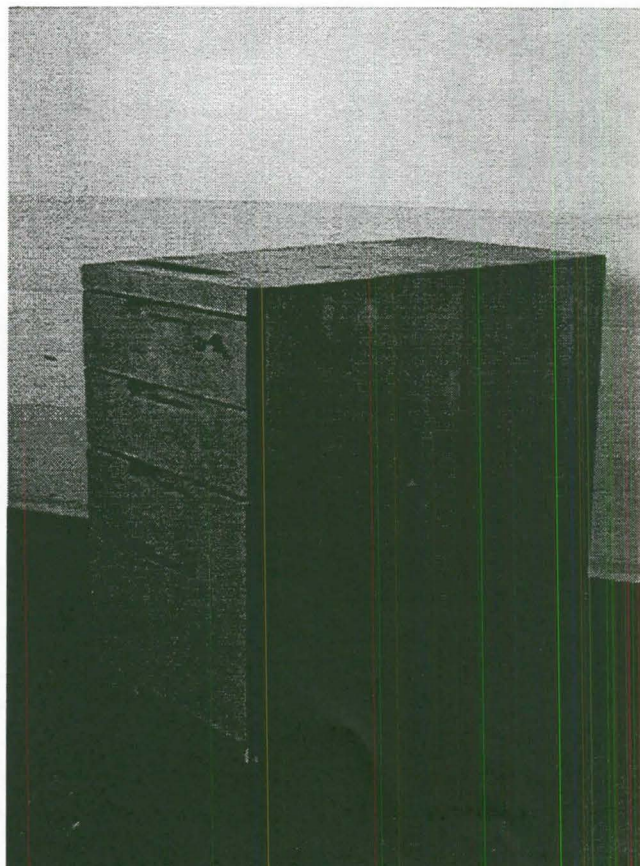

HUONEKALUT/ARTEK-tyypit

*Pöytä 96, jokamiehen kirjoituspöytä.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

*Lipasto pikkupyörillä varustettuna. Käytetty yhdessä
edellisen kanssa
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

HUONEKALUT/ Tuolit

*Hallilepotuoli.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

*Pinottava putkijakkara.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

HUONEKALUT/ Tuolit

*Laboratorion työtuoli.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

*Työtuoli.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

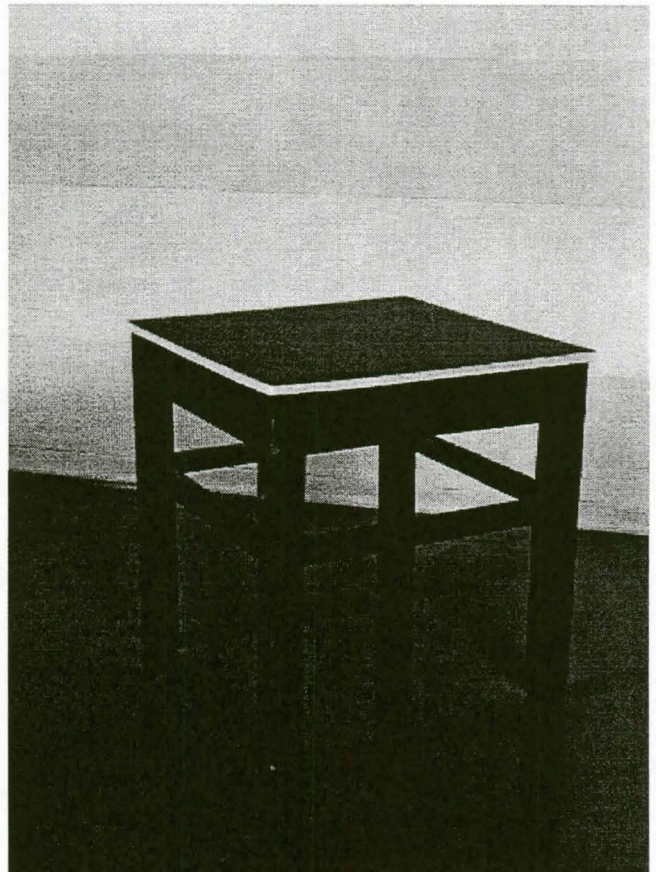

HUONEKALUT/ Tuolit

*Pyörivä putkijakkara.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

*Puujakkara. Mahdollisesti 1930-luvun jälkeen hankittu.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

HUONEKALUT/ Tuolit

*Käsinojallinen hybridituoli.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

*Mustalla kohokuvioisella nahalla verhottu
käsinojallinen hybridituoli.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

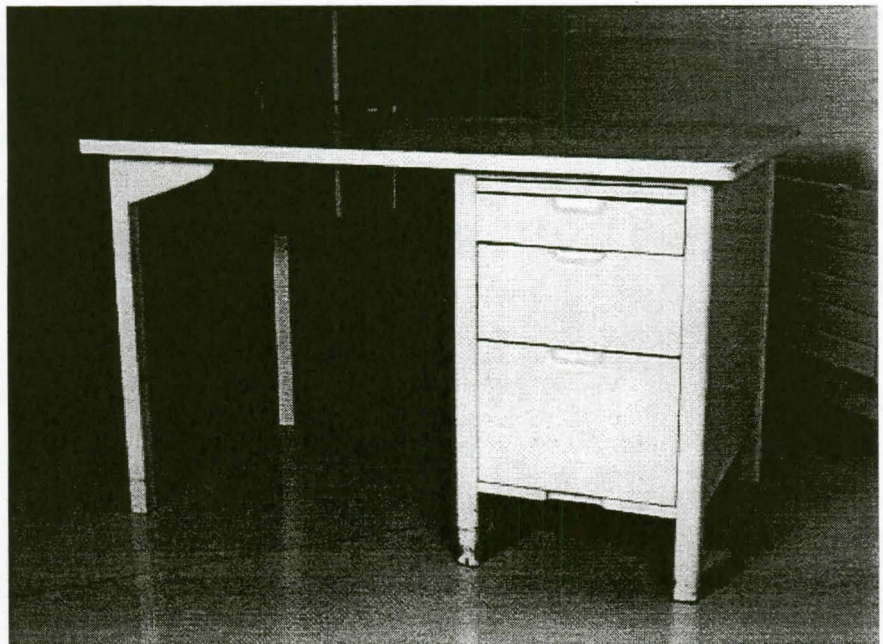

HUONEKALUT/ Tuolit, pöydät

*Säädettävä puujakkara. Mahdollisesti 1930-luvun
jälkeen hankittu.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

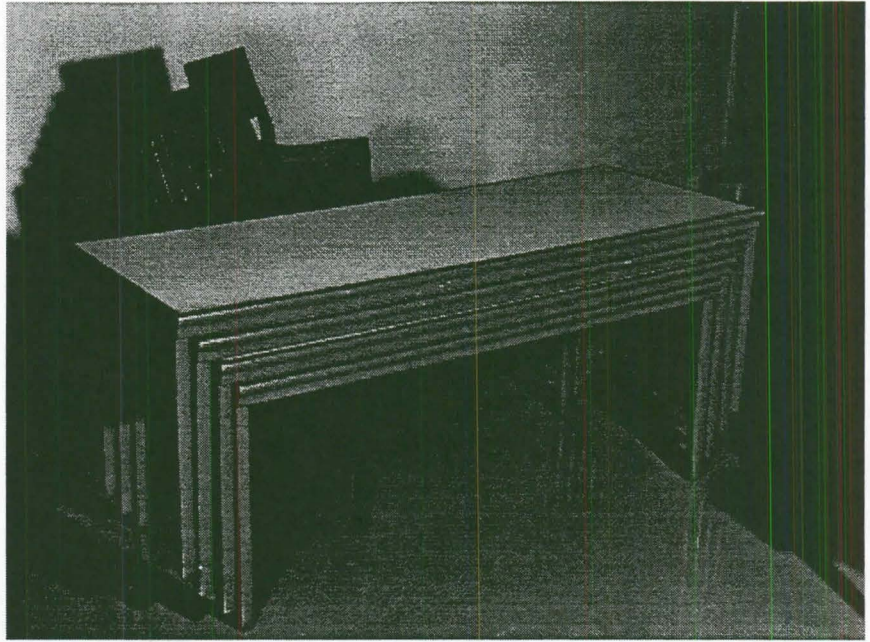
*Pieni kirjoituspöytä.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

HUONEKALUT/ Pöydät

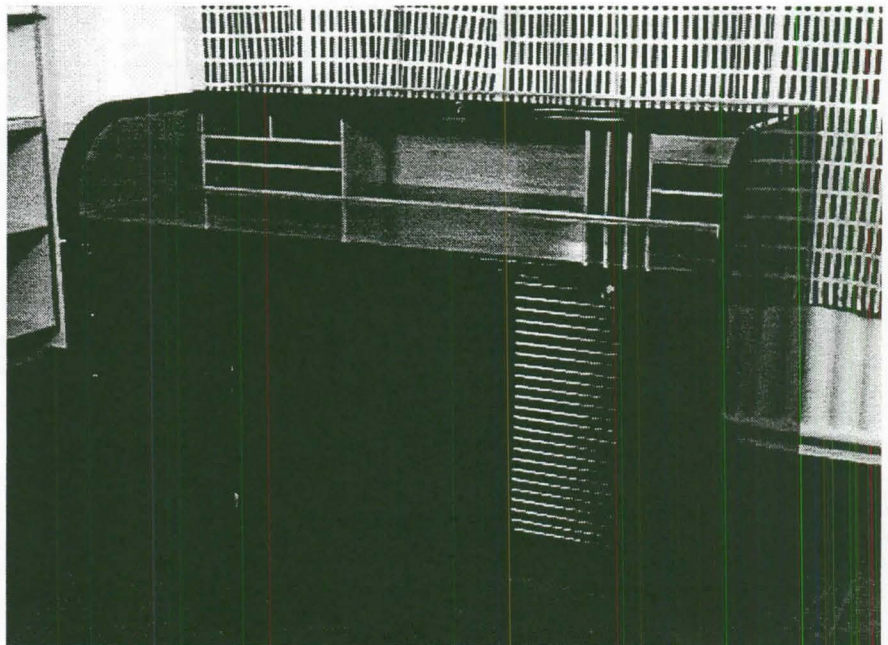
Ruokasalin pinottava pöytä .Sarja koostuu neljästä eri pituisesta pöydästä: 165 cm, 175 cm, 185 cm ja 195 cm.

Kuva Soile Tirilä 04/2000.

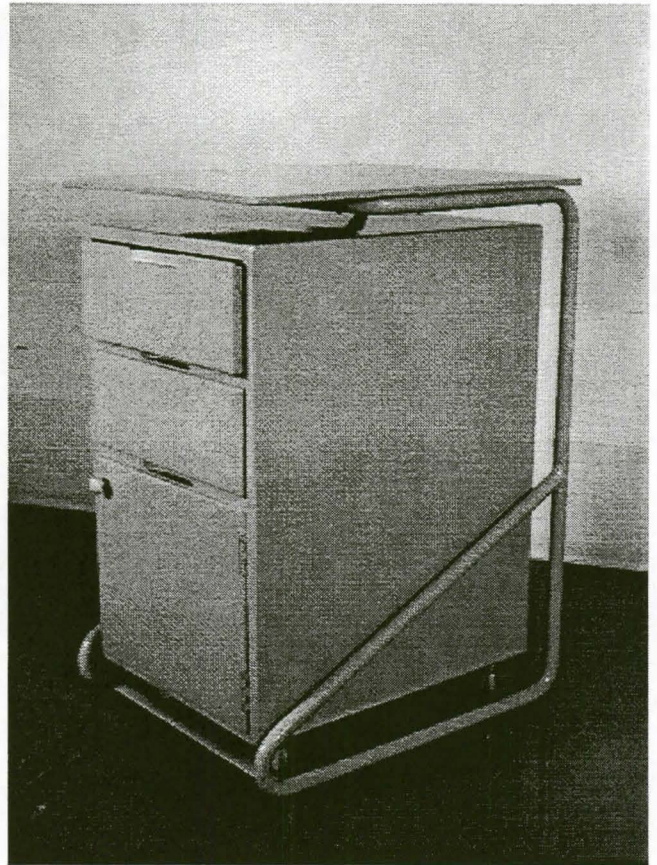
Ylilääkärin työhuoneen ja kanslian kirjoituspöytä.

Kuva Soile Tirilä 04/2000.

HUONEKALUT/ Pöydät

Kaksiosainen potilashuoneen yöpöytä.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.

Työsalin pöytä.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.

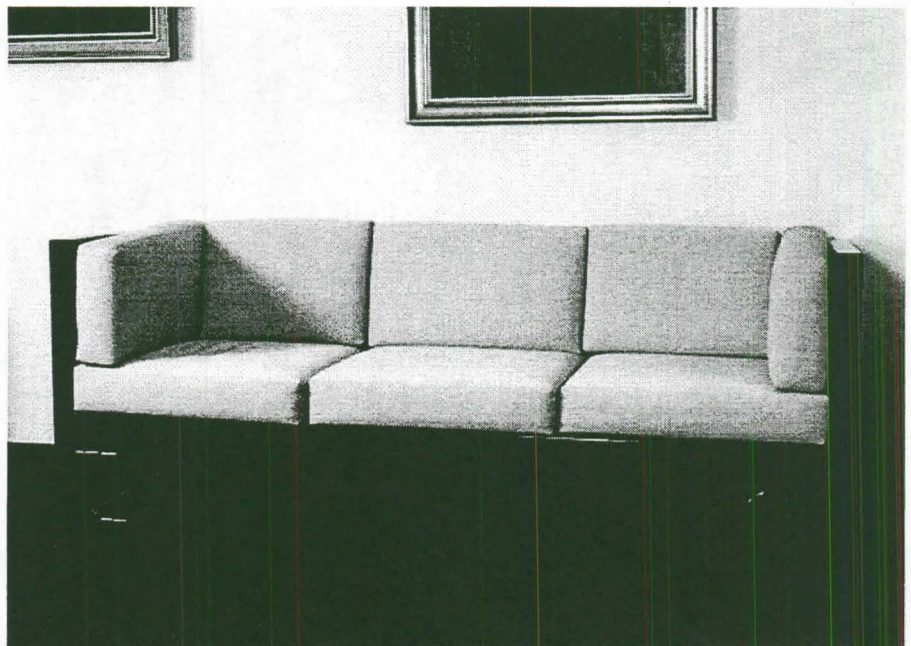

HUONEKALUT/ Pöydät. sohvat

*Pyöreä putkipöytä. Sädetä
pienennetty reunasta 5 cm.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

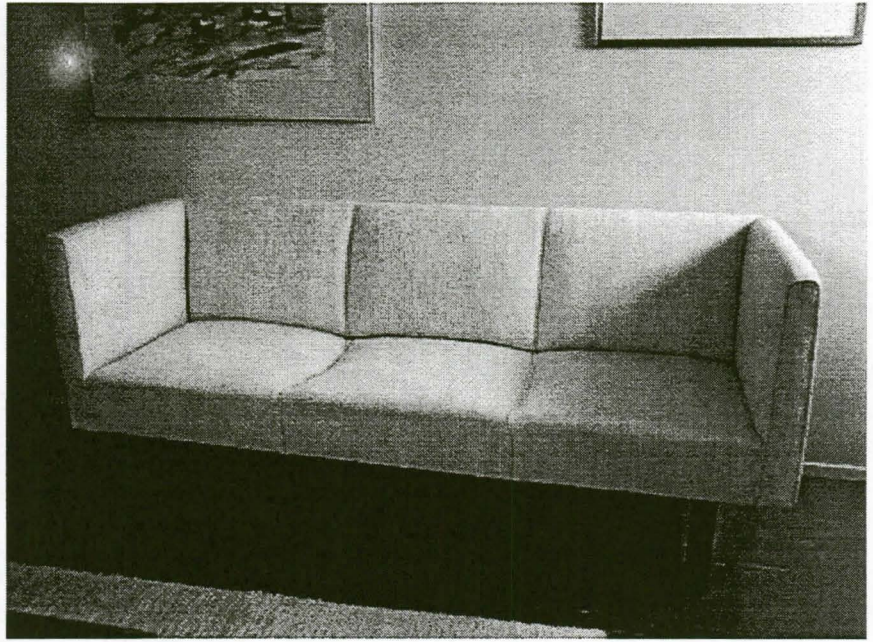

*Sohva putkijaloilla.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

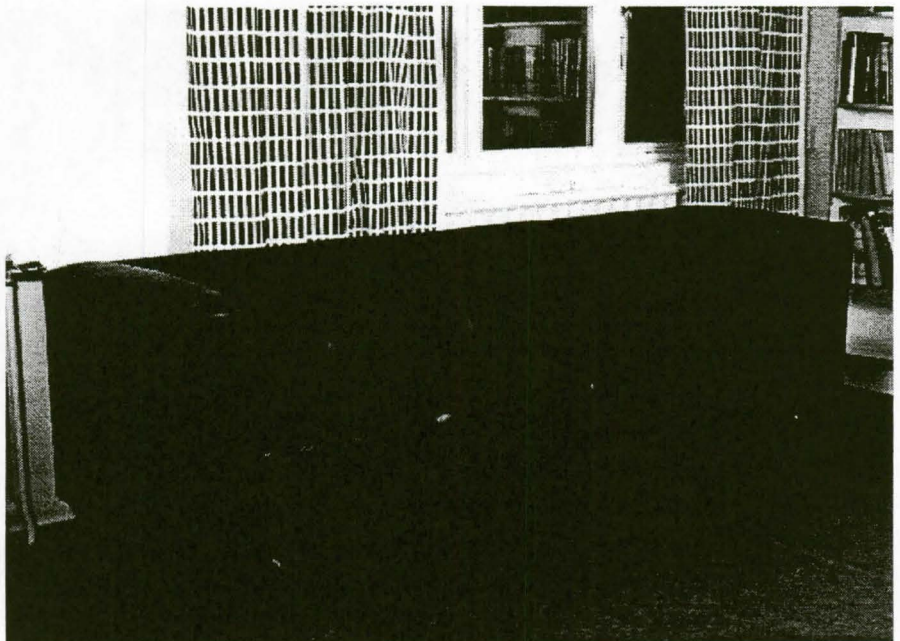

HUONEKALUT/ Sohvat

*Sohva puujaloilla.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

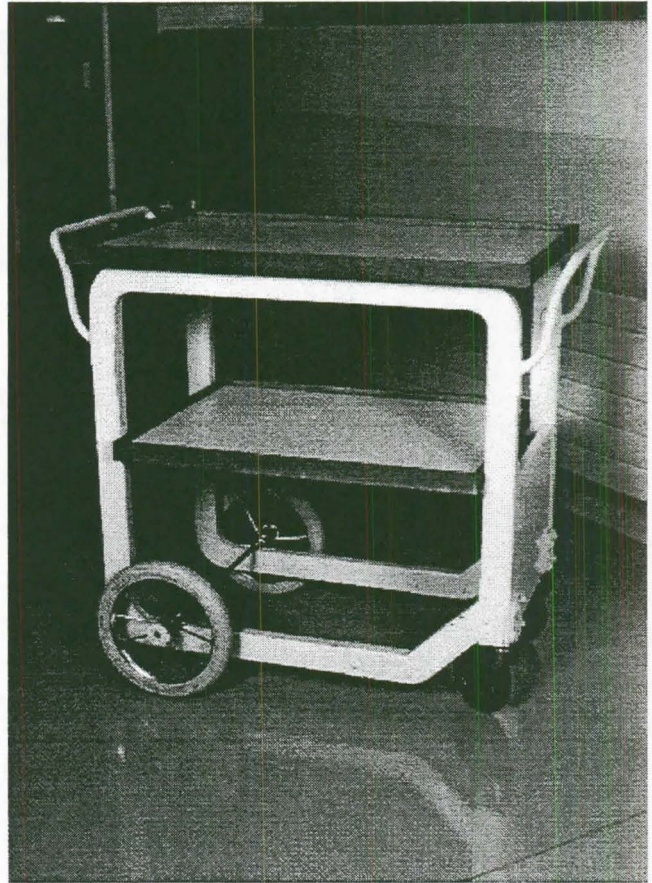

*Nahkasohva putkijaloilla.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

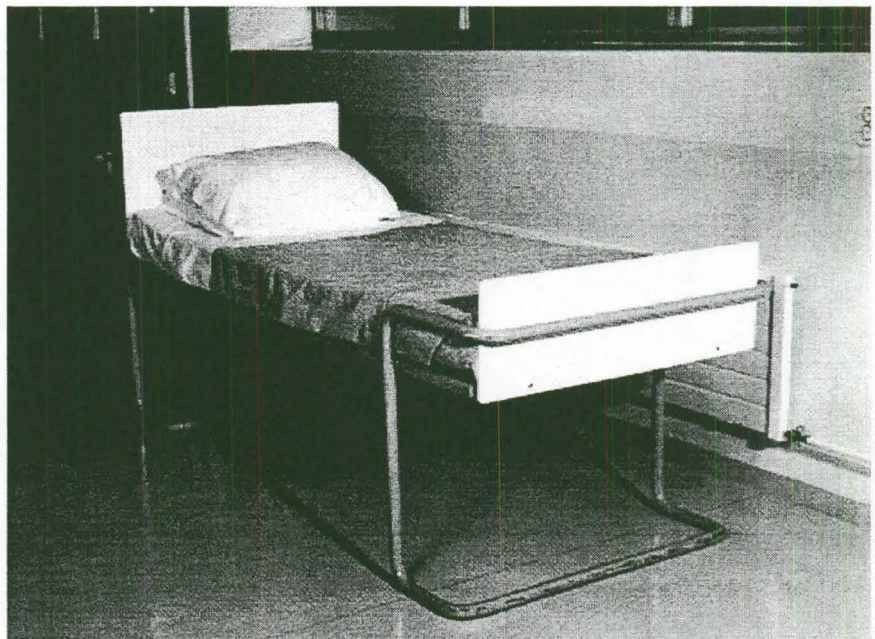

HUONEKALUT

*Kuljetusvaunu, käytetty lääkärin kierroksen aikana potilaskertomusten kuljettamiseen.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

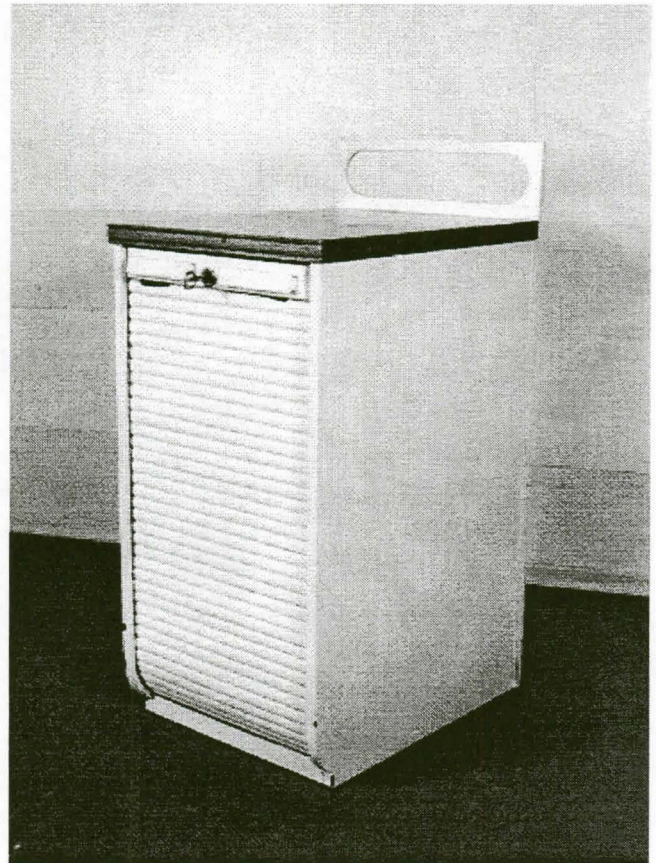
*Potilashuonen putkisänky.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.*

HUONEKALUT

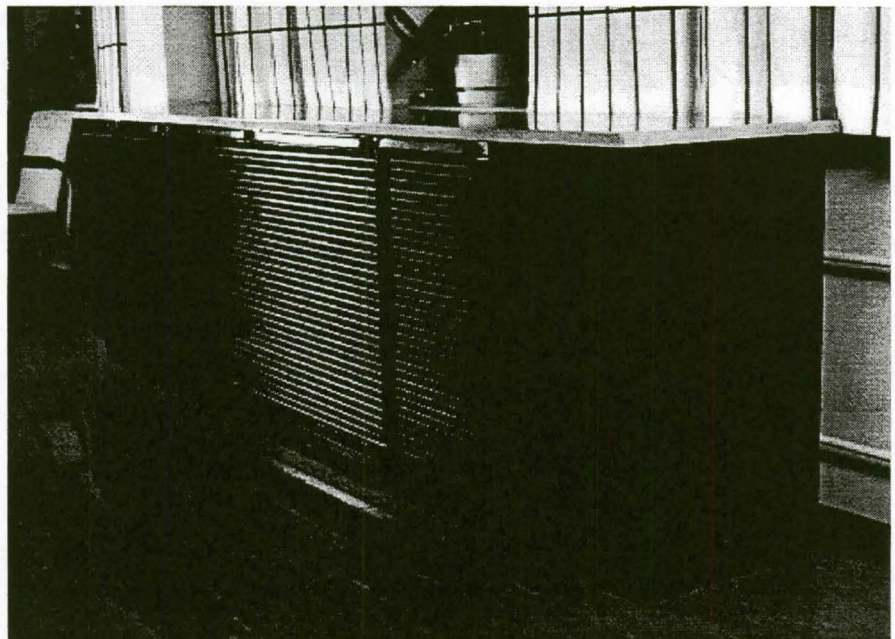
Lipasto.

Kuva Soile Tirilä 04/2000.

Kolmiosainen lipasto.

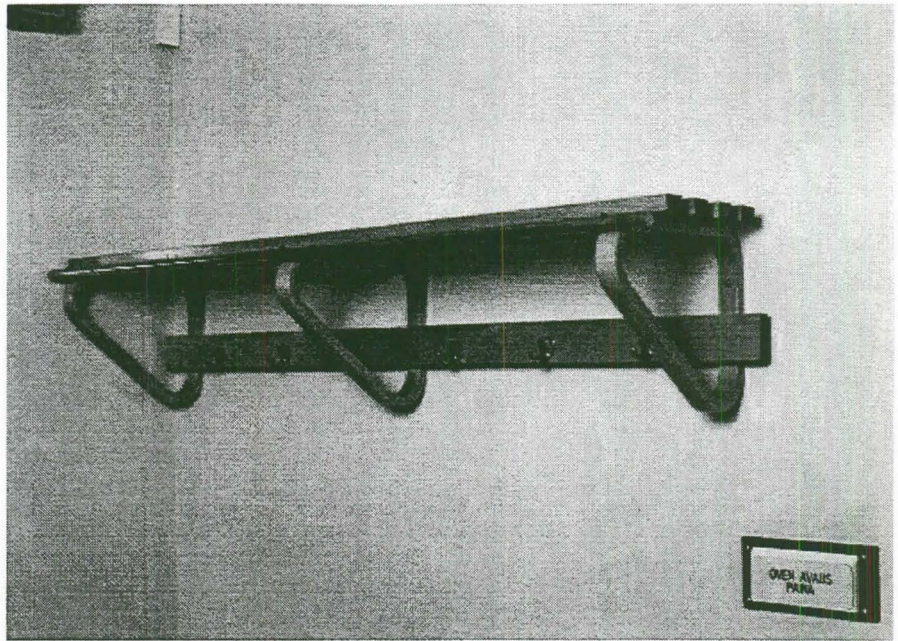
Kuva Soile Tirilä 04/2000.

HUONEKALUT/ Kiintokalusteet

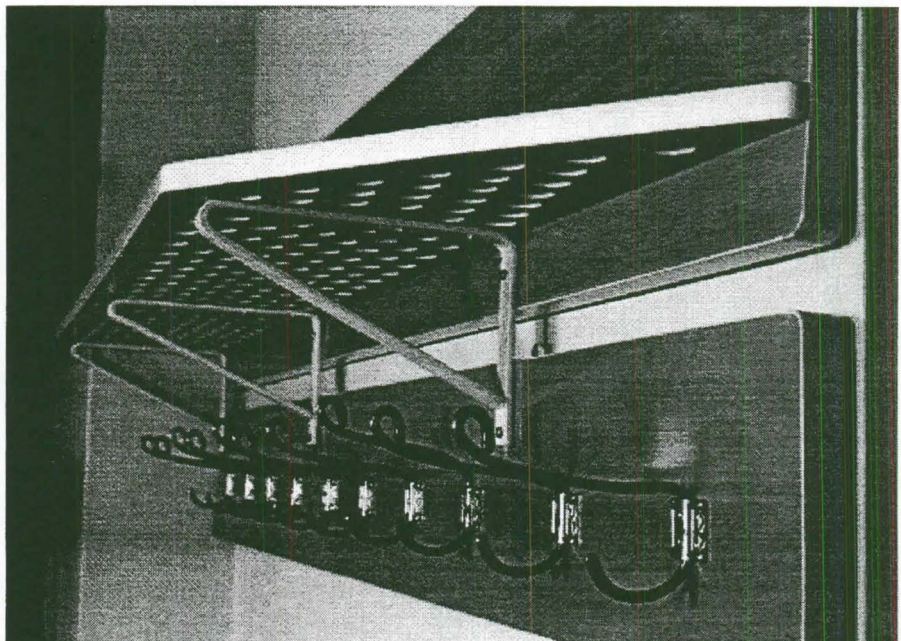
Naulakko.

Kuva Soile Tirilä 04/2000.

Naulakko, hattuhylly perforoitu.

Kuva Soile Tirilä 04/2000.

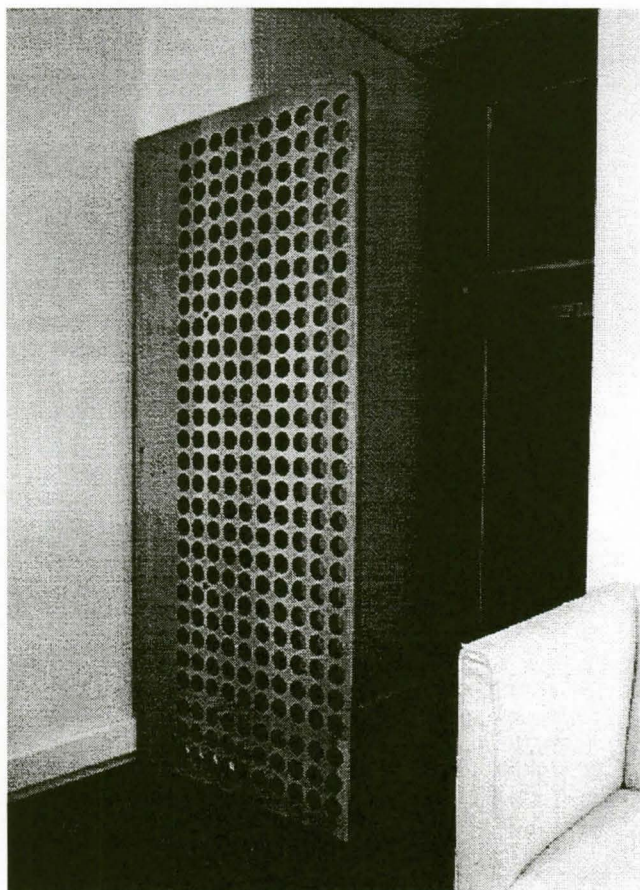

HUONEKALUT/ Kiintokalusteet

Potilashuoneen komero.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.

Ylilääkärin työhuoneen sermi.
Kuva Soile Tirilä 04/2000.

5.4.MUUT RAKENNUKSET

Tämän tutkimuksen puitteissa ei ollut mahdollista selvittää kunkin rakennuksen valmistumisvuotta ja muutosvaiheita erikseen.

1930-LUVULLA VALMISTUNEET RAKENNUKSET

Ylilääkärin asunto, rakennuskortti.....	229
Ylilääkärin sauna, rakennuskortti.....	231
Alilääkärien talo, rakennuskortti.....	232
Työväen asuintalo, rakennuskortti.....	234
Lämpökeskus, rakennuskortti.....	236
Autotalli, rakennuskortti	238
Ruusukellari, rakennuskortti	239
Kasvihuone	
Pumppaamo ja pato	

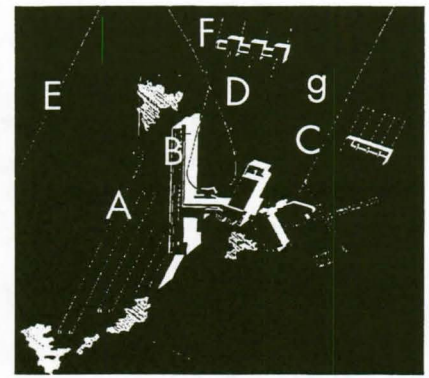
1933-2000 VALMISTUNEET RAKENNUKSET

Mäntylä 1949	
Pieni puinen sauna (Ylilääkärin asunnon vieressä)	
Leikkaussalisiipi 1958	
Kyykartano 1962	
Autotalli (Ylilääkärin asunnon vieressä)	
Puinen asuinrakennus 1952	
Uusi lämpökeskus 1980	
Uuden lämpökeskuksen laajennus 1982	
Varastorakennus	

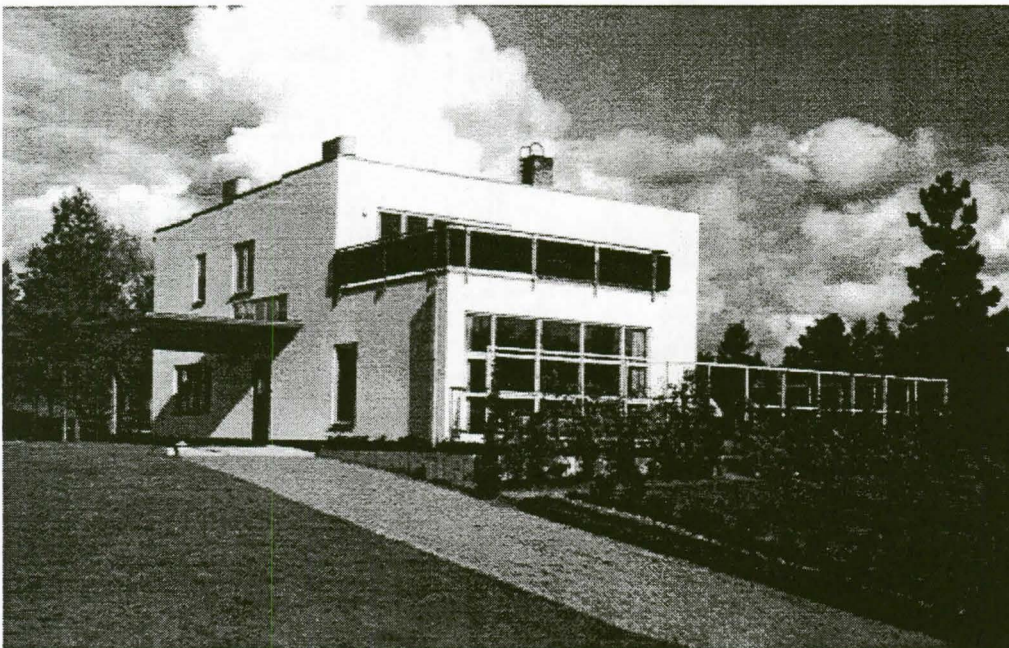
YLILÄÄKÄRIN ASUNTO

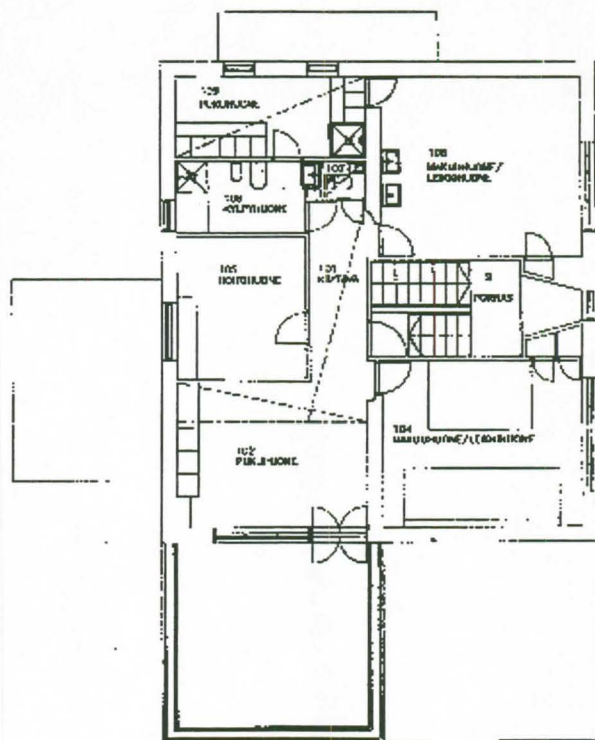
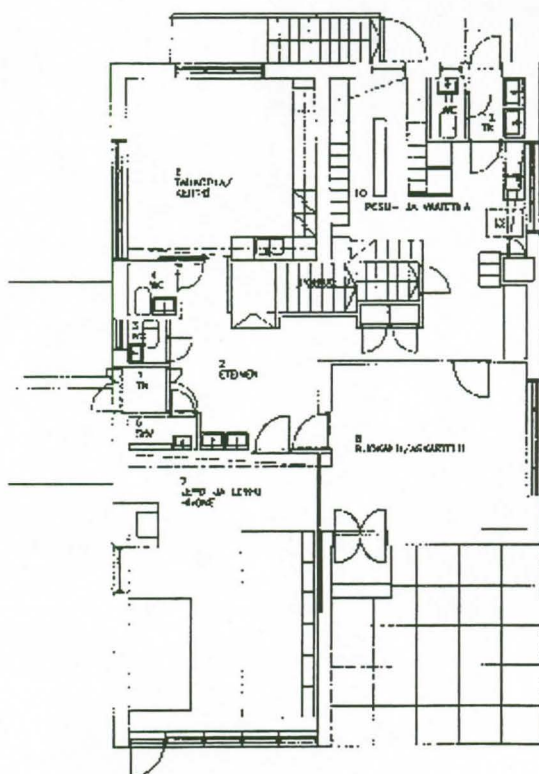
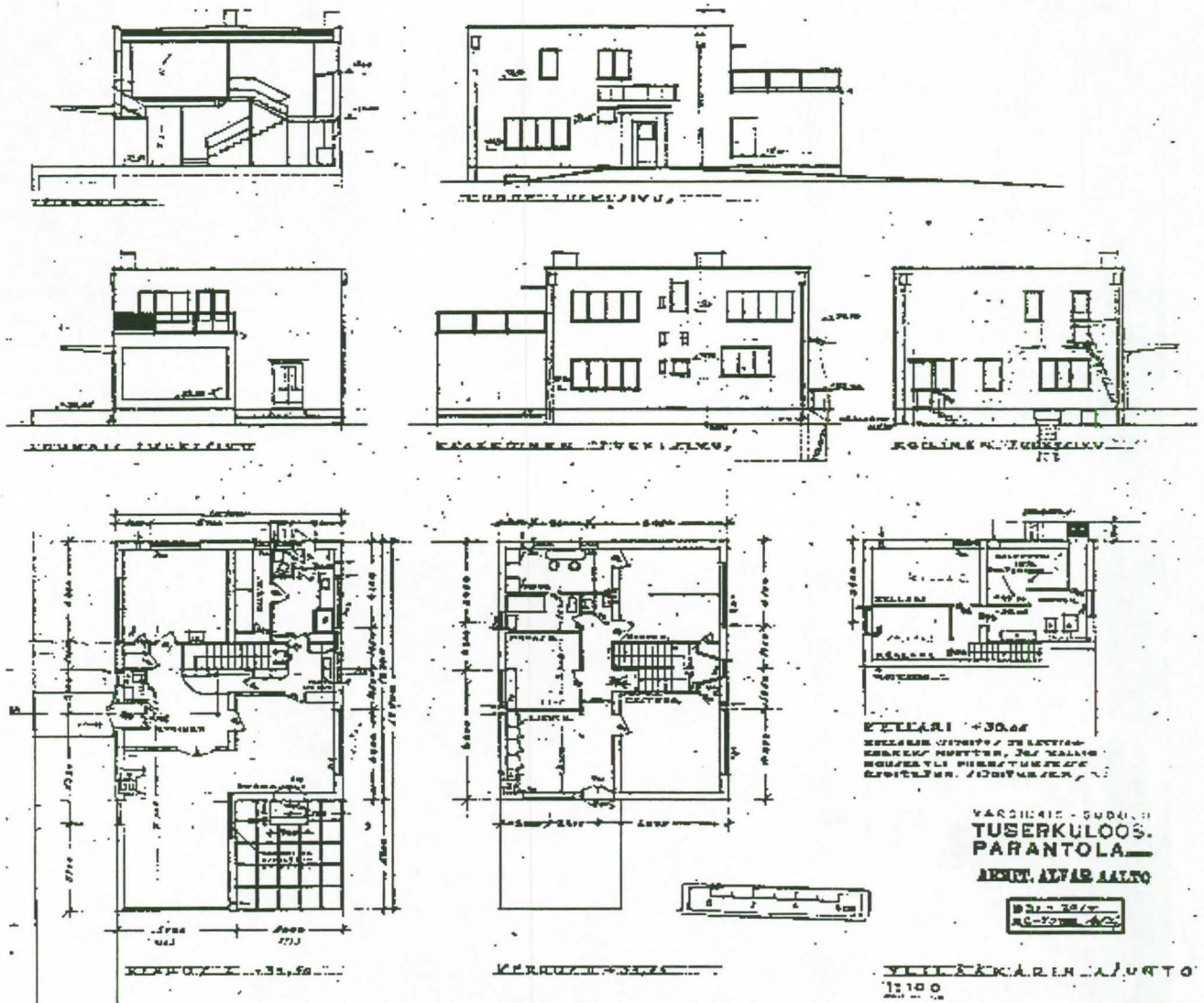
ARKISTOPIIRROKSET:
POHJAPIIRROS NYKYTILA:
VALOKUVA 1930-LUKU:
VALOKUVA NYKYTILA:
RAKENNUKSEN VAIHEET:

50/431 AAS
TYKS
Yliläkäri Markus Sukkinen
Soile Tirilä
Rakennusvuosi 1933
Katto korjattu ennen 1950-lukua
Muutettu päiväkodiksi 1961

A= a-siipi
B= b-siipi
C= c-siipi
D= lämpökeskus
E= alilääkärien talo
F= työväen asuintalo
g= autotalli

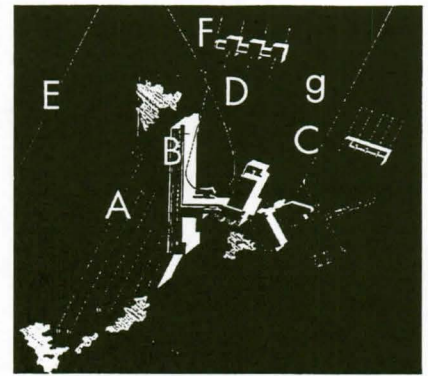

PAIMION SAIRAALA/LASTEN PÄIVÄKÄRÄ
1. JA 2. KERROS

POHJAT ON PIIRRETTY KOPIOSTA JONKA VUOK. ON 24.01-89

YLILÄÄKÄRIN SAUNA

ARKISTOPIIRROKSET:
POHJAPIIRROS NYKYTILA:
VALOKUVA 1930-LUKU:
VALOKUVA NYKYTILA:
RAKENNUKSEN VAIHEET:

50/479 AAS

ei ole

Ylilääkäri Markus Sukkinen

ei ole

Rakennusvuosi 1933

Rakennus purettu tai palanut, paikalle rakennettu
autotalli (AA tsto) ja viereen sauna.

A= a-siipi

B= b-siipi

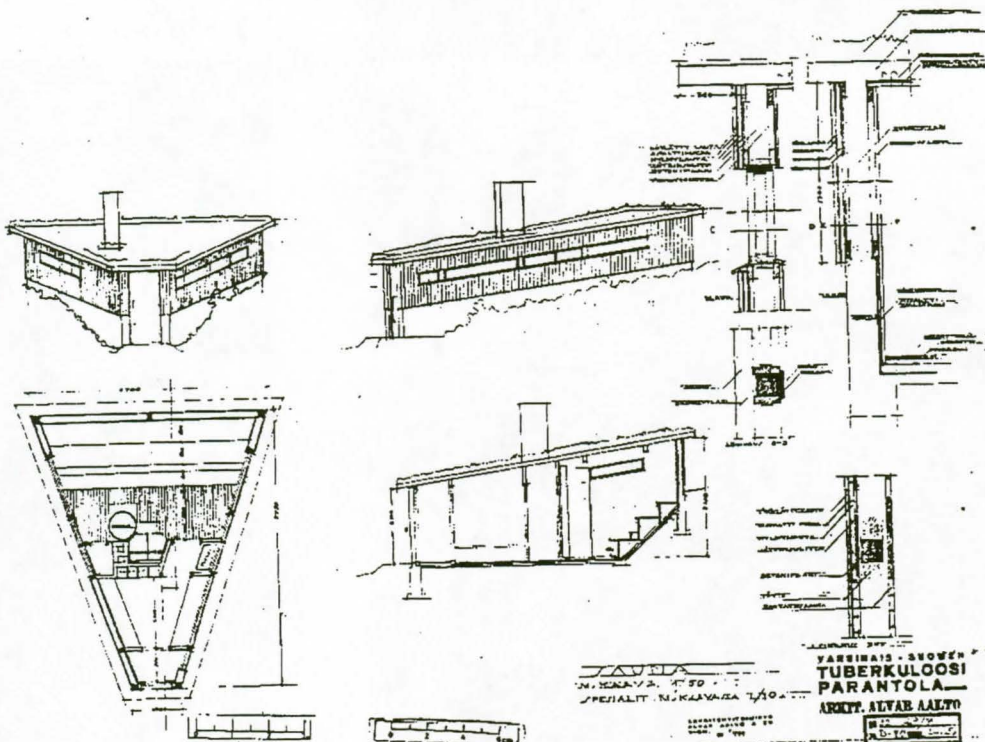
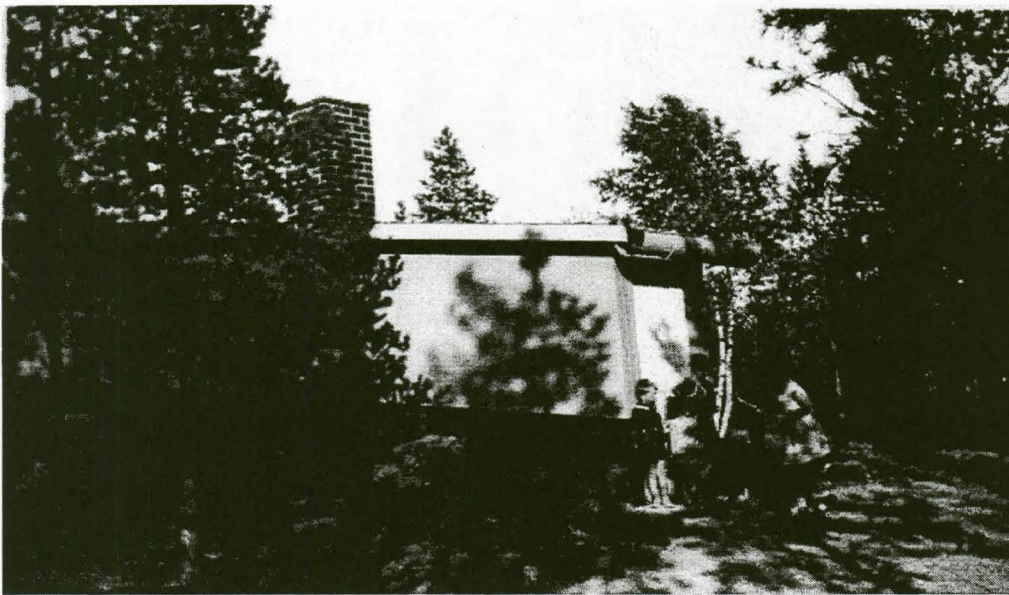
C= c-siipi

D= lämpökeskus

E= alilääkärien talo

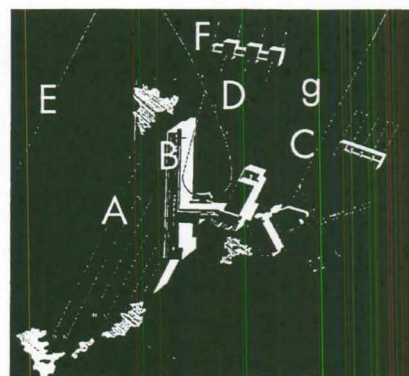
F= työväen asuintalo

G= autotalli

YRREINEN - SUOMEN P
TUBERKULOOSI
PARANTOLA
ARKK. ALVAR AALTO

ALILÄÄKÄRIEN TALO

ARKISTOPIIRROKSET:
POHJAPIIRROS NYKYTILA:
VALOKUVA 1930-LUKU:
VALOKUVA NYKYTILA:
RAKENNUKSEN VAIHEET:

50/450, 453, 456, 454 AAS

ei ole

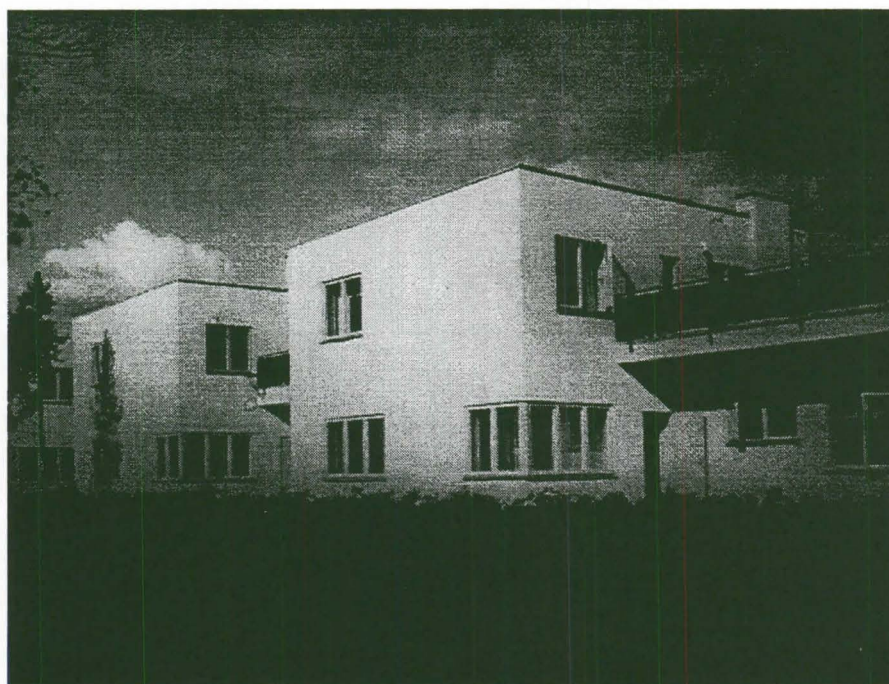
50-003-448 AAS

Soile Tirilä

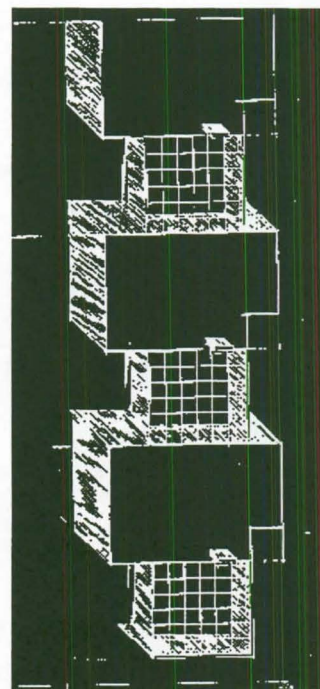
Rakennusvuosi 1933

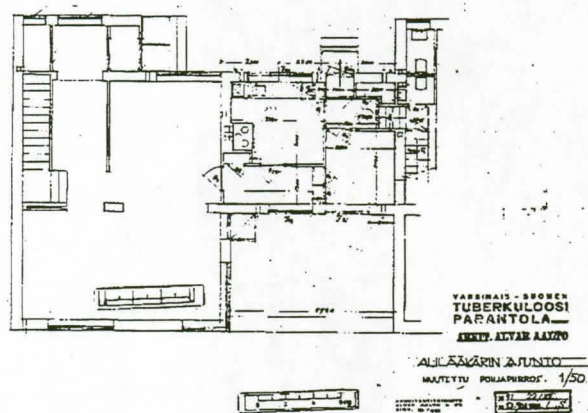
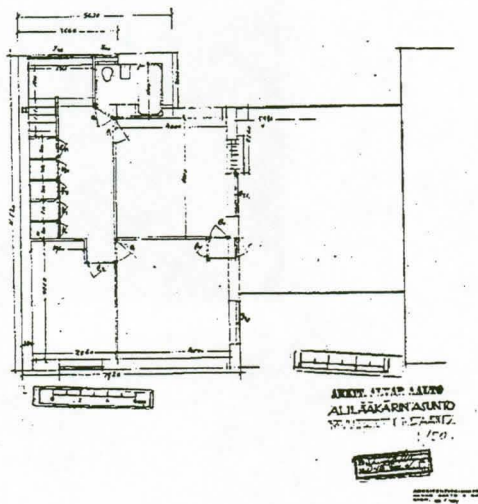
Vesikatto korjattu. Vähäisiä muutoksia 1980-90.

A= a-siipi
B= b-siipi
C= c-siipi
D= lämpökeskus
E= alilääkärien talo
F= työväen asuintalo
g= autotalli

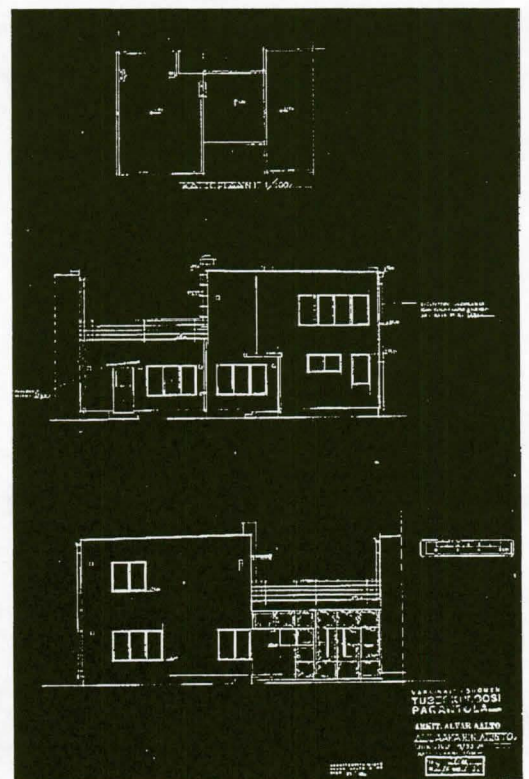

50/450 AAS.

Pohjapiirrokset 1.krs 50/453 ja 2.krs 50/454 AAS.
Julkisivut 50/456 AAS.

TYÖVÄEN ASUINTALO

ARKISTOPIIRROKSET:
POHJAPIirros NYKYTILA:
VALOKUVA 1930-LUKU:
VALOKUVA NYKYTILA:
RAKENNUKSEN VAIHEET:

50/117, 468, 637 AAS.

TYKS

50-003-432

Soile Tirilä

Rakentamisvuosi 1933

Muutettu taloustoimistoksi 1980: toisen kerroksen
parveke muutettu sisätilaksi ja huonejakoa muutettu.

A= a-siipi

B= b-siipi

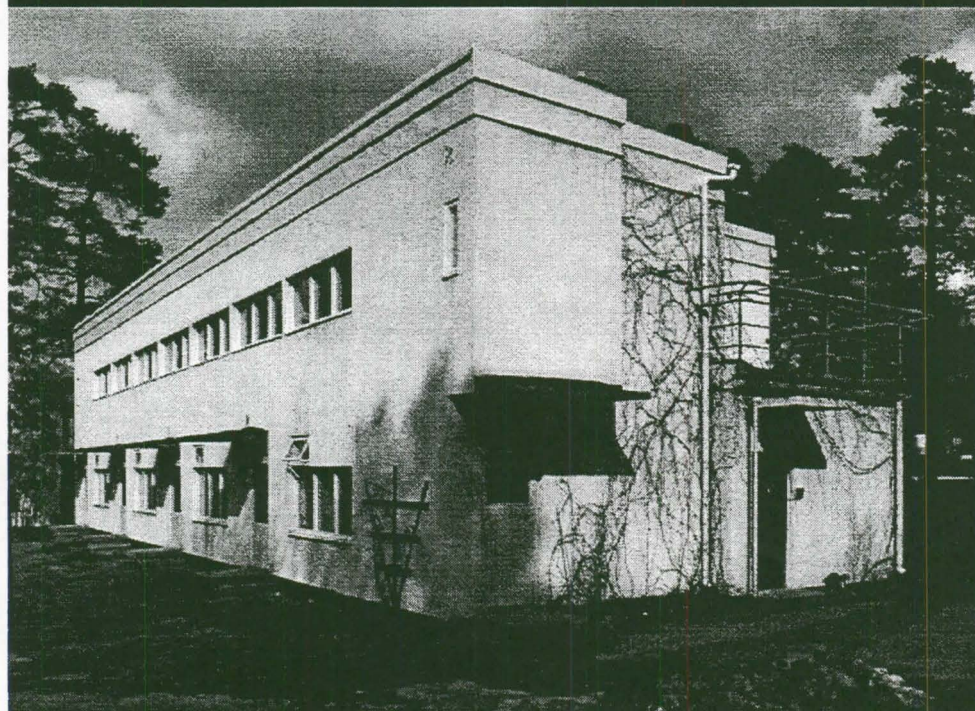
C= c-siipi

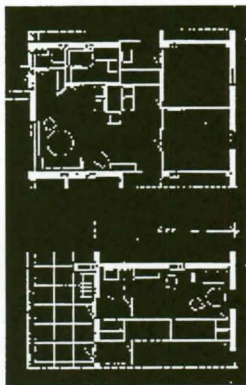
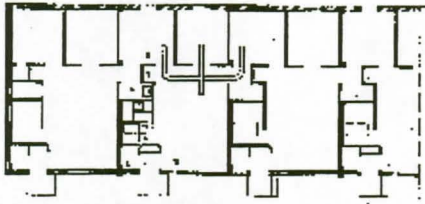
D= lämpökeskus

E= alilääkärien talo

F= työväen asuintalo

g= autotalli

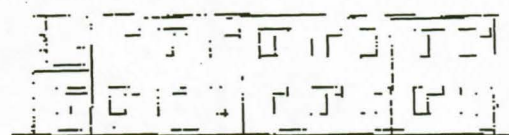
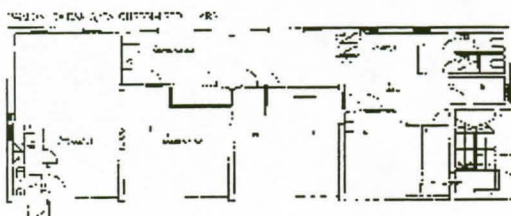
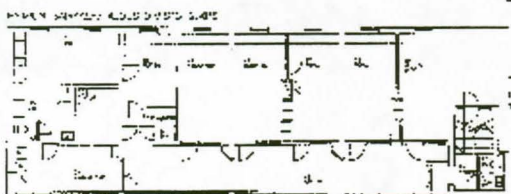
AKSONOMETRIA JA POHJAPIIRROS

1. KÄYTÄVÄ	2. KÄYTÄVÄ
3. KÄYTÄVÄ	4. KÄYTÄVÄ
5. KÄYTÄVÄ	6. KÄYTÄVÄ
7. KÄYTÄVÄ	8. KÄYTÄVÄ
9. KÄYTÄVÄ	10. KÄYTÄVÄ
11. KÄYTÄVÄ	12. KÄYTÄVÄ
13. KÄYTÄVÄ	14. KÄYTÄVÄ
15. KÄYTÄVÄ	16. KÄYTÄVÄ
17. KÄYTÄVÄ	18. KÄYTÄVÄ
19. KÄYTÄVÄ	20. KÄYTÄVÄ
21. KÄYTÄVÄ	22. KÄYTÄVÄ
23. KÄYTÄVÄ	24. KÄYTÄVÄ
25. KÄYTÄVÄ	26. KÄYTÄVÄ
27. KÄYTÄVÄ	28. KÄYTÄVÄ
29. KÄYTÄVÄ	30. KÄYTÄVÄ
31. KÄYTÄVÄ	32. KÄYTÄVÄ
33. KÄYTÄVÄ	34. KÄYTÄVÄ
35. KÄYTÄVÄ	36. KÄYTÄVÄ
37. KÄYTÄVÄ	38. KÄYTÄVÄ
39. KÄYTÄVÄ	40. KÄYTÄVÄ
41. KÄYTÄVÄ	42. KÄYTÄVÄ
43. KÄYTÄVÄ	44. KÄYTÄVÄ
45. KÄYTÄVÄ	46. KÄYTÄVÄ
47. KÄYTÄVÄ	48. KÄYTÄVÄ
49. KÄYTÄVÄ	50. KÄYTÄVÄ
51. KÄYTÄVÄ	52. KÄYTÄVÄ
53. KÄYTÄVÄ	54. KÄYTÄVÄ
55. KÄYTÄVÄ	56. KÄYTÄVÄ
57. KÄYTÄVÄ	58. KÄYTÄVÄ
59. KÄYTÄVÄ	60. KÄYTÄVÄ
61. KÄYTÄVÄ	62. KÄYTÄVÄ
63. KÄYTÄVÄ	64. KÄYTÄVÄ
65. KÄYTÄVÄ	66. KÄYTÄVÄ
67. KÄYTÄVÄ	68. KÄYTÄVÄ
69. KÄYTÄVÄ	70. KÄYTÄVÄ
71. KÄYTÄVÄ	72. KÄYTÄVÄ
73. KÄYTÄVÄ	74. KÄYTÄVÄ
75. KÄYTÄVÄ	76. KÄYTÄVÄ
77. KÄYTÄVÄ	78. KÄYTÄVÄ
79. KÄYTÄVÄ	80. KÄYTÄVÄ
81. KÄYTÄVÄ	82. KÄYTÄVÄ
83. KÄYTÄVÄ	84. KÄYTÄVÄ
85. KÄYTÄVÄ	86. KÄYTÄVÄ
87. KÄYTÄVÄ	88. KÄYTÄVÄ
89. KÄYTÄVÄ	90. KÄYTÄVÄ
91. KÄYTÄVÄ	92. KÄYTÄVÄ
93. KÄYTÄVÄ	94. KÄYTÄVÄ
95. KÄYTÄVÄ	96. KÄYTÄVÄ
97. KÄYTÄVÄ	98. KÄYTÄVÄ
99. KÄYTÄVÄ	100. KÄYTÄVÄ

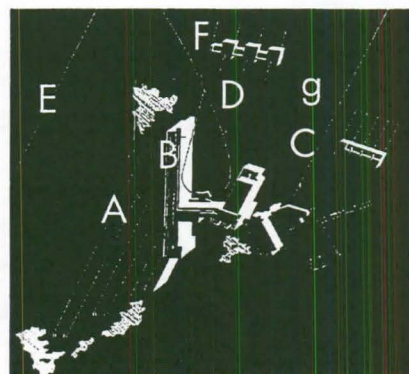

Yllä aksonometria ja pohjapiirrosotteet (50/468 AAS), vasemmalla asuntotyytit (50/637 AAS), vasemmalla alla pohjapiirros nykytilasta (TYKS) ja alla julkisivut (50/117 AAS).

Ensimmäisen kerroksen asuntoihin oli käynti alunperin suoraan ulkoa ja toisen kerroksen asuntoihin käynti "luhtikäytävän" tai parvekkeen kautta. Alakerran asunnot jakoivat keittiötilat, yksi keittiö kahta asuntoa kohden. Toimistorakennuksen pohja toimii sivu-käytäväratkaisuna, jossa toimistohuoneet on ryhmitelty toiselle pitkälle julkisivulle. Yläkerran parveke rakennettiin umpeen. Rakennuksen alkuperäinen karaktääri - tietty lineaarisuus, katosi.

LÄMPÖKESKUS

A= a-siipi

B= b-siipi

C= c-siipi

D= lämpökeskus

E= alilääkärien talo

F= työväen asuintalo

G= autotalli

ARKISTOPIIRROKSET:

POHJAPIIRROS NYKYTILA:

VALOKUVA 1930-LUKU:

VALOKUVA NYKYTILA:

RAKENNUKSEN VAIHEET:

50/76, 102 AAS

TYKS

PSA, sisäkuva Varsinais-Suomen Tuberkuloosi-

parantola -julkaisu

Soile Tirilä

Rakennusvuosi 1933

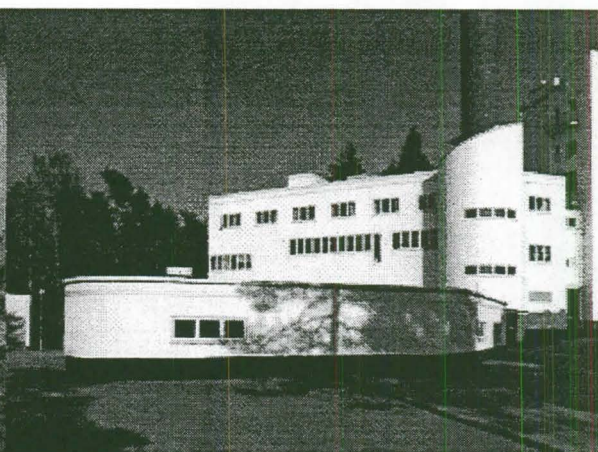
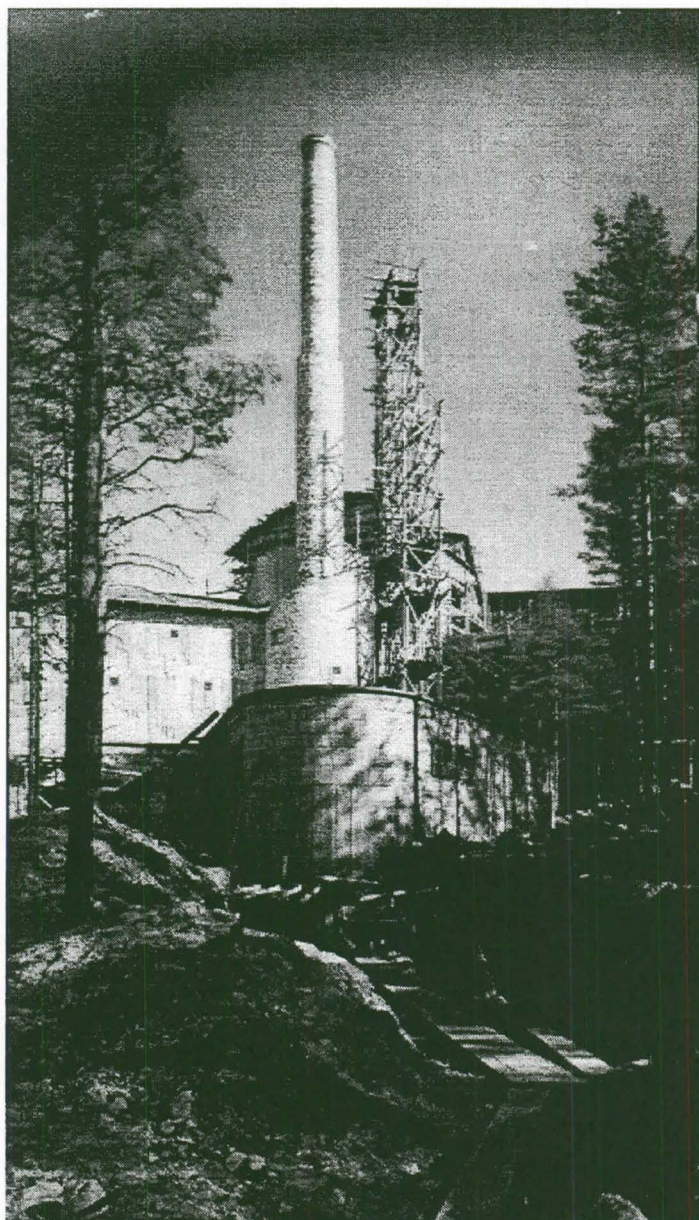
Laajennettu 1957: uusi porras

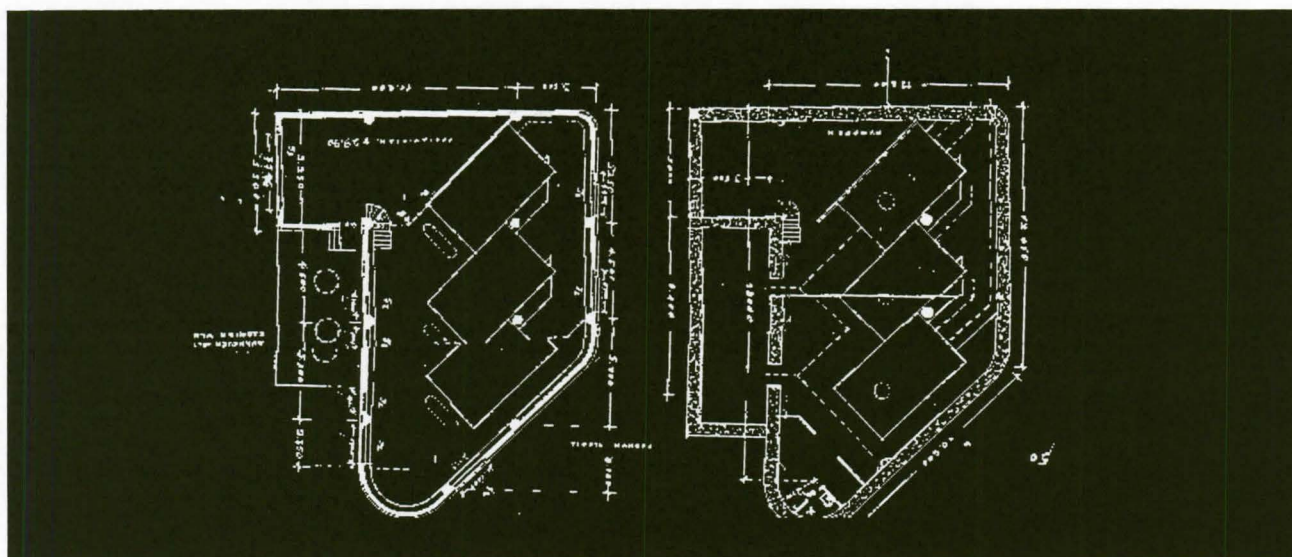
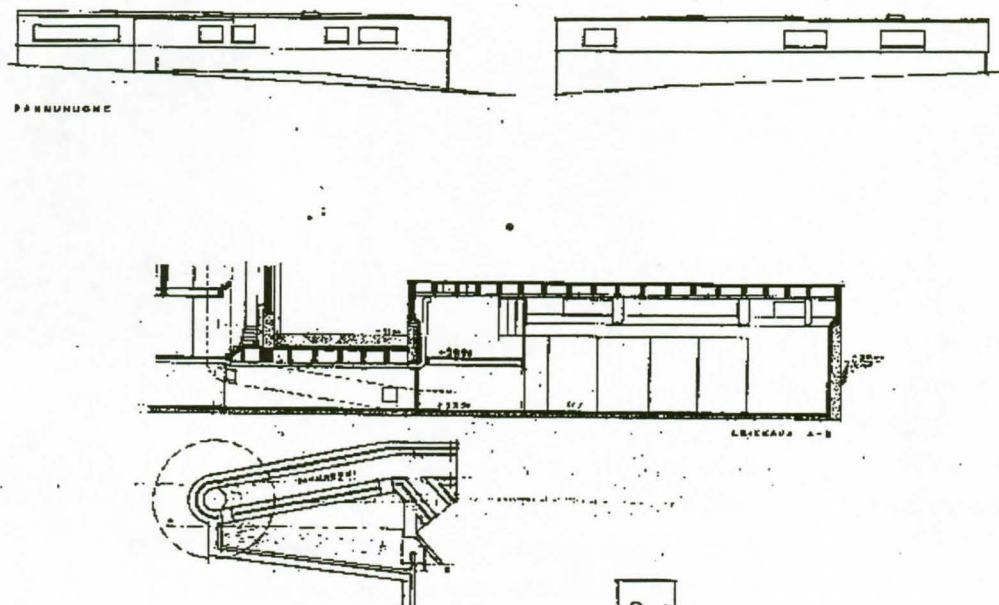
Uusi lämpökeskus rakennettu 1980, jolloin sisätila

muutettu 2-kerroksiseksi lämmönjakohuoneeksi.

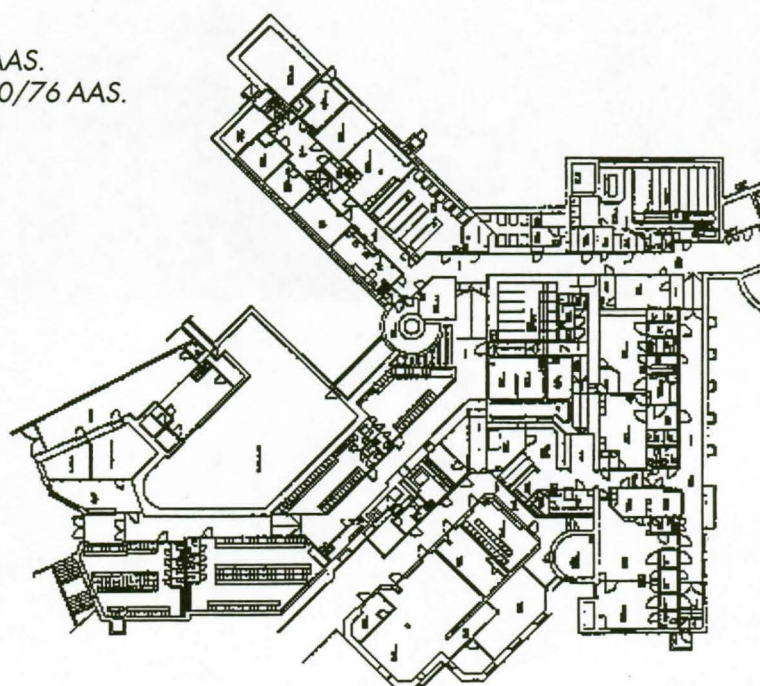
Polttoaineena aluksi kivihiili, sitten raskas polttoöljy,

myöhemmin turve.

Ylinnä julkisivut, ote piirroksista 50/102 AAS.
Keskellä pohjapiirrokset, ote piirroksista 50/76 AAS.
Alinna kellarin pohjapiirros, nykytila TYKS.

AUTOTALLI

ARKISTOPIIRROS:
POHJAPIIRROS NYKYTILA:
VALOKUVA 1930-LUKU:
VALOKUVA NYKYTILA:
RAKENNUKSEN VAIHEET:

ei löytynyt toteutetusta versiosta
(LPR)

ei ole

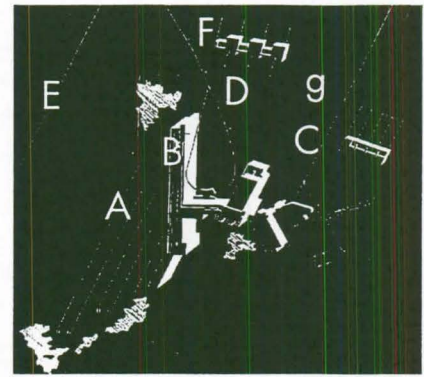
Soile Tirilä

Rakennusvuosi 1933

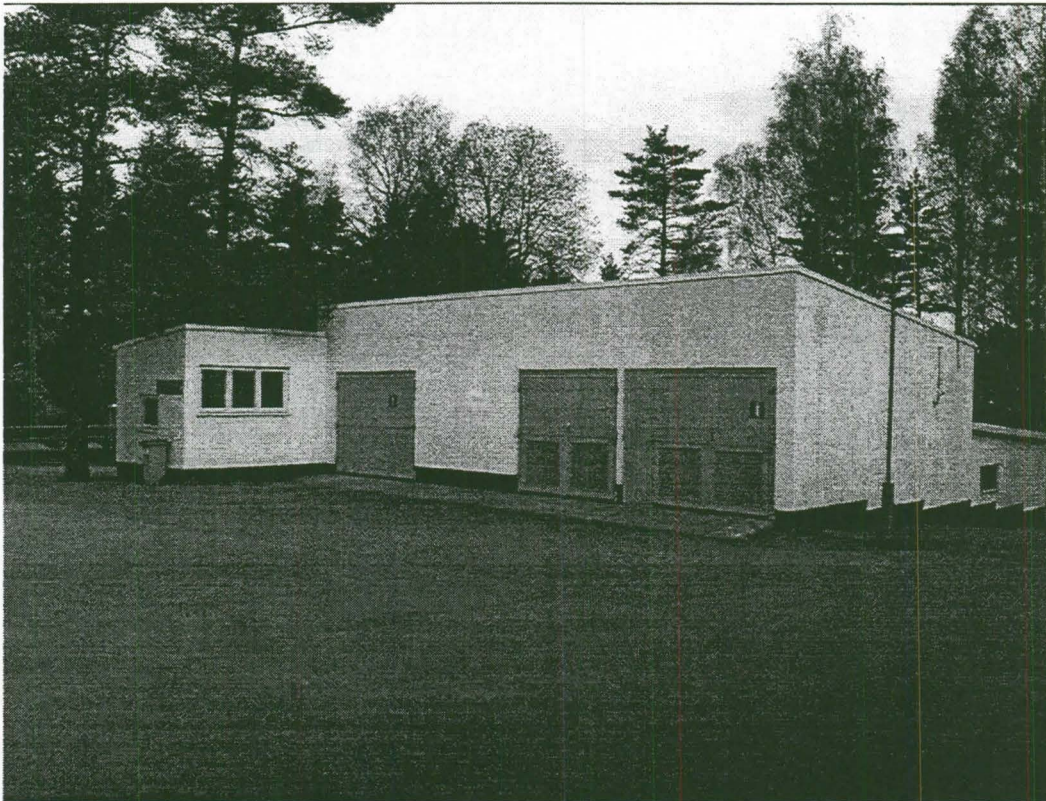
Autosuojarakennuksen laajennus 1959-60 (Hj:1/PSA)

Vanhan autotallin kahdeksasta paikasta päätetty
tehdä muuntamohuone 1980 (PSA).

Uusittu autotallin ovet 1997, LPR.

A= a-siipi
B= b-siipi
C= c-siipi
D= lämpökeskus
E= alilääkärien talo
F= työväen asuintalo
g= autotalli

RUUSUKELLARI

ARKISTOPIIRROKSET:

50/481 AAS

POHJAPIIRROS NYKYTILA:

Luonnossuunnitelma, Pohjapiirros LPR.

VALOKUVA 1930-LUKU:

50-003-251 AAS

VALOKUVA NYKYTILA:

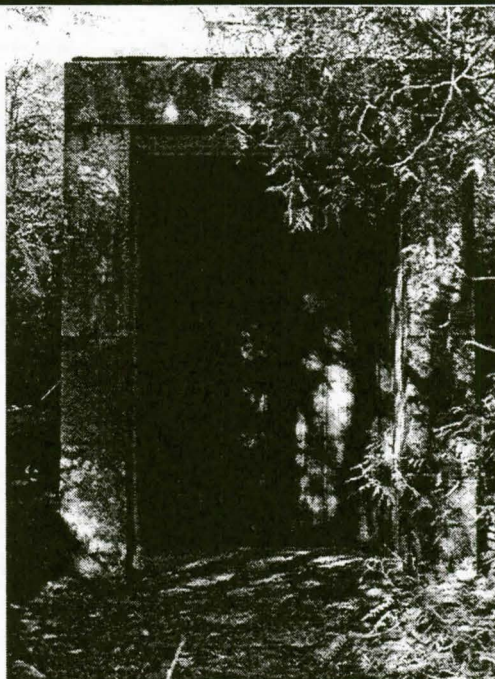
Soile Tirilä

RAKENNUKSEN VAIHEET:

Rakennettu 1933

Muutoksia: sementtivalu tiililattian päällä.

Poistunut käytöstä ilmeisesti 1970-luvulla.

5.5 SAIRAALAN YMPÄRISTÖ

Ympäristön osalta tämän selvityksen toimeksianto on rajattu nykytilan kuvailuun. Kohteen inventoinnissa on noudatettu Museoviraston julkaiseman historiallisten puutarhojen inventointioppaan¹ ohjeita soveltuvilta osin. Paikan päällä suoritettiin katselmus 23.5.2000. Katselmuksen suoritti arkkitehti Marianna Heikinheimo. Valokuvat nykytilanteesta on ottanut museoviraston valokuvaaja Soile Tirilä.

1.Kohteen nimi: Paimion sairaala

2.Kohdetyyppi: sairaala-alue

3.Kunta: Paimio

4.Kylä: Spurila, Preitilä, Pyöli

5.Osoite: Alvar Aallontie 275, 21540 Preitilä

6.Peruskarttanumero ja koordinaatit: 2021 06, X=6713-6714, Y=3265-3266

7.Pinta-ala: 45 ha 2

8.Omistaja: TYKS

9.Käyttö: Kohde julkisessa käytössä sairaalana lukuunottamatta asuinrakennuksia, joissa asuu sairaalan henkilökuntaa ja tutkijoita. Ruusukellari on poistettu käytöstä. Entisessä ylilääkärin talossa toimii lasten

päiväkoti.

10.Kaavoitustilanne: Katso luku 2.1.

11.Suojelutilanne: Katso luku 2.1.

12.Suunnittelutilanne: Omistaja on ilmaissut kiinnostuksensa siihen, että osa omistamista alueista kaavoitettaisiin asuinalueiksi.

13.Kohteen perustamisajankohta ja tärkeimmät muutokset: Sairaalan alueen muodostettiin useista eri tiloista 19303. Kohde valmistui 1933. Katso luku 4.1.

14.Arkkitehti: Arkkitehtitoimisto Alvar Aalto, 1994 alkaen Arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkinen-Raunio.

Rakennuttaja: Varsinais-Suomen kuntainliitto, myöhemmin TYKS

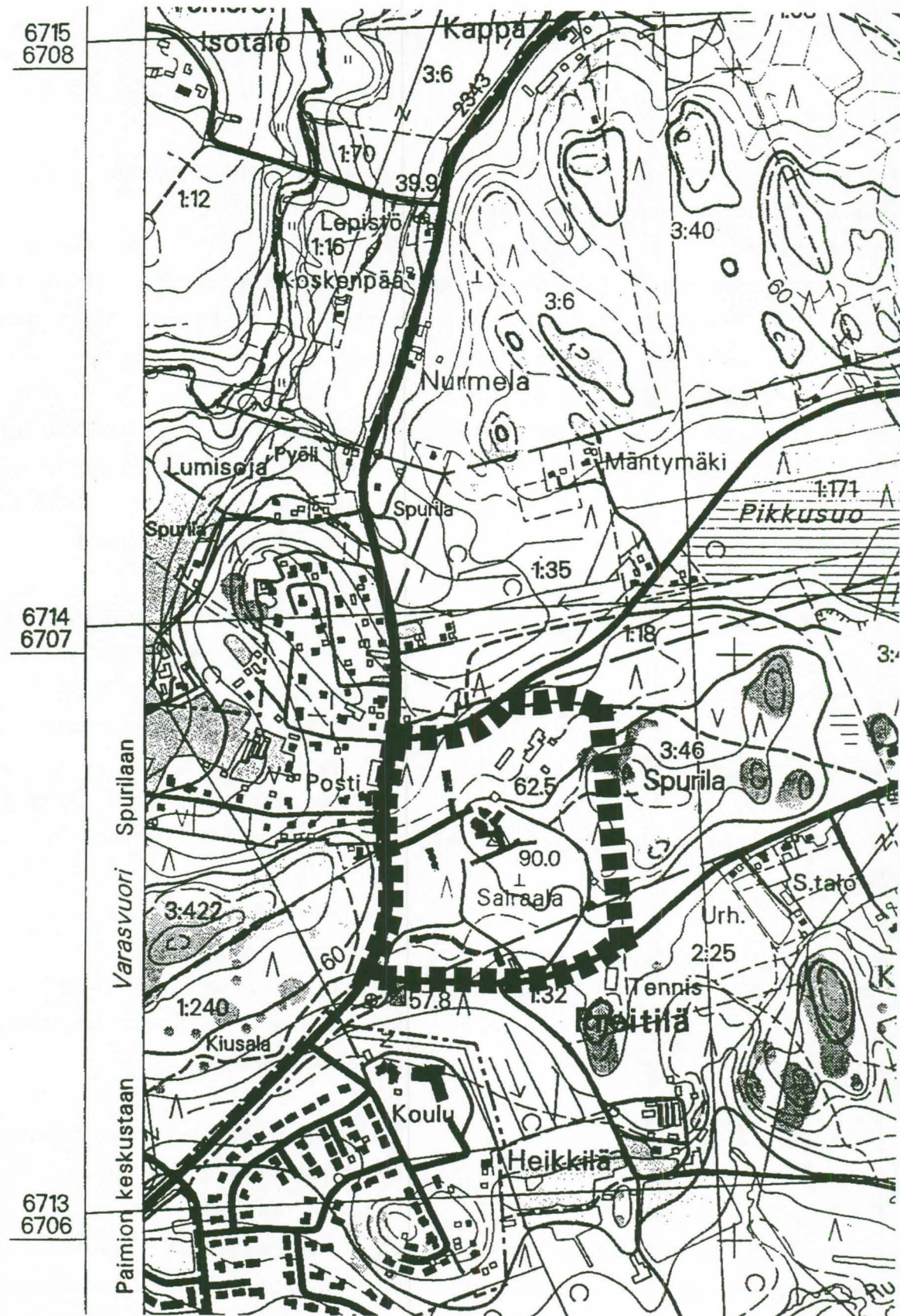
Toteuttaja: rakennustoimisto Oy Arvi Ahti pääurakoitsijana, myöhemmin useita muita.

Katso luku 3.4 ja 4.1.

15.Keskeiset historialliset vaiheet: niiden selvittäminen ei sisälly tämän selvityksen toimeksiantoon.

16.Kohteen sijainti ympäristössä (maise-
man luonnontekijät, rakennetun ympäristön
tärkeimmät piirteet):

Sairaala-alue sijaitsee Alvar Aallon tien ja Ruokolinnantien varrella. Sairaala-
alaa varten perustettu tila oli alunperin nykyistä suurempi. Sairaalarakennus sijoittuu loivalle,

lähes tasaiselle mäntykankaalle. Rakennuslautakunta piti kyseistä maastotyyppiä keuhkotautipotilaille sopivana. Männyt olivat 1930-luvulla nuoria ja lyhyitä. Nykynen puusto on täysikasvuista. Sairaala on vaikea havaita etäältä. Rakennus sijaitsee vapaasti maastossa. Sairaalan alueen läpi virtaa joki, josta patoamalla muodostettiin nk. Lemmenlampi. Käytännöllinen syy padon muodostamiselle oli biologisen vedenpuhdistuslaitoksen rakentaminen. Etäisyys Paimion kauungin keskustaan on 3 km. Alvar Aallontien länsi puolella on omakotitaloalue. Sairaalan pohjois-, itä ja eteläpuolella jatkuu mäntykangas. Heikkilän tila, jolla viljeltiin ja kasvatettiin karjaa sairaalan tarpeisiin sijaitsee sairaalan eteläpuolella 600 m kaakkoon.

17. Sommitelman keskeiset piirteet(osa-alueet, niiden luonne, akselit, sommitelman suhde rakennuksiin, näkymät):

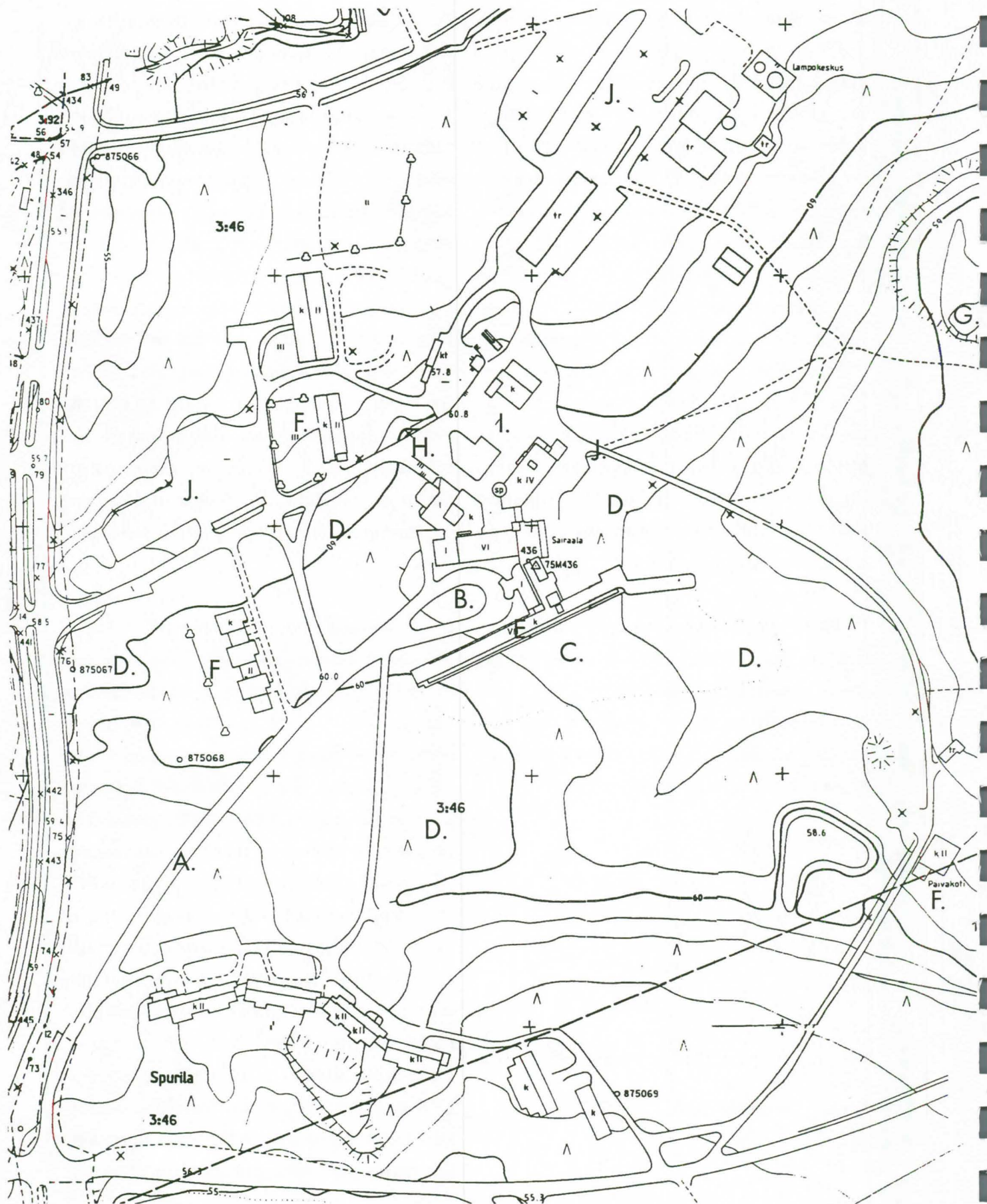
Sommitelmassa on erotettavissa viisi keskeistä osa-aluetta (A-E). Eri toiminnot on erotettu omiksi pihokseen.

Ote maastokartasta 2021 06 Kevola, johon on merkitty sairaalan alue.

Kartta / Paimion kaupunki, 1:20 000.

A. Saapumisreitti on kaartuva akseli. Liittyminen tiestöön muutettu. Sisäänkäyntiä rajanneet betonipylväät on poistettu. Nykyisin alueelle saavutaan joudutaan kiertämään mutka risteysalueella. Liittymäkohta on epäselvä. Näkymä päärakennukselle on tukossa. Tämä osa puistosta on kasvanut umpeen. Saapumissuunnassa vasemmalle puolelle tietä istutettu koivurivi ei ole alkuperäinen. Koivurivi on epäsäännöllinen ja alkuperäinen valaisinrivi jää sen taakse. Valaisimet ovat huonossa kunnossa. Koivurivi tukkii näkymää. Tien pintaa on nostettu asfaltoinnin yhteydessä. Tien leveys on 5,4 m. Saavuttaessa alueelle tien oikeassa laidassa on opastintaulu. Akseli ei enää ole pääasiallinen lähestymisreitti alueelle tultaessa.

B. Kunniapiha. Päärakennus rajaa aukiota kolmelta suunnalta: A- siipi etelässä, B-siipi pohjoisessa ja näiden yhdysosa idässä. Neljäs rajaava rakennusvolyymi on alilääkäreiden talo hieman etäänpästä lännessä. Piha nousee kohti sisäänkäyntiä niin paljon, että A-siiven sokkeliä on porrastettu. Alunperin kunniapihan keskellä oli autojen pysäköintialue, jota jäsennöivät tarkkarajaiset vinot nurmientät, joissa ei ylilääkäri Sukkisen 1930-luvulla ottamasta kuvasta päätellen ollut istutuksia. Nyt kunniapihan keskellä on nurmientä, jossa on neljä suoraa ja yksi kaartuva istutusrivi. Sisäänkäyntijulkisivun edessä ei alunperin ollut puuistutuksia, kuten nykyisin. Sisäänkäyntitien reunat ja kunniapihan nurmientän reuna on rajattu garaniittisin katukivin.

Viereisellä sivulla olevassa pohjakarttaotteessa (originaali n:o 202106, pienennetty 1:20000) näkyy merkittynä sairaalan ympäristön sommitelman keskeiset elementit:

A. Saapumisakseli

B. Kunniapiha

C. Muotopuutarha

D. Puisto

E. Kattopuutarha

F. Hyötypuutarhat

(G. Ruusukellaria ei näy pohjakartassa, paikka tässä likimääräinen)

H. Hiilipiha

I. Huoltopiha

J. Pysäköimisalueet

(K. Heikkilän tila ei näy tässä karttaotteessa)

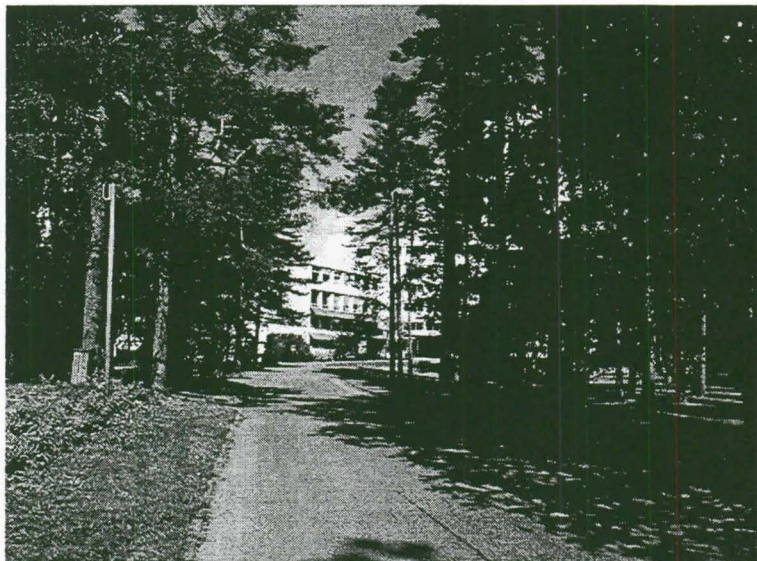
(L. Pumppaamo, pato ja Lemmenlampi eivät näy tässä karttaotteessa)

(M. Kasvihuonetta ei näy tässä karttaotteessa)

Ne on lisätty myöhemmin. Tiealueet ovat asfaltoituja. Linja-auto pysähtyi pääoven edessä 1930-luvulla kuten nykyisinkin. Linja-autojen mittasuhteet ovat kasvaneet ja niiden kääntösäde on aikaisempaa suurempi. Tietä on levennetty. Kunnipiha oli toinen sairaalan kahdesta sosiaalisen elämän näytämöistä. Autot oli tuotu keskiöön.

C. Muotopuutarha. Piha on suunnattu etelään. Se nousee loivasti itään. Alkuperäisessä suunnitelmassa oli kuusi vesiallasta, joita yhdistivät aksiaaliset kävelyreitit. Somitelma oli aksiaalinen, mutta epäsymmetrinen. Puutarha toimi heikkokuntoisten potilaiden kuntoutuskenttänä. Vesialtaissa oli suihkulähteet ja niiden reunoilla kukkaistutuksia. Nykyisin pihalla on yksi vesiallas (halkaisija 4,35 m) ja siinä toimii suihkulähde. Toisen vesialtaan paikalla on mulalla täytetty kuoppa, jossa on kukkaistutuksia. Sen reuna, samoin kuin reitti altaalle A-siiven länsipäästä on päällystetty liuskekivillä. Liuskekivet eivät ilmeisesti ole alkuperäisiä. 1930-luvulla alaiden ympärillä oli kukkaistutuksia. Vanhoista valokuvista näkee muotopuutarhaan istutetun muutamia yksittäisiä koivuja. Nyt pihalla on useita yksittäispuita, mm. lehmus, hevoskastanja ja omenapuu. Muotopuutarhan ja puiston nykyisessä rajassa on isoja koivuja, jotka saattavat olla alkuperäiseen somitelmaan kuuluneita yksittäispuita.

D. Puisto. Sairaala ympäröi mäntykangas. 1930-luvulla puut olivat nuoria ja rakennukset erottuivat maisemassa. Nyt

Nykyisin sommitelman pääakseli A ei enää ole päälähestymissuunta. Henkilöautoliikenne on ohjattu entiselle huoltoreitille ja henkilökunnalle on rakennettu sisäänkäynti vanhalle hiilipihalle. Bussit saapuvat yhä tätä reittiä pitkin.

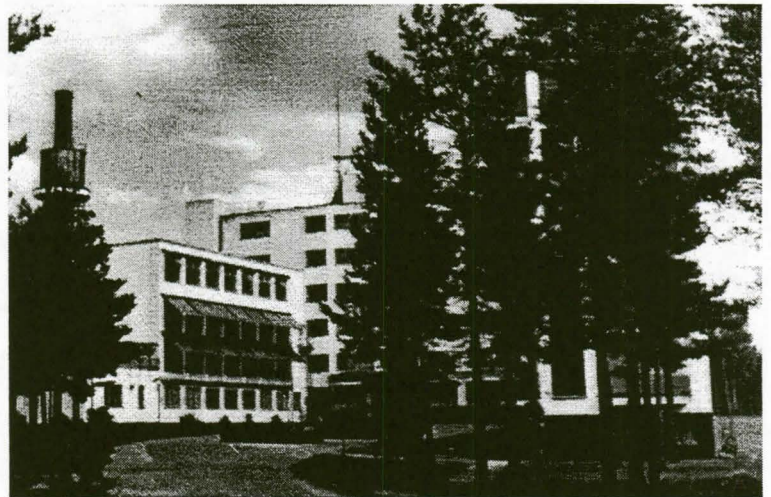
Tämä kuvasarja kuvaa saapumista sairaalalle vanhaa pääreittiä pitkin. Kuvat Soile Tirilä 05/2000.

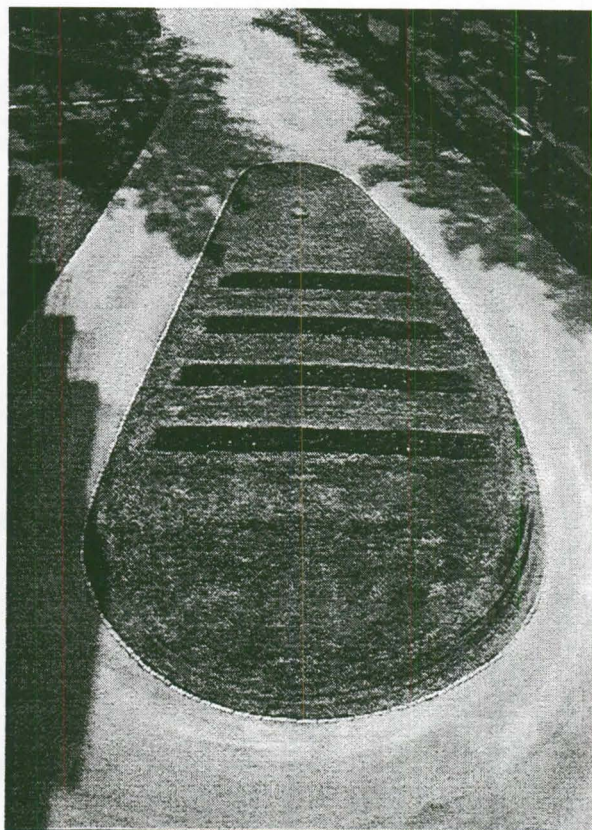
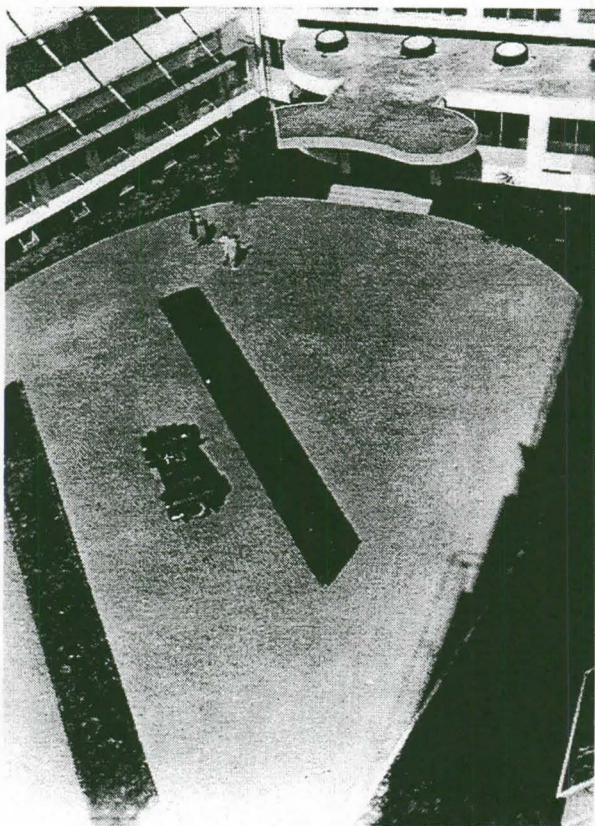
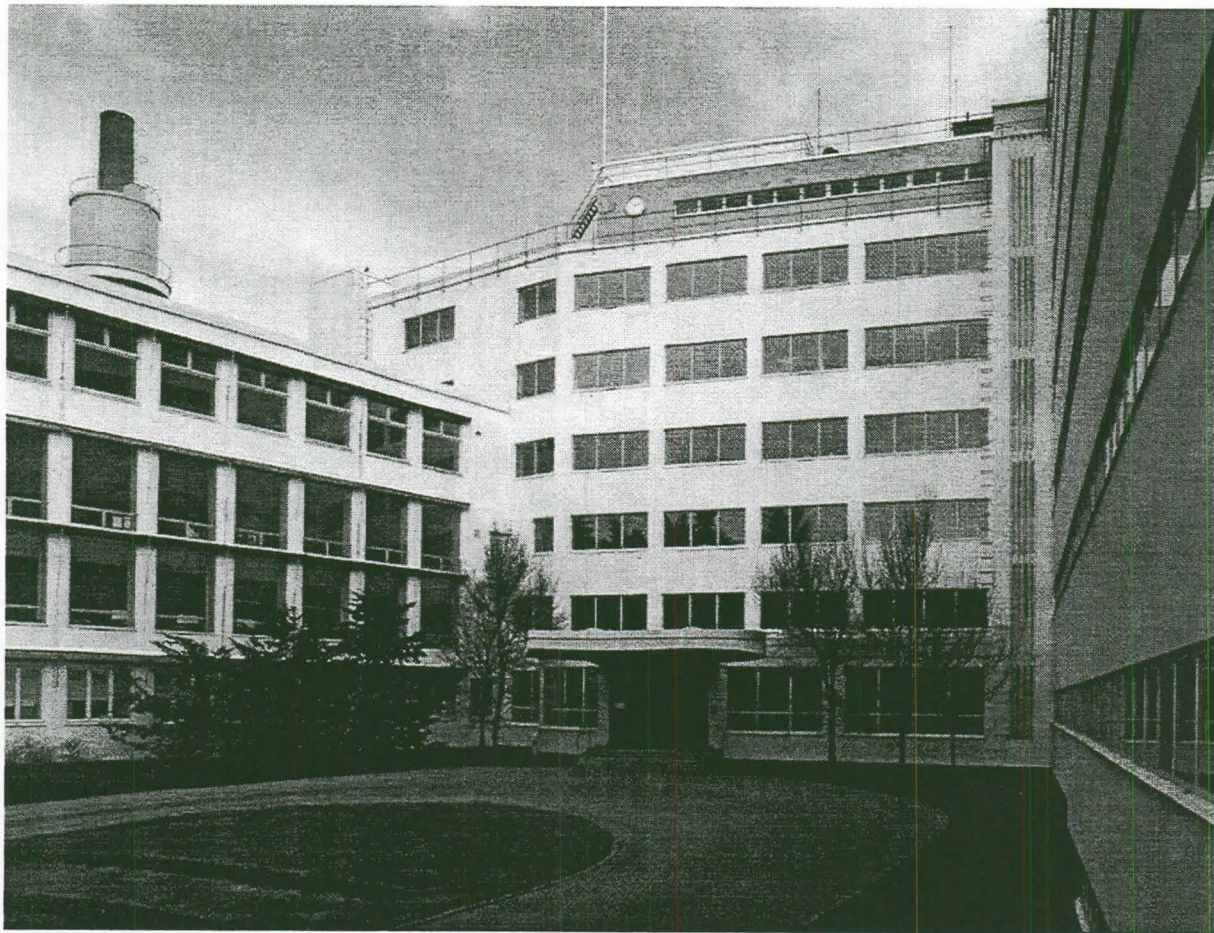

Tämä oli se näkymä, joka palkitsi saapuvan. Kuva 1930-luvulta AAS 50-003-157.

Ylilääkäri Markus Sukkisen kuva (keskellä) 1930-luvulta on edellistä paraitikuvaa realistisempi ja vastaa melko hyvin nykypäivän tilannetta - vertaa viereisen sivun ylimpään kuvaan!

Ilmakuva 1930-luvulta. Sairaalaan saavuttiin kaatuvaa akselia pitkin. Liityminen muuhun tiestöön oli selkeä. AAS 50-003-309.

Nykytilakuva kunniapihasta Soile Tirilä 05/2000. Alunperin sisäänkäynnin sivustoilla ei kasvanut puita.

Autot keskiössä. Kuva 1930-luvulta Markus Sukkinen.

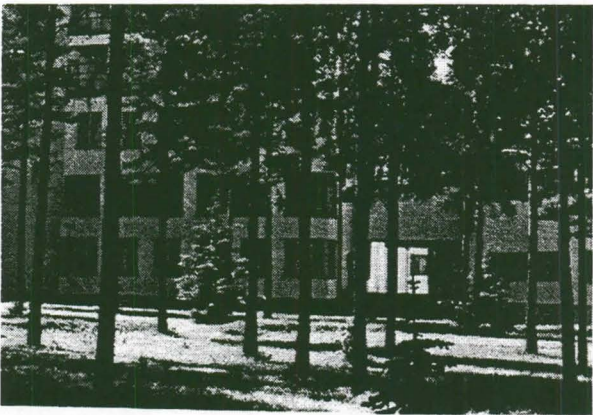
Nykyisin kunniapihan keskellä on nurmi-istutus ja siinä matalia kuvioistutuksia. Kuva 05/2000 Soile Tirilä.

männyt ovat täysikasvuisia. Kangas on kasvanut umpeen useissa kohdissa. Sisääntuloväylän varrelle on istutettu koivuja ja muutama kuusi, sisäänkäynnin itäpuoliseen puistoon rakennuksen välittömään läheisyyteen kolme tuijiaa ja kuusia. Itäpuolen puiston yleisvaikutelma on synkkä ja varjoisa. Seurusteluhuoneesta on aikaisemmin avautunut näkymä metsän sisälle, sen sineen. Sisäänkäyntiväylän ja muotopuutarhan eteläpuolisella alueella luonnonmukaista aluskasvillisuutta on korvattu nurmikaistaleilla. Sisäänkäyntiväylän yleisvaikutelma on tukkoinen.

E. Kattopuutarha A-siiven kattoterassille oli istutettu mäntyjä ja sekaperennoita kasvilaatikoihin. Nykyisin siellä on mäntyistutuksia. Kattoterassilta avautuvat näkymät yli mäntykankaan ympäröivään maaseutuun.

F. Hyötypuutarhat. 1930-luvulla rakennettujen asuinrakennusten yhteydessä oli hyötypuutarhat yksityisemmällä puolella. Vuonna 1961 valmistuneessa ketjumaisessa asuntolarakennuksessa, Kyykartanossa, ei ole ollut hyötypuutarhaa. Ylilääkärin talon hyötypuutarha nyt lasten leikkialueena. Työväen asuintalon eli nykyisen taloustoimiston hyötypuutarha on muuntunut eräänlaiseksi koristepuutarhaksi. Alilääkäreiden talon hyötypuutarha alkuperäisessä käytössä.

G. Ruusupuutarha. Ruumishuoneen katolle istutettiin ruusupensaita. Nykyisin ne ovat hoitamattomia. Porttia reunustavat puut ovat

Ylemmässä kuvassa toinen kahdesta alkuperäisestä ulkovalaisintyypistä. Sen oranssi runko muistuttaa mäntykankaan puiden runkoja. Kuva Soile Tirilä 05/2000.

Alemmasta kuvasta käy hyvin ilmi se, miten lähelle rakennusta puisto ulottuu. Kuva 1950-luvulta Markus Sukkinen.

kasvaneet niin suuriksi, että rakennuksen hahmoa on vaikea erottaa. Ympäröivä kasvillisuus on villiintynyt.

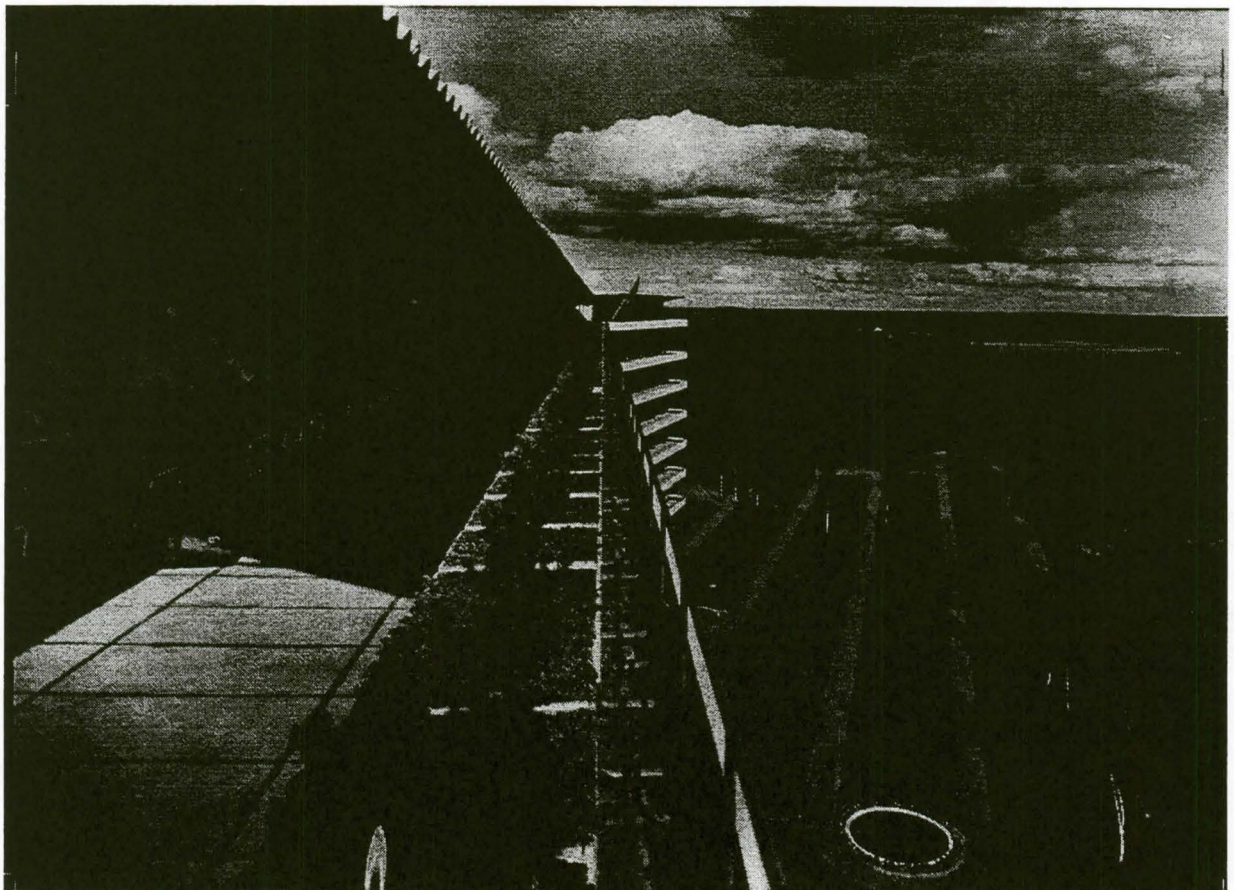
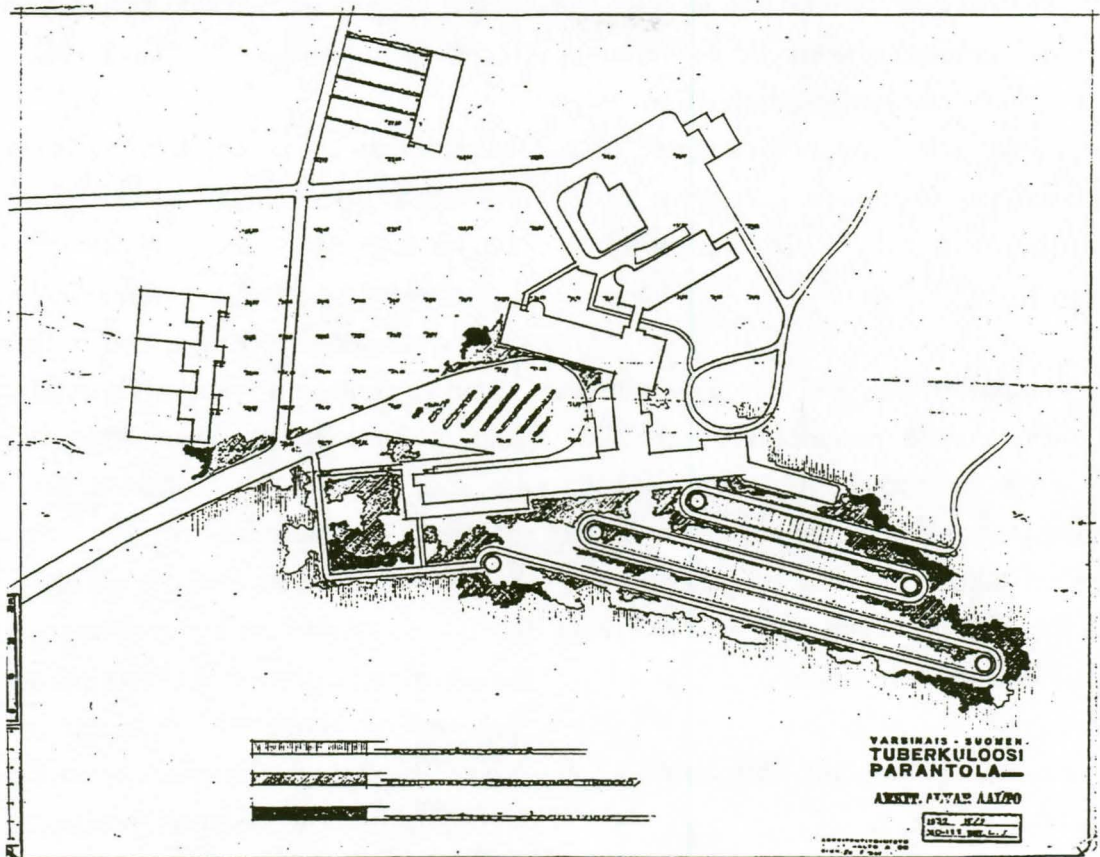
H. Hiilipiha. Vanha hiilipiha kutistui leikkaussalisiiven rakentamisen myötä ja lakasi olemasta kun pihan alle rakennettiin uusi rakennus henkilökunnan sosiaalitiloja varten. Inva-sisäänkäynnin kohdalla maanpintaa on korotettu. Leikkaussalisiiven kellarin on ajoluiska.

I. Huoltopiha. Lämpökeskuksen ja autotalin väliin jäävä alue on hahmoltaan alkuperäinen. Uuden lämpökeskuksen piha on myös huoltopiha.

J. Pysäköintialue. Asiakaspysäköintiin tarkoitettu alue sijaitsee taloustoimiston länsipuolella. Henkilökunnan edellistä laajempi pysäköintialue sijaitsee uuden lämpökeskuksen länsipuolella.

Viereisellä sivulla ylhäällä Alvar Aallon toimistossa laadittu istutussuunnitelma muotopuutarhaan. Siinä esiintyy kolmenlaista istutusta: tavallista mäntymetsää, puolikorkeaa ja pensasmaista tiheikköä ja korkeaa tiheää kasvillisuutta. AAS 50/761.

Alemmassa kuvassa näkyy osa puutarhan vesialtaista ja aksiaalisista kävelyreiteistä sekä teraailta itään siintävät maisemat. Kuva AAS 50-003-266.

J. Huoltoreitti. Vanha huoltoreitti on muuttunut pääasiallisesti lähestymissuunnaksi. Arkkitehtoninen promenadi on muuttunut. Esimerkiksi A-siiven "kineettinen" maisemahissi ja rakennetta korostava pääty eivät näy tästä nykyisestä päälähestymissuunnasta.

K. Heikkilän tila. Tila on myyty metsäntutkimuslaitokselle. Sen läheisyydessä sijaitseva pato on ruovittunut sekä suodatin- ja pumppulaitoksen rakennelmat hylättyjä. Betonista tehdyt pumppu ja pato noudattavat funktionalismin muotokieltä pyöreine muotoineen ja ulokkeineen.

18. Rakennetut elementit: katsokohta 17 ja valokuvat.

19. Kasvillisuus: Kasvilajien määrittäminen ei kuulu tämän selvityksen piiriin.

20. Kohteen yleisvaikutelma, kunto ja mahdolliset häiriötekijät: Sommitelman pääelementit ovat vaivoin luettavissa. Vaikuttaa siltä, että alueelta puuttuu kokonaisvaltainen, sen kulttuurihistorialliset arvot huomiioon ottava hoitosuunnitelma. Alueen sisäisiä häiriötekijöitä ovat maisematyyppin eli mäntykankaan luonteen muuttaminen lisäistutuksilla, muuttuneet kukureitit ja puutaruhan katoaminen. Suuremmassa mitakaavassa uhkana on asuinalueen työntyminen idässä liian lähelle sairaalaa. Tämän selvityksen tekemisen myötä allekirjoittaneelle on muotoutunut käsitys, että sairaalan suoja-alueen etäisyys sairaalasta tulisi

olla itään päin vähintään kaksi kertaa sairaalan ja ruusukellarin välinen etäisyys.

21. Kohteen merkittävyys: Tämä selvitys on puutarhan osalta nykytilan kuvailuun keskittyvä eikä anna järeitä työkaluja puutarhan merkittävyyden arvioimiselle. Tosiasiana voi kuitenkin todeta sen, että rakennetun ja maiseman suhde Paimion parantolassa on eräs keskeisimmistä Alvar Aallon suunnitelman lähtökohdista. Eri luonteiset pihat täydentävät arkkitehtuuria, jossa rakennus muodostuu useista eri luonteisista osista. Toiminnot on kummassakin tapauksessa erotettu omiksi osikseen. Suomalaisen metsän tuominen rohkeasti ja tietoisesti osaksi puutarhasommitelmaa on Paimion sairaalalle luonteenomaista. Allekirjoittaneen käsityksen mukaan kohde on erittäin merkittävä.

22. Maastokartta: katso sivu 242.

23. Pohjakartta ja sommitelman osat: katso sivu 244.

24. Vanhat valokuvat: muutamia vanhoja arkistokuvia tämän kappaleen kuvituksena.

25. Valokuvat nykytilasta: kuvannut Museoviraston valokuvaaja Soile Tirilä.

26. Historialliset suunnitelmat: katso sivu 251.

27. Muuta: tämä inventointi oli tehtävänannossa rajattu ympäristön kuvailuun.

28. Lähdeaineisto: katso luku 7. Lähteet ja kirjallisuus.

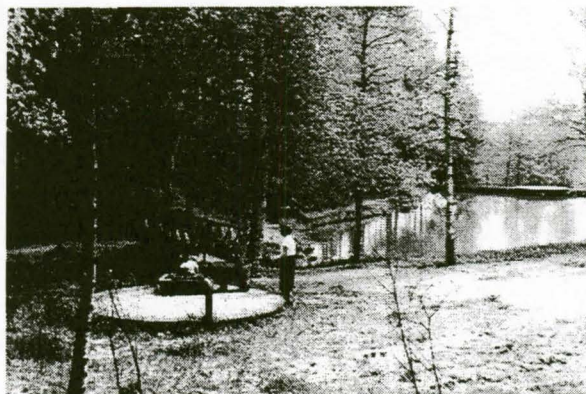
29. Inventoinnin aihe: Paimion sairaalan rakennushistoriallinen selvitys 2000.

30. Inventoinnin tilaaja: Museovirasto

31. Maastoinventoinnin ajankohta: katselmus 23.5.2000 ja raportin koostaminen 24.5.-2.5.2000.

32. Inventoinnin suorittaja ja yhteystiedot: arkkitehti Marianna Heikinheimo / Arkkitehtitoimisto HNP Heikinheimo-Niskanen-Pietilä, Arabiankatu 2, 5.krs, p. 794232.

33. Inventoinnin säilytyspaikka: Arkkitehtitoimisto HNP

Markus Sukkisen 1930-luvulla ottama Kuva Lemmenlampelta.

VIITTEET

¹ Hautala, Ranja, 2000. Portti puutarhaan. Historiallisten puutarhojen inventointiopas. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 21. Museovirasto, Helsinki, 2000.

² Kät Kimmo Simolan/Turun seudun käräjäoikeus lainhuutotodistuksen 29.3.2000 saatekirje ja lainhuutotodistus 29.3.2000. Tästä luvusta puuttuvat ainakin TYKS:n omistamat Sairaalametsän ja Valkiapäänsuon tilojen pinta-alat, joille ei ilmeisesti ole haettu lainhuuttoa.

³ Kät Kimmo Simolan/Turun seudun käräjäoikeus lainhuutotodistuksen 29.3.2000 saatekirje.

6. TULOKSET

Paimion sairaalalassalla on sen 67 vuotta kestäneen olemassaolon aikana tehty paljon eri tasoisia muutoksia. Rakennus on edelleen olemassa ja sen käyttötarkoitus on alkuperäistä vastaava. Suuri osa muutoksista on sellaisia, jotka peilaavat sairaalatoiminnan muuttumista keuhkotautipaan-
tolasta yleissairaalaksi. Parantolarakennuksen toiminnalliset arvot on kyetty valjastamaan yleissairaalan tarpeisiin.

Paimion sairaalan kokonaishahmo on hyvin säilynyt. Lisäyksenä alkuperäiseen rakennettiin 1950-luvun lopulla leikkaussalisiipi, joka ei kuitenkaan häiritse yleisvaikutelmaa. Makuuhallien rakentaminen sisätilaksi on sairaalan arkkitehtonisen vaikutelman kannalta valitettava muutos. Makuuhallisiiven 1960-luvulle tultaessa huonoon kuntoon päässeet betonirakenteet alukupe-
räiset betonirakenteet ovat kuitenkin säilyneet. Makuuhallien huonokuntoiset rakenteet olisi saatettu purkaa tai korvata uusilla. Suuren makuuhallin säilyminen kattoterassina on kokonaisuutta tukeva ratkaisu. Ulkotilan kannalta onnellinen käänne oli myös A-siiven teräsikkunoiden korjaaminen niiden korvaamisen sijasta. Sisätiloissa on muutamia rakennusosia, joita on lähinnä kunnostettu, kuten ruokasaliin johtava pendeliovi ja maisemahissi. Ensimmäisen kerroksen potilasosastolle jätettiin yksi museohuone 1970-luvulla tehtyjen kunnostustöiden yhteydessä. Potilashuone oli alkupe-

räisen parantolan keskeisin huonetila. Se oli moduli, jota toistettiin. Muut potilashuoneet on muutettu ajan vaatimusten mukaisiksi, mutta museohuoneessa on edelleen koettavissa potilashuoneen toiminnallinen ja arkkitehtoninen kokonaisuus. Museohuoneeseen on heijautunut rakennukseen asennettu uusi ilmanvaihtojärjestelmä, joten siltä osin tilanne ei ole alkuperäistä vastaava. Myös pinnat on käsitelty nykyaikaisilla maa-
leilla.

Useat rakennuksen osat on ehditty muuttaa kahteen, jopa kolmeen kertaan. Tällaisia tiloja ovat esimerkiksi aula, seurustelu-
huone, leikkaussalisiipi ja A-siiven kellari-
kerros.

Raskaita muutoksia on tehty työväen asuinrakennuksessa, joka muutettiin taloustoimistoksi 1980 sekä A- ja B-siivessä lähinnä ilmanvaihtojärjestelmien uusimiseen liittyen 1970- ja 1980 -luvulla. Työväen asuinrakennuksen edistyselliset asuntotyytit ja volyymi muutettiin. Muutoksessa katosi harvinaislaatuinen esimerkki modernismin varhaisesta "sosiaalisesta asuntotuotannosta" ja "minimasunnoista". Ruusukellari on jäänyt pois käytöstä 1978. Sen huono kunto on varoittava esimerkki siitä, mitä rakennukselle voi käydä, jos sitä ei pystytä kytkemään muuttuviin toiminnallisiin tapeisiin. Sisäänkäyntiä kattavan lipan korjaus pilaa sen arkkitehtonisen vaikutelman. Sisäänkäynnin seutu kaipaisi selkeyttämistä. Rakennuksen ympäristöä on hoidettu vaikka näkemystä arkkitehtonisesta kokonaisuudesta. Esimer-

kiksi mäntykankaan on annettu kasvaa lehtipuita sisäänkäyntireitin varrella. Muotopuutarhan elementeistä on vain jäänteet jäljellä. Sairaalan ympäristön hoito kaippaa ohjenuoria, tutkimukseen perustuvaa hoitosuunnitelmaa.

Tämä selvitys on tuottanut uutta tietoa Paimion sairaalan rakentamisen vaiheista ja syistä sen valmistumisen jälkeistä aikaa koskien. Rakentamisaikaa koskevaa uutta tietoa on luvussa 5.1. Huonetilainventointi, 5.2 Väritutkimus ja 5.3 Valaisimet ja huonekalut. Huonetilainventoinnista käy ilmi hyvin alkuperäisen detaljimaailman rikkaus. Arkistopiirroksat "loksahivat kohdalleen" eli syntyi osoitettu yhteys suunnitelman ja rakennetun välille. Väritutkimuksen perushavainto oli se, että Paimion parantolan värimaailma on sisältänyt nykyistä enemmän kirkkaita värejä, kuten lukusalin kirkkaan punaiset rautatolpat tai aulan keltaiset seinät. Valaisinten ja huonekalujen inventoinnin tulos oli yllättävä: sairaalasta inventoitiin mm. 36 alkuperäistä huonekalutyyppiä, joista on kustakin ainakin yksi kappale jäljellä. Tämän työn yhteydessä esineet dokumentoitiin huolellisesti valokuvaamalla ja tyypiteltiin.

Sairaalan ympäristön rajallisen inventoinnin tuloksena ympäristön osat on nyt nimetty ja ympäristösommitelman pääpiirteet kuvailtu. Pumppaamo, pato ja Lemmenlampi osoittautuivat kokonaisuuden kannalta uudeksi painopisteeksi. Nämä rakennelmat ovat betonisia, pyöreämuotoisia ja osittain ulok-

keellisia. Niiden funktio liittyi hygienisyyteen, konkreettisemmin biologiseen vedenpuhdistuslaitokseen. Patoamalla aikaansaatua Lemmenlampi oli parantolan potilaiden kävelyreittien päätepiste. Potilaiden keski-ikä parantolan toiminnan alkuvuosikymmeninä oli 20 ja suosittu harrastus "Lemmenlammelle lumpustelu" tarkoitti seurustelua.

Suomalaisen metsämaiseman ottaminen osaksi puutarhasommitelmaa on Paimion sairaalan ympäristölle luonteenomainen, kenties kaikkein voimakkain piirre.

Mikäli sairaalassa aiotaan rakentaa, on luonnollisesti suoritettava mittaamiseen tai väreihin orientoituneita inventointeja. Ympäristön tarkempaan inventointiin on tarve. Paimion sairaalasta ei ole olemassa kattavaa, mittaukseen perustuvaa nykytilannetta kuvaavaa piirustussarjaa, mitä suositellaan pikaisesti tehtäväksi.

7. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

KÄYTETYT LYHENTEET:

AAM	ALVAR AALTO MUSEO
AAS	ALVAR AALTO SÄÄTIÖ
AA tsto	Arkkitehti toimisto Alvar Aalto
HNP	Arkkitehti toimisto Heikinheimo-Niskanen-Pietilä
LPR	Arkkitehti toimisto Laiho-Pulkinen-Raunio
MV/RH	Museovirasto, rakennushistorian osasto
PK	Paimion kaupunki
PSA	Paimion sairaalan arkisto
PS/TT	Paimion sairaalan tekninen toimisto
SRM	Suomen Rakennustaiteen museo
TYKS	Turun Yliopistollinen keskus sairaala

A. PAINAMATTOMAT LÄHTEET:

- Alvar Aalto Säätiö, Helsinki
Kirjeenvaihto ja muut dokumentit, arkistonhoitaja Arne Heporauta (09-480123).
- Muuta: lehtiartikkelit, Suomen Gummitehdas Oy:n 1930-luvun linomattokatalogit lainaksi
- Alvar Aalto Museo, Jyväskylä
Artikkelihaku, hakusana Paimion parantola.
- Artekin arkisto, Helsinki
Arkistonhoitaja Marianne Oksanen (09-613250/ keskus). Artekin myyntiluettelo (1936). Artekin myyntiluettelo (1946).
- Helsingin yliopisto, Taidehistorian laitos, Helsinki
Koskela, Minnamaria, Paimion parantola - rakennus kuin "lääketieteellinen instrumentti", gradu -tutkielma, 1998.
- Kansallisarkisto, Helsinki
Lääkintöhallituksen arkisto V: Parantoloiden vuosikertomukset 1930-1949.

Museovirasto, Helsinki

Rakennushistorian osasto/ Rakennuskulttuurisyksikkö: Paimion parantolaa koskevat suojeluasiakirjat.

Topografinen arkisto: Paimion parantolaa koskevat asiakirjat, Matkakertomukset.

Paimion sairaala, Paimio

Paimion sairaalan arkisto: Arkiston pääluettelo, Rakennuspiirustusluettelo, Irtaimistoluettelo, Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan perustamista koskevat toimikuntien ja hankkeeseen liittyneiden kuntien edustajain pöytäkirjat vuosilta 1928-1934, Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan rakennuslautakunnan ja työvaliokunnan pöytäkirjat vuodesta 1928 lähtien
Lehtiartikkeleita, kopioita lehtiartikkeleista
Potilasyhdistysten päiväkirjoja
Tekninen toimisto
Rakentamisto koskevia kirjallisia dokumentteja 1980- ja 1990-luvulta

Suomen rakennustaiteen museo, Helsinki

Kilpailuarkisto: Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan kilpailuohjelma.
Suomen arkkitehtuurikohteet-tietokannasta hakusanalla sairaala suoritettu haku sairaaloista Suomessa 1920-1940-luvuilla.

Turun seudun käräjäoikeus

Lainhuutotodistus 29.3.2000 Paimion sairaalan maista (Tekninen päällikkö Harri Peltonen tilasi HNP:n pyynnöstä)
KäT Kimmo Simolan saatekirje (02-272 5823)

Turun yliopisto, Taidehistorian laitos, Turku

Harni, Heli, Aallon lippulaiva yleisömeressä - Alvar Aallon Paimio-nojatuolin vastaanoton tulkintaa 1930-luvulla ja 1990-luvulla, pro-seminaariesitelmä, 1996.

B. PAINETUT LÄHTEET:

Aalto, Alvar, 1933

"Paimion parantola", 80-91. Arkkitehti 1/1993.

Aalto, Alvar, [1933]

Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan rakennusselitys, s.a., s.l.

Backman, Wold. - Savonen, Severi, 1934
Keuhkotaudin kulku Suomessa vuosina
1771-1929. SKS, Helsinki 1934.

Hautala, Ranja, 2000.
Portti puutarhaan. Historiallisten puutarhojen
inventointiopus. Museoviraston rakennushis-
torian osaston julkaisuja 21. Museovirasto,
Helsinki, 2000.

Heinonen, Raija-Liisa, 1986 (1978)
Funktionalismin läpimurto Suomessa,
Suomen rakennustaiteen museo, Helsinki.

Komiteanmietintö 3/1924
Komitea tuberkuloosin vastustamiseksi.

Mainela, Liisa 1994a)
"Paimion klopei ol elämäns raskain suvi",
47. Suomen Kuvalehti 8.7.1994.

Pesonen, Niilo, 1980
Terveysten puolesta sairautta vastaan. Terve-
yden- ja sairaanhoito Suomessa 1800- ja
1900-luvulla. WSOY, Porvoo-Helsinki-Juva.

Pätiälä, Jorma, 1978
Keuhkosairaudet ja tuberkuloosi. WSOY,
Porvoo.

Schildt, Göran, 1982
Valkoinen pöytä. Alvar Aallon nuoruus ja
taiteelliset ideat. Otava, Keuruu.

Schildt, Göran, 1985
Nyky aika. Alvar Aallon tutustuminen funkti-
onalismiin. Otava, Keuruu.

Standertskjöld, Elina, 1992a)
"Alvar Aalto ja standardisointi", 85-88.
Acanthus 1992. The art of
standards/Standardien taide. Museum of
Finnish Architecture/Suomen rakennustai-
teen museo, Helsinki.

Standertskjöld, Elina, 1992b)
"Alvar Aalto's standard drawings
1929-1932"/"Alvar Aallon standardipiir-
rustukset 1929-1932", 89-111. Acanthus
1992. The art of standards/Standardien
taide. Museum of Finnish Architecture/
Suomen rakennustaiteen museo, Helsinki.

Sukkinen, M[arkus] M[arttilas], 1933
"Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantola",
62-67. Tuberkuloosilehti 2/1933.

Törrönen, Sirkka, 1984b)
Varsinais-Suomen tuberkuloosipiiri. Kalevan-
niemen lastenparantola 1920-1962. Paim-
ion sairaala 1933-1983. Toinen korjattu
painos. Varsinais-Suomen tuberkuloosipiiri-
en kuntainliitto.

Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola
s.a, Kirjapaino Polytypos, Turku.

"Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan kilpailu"
Arkkitehti 3/1929, 42-46.

Varsinais-Suomen tuberkuloosipiirin kuntainliitto
1933-1958
Kuntainliiton 25-vuotishistoria. [1958], s.l.

C. KUALÄHTEET:

Alvar Aalto Säätiö, Helsinki
Piirustusarkisto, vs. arkistonhoitaja Ulla
Kinnunen (09-480123).
Originaalipiirustukset
Valokuva-arkisto, arkistonhoitaja Mar-
jaana Launonen (09-480123).
Valokuvat

Alvar Aalto Museo, Jyväskylä
Valokuvaaja Martti Kapasen Paimio-valo-
kuvat.

Museovirasto, Helsinki
Kuva-arkisto

Paimion sairaala, Paimio
Paimion sairaalan arkisto: Arkkitehtien ja
erikoissuunnittelijoiden piirustukset
1930-luvulta vuoteen 1987; Valokuvia,
dioja

Tekninen toimisto: Arkkitehdin ja erikoissuun-
nittelijoiden laatimia suunnitelmia 1980- ja
1990-luvulta.

Suomen rakennustaiteen museo, Helsinki
Piirustusarkisto: Erik Bryggmanin Varsinais-
Suomen tuberkuloosiparantolan kilpailueh-
dotus

Valokuva-arkisto

Museovirasto

Topografinen arkisto: Valokuvat

D. HAASTATTELUT:

Tekninen päällikkö Harri Peltosen haastattelu Paimion sairaalassa 17.2.2000.

Rakennushistoriallisessa selvityksessä käytetyt tiedot Paimion sairaalassa vuosina 1988-1994 tehdyistä muutoksista perustuvat Harri Peltosen kertomaan. Lainhuutotodistus lainaksi.

Professori Eero Talan (02-4732353) haastattelu 16.2.2000 Paimion sairaalassa.

Nykyisin eläkkeellä oleva Tala toimi Paimion sairaalan ylilääkärinä vuosina 1968-1994. Kopiot Talan Paimion parantola -artikkeleista ja esitelmistä. Kopioita muista Paimion parantolaa käsittelevistä artikkeleista.

Arkkitehti Heikki Tarkan (09-5876995) haastattelu 29.2.2000 Alvar Aalto säätiössä

Nykyisin eläkkeellä oleva Tarkka työskenteli Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa 1950-luvun lopulta lähtien ja osallistui Paimion parantolan muutos- ja laajennustöiden suunnitteluun.

E. SUULLISTA TIETOA, KIRJALLISTA TIETOA TAI MUUTA MATERIAALIA OVAT ANTANEET:

Hengitys ja terveys ry (entinen Suomen tuberkuloosin Vastustamisyhdistys), Helsinki

Puhelinkeskustelu yhdistyksen edustajan kanssa 02/2000: yhdistyksellä ei ole omaa arkistoa.

Järvi, Leena. Ylihoitaja, Paimion sairaala (02-2614256)

Karelius, Hanna

Hanna Karelius on Paimion parantolan ensimmäisen ylilääkärin M.M. Sukkisen (ylilääkärinä vuosina 1932-1952) tytär. P. 02-2362097, Turku. Vierailu Hanna Kareliuksen luona Turussa 24.3.2000. Perhealbumit lainaksi, valokuvia Paimion parantolasta 1930- ja 1950-luvulta.

Lehto-Vahtera, Johanna. Kulttuuriasianhoitaja, Paimion kaupunki (02-4745319).

Vierailu kulttuuriasianhoitajan luona 17.2.2000. Kopiota lehtiartikkeleista ja valokuvista, lista paikallisista informanteista, kopio Heli Harnin proseminaariesitelmästä.

Myllykylä, Saila. Toimistonhoitaja, Paimion sairaala (02-2614239).

Paavola-Häggblom, Pirkko. Arkkitehti, Arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkkinen-Raunio, Turku (02-2777155).

Vierailu arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkkinen-Rauniolla 22.3.2000. Työryhmän käyttöön saatu: piirustusluettelot kaikista 1990-luvulla tehdyistä muutoksista, kopiota piirustuksista, kopioita Paimion sairaalaa koskevista artikkeleista ja lainaksi vanhan linomaton palanen värin määrittämistä varten.

Pekkala, Outi. Kaavoitusinsinööri, Paimion kaupunki (02-47452281), Paimio

Vierailu Paimion kaupungin teknisessä toimistossa 23.3.2000. Kopiota seutu- ja yleiskaavojen otteista sekä muista maankäytön suunnitteluun liittyvistä asiakirjoista. Luvun 2.2 tarkistus.

Soutukorva, Jorma. Toimistopäällikkö, Turun yliopistollinen keskussairaala (02-2613116).

Kopiot kiinteistönhallintaa varten tehdyistä CAD-kuvista (pohjapiirustuksia) osasta sairaalaa.

Turun maakunta-arkisto, Turku

Puhelinkeskustelu 10.2.2000 arkistonhoitaja Anneli Mäkisen (02-276080) kanssa Mäkisen mukaan Turun maakunta-arkistossa ei ole muuta Paimion sairaalaa koskevaa materiaalia kuin sairaskertomukset ja parantolaopiston materiaali.

Turun maakuntamuseo, Turku

Puhelinkeskustelu Helena Soiri-Snellmanin (02-2620254) kanssa 10.2.2000 Maakuntamuseossa ei ole muuta Paimion sairaalaa koskevaa materiaalia kuin muuttaman vuoden takaisia dioja. Neuvoi ottamaan yhteyttä Turun maakunta-arkistoon, arkistonhoitaja Anneli Mäkiseen.

Turun yliopistollinen keskussairaala/arkisto, Turku
 Puhelinkeskustelu 10.2.2000 arkistonhoitaja
 Marjatta Föhrbomin (02-2612889) kanssa
 Föhrbomin mukaan Paimion sairaalan asiakirjat ovat "herran hallussa": Paimion sairaalan arkistomateriaalia on TYKS:in arkistossa Turussa, Paimion sairaalan arkistossa sekä Turun maakunta-arkistossa. TYKS:in arkistossa ei ole muuta Paimion sairaalaa koskevaa materiaalia kuin parantolan toimintakertomukset vuosilta 1933-1981 (ei ihan kaikilta vuosilta, muutama vuosi puuttuu välistä). Paimion sairaalan potilaskertomukset sijaitsevat Turun maakunta-arkistossa. Neuvoi ottamaan yhteyttä Henna Laihoseen (hyvä tietolähde), Paimion sairaalan entiseen talouspäällikköön. Lähetti Tietyks-lehdessä julkaistun artikkelin, jossa eläkkeelle jäänyt työntekijä Terttu Ritalahti muistelee elämää Paimion sairaalassa 1950-luvulta 1980-luvulle.

8. LIITTEET

8.1. Alvar Aallon kilpailuehdotus "Piirretty ikkuna". Lähde AAS.

8.2. Asemapiirros, pohjapiirrokset ja julkisivukuvat -sarja 1930-luvun alusta. Sarja on valittu havainnollisuuden perusteella, piirustuksissa esiintyy eri päiväyksiä. Lähde AAS.

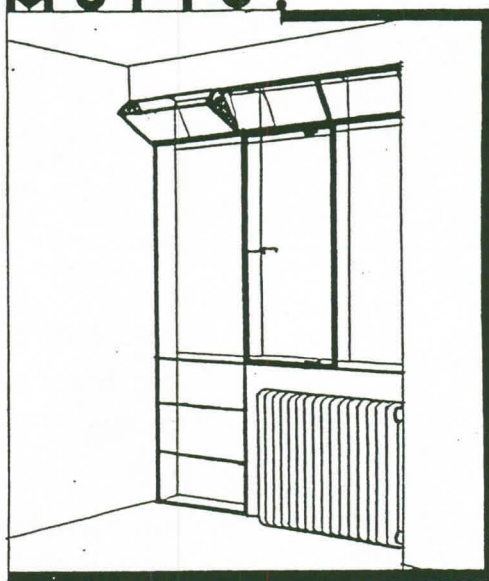
8.3 Alvar Aallon Arkkitehti-lehdessä 1933 julkaistu artikkeli "Paimion parantola".

8.4. Paimion sairaalaa koskevat artikkelit ja kirjallisuus -luettelo. Lähdemateriaalina on käytetty Suomen Rakennustaiteen museon Miller-bibliografiaa, Alvar Aalto Museon artikkelihakua ja Paimion sairaalan arkiston artikkelikokoelmaa. Yksittäisiä kopioita artikkeleista on saatu myös muilta henkilöiltä.

8.5. Sairaalat Suomessa 1920-1940-luvuilla. Haku on suoritettu Suomen Rakennustaiteen museon Arkkitehtuurikohteet tietokannasta 7.6.2000.

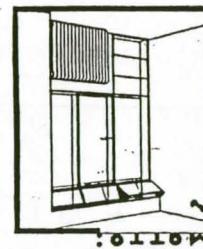
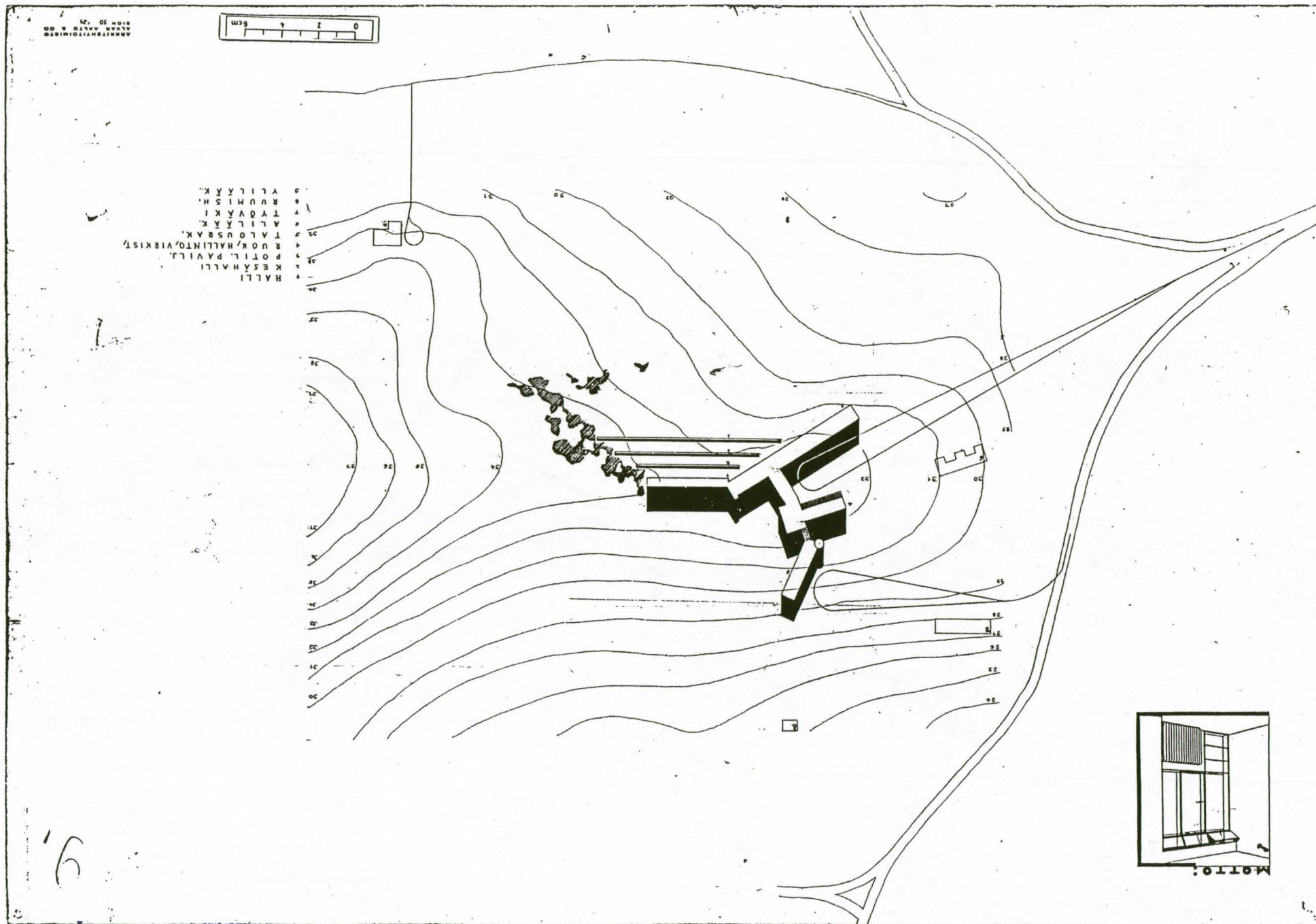
MOTTO:

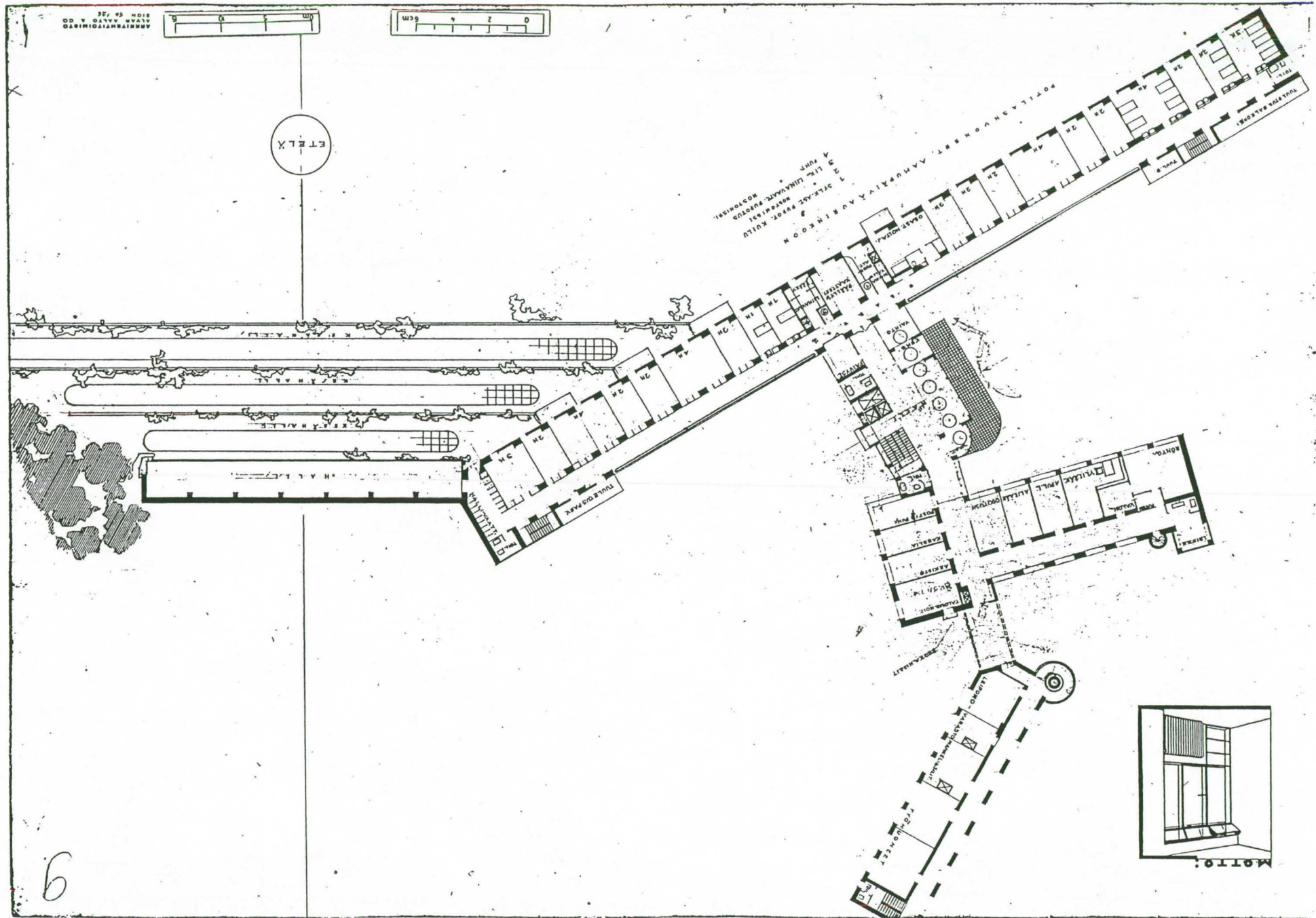

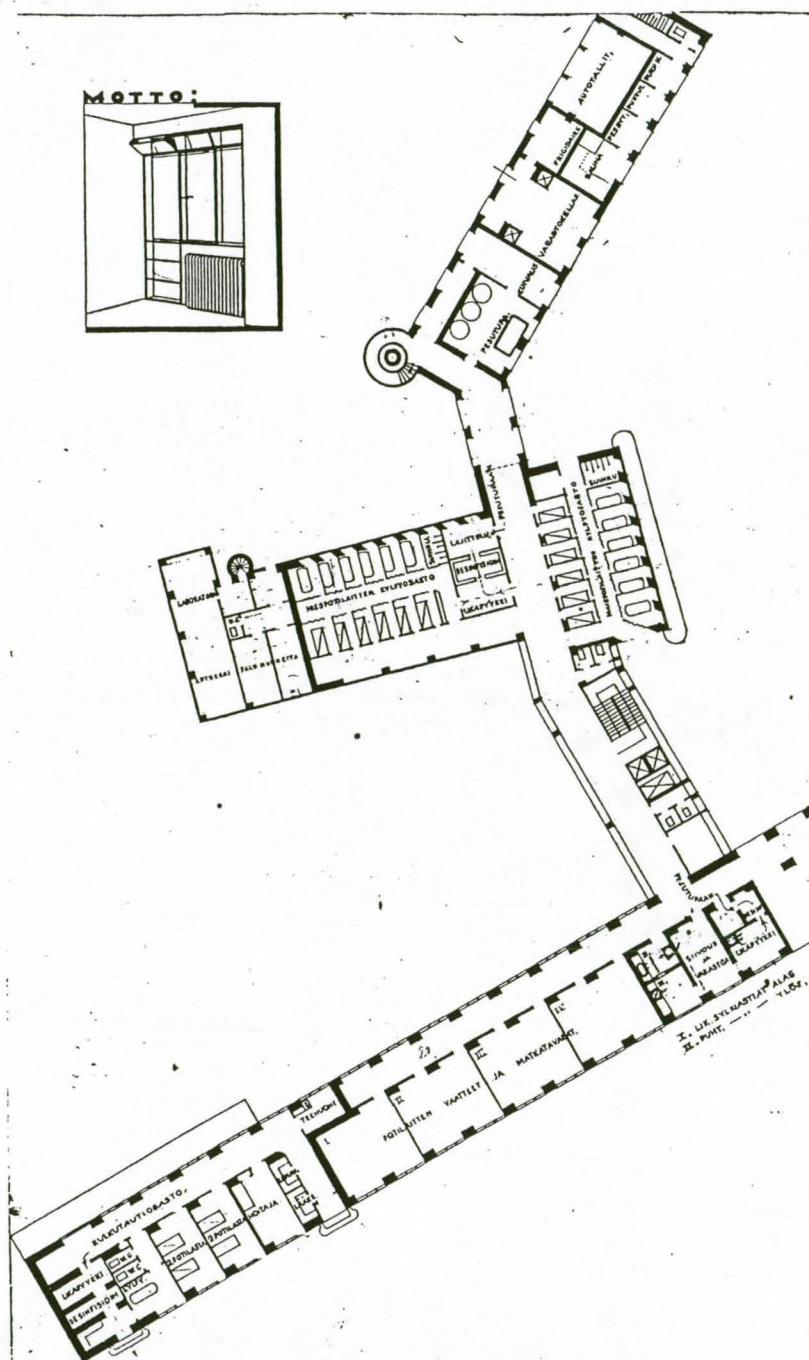
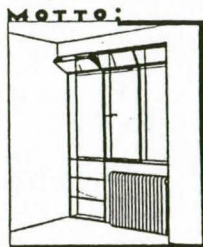
*fiat lux, luonnollisesti
kiihkeä!*

Ilman aarnia.

Alvar

SELITYS, ...

<u>M³</u>	TALOWA,	3000
	PARANT,	26550
	MAKUUNALL	2500
	YLILÄÄK	1700
	KEILÄÄK	2500
	TYÖVÄRI	2200
	RUUMIIN	90

MAKUJUHALLIT SUOXAAN ETELÄN, LITÄNALLI
VAINTOINTOISESTI POTILASPAIVIL. KATOLLE KÄ-
NÄHALLI. MUUREILLA JA KAIVEILLA JUOAT.

POTILAS/HUON. AAMUPÄIVÄURIKOON, IKK-
KUNAN (BIAYATAPA) OSA PERMANTOON. NATALLA RABAT-
TURISJÄN ROON VAYTA, JOTTA JAA TAISI. EDULL DIA-
GONALISOLLO. TERÄJIKI KÄRJKIN. JOUKEMATILAK

40540 M

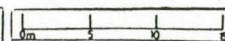
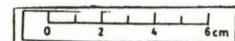
KATOT. KORKEISSA RAKENNUKSISSA. KATTE
VIA BETONI-KATTOSIA LÄMPÖ JA VESI-ISOLEE-
RAUKSIIN SOLLE-VOL. LASKRA, TILIIÄ" /

PUURONSTR. TIILIKATTO KORKEALLA
 IÄPPÄLLÄ TULSI: LIIAN MONIMUTKAIN
 KEN TÄMÄK. RAKENH. POHJAMUODOLLE.

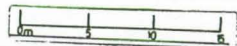
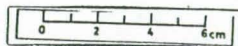
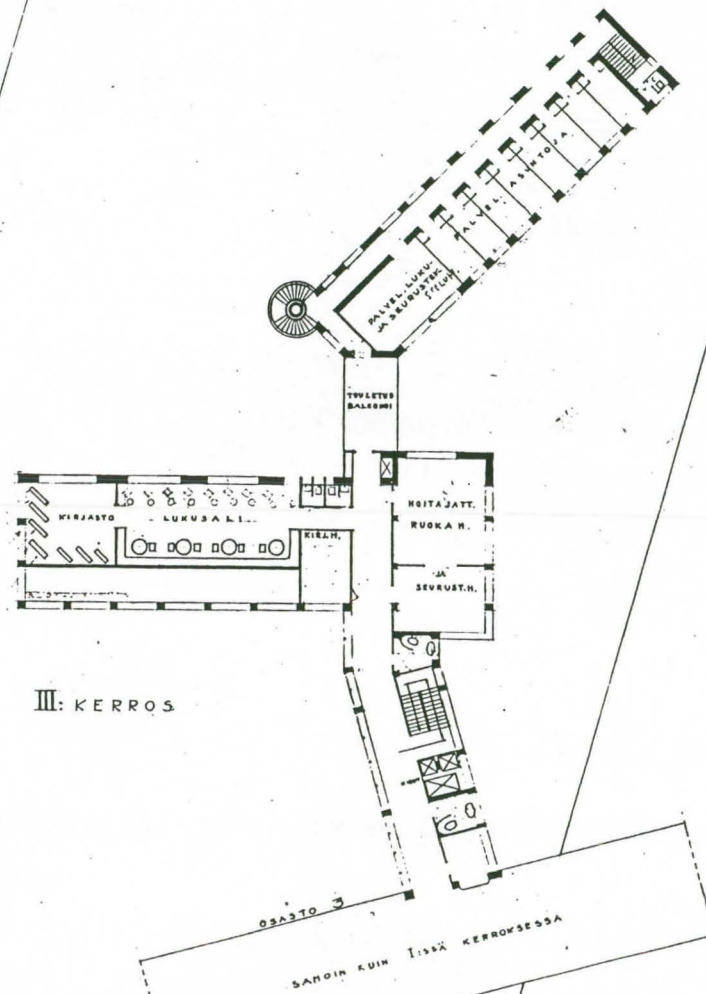
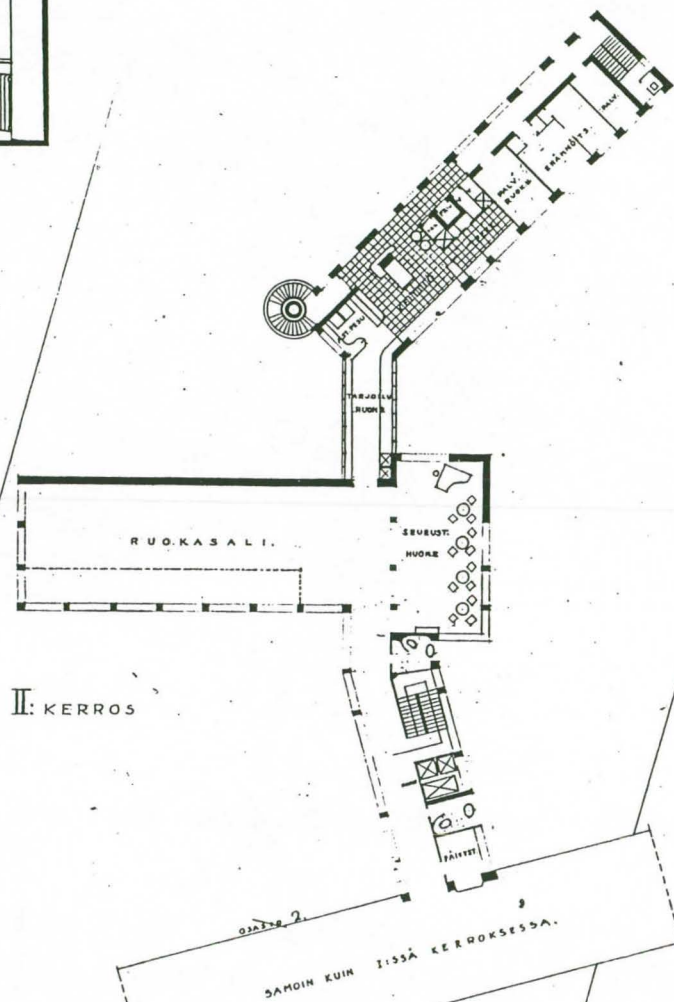
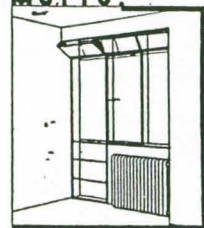
PIKKURAAKENNUKSEN KATOT TIILTÄ
OVET POTILAITTEN HUSHEISIIN, STAH-
NOL² KOKKRIÄÄNEN ERISTYKSELLÄ JA KUNILLA
PERM. KUMIA JA LINOLEUMIA.

TALOUSRAKAA MUAURINKOON

KULN RARAT. PYÖREIKSI.

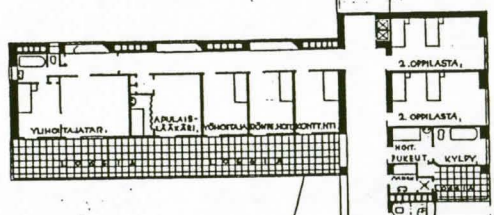
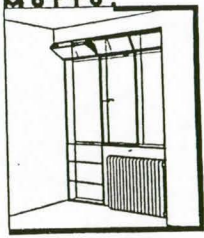
MOTTO:

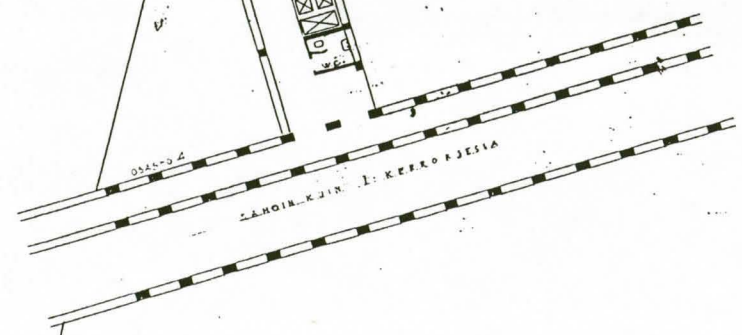
ARKKITEHTITOIMISTO
ALVAR AALTO & POJAT
STOK. 54 27

9,

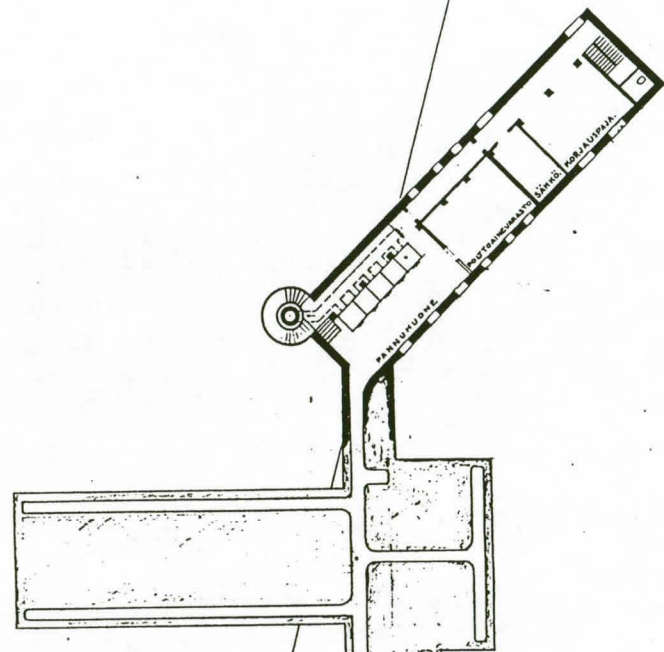
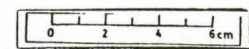
MOTTO:

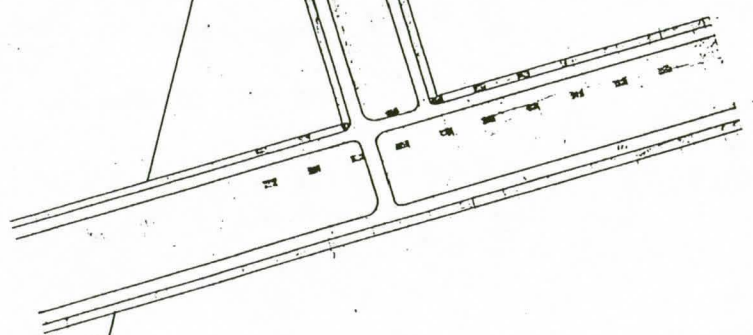
IV KERROS.

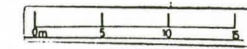
ETELÄ.

ALEMPI KELLARI KERROS.

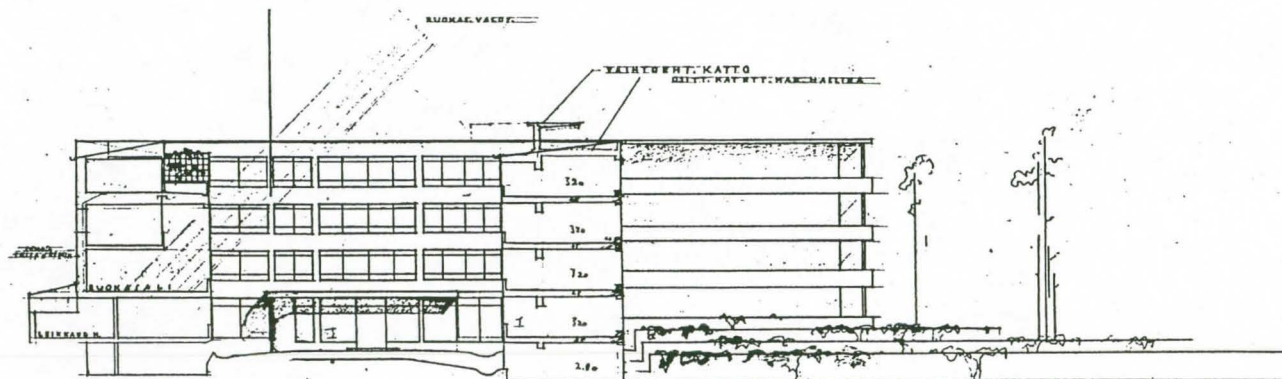

ETELÄ.

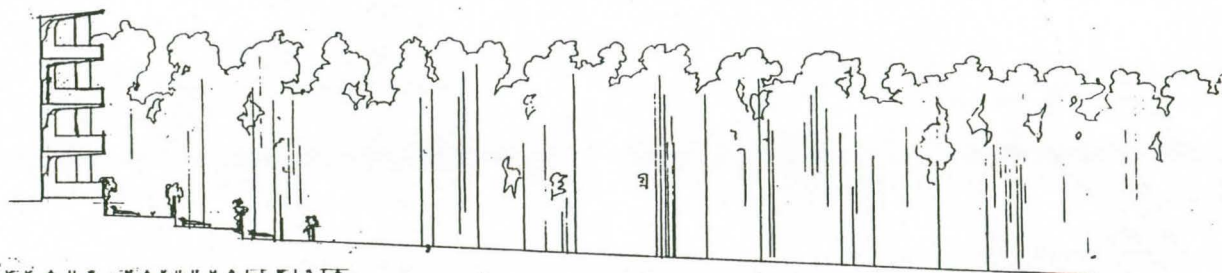

ARCHITENTTITOIMISTO
ALVAR AALTO & CO
Sitten 58/738

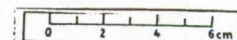
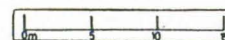
MOTTO:

LEIKKAUS A-B

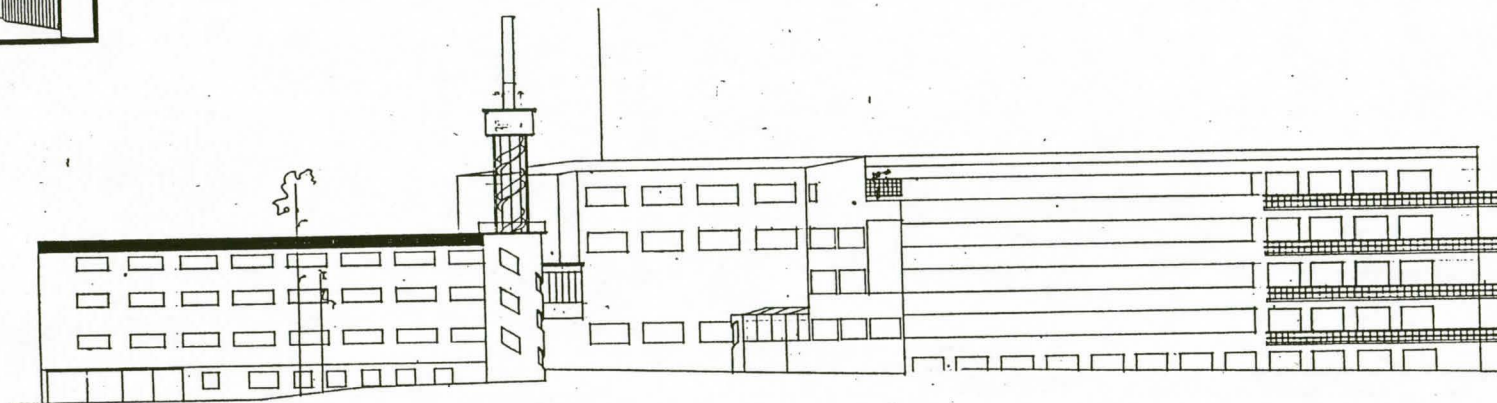
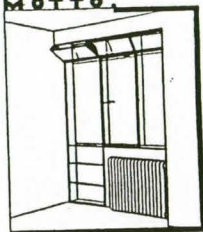

LEIKKAUS HAKUHALLEKISTA

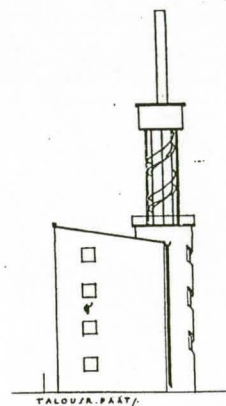
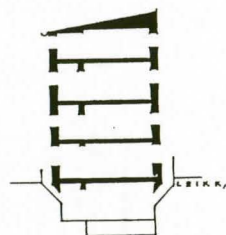

ARKKITEHTITOIMISTO
ALVARO AALTO & CO
SIGMA 65/25

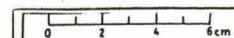
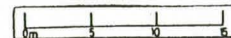
MOTTO:

EUOTEESJEN /

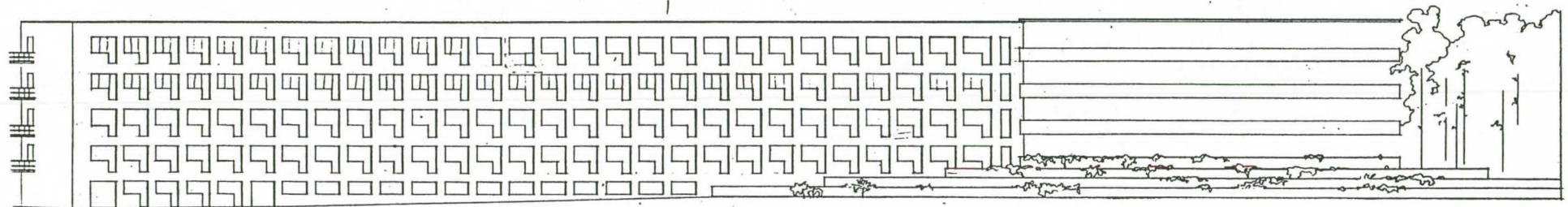
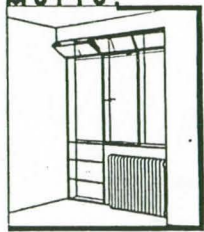

TALOUSRA. PÄÄT.

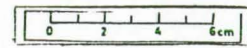
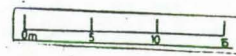

ARKKITEHTITOIMISTO
ALVAR KALTO & CO
FINLAND

MOTTO:

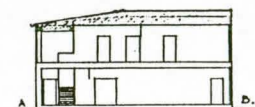
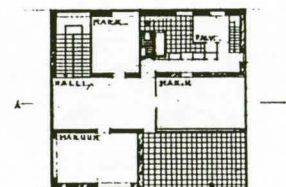
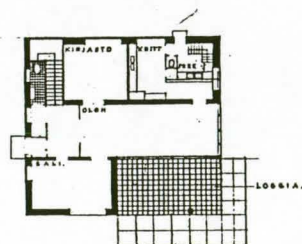
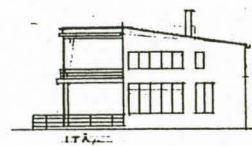
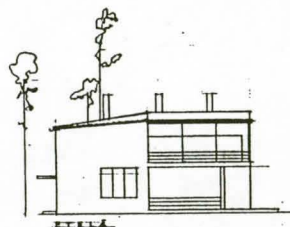
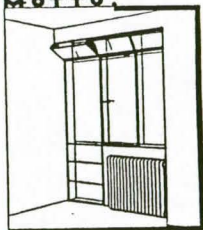
ETELÄFASADI

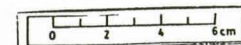
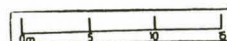
ARKKITEHTITOIMISTO
ALVARO AALTO & CO
SIGMUNDI 50/21

9.

MOTTO:

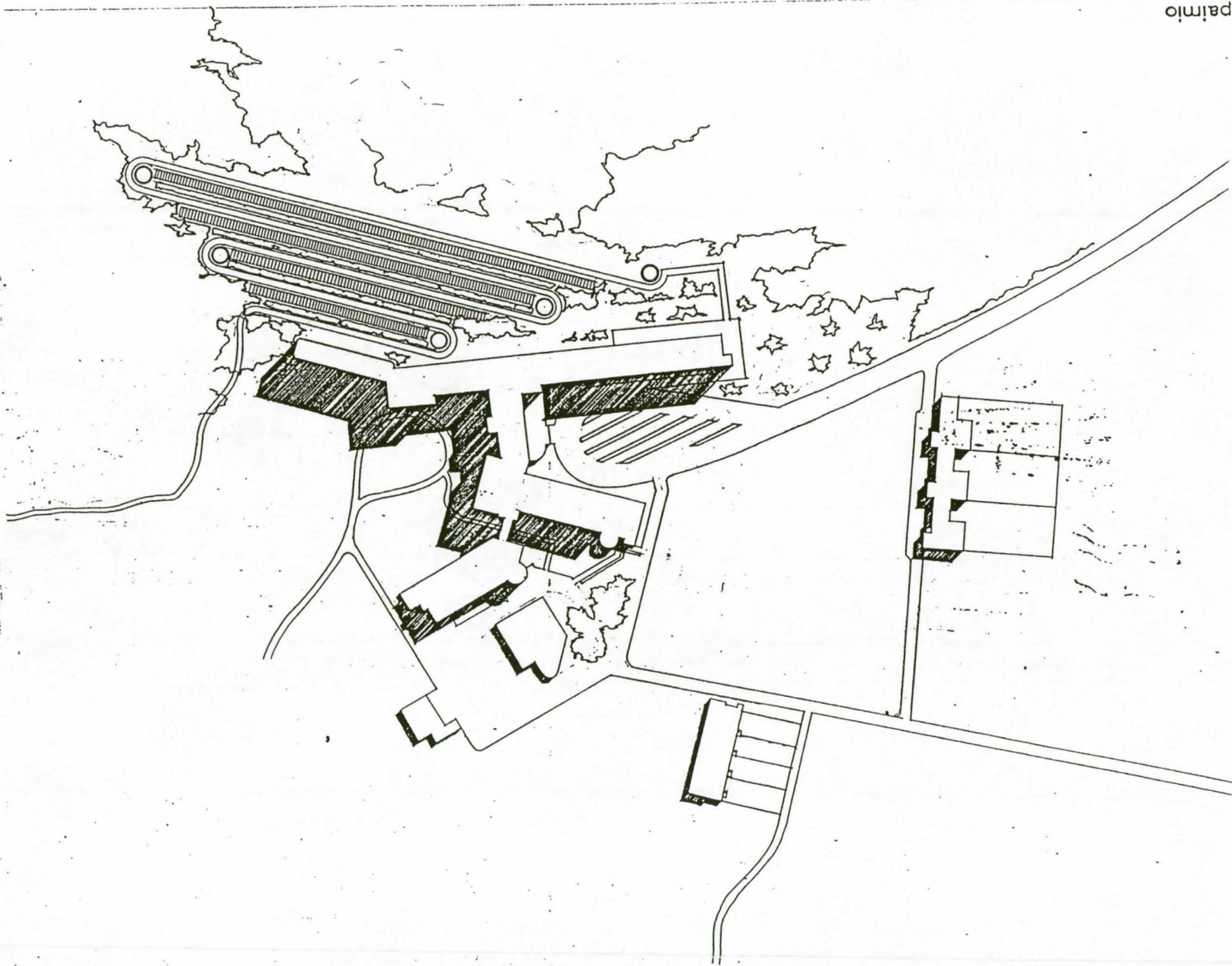
VLILÄÄKÄRIN ASUNTO.

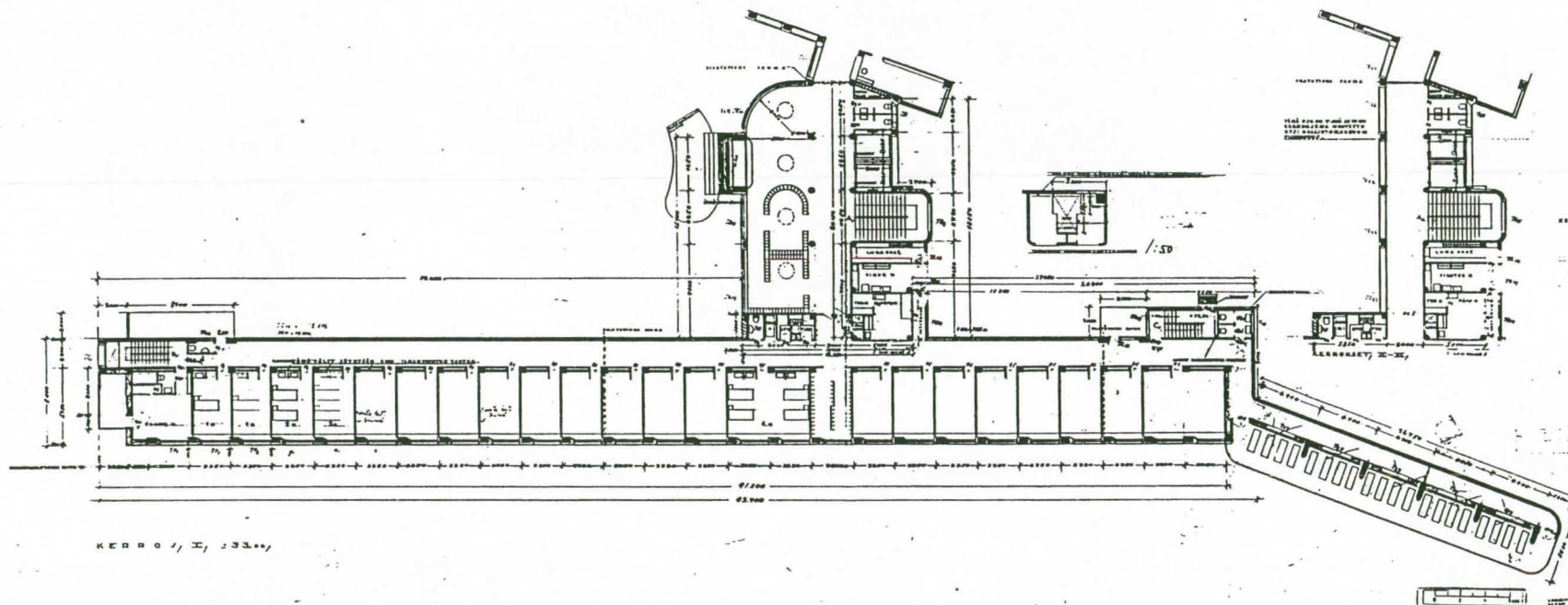

ARKKITEHTITOIMISTO
ALVAR AALTO & OO
SIGM. 99 / 35

alto

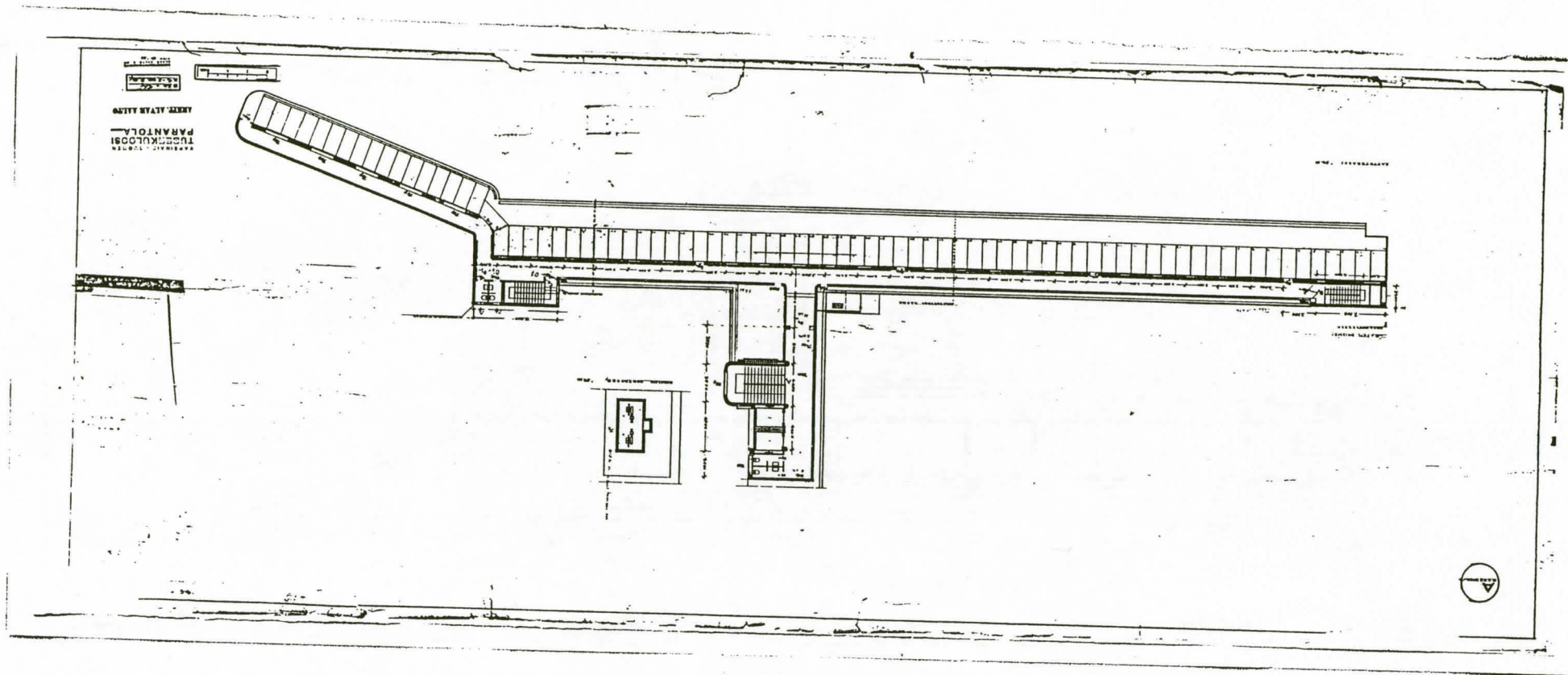
palmito

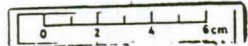

YAKINHAIS - TUOMEN
TUBERKULOOSI
PARANTOLA
ARHT. ALVARO AALTO

19/61

B
RAKENNUS

TERASSI

RUOKASALI

SEURUSTELU

KERROS II +36,55

VALHOITUS

LEIKKAUS

APTEEKKI

OSASTUUS

LÄÄKÄRITOIMISTO

OSASTUUS

APULAISEN

OSASTUUS

YLIOHIT

KANSLIA

YLIOHIT

KANSLIA

KERROS I +33,00

PUKUM.

SAUNA

SPINNI

TRUSSORMAATTORI

KELLARI KERROS +29,75

ARKKITEHTITOIMISTO
ALVAR AALTO & CO
SIG. 51/74

VARSAINAIS-SUOMEN
TUBERKULOOSI
PÄIVÄNTOLLA

ARKT. ALVAR AALTO

10.20
N.S. - F. DEL. 51/74

RAKENNUS

KERROS Y + 47.20

RINSTATISMI - JAKO

KERROS VI + 50,75

DISCONTINUOUS COXING

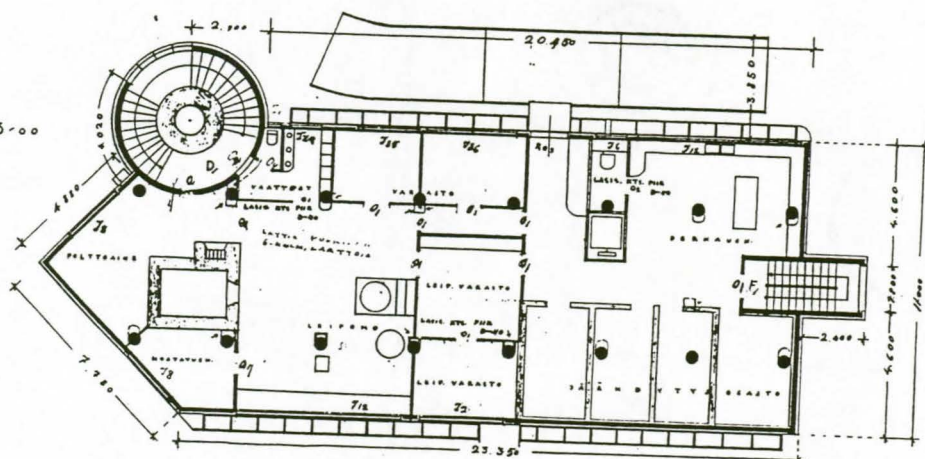
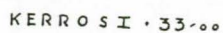
KERROS IV + 43,65

KERROS - III ±.40,10

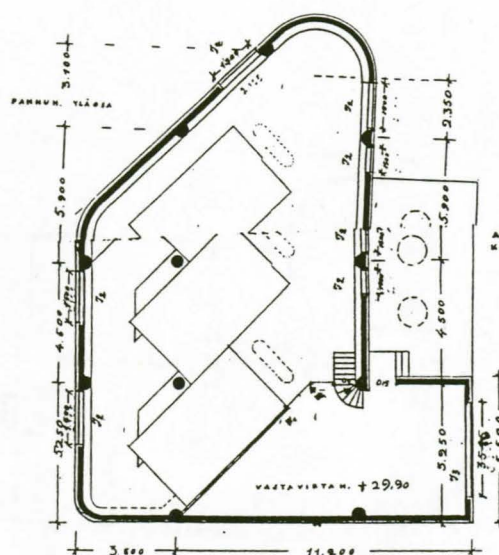
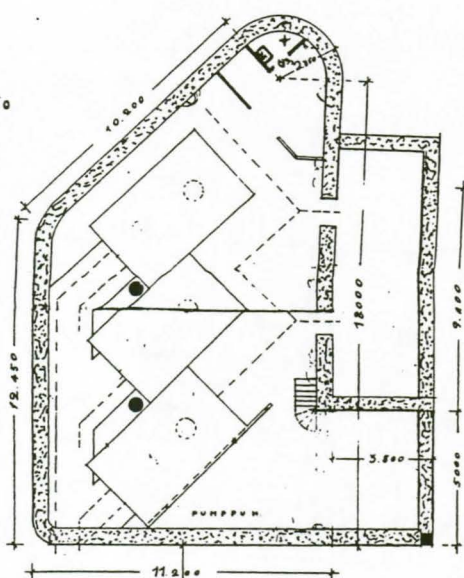
VARSINAIS-SUOMEN
TUBERKULOOSI
PARANTOLA
ARHT. ALVAR AALTO

ARKKITEHTITOIMISTO
ALVARO ALTO & OY
SIGM. OYMA

IN 30... 30/4
NC-8 6 VIT. 4 D.

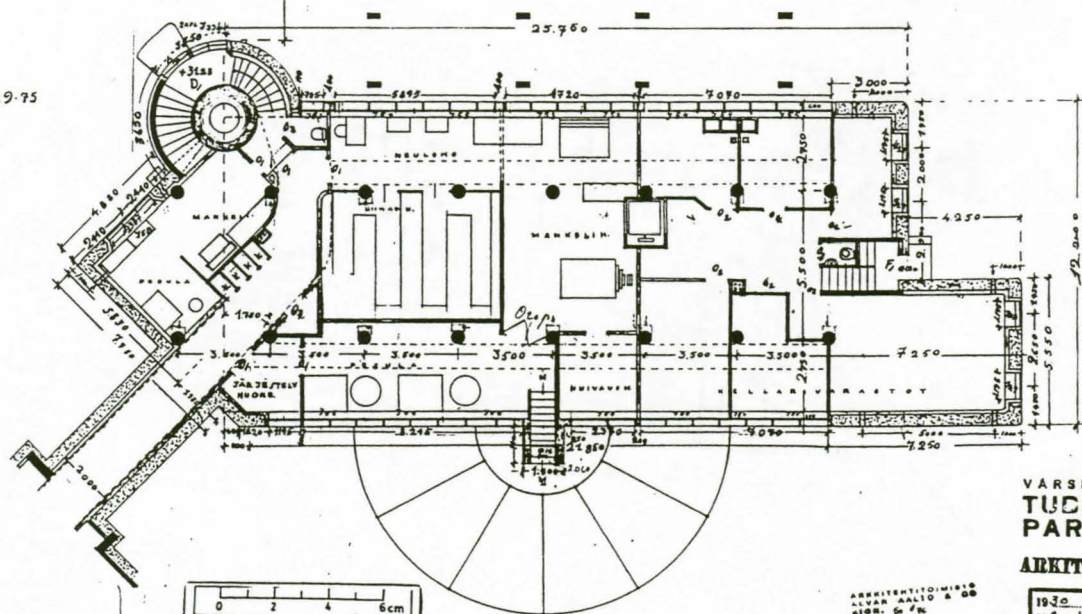

PANNUHUONE . 2750

AUKKOJEN MITAT =
KARNIEN ULKOMITTA

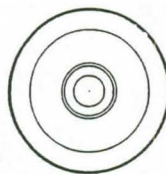
KELLARI - 29.75

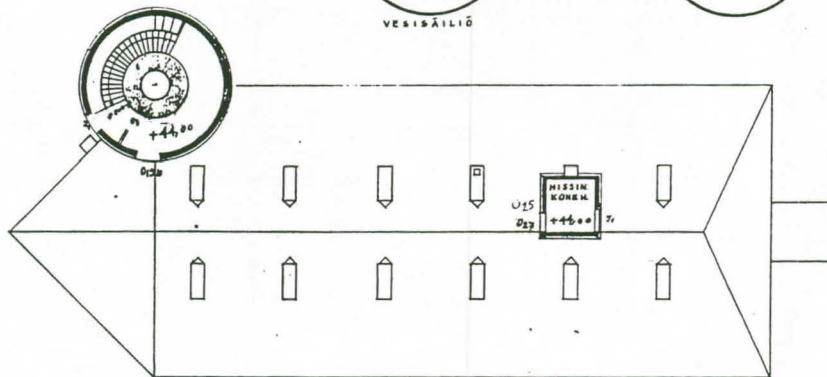
**VARSINAIS-SUOMEN
TUBERKULOOSI
PARANTOLA—
AREITT. ALVAR AALTO**

ARKHTEHTOIMISTO
ALVARO ALIO & CO
SING. INC.

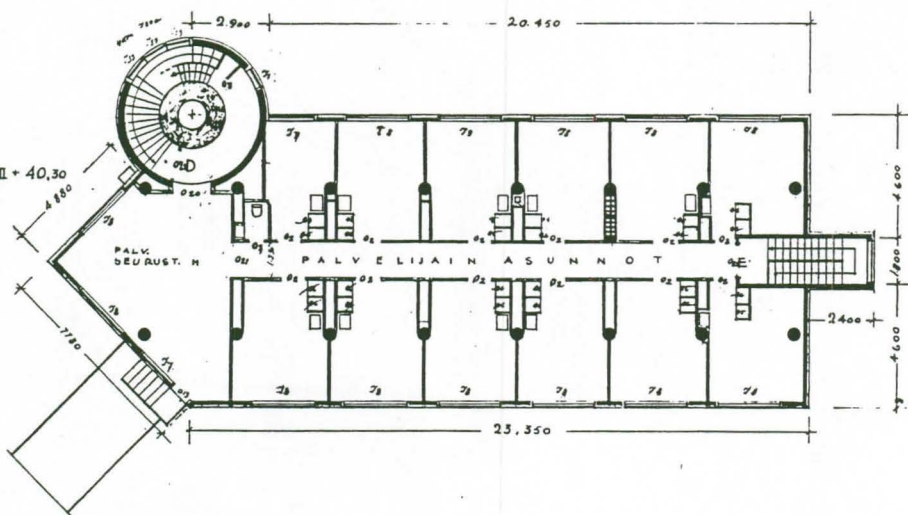
1930 3/VI
NC-10 DEL. EX. AD

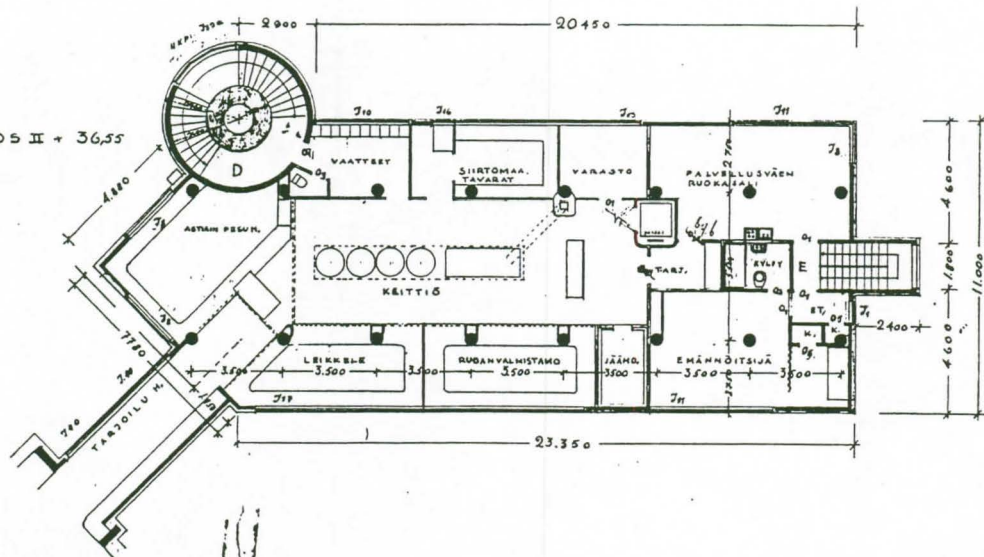
YESIKATTQ

—K E R R O S III + 40,30

~~2~~ KERROS II + 36,55

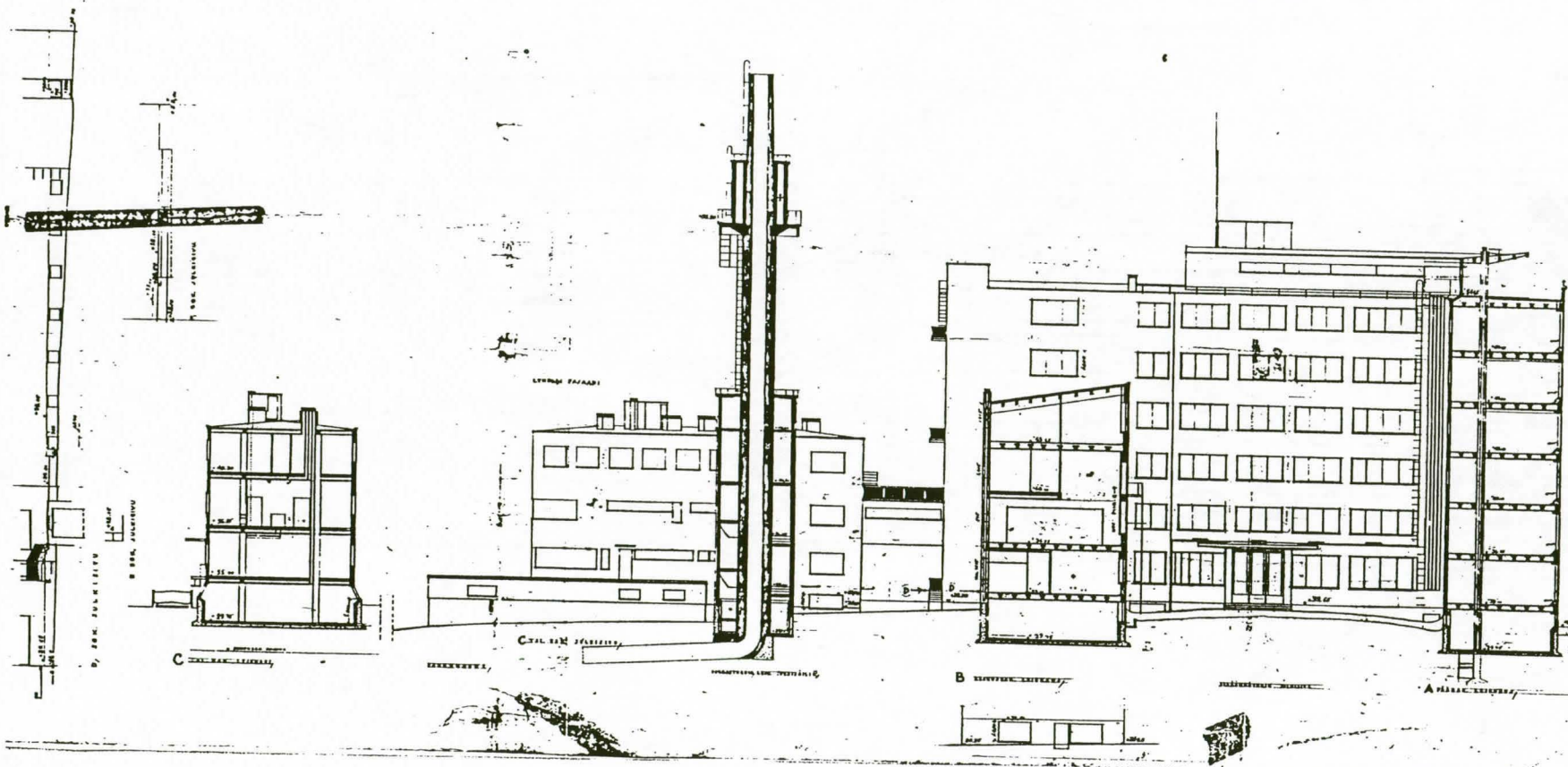

VARSAINIS - SUOMEN
TUBERKULOOSI
PARANTOLA

ARETT. ALVAR AALTO

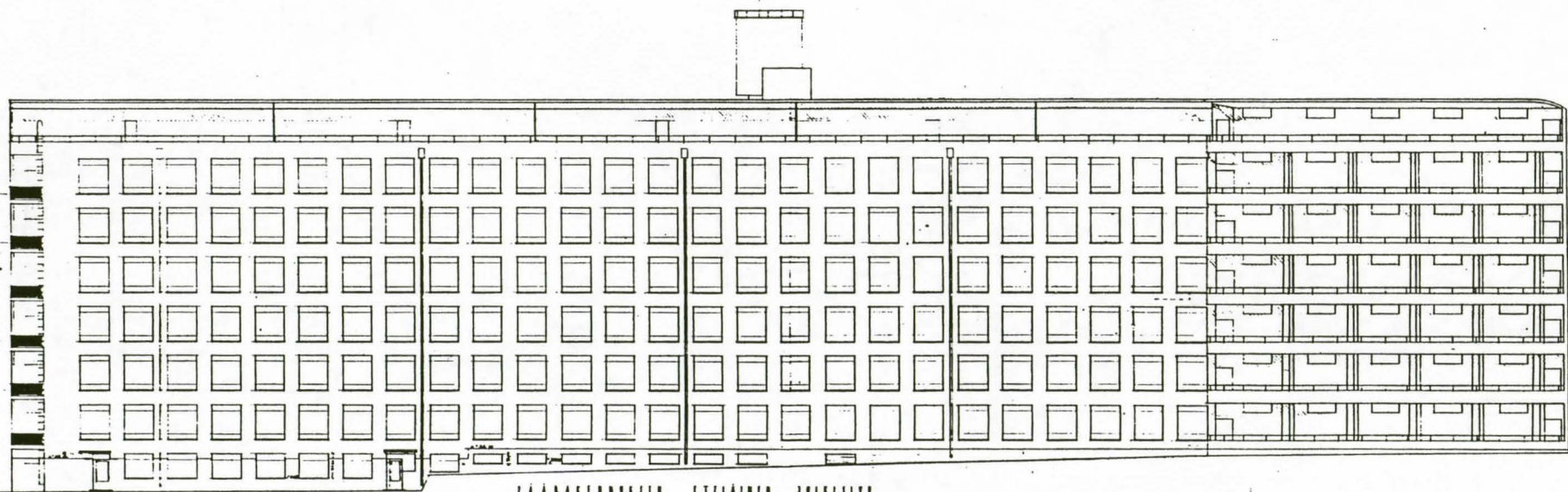
ALVA AALTO & CO
SIGN. 607

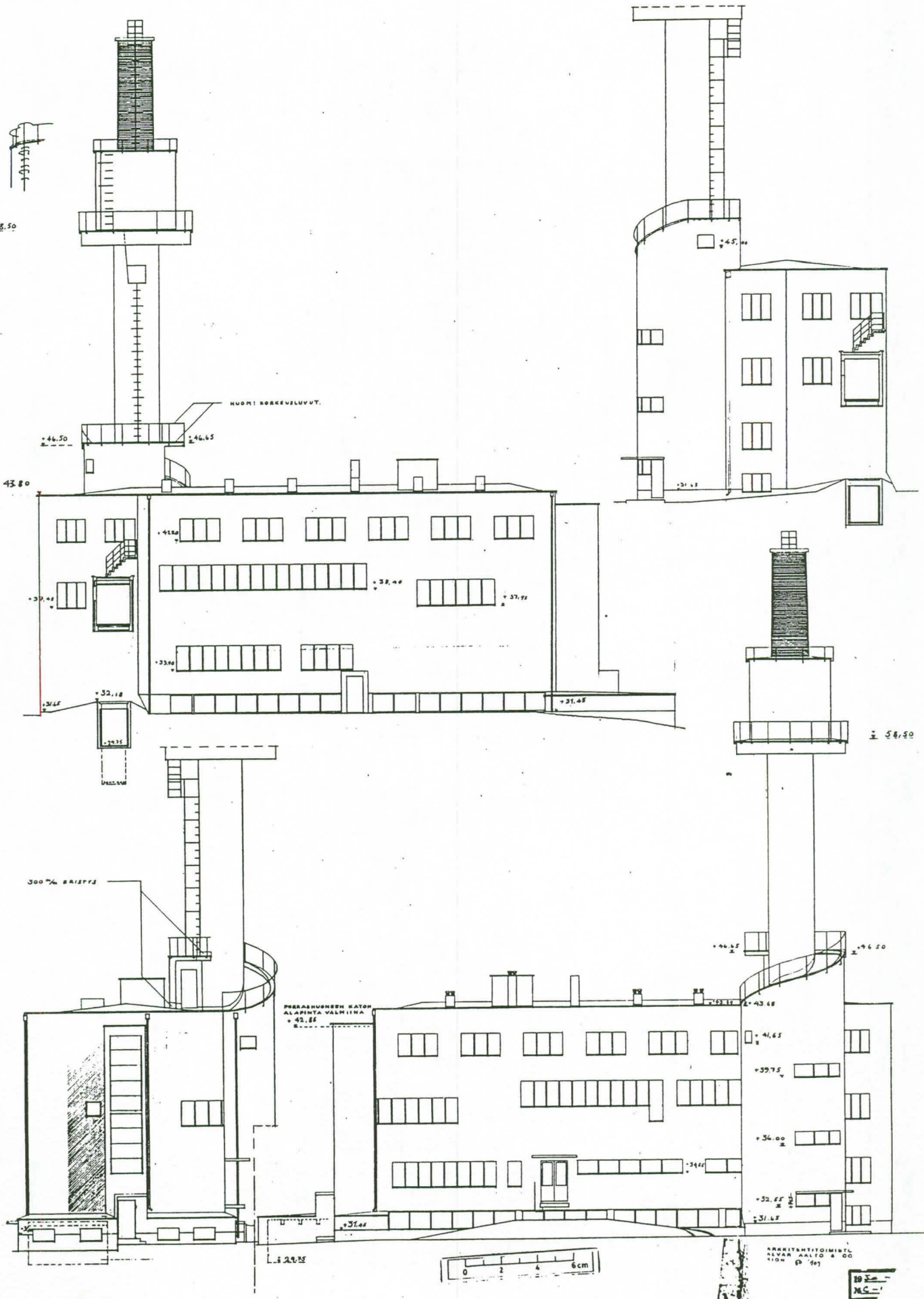
VARSINAIS-SUOMEN
 TUBERKULOOSI
 PARANTOLA
 ARKITT. ALVAR AALTO

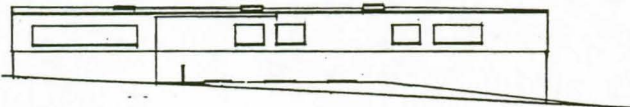
1:500
 K.C. & W. 1934

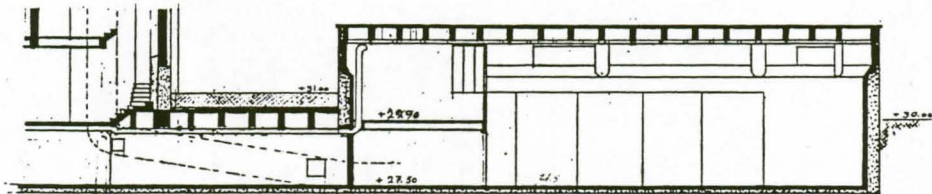
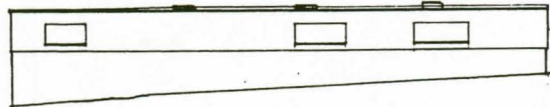

KAARAKORHON ETELÄINEN OULUJUVI

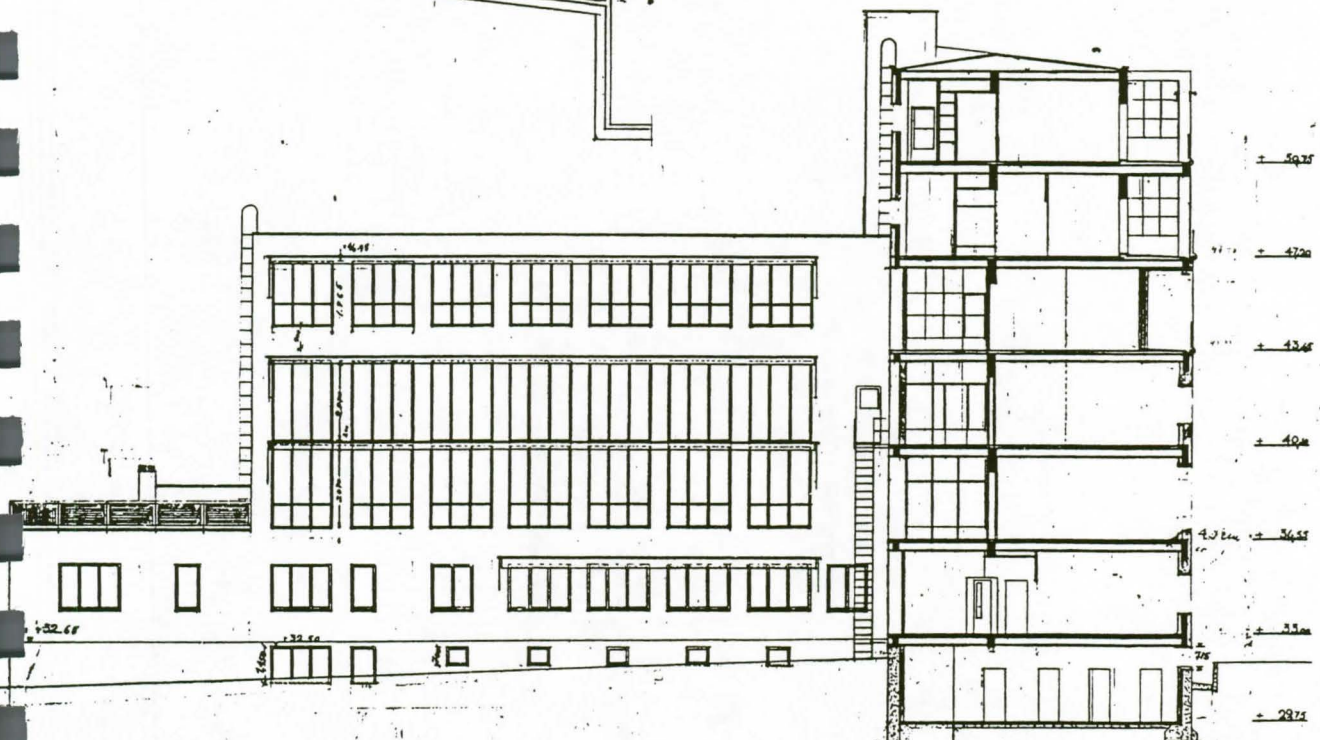
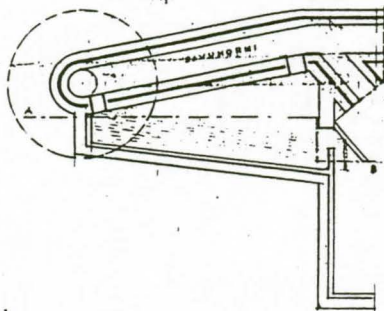

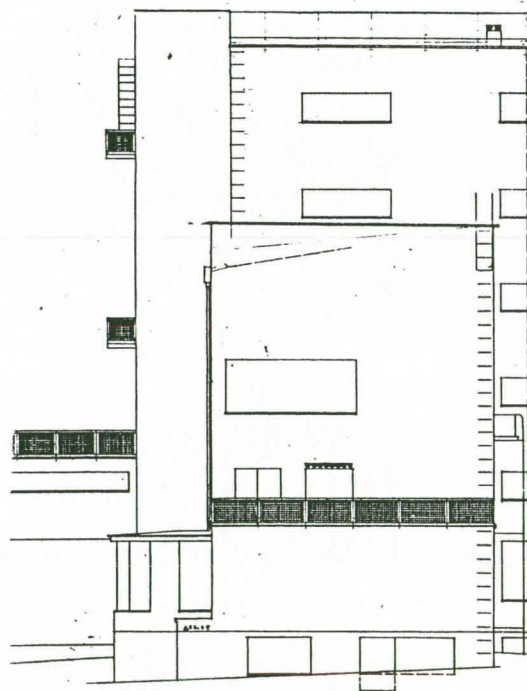
PANNUHUONE

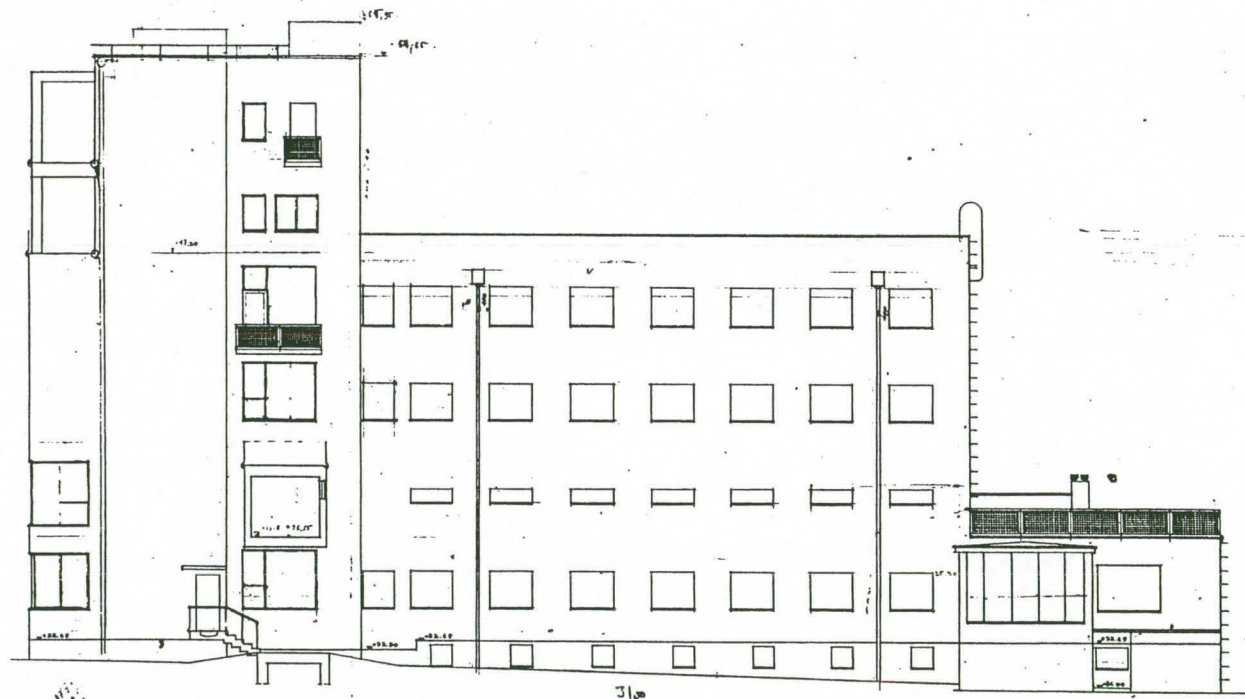
LEIKKAUS A-B

VARSINAIS-SUO
 TUBERKULO
 PARANTOLA
 ARKIT. ALVAR AA
 1932. - 35. v.
 NC-9 HELSINKI

LÄNTINEN JULKISIVU

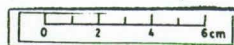

POHJOINEN JULKISIVU

MITTAKAAVA 1:100

VARSINAIS-SUOMEN
TUBERKULOOSI
PARANTOLA
ARKIT. ALVAR AALTO

1930 28/VII
M.C.-15 DEL. H.H.

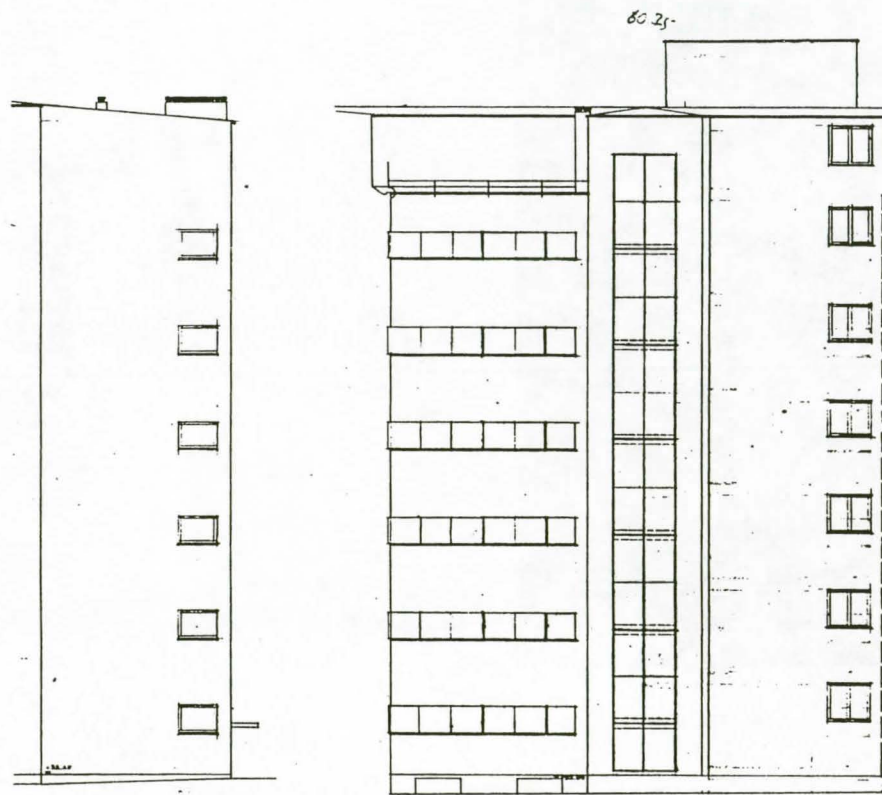

VARSINAIS-SUOMEN
TUBERKULOOSI
PARANTOLA
B-RAKENNUS

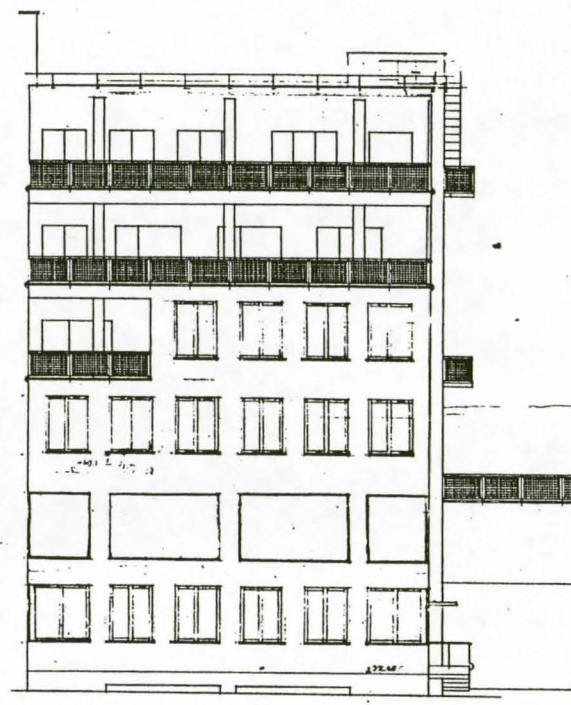
ARKIT. ALVAR AALTO

ARKKITEHTITOIMISTO
ALVAR AALTO & OS
SIGM. 69/1933

1930 28/VII
M.C.-15 DEL. H.H.

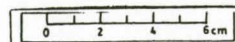

A-RAKENNUKSEN ITÄISET JULKISIVUT

B-RAKEN ITÄINEN JULKISIVU

MITTAKAAVA 1:100

VARSINAISEN SUOMEN
TUBERKULOOSI
PARANTOLA

ARKIT. ALVAR AALTO

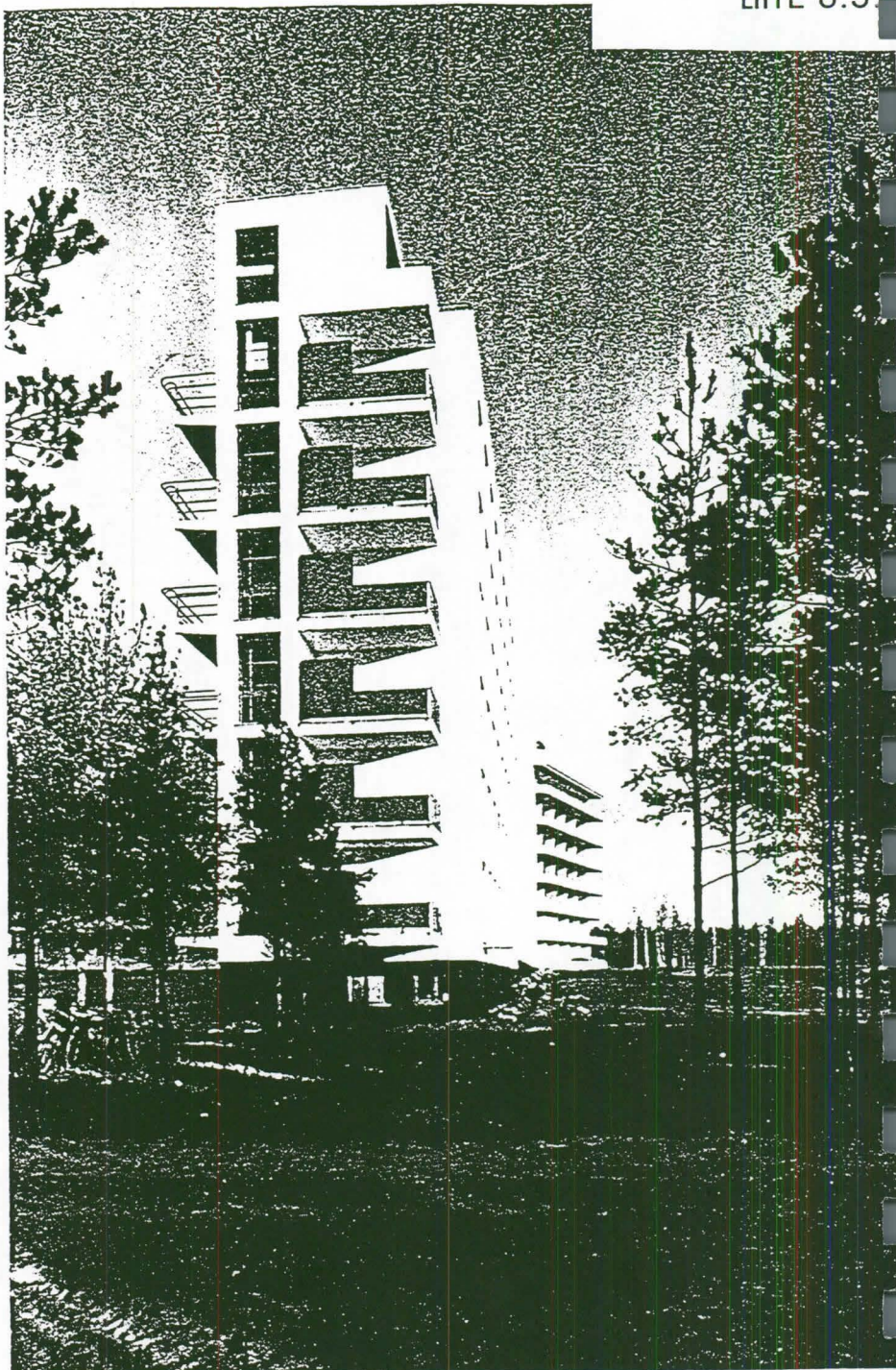
ARHITENTTITOIMISTO
ALVAR AALTO & OS
SIGM. 50 104

1930 21. VII.
M. K. 18. DEL. H. H.

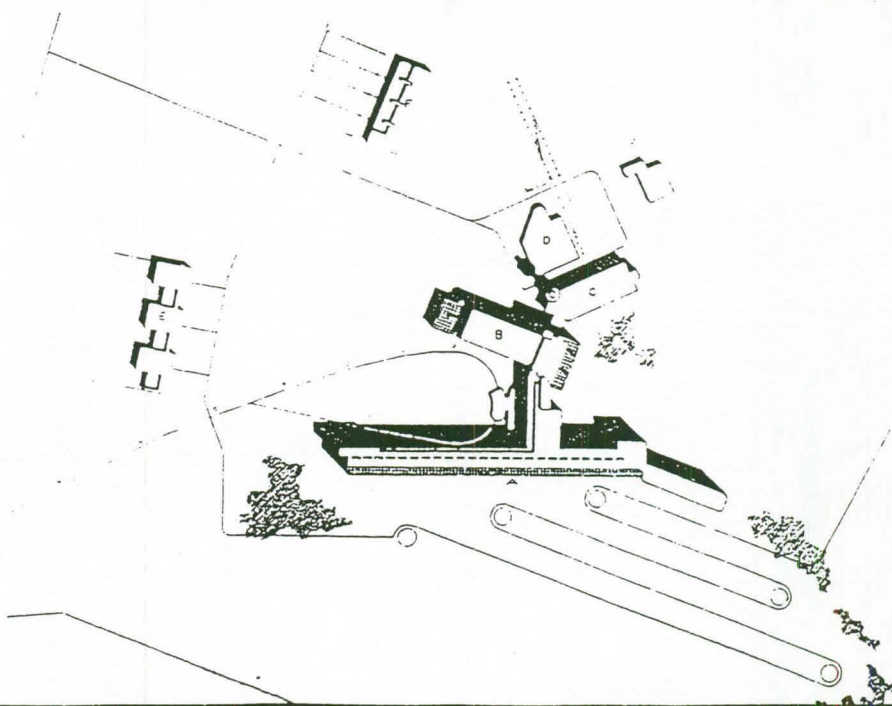
ARU 1933

PAIMION PARANTOLA

ARKKITEHTI ALVAR AALTO

Kaikki valokuvat Paimion parantolasta on ottanut Gustaf Velin, Turku. Useimpien kuvien klisheet on parantolan johto antanut „Arkkitiedin” käytettäväksi.

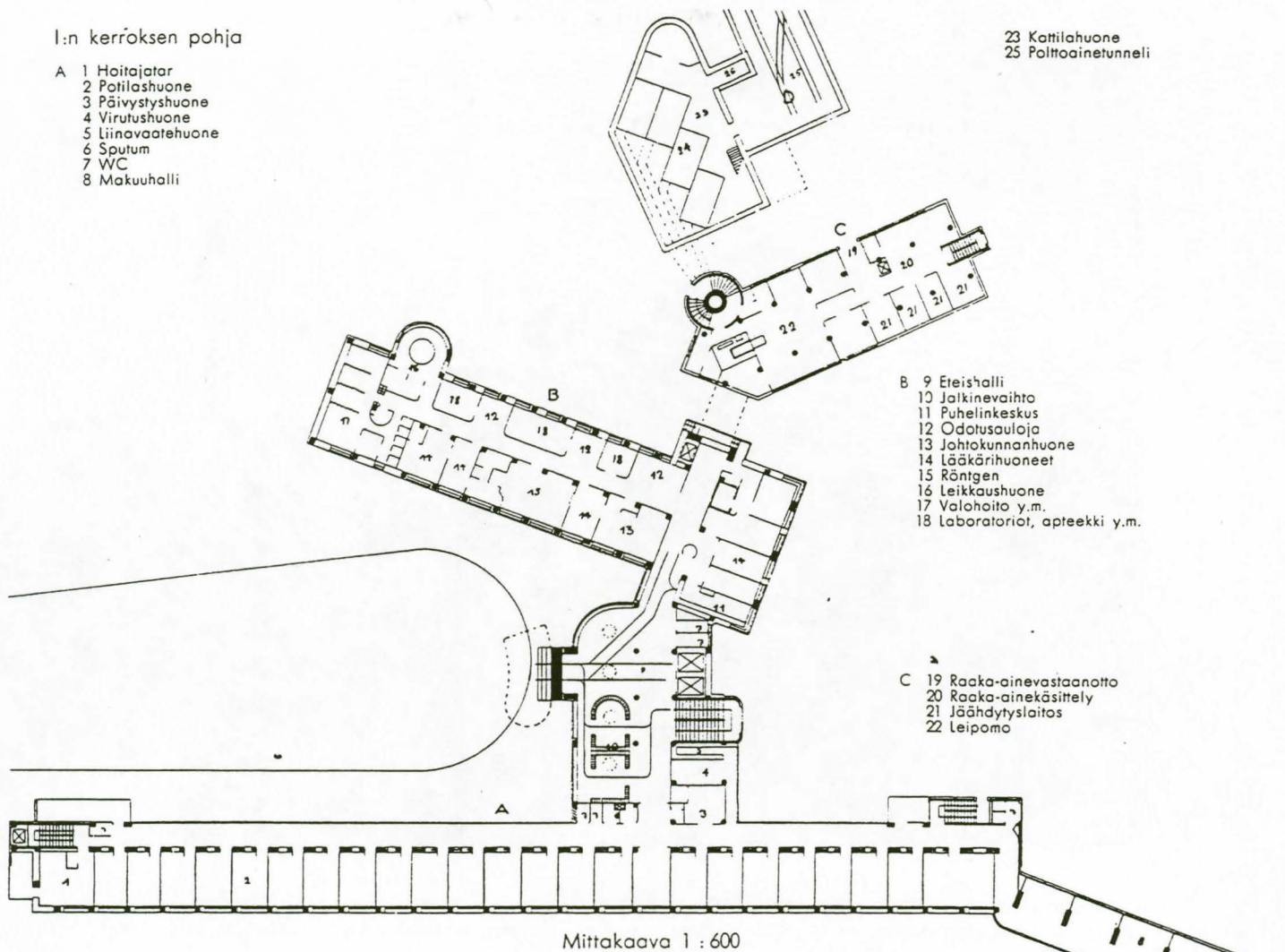

Potilashuoneiden siipi. Asemapiirros
A — potilashuoneiden siipi; B —
ruokasalisiiipi; C — taloussiipi; D —
lämpökeskus; E — alilääkärien asun-
not; F — henkilökunnan asunnot.

I:n kerroksen pohja

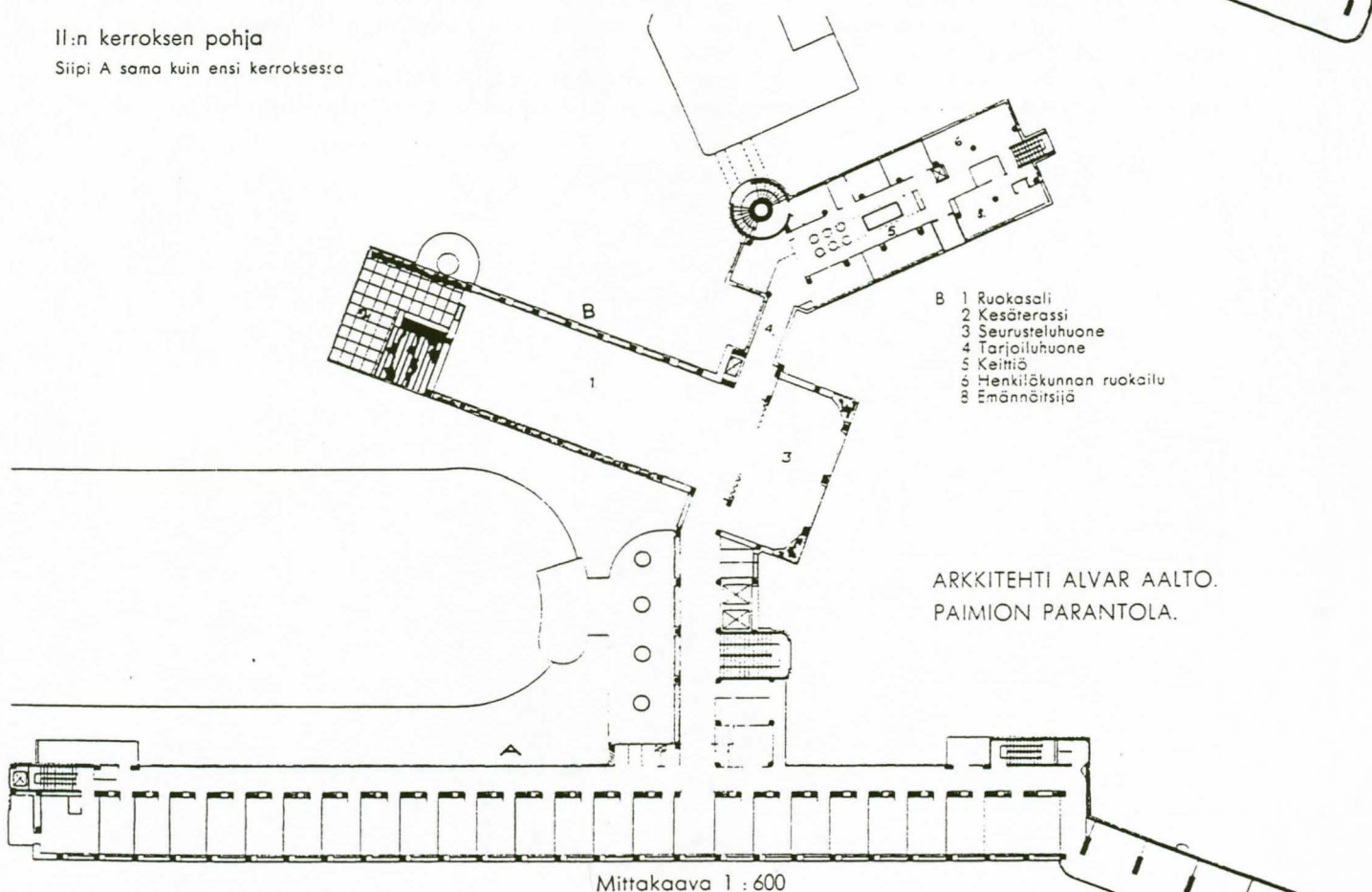
- A
- 1 Hoitajatar
 - 2 Potilashuone
 - 3 Päivystysluone
 - 4 Virutushuone
 - 5 Liinavaatehuone
 - 6 Sputum
 - 7 WC
 - 8 Makuuhalli

- 23 Katilahuone
- 25 Polttoainetunneli

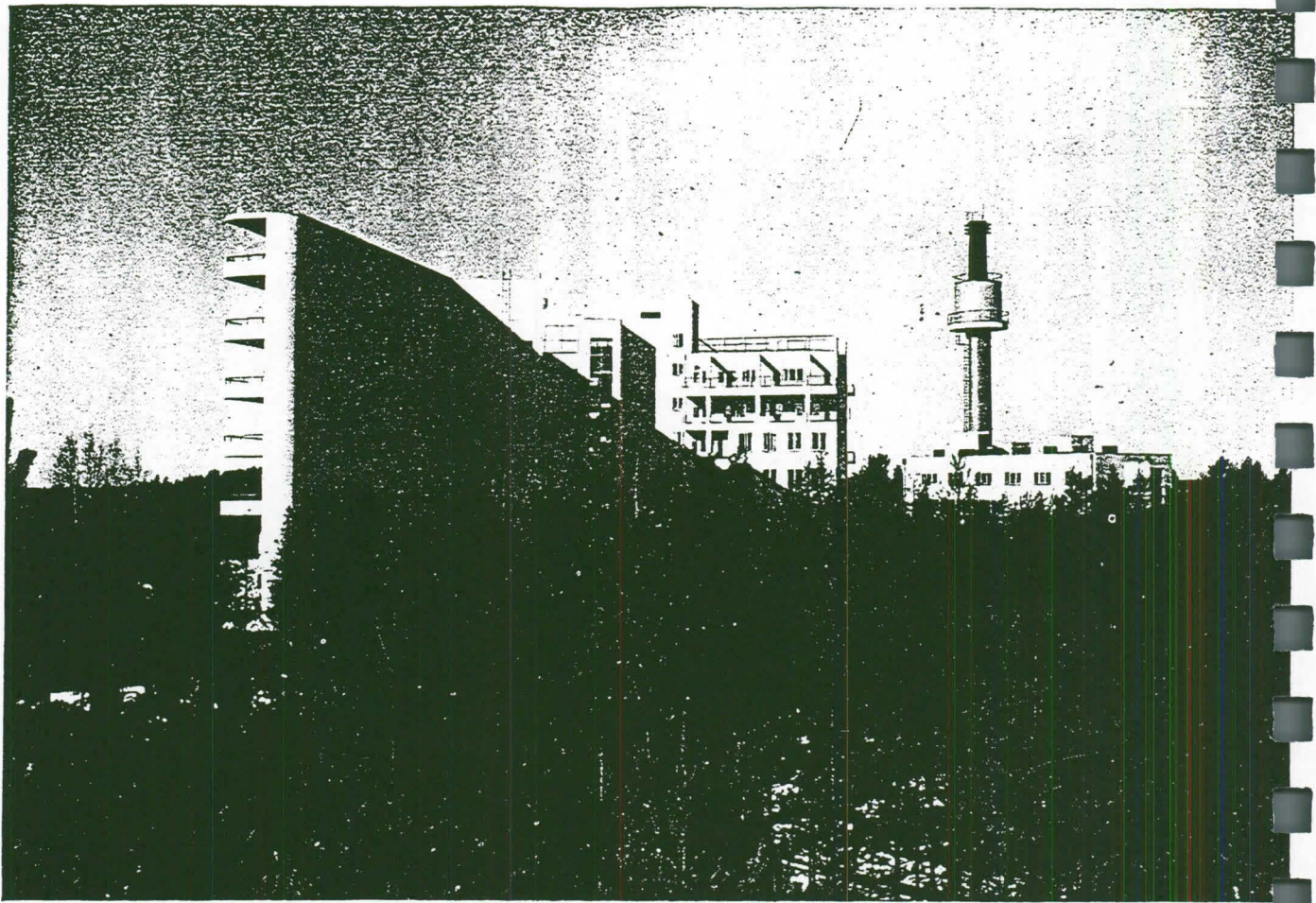
II:n kerroksen pohja

Siipi A sama kuin ensi kerroksessa

- B
- 1 Ruokasali
 - 2 Kesäterassi
 - 3 Seurusteluhuone
 - 4 Tarjoiluhuone
 - 5 Keittiö
 - 6 Henkilökunnan ruokailu
 - 7 Emännöitsijä

ARKKITEHTI ALVAR AALTO.
PAIMION PARANTOLA.

Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantola Paimiossa on rakennettu 296 potilasta varten, rakennuttajanaan 52 kuntaa ja muutamia kaupunkeja, jolloin Turun kaupunki parantolan suurimpana osakkaana yksin hallitsee 100 potilassiijaa.

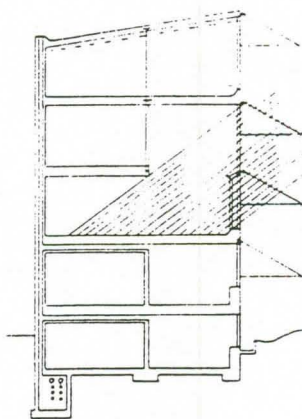
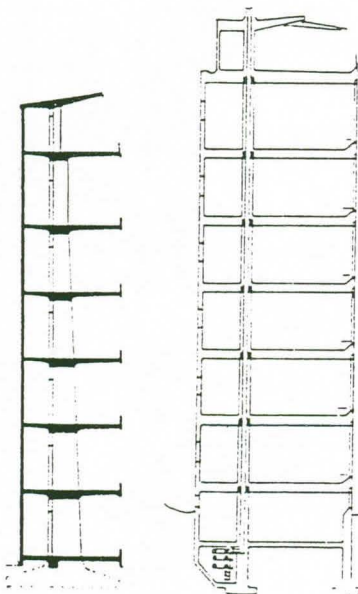
Parantolan asema on verrattain eristetty, n. s. Preitilän alue Paimiossa n. 3 km. asemalta. Tästä johtuu että koko parantolan rakennusryhmä on ollut hyvin vapaasti suunniteltavissa ja on valmiissa asussaan yksin leimaa antavana tekijänä ympäristömaisemassa.

Pohjamuoto on tuloksena pyrkimyksestä käsitellä tällaisen laitoksen eriluontoiset osat kukin erikseen, niin että samanlaatuiset huoneet ja tilat ovat koottuja yhdeksi kokonaisuudeksi, rakennussiiviksi, jotka sit-

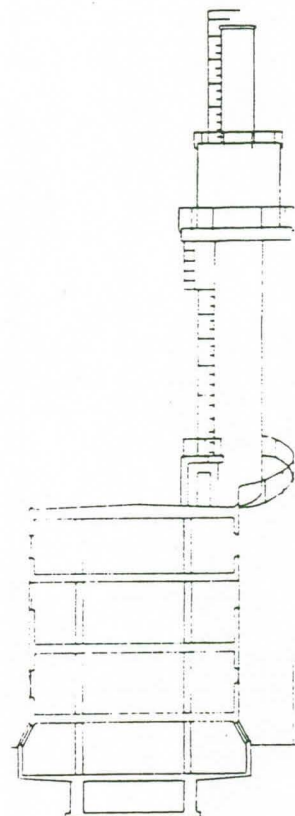
ARKKITEHTI ALVAR AALTO.
PAIMION PARANTOLA.

Ulkokuva idästäpäin.
Leikkauksia.

- 1) Makuuhallit.
- 2) Rakennussiipi A.
- 3) Rakennussiipi B.
- 4) Rakennussiipi C.

Työsaali
Lukusali
Ruokasali
Lääkärit
Sähkökeskus y. m.

ARKKITEHTI ALVAR AALTO.
PAIMION PARANTOLA.

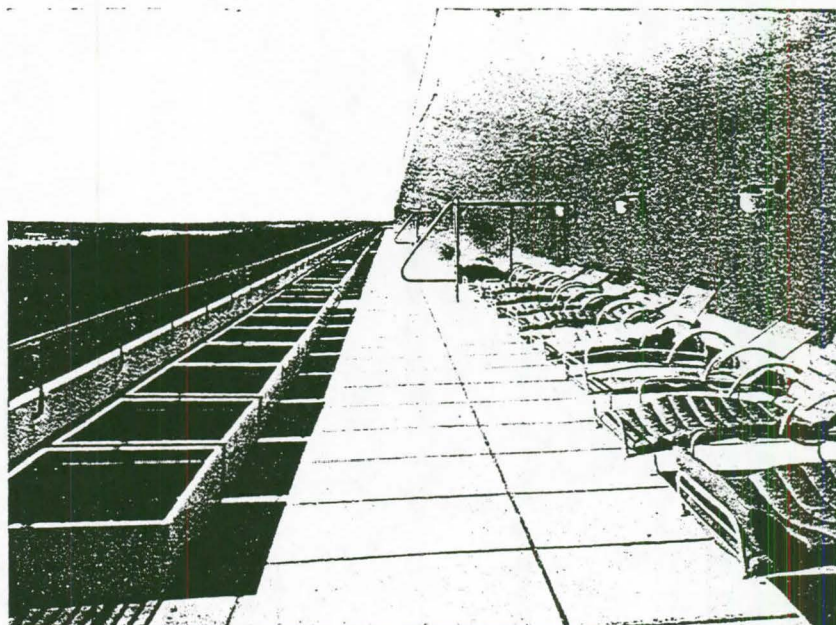
Pääsisäänkäynti.

ten on yhdistetty toisiinsa ryhmittämällä ne keskeisen rakennusosan ympärille, johon näille eri siiville yhteiset funktionit kuten portaat, hissit y. m. ovat koottuja. Kukin eri rakennussiipi on saanut maastossa sellaisen aseman, joka on huoneitten vaatiman ilmansuunnan edellyttämä. Toisaalta sisältää kukin rakennussiipi mikäli mahdollista vain „yhdenlaisia huoneita” (tai huoneryhmiä joiden vaatimukset aurinkoon, näköalaan y. m. nähden ovat samanlaisia). Tästä johtuu että kunkin siiven sijoitus on ollut tarkoin määrättävissä.

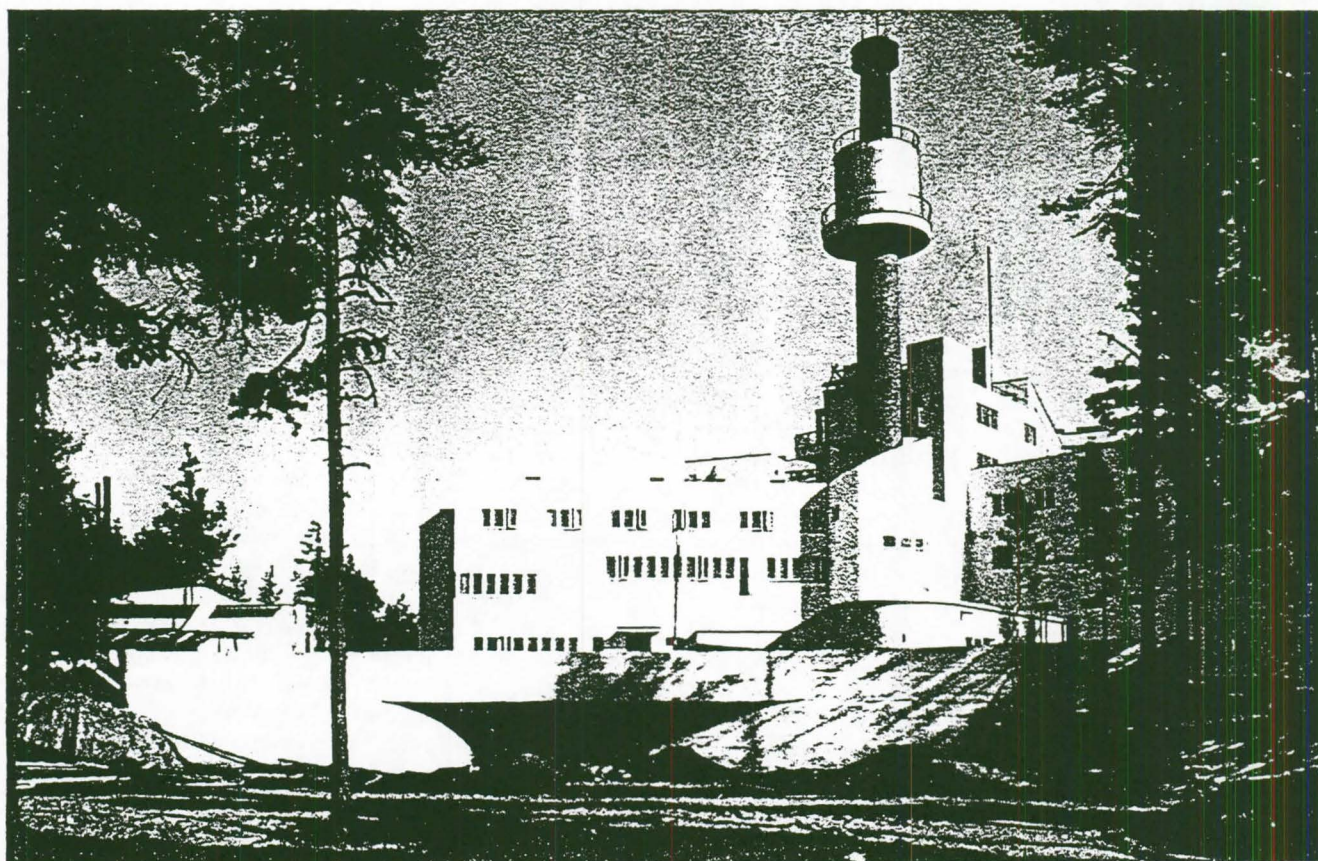
Suurin rakennussiipi (A) sisältää 2 hengen potilashuoneita ja erillisenä länsipäässä osastonhoitajattaren yksityisasunnon. Se on suunnattuna SSE ja sen päässä olevat makuuhallit suoraan etelään. Rakennussiipi B on sijoitettu pituussuunta itä-länteen ja sisältää kollektiivisia huonetiloja kuten ruokasalin, seurustelu-huoneet, kirjaston ja lukusalit, työsalit y. m., sekä alakerrassaan lääkäri- ja hoito-osastot. Siipi C on ainoa rakennussiipi, jolla on täydellisiä huoneita kummallakin julkisivulla ja on niinollen suunnattu siten että molemmat julkisivut saavat aurinkoa; se sisältää kellarikerroksesta lähtien lueteltuna pesulan ja raaka-ainevastot, leipomon, jäähdytyslaitoksen ja keittiön raaka-ainekäsittelyosan, keittiön kaikkine osastoineen sekä ylimmässä kerroksessaan palvelijatar- ja keittiöhenkilökunnan hotellin. Siipi D yksikerroksinen sisältää kattilahuoneen ja lämpöteknillisen keskuksen.

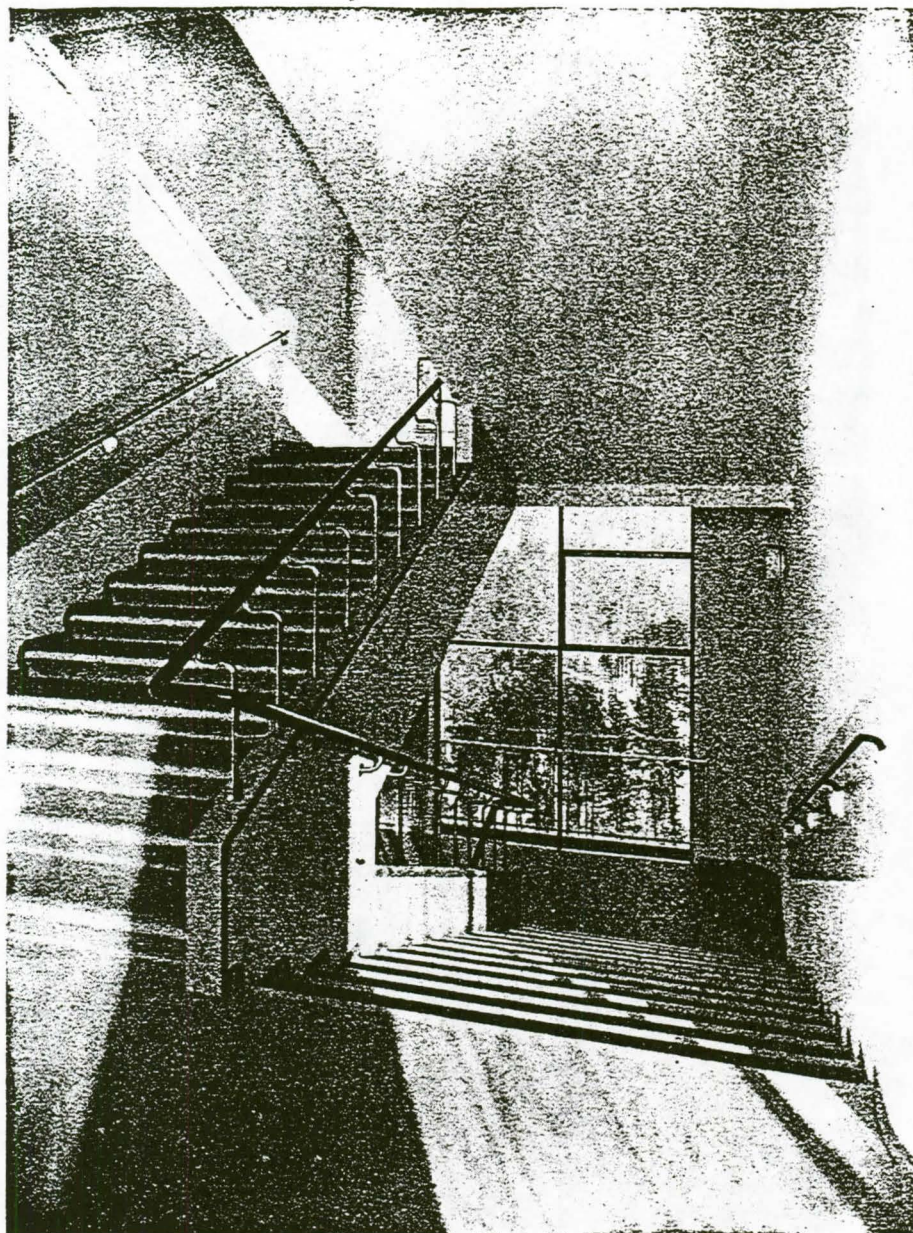
Potilashuoneilla on m. m. seuraavat ominaisuudet: koko rakennussiiven suuntaus ja ikkunan epäsymmetrinen sijoitus tuovat huoneeseen runsaan aamu-aurinkon, mutta heikommin iltpäiväaurinkoa. Auringon liiallista paahtoa estämään on ikkunoissa lisäksi ulkopuoliset sälekaihtimet. Ikkunat V-rautakarmisia puuikkunoita, kaksinkertaisia niin että ilmanvaihto-aukko ikkunain ollessa tätä varten avattuina on pystysuora; ikkunain ilmanvaihto-asento muistuttaa pystysuoraan asentoon asetettua terveysikkunaa. Lämmitys: säteily-lämpö rayrad-radioattoreilla, jotka ovat katossa niin sijoitettuina, että heikko potilas (makuulla) ei joudu välittömästi voimakkaamman säteilyn alaiseksi vaan lähinnä puolivoimakkaaseen säteilysektoriin. Sisäseinät: 3 „kovaa seinää” ja yksi „pehmeä” huoneen sisäisten akustisten ominaisuuksien tasoittamista varten.

ARKKITEHTI ALVAR AALTO.
PAIMION PARANTOLA.

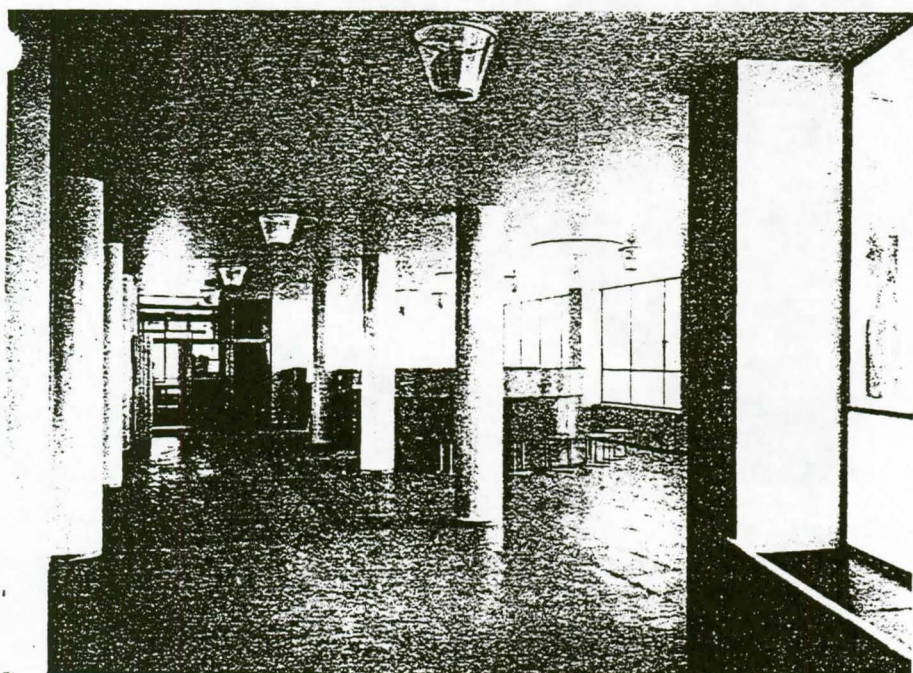

Suuri kattomakuuhalli. Parantolan
pohjoispuoli (polttoainetunneli, kattila-
huone, taloussiipi — C).

Pääporras (porrasaskeleet kumia).
Sisäänkäyntihalli (perällä jalkinevaihtohyllykkeitten osasto).

Pehmeät seinät eristyslevyjä, päällystettyinä Enson selluloosatapeetilla; värit: puolihimmeitä lakkapintoja, seinät vaaleita, katot tummempia, jotta huoneelle tulisi rauhallisempi yleissävy makaavan potilaan kannalta katsoen. Huoneen yleisvalopiste on potilaan pään yläpuolella seinän ja katon yhtymäkohdassa, jolloin valolähde siis on makaavan potilaan katsekulman ulkopuolella. Jokaisella potilaalla on oma pesualtaansa huoneessa, pesualtaat ovat erikoistyyppiä, joiden rakenteessa on pyritty mahdollisimman hiljaiseen käyntiin.

Parantolan muitten huoneitten rakenteesta on mainittava: suuremmat salit kuten ruokasali ja työsalit ovat siivessä B, suunnattuina suoraan etelään. Eteläseinältä nämät huoneet ovat korkeampia kuin pohjoisseinältä niin että koko huone siis pohjoisinta nurkkaansa myöten käyttää hyväkseen eteläaurinkoa. Liiallista auringonpaahdotusta estämässä ovat markiisit. Potilaitten oleskeluhuoneet ovat niin järjestettyjä, että ne ensinnäkin ovat sijoitettuja eri näköalasuuntiin ja siis jos sen kautta voivat antaa psykistä vaihtelua, lisäksi niistä kaikkina päivän aikoina aina joku on varjoisa (ja aina joku aurinkoon suunnattuina) niin että valintamahdollisuus tässäkin suhteessa olisi olemassa.

Makuuhallit ovat, kuten useimmissa parantoloissa maassamme kaikki kollektiivisia; niitä on kuitenkin kahta pääalajia: välittömästi potilasosastojen yhteydessä kussakin halli 24 potilasta varten ja suuri yhteinen 120 potilaan halli rakennuksen katolla. Edelliset ovat tarkoitetut sairaampia ja psykisesti arkaluontoisempia potilaita varten, jälkimmäinen terveempiä potilaita varten. Lisäksi on aurinkokylpykatoksia henkilökuntaa varten ja oleskeluterasseja eri tarkoituksiin. Suureen makuuhalliin on yhdistetty kattopuutarha siten että se osaltaan estää hallien liikaa kuumenemistä keskikesän kuukausina.

Talusrakennuksessa (C) joka on ruokasaliin B-siivessä yhdistetty ilmakoridorin tapaan rakennetulla tarjoiluhuoneella on keittiö sijoitettu samaan kerrokseen kuin ruokasali. Sen sijaan on raaka-ainekäsittely eroitettu eri kerrokseen hissiyhteydellä keittiöön. Tarjoilu voidaan siis suorittaa samalla lattiatasolla ja on sentähden varastointi keittiössä suurimmalta osalta järjestetty sarjoittain rullilla liikkuviin laatikoihin (kevyt porsliini y. m.). Keittiössä ovat kaikki osastot samassa

ARKKITEHTI ALVAR AALTO.
PAIMION PARANTOLA.

huoneessa ilman välillä olevia ovia; keittiö on kuitenkin jaettu eri osastoihin kahdena sisäkkäisenä kehänä katosta riippuvilla lasikulisseilla, jolloin enimmäin höyryä ja kaasuja synnyttävät laitteet (keittopadat, liesi) on sijoitettu hallin keskukseen. Pilaantunut ilma poistetaan kattoventtiilien kautta siten että voimakkain imu on sijoitettu keskimmäiseen kehystään. Näin sarjoittain sisäkkäin olevat lasikulissit estävät kaasujen tunkeutumisen naapurihuoneisiin (ruokasaliin).

Koko rakennus on rautabetonirunkoinen. Vapaakantoiset ulkoseinät ovat ulkopuoleltaan tapetiiltä, sisäpuolella on lämpöeristyskerros (korkkia tai insuliittia). Seinän sydämen muodostaa rautabetoni 8—10 cm. Seinä on tehty siten että muottiin ensin tehdään ulkolaudoitus, sen sisäpuolelle muurataan tapetiilikkerros, sen jälkeen muotin sisälaudoitus johon eristyslevy kiinnitetään; näiden väliin valetaan rautabetoni niin että tiilipäällyys samoin kuin eristyskerroskin liittyy seinään valanнан kautta. Käyttämällä useissa kohdin sahajauhottiiltä on seinän eristyskykyä lisätty ja betonirunko siten osittain saatu lämpöeristyksen sisäpuolelle.

Rakennuksen runko ja palkisto ovat niin tehtyjä että koko rakennuksessa on järjestelmä vaaka- ja pystysuoria putkikanavia (jokaista pilaria vastaa sen kupessa kulkeva kuilu), niin että kaikki putkiasentelut, sähkö- y. m. johdot on sijoitettu näihin. Kaikkiin kanaviin ja kuiluihin on täysikorkuiset ovet käytävistä. Potilashuoneitten kohdalla on pesuallaitten hajulukotkin sijoitettu näihin kuiluihin, niin että kaikki korjaustyö voidaan suorittaa huoneisiin menemättä.

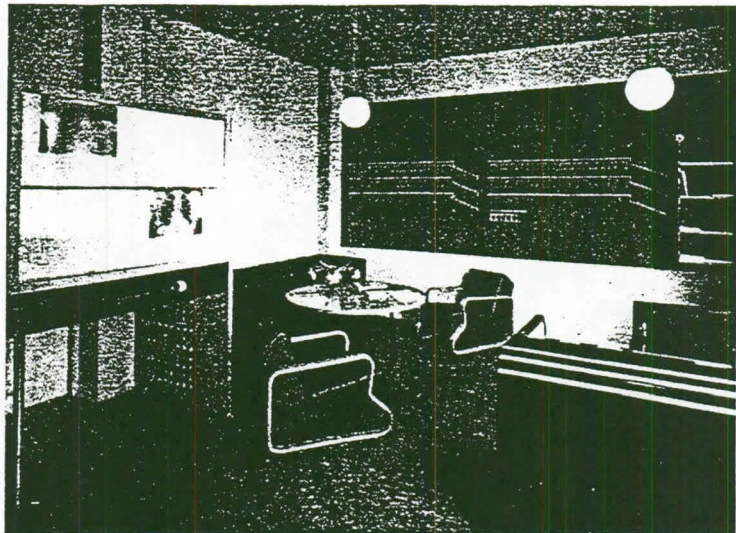
Makuuhallit rakennuksen päässä ja katolla sekä A-siiven päätynä länteen oleva porrasosa ovat julkisivultaan betonin valantapintaa ja muodostavat poikkeavan osan muusta osasta, joka kauttaaltaan on fluaatilla ja kalkkivärillä käsiteltyä rappautsa. Makuuhallijärjestelmä itäpäässä on yhden pilaririvin varaan tasapainoitettu; n. 10 cm. ohuessa rautabetonisessa takaseinässä ovat vetoraudat.

Kaikki katot tasakattoja, laatta- tai sorapäällyksellä, tai yhtäälle kallistuvia asfalttikattoja.

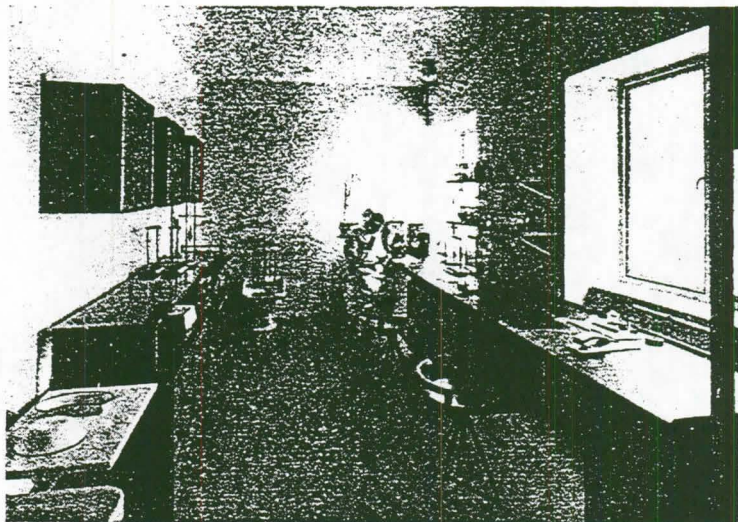
Rakennusryhmään kuuluu paitsi itse parantolaa lisäksi asuntoja toimihenkilöille, vesijohdon pumppuasema, biolooginen puhdistuslaitos, hautakappeli y. m.; näistä asunnot julkaistaan toisessa yhteydessä.

ARKKITEHTI ALVAR AALTO.

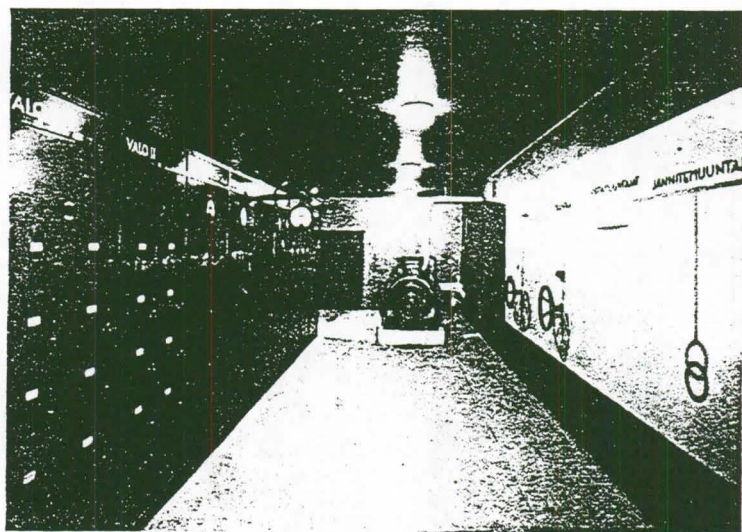
PAIMION PARANTOLA.

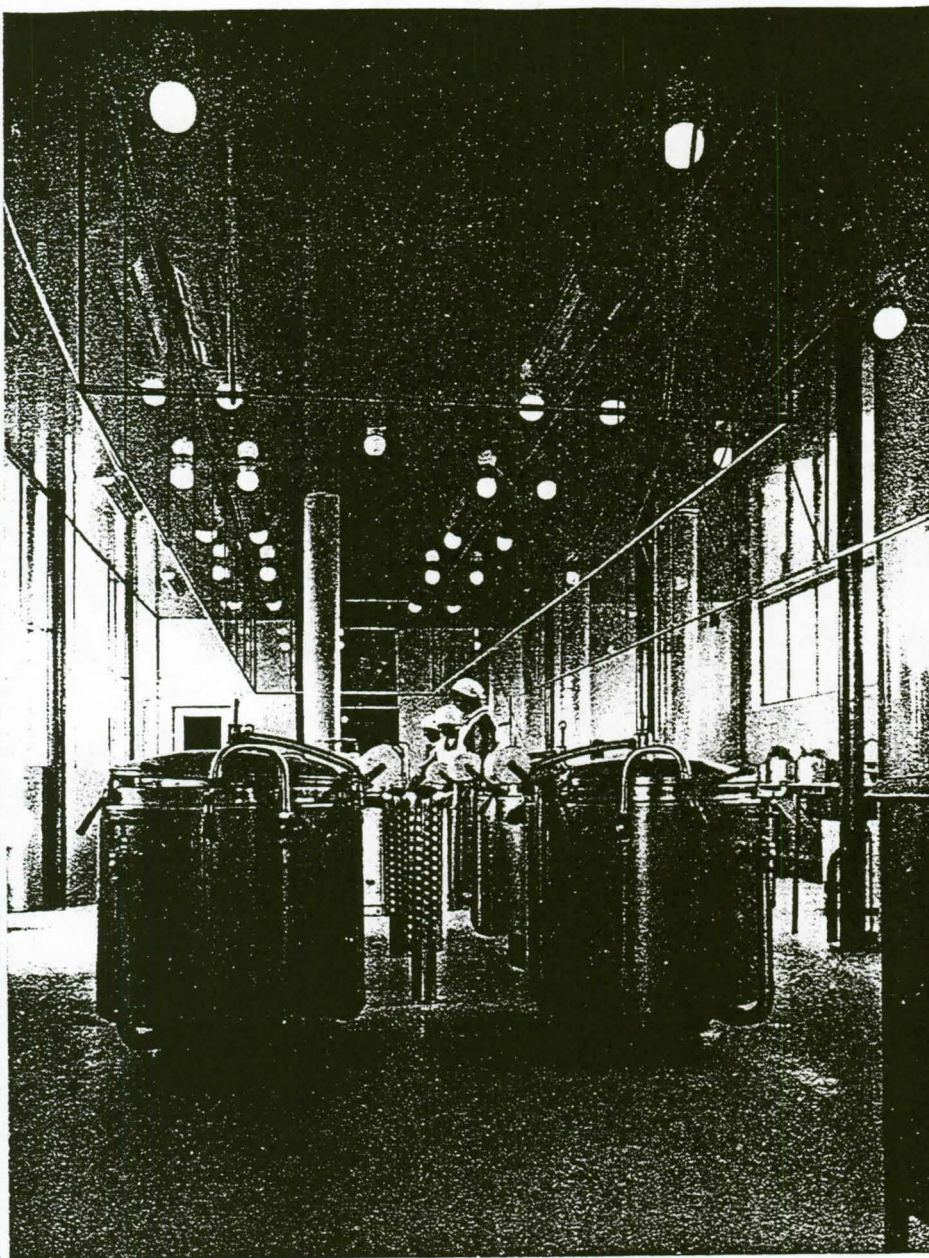
Kanslia.

Laboratorio.

Sähkökeskus.

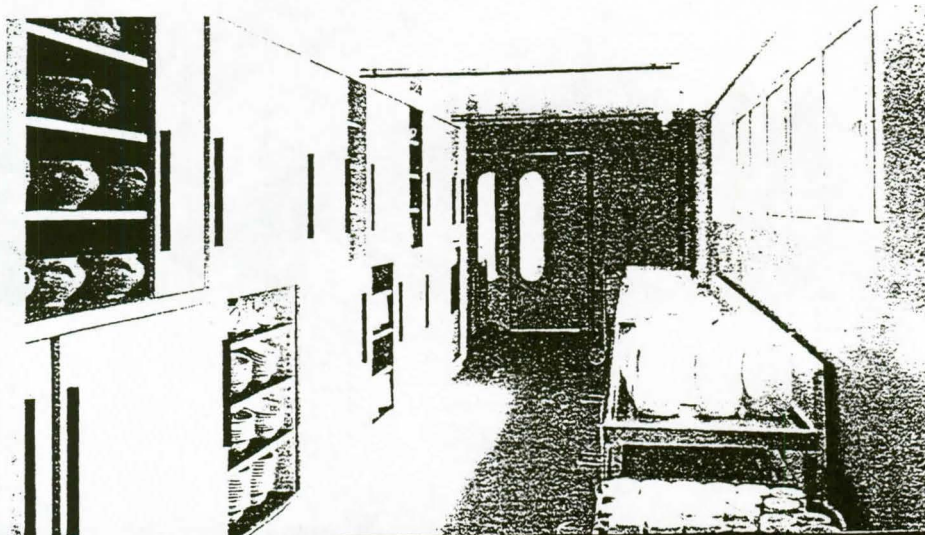
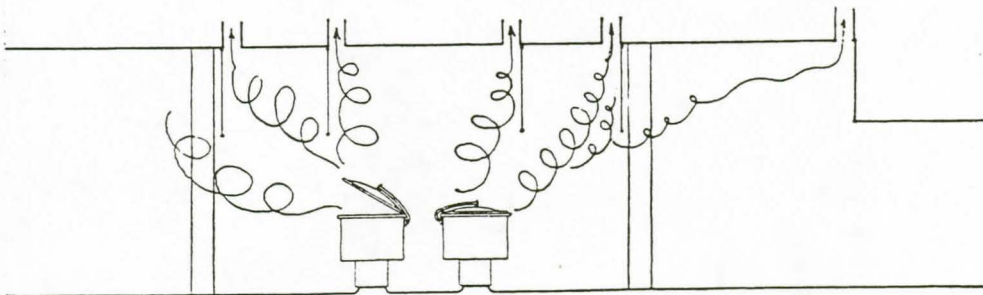
Työ on suoritettu osaurakoina siten että paikallinen, rakennuslautakunnan asettama työnjohtokonttori on huolehtinut urakoitten valvonnasta ja esiintyvistä laskutyöistä. Vastuunalaisena työnjohtajana on tässä toiminut insinööri K. A. Kilpi.

Varsinaisena toimeenpanoelimenä on työssä ollut rakennuslautakunnan työjasto, jonka puheenjohtajana alussa toimi kunnallisneuvos Bernhard Heikkilä ja hänen jälkeensä hra Antti Raita.

Rakennusjohto on pyrkinyt siihen että jokaisessa erikoistyössä suunnitelma ja työn urakasuoritus olisivat erillisiä siten että suunnitelma ja työnvalvonta olisi neuvottelevan ammattimiehen käsissä ja ainoastaan työn suoritus urakoitsijan tehtävänä. Lujuslaskelmat ovat suoritettuja heti piirustustyön alkuvaiheissa intiimissä yhteistyössä arkkitehti-toimiston kanssa. Tämän työn samoin kuin rakennuskonstruktivisen ylivalvonnan on suorittanut insinööri Emil Hartela. Kaikista erikoisalojen asiantuntijoista on hänen osuutensa työssä huomattavin.

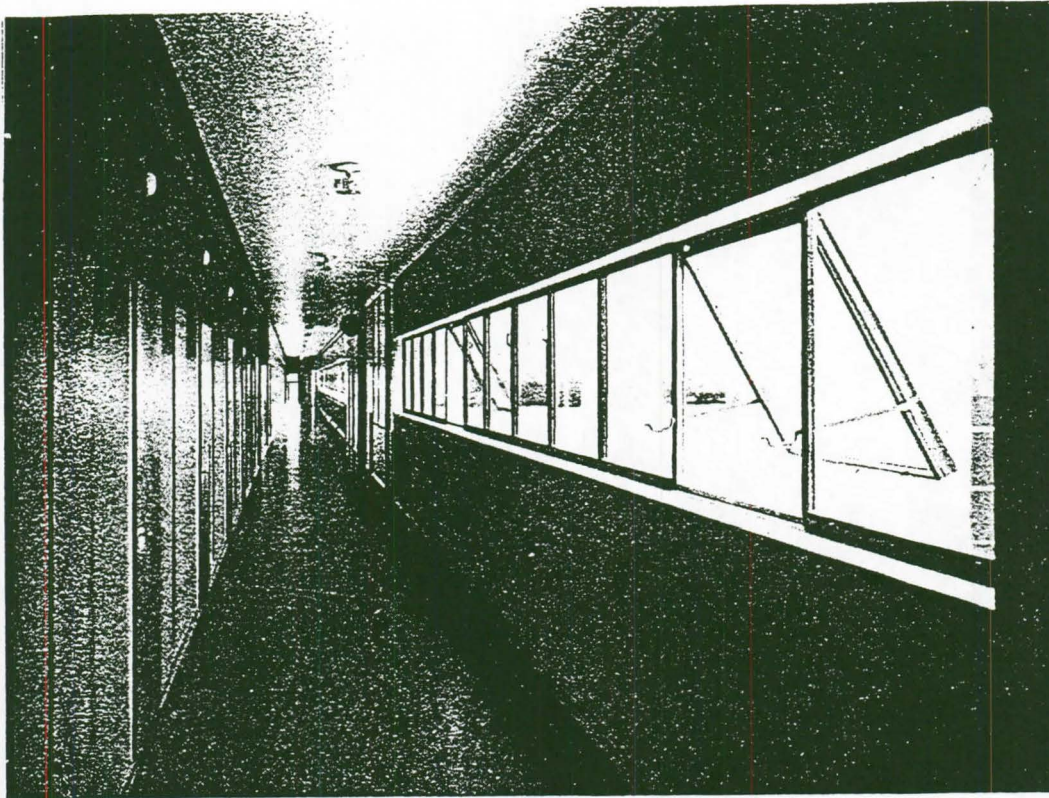
Vesi- ja lämpöjohtotöitten ylivalvonta on ollut Voima- ja polttoainetaloudellisen yhdistyksen hallussa, paikallisena valvojana teknikko A. Hietaro, sähkötöitten valvonta ins. Suopangilla; puhdistuslaitoksen suunnittelija on ins. G. Granquist; maalaustöiden valvojana tait. M. Kauria. Arkkitehti-toimistossa ovat työhön osallistuneet arkkitehdit Aino Marsio-Aalto, Erling Bjertnäs, Harald Wildhagen, Lauri Sipilä, Lars Wiklund.

Alvar Aalto.

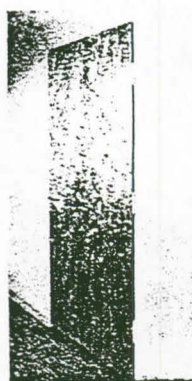
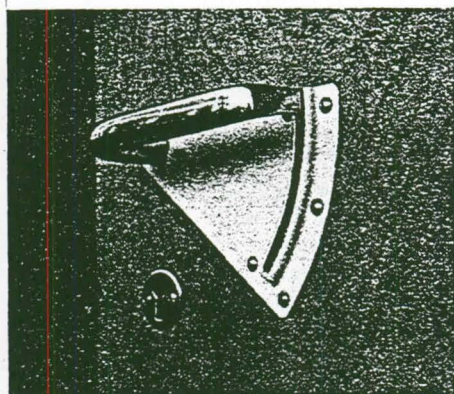
ARKKITEHTI ALVAR AALTO.
PAIMION PARANTOLA.

Yleiskuva keittiöstä, katossa lasikulissit, jotka jakavat keittiön ilmanvaihtovyöhykkeisiin. — Kaavakuva keittiön ilmanvaihtojärjestelmästä. — Tarjoilukäytävä. — (Seuraavalla sivulla.) Ruokasali. — Lukuhuone (yllä).

ARKKITEHTI ALVAR AALTO.
PAIMION PARANTOLA.

Potilassiiven käytävä.

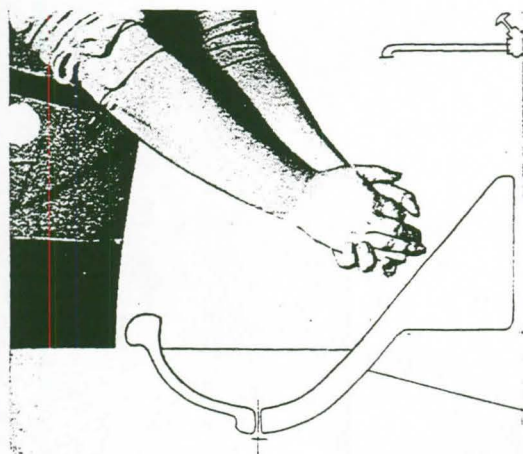

Vasemmalla:
Yleinen lukkotyyppi.

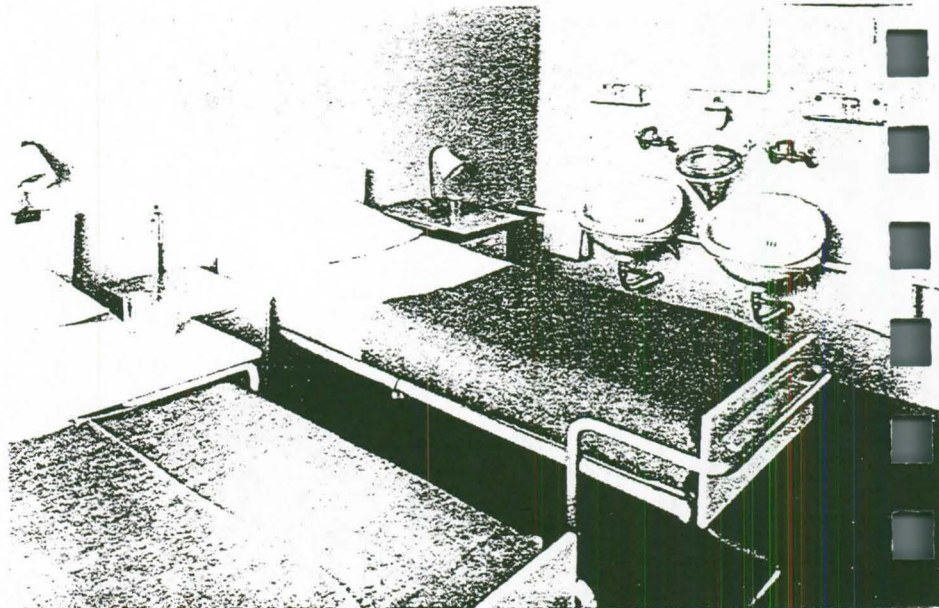
Potilashuoneen sileäksi
hiottu faneeriovi.

Käytävästä (oikealla
putkistokuilu).

Alla:
Potilashuone.

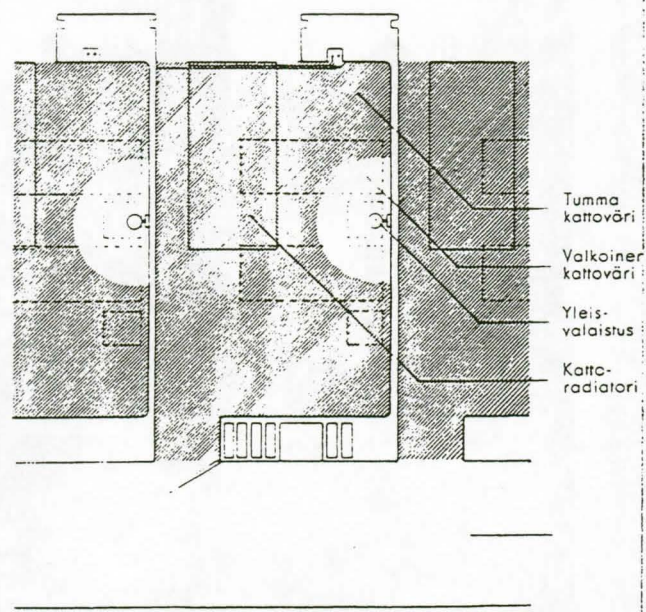
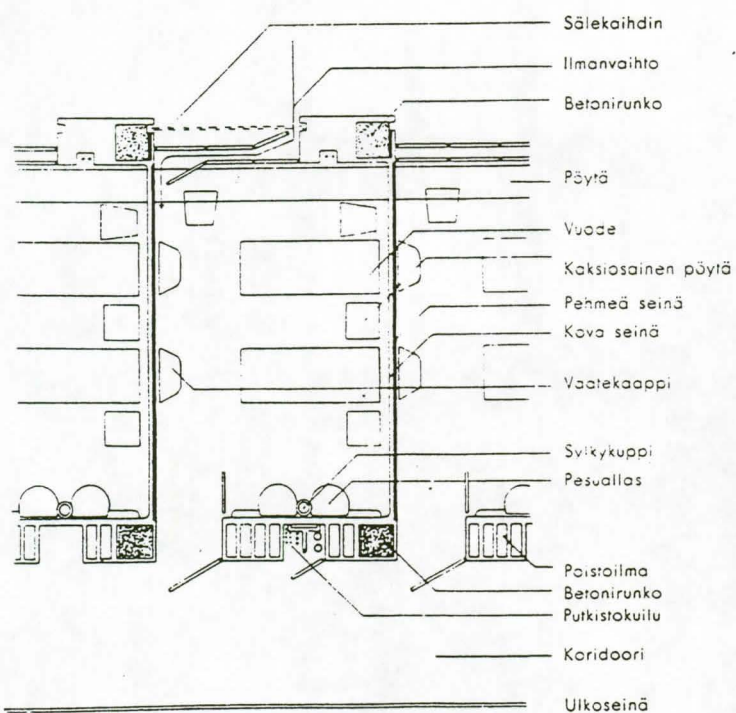
Pesualtaan rakenne.

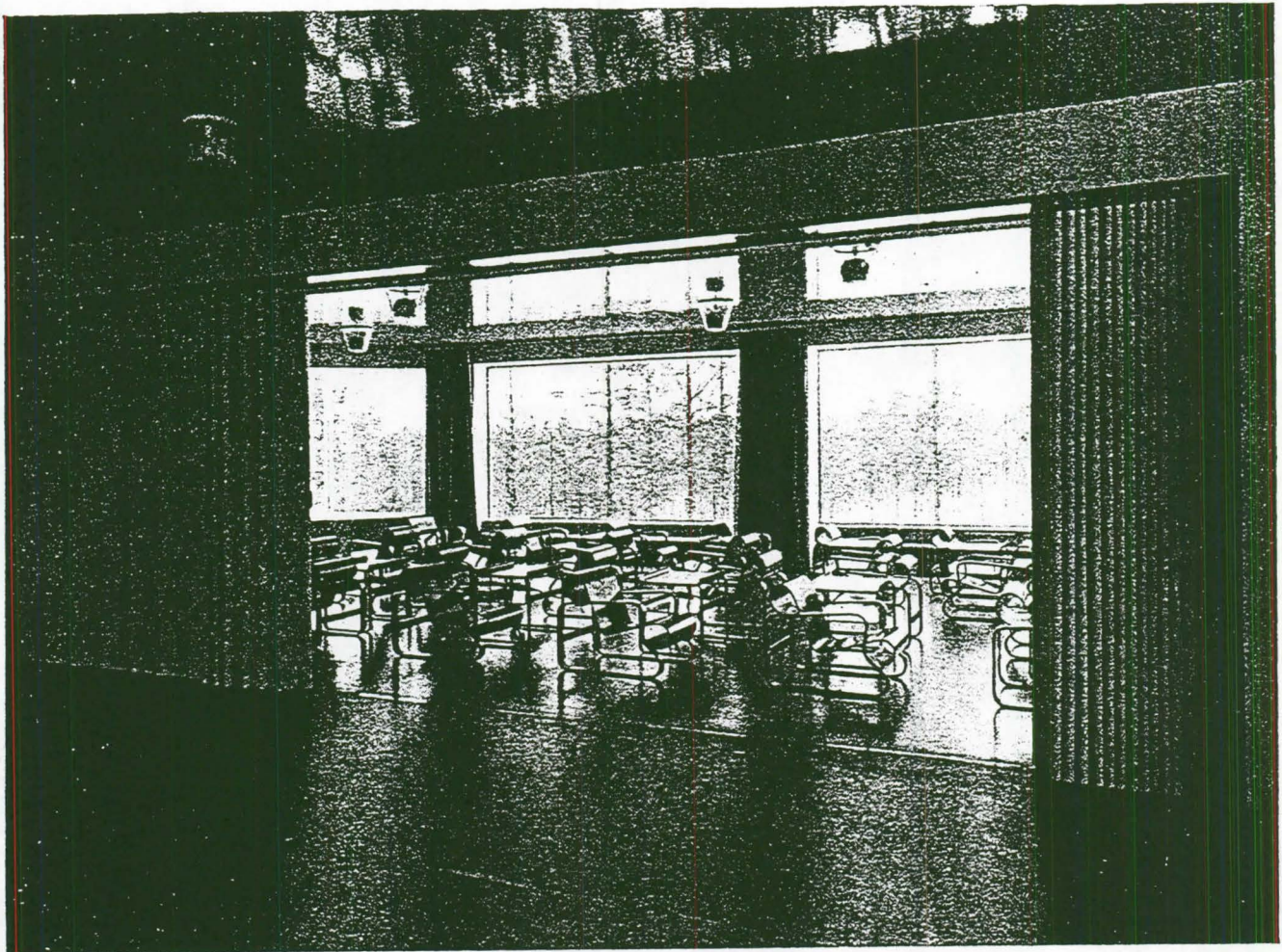

ARKKITEHTI ALVAR AALTO.
PAIMION PARANTOLA.

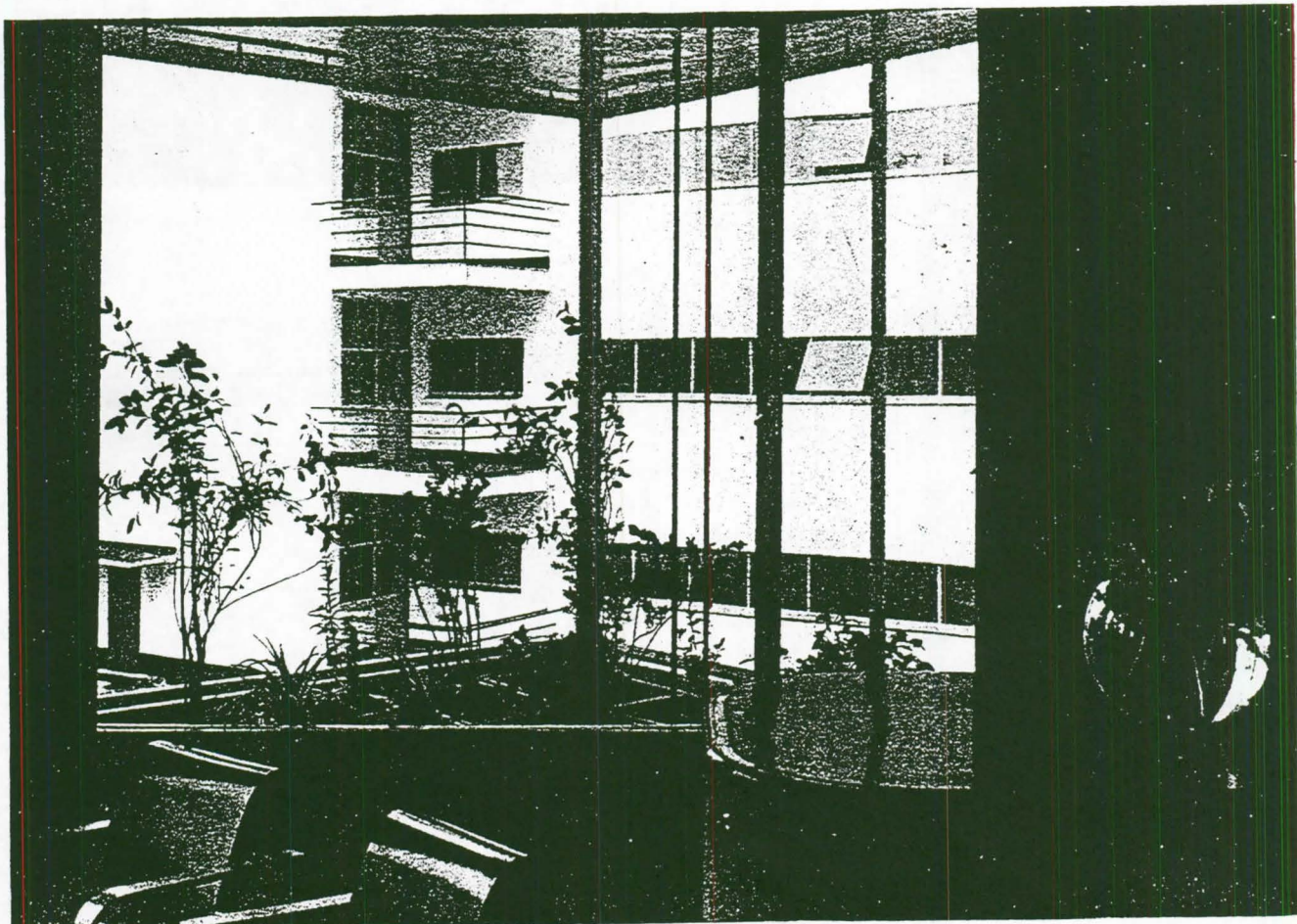
Potilashuone: sisäkuva,
pohja ja katon projektio.

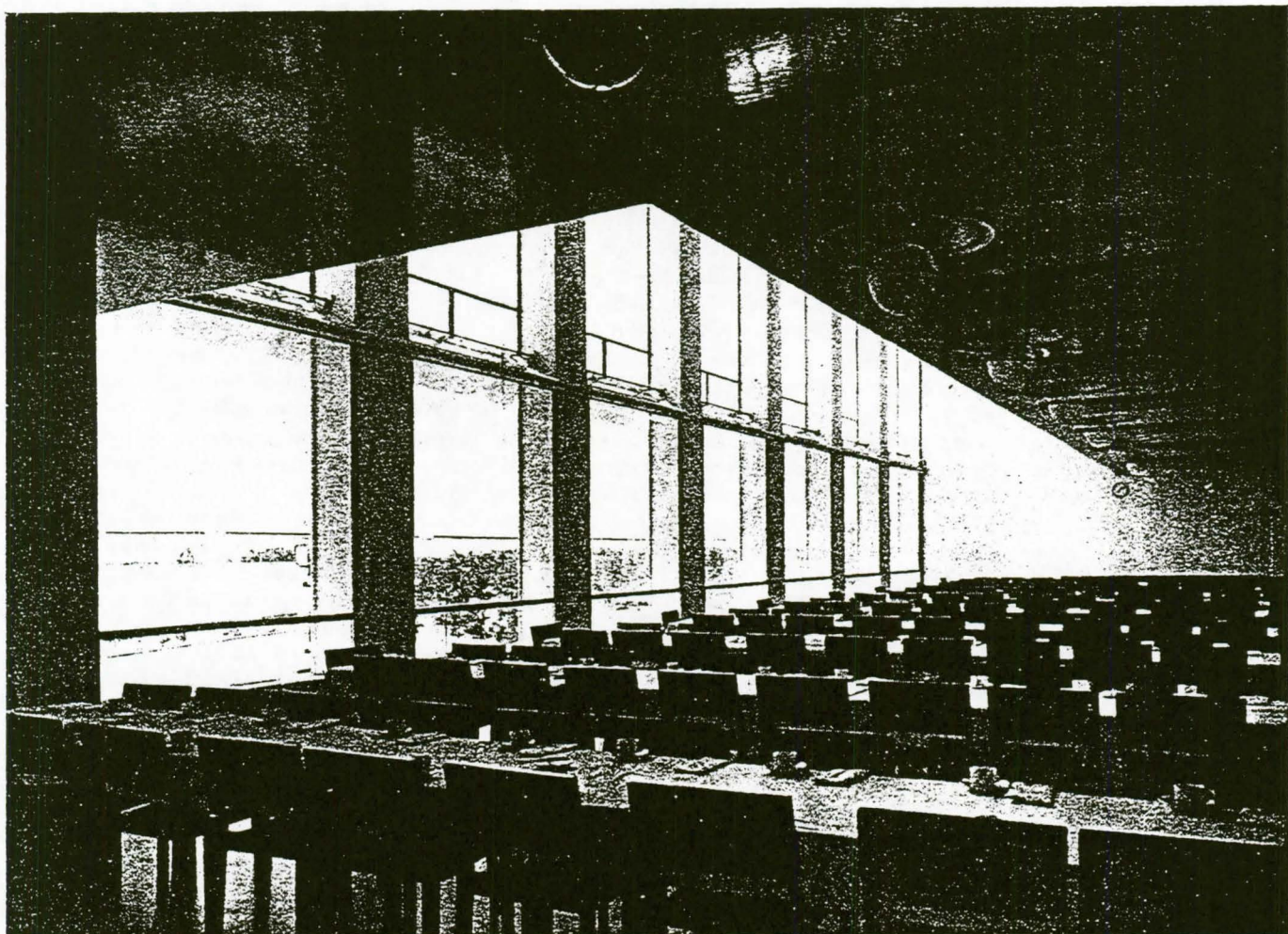
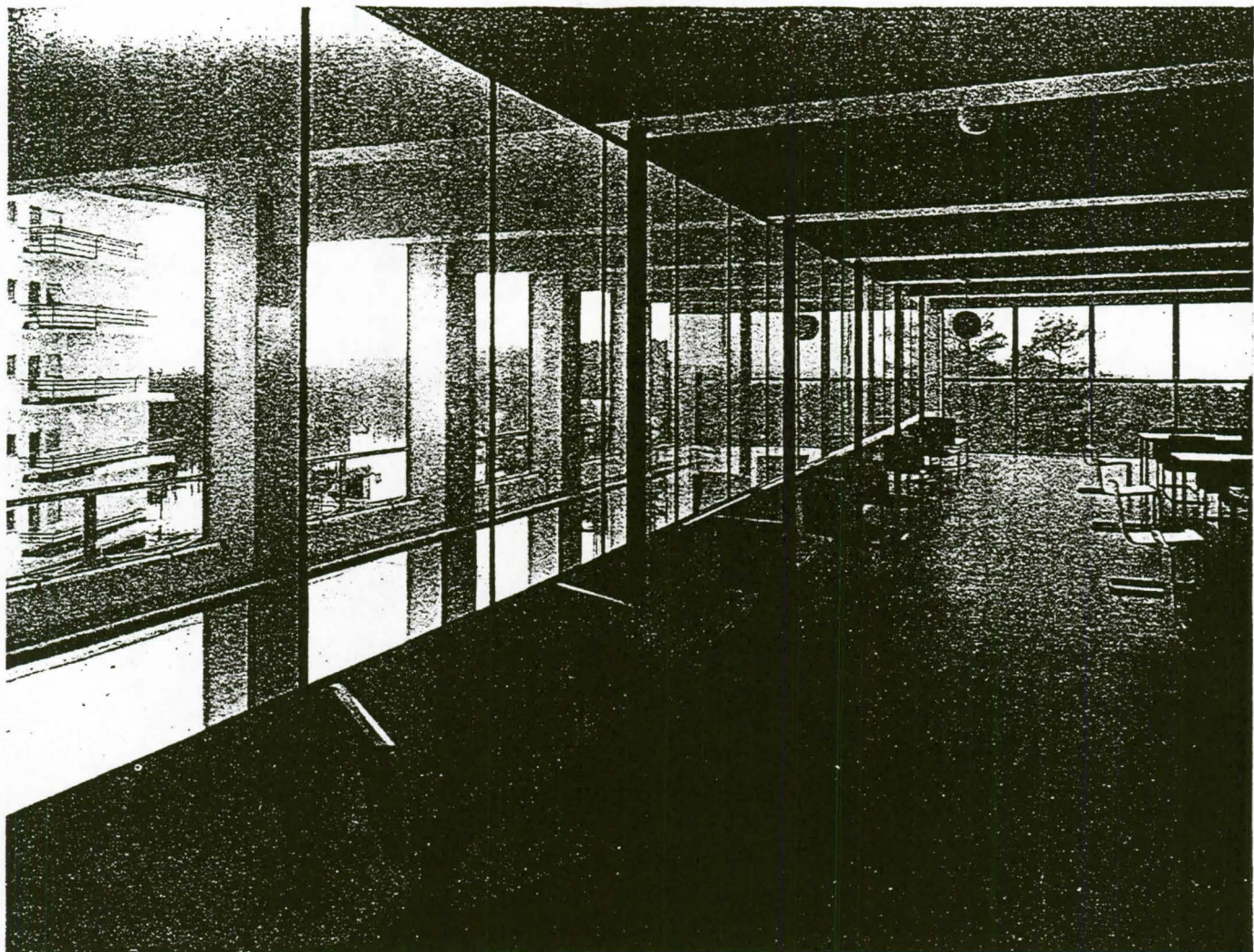

ARKKITEHTI ALVAR AALTO.
PAIMION PARANTOLA.

Seurusteluhuone.
Seurusteluhuoneen nurkkaus.

KESKUSTELUA STADIONKILPAILU

Ensimmäinen stadionkilpailu osoitti selvästi, että urheilupuisto keskeisine stadionrakennuksineen, niin laajana ja niin lukuisten kenttien ympäröimänä kuin kilpailuohjelma vaati, täydellisesti pirstoo Helsingin keskuspuiston pienen jäännöksen, joka oli jäljellä kaupungin valtuuston anteliaasti varattua suuria alueita erilaisiin sairaalatarkoituksiin. Laaja opinioni arkkitehtikunnassa oli sitä mieltä myös, että oli tutkittava urheilupuiston sijoittamismahdollisuuksia enemmän pohjoisessapäin, ennenkuin lopullinen paikka stadionille määrättäisiin.

Urheilumiesten taholta huomautettiin jyrkästi, että stadionin sijoittaminen pitemmälle pohjoiseen merkitsisi liian suurta etäisyyttä asuntovyöhykkeisiin, haikompaa yleisömenestystä ja huonompaa taloudellista tulosta, mutta huomautettiin samalla, että pääasiana oli oltava keskeisesti sijoitettu stadion. Harjoitus-, potkupallo-, pesäpallo- ja muut kentät voitaisiin hyvin sijoittaa muualle ja ohjelmaa voitaisiin huomattavasti supistaa, niin ettei Eläintarha puistona huonontuisi!

Ikävä kyllä tyydyttiin tähän vakuutukseen.

Uuden kilpailun piti sitten osoittaa, ettei stadion Eläintarhassa kovin kovakouraisesti pitelisi kaunista maastoa eikä myöskään hävittäisi luonnonarvoja, jotka tekevät tämän keskuspuistojäännöksen kappaleeksi koskemattomaa luontoa kaupungin keskustassa — niin toivottiin!

Ohjelma määräsi kuitenkin liian yksityiskohtaisesti sen alueen Eläintarhassa, jolle stadion olisi voitu sijoittaa, ehkä pääasiallisesti kaavamaisen yleisömakaaavan pohjalla, liikenneväyläverkostoineen Rautatienasema — Pasila pääakselina ja edellytettynä, että asutus ja keskus vastaisuudessa, Töölönlahti täytettynä tai täyttämättömänä, ulottuisivat kutakuinkin Helsinginkadun jatkoon asti.

Areenan mitat päätettiin kansainvälisten periaatteiden mukaisesti ja katsomon paikkaluku määrättiin 20.000 sekä varapaikkojen 15.000. Katettuina vaadittiin 6.000 paikkaa sekä pienempiä tiloja erikoistarkoituksiin. Sitäpaitsi vaadittiin huonetiloja kilpailijoita varten n. 1.000 m² (2 voimistelusalaa), sanomalehdistöä, kansliaa y. m. varten n. 320 m², museoksi n. 260 m², portaistot j. n. e.

Tarkoituksena näyttää olleen huolimatta kaikesta tehdä stadionrakennus urheiluelämän keskuksiksi kaupungissa ja urheilupuistossa.

Luonnollisena seurauksena näistä suhteettomista, niin katsomoa kuin kilpailijoitakin varten varattavien tilojen vaatimuksista oli tietenkin stadionin paisuminen niin suureksi massaksi, että luonteva maastoon sijoittaminen, tekemättä suurta väkivaltaa luontoa vastaan, tehtiin mahdottomaksi.

Rakennusrunko, jonka suurin pituus on n. 230 m. ja leveys n. 140—190 m., suurin katsomokorkeus n. 13—

PAIMION PARANTOLAN URAKOITSIJOITA JA HANKKIJOITA.

Oy. Arvi Ahti, rakennusliike, Turku — betonirunko. — Vesijohtoliike Onninen Oy. — vesi- ja lämpöjohtotyöt. — Suomen Gummitehdas Oy. — kumilattiat ja -portaat. — Turun Asfalttitehdas Oy. — kaikki laakakatot, asfalttityöt, portaat, mosaiikkityöt. — Turun Kaakelitehdas Oy. — laattoja. — Suomen Saviteollisuus Oy., Paimio — kevyttiilet. — Turun Insinööri-toimisto Oy. — hissit. — Vähäsillan Paja, Paimio — rauta- ja peltityöt. — The Insulite Cy of Finland Oy. — eristyslevyt. — Enso-Gutzeit Oy., Enso — Ensonit, Enso-tapeetti. — Wilh. Schumanin Faneeritehdas, Jyväskylä — ovet. — Kolhon Höyrysaha Oy., Kolho — osa ikkunoista. — Ab. Crichton-Vulcan Oy., Turku — rautaikkunat, -ovat, -karmit. — Turun Rautakauppa Oy. — rauta ja sementti. — Keskusosuusliike Hankkija, Helsinki — sähkötyöt. — Marttisen Maalaus Oy. — maalaustyöt. — Artur Reimer, Helsinki — Stalffiitti-maalaus. — Kaune Oy., Turku — metalli- ja lasityöt. — Koristamo, Turku — metallityöt. — Oy. Wärtsilä Ab. — peltiradiaattorit. — Luth & Rosén, Tukholma — paneeliradiaattorit. — Willy Malmström, Helsinki — Rayrad-radiaattorit, linoleumi. — Oy. Arabia Ab., Helsinki — saniteettiporsliini. — Högforsin Tehdas Oy. — keittiöliedet. — Insinööri-toimisto af Forselles, Helsinki — keittiökoneet. — Mathiesen — astiainpesukoneet. — Oy. Metalliteos, Helsinki — keittopadat, keittiösisustuksia. — Lämmityslaitte Oy. — keittiöliedet asunnoissa. — Pietarsaaren Konepaja Oy. — pesulan koneet. — Werner & Pleiderer, Stuttgart — leipomo. — Oy. Aage Havemanns eft. Ab., Helsinki — röntgen- ja valohoitolaitteet. — Oy. Huonekalu- ja Rakennustyötehdas Ab., Turku — huonekaluja ja muuta sisustusta. — Aug. Louhen Rautasänyk-tehdas ja valimo, Turku — sängyt. — Huonekalutehdas ja sorvimo, Turku — sekal. puusisustuksia. — Laaksosen Puuseppätehdas, Turku — puusisustuksia. — Taito Oy. — valaistuskalusteet. — Siemens, Sähkö Oy., Helsinki—Berlin — desinfektio-laitos. — Turun Vanu-
liike, Turku — patjat, verhot y. m. — Hercunia A. G. — harmonikka-
overt pegamoidista. — Persienne- ja Lipputehdas, Helsinki — kaihtimet.

K. A. T

PäiväysSukunimiEtunimiKirjottaja, muutaLaadintapaikkakuntaJulkaisun nimiOtsikko

A

19270908

Turunmaa

Keuhkotautisairaala Warsinais-Suomeen!

A

19280228

Uusi Aura

Varsinais-Suomeen perustettava tuberkuloosiparantola

A

19280304

Uusi Aura

Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolalle tarjottuihin paikkoihin tutustumassa

A

19290216

Turun Sanomat

Warsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan piirustuskilpailu ratkaistu

A

19321029

Suomen Kuvalehti

Ennakko kuvia 52 kunnan ja Turun kaupungin funkis parantolasta Paimiossa

1933

Aalto

Alvar

arkkitehti

Varsinais-suomen tuberkuloosiparantolan rakennusselitys

A

19330617

Turunmaa

Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantola vihitään tarkoitukseensa sunnuntaina

A

19330618

Uusi Aura

Maakunnallinen merkkipäivä. Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan vihkiäiset tänään

A

19330619

Uusi Aura

Paimion parantola vihittiin eilen

A

19330619

Helsingin Sanomat

Varsinais-Suomen tuberkuloosisairaala vihittiin eilen käyttönsä

A

19330619

Hufvudstadsbladet

Pemars nya sanatorium har invigts

<u>K. A. T</u>	<u>Päiväys</u>	<u>Sukunimi</u>	<u>Etunimi</u>	<u>Kirjottaja, muuta</u>	<u>Laadintapaikkakunta</u>
		<u>Julkaisun nimi</u>			
		<u>Otsikko</u>			
A	19330619				
		Uusi Suomi			
		Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantola vihittiin eilen käyttöön			
A	19330620				
		Turunmaa			
		Tuberkuloosiparantolan vihkijäiset sunnuntaina (18.6.1933). Muodostuivat koko maakunnan			
K	1934				
		Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantola			
A	1934				
		Arkkitehti			
		Uutisia; Suomi ulkolaisissa ammattilehdissä			
A	1934				
		Aalto	Alvar		
		Arkkitehti			
		Paimion parantolan asuinrakennuksia			
A	19350207				
		Turun Sanomat			
		Varsinais-Suomen Tuberkuloosiparantolan toiminta vakiintunut jo kaikin puolin. Parantola			
K	1938				
		Kocher - Breines	A. Lawrence - Simon		
		Alvar Aalto: Architecture and Furniture			
A	19400201				
		Bunning	W.R.		
		Architecture			
		Paimio Sanatorium--an analysis			
Archit	1948				
		Labò	Giorgio		
K	1950				
		Giedion	Sigfrid		
		Aino et Alvar Aalto			
K	1954				
		Ålander	Kyösti		
		Rakennustaide renessanssista funktionalismiin			

K. A. T	<u>Päiväys</u>			
	<u>Sukunimi</u>	<u>Etunimi</u>	<u>Kirjottaja, muuta</u>	<u>Laadintapaikkakunta</u>
	<u>Julkaisun nimi</u>			
	<u>Otsikko</u>			
	1958			
K	Varsinais-Suomen tuberkuloosipiirin kuntainliitto 1933-1958, Kuntainliiton 25-vuotishistoria			
K	1960			
	Gutheim	Frederick		
	Alvar Aalto. Grosse Meister der Architektur. Band I			
A	19640711			
	Turun Sanomat Viihtyisyyttä ja käytännöllisyyttä lisätty Varsinais-Suomen parantolassa			
K	1966			
	Richards	J. M.		
	A Guide to Finnish Architecture			
A	19670601			
	Uusi Suomi Paimon parantolan laajennus suunnitteilla			
A	19680226			
	Uusi Suomi Tuberkuloosiparantoloiden ja -toimistojen saneeraus tärkeä			
A	19680228			
	Uutisvaljakko Ensimmäisen kerran 35 vuoteen... Maakunnan kansanedustajien sydämelle laskettiin tuberkuloosin			
A	19680229			
	Kunnallislehti Pakollista vapaaehtoisuutta			
A	19700528			
	Salon Seudun Sanomat Paikallissairaalahoitoa pyritään tehostamaan Paimion parantolassa			
A	19700815			
	Salon Seudun Sanomat Tuberkuloosia ei ole voitettu, mutta se voidaan nyt hallita; Uudet hoitomenetelmät lisäävät			
K	1974			
	Giedion	Siegfrid		
	Space, time and architecture. The growth of a new tradition			

<u>K. A. T</u>	<u>Päiväys</u>	<u>Sukunimi</u>	<u>Etunimi</u>	<u>Kirjottaja. muuta</u>	<u>Laadintapaikkakunta</u>
		<u>Julkaisun nimi</u>			
		<u>Otsikko</u>			
K	1974-75	Fleig	Karl		
		Alvar Aalto			
A	19741107	Kunnallislehti			
		Paimion sairaalan vuodeosastoja saneerataan			
A	19750610	Salon Seudun sanomat			
		2-vuoroinen päiväkotit Paimion sairaalaan			
A	19750825	Herrera	Philip		
		Time			
		The Maestro's Late Works			
K	1976	Alvar Aalto: Paimio 1929-1933			
K, T	1976	Heinonen	Raija-Liisa		
		Funktionalismin läpimurto Suomessa			
K	1977	Parametro: mensile internazionale di architettura & urbanistica			
A	19770809	Salon Seudun Sanomat			
		Paimion sairaalaan pääsee jonottamatta			
A	19771118	Salon Seudun Sanomat			
		Vuodeosastokorjaus edellä aikataulusta			
K	1978	Pearson	Paul David		
		Alvar Aalto and the International Style			
A	19780402	Tawast	Markku		
		Turun Sanomat			
		Museovirasto katkerana. Byrokratia tuhoaa Paimion parantolan			

	K. A. T	Päiväys			
		Sukunimi	Etunimi	Kirjottaja, muuta	Laadintapaikkakunta
		Julkaisun nimi			
		Otsikko			
	A	19781006			
		Salon Seudun Sanomat			
		Peruskorjausta jatketaan. Lämpökeskustyöt tulossa			
	A	19781019			
		Kunnallislehti			
		Paimion sairaalan lämpökeskus uusitaan			
	A	19781116			
		Kunnallislehti			
		Paimion sairaalan kunnostukset puolivälissä			
	A	19790208			
		Kunnallislehti			
		Terveyskeskuksen paikasta neuvotellaan edelleen			
	A	19790518			
		Salon Seudun Sanomat			
		Museovirasto sanoi "kyllä" Paimion sairaala-alueelle			
	A	19790623			
		Turun Sanomat			
		Terveyskeskus Paimion sairaalaan?			
	A	19790819			
		Routio	A.I.		
		Uusi Suomi			
		Minne katosi herkkyyys ja humalluttava hehku			
	A	19790823			
		Kunnallislehti			
		Jos avohoito ja vuodeosasto Sairaalaan, niin kertyy Miljoonan markan vuotuinen säästö			
	A	19790826			
		Laine	Osmo		
		Turun Sanomat			
		Kannan tarkistusta			
	A	19791006			
		Salon Seudun Sanomat			
		Paimion sairaalan saneeraus valmis			
	A	19791006			
		Salon Seudun Sanomat			
		Ei museosairaala			

<u>K. A. T</u>	<u>Päiväys</u>	<u>Sukunimi</u>	<u>Etunimi</u>	<u>Kirjottaja, muuta</u>	<u>Laadintapaikkakunta</u>
		<u>Julkaisun nimi</u>			
		<u>Otsikko</u>			
A	19791016				
		Salon Seudun Sanomat			
		Valtiolla ei rahaa lämpökeskushankkeeseen			
A	19791016				
		Turun Sanomat			
		Paimion sairaalan lämpökeskukseen varattiin 3,5 mmk			
A	19791018				
		Kunnallislehti			
		Lämpökeskus odottaa valtion osuutta			
A	19791114				
		Uusi Suomi			
		Joustavuus kasvoi, paikkaluku pieneni			
A	19791114				
		Turun Päivälehti			
		Paimion sairaala peruskorjattu			
A	19791114				
		Salon Seudun Sanomat			
		Saneeraus valmis - uusia rakennushankkeita tulossa			
A	19791114				
		Turun Sanomat			
		Tuberkuloosiparantolasta reumankin hoitokeskukseksi			
A	19791114				
		Turun Sanomat			
		Paimion sairaalan saneeraus valmis. Tuberkuloosiparantolasta reumankin hoitokeskukseksi			
A	19791115				
		Kunnallislehti			
		Paimion sairaalan palvelut paranevat			
A	19791115				
		Kunnallislehti			
		Rakennushankkeet			
A	19791115				
		Suomenmaa			
		Paimion sairaalan peruskorjausten kustannukset 20 mmk			

K. A. T

Päiväys

Sukunimi

Etunimi

Kirjottaja, muuta

Laadintapaikkakunta

Julkaisun nimi

Otsikko

A

19801002

Kunnallislehti

Sairaala saa uutta lämpöä

K

1981

Solla

Pentti

Arkkitehtuurikilpailut ja miten arkkitehtuurikilpailu järjestetään

A

19810219

Salon Seudun Sanomat

Tiloja maan alle

A

19810219

Hautala

Jorma

Salon Seudun Sanomat

Alvar Aallon perintöä suojataan Paimion sairaalassa

A

19810219 ilm.

Salon Seudun Sanomat

Turha piippu ei jouda pois

A

19810321

Iisalmen Sanomat

Ajaton Aalto

A

19810611

Salon Seudun Sanomat

2,5 Mmk laina Paimion sairaalan korjauksiin

A

19810815

Salon Seudun Sanomat

Minua ärsytti maata vaakasuorassa

A

19810815

Salon Seudun Sanomat

Taiteilija, ajattelija, humanisti

A

19810815

Salon Seudun Sanomat

Ristiriitojen remontti

K

1982

Porphyrios

Demetri

Sources on Modern Eclecticism. Studies on Alvar Aalto

K. A. T

Päiväys

Sukunimi

Etunimi

Kirjottaja, muuta

Laadintapaikkakunta

Julkaisun nimi

Otsikko

K 1982
Schildt Göran
Valkoinen pöytä. Alvar Aallon nuoruus ja taiteelliset ideat

A 19820525

Salon Seudun Sanomat
Tulppa auki sairaalan saneeraukselta

A 19830627
Pakkala Kaija
Aesculapius
Lähtökohtana ihminen

A 19830704

Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö
Sairaala saneeraa seinien sisällä

A 19830824

Salon Seudun Sanomat
50-vuotisjuhlrat Paimiossa

A 19830825

Kunnallislehti
Sairaala juhlii

A 19830826

Länsi-Suomi
Laitilakin ehdolla. Paimion sairaala taistellut 50 vuotta tuberkuloosia vastaan

A 19830827

Uudenkaupungin Sanomat
Paimion sairaala toiminut 50 vuotta

A 19830827

Salon Seudun Sanomat
Tuberkuloosin jälkeen uudet haasteet. Paimiossa juhlittiin puolta vuosisataa

A 19830827

Turun Sanomat
Paimiossa tehdään kaikki mahdollinen potilaan hyväksi

A 19830827

Viisi muutosten vuosikymmentä: Tuberkuloosiparantolasta yliopistosairaalaksi

K. A. T

Päiväys

Sukunimi

Etunimi

Kirjottaja, muuta

Laadintapaikkakunta

Julkaisun nimi

Otsikko

A

19830827

Turun Sanomat

Paimion sairaala 50-vuotias. Hallien aika on ohi

A

19830828

Helsingin Sanomat

Saneeraus tuhosi Paimion

A

19830901

Kunnallislehti

Paimion sairaala juhli 50-vuotistaivaltaan

A

19830903

Tala

Eero

Paimion sairaalan

Helsingin Sanomat

Suurin muutos Aallon tekemä

A

19830918

Hanttu-Kiskonen

Pia

Turun Sanomat

Mikä muuttunut näistä päivistä? Paimion sairaala - pilattu vai ei?

K

1984

Törrönen

Sirkka

Varsinais-Suomen tuberkuloosipiiri. Kalevanniemen lastenparantola 1920-1962. Paimion sairaala

K

1984

Törrönen

Sirkka

Tuberkuloosipiirien liitto 1933-1983

A

19841019

Andersen

Kurt

Time

Still fresh after 50 years. In New York City, the winning virtues of Finland's Alvar Aalto

K

1985

Okkonen - Salokorpi

Ilpo - Asko

Suomalainen arkkitehtuuri 1900-luvulla

A

19850501

Helsingin Sanomat

Arkkitehtuuri kukkii väreissä

A

19851121

Kunnallislehti

Aallon nerokkuus helpottanut Paimion sairaalan saneerausta

<u>K. A. T</u>	<u>Päiväys</u>	<u>Sukunimi</u>	<u>Etunimi</u>	<u>Kirjottaja, muuta</u>	<u>Laadintapaikkakunta</u>
		<u>Julkaisun nimi</u>			
		<u>Otsikko</u>			
A	19851121	Hoviseppä	Matti		
		Kansan Uutiset			
		Aallon nerokkuus helpottanut Paimion sairaalan saneerausta			
A	19860726				
		Salon Seudun Sanomat			
		Paimion sairaala pian ehostettu sisintä mvöten: Sairaalamontti Paimiossa kohti loppusuoraa			
A	19860802	Jokinen	Teppo	Alvar Aalto -museo	
		Kunnallislehti			
		Paimion sairaala on Aallon taidonnäyte			
A	19860821				
		Kunnallislehti			
		Ei muutoksia potilaiden kannalta. Paimion sairaala ja TYKS yhdistetään			
A	19860902				
		Turun Sanomat			
		Muistinvirkistystä arkkitehdeille			
A	19861007				
		TEHY			
		Kehittämissuunnitteluun tarvitaan aikaa Paimiossa			
A	19870131	Sudenniemi	Seppo		
		Turun Sanomat			
		Paimion sairaala yhdistyy Tyksiin			
A	19870312				
		Kunnallislehti			
		Sairaala sai remonttirahaa. Leikkaussalin käyttöä lisätään			
A	19871002	Laakso - Drake	Veikko - Knut		
		Aurajokilaakso			
		Alvar Aallon toiminta Varsinais-Suomessa kartoitetaan tarkoin			
A	19871203				
		Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikki			
		Paimion parantola Aallon läpimurto			
A	19880213				
		Kunnallislehti			
		Viimeinen työ valmis huhtikuussa. Paimion sairaala remontoitiin kuntoon			

K. A. T

Päiväys

Sukunimi

Etunimi

Kirjottaja, muuta

Laadintapaikkakunta

Julkaisun nimi

Otsikko

A

19880325

Aamulehti

Betoniväki luottaa uuteen julkisivuun

A

19880807

Tamminen

Petri

Salon Seudun Sanomat

Funktionalismin ja valon julistus; Kauneuden mykkä vaikutus

K

1989

Standertskjöld

Elina

Aalto, Alvar: arkkitehtuuria Suomessa

K

1991

Biurrun - Closa - Linares F. Javier - Mateo -

El sanatorio de Paimio, 1929-1933. Alvar Aalto. La arquitectura entre la naturaleza y la máquina

A

19920222

Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö

Sairaalan suojeluun ei suostuta

A

19920604

Etelä-Pohjanmaa

Alvar Aalto kritisoi: Miksi asunnot ja työ erillään

A

19921016

Salon Seudun Sanomat

Paimion sairaala on rakennusmuistomerkki

A

19921016

Turun Sanomat

Paimion sairaala suojellaan

K

1993

Suomen

Viiva. Originaalipiirustuksia Alvar Aallon arkistosta - Linjen. Originalritningar ur Alvar Aaltos arkiv -

A

19930227

Tala

Eero

Paimion sairaalan

Turun Sanomat

Alvar Aallon varhaiskauden suunnittelu toimii yhä. Paimion sairaala kansainvälisesti arvostettu

A

19930319

Ilkka

Alvar Aallon Paimion parantola suojellaan

K. A. T

Päiväys

Sukunimi

Etunimi

Kirjottaja, muuta

Laadintapaikkakunta

Julkaisun nimi

Otsikko

A

19930319

Turun Sanomat

Alvar Aallon Paimion parantola suojellaan

A

19930325

Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö

Aallon suunnittelema parantola suojellaan

A

19930527

Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö

Kuvateos Varsinais-Suomen kulttuuriympäristöstä

A

19930613

Tapani

Erja

Turun Sanomat

Aallon sairaala säteilee elämänuskoa

A

19930803

Turun Päivälehti

Paimion sairaala täyttää 60 vuotta

A

19930826

Kunnallislehti

Alvar Aallon työ kestää. Ikinuori Parantola

A

19930826

Uittomäki

Kari

Kunnallislehti

Monien eri ulottuvuuksien parantola 60 vuotta: Paimion ylpeys ja arvoitus

A

19930826

Uittomäki

Kari

Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö

Paimion ylpeys ja arvoitus

A

19930828

Salon Seudun Sanomat

Maailman kaunein sairaala. Alvar Aallon suunnittelema paimion sairaala toiminut 60 vuotta

A

1993092

Paimion ja maailman kaunein sairaala juhli 60:ta vuotta

Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö

A

19931211

Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö

Selvitys rakennetusta kulttuuriympäristöstä

K. A. T

Päiväys

Sukunimi

Etunimi

Kirjottaja, muuta

Laadintapaikkakunta

Julkaisun nimi

Otsikko

A

19940515

Ilmanen

Armi

Salon Seudun Sanomat

Lumpustusta Lemmenlammella

A

19940528

Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö

Paimion työväentalot kaipaavat kunnostusta

A

19940628

Ilmanen

Armi

Salon Seudun Sanomat

Aalto ja eurooppalaisuus rynnivät parantolatyömaalle

A

19940708

Mainela

Liisa

Suomen Kuvalehti

Paimjon klopeil ol elämäns raskain suvi

A

19940708

Mainela

Liisa

Suomen Kuvalehti

Uuden aallon toinen tuleminen

A

19940714

Mikkonen-Joutsen

Raili

Salon Seudun Sanomat

Aalto Paimiossa on suurenmoinen esitys

A

19940719

Mattila

Kirsti

Helsingin Sanomat

Paimion parantola nosti Aallon Euroopan kärkeen

A

19940719

Mattila

Kirsti

Helsingin Sanomat

Aalto Paimiossa on kesäteatteria funkisparantolan rakentamisesta

A

19940721

Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö

Näytelmä toi pientä vipinää parantolaankin

A

19940727

Pitkänen

Eira

Hyvinkään Sanomat

Alvar, Ossi ja Ester

A

19940927

Heikkilä

Armi

Salon Seudun Sanomat

Professori Tala eläkkeelle Paimion sairaalasta. Tuberkuloosin hoito on ollut tuloksellista

<u>K. A. T</u>	<u>Päiväys</u>	<u>Sukunimi</u>	<u>Etunimi</u>	<u>Kirjottaja, muuta</u>	<u>Laadintapaikkakunta</u>
		<u>Julkaisun nimi</u>			
		<u>Otsikko</u>			
A	19941009	Mainela	Liisa		
		Turun Sanomat			
		Paimion sairaala on Eero Talalle enemmän kuin entinen työpaikka			
A	1995			Alvar Aalto	
		Alvar Aalto Gesellschaft . Bulletin 3			
	1995				
		Europa nach der Flut. Kunst 1945-1965		Fundacion "La	
K	1995	Weston	Richard		
		Alvar Aalto			
A	19950329	Enbom	Carla		
		Hufvudstadsbladet			
		En form av des(ign) information			
A	19950419	Maunula	Leena		
		Helsingin Sanomat			
		Suomen modernismin arkkitehtuuri on kartoitettu kansainväliseen vertailuun			
A	19951214	Eloniemi	Pentti		
		Turun Sanomat			
		Betonia vaikea korvata kerrostaloissa			
A	19960121	Slotte	Yrsa		
		Vasabladet			
		Värna om Aalto och funkisen!			
A	19960615				
		Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö.			
		Ammattimaista otetta haetaan matkailijoiden houkutteluun			
A	19960629				
		Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö			
		Paimion sairaala on musiikkia arkkitehdeille			
T	19961113	Harni	Heli	Turun yliopisto	
		Aallon lippulaiva yleisömeressä. Alvar Aallon paimio-nojatuolin vastaanoton tulkintaa			

K. A. T

Päiväys

Sukunimi

Etunimi

Kirjottaja, muuta

Laadintapaikkakunta

Julkaisun nimi

Otsikko

T

1998

Koskela

Minnamaria

Helsingin yliopisto

Paimion parantola - rakennus kuin "lääketieteellinen instrumentti"

A

19980201

Etelä-Suomen Sanomat

Alvar Aalto - Välittäjä ja uuden ajattelun luoja; Paimion parantola funkiksen helmi

A

19980208

Heikka - Sirkkiä

Taneli - Sari

Aamulehti

Aalto antoi valohoitoa; Arkkitehdin altoilevat ratkaisut

A

697 Domus 77

La sedia moderna: progetto, produzione e ri-produzione

Alvar e Aino Aalto. Poltrona Paimio 1931: Schildt. Göran. genesi della poltrona Paimio

K

Acanthus 1992

Standertskjöld

Elina

Acanthus

Alvar Aalto ja standardisointi

K

Acanthus 1992

Standertskjöld

Elina

Acanthus

Alvar Aalto's standard drawings 1929-1932/Alvar Aallon standardipiirustukset 1929-1932

A

Alvar Aalto

Alvar Aalto Gesellschaft. Bulletin 5

Vom Sanatorium zum Krankenhaus Paimio

A

American

Smith

G.E. Kidder

American Scandinavian Review

Alvar Aalto

A

Architectural Forum

Architectural Forum

International Section: Finland

A

Architectural Record

Architectural Record

Tuberculosis Sanatorium, Paimio, Finland: Alvar Aalto arch.

A

Architectural Review

Shand

P. Morton

Architectural Review

A Tuberculosis Sanatorium in Finland

<u>K. A. T</u>	<u>Päiväys</u>	<u>Sukunimi</u>	<u>Etunimi</u>	<u>Kirjottaja, muuta</u>	<u>Laadintapaikkakunta</u>
		<u>Julkaisun nimi</u>			
		<u>Otsikko</u>			
A		Architecture and			
		Architecture and Urbanism			
		Tuberculosis Sanatorium, Paimio 1928-33			
A		Architektura i			
		Siwik	Prezemyslew		
		Architektura i budownictwo			
		Tuberkuloosi Parantola			
A		ARK 6/1934			
		ARK			
		ei			
A		Arkkitehti 1/1933			
		Aalto	Alvar	arkkitehti	
		Arkkitehti			
		Paimion parantola			
A		Arkkitehti 1/1971			
		Martikainen	Veijo		
		Arkkitehti			
		Sairaalsuunnittelu on moniarvoinen asia			
A		Arkkitehti 1/1978			
		Mikkola	Kirmo	arkkitehti	
		Arkkitehti			
		Funktionalismin ideologia			
A		Arkkitehti 1/1978			
		Pulkinen	Juha		
		Arkkitehti			
		Suomen sairaalsuunnittelun historiaa			
A		Arkkitehti 2/1979			
		Kairamo	Maija	arkkitehti,	
		Arkkitehti			
		Tuhoammeko Alvar Aallon perinnön?			
A		Arkkitehti 3/1929			
		Arkkitehti			
		Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantolan kilpailu			
A		Arkkitehti 7-8/1976			
		Mikkola	Kirmo	arkkitehti	
		Arkkitehti			
		Ajattelijat Aalto			
A		Aurora 3/98			
		Tala	Eero	Paimion sairaalan	
		Aurora. Oi kullaista kotia			
		Työpaikkaa voi rakastaa ja vaalia kuin kotiaan			

K. A. T

Päiväys

Sukunimi

Etunimi

Kirjottaja, muuta

Laadintapaikkakunta

Julkaisun nimi

Otsikko

A

Aurora 3/98

Vainikainen

Tuula

Turun yliopisto

Aurora. Oi kullaista kotia

Koti oli Alvar Aallolle tärkeä paikka

A

Byggmästaren

Byggmästaren
ei

A

Byggmästaren

Byggmästaren
ei

A

Casabella

Casabella

Tubercolosario a Paimio

K

Daidalos

Colomina

Beatriz

Daidalos

The Medical Body in Modern Architecture

A

Das Werk

Das Werk

Sanatorium i Pemar, Finland

A

Der Aufbau 6/1951

Der Aufbau

Die Entwicklung des Spitalbaus

A

ei

Salon Seudun Sanomat

Vuodeosastojen peruskorjaus käynnissä Paimion sairaalassa

A

ei

Kunnallislehti

Paimion sairaalan tiloja parannellaan

K

ei

Alvar Aalto Architectural Monographs 4

K

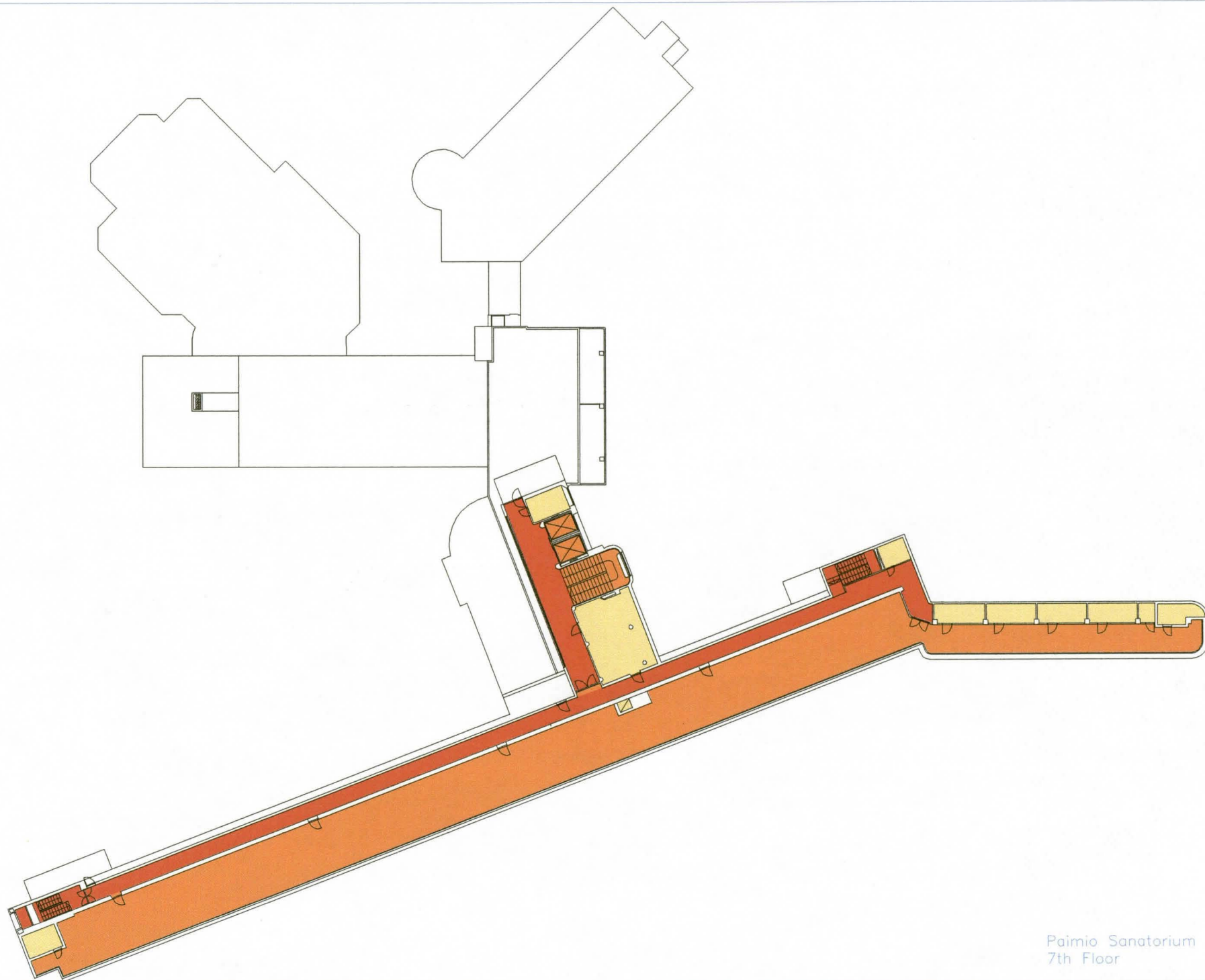
ei

Iovino - Fascia

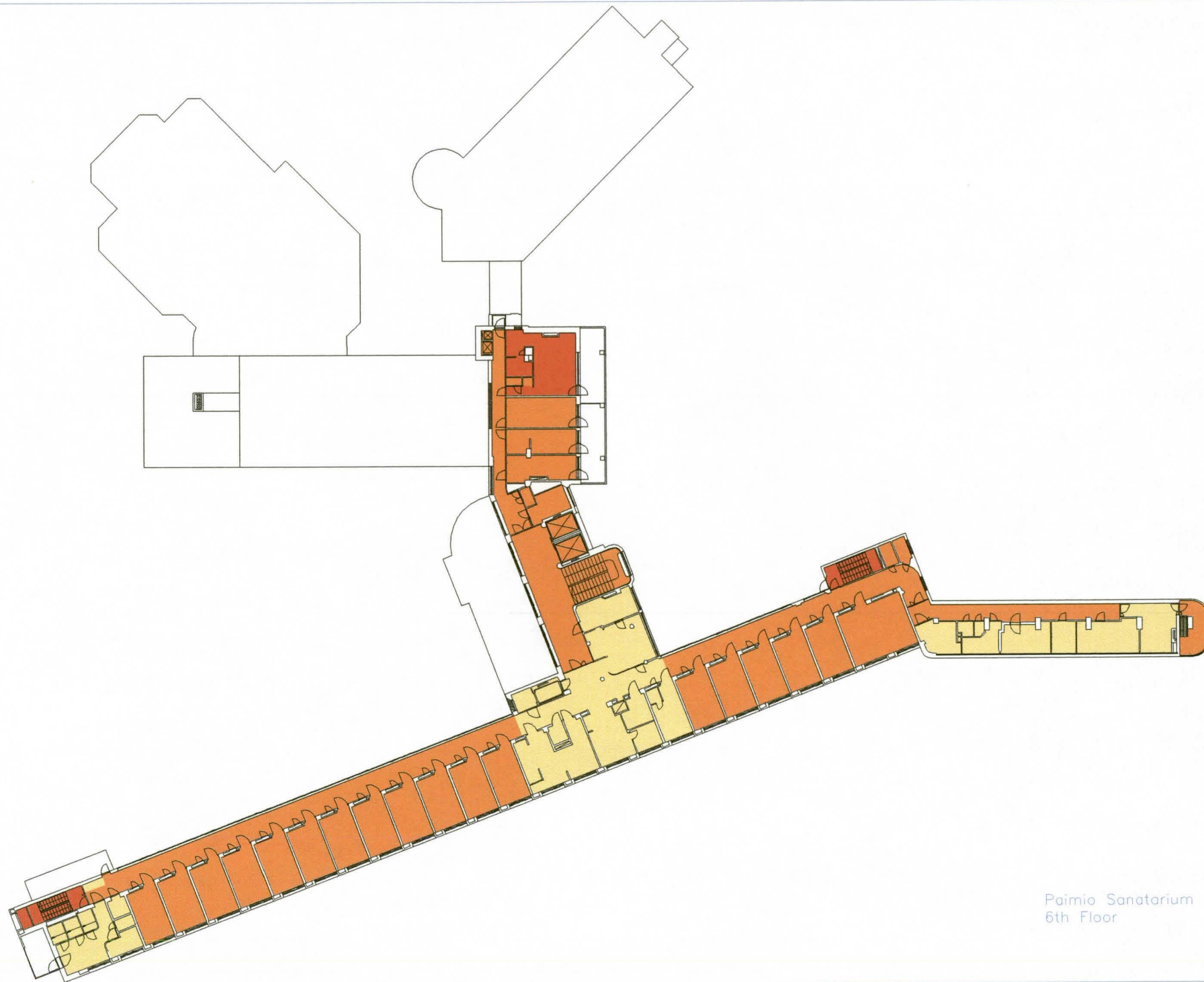
Renato - Flavia

Alvar Aalto architettura e tecnica

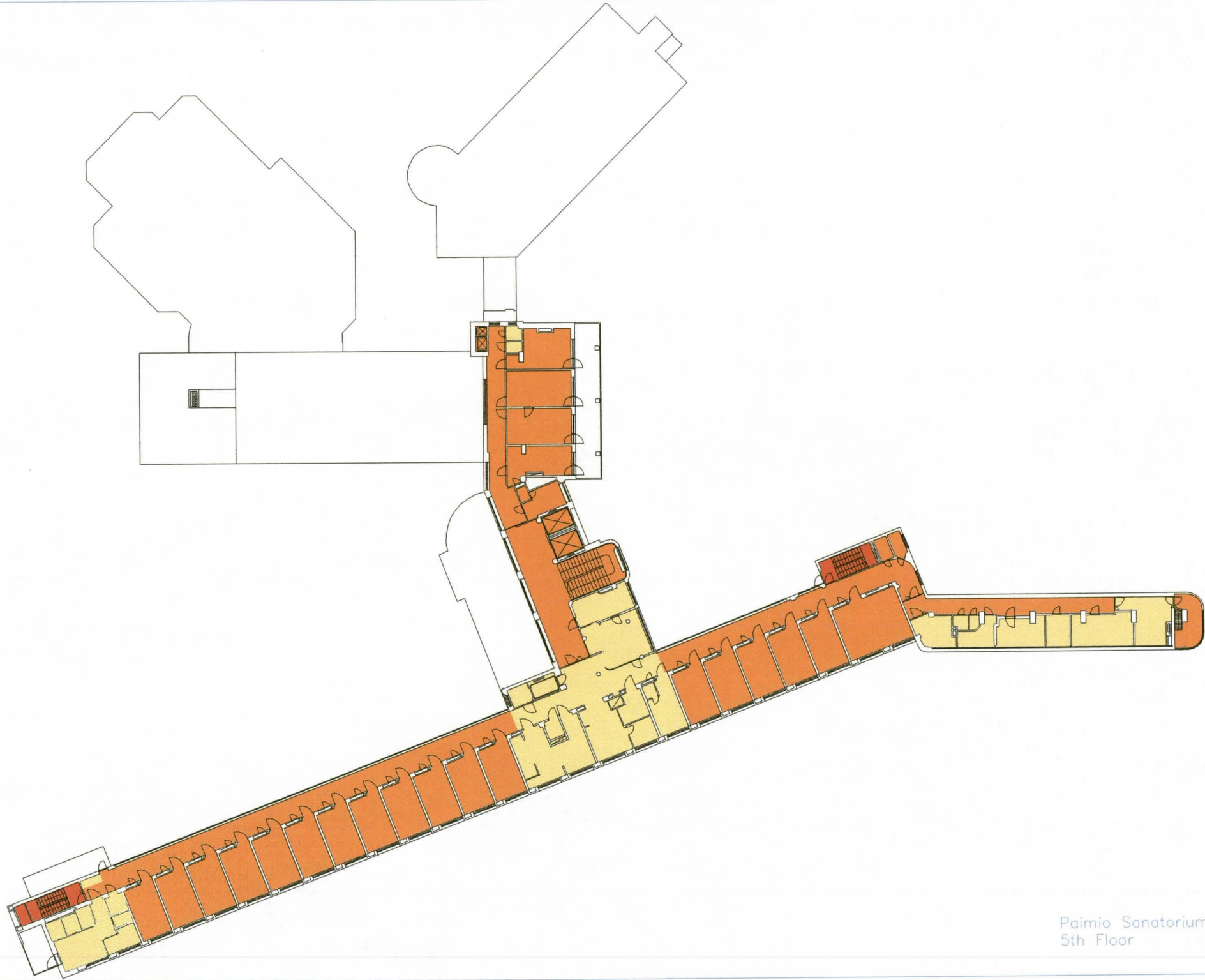
<u>K. A. T</u>	<u>Päiväys</u>			
	<u>Sukunimi</u>	<u>Etunimi</u>	<u>Kirjottaja, muuta</u>	<u>Laadintapaikkakunta</u>
	<u>Julkaisun nimi</u>			
	<u>Otsikko</u>			
A	ei Ritalahti Tietyks Kevät keikkuen tulevi	Terttu		
A	ei Ritalahti Tietyks Kevät keikkuen tulevi (Osa 2)	Terttu		
A	ei Schildt ei Leikkiä ja iloa Alvar Aallon toimistossa	Göran		
A	ei Sommer SKALA. Nordisk magasin for Arkitektur og kunst Alvar Aalto's Paimio Sanatorium	Anne-Louse		
K	ei Standertskjöld Alvar Aalto: Finnish Architect and Designer. Beyond Ideology	Elina		
A	L' Architecture d' L' Architecture d' Aujourd'hui ei			
A	L' Architecture Schildt L' Architecture d'Aujourd'hui Alvar Aalto	Göran		
A	L' Architecture L' Architecture d' Aujourd'hui Finlande			
A	L' Architecture L' Architecture Vivante Sanatorium, Paimio, Finland.			
A	L' Architettura Rubino L' Architettura Processo ad un grande architetto europeo: La ricerca incompiuta di Alvar Aalto	Luciano		
A	Modern Hospitals Modern Hospitals Tuberculosis sanatorium at Paimio			

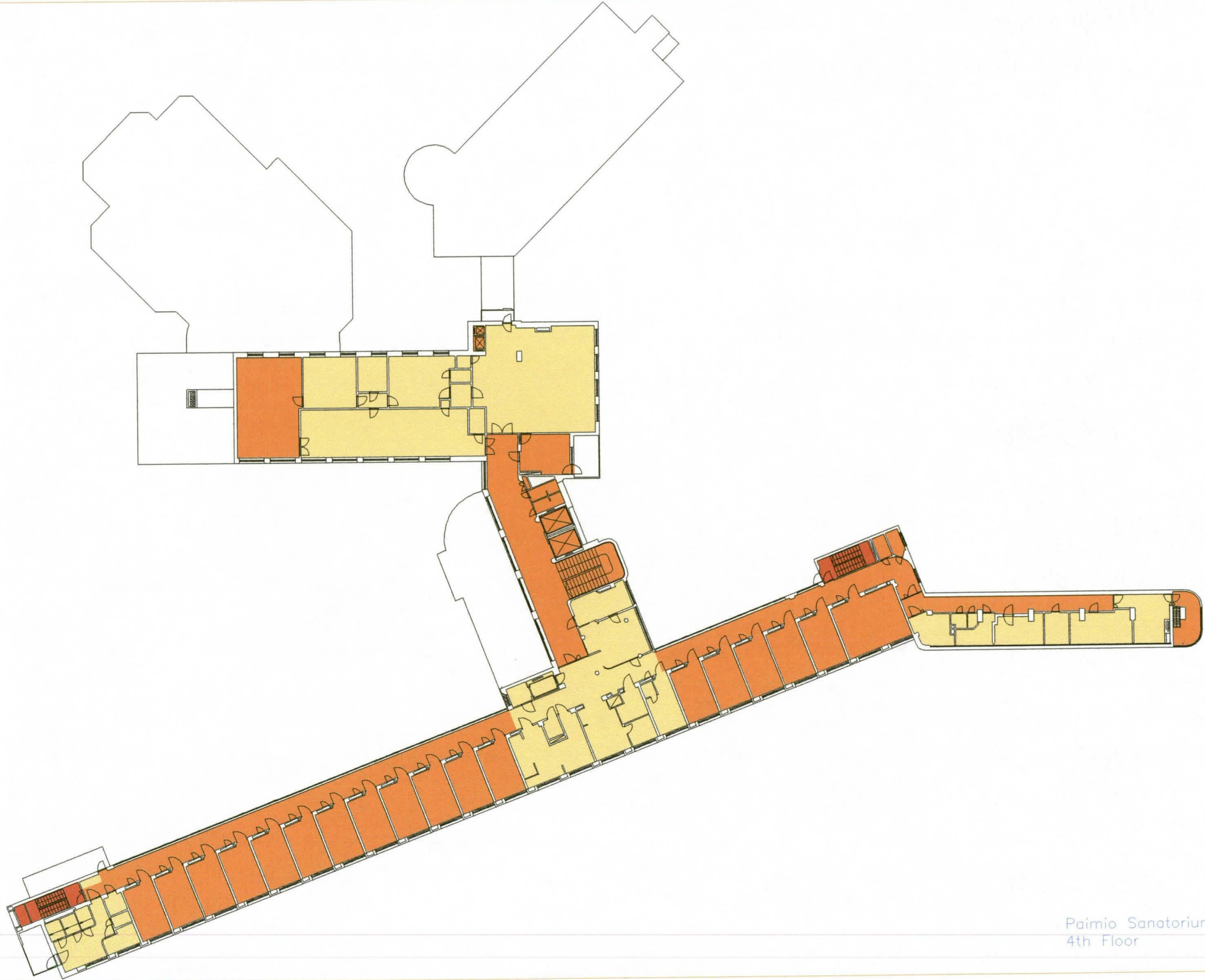
Paimio Sanatorium
7th Floor

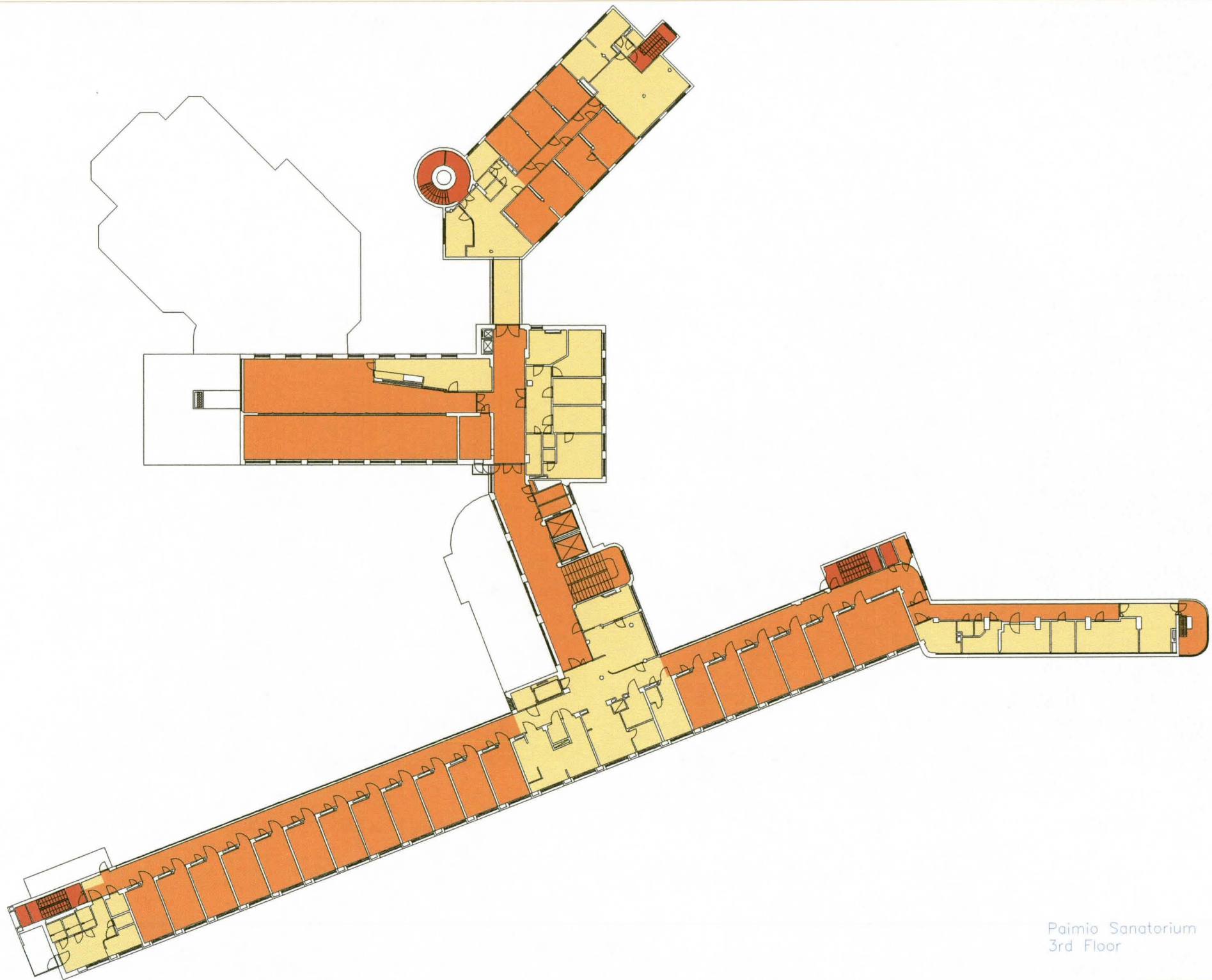
Paimio Sanatorium
6th Floor

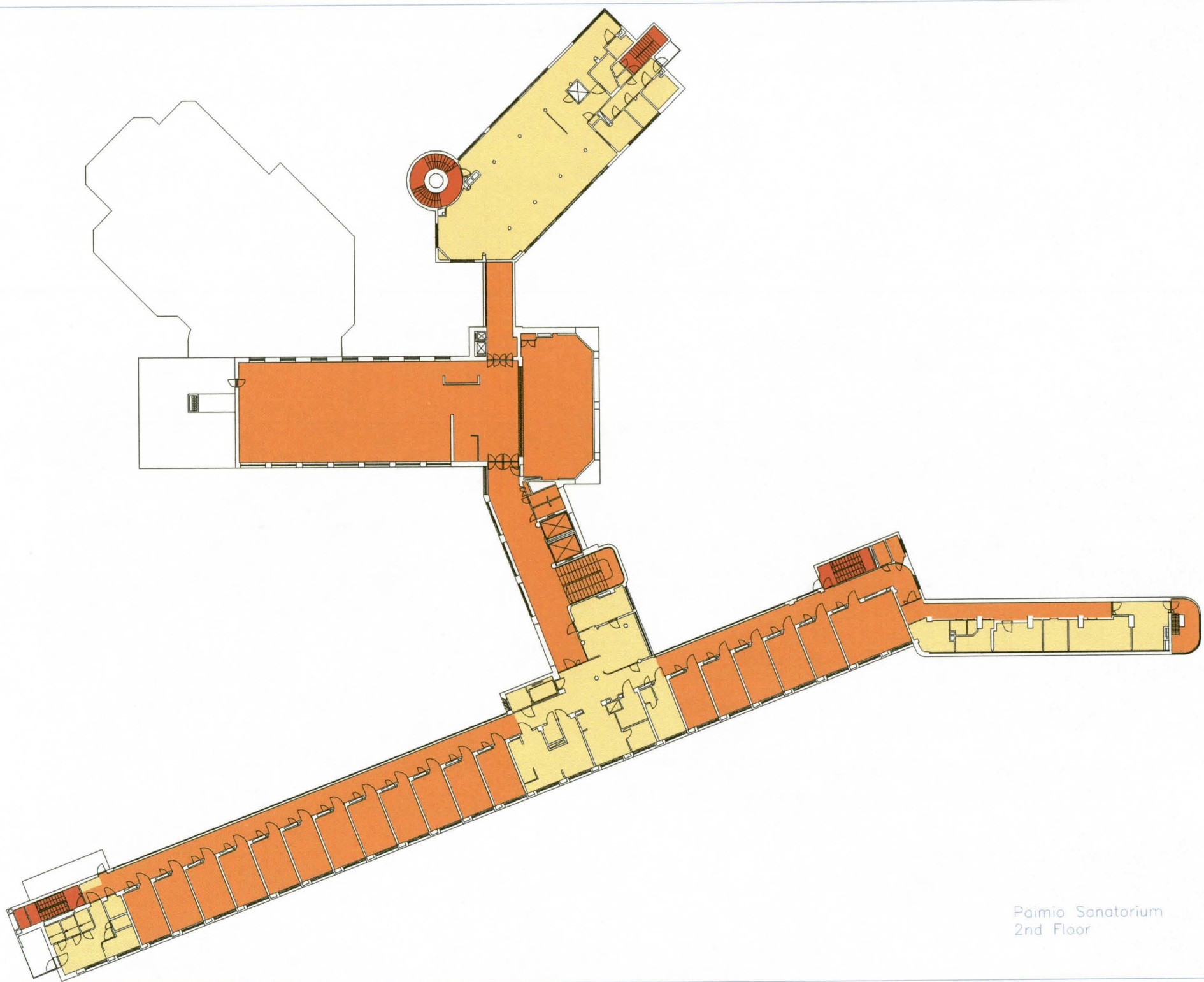
Paimio Sanatorium
5th Floor

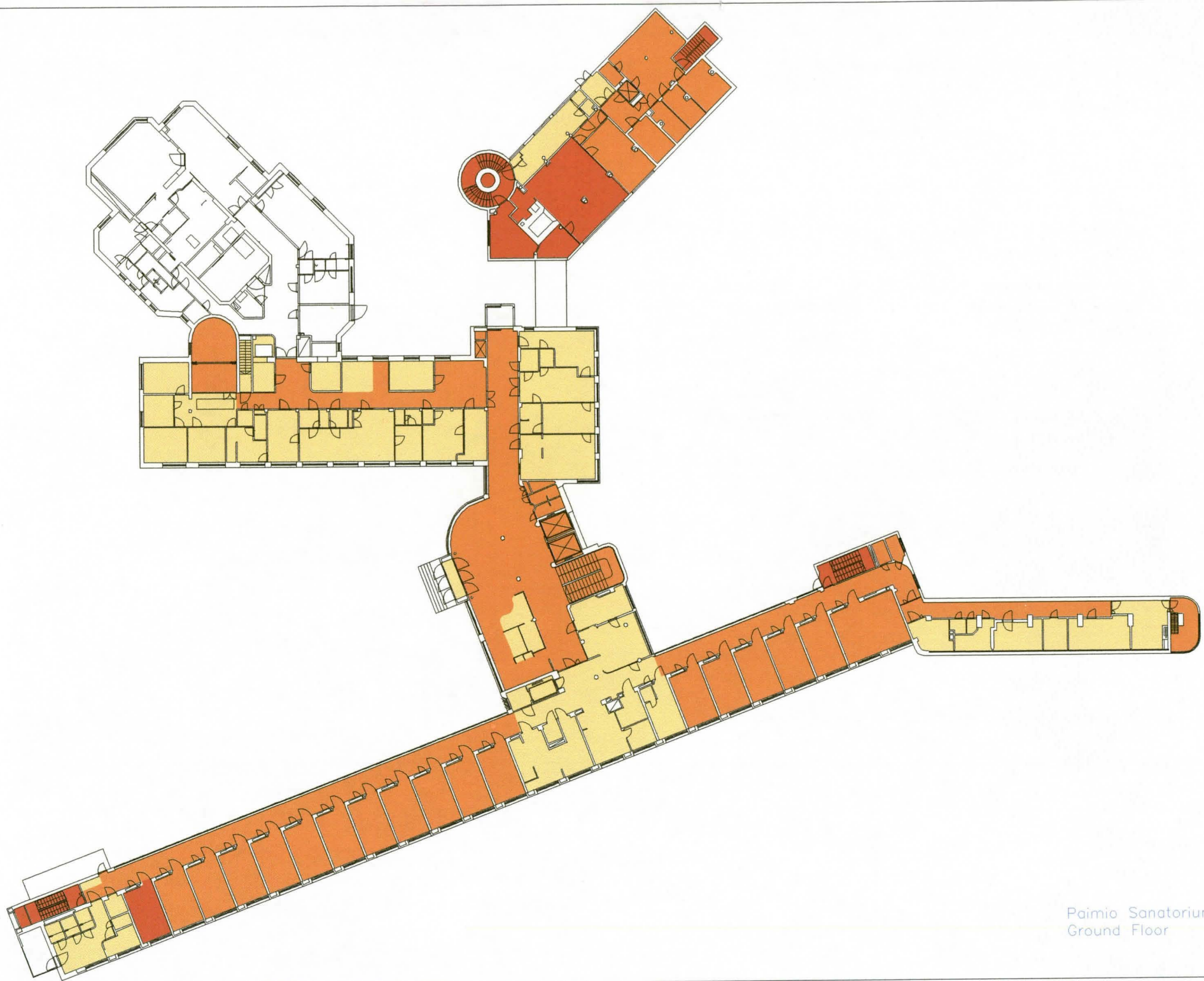
Paimio Sanatorium
4th Floor

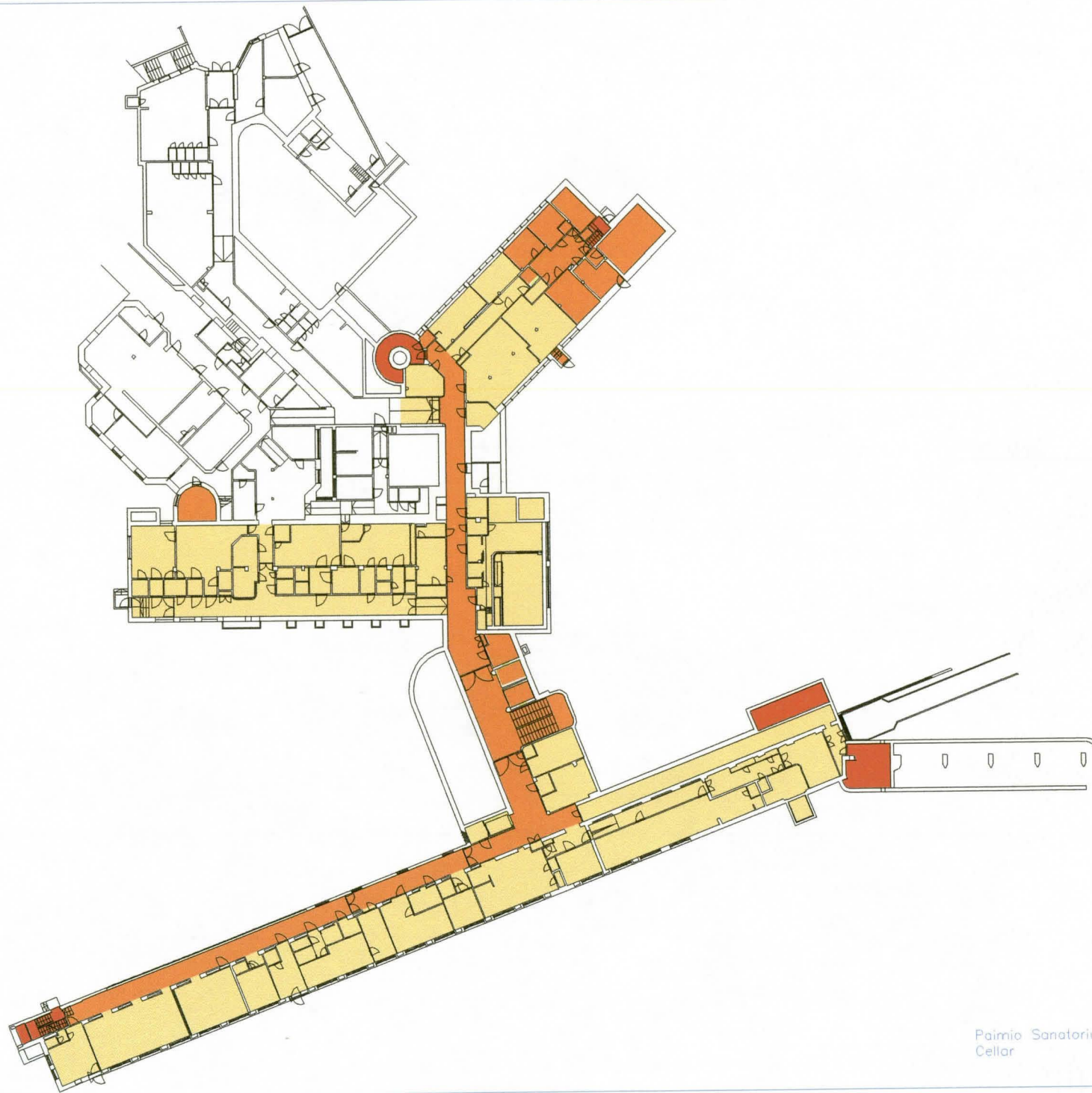
Paimio Sanatorium
3rd Floor

Paimio Sanatorium
2nd Floor

Paimio Sanatorium
Ground Floor

Paimio Sanatorium
Cellar

K. A. T	<u>Päiväys</u>			
	<u>Sukunimi</u>	<u>Etunimi</u>	<u>Kirjottaja, muuta</u>	<u>Laadintapaikkakunta</u>
	<u>Julkaisun nimi</u>			
	<u>Otsikko</u>			
A	Ny tidsskrift för Strengell	Gustaf		
	Ny tidsskrift för konstindustri Alvar Aalto genombrottsverk-- sanator ut i Pemar			
A	Parametro 1977/62			
	Parametro			
A	Plan 11/1978 Meuwissen	J.		
	Plan Betoog en ontwerp in het oeuvre van Aalto, vragen bij het kijken en lezen			
A	Plan 11/1978 Weeber	Carel		
	Plan Aalto: een verteller onder apostels			
A	Polytechnisch Heuvel	Wim J.		
	Polytechnisch Tidschrift Alvar Aalto's sanatorium and the influence of architect Jan Duiker			
A	Rakennusteollisuus			
	Rakennusteollisuus Sähkövalaistus arkkitehtuurin rikastajana			
A	Revista Nacional de			
	Revista Nacional de Arquitectura El arquitecto Alvar Aalto en las sesiones de critica de arquitectura celebrados en el mes de			
A	Rivista Tecnica 4 Lahti; Navone	Markku; Milo		
	Rivista Tecnica 4 Alvar Aalto e lo spirito finlandese; Trappola per la luce			
A	Suomen Kuvalehti			
	Suomen Kuvalehti Rakenteilla oleva keuhkotautiparantola Paimiossa			
A	The Architect's			
	The Architect's Journal A Tuberculosis Sanatorium, Finland: by Alvar Aalto			
A	Tuberkuloosilehti Sukkinen	M. M. (Markus Martilias) Paimion parantolan		
	Tuberkuloosilehti Varsinais-Suomen tuberkuloosiparantola			

Pääsuunnittelijat	Kohteen nimi	Kunta	Lähiosoite	Valm.
BLOMSTEDT Pauli Ernesti	Hotelli ja synnytyssairaala, Palokunnankatu	Hämeenlinna	(Palokunnankatu - Rauhankatu)	
BRYGGMAN Erik	Heinolan reumasairaala, kilpailuehdotus	Heinola		
BRYGGMAN Erik	Etelä- Karjalan tuberkuloosiparantola, kilpailuehdotus	Joutseno		
TAUCHER Gunnar, MÄÄTTÄ Väinö	* Nikkilän mielisairaalan uusi sairaalarakennus	Sipoo		1926 ?
ULLBERG Uno	Enso-Gutzeit O. Y:n sairaala	Enso		1928
FORSMAN Eino	* Helsingin kaupungin Tuberkulosisairaala, nyk. Laakson sairaala	Helsinki	Lääkärinkatu 8	1929
UOTILA Paavo	Viipurin kunnallissairaala	Viipuri		1930
FORSMAN Eino	Keski-Hämeen keuhkotautiparantola	Kangasala	Vesijärven rannalla	1931
JUNG Bertel, JUNG Valter	Mjölbollstadin parantola	Mjölbollstad?		1930
ULLBERG Uno	Viipurin Diakonissalaitoksen sairaala	Viipuri	(Haminanportinkatu 12 - Sisarten puistokuja)	1931
ELOVAARA T	Viipurin uusi sotilassairaala	Viipuri	Sorvalintie, Neitsytniemenkatu (ent. Pekonkatu)	1932 (1)

oulu?
1930-l. loppu

Tilides

Pääsuunnittelijat	Kohteen nimi	Kunta	Lähiosoite	Valm.
AALTO Alvar	* Paimion parantola	Paimio		1933
UOTILA Paavo	Viipurin kaupungin tuberkuloosisairaala	Viipuri		1930
UOTILA Paavo	Viipurin kunnallissairaala	Viipuri		1930
PAATELA Jussi	* Suomen Punaisen Ristin Sairaala	Helsinki	Topeliuksenkatu 5, Töölönkatu 40, (Topeliuksenkatu 3 C) (2)	1932 (3, 4)
PAATELA Jussi	* Helsingin yliopiston synnytys- ja naistentautien klinikka, nyk. Helsingin	Helsinki	Haartmaninkatu 2	1934
PALMQVIST Wäinö Gustaf	* Duodecimin Sairaala OY, nyk. Sairaala Mehiläinen	Helsinki	Pohjoinen Hesperiankatu 17 - Runeberginkatu 47	1932 (itäinen)
FORSMAN Eino	Keski-Hämeen keuhkotautiparantola	Kangasala	Vesijärven rannalla	1931
JUNG Bertel, JUNG Valter	Mjölbollstadin parantola	Mjölbollstad?		1930
LANKINEN Jalmari	Viipurin maalaiskunnan talo	Viipuri		1932
ULLBERG Uno	Viipurin Diakonissalaitoksen sairaala	Viipuri	(Haminanportinkatu 12 - Sisarten puistokuja)	1931
TAUCHER Gunnar	* Kivelän sairaalan uusi rakennus	Helsinki	Välskärinkatu 6	1932
ELOVAARA T	Viipurin uusi sotilassairaala	Viipuri	Sorvalintie, Neitsytniemenkatu (ent. Pekonkatu)	1932 (1)
?	* Kivelän sairaalan hallinto- ja asuinrakennus	Helsinki	(ent. Kammionkatu 14)	1935 ?
AALTO Alvar	* Paimion parantolan asuinrakennuksia	Paimio		1933 ?
PAATELA Jussi, ULLBERG Uno	Turun Lääninsairaalan laajennus	Turku	Kiinamylynkatu	1937
PAATELA Jussi, ULLBERG Uno (loppuvaiheessa) (2)	Porin yleinen sairaala	Pori		1936 ?
PAATELA Toivo	Salon seudun kunnallissairaala	Salo		1935
SMEDBERG Harald	Turun kaupungin kunnallissairaalan tuberkuloosisairaala	Turku		1935
ENGLUND Kaj	Luonnonhoitola Oy:n parantola	Vihti		1935

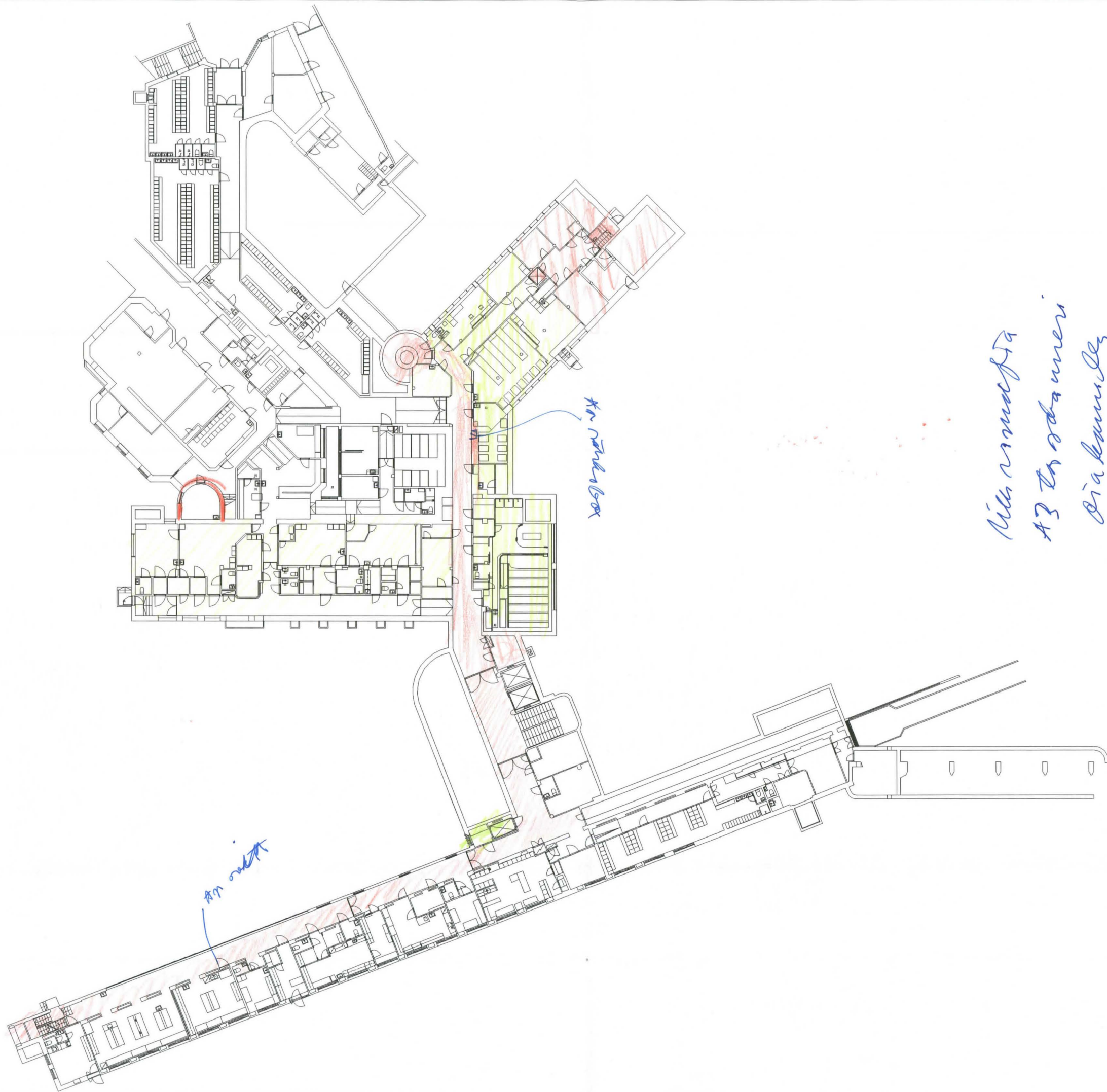
Pääsuunnittelijat	Kohteen nimi	Kunta	Lähiosoite	Valm.
STRÖMMER Bertel	Tampereen kunnalliset sairaalat, uudisrakennuksia ja muutostöitä	Tampere		1935?
	Keskussotilassairaala Tilkka	Helsinki	Mannerheimintie 164	1936
PAATELA Jussi	Kiljavannummen keuhkotautiparantola	Nurmijärvi		1938
LÖYSKÄ Toivo	Helsingin pitäjän uusi tuberkuloosisairaala	Helsinki		1937?
LANKINEN Jalmari	Pälksaaren piirimielisairaala	Pälkjärvi		1937?
PAATELA Jussi	Porin keskussairaala	Pori		1937
ULLBERG Uno, YPYÄ Ragnar	Viipurin Naistensairaala	Viipuri	Lippupatterintie - Hirvikatu	1937
FORSMAN Eino	Helsingin kaupungin tuberkuloosisairaalan laajennus	Helsinki		1937?
STRÖMMER Bertel	Hatanpään kirurginen ja sisätautisairaala	Tampere	Hatanpäänpuistokuja	1935
NORDENSWAN M, valvonta STRÖMMER Bertel	Tampereen keuhkotautiparantola	Tampere		1939

Pääsuunnittelijat	Kohteen nimi	Kunta	Lähiosoite	Valm.
BRYGGMAN Erik	Lastensairaala, Högsand, ehdotus	Lappohja, Lappvik		
BRYGGMAN Erik	Uudenmaan keskussairaala, ehdotus	Helsinki		
BRYGGMAN Erik	Turun Lastenlinna, ehdotus	Turku		
BORG Kaarlo / BORG Elsi, FLODIN Otto, SORTTA Olavi	Helsingin Lastenlinna	Helsinki	Lastenlinnantie 2 — Stenbackinkatu — Linnankoskenkatu	1948
WESSMAN Ragnar	Pohjanmaan piirikeuhkotautisanatorio	Pietarsaari		1940 (2)
ULLBERG Uno, LINNASALMI Erkki	Lastenklänikka	Helsinki		1946
REVELL Viljo	Sotainvaliidien veljesliiton ammattioppilaitos	Liperi		1949
CEDERCREUTZ Jonas, RAILO Helge	Keski-Suomen keskussairaala	Jyväskylä		
LINDEGREN Yrjö	Vajaamielisten lasten hoitolaitos "Vaalijala"	Pieksämäki		
FORSMAN Eino	Invaliidisäätiön huoltolaitos	Helsinki		

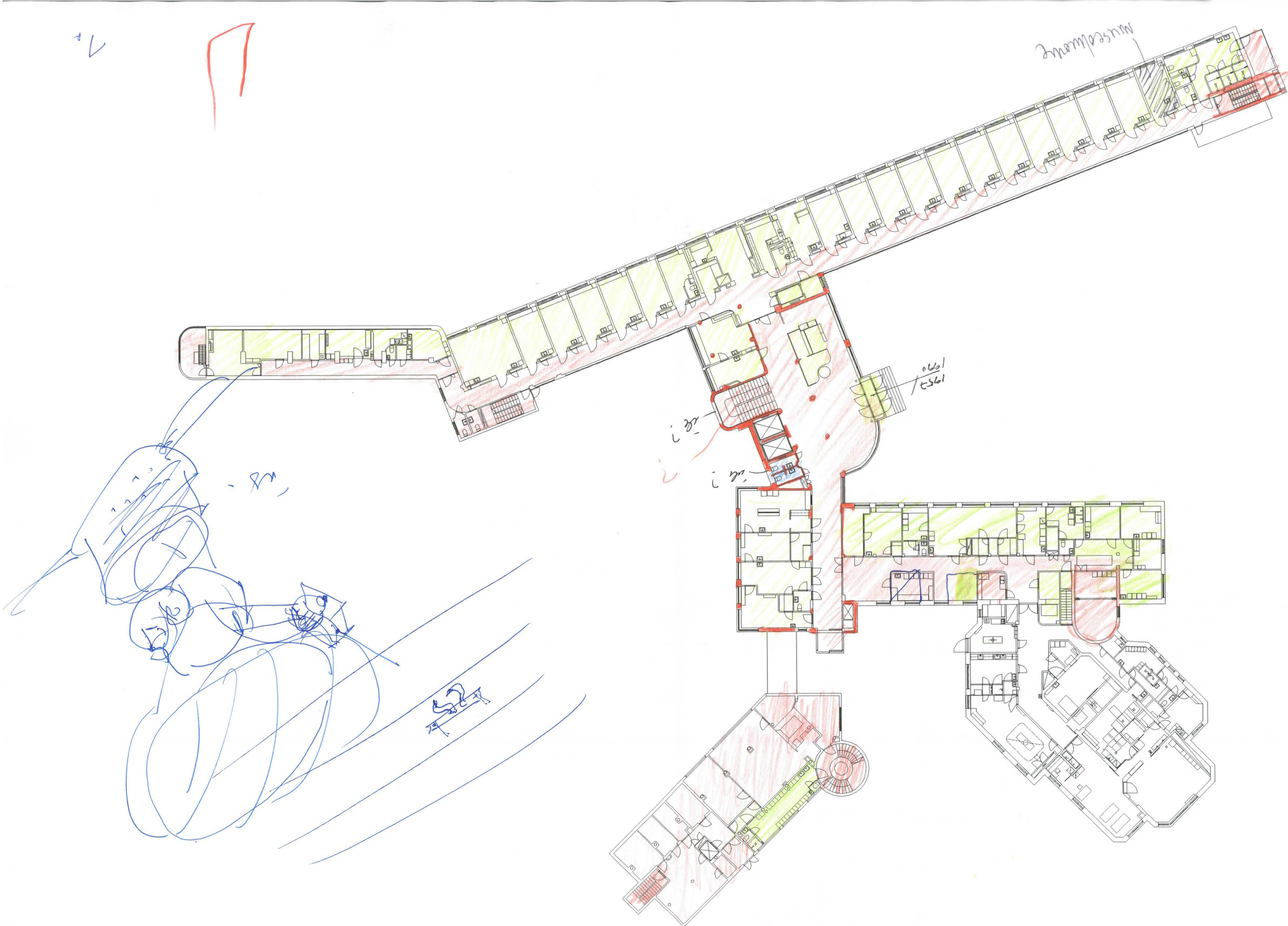
Tämä näyttö hyväksytty
 ja kestävä kiinnitys
 pienessä tilassa
 Pöytäselvitys vuoksi
 käyttöön
 säilytys
 vähiten säilytys. Toimisi myös

MUUN
 TL

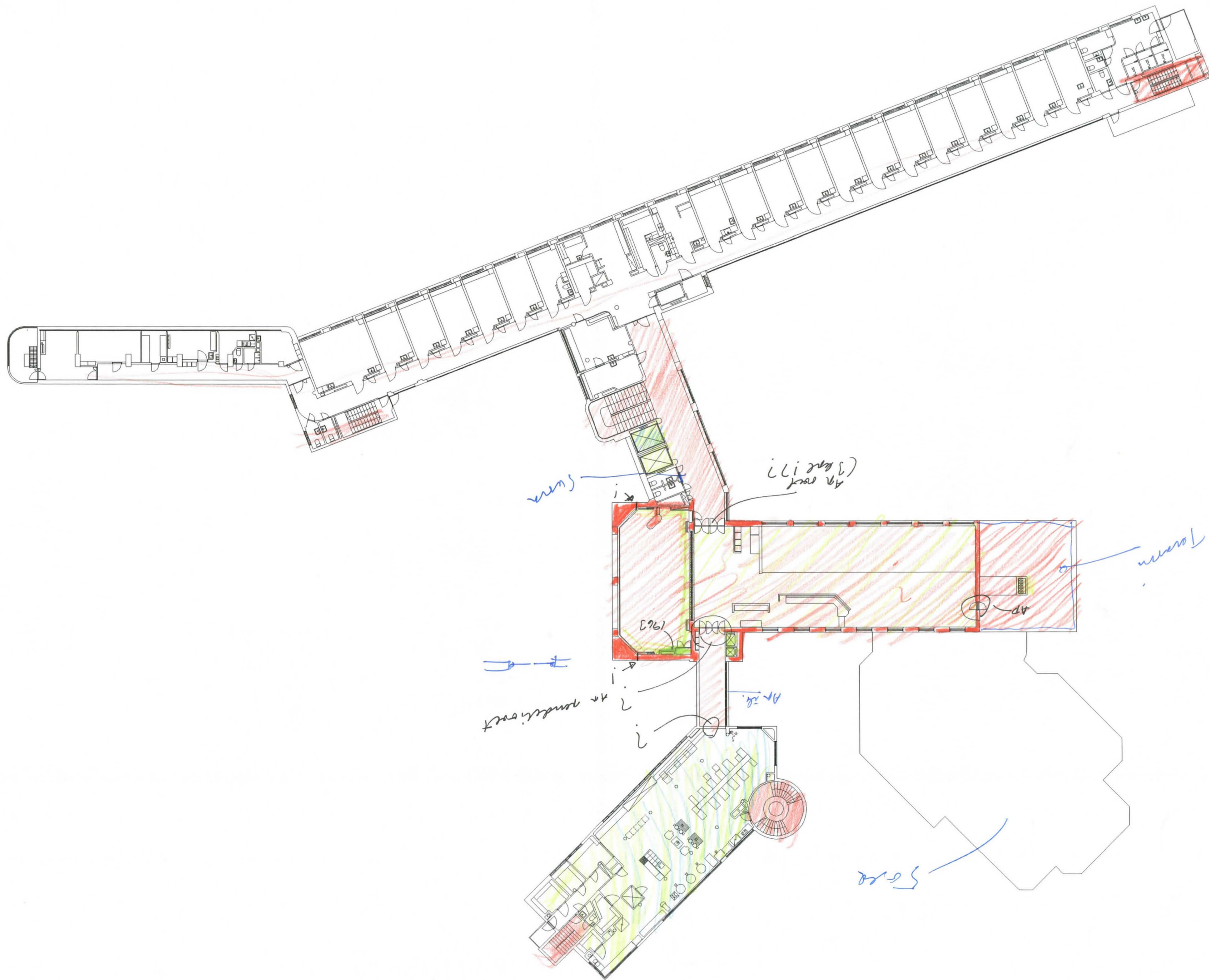

Alkumäärä
A3 korinthis
Oia kunnus

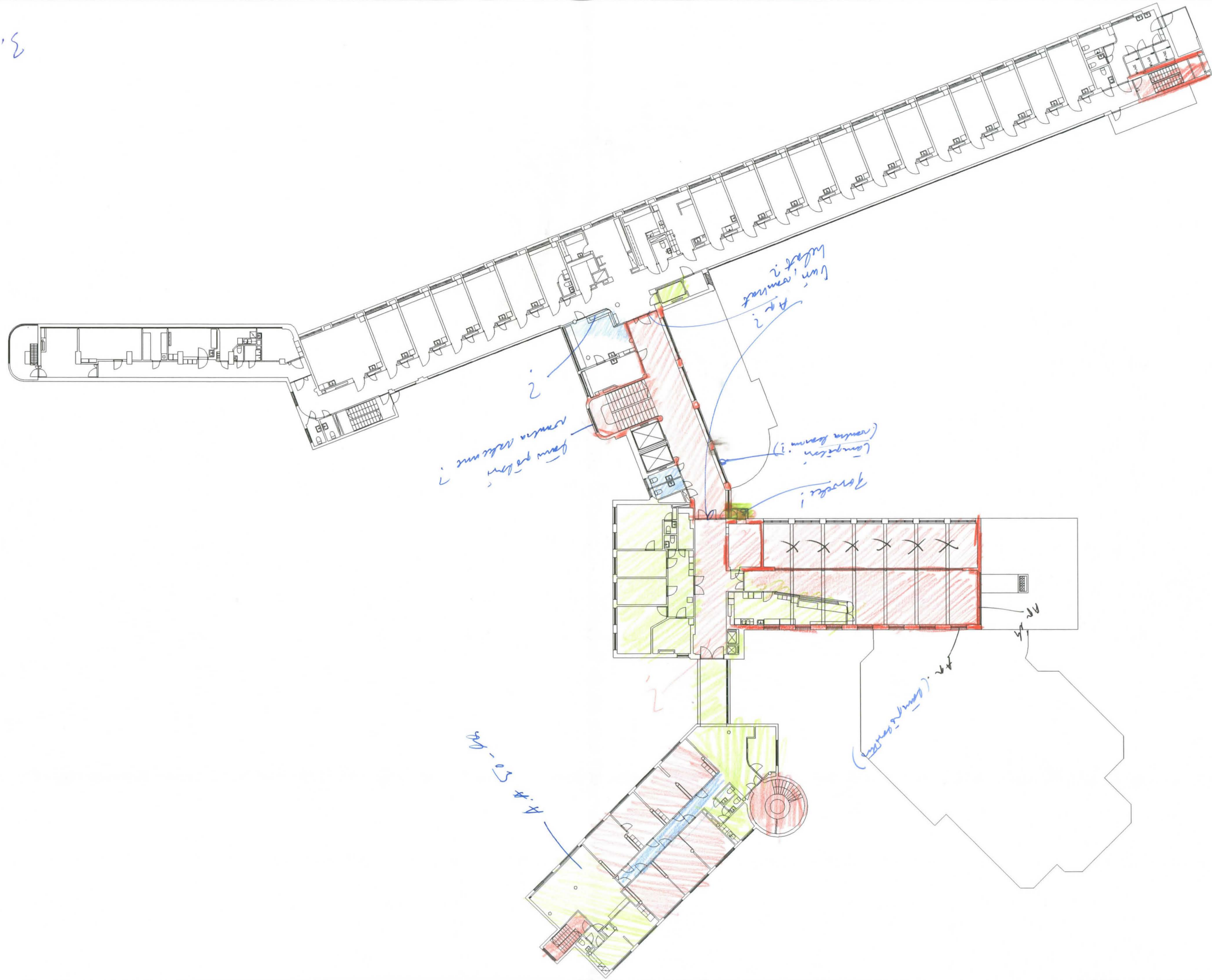
Kellan

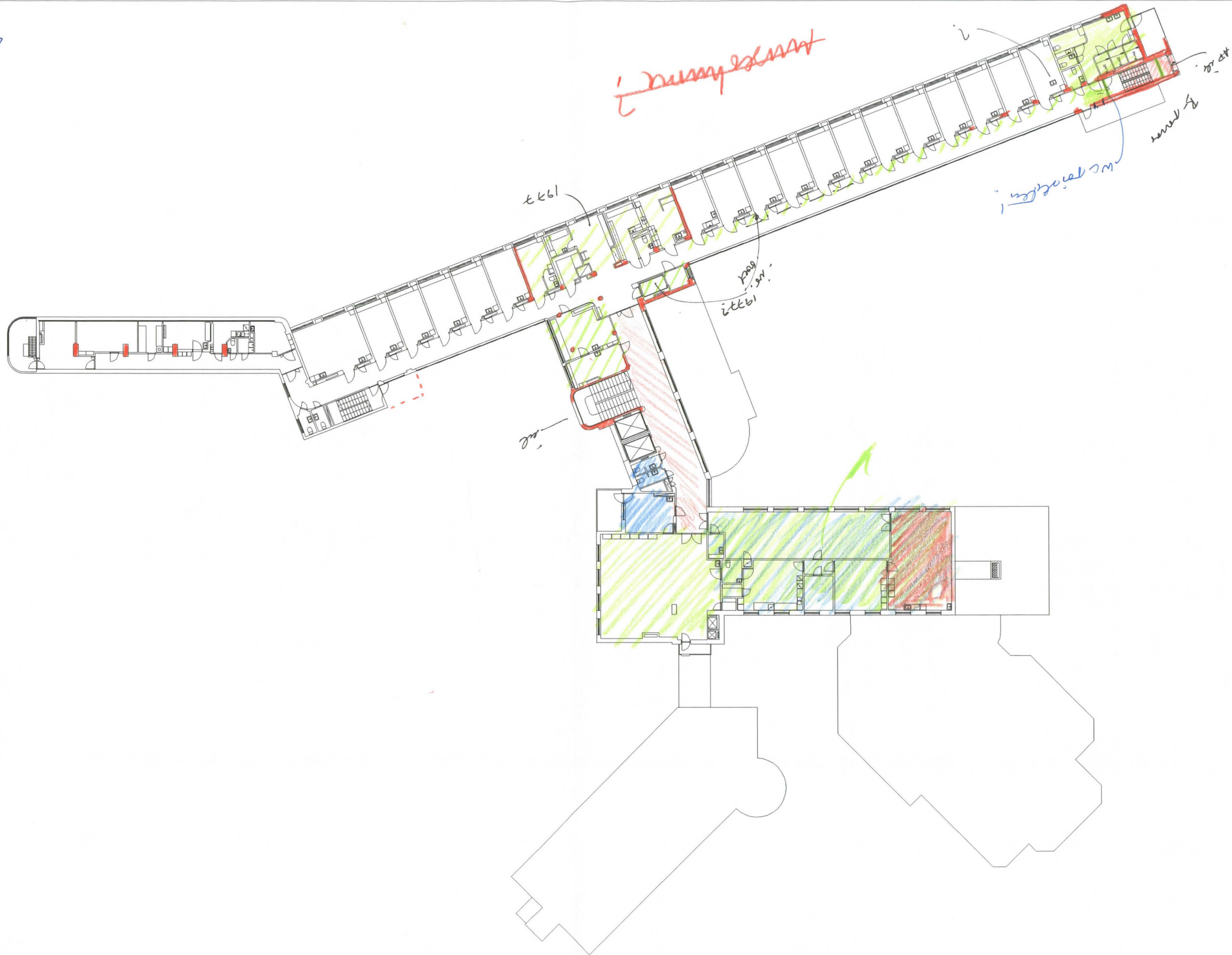
2.

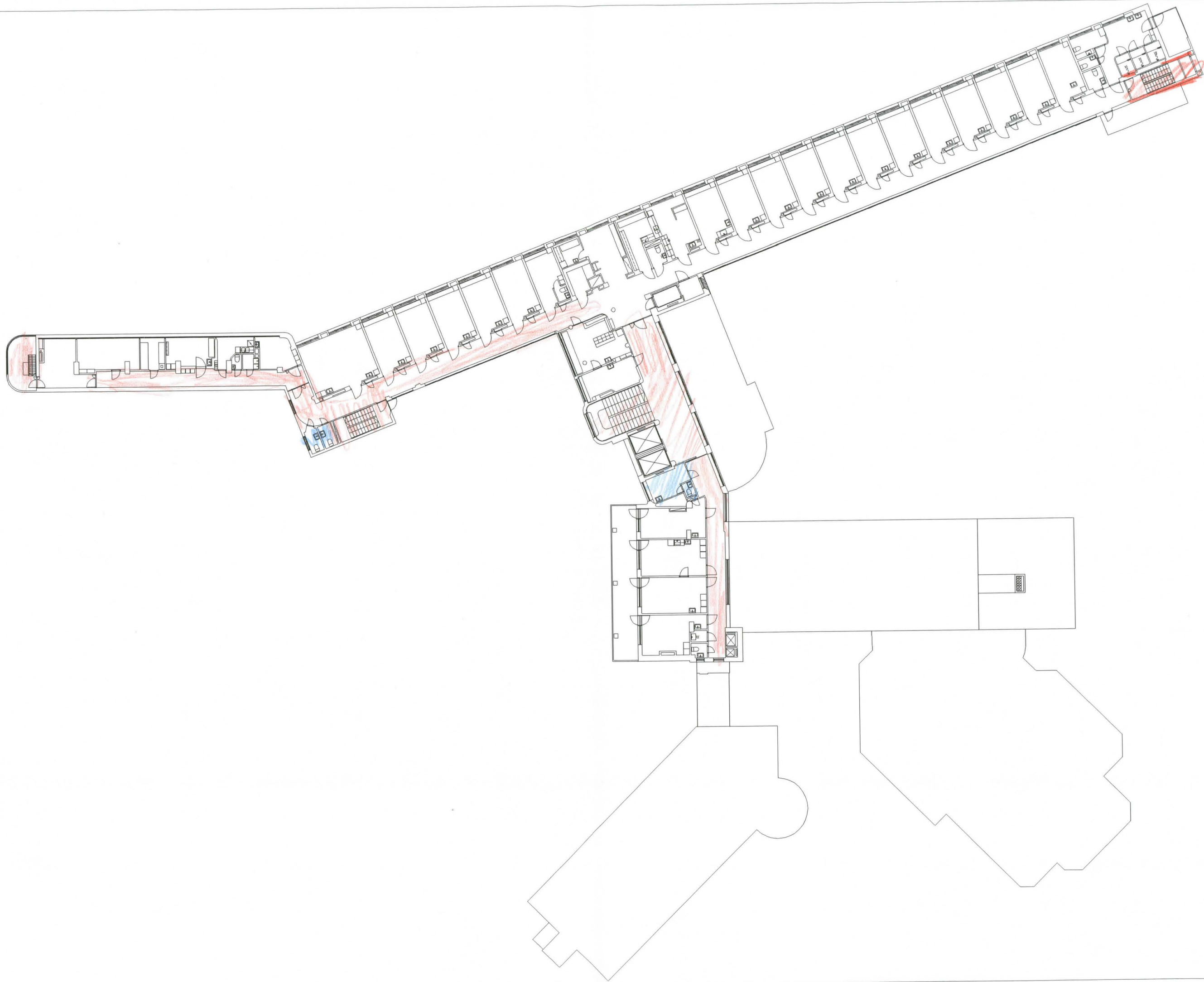
3.

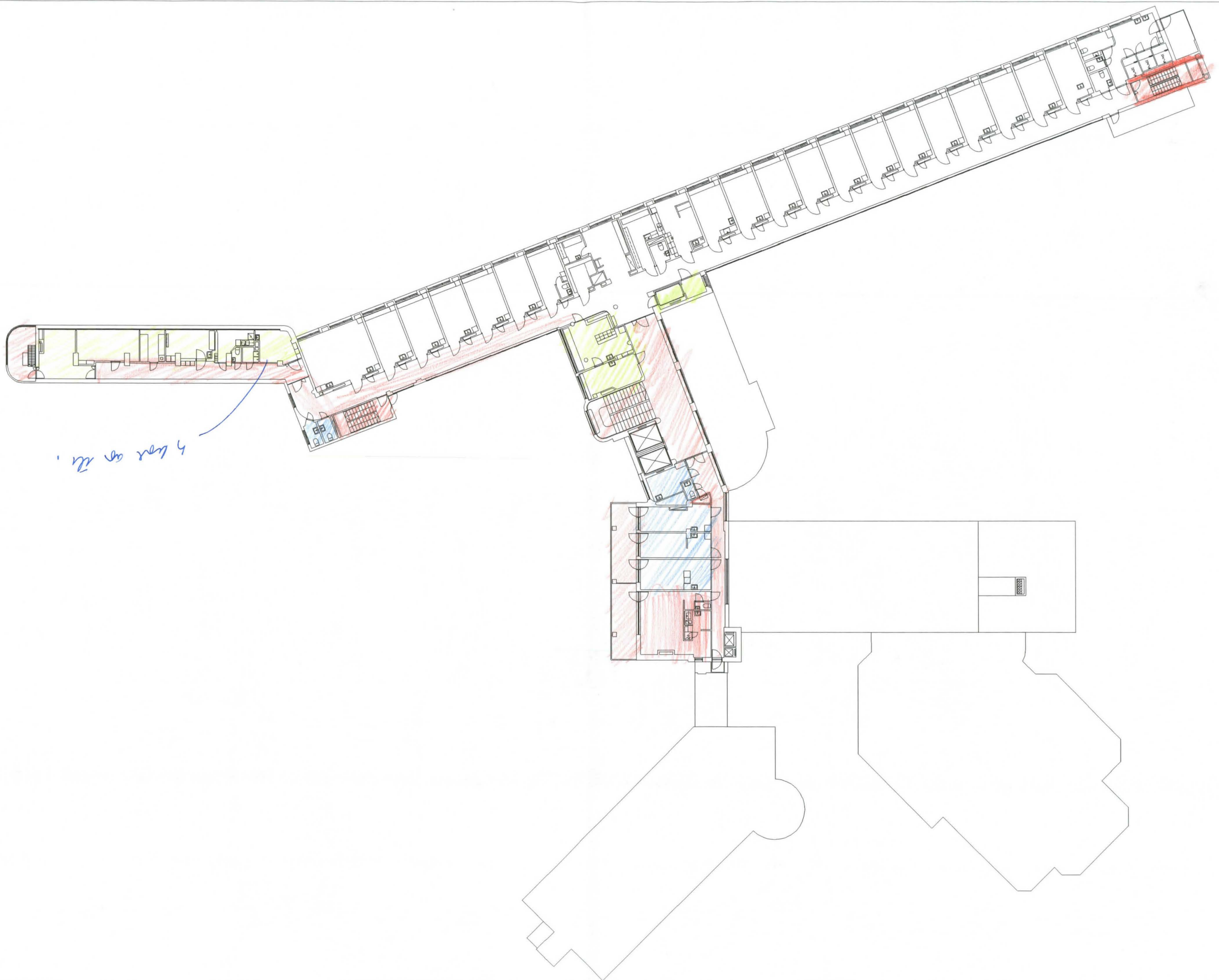

62

5

7°

